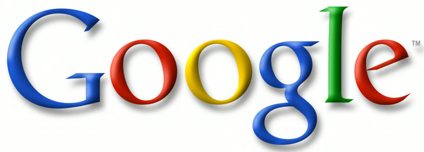
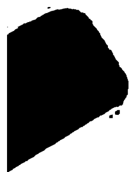
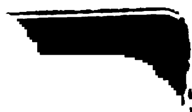

SYLLOGE EPIGRAPHICA

ORBIS ROMANI

CURA ET STUDIO **HECTORIS DE RUGGIERO** EDITA

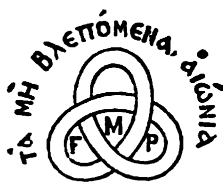
Volumen II.

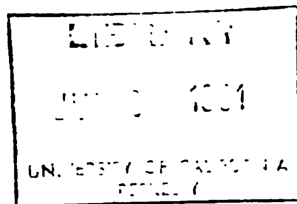
INSCRIPTIONES ITALIAE CONTINENS

EDIDIT

DANTES VAGLIERI

FASC. I.

ROMAE

SUMPTIBUS FR. M. PASANISI

Via Principe Umberto, 133

1892.

LIPSIAE - APUD

SIGNA ET COMPENDIA

Signa, quibus usi sumus, sunt solita. Unci quadrati partem quae desideratur ind cant; unci rotundi complementa litterarum singularium. Signa!!!!! indicant vocabu erasa; ,,;.'' vocabula quae non excipiuntur; | versuum divisionem indicant; in carm nibus litterae grandes principium versuum. Quum numerus versuum maior est qua decem notavimus. Originem inscriptionum certam aut etiam probabilem semper sul scripsimus. Quaestiones, quae ad lectionem spectant, raro attulimus: lectione, quae i *Corpore* firmata est, et supplementis clarorum ipsius editorum aut usi sumus aut recessimus, in notis indicavimus.

Libros, qui in manibus omnium cultorum antiquitatum sunt nudo nomine aucto ris citavimus: hi sunt praesertim:

Mommsen, *Röm. Staatsrecht.* Vol. I, II (ed. tertia). Vol. III — Lipsiae, Hirz

Marquardt, *Röm. Staatsverwaltung.* Editio altera. Vol. I: *Die Organisatio des röm. Reichs.* — Vol. II: *Das Finanzwesen* (cur. Dessau). *Das Militärwes* (cur. Domaszewski). — Vol. III: *Das Sacralwesen* (cur. Wissowa). — Lipsia Hirzel.

Preller, *Röm. Mythologie.* Ed. altera (cur. Jordan) — Berolini, Weidmann.

Roescher, *Lexikon der Mythologie.* Vol. I, II — Lipsiae, Teubner.

De Ruggiero, *Dizionario epigrafico.* Vol. I, II — Romae, Pasqualucci.

INSCRIPTIONES REGIONIS ITALIAE PRIMAE

a) LATII VETERIS [1]

I. — **Inscriptiones Sacrae.**

1. (C. I p. 311) *FASTI PRAENESTINI.*

Hemerologium hoc repertum est Praeneste, ubi stetisse videtur in campo ad hemicyclium eo loco, qui nunc *le Quadrelle* dicitur. Fastos Praenestinos Verrius Flaccus grammaticus ordinavit et marmoreo parieti incisos publicavit: de ratione, quae inter eos et fastos publicos populi Romani intercedit, ea doctrina, diligentia, acie, qua solet, tractavit Mommsen (C. I p. 361). Eius supplementa adscripsimus, eiusque commentariis usi sumus. — Literae primae octo A B C D E F G H ab initio anni ad extremum usque aequabiliter decurrentes sunt literae nundinales, id est dies singulos indicantes a proximis nundinis ad proximas quasque decurrentes (Mommsen, *Chronol.*, p. 253; Huschke, p. 288). De calendis v. ad 1 Ian., de diebus fastis nefastisque ad 2 Ian., de diebus comitialibus ad 3 Ian. De quaestionibus, quae ad caleudarium Romanorum spectant, haud omnino viri docti inter se consentiunt: praeter Mommsenum (*Comm. ad fastos*, C. I p. 361 sqq.; *Die röm. Chronologie* 2), Huschke (*Das alte römische Jahr*), alios, v. Soltau *röm. Chronologie*, Friburgi, 1889); cfr. Unger, *Zeitrechnung* in Müller, *Handbuch der kl. Altert.* I.

Mensis Ianuarius.

.... [*appellat*]ur in Latio ([a]) | .... [*sacrific*]at libo quod | [*Ianual vocatur*] ([b]).

[1 Ian.] — [A. — K(ALENDAE) IAN(UARIAE.) — F(AS). — *Aescu*]lapio Vediovi in insula ([c]). —Hae et | [*cete*]rae calendae appellantur, quia | [*pri*]mus is dies est, quos pont[*i*]fex minor quo|[*ris*] mense ad nonas sin[*gulas edicit*|*in Capi*]tolio in curia cala[*bra* ([d]). — *Ann*]us no|[*vus incipit*] quia eo die mag(istratus) ineunt, quod coepit | [*p*(*ost*) *R*(*omam*)] c(onditam) a(nno sexcentesimo primo) ([e]).

[2.] — [B. — III. — F(AS). — *Hic dies fastus est. Fasti dies appe*]llantur, quod iis licet fari apud | [*praetorem ut nefasti, quibus certi*]s verbis lege agi non potest ([f]). Idem | [*religiosus est, ut sunt dies pos*]tridie omnis calendas, quod iis | [*sacrificium non fit*] ([g]).

[3.] — [C. — III]. — C(OMITIALIS). — [*Comitiales dies appellantur, cum popu*l]us coire convocare cogi potest | ac lege ag[*i item licet*].... ([h]) | quem lege.... | lege agi non.... |

[4.] — D. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS).

[5.] — [E. — NON(AE). — F(AS).]

[6]. — F. — [VIII. — F(AS). — *Hic*] dies [*religiosus est, ut sunt postridie omnes nonas, ob eandem*] | caussa[*m quod postridie omnes calendas*] ([i]).

[7.] — G. — [VII.] — C(OMITIALIS). — Imp(erator) Caesar Augustu[*s primum fasces sumpsit*] | Hirtio et Pansa [*co*(*n*)*s*(*ulibus*) ([k]). ....] | (septem)vir epul(onum) creatus [*est.... co*(*n*)*s*(*ulibus*)] ([l]).

[8.] — H. — VI. — C(OMITIALIS). —

(1) Inscriptiones Latii veteris latinas edidit Dessau in vol. XIV *Corporis* (Berolini, 1887), cum additamentis in *Ephem. Epigr.* 7 p. 355-383, graecas Kaibel (*Inscriptiones graecae Italiae*, etc.); quae postea repertae sunt, in lucem prodierunt in *Notizie degli scavi*. — De finibus Latii veteris et adiecti v. Mommsen C. X p. 498. — Prior numerus noster est, posterior *Corporis*.

Signum Iustitiae Augus[*tae dedicatum Planco?*] | et Silio co(n)s(ulibus) (m).

[9.] — A. — V. — AGON(IA) (n). — Agonia.... | aut quia....

[10.]—B.—IIII. — EN.(=*intercisum*). — Haec nota signif[*icat diem intercisum nam endo olim*] | pro in ponebatur. [*Die interciso nefas est mane ante*] | quam hostia inmol[*etur et post exta porrecta rursus*] | nefas fit. Itaque sa[*epe responsum est medio tempore*] | licere agi (o). — Ti(berius) Caesa[*r*].... (p).

[11.]— C. — III. — KARM(ENTALIA). — [*Feriae Carmenti.... quae partus curat omniaque*] | futura; ob quam ca[*usam in aede eius caretur ab scorteis omnique*] | omine morticino. — D[*ebellavit imp(erator) Caes(ar) Augustus; tertium*] | ab Romulo et Ianum c[*lausit se (quintum) et Appuleio co(n)s(ulibus)*] (q).

[12.] — D. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — Augustus Ti(berium) Caesarem es....

[13.] — E. — EID(US). — NP (r). — Puta.... | id es[*t*].... | non.... | al.... | Corona quern[*a uti super ianuam domus imp(eratoris) Caesaris*] | Augusti pone-r[*etur senatus decrevit quod rem publicam*] | p(opulo) R(omano) restitui[*t*] (s).

[14.] — F. — XIX. — EN (= *intercisum*). — Vitiosus ex s(enatus) [*c(onsulto) eo, quod die postridie idus sacrificium non fit ob*] eandem caussam, q[*uod post*]ridie omnis calendas n[*on fit*] (t).

[15.]—G.—XIIX.—KAR(MENTALIA).— NP. —Feriae Car[*me*]nti ob eandem caus-s[*am, quod*] III Idus. Hic [*d*]ies dicitur institutu[*s ab....*] si Fidenas die eo cepisset (u).

[16.] — H. — XVII. — C(OMITIALIS). — Imp(erator) Caesar [*Augustus est a*]p-pell[*a*]tus, ipso (septimum) et Agrip[*pa (tertium) co(n)s(ulibus)*](v). | —Concordiae Au[*gustae aedis dedicat*]a est P(ublio) Dolabella, C(aio) Silano co(n)s(ulibus) (x). | — Ti(berius) Caesar ex Pan[*nonis et Delmatis triumph*]avit (y).

[17.] — A. — XVI. — C(OMITIALIS). — Pontifices, a[*ugures, (quindecim)viri s(acris) f(aciundis), (septem)*]vir(i) epulonum victumas in[m[*ol*]ant n[*umini Augusti ad aram q*]uam dedicavit Ti(berius) Caesar. | — Fe[*licitati.... quod Ti(berius) Caesar aram*] Aug(usto) patri dicavit (z).

[18.] — B. — XV. — C(OMITIALIS).

[19.] — C. — XIIII. — C(OMITIALIS).

[20.] — D. — XIII. — C(OMITIALIS).

[21.] — E. — XII. — C(OMITIALIS).

[22.] — F. — XI. — C(OMITIALIS).

[23.] — G. — X. — C(OMITIALIS).

[24.] — H. — VIIII. — C(OMITIALIS).

[25.] — A. — VIII. — C(OMITIALIS).

[26.] — B. — VII. — C(OMITIALIS).

[27.] — C. — VI. — C(OMITIALIS). — Aedis [*Castoris et Po*]llucis dedica[t *est*] (z).

[28.] — D. — V. — C(OMITIALIS).

[29.] — E. — IIII. — F(AS) — F[e]riae ex [*s(enatus) c(onsulto) quod eo d*... ab imp(eratore) Caes[*are Augusto p*[on]*t(ifice)*] | maxi[*mo*].... (aa) | marina.... [*Hunc diem et sequentem*] divus Cae[sar] add[*idit ut per eos*] augeretur a[*nnu*...

[30.] — F. — III. — NP. — Feriae [e]x s(enatus) c(onsulto) quo[*d eo*] die ara Pac[is] Augusta[*e in campo*] Martio dedicata [est] Druso et Crispino c[*o(n)s(ulibus)*] ( ).

[31.] — G. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). XXXI (dd).

(a) « Contra Fulvium et Iunium, qui mens[ium] nomina Romanae originis esse arbitrati ad [e]-normam explicarant, « Varro Romanos a Lat[inis] nomina mensium accepisse arbitratus » est (C[en]sorin. 2, 9, cfr. Varr. 6, 33); quod apparet [eo] loco tetigisse Verrium Varronianae doctrinae ubi[que] addictum ». MOMMSEN p. 364, cfr. Huschke p. [ ] Soltau p. 95. — (b) *Ianual libi genus quod I[ano] tantummodo libatur.* Festus ep. p. 104. — ( ) 462 dedicata est aedes Aesculapio in insula, q[uae] tota huic deo sacra erat (Preller, 2[3] p. 240 s[qq.]) De Vediovis aede v. Preller, 1[3] p. 266 et praeser[tim] Jordan in *Comm. in honorem M.* p. 356 — (d) Pontifex minor omnibus *calendis* in C[a]pitolium populum convocabat (*calabat*) eique [in] curia *calabra* edicebat, quot dies a calendis [ad] nonas computandi essent. Cfr. Varro de l. l. [6,] 27: *Primi dies mensium nominati kalendae [ab] eo quod his diebus calantur eius mensis no[nae] a pontificibus, quintanae an septimanae sint [fu]turae, in Capitolio in curia calabra sic:*

Dies te quinque calo — Iuno covella.
Septem dies te calo — Iuno covella.

Mommsen, *röm. Chronol.* p. 16 sqq. Husch[ke] p. 30 sqq.; Soltau p. 131 sqq. — (e) Qui divers[is] temporibus magistratibus — scilicet curulibus — ineundi dies fuerit v. Mommsen, o. c. p. 80 — de mutatione a. 601 eundem p. 12 sqq. et pr[ae]sertim *Die Rechtsfrage* etc. p. 13 sqq. De die [fe]sto, quo annus novus incipiebat v. Preller 1[3] p. 1[ ]

sqq. — [f] Cfr. Varro 6, 30:.... *dies nefasti, per quos dies nefas fari praetorem* do dico addico *itaque non potest agi, necesse enim aliquo eorum uti verbo, cum lege quid peragitur.* De diebus fastis v. Mommsen, *Chronol.* p. 228 sqq.; Huschke p. 274 sqq.; de nefastis v. Huschke p. 207 sqq.; Soltau p. 113 sqq. — [g] Gell. 4, 9, 5: *Religiosi enim dies dicuntur tristi omine infames impeditique, in quibus et res divinas facere et rem quampiam novam exordiri, temperandum est; quos multitudo imperitorum prave et perperam nefastos appellat.* De diebus religiosis v. Mommsen p. 373. V. contra Huschke p 287. — [h] Cfr. Macrob. sat 1, 16, 14: *Comitiales sunt quibus cum populo agi licet; et fastis quidem lege agi potest, cum populo non potest, comitialibus utrumque potest.* Mommsen p. 368. Huschke p. 274 sqq. — [i] Cfr. ad IIII nonas. — [k] a. 711. — [l] .... « fatendum est ex iis quae in lapide Praenestino supersunt neque cui homini, neque quo anno septemviratus datus sit apparere ». Mommsen. — [m] Res, quae alibi non memoratur, ad a. 766 spectare videtur. Cfr. Mommsen. — [n] Mommsen p. 383. 388. 394. De Ruggiero 1, p. 365. Huschke p 34. 247. 250. — [o] Cfr. Varro 6, 31: *Intercisi dies sunt, per quos mane et vesperi est nefas, medio tempore inter hostiam caesam et exta porrecta fas, a quo, quod fas tum intercedit aut eo est intercisum nefas, intercisum.* Mommsen p. 368; Huschke p. 196 sqq.; Soltau p. 103. — [p] « Dies quo pertineat ignoratur ». Mommsen. — [q] Ad clausionem Iani a. 725 rettulit Mommsen. Cfr. eundem *Res gestae divi Aug.*[2] p. 50 sqq. — [r] De hoc signo v. Mommsen p. 367; Huschke p. 211. 232 sqq.; Marquardt 3[2] p. 291 sqq; Soltau p. 202. 105. — [s] Cfr. Mon. Anc., 6, 14 sqq. C. III p. 798; Mommsen, *Res gestae*[2] pag. 149 sqq. — [t] De diebus vitiosis v. Mommsen p. 373; Huschke p. 287. — [u] De Carmenta v. Preller 1[2] p. 405 sqq. De secundis Carmentalibus eorumque causis, et de nomine eius, qui Fidenas cepit v. Mommsen p. 384; cfr. Huschke p. 34. 198 sq. — [v] a. 727. Cfr. Mommsen, *Res gestae*[2] p. 149. — [x] De hac aede a. 727 u. c. vota, a. 10 p. C. absoluta v. Jordan, *Top.* I, 1 p. 332 sqq.; Richter, *Top.* p. 62. — [y] a. 12 p. Chr. n. — [z] Res alibi non traditur. — [aa] De hac aede v. Jordan, *Top.* I, 2 p. 369 sqq.; Richter, *Top.* p. 68. — [bb] Causa feriarum ignota. Mommsen p. 385. — [cc] a. 745. Cfr. Mommsen ad IV non. Iul, pag. 395 sqq. V. Duhn, *Ann. d. Inst.* 1881 p. 302 sqq. — [dd] Numerus est dierum mensis.

Mensis Februarius.

[5.] — [D.] — Non(ae). — NP. — Concordiae in arce [a]. — Feriae ex s(enatus) c(onsulto), | quod eo die imperator Caesar Augustus, | pontifex maximus, trib(unicia) potest(ate vigesima prima), co(n)s(ul tertium decimum) [b] | a senatu populoque Romano pater patriae | appellatus.

[a] De hac aede, a L. Manlio vota, a. 536 dedicata v. Jordan, *Top.* I, 2 p. 112; Richter, *Top.* p. 90. — [b] a. 752.

Mensis Martius.

Martius ab Latinorum [*Marte appel*-]landi itaque apud | Albanos et plerosque [*po*]pulos Lat[*ii m*]os idem fuit ante | conditam Romam. Ut a[*u*]tem alii cre[*du*]nt quod et [= *ei*] sacra fiunt hoc mense [a].

[1.] — D. — K(alendae) Mart(iae). — NP. — Feriae Marti [b]. — Iun[*o*]ni Lucinae Exquiliis, | quod eo die aedis ei [*dedica*]ta est per matronas, | quam voverat Albin[*ia*].... vel uxor, si puerum | .... [*at*]que ipsa[*m*].... [c].

[2.] — E. — VI. — F(as).

[3.] — F. — V. — C(omitialis). — ....

[4.] — G. — IIII. — C(omitialis). — ....

[5.] — H. — III. — C(omitialis).

[6.] — A. — Pr(idie). — NP. — Fe[*riae ex s(enatus) c(onsulto), quod eo die i*]m(perator) Caesar August(us) pont(ifex) | m[*ax(imus) factus est Quir*]inio et Valgio co(n)s(ulibus) [d]. (Duo)viri | ob [*eam rem inmolant; p*]opulus coronatus feriatus | [*agit*] [e].

[7.] — B. — Non(ae). — [F(as). — *Vedi*]ovi. Artis Vediovis inter duo | lucos [f].

[8.] C. — VIII. — F(as).

[9.] [D. — VII]. — C(omitialis).

[10.] — [E. — VI.] — C(omitialis). — Feriae ex s(enatus) c(onsulto) q(uod) [*e(o) d(ie)*] Ti(berius) Caesar pontifex max(imus) fac(tus) est Druso et | Norbano [*co(n)s(ulibus)*] [g].

. . . .

[19.] — [F. — XIIII. — Quin]q(uatrus). [h] — NP. — [*Rectius tamen alii putarunt* | *dictum ab eo quod hic* | *dies est post diem (quintum) idus, quo*]d in Latio post [*idus dies simili fere* | *ratione decli*]narentur [h]. — Artificum dies, | [*quod Minervae*] aedis in Aventino eo die est | [*dedicata* [i]. — *Salii*] faciunt in comitio saltu | [*cum po*]ntificibus et trib(unis) celer(um) [k].

[20.] — [G. — XIII]. — ....

[21.] — H. — [XII]. — ....
[22.] — A. — XI. — ....
[23.] — B. — X. — [TUBIL(USTRIUM) (*c*)].
— NP. — [*Feriae*] Marti. — Hic dies appellatur ita, quod | in atrio sutorio (*m*) tubi lustrantur, | quibus in sacris utuntur (*l*). Lutatius | quidem clavam eam ait esse in ruina Pala[*ti i*]ncensi a Gallis repertam, qua Romulus urbem | inauguraverit (*n*).

[24.] — C. — VIIII. — Q(UANDO) R(EX) C(OMITIAVIT) | F(AS). — Hunc diem plerique perperam | interpretantes putant appellar[*i*], | quod eo die ex comitio fugerit | [*rex; n*]am neque Tarquinius abiit ex comitio | [*urbis*] et alio quoque mense eadem sunt | [*idemque s*]ignificant. Qu[*are comitiis* | *factis iudici*]a fieri indica[*ri iis magis putamus*] (*o*).

[25.] — D. — VIII. — ....
[26.] — E. — VII. — ....
[27.] — [F. — VI]. — ....
[28.] — G. — [V]. — ....
[29.] — H. — [IIII] — ....
[30.] — A. — [III]. — C(OMITIALIS).
[31.] — B. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — Lunae in Ave[*ntino*] (*p*).
XXXI.

(*a*) V. quae adnotavimus ad appellationem mensis Ianuarii. Cfr. Huschke p. 36 sqq. — (*b*) Cfr. Mommsen p. 387; Preller 1² p. 361 sq. — (*c*) Marquardt 3² p. 371; Jordan, *Top.* 2 p. 251 sqq. « Verrii verba .... quomodo restituenda sint hodie ignoratur ». MOMMSEN. — (*d*) a. 742. — (*e*) Sacrificium hoc fit Praeneste: duoviri sunt Praenestini. — (*f*) Locus corruptus est: [*I*]ori[*s M*]*artis* proposuit Foggini, [*Ved*]*iori a*[*ed*]*is* Mommsen, [*atra*] *ori* [*in*] *aris* Huschke p. 248. De aede Vediovis inter arcem et Capitolium, inter duos lucos, vide Jordan, *Top.* I, 2 p. 115 sqq. — (*g*) a. p. Chr. 15. — (*h*) Mommsen p. 389; Huschke p. 355. — (*i*) De hac aede v. Mommsen l. c.; Jordan *Eph. Epigr.* 1 p. 237. — (*k*) Huschke p. 355 proponit [*Sali V*] *faciunt in comitio saltu*[*s sacrificantibus po*]*ntificibus et trib. celer.* De saltatione saliorum v. praeter Mommsenum, Preller 1² p. 363 sqq. — (*l*) Mommsen p. 389; Huschke p. 171; Preller 1² p. 293. 294. 342. 361; Marquardt 3² p. 135 sqq. — (*m*) Fuchs in De Ruggiero, *Dizionario*, 1 pag. 761 sqq. — (*n*) Mommsen l. c. — (*o*) Cfr. Varro 6, 31: *Dies qui notatur sic*, « quando rex comitiavit, fas » *sic dictus ab eo quod eo die rex sacrificiolus it ad comitium, ad quod tempus est nefas, ab eo fas: itaque post id tempus lege actum saepe*, Mommsen p. 307; Huschke p. 162 sqq; Marquardt 3² p. 223; Soltau p. 104. — (*p*) De hac aede v. Preller 1² p. 319 sqq.; Richter, *Top.* p. 132.

Mensis Aprilis.

[*Aprilis a*] Venere, quod ea cum [*M*... *iungitur, mater Aene*]ae, regis | [*La*... *r*]um a quo p(opulus) R(omanus) ... e[*st.... ho*]c m[*e*]nse, quia | fruges, fl... animaliaque ac maria et terrae aperi... tur (*a*).

[1.] — C. — K(ALENDAE) [A]PR(I... — F(AS). — Frequenter mulieres s... plicant | Fortunae virili humiliores eti... in baliniis, quod in iis ea parte cor... r[*is*] | utique viri nudantur, quae f... narum | gratia desideratur (*b*).

[2.] — [D. — IIII]. — F(AS).
[3.] — [E]. — III. — C(OMITIALIS...
[4.] — [F]. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — Ludi M(atri) d(eum) m(agnae) I(daeae). Megalensia vocantur, quod dea | Megale appellatur. Nobilium m... tationes cenarum | solitae sunt freque... ter fieri (*c*), quod Mater magna | ex li... Sibullinis arcessita locum mutavit ... Phrygia | Romam (*d*).

[5.] — F. — NON(AE). — N(EFAS). — Ludi Fortunae publicae citerio[*ri*] ... colle (*e*).

[6.] — H. — VIII. — NP. — Ludi. — F(eriae), q(uod) e(o) d(ie) C(aius) Cae... C(ai) f(ilius) in Africa regem [*Iuba*... v[*icit*] (*f*).

. . . .

[9.] — [C. — V. — .... — *Hoc bi*... *sacrific*]ium maximu[*m*] Fortunae pri... g(eniae); utro eorum die | oraclum pa... (duo)viri vitulum (unum) (*g*).

[10.] — D. — [IIII. — N(EFAS)]. — Ludi in circo (*h*). — M(atri) d(eum) m(agnae) I(deae) in Pal[*atio*], quod eo die aedis... dedicata est (*i*).

[11.] — E. — [III]. — N(EFAS). — .
[12.] — F. — P(RIDIE). — N(EFAS... — .... fructus (*k*).
[13.] — G. — EID(US). — .... ri.
[14.] — — H. — XIIX. — N(EFAS... — .... o.
[15.] — — A. — XVII. — FO[RDICIDIA)] (*l*).
[16.] — B. — XVI. — N(EFAS). — Ludi.... (*m*) | com....
[17.] — C. — XV. — N(EFAS). — Lu[*di*] (*m*).

[18.] — D. — XIIII. — N(EFAS). — Lu[di] (m).

[19.] — E. — XIII. — CE[R(IALIA) (n).]. — ....

[20.] — F. — XII. — N(EFAS). — .... i.

[21.] — G. — XI. — PA[R(ILIA). — .... — est.... | dae. Qu[are | autem hoc die .... per] ignes tran[siliant].... | principio an[ni pastoricii].... | redigitur (o). .... i.

[22.] — H. — X. — N(EFAS).

[23.] — A. — VIIII. — VIN(ALIA). — F(AS). — Io[vi].... | m.... ded.... [Vini omnis novi libamentum Iovi] | consecratum [est, cum Latini bello preme]|rentur ab Rutulis, quia Mezentius, rex Etru[sco]rum, | paciscebatur, si subsidio venisset, omnium annorum | vini fructum (p). — Sig(num) divo Augusto patri ad theatrum Mar[celli] | Iulia Augusta et Ti(berius) Augustus dedicarunt (q).

[24.] — B. — VIII. — C(OMITIALIS). — Ti(berius) Caesar togam virilem sumpsit imp(eratore) Caesare (septimum), M(arco) Agripp[a] | (tertium) co(n)s(ulibus) (r).

[25.] — C. — VII. — ROB(IGALIA). — NP. — Feriae Robigo via Claudia ad milliarium | (quintum), ne robigo frumentis noceat (s). Sacrificium | et ludi cursoribus maioribus minoribusq[ue] | fiunt (t). Festus et puerorum lenoniorum, | quia proximus superior meretricum est (u).

[26.] — D. — VI. — F(AS). — Hunc diem divus Caesar addidit.

[27.] — E. — V. — C(OMITIALIS).

[28.] — F. — IIII. — NP. — Ludi Florae (v). — Feriae ex s(enatus) c(onsulto), quod eo di[e aedicul]a et [ara] | Vestae in domo imp(eratoris) Caesaris Augu[sti, po]ntif(icis) ma[x(imi),] | dedicatast Quirinio et Valgio co(n)s(ulibus) (x). — Eodem | die aedis Florae, quae rebus florescendis praeest, | dedicata est propter sterilitatem frugum (v).

[29.] — G. — III. — C(OMITIALIS). — Ludi (v).

[30.] — H. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — Ludi (v). ..

XXX.

(a) Mommsen p. 364; Huschke p. 219; Soltau p. 96. — (b) « Praenestinus.... quadratarius sententiam corrupit verbis quibusdam omissis; nam scripserit Verrius necesse est ita fere: *frequenter mulieres supplicant honestiores Veneri verticordiae, Fortunae humiliores*, etc. » MOMMSEN. — (c) De ludis Megalensibus et de mutitationibus coenarum v. Preller 2³ p. 60. — (d) Preller 2³ p. 54 sqq. — (e) Richter, *Top.* p. 182. — (f) a. 708. — (g) Fortuna est Praenestina, de qua vide infra; item Praenestini sunt duoviri qui vitulum sacrificant ea die, qua oraculum omnibus patet Preller 2³ p. 189 sqq. — (h) Ludi sunt Megalesiaci, de quibus vide n. *c*. — (i) De hac aede v. Richter, *Top.* p. 102. — (k) Cum hic dies primus ludorum Cerialium sit, vocabulum *fructus*, quod unum mansit, his referendum est. — (l) Fordicidia dicta sunt a bubus fordis, id est gravidis, Telluri ea die immolandis. Preller 2³ p. 6 sqq. — (m) Ludi sunt Ceriales, cfr. n. *k*. *n* — (n) Preller 2³ p. 40 sqq. Hic dies, feriis Cereris dedicatus, ultimus erat ludorum. — (o) De his feriis, de Pale, dea pabuli, de consuetudine ter per stipulas accensas transiliendi v. Preller 1³ p. 413 sqq.; Marquardt 3² p. 207 sq. — (p) De Vinalibus his prioribus, degustandis vinis anni praecedentis institutis, v. Marquardt 3² p. 333 sq.; Huschke p. 206. 220. Vinalia altera sive rustica XIV K. Sept. celebrabantur. « Turnus rex Rutulorum dicitur a Latinis victus a Mezentio rege Caeritum auxilium petiisse et obtinuisse pactis in futurum primitiis vini cum ex agro ipsorum Rutulorum tum ex Latino coniunctis utrorumque copiis subigendo. Quo audito Aeneam eas primitias Iovi potius vovisse potioremque fuisse in pugna deum quam regem ». MOMMSEN. — (q) a. p. C. 22. Cfr. C. VI 2028 c. 24: *a(nte) d(iem) VIII k(alendas) Maias....* [*ad theatrum M*]*arcelli ante simulacrum divi Augusti*. — (r) a. u. c. 727. — (s) Preller 2³ p. 44 sq.; Huschke p. 220; Mommsen p. 392; Marquardt 3² p. 574. — (t) *Cursores maiores et minores* sunt *iuvenes et pueri*. Foggini, *Fastorum* rel. 65. — (u) « Dies festus puerorum lenoniorum alibi non memoratur, cum feriati meretricum Apr. 23 saepius mentionem fieri supra viderimus ». MOMMSEN. — (v) De ludis Floralibus v. Marquardt 3² p. 378. 502; Preller 1³ p. 151. 431 sq. De aede ad circum Maximum a. u. c. 514 vel 516 aedificata v. Jordan, *Top.* 2 p. 422. — (x) A. u. c. 742. Cfr. Becker *Top.* p. 236.

Mensis Decembris.

. . . .

[8.] — F. — VI. — C(OMITIALIS). — ....

[9.] — G. — V. — C(OMITIALIS)....

[10.] — H. — IV. — C(OMITIALIS). — Tr(ibuni) [*plebis magistratum ineunt*].

[11.] — A. — III. — AG[ON(IA)](a). — ....

[12.] — B. — PR(IDIE). — EN (= *intercisum*). — ....

[13.] — C. — EID(US). — [NP. — *Telluri et Cere*]ri in Carinis (b). Aedi[*les*]....

et lectisternium e lec[*tis.... faciunt, quos*] manceps praestat ([c]).

[14.] — D. — XIX. — F(AS)....

[15.] — E. — XIIX. — CON(SUALIA). — NP. — Feriae Conso. — Equi et [*muli floribus coronantur*] | quod in eius tu[*mulo*].... | itaque rex equo [*rectus*] .... ([d]).

[16.] — F. — XVII. — C(OMITIALIS)....

[17.] — G. — XVI. —....

. . . .

[21.] — [C. — XII. — DI]VA(LIA). — NP. — Feriae diva[*e Angeronae, quae ab anginae morbo*] appell[*atur quod remedia eius quondam*] | prae[*cepit. Statuerunt eam ore obligato*] | in ar[*a Volupiae, ut qui no*]sset n[*omen*] | occul[*tum urbis, taceret. S*]unt tamen [*qui* | *fieri id sacru*]m aiunt ob an[*num novum; mani*]festum esse [*enim* | *principiu*]m [*a*]nni nov[*i*] ([e]).

[22.] — [D. — XI. — C(OMITIALIS). — *Laribus perma*]rinis in port[*icu Mi*]nuci[*a*] ([f]).

[23.] — [E. — X. — LA]R(ENTALIA). — NP. — [*Fer*]iae Iovi. — Accae Larentin[*ae parentalia fiunt* (?)]. Hanc alii Remi et Rom[*uli nutricem, alii*] | meretricem, Herculis scortum [*fuisse dic*]unt; | parentari ei publice, quod p(opulum) R(omanum) he[*redem fece*]rit | magnae pecuniae, quam accepe[*rat testame*]nto | Tarutili amatoris sui ([g]).

[24.] — F. — [VIIII]....

[25.] — G. — VIII. — C(OMITIALIS).

[26.] — [H.] — VII. — C(OMITIALIS)....

[27.] — A. — VI. — C(OMITIALIS)....

[28.] — B. — V. — C(OMITIALIS)....

[29.] — C. — IIII. — F(AS)....

[30.] — D. — III. — F(AS). — .... cos.

[31.] — E. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS)....

XXXI.

([a]) Cfr. 9 Ian. — ([b]) Richter *Top.* p. 173; Lanciani, *Bull. d. Comm. arch.* 1892 p. 32 sqq. — ([c]) Cfr. Arnob. 7, 32: *lectisternium Cereris erit idibus proximis; habent enim dii lectos atque ut stratis possint mollioribus incubare, pulvinorum tollitur atque incitatur impressio.* Mommsen p. 408. — ([d]) Dio Cass. 1, 33: ἐν ῇ (feriis Consualium) παρὰ Ῥωμαίοις ἐξ ἔθους ἐλινύουσιν ἔργων ἵπποι καὶ ὄρεις καὶ στέφονται τὰς κεφαλὰς ἄνθεσιν. « Quomodo Verrius hunc morem interpretatus sit, ignoramus, quamquam apparet tumulo significari aram sub terra absconditam Consi et in ea re partes aliquas habuisse regem sacrorum ». MOMMSEN pagina 408, cfr. 400 ad 21 Aug. De Conso v. Preller 2[2] p. 23 sqq. — ([e]) De diva Angerona, de natura eius, de explicationibus Verrianis, de supplementis, haud certis, Mommsenianis, v. Mommsen p. 409; Huschke p. 253 sq; Preller 2[2] p. 36; De Ruggiero s. v. Wissowa s. v. in Roscher *Lexicon* — ([f]) Aedes dedicata est a. 575 Mommsen p. 409; Preller 1[2] p. 115. — ([g]) Macrob. sat. 1, 10, 11. Cfr. Mommsen p. 409; Huschke p. 147 sq.; Preller 2[2] p 26 sqq.

Extant hemerologii, praeter frustula minutissima, haec duo fragmenta (C. XIV p. 294 cfr. p. 494):

(*a*).... il subi.... | ....[*so*]lis et lun[*ae*].... .... o Martem.... | ....

(*b*).... o lon.... | .... nis in.... | .... siquis.... | .... d.

2. (C. I. p. 300. — XIV n. 2575). *FASTI TUSCULANI.*

[12 *Apr.*] — [F. ([a]) — N(EFAS) ([b]). — *Ludi*] Cer(eri) ( ).

[13.] — [G. — EID(US). — NP.] ([c]). — Ludi ([b]).

[XVIIII] ([c]).

[14.] — [H.] — N(EFAS). — Lud(i) ( ).

[15.] — [A. — FO]R[D(ICIDIA)] ([e]).

([a]) V. *F. Praen.*, praef. — ([b]) V. *F. Praen.*, ad 19 Apr. — ([c]) V. *F. Praen.*, ad 13 Ian. — ([d]) i. e dies ante kalendas Maias. — ([e]) V. *F. Praen.*, ad 15 Apr.

[10 *Mai.*] — B. — C(OMITIALIS).

[11.] — C. — LEM(URIA) ([a]).

[12.] — D. — C(OMITIALIS).

[13.] — E. — LEM(URIA) ([a]).

[14.] — F. — C(OMITIALIS).

[15.] — G. — EID(US). — Merc(urio) ( ). XVII.

[16.] — H. — F(AS).

[17.] — [A.] — C(OMITIALIS).

([a]) Huschke p. 227 sq; Preller 3[2] p. 115 — ([b]) De hac aede, a. u. c. 259 ad circum maximum dedicata v. Richter, *Top.* p. 119.

[8 *Iun.*] — G. — N(EFAS). — Ment[*i*] ( ).

[9.] — H. — VEST(ALIA) ([b]).

[10.] — A. — N(EFAS).

[11.] — B. — MATR(ALIA) ([c]).

[12.] — C. — N(EFAS).

[13.] — D. — EID(US). — Iovi ([d]).

XIIX.

[14.] — E. — F(AS).

[15.] — F. — Q(UANDO) ST(ERCUS) ([e]).

([a]) Aedes a. 539 in Capitolio dedicata. Jordan,

Top. I, 2 p. 42; Preller 2² p. 265. — (b) Preller 2² p. 168. — (c) Preller 1² p. 323. — (d) Mommsen p. 395. — (e) Id est: *quando stercus delatum fas.* Cfr. Varro, 6, 32: *Dies qui vocatur « quando stercum delatum fas » ab eo appellatus, quod eo die ex aede Vestae stercus everritur et per Capitolinum clivum in locum defertur certum.* Mommsen p. 367; Huschke p. 188 sqq.; Soltau p. 104.

[11 *Iul.*] — H. — C(OMITIALIS)....
[12.] — A. — C(OMITIALIS). — Lu-*di*] (a).
[13.] — B. — C(OMITIALIS). — In cir[*co*].
[14.] — C. — C(OMITIALIS).
[15.] — D. — EID(US).
XVII.
[16.] — E. — F(AS).
[17.] — F. — C(OMITIALIS).

(a) Ludi sunt Apollinares, De Ruggiero s. v.

[12 *Aug.*] — H. — ....
[13.] — A. — EID(US). — ....
XIX.
[14.] — B. — ....

3. (2846). — Esculapio | dictu et factu | Isochrysus (a).

In lamina aenea reperta nel *territorio di Palestrina* (ad Praenestem). — (a) Id est, quod deus Isochryso aegro medicamenta in somno indicavit (*dictu*), eumque sanavit (*factu*).

4. (Kaibel 1125). — Ἀσκληπιῷ θ[εῷ] | σωτῆρι | Λ. Μινίκιος Νατᾶλιος, | ὕπατος, ἀνθύπατος Λιβύης, | αὔγουρ, πρεσβευτὴς καὶ | ἀντιστράτηγος Σεβαστοῦ | Μυσίας τῆς κάτω, τὸν ναὸν καὶ τὸν βωμὸν | ἀνέθηκεν [= *Asclepio deo conservatori L(ucius) Minicius Natalis* (a), *consul* (b), *proconsul Lybiae* (c), *augur, legatus Augusti propraetore Moesiae inferioris, aedem et aram posuit*].

Tibure (*Tivoli*). — (a) Redit in lapidibus quos infra edemus — (b) Consul fuit circa a. 127. — (c) *Proconsul Lybiae* loco *Africae* occurrit in inscriptionibus metricis. — *Asclepio* dicatus est titulus C. n. 2493, in agro Tusculano repertus.

5. (3533). — Agatho daemoni | (a) sacrum | e v(oto) s(uscepto). — *Ab altera parte:* Ἀγαθῶι δαίμονι.

Tibure (*Tivoli*). — (a) In aliis inscriptionibus latinis non occurrit. Cfr. De Ruggiero s. v.

6. (3909). — Aquis Albulis | sanctissimis | Ulpia Athenais, | Glypti Aug(usti) | lib(erti) ab epistu|lis uxor, | libens | d(onum) d(edit).

Aquis Albulis. — Tituli alii *Aquis Albulis* dicati extant in C. n. 3908. 3910. 3912.

7. (3911). — Debilis Albuleo steterat qui gurgite Samis, | Articulum medicis ut tenuaret aquis | (Dente quod Aetrusco turgebat saucius, apro | Et Russellano forte solutus erat), | Hinc graciles ubi iam nervi tenuisque cicatrix | Et celer accepto currere coepit ecus, | Dat tibi pro meritis semet de marmore donum | Qua mediam gaudes, Lymfa, subire viam, | Tiburis adversae dominus qua despicit aedem, | Frontibus et pictis Aelia villa videt [10]. |

Aquis Albulis. — Textus constitutus est ab Hauptio et Lachmannio. Commentum nobis Laurenti fecit. — Intellige: *Samis, qui steterat debilis Albuleo gurgite, ut articulum tenuaret aquis medicis, (quod turgebat saucius Aetrusco dente et forte* (a) *solutus erat apro Russellano)* (b), *hinc, ubi iam nervi graciles* (c) [*fuerunt*] *et cicatrix tenuis* (d) [*fuit*] *et equus accepto* (e) *celer currere coepit, dat semet* (f) *tibi donum de marmore, qua, Lympha, gaudes mediam subire viam, qua aedem* [*Lymphae*] *adversae Tiburis dominus* (g) *despicit et Aelia villa* (h) *videt frontibus pictis.* Carmen hoc incisum erat sub effigie marmorea equi Samis, quem, saucium ictu apri Russellani, aquae Albulae sanaverant. Ex opere anaglypho supersunt equi pedes quattuor. — (a) *Forte* etiam ad verba *turgebat saucius* referendum est. — (b) *Apro Russellano* explicat quid sit *dens etruscus.* De Rusellis. Etruriae urbe, v. Bormann, C. XI p. 414. — (c) « *Gracilis* minus est quam *macilentus* (cum de animali est sermo) quia *gracilis* est ille quidem tenuis [cfr. « *tenuaret* aquis »] sed maciem excludit » Forcellini s. v. — (d) Adhuc non spissa. — (e) « ad *accepto* cogitatione supplendum esse sessore » HAUPT. « Accepto pharmaco, remedio, vel beneficio, quae verba etiam cum praecedentibus iungenda sunt » LAURENTI. « *Accepta* a medicis dicuntur absolute quae ab aegrotis sumpta sunt cuiuscumque generis sunt ». Forcellini, quem nobis Laurenti citat. — (f) I. e. effigiem suam. — (g) Intelligi Herculem ait Hauptius. V. infra inscriptiones Herculi sacras cfr. n. 79. — (h) Villa Hadriana.

8. (3534). — Attini Aug(usto) | sacrum. | C(aius) Iulius Sp(urii) f(ilius) Iulianus | Proculus, sacerdos | M(atris) D(eum) M(agnae) I(daeae) | ad Aquas Albulas. | d(onum) d(edit).

Tibure (Tivoli). — *Attini* videtur dicatus esse titulus graecus Ostiensis in Kaibel 913.

9. (Kaibel 925). — Ἁγνῆς εὐσέμνοιο σπείρης Τραιανησίων οἵδε. | ἱερεῖς ἱέρειά τε θεοῦ μεγάλου Διωνύσου· | Λ(ούκιος) Σούλλιος Λ[ε]ωνίδης καὶ .... | καὶ Ἰουλία Ῥουφεῖνα· ἐπὶ παραστάτῃ (b) Σεκούνδῳ [= *L(ucius) Sullius Leonidas et .... et Iulia Rufina de sancta venerabili spira Traianensium,* (a) *sacerdotes dei magni Bacchi, parastate* (b) *Secundo*].

Ostiae. — (a) *Spira* nomen est collegii mystici religioni potissimum Bacchicae addicti. Haec *spira Traianensium* redit in lapide Ostiensi (C. XIV 4. Dianae dicato. Ἱερὰ σπεῖρη et ἱερεῖς Διονύσου redeunt in lapide urbano Kaibel. 977. Cf. C. VI 261. — (b) Praepositus est collegio.

10. (3535). — Antinoo et Beleno par aetas formaque si par, | [C]ur non Antinous sit quoque qui Belenus (a) | .... o Siculus.

Tibure (*Tivoli*). — (a) *Belenus* deus est proprius Aquileiensium: haud saepe alibi nobis occurrit. Lapis extat in Museo Vaticano: iniuria Steuding Roscher, *Myth. Lexikon*) s. v. *Belenus* eum falsum habet.

11. (3530). — Bonae deae sanctissimae | Caelesti L(ucius) Paquedius Festus, | redemptor operum Caesar(is) | et puplicorum, aedem diritam | refecit, quod adiutorio eius | rivum aquae Claudiae August(ae) | sub monte Aeflano (a) consummavit (b), imp(eratore) Domit(iano) Caesar(e) Aug(usto) Germ(anico) (quartum decimum) co(n)s(ule), V non(as) Iul(ias) (c).

S. Gregorio. — (a) De hoc monte, qui nomen habuit ab Aefula veteris Latii oppido vide quae scribit Dessau ad hanc inscriptionem. — (b) Opera aquaeductus multis redemptoribus locata erant; rivus autem ipse sub monte Aeflano Paquedio nostro faciendus contigit. Quem cum is auspicato ad finem perduxisset, adiuvanti Bonae deae aedem refecit. — (c) a. 88

12. (4001). — M. Marciu[s] .... | et Marcia Pri .... | et Marcia Nomas li(b(erta) | eorum | fanum Bona[e D]eae | vetustate di[rut]um | a solo resti[tuerunt].

Ficuleae (*La Cesarina*).

13. (2251). — Ex visu, iussu Bonae Deae | sacr(um). | Callistus Rufinae n(ostrae) act(or).

Albani sub simulacro muliebri.

14. (1). — Litoribus vestris, quoniam certamin[a] laetum | Ex[h]ibuisse iuvat, Castor venerandeque Pollux, | Munera pro tanto faciem certaminis ipsam, | Magna Iovis proles, vestra pro sede locavi Urbanis Catius gaudens me fascibus auctum | Neptunoque patri ludos fecisse Sabinus (a).

Ostiae. — (a) Catius Sabinus, praetor urbanus (*urbanis fascibus auctus*, Mommsen, *Staatsr.* 2² p. 1031 n. 4) ludos Castorum celebraverat, quorum magistratus urbanos Ostiae ad tranquillitatem impetrandam auctores fuisse scimus. Ad aedem Castorum imaginem ludorum collocavit, gaudens praetura sua et ludis Castoribus Neptunoque a se factis. Catius Sabinus consul iter. fuit a. 216.

15. (2576). — Casto(ribus) Quintus [F](avius) | Balbus | co(n)s(ul) (a).

Tusculi (prope *Frascati*). — (a) Consulatus eius ignotus: nota est legatio Arabiae (C. III 97

16. (2). — Monitu sanctissimae Cereris et Nympharum hic puteus factus omni sumptu || C(ai) Caecili Onesimi patro(ni) et q(uin)q(uennalis) p(er)p(etui) corporis) m(ensorum) adiutor(um), et L(uci) Hortensi Galli, | q(uin)q(uennalis) nauticariorum, | et N(umerii) Treboni Eutychetis q(uin)q(uennalis) (iterum) acceptorum (a). Ded(icatus) X Kal(endas) sept(embris) Laterano et Rufino | co(n)s(ulibus) (b).

Ostiae. — (a) Dessau opinatur, et adiutores et nauticarios et acceptores fortasse decurias fuisse corporis mensorum frumentariorum. — (b) a. p. Ch. 197.

17. (NS. 1890 p. 218). — Si deo si deai (a) | Florianus rex (b).

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — (a) Preller I p. 61. — (b) I. e. *rex sacrorum*, qui in aliis titulis redit, quos infra edemus. — *Sei deus sei dea* occurrit in lapide Tiburtino C. n. 3572

18. (2086). — Deum dearum M(arcus) Aurelius Alexsa[n]der dedicavit.

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

19. (3). — Deo patrio (a) | Cn(aeus) Turpilius | Cn(aei) f(ilius) Turpili[anus aedil[is] et | pr(aetor) sac(ris) Volk(ani) fac(iundis) (b) sigill(um) Volkani | ex voto posuit. | Arg(enti) p(ondo quindecim) scr(i)p(tula novem).

Ostiae. — (a) Sub nomine *Dei patrii* in lapide a viro Ostiensi dedicato *genius coloniae* vel *Volcanus* celebrari videtur. — (b) De *aedilibus et*

praetoribus his, qui Ostiae tantum occurrunt v. De Ruggiero 1 p. 270. — *Diis patriis* sacer est lapis Portuensis graecus, Kaibel n. 924.

20. (Kaibel 926). — Ἀγα[θ]ῇ τύχῃ. | Αὐτοκράτορα Καίσαρα | Μ. Ἀντώνιον | Γορδιανὸν Εὐσεβῆ | Εὐτυχῆ Σεβαστὸν | τὸν θεοφιλέστατον | κοσμοκράτορα ἡ πόλις | ἡ τῶν Γαζαίων (a), ἱερὰ καὶ | ἄσυλος καὶ αὐτόνομος, | πιστὴ [καὶ] εὐσεβής, λαμπρὰ | καὶ μεγάλη, ἐξ ἐνκ[ε]λ[ε]ύσεως (b) (?) | τοῦ πατρίου θεοῦ (c), | τὸν ἑαυτῆς εὐεργέτην | διὰ Τιβ. Κλ(αυδίου) Παπειρίου | ἐπιμελητοῦ τοῦ ἱεροῦ |= *Bonae Fortunae. Imperatori Caesari M(arco) Antonio Gordiano Pio Felici Augusto, diis carissimo, rectori orbis, urbs Gazaeorum et sacra et asylos et autonomos, fidelis et pia, splendida et magna, ex iussu dei patrii, pro meritis erga se per Tib(erium) Cl(audium) Papirium curatorem fani*].

In Portu. — (a) Urbs Palaestinae, quae aliquandiu colonia fuit (Lebas-Wadd. 1906). Etiam in nummis dicitur ἱερὰ καὶ ἄσυλος (Head, *Hist. Num.* p. 680) propter cultum dei Marnae. De urbibus *sacris*, id est numini cuipiam consacratis, et *asylis*, id est quas religio ab hostium incursu tutas praestabat, v. Eckhel *D. n.* 4 p. 306 sqq., collato Tacito (*ann.* 3, 60 sqq.): frequentes erant in Asia, praesertim in Cilicia et Syria. De urbibus αὐτονόμοις v. Eckhel *D. n.* 4 p. 263; Mommsen 3 p. 658 sq., 686 sqq.; Marquardt, 1² p. 78 sqq. — (b) Supplevit Wesseling. — (c) id est Marnas deus

21. (2156). — Dianae Aug(ustae) | colleg(ii) lotor(um) (a) | sacr(um). Primigenius, r(ei) p(ublicae) | Aricinorum ser(vus) arc(arius). | curator (iterum) (b), cum | M(arco) Arrecino Gelliano | filio, curatore (primum) (b), | d(onum) d(edit).

Ariciae (*Ariccia*). — (a) i. e. tutatrici. —(b) i. e. collegii lotorum.

22. (Kaibel 1124). — *a.* Τῇ κυρίᾳ Ἀρτέμι[δι] εὐχὴν ἐποίησεν Παккία Λουκί[ου] θυγάτηρ Σεκον|δεῖνα ὑπὲρ αὑτῆς | καὶ Ποστουμίλλης | θυγατρός. [= *Dianae dominae votum nuncupavit Paccia L(ucii) f(ilia) Secundina pro se et filia Postumilla*]. — *b.* Τῇ κυρίᾳ | Ἀρτέμιδι εὐχὴν | ἐποίησεν Πακκία | Σεκονδεῖνα ὑπὲρ | σωτηρίας Μάρκου | καὶ Φαδίλλης. [= *Dianae dominae votum nuncupavit Paccia Secundina pro salute Marci et Fadillae*].

Tibure (*Tivoli*). — « Altera dedicatio facta pro Marco Aurelio Antonino et Fadilla eius filia, eo fortasse tempore quo Fadilla aegrotabat (cfr. vit. Avidii Cassii, 10) » Kaibel.

23. (2213). — Dianae | Nemore(n)si (a), Vestae | sacrum. Dict(atore) (b) | imp(eratore) Nerva Traiano Aug(usto) | Germanico (tertium) co(n)s(ule) (c), praef(ecto) (b) | eius T(ito) Voltedio Mamiliano, | quaestorib(us) (b) | L(ucio) Caecilio Urso (iterum), M(arco) Lucretio | Sabino (iterum), aedilib(us) (b) Q(uinto) Vibenna Quieto, | Ti(berio) Claudio Magno, | P(ublius) Cornelius Trophimus, pistor | Romaniensis ex reg(ione) XIIII, idem cur(ator) | vici Quadrati (d) et Lania C(ai) f(ilia) Thionoe coniux | eius votum libens solverunt [11].

In nemore Dianae (*Nemi*). — (a) De cultu Dianae Aricinae, de nemore fanoque ei sacris, quae inter nobilissima erant Latii v. Preller, 1³ p. 313 sqq.; Dessau p. 204. Praeter inscriptiones, quae sequuntur n. 26-30, fuerunt sacrae Dianae Nemorensi aliae eodem loco repertae: C. n. 2212 (quae etiam urbana esse potest). 4182. 4184 *a* (*in vasculo*). 4185 (*sub herma bicipite*). 4186 (*in manubrio cochlearis*). 4188. 4189. 4271 (*in calice aeneo*). EE. 7, 1238. 1239. 1240. Fragmenta tabulae, quae ad aediculam Dianae quamdam spectat, v. C. n. 4184. — (b) Dictator, praefectus ipsius absentis, quaestores, aediles sunt reipublicae Aricinae magistratus, cuius finibus comprehendebatur nemus sacrum: « notabile est aediles postponi quaestoribus » Dessau. — (c) a. 100. — (d) vicus Quadrati regionis XIIII urbanae redit in basi Capitolina C. VI 975. *Curator vici* urbani tantum in hoc lapide occurrit: inscriptionem, quae *magistrum vici* nominat, infra edemus.

24. (4183). — M. Servilius Quartus alam (a) expolit et.... | et quae intus posita sunt Dia[*nae*]....

In nemore Dianae (*Nemi*). In pavimento operis musivi alicuius cellae.

25. (4182 *a*). — Diana | M. Livio M. f. | praitor dedit.

In nemore Dianae (*Nemi*). — Inscriptio priscae aetatis. Id est: *Dianae M(arcus) Livius M(arci) f(ilius) praetor dedit.* « Quis ex Marcis Liviis saeculi ab u. c. VI — nam huius aetatis videtur esse titulus — significetur, incertum est ». Dessau. « Potest fuisse praetor Aricinus » Mommsen.

9. (Kaibel 925). — Ἁγνῆς εὐσέμνοιο σπείρης Τραιανησίων οἵδε, | ἱερεῖς ἱέρειά τε θεοῦ μεγάλου Διωνύσου· | Λ(ούκιος) Σούλλιος Λ[ε]ωνίδης καὶ .... | καὶ Ἰουλία Ῥουφεῖνα· ἐπὶ παραστάτῃ (b) Σεκούνδῳ [= *L(ucius) Sallius Leonidas et .... et Iulia Rufina de sancta venerabili spira Traianensium,* (a) *sacerdotes dei magni Bacchi, parastate* (b) *Secundo*].

Ostiae. — (a) *Spira* nomen est collegii mystici religioni potissimum Bacchicae addicti. Haec *spira Traianensium* redit in lapide Ostiensi C. XIV 4, Dianae dicato. Ἱερὰ σπεῖρη et ἱερεῖς Διονύσου redeunt in lapide urbano Kaibel. 977. Cf. C. VI 261. — (b) Praepositus est collegio.

10. (3535). — Antinoo et Beleno par aetas formaque si par, | [C]ur non Antinous sit quoque qui Belenus (a) | .... o Siculus.

Tibure (*Tivoli*). — (a) *Belenus* deus est proprius Aquileiensium: haud saepe alibi nobis occurrit. Lapis extat in Museo Vaticano: iniuria Steuding Roscher, *Myth. Lexikon* s. v. *Belenus* eum falsum habet.

11. (3530). — Bonae deae sanctissimae Caelesti L(ucius) Paquedius Festus, | redemptor operum Caesar(is) | et puplicorum, aedem diritam | refecit, quod adiutorio eius | rivom aquae Claudiae August(ae) | sub monte Aeflano (a) consumma(vit) (b), imp(eratore) Domit(iano) Caesar(e) Aug(usto) Germ(anico) (quartum decimum) co(n)s(ule), V non(as) Iul(ias) (c).

S. Gregorio. — (a) De hoc monte, qui nomen habuit ab Aefula veteris Latii oppido vide quae scribit Dessau ad hanc inscriptionem. — (b) Opera aquaeductus multis redemptoribus locata erant: rivus autem ipse sub monte Aeflano Paquedio nostro faciendus contigit. Quem cum is auspicato ad finem perduxisset, adiuvanti Bonae deae aedem refecit. — (c) a. 88.

12. (4001). — M. Marciu*s* .... | et Marcia Pri .... | et Marcia Nonas li(b)erta) | eorum | fanum Bona[*e D*]eae vetustate di[*rut*]um a solo resti[*tuerunt*].

Ficuleae (*La Cesarina*).

13. (2251). — Ex visu, iussu Bonae Deae | sacr(um). | Callistus Rufinae n(ostrae) act(o)r).

Albani sub simulacro muliebri

14. (1). — Litoribus vestris, quoniam certamin*a* laetum | Ex[*h*]ibuisse iuvat, Castor venerandeque Pollux, | Mun[eris] pro tanto faciem certaminis ipsam, | Ma[g]na Iovis proles, vestra pro sede locavi. | Urbanis Catius gaudens me fascibus a[uc]tum | Neptunoque patri ludos fecisse S[a]binus (a).

Ostiae. — (a) Catius Sabinus, praetor urbanus (*urbanis fascibus auctus*, Mommsen, *St. R.* 2² p. 1031 n. 4) ludos Castorum celebravit, quorum magistratus urbanos Ostiae ad tran[quil]litatem impetrandam auctores fuisse scimus. Ante aedem Castorum imaginem ludorum collocavit gaudens praetura sua et ludis Castoribus Neptunoque a se factis. Catius Sabinus consul i[ter]um fuit a. 216.

15. (2576). — Casto(ribus) Q(uintus) ... [F]l(avius) | Balbus | co(n)s(ul) (a).

Tusculi (prope *Frascati*). — (a) Consulatus eius ignotus: nota est legatio Arabiae C. III 9..

16. (2). — Monitu sanctissimae Cereris et Nympharum hic puteus fact(us) omni sumptu || C(ai) Caecili Onesimi pa- tro(ni) et q(uin)q(uennalis) p(er)p(etui) c(or)poris) m(ensorum) adiutor(um), et L(uci) Hortensi Galli, q(uin)q(uennalis) nauticariorum, et N(umerii) Treboni Eutychetis q(uin)q(uennalis) (iterum) acceptorum (a). Ded(icatus) X Kal(endas) sept(embris) Laterano et Rufino | co(n)s(ulibus) (b).

Ostiae. — (a) Dessau opinatur, et adiutores et nauticarios et acceptores fortasse decurias esse corporis mensorum frumentariorum. — (b) a. p. Ch. 197.

17. (NS. 1890 p. 218). — Si deo s(ei) deai (a) | Florianus rex (b).

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — (a) Preller ... p. 61. — (b) I. e. *rex sacrorum*, qui in a... titulis redit, quos infra edemus. — *Sei deus sei dea* occurrit in lapide Tiburtino C. n. 3572.

18. (2086). — Deum dearum M(arcus) ... Aurelius Alexsa[*n*]der dedicavit.

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

19. (3). — Deo patrio (a) Cn(aeus) Turpilius | Cn(aei) f(ilius) Turpili anus aedil(is) et praetor sac(ris) Volk(ani) fac(iundis), (et) sigill(um) Volkani | ex voto posuit. | Ar(genti) pondo (quindecim) scr(i)p(tu)la (no)vem.

Ostiae. — (a) Sub nomine *Dei patrii* in lapide a viro Ostiensi dedicato *genius coloniae* vel *V[ol]canus* celebrari videtur. — (b) De *aedilibus* et

praetoribus his, qui Ostiae tantum occurrunt v. De Ruggiero 1 p. 270. — *Diis patriis* sacer est lapis Portuensis graecus, Kaibel n. 924.

20. (Kaibel 926). — Ἀγα[θ]ῇ τύχῃ. | Αὐτοκράτορα Καίσαρα | Μ. Ἀντώνιον | Γορδιανὸν Εὐσεβῆ | Εὐτυχῆ Σεβαστὸν | τὸν θεοφιλέστατον | κοσμοκράτορα ἡ πόλις | ἡ τῶν Γαζαίων (a), ἱερὰ καὶ | ἄσυλος καὶ αὐτόνομος, | πιστὴ [καὶ] εὐσεβής, λαμπρὰ | καὶ μεγάλη, ἐξ ἐνκ[ε]λ[ε]ύσεως (b) (?) | τοῦ πατρίου θεοῦ (c), | τὸν ἑαυτῆς εὐεργέτην | διὰ Τιβ. Κλ(αυδίου) Παπειρίου | ἐπιμελητοῦ τοῦ ἱεροῦ |= *Bonae Fortunae. Imperatori Caesari M(arco) Antonio Gordiano Pio Felici Augusto, diis carissimo, rectori orbis, urbs Gazaeorum et sacra et asylos et autonomos, fidelis et pia, splendida et magna, ex iussu dei patrii, pro meritis erga se per Tib(erium) Cl(audium) Papirium curatorem fani*].

In Portu. — (a) Urbs Palaestinae, quae aliquandiu colonia fuit (Lebas-Wadd. 1906). Etiam in nummis dicitur ἱερὰ καὶ ἄσυλος (Head, *Hist. Num.* p. 680) propter cultum dei Marnae. De urbibus *sacris*, id est numini cuipiam consacratis, et *asylis*, id est quas religio ab hostium incursu tutas praestabat, v. Eckhel *D. n.* 4 p. 306 sqq., collato Tacito (*ann.* 3, 60 sqq.): frequentes erant in Asia, praesertim in Cilicia et Syria. De urbibus αὐτονόμοις v. Eckhel *D. n.* 4 p. 263; Mommsen 3 p. 658 sq., 686 sqq.; Marquardt, 1² p. 78 sqq. — (b) Supplevit Wesseling. — (c) id est Marnas deus.

21. (2156). — Dianae Aug(ustae) | colleg(ii) lotor(um) (a) | sacr(um). Primigenius, r(ei) p(ublicae) | Aricinorum ser(vus) arc(arius), | curator (iterum) (b), cum M(arco) Arrecino Gelliano filio, curatore (primum) (b), | d(onum) d(edit).

Ariciae (*Aricia*). — (a) i. e. tutatrici. — (b) i. e. collegii lotorum.

22. (Kaibel 1124). — *a.* Τῇ κυρίᾳ Ἀρτέμιδι εὐχὴν ἐποίησεν Πακκία Λουκίου θυγάτηρ Σεκουνδεῖνα ὑπὲρ αὑτῆς καὶ Ποστουμίλλης θυγατρός. = *Dianae dominae votum nuncupavit Paccia L(ucii) f(ilia) Secundina pro se et filia Postumilla*]. — *b.* Τῇ κυρίᾳ | Ἀρτέμιδι εὐχὴν | ἐποίησεν Πακκία Σεκουνδεῖνα ὑπὲρ | σωτηρίας Μάρκου | καὶ Φαδίλλης. = *Dianae dominae votum nuncupavit Paccia Secundina pro salute Marci et Fadillae*].

Tibure (*Tivoli*). — « Altera dedicatio facta pro Marco Aurelio Antonino et Fadilla eius filia, eo fortasse tempore quo Fadilla aegrotabat (cfr. vit. Avidii Cassii, 10) » Kaibel.

23. (2213). — Dianae | Nemore(n)si (a), Vestae | sacrum. Dict(atore) (b) | imp(eratore) Nerva Traiano Aug(usto) | Germanico (tertium) co(n)s(ule) (c), praef(ecto) (b) | eius T(ito) Voltedio Mamiliano, | quaestorib(us) (b) | L(ucio) Caecilio Urso (iterum), M(arco) Lucretio | Sabino (iterum), aedilib(us) (b) Q(uinto) Vibenna Quieto, | Ti(berio) Claudio Magno, | P(ublius) Cornelius Trophimus, pistor | Romaniensis ex reg(ione) XIIII, idem cur(ator) | vici Quadrati (d) et Lania C(ai) f(ilia) Thionoe coniux | eius votum libens solverunt [11].

In nemore Dianae (*Nemi*). — (a) De cultu Dianae Aricinae, de nemore fanoque ei sacris, quae inter nobilissima erant Latii v. Preller, 1³ p. 313 sqq.; Dessau p. 204. Praeter inscriptiones, quae sequuntur n. 26-30, fuerunt sacrae Dianae Nemorensi aliae eodem loco repertae: C. n. 2212 (quae etiam urbana esse potest). 4182. 4184 *a* (*in vasculo*). 4185 (*sub herma bicipite*). 4186 (*in manubrio cochlearis*). 4188. 4189. 4271 (*in calice aeneo*). EE. 7, 1238. 1239. 1240. Fragmenta tabulae, quae ad aediculam Dianae quamdam spectat, v. C. n. 4184. — (b) Dictator, praefectus ipsius absentis, quaestores, aediles sunt reipublicae Aricinae magistratus, cuius finibus comprehendebatur nemus sacrum: « notabile est aediles postponi quaestoribus » Dessau. — (c) a. 100. — (d) vicus Quadrati regionis XIIII urbanae redit in basi Capitolina C. VI 975. *Curator vici* urbani tantum in hoc lapide occurrit: inscriptionem, quae *magistrum vici* nominat, infra edemus.

24. (4183). — M. Servilius Quartus alam (a) expolit et.... | et quae intus posita sunt Dia[*nae*]....

In nemore Dianae (*Nemi*). In pavimento operis musivi alicuius cellae

25. (4182 *a*). — Diana | M. Livio M. f. | praitor dedit.

In nemore Dianae (*Nemi*). — Inscriptio priscae aetatis. Id est: *Dianae M(arcus) Livius M(arci) f(ilius) praetor dedit.* « Quis ex Marcis Liviis saeculi ab u. c. VI — nam huius aetatis videtur esse titulus — significetur, incertum est ». Dessau. « Potest fuisse praetor Aricinus » Mommsen.

26. (4268). — C. Aurilius C. f. | praitor iterum didit | eisdim consl | probavit.

In nemore Dianae (*Nemi*). — Inscriptio priscae aetatis. = *C(aius) Aurelius C(ai) f(ilius), praetor iterum, dedit; idem cons(u)l probavit.* Dessau et Mommsen putant praetorem iterum C. Aurelium (Cottam), consulem a. 554, dici propter prorogationem imperii.

27. (4269). — C. Manlio Aci.... | cosol pro | poplo | Arimenesi.

In tabella aenea in nemore Dianae (*Nemi*) reperta. — Inscriptio priscae aetatis. I. e.: *C(aius) Manlius Aci.... consul pro populo Ariminensi.* Mommsen existimat C. Manlium consulem fuisse coloniae Ariminensis.

28. (4270). — Poublilia Turpilia Cn. uxor | hoce signum pro Cn. filiod | Dianai donum dedit.

In tabula aenea, in nemore Dianae (*Nemi*) reperta. — Inscriptio priscae aetati. = *Publilia Turpilia C(naei) uxor hoc signum pro C(naeo) filio Dianae donum dedit.*

29. (EE. 7, 1242). — Pro | [*sa*]lute Ti(berii) | [*Claud*]i Caesaris [*Aug(usti) Germ*]anici et Iuliae [*Agrippinae et T*]i(beri) Claudi Brittanici | [*Caesaris et Neronis*] Claudi Caesaris | .... us imp. Dia. lumen perp. (*a*).

In nemore Dianae (*Nemi*). — « Titulum scriptum paullo post adoptionem Neronis (a. 50) crediderim, propterea quod Britannicus etiamtum habet locum priorem ». DESSAU. — (*a*) *Imp(erio) Dia(nae) lumen perp(etuum)* proponitur in *Notizie degli scavi*, 1888 p. 194.

30. (3537). — Dianai opiferai | Nemorensei L(ucius) Apuleius L(ucii) l(ibertus) Antio(cus?).

Tibure (*Tivoli*). — Fidenis rep. est fragmentum vasis quadrati, in labro literae inscriptae sunt aliae extrinsecus, aliae intus: | Dianae? Opi? Fortunae? | *opife rae) sac rum), D..* | ... *ius* (EE. 7. 1267). Lapis dicatus *Dianae Caelesti* extat Tibure (n. 3536): alius suspectus, dicatus *Dianae Rotundae* repertus dicitur *in Rotarella presso Palombara*: alius, *Dianae invictae* sacer, rep. videtur *Grottaferratae*.

31. (3538). — Felicitatei T(itus) Cauponius T(iti) f(ilius), | C(aius) Aufestius C(ai) f(ilius) | aed(iles).

Tibure (*Tivoli*).

32. (5). — P(ublius) Cornelius | Thallus | P(ubli) Corneli Architecti fil(ius), mag(ister) quinq(uennalis) coll(egi) fabr(um) | tignar(iorum) lustri XXVII (*a*). P(ublii) Corneli | Architectiani fil(i) sui. allecti in ordinem decurion(um), (*b*) | Fid. signum dono dedit [10].

Ostiae. — (*a*) De collegio hoc, de numeris lustri v. infra in inscriptionibus Ostiensibus. — (*b*) Decuriones, in quorum ordinem allectus filius dicitur, decuriones coloniae fuisse recte scribit Dessau. V. quae ille adnotat, cfr. De Ruggiero s. v. *Allectus* I p. 415.

33. (3486). — Florae | Ti(berius) Plautius Drosus | mag(ister) (iterum) (*a*) | votum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Licenza prope Tibur. In lamella aenea. — (*a*) Qui *magister* sit, ignoratur.

34. (2577). — M. Fourio C. f. tribunos | [*milita*]re de praidad (*a*) Fortune dedet.

Tusculi (prope *Frascati*). — Inscriptio priscae aetatis. — I. e.: *M(arcus) Furius C(ai) f(ilius), tribunus militaris, de praeda Fortunae dedit.* Alia dedicatio ipsius tribuni etiam de praeda militari v. infra. — (*a*) De praeda vel de parte eius deo eidem dedicanda v. Preller, 1³ p. 351, collato Mommseno, 1² p. 241. — *Fortunae Augustae* sacra est inscriptio C. 2040, vico Augustano (*Castel Porziano*) reperta: de qua Fortuna v. Peter in Roscher *s. v.* p. 1524 sqq.

35. (10). — P(ublius) Pacil[*ius.... f(ilius)*] Zenon Laetus, p(rimus) p(ilus) bis, aedil(is), praef(ectus) iur(e) dic(undo) et sacris faciundis (*a*) aedem Fortunae et Victoriae sua pec(unia) ref(ecit), communivit.

Ficuleae (*La Cesarina*). — (*a*) Haec est sola inscriptio, quae magistratus Ficuleensium nominet.

36. (6). — Fortunae | domesticae (*a*) sanctae, ara(m). pro salute | et reditu L(uci) Septimi | Severi Pertinacis | Aug(usti) et [*D(ecimi) Clodi*] Septi[*mi Albini Caesaris* (*b*)]. L(ucius) Valerius Frontinus. | (centurio) coh(ortis) (secundae) vigil(um) (*c*). sua pecunia posuit cum suis [10] A. L. et V. F. I. (*d*) | Fla(vius) Iulianus cen(turio) | c(oh)or(tis quartae) vigili(um) [13] (*e*).

In Portu. — (*a*) I. e. Fortuna quae domum tuetur. — (*b*) Nomen Clodii Albini erasum est. — (*c*) De vexillationibus vigilum, quae Ostiae et in Portu stabant, v. Dessau p. 9. — (*d*) Nomina sunt *suorum*. — (*e*) Versus duo postremi postea alia manu additi sunt.

37. (3539). — C(aius) Iulius, Polybi div[*i*] | Augusti liberti l(ibertus), Anthus | saltum Fortunae opiferae | restituit, pro salute | Polybi f(ili), Liberalis pat[*ris*].

Tibure (*Tivoli*).

38. (3540). — Fortun(ae) praetoriae (a) | sacrum. | L(ucius) Mucius Nicephor(us), | mag(ister) Hercul(aneus) Aug(ustalis) (b). | Cn(aeus) Coponius Epagatus (*sic*), | curator(es) primi (c), d(e) s(ua) p(ecunia) | cultoribus d(onum) d(ederunt).

Tibure (*Tivoli*). — (a) F. quae praetorium tuetur. — (b) H. A. in lapidibus Tiburtini frequentes occurrunt. V. infra. — (c) I. e. collegii cultorum Fortunae praetoriae, cui donum fit.

39. (2849). — L(ucius) Antistius | C(ai) f(ilius) Aem(ilia) Vetus, | augur (a), | Fortunae Primig(eniae) (a) | ex voto suscepto.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) Publicus populi Romani. — (b) De cultu praeclaro Fortunae Primigeniae Praenestinae, Iovis filiae, non matris ut lapides n. 48. 49 docent, v. Peter in Roscher 1 p. 1541 sqq, cfr. 2 p. 647 sqq. ubi loci antiquorum scriptorum et virorum doctorum nostrae aetatis citantur. De vocabulo *Primigenia*, v. Jordan, *Symbolae alterae* p 6 sq; de significatu vocabuli *filia* o. c. p. 12. De sortibus, quibus haec Fortuna clara erat v. Marquardt, 3² p. 94 sqq. Praeter lapides qui sequuntur, sunt Fortunae Praenestinae dicati C. n. 2854 (ab equite Romano). 2851. 2857. 2858. 2859. 2869 (a viatore tribunicio). 2870. 2871. 2873 sqq. 2885. 2887 (a vasculariis). Praeneste colebatur etiam Fortuna, Iovis et Iunonis mater vel nutrix, de qua v. Peter, l. c.

40. (2850). — Fortunae sanctae (a) | Atinia Tyrannis, | seminaria a porta | Triumphale (b), | P(ublius) Terentius Fortunatus, | vir carissimus, | cui gratias maximas | semper egi (c) | cum | Terentia Faustina | filia | donum dedit | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Praeneste. — (a) Est *Fortuna Praenestina*. — (b) Romana femina est, quae semina herbarum Romae ad portam Triumphalem vendebat. — (c) *Egi:* scil. ego Terentius: constructio est ad sinesim ita resolvenda: *Fortunae sanctae, ... cui gratias maximas semper egit, Terentius .... donum dedit.*

41. (2852). — Tu, quae Tarpeio coleris vicina Tonanti (a) | Votorum vindex semper, Fortuna, meorum, | Accipe, quae pietas ponit tibi, dona, merenti, Effigiem nostri conservatura parentis. | Cuius ne taceat memorandum littera nomen, | Caesius hic idemq(ue) Titus Primusq(ue) vocatur: | Qui largae Cereris messes fructusq(ue) renatos (b) | Digerit in pretium; cui constat fama fidesq(ue) | Et, qui divitias vincit, pudor; ire per illos | Consuetus portus cura studioq(ue) laboris, | Litor(a) qui praestant fessis tutiss'ma nautis; | Notus in urbe sacra; notus quoq(ue) finibus illis, | Quos Umber sulcare solet, quos Tuscus arator. | Omnibus hic annis votorum more suorum | centenas adicit numero crescente coronas, | Fortunae simulacra colens et Apollinis aras | Arcanumq(ue) Iovem (c), quorum consentit in illo | Maiestas longae promittens tempora vitae. | Accipe, posteritas, quod per tua saecula narres. | Taurinus, kari iussus pietate parentis, | Hoc posuit donum, quod nec sententia mortis | Vincere nec poterit fatorum summa potestas, | Sed, populi salvo semper rumore (d), manebit. — *In latere destro*: L(ucio) Ceion[*i*]o Comm[*odo*, *S*]ex(to) Vetul[*o*]nio Civi[*ca*] Pompeiano c[*o*(*n*)*s*(*ulibus*)] (e) Loc(us) d(atus) d(ecreto) d(ecurionum).

Praeneste (*Palestrina*). — Caesius Taurinus (v. 20) hoc carmine Fortunae dicavit statuam (*dona conservatura effigiem*) patris T. Caesii Primi (v. 6), mercatoris frumentarii (v. 7-8). — (a) « Significatur aedes Fortunae Primigeniae sita Romae in Capitolio, quam praeterea memorat solus Plutarchus, *de fortuna Roman.* c. 17 » Dessau. Potius intelligenda est aedes Fortunae sita Praeneste: ibi enim lapis repertus est, in quo Praenestinus deus *Iupiter arcanus* nominatur; epitheton Tonans haud mirum est, Tarpeius collis Praenestinus dici potest. Cfr. Roscher 2 p. 647 sq. — (b) i. e. singulis annis renascentes. — (c) *Iupiter arcanus* colebatur Praeneste (C. n. 2937. 2973), cfr. De Ruggiero s. v. *arcanus*. — (d) i. e. *superstite atque integra semper apud populum eius fama.* — (e) a. 136.

42. (2853). — Fortunae | primigeniae | Tib(erius) Claudius | Thermodon et | Mettia M(arci) f(ilia) | Lochias eius (a) | simulacra duo | Spei | corolitica (b) d(onum) d(ederunt).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) I. e. uxor. — (b) « Corolitica videntur dici signa ex marmore corolitico » (Plin. h. n. 36, 62). Dessau.

43. (2854). — [*P*]ro salut(e) C(ai) Caesaris Aug(usti) Germ(anici) | et reditu, |

F(ortunae) P(rimigeniae) Pr(aenestinae) thesis(?) (a) | Q(uintus) Cosidius Tertius | d(ono) d(edit).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) *Thes.aurum* (*impensa*?) intellexerunt Marini *Arv.* p. 589, De Rossi, *Bull. d. Inst.* 1876 p. 36. « Mommseno *thesis* est positio vel depositio, referenda fort. esse ad dedicationis formam propriam cum sortitione coniunctam ». Dessau.

44. (2855). — Fortuna |Primig. | L. Deumius (*sic*) M. f. | don. ded.

Praeneste (*Palestrina*). — Inscriptio priscae aetatis. — I. e.: *Fortunae primigeniae* *Lucius Decumius Marci filius donum dedit*.

45. (2856). — Pietati. | Fortunae Primig(eniae). | votis susceptis, | salvis (a) Augustis | M(arco) Aurelio Antonino et | L(ucio) Aelio Aurelio!!!!!!! (b), | Fortunatus verna, | disp(ensator) eorum, | et Aurelia Restituta lib(erta) | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) d(onum) d(ederunt). — *In latere sinistro:* Dedicatum | VI idus Aug(ustas) | imp(eratore) Commodo (iterum) et Martio Vero II [= *iterum*] consulibus (c).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) I. e. pro salute. — (b) Erasum est nomen Commodi. — (c) a. 179.

46. (2860). — Fortun(ae) Primig(eniae) signum Aequitatis Nigrinia | Auxesis cum | Felice Aug(usti) lib(erto) et | suis d(onum) d(at) d(icat) d(edicat).

Praeneste (*Palestrina*).

47. (2861). — Nomaus, | Neronis | Aug(usti) l(ibertus), | tabularius, | Fortunae | Primigeniae | votum solvit | ex arg(enti) p(ondo) (undecim unciis novem semuncia scripulis quinque).

Praeneste (*Palestrina*).

48. (2862 add.). — Fortunae Iovis puero (a) | Primigeniae | d(onum) d(edi) | ex sorte (b) compos | factus | Nothus Ruficanae | L(ucii) f(iliae) Plotillae.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) Cfr. supra n. 39. *Puer* vocabulum hic accipiendum est sensu femnino Mommsen, *Hermes* 19 p. 454. Alia inscriptio reperta est Praeneste C. 2868, sacra *Fortunae* Iovi puero, ubi « aut apographorum culpa *Iovi* pro *Iovis* propagari, aut *Iovi puero* inducta interpunctione legendum, hoc est *Iovis puero* » (Jordan, *Symbolae alterae* p. 11. — (b) De sortibus v. supra n. 39.

49. (2863). — Orcevia Numeri | nationu gratia (a) | Fortuna Diovo fileia (b) primogenia | donom dedi.

Praeneste (*Palestrina*). In lamina aenea, cui commentum fecerunt Dessau, Mommseno adiuvante, in *Hermae* vol. 16 p. 453 sqq. et praesertim Jordan, *Symbolae alterae*, p. 3 sqq. — Inscriptio priscae aetatis. I. e.: *Orcevia Numerii* (*uxor*) *nationis gratia Fortunae Iovis filiae primigeniae donum dedit*. — (a) Mommseno (*Hermes* 16 p. 454) videtur significare *propter feturam pecorum*. — (b) Cfr. n. 48.

50. (2864). — Fortunae primigeniae. ex voto, | D(ecimus) Poblicius (Comicus, manceps aedis | per annos (tredecim), Poblicia Quinta f(il)a), | Fresidia Palmyris uxor, | cellareis (b) | Amoeno, | Dionysio, | Lin(o) (a).

Praeneste (*Palestrina*). — Inscriptionem Henzenus commentavit in *Bull. d. Inst.* 1851 p. 22 sqq. — (a) « Henzeno indice... significatur, titulum positum esse, cum cellarii essent servi tres Amoenus, Dionysius, Linus. Sed titulus vix est eius aetatis, qua *cellareis* scribebatur pro *cellariis* ». Dessau.

51. (2865). — Fortunae primig[*eniae*] signum Liberis pa[*tris*] (a) | Panthei (b) cum suis par[*ergis*] | et Cupidines (duo) cum suis lychnuchis et.... | M(arcus) Popilius M(arci) f(ilius) Trophim[*us*], | Popilia Chreste lib(erta) et Atili....

Preneste (*Palestrina*). — (a) « Videtur corrigendum esse *Liberi* et deinde supplendum *pa*[*tris*]: nisi mavis cogitare de *Libero Spt*.... praeterea ignoto ». Dessau. — (b) Pantheus dicitur *Liber pater* etiam in lapide C. IX 3145.

52. (2866 add.). — Fortunae | Primigeniae | L(ucius) Rufinus | aedil(is) curulis) (a) | v(otum) s(olvit).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) Rufinus aedilis Romae fuit.

53. (2867). — L(ucius) Sariolenus Naevius Fastus | Consularis (a) | ut Triviam (b) in Iunonario (c), | ut in pronao aedis | statuam Antonini August(i) (d), Apollinis, Isityches (e), Spei, | ita et hanc Minervam | Fortunae Primigeniae | dono dedit (f) | cum ara.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) Cognomen est Mommsen. — (b) i. e. Diana (= Hecate). Cfr.

Varro 7, 16: *Diana est dicta ab eo, quod in trivio fere ponitur in oppidis Graecis.* — (c) i. e. aede Iunonis, sive potius parte aedis Fortunae in qua Iuno colebatur: Sariolenus Trivine statuam posuit, ut in pronao alias, in aede ipsa Fortunae statuam Minervae. — (d) « Potest esse Pius » Dessau. — (e) De Isityche, numine noto, ex Iside et Fortuna conflato, v. Drexler in Roscher, 1 p. 1559.

54. (2874). — Cisiariei Praenestinei F. P. d. d. | mag. cur. T. Osenianus L. l. Licin., | M. Pompeius [*H*]eliod.; | ministrei Nicephorus C. Talabarai s., Nicephorus Mitrei.

Praeneste (*Palestrina*). — Inscriptio priscae aetatis. — I. e.: *Cisiarii Praenestini F(ortunae) P(rimigeniae) d(onum) d(ederunt). Mag(istri)* (a) *cur(averunt) T(itus) Osenianus* (b) *L(ucii) l(ibertus) Licin(us), M(arcus) Pompeius [H]eliod(orus)* (b), *ministri* (a) *Nicephorus C(ai) Talabarai* (b) *s(ervus), Nicephorus Mitrei* (b). — (a) I. e. collegii cisiariorum. Nota magistros esse libertinos, ministros servos. — (b) Nomina sunt incerta.

55. (2875). — Coques atriensis.... | Magistres Rodo Or.... | Artemo Dindi Q. s. Apoli.... | Protus Ae....

Praeneste (*Palestrina*) — Inscriptio priscae aetatis. — I. e. *Coqui atrienses* (a) | *F(ortunae) P(rimigeniae)? d(onum) d(ederunt)*]. *Magistri* (b) *Rodo Or[cevi?..... s(ervus)], Artemo Dind(ii) Q(uinti) s(ervus), Apoli[naris.... s(ervus)]. Protus Ae[mili?.... s(ervus)]*. — (a) « Coqui Praenestini consistere potuerunt in atrio templi cuiusdam, fortasse ipsius Fortunae ». Mommsen. Garrucci de urbe Hadria cogitavit. — (b) I. e. collegii coquorum. — *Fabres* (= fabri) lapidem posuerunt C. n. 2876, item Fortunae dedicatum.

56. (2877). — Lani dant. (a) Mag(istrei) coeravere | L(ucius) Ligurius L(ucii) l(ibertus) Antiochus, | P(ublius) Dindius P(ublii) l(ibertus) Davos (Calidus, | Q(uintus) Petronius Q(uinti) l(ibertus) Salvius, | Sex(tus) Pontius Sex(ti) l(ibertus) Stabilio.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) Collato n. 54, probabiliter putemus, hanc inscriptionem item Fortunae Primigeniae dicatam esse.

57. (2878). — Collegiu. mercator. | pequarioru. Mag. coir. | [*L.*] Munci. P. f. C. Patroni. C. l. | F. P. d. d. l. m.

Praeneste (*Palestrina*). — Inscriptio priscae aetatis. — I. e. *Collegiu(m) mercator(um) pequarioru(m). Mag(istri)* (a) *co(i)r(averunt)* | *L(ucius)* | *Muci(us) P(ublii) f(ilius), C(aius) Patroni(us) C(ai) l(ibertus). F(ortunae) P(rimigeniae) d(onum) d(edit) l(ibens) m(erito)*. — (a) I. e. collegii mercatorum pecuariorum. — Fragmenta titulorum similium, a collegiis, magistris curantibus, Fortunae Primigeniae dedicatorum, extant C. n. 2879-83.

58. (2884). — C(aio) Appuleio Diocli (a), | agitatori (b) primo fact(ionis) | russat(ae), natione Hispano, | Fortunae Primigeniae | d(onum) d(ederunt) | C(aius) Appuleius Nymphidianus | et Nymphidia filii.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) I. e. pro Diocle, pro salute eius vel similia. — (b) De Ruggiero *s. v.*

59. (2886). — L(ucio) Domitio | Agathemer(o) | Paridis (a) | lib(erto), a (septem) | Caesares (b) | argentar(io) | coactori. | L(ucius) Domitius | Epictetus | et Curtia | Euphrantis | Fortunae | Primigen(iae) | d(onum) d(ederunt) | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) « Videtur esse Paris celeber pantomimus aetatis Neronianae ». Dessau. — (b) Locus est, quo Domitius artem argentariam exercebat.

60. (2888). — D(onum) Fortunae Primigeniae. | C(aio) Valerio C(ai) fil(io) Men(enia tribu) | Dolutio Marciano, | (sex) vir(o) Aug(ustali), dec(urioni), | omnibus honoribus, | curiis (a), muneribus (b) functo. | Valeria Saturnina patri [10]. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) = *curis*. — (b) Quid haec vocabula significent, v. Mommsen 13 p. 8 sq.

61. (2568). — S(anctae) d(eae) For(t(unae) Felicit(ati) d(onum) d(edit) (a).

Rocca di Papa. — (a) « sc. is, cuius nomen cum parte superiore tabulae periit » Dessau.

62. (7). — Genio kastrorum peregrinor(um) (a) | Optatianus et Pudens frum(entarii) (b) fratres, ministerio!!!!!! | vota solverunt.

Ostiae. — (a) *Castra peregrina* erant Romae in monte Celio prope ecclesiam S. Maria in Navicella, v. Richter, *Top.* p. 168. — (b) « Videtur etiam Ostiae fuisse statio frumentariorum ». Dessau. De castris peregrinorum et de frumentariis. v. Henzen, *Bull. d. Inst.* 1884 p. 21 sq.

63. (8). — Genio coloniae | Ostiensium M(arcus) Cornelius Epagathus, cu-

rat(or) Augustal(ium) (a). argent(i) p(ondo) decem) d(onum) d(edit): | ob dedicatio-ne(m) eius | viritim (b) dedit (sextertium unum) n(ummum) | id(ibus) dec(embribus) Stloga et Severo co(n)s(ulibus) (c).

Ostiae. — (a) Verus est Ostiae magister Augustalium. — (b) Augustalibus, ut videtur. — (c) a. 141. — *Genio coloniae Ostiensis* sacra est inscriptio C. n. 9.

64. (10). — Genio corporis pell(ionum) (a) Ost(iensium), qui*bus ex s(enatus) c(onsulto) coire licet* (b). M(arcus) Aurel(ius) Lamprocles Aug(usti) lib(ertus) pat..... s(ua) p(ecunia) d(edit) d(onavit) d(edicavit).

Ostiae. — (a) « Corpora pellionum extra Ostiam in inscriptionibus adhuc reperta non sunt ». Dessau ad n. 277. — (b) Mommsen 2³ p. 885 sq.

65. (2087). — Euphrates Aug(usti) lib(ertus), | proc(urator), ob effecta sibi in hac statione | annua centena (a) | Genio huius loci | d(onum) d(edit).

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — (a) i. e. quod procurator centenarius factus est.

66. (2454). — Geni(o) | municip*i* | sacrum. | Q(uintus) Aureliu*s* | Faustinianu*s*, | (quattuor)vir (a) d(e) p(ecunia) (*sua*).

Castrimoenii prope *Marino*. — (a) Aliunde quattuorviri Castrimoenienses ignoti: incertum est, num titulus huic civitati pertineat. — *Genio municipi* sacer est lapis Praenestinus C. n. 2880; *genio loci* lapis Ostiensis C. n. 11.

67. (12). — G*enio* | sevirum *Augustalium* | Ost*iensium* | A. Livius...., sevir Augu*stalis*, | *cura*tor annis *continuis*.... | *nom*ine Liv*iae*.....

Ostiae.

68. (2890). — Gaius) Tampius (Cai) f(ilius) Se.... | Tarenteinus praetor) (a) Hercule donum d(e)dit) l(ibens) merito).

Praeneste (*Palestrina*). — De praetoribus, qui olim Praenesti fuerunt, v. Dessau, p. 280. — De Herculis cultu, v. Preller 2³ p. 278 sqq.; Wissowa in Roscher, *Lex.*, s. v. 1, p. 2253 sqq.; Peter ibid. p. 2901 sqq. Huic deo sunt sacri tituli praeter eos quos infra edemus, C. n. 2788 (Gabiis) 905 (*Lanuvii*): *Herculi domestico* ... esse titulus Tiburtinus n. 3542.

69. (2891). — Q. K. Cestio Q. f. Hercole dono | *d*ederont.

Praeneste (*Palestrina*). — Inscriptio priscae aetatis. — I. e: *Q(uintus) K(aeso) Cestii Q(uinti) f(ilii) Herculi donum dederunt*. Cfr. Stevenson, *Bull. d. I.* 1883 p. 22 sqq: Jordan, *Observ. Rom. subs.*, p. 11 sqq.

70. (2892). — L. Gemenio L. f. .... Hercole dono | dat lubs merto | pro sed sueq. ede leigibus | ara Salutus.

Praeneste (*Palestrina*). — Inscriptio priscae aetatis. — I. e.: *L(ucius) Geminius L(ucii) f(ilius)*.... (a) *Herculi donum dat libens merito pro se suisque eisdem legibus ara Salutis*. Cfr. Stevenson, *Bull. d. I.* 1883 p. 14 sqq.; Jordan, *Observ. Rom. subs.*, p. 11 sqq. — Cognomen vel indicatio aliqua quae respondet tribui Romanae. Lectionem constituit recte Stevenson: contulimus lapidem et ectypum. V. 1 legitur *PEL* cum lineola obliqua, qua num litterae subtus exarata ad v. 1 revocentur dubitamus, infra in dextro margine *I* et littera quae *E* fuit aut *D*. — (b) De legibus arae v. De Ruggiero 1 p. 598 sqq. — Etiam cippus mutilus C. n. 2893 ib. repertus probabiliter Herculi dedicatus fuit.

71. (3541). — Herculei | C(aius) Antestius C(naei) f(ilius), | cens(or) (a) | decuma facta (b) iterum, | dat.

Tibure (*Tivoli*). — Inscriptio priscae aetatis. — (a) Censor est Tiburtinus. — (b) De usu decimae Herculi consecrandae, v. Mommsen C. I p. 149. Peter in Roscher, *Lex.* 1 p. 2933 sqq.

72. (13). — .... Herculi | *C*assius Ligus, | trib(unus) coh(ortis quartae) | vigilum) | d(onum) d(edit), | curam agenti*bus* Valerio Frontin*o* (*centurione*) *co*h(ortis secundae) | vigil(um) et Vario Fuficiano, rio | Leone, Aemilio Catullino (centurionibus) | agentibus.

Ostiae. — Similis fuit fortasse titulus C n. 15: Valerius Frontinus redit in lapide C. n. 15 ubi de castris vigilum sermo fit.

73. (17). — Herculi et | Silvano (a) sa*crum*. | Tib(erius) Claudius | Pia(dumenus) | cellarius fe*cit*.

Ostiae. — Hercules et Silvanus persaepe coniuncti colebantur. Cfr. Preller 2³ p. 282; Peter in Roscher p. 2959 sq.

74. (2426). — Herculi Augusto) sacrum. | Delfus Caes(aris) n(ostri) | servus verna, dispensator, | votum) solvit l(ibens) merito.

L... *M*....

75. (3545). — Herculi | invicto(^{a}). | P(ublius) Lucilius P(ublii) f(ilius) | Ouf(entina) Succes|sor Mediolan(o), | quot (= *quod*) votum | fecerat | centurio | p(rimus) p(ilus) sol(vit) l(ibens) m(erito).

Tibure (*Tivoli*) — (^{a}) Cfr. infra n. 81. *Herculi invicto* sacer est titulus Castrimoeniensis (prope *Marino*) C. n. 2455.

76. (3548) — C(aius) Vibius C(ai) f(ilius) Vel(ina) | Publilianus, scrib(a) q(uaestorius). | praef(ectus) coh(ortis quartae) | Thracum equita[*t*]ae. | tribunus militum [*bi*]s, | leg(ionis quartae) Macedonicae et | legion(is vigesimae primae) Rapacis (^{a}) | in Germania, | reversus inde, | Herculi invicto d(onum) d(edit).

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) Utraque legio primo saeculo exeunte finivit.

77. (4234). — M(arcus) Caerellius | Iazemis, q(uin)q(uennalis) | pistorum (tertium) | et perp(etuus) et | codicarius, item | mercator | frumentarius (^{b}), | invicto | Herculi | ex voto d(onum) d(edit).

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) Homo est Ostiensis. — (^{b}) Lapis male a quadratario exscriptus est. Intellige: *q(uin)q(uennalis) pistorum (tertium) et [quinquennalis] perpet(uus) codicari(orum), item mercator(um) frumentari(orum)*. *Quinquennalis perpetuus* corporis mercatorum frumentariorum, v. in C. n. 303.

78. (16). — Pro.... | imp[*er(atoris)*] Caes(aris) Aug(usti) nostri L(ucii) Septimi Severi Severi Pertinacis, | Herculi numini | sancto | cum basi marmorata | acceptatoribus | et terraris (^{a}) [10] | C(aius) Sentius | Portesis | s(ua) p(ecunia) d(onum) d(edit).

In Portu. — (^{a}) « *Acceptatores* aditus sunt, per quos populus intus accipiebatur, *terrarium* agger, qui viae locum tenet ». Henzen, 6589.

79. (2789). — Herculi sancto | sacrum. | Tullius Romulus vet(eranus) l(egionis)(?) | et Venilia Eutychia eius (^{a}) | cum Tullio Romulo filio | eq(uite) R(omano) v(otum) s(olvit).

Gabiis (*Pantano*). — (^{a}) sc. *uxor*.

80. (3543). — Herculi Saxano (^{a}) sacrum. | Ser(gius) Sulpicius Trophimus | aedem, zothecam, culinam | pecunia sua a solo restituit, | idemque dedicavit K(alendis) Decembr(ibus), | L(ucio) Turpilio Dextro, M(arco) Maecio Rufo co(n)s(ulibus) (^{b}). | Eutychus ser(vus) peragendum curavit.

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) De Hercule Saxano, v. Preller 2³ p. 297. Peter in Roscher, 1 p. 3014. Haec inscriptio Tiburtina, aliaque Tridentina, solae in Italia Saxano dicatae sunt. Haud recte Dessau putat, hanc inscriptionem, cum melioris aetatis sit, eos repellere, qui Herculem Saxanum habent pro numine veterum Germanorum. — (^{b}) Consules sunt ignoti.

81. (3544). — H(erculi) V(ictori) v(otum) s(olvit) | C(aius) Iulius C(aii) f(ilius) | Pal(atina) Rufus, | trib(unus) militum bis (^{b}), | fani curator (^{c}), | v(iator) q(uaestorius) | ab aerario Saturni (^{c}).

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) Hercules Victor vel Invictus maxime colebatur Tibure, quae urbs *Herculia* a poetis aetatis imperatoriae dicitur. *Salii* erant eius cultui addicti. Collegium Herculaneorum etiam fuit, quod cultum domus divinae suscepit ut nomen docet *Herculanei Augustales*. Novimus etiam, ut videtur, *iuvenes Antoniniani Herculanii*. *Curatorum fani Herculis victoris* lapides multi extant. Cfr. Dessau p. 367; Preller 2³ p. 285; Peter in Roscher, p. 3002 sqq. — (^{b}) I. e. legionum duarum. — (^{c}) Cfr. De Ruggiero s. v. *Aerarium*, 1 p. 306. — *Herculi victori* dicati sunt, praeter tituli Tiburtini C. n. 3547. 3549. 3551 (*pro salute Augusti*), titulus Fidenas C. n. 4056.

82. (3550). — T(itus) Allius Medicus | mag(ister) (^{a}) | H(erculi) V(ictori).

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) Qui magister sit ignoratur.

83. (3553) — Herculi victori | Certencino (^{a}) | M(arcus) Aurel(ius) Aug(usti) lib(ertus) | Zoticus | nom(enclator) a censibus (^{b}) | d(onum) d(edit). Gregorius (^{c}). — *In latere sinistro:* Dedicata id(ibus) Ian(uariis) | Iuliano (iterum) et Crispino | co(n)s(ulibus) (^{d}).

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) « Cognomen videtur derivatum a loco nobis ignoto » Dessau. — (^{b}) Mommsen 3 p. 490. 494. 495. — (^{c}) « *Gregorius* vocabulum litteris scriptum est diversis a reliqua inscriptione frontis et minus bonis, sed similibus litteris eis, quae sunt in latere basis » Dessau. — (^{d}) a. 224.

84. (3554). — Herculi | Tiburt(ino) Vict(ori) | et ceteris dis | praet(oris) (^{a}) Tiburt(ini) | L(ucius) Minicius | Natalis (^{b}) co(n)s(ul), augur, | leg(atus) Aug(usti) pr(o)-

pr(aetore) | provinciae | Moesiae infer(ioris). | vot(o) suscep(to).

Tibure (*Tivoli*). — (*a*) Cfr. *Fortuna praetoria* n.38; cur Tibure tales dii culti sint, ignoramus. — (*b*) Cfr. n. 4. — *Herculi Tiburtino* sacer est titulus C. n. 3552.

85. (18). — [*Pr*]o salute imp(eratoris) Caes(aris)!!!!! p(ii) f(elicis) A(ug(usti), Camurenius Veru(s), sac(erdos) | deae Isidis.... | .... (*a*) et ceteri | [*Isi*]aci magar(um) (*b*) de suo restitu(erunt).

In Portu. — (*a*) *cap ced* legit Lanciani, qui lapidem festinans descripsit. — (*b*) de magaris (μαγάροις), quae in aedibus Isidis erant, ut in aedibus Cereris, v. Lanciani *Bull d. I.*, 1868 p. 228 sqq. Ad ampliationem magari pertinet lapis Portuensis C. n. 18.

86. (3941). — D(ecimus) Valerius D(ecimi) f(ilius) Cor(nelia) | Proculus, aedil(is), dictator, | quaest(or) alimentorum (*a*) hydraeum (*b*) cemmis (*c*) exornatum et auratum | una cum Valeria Fortu|nata et Valeria Procu|a | Isidi et Serapi d(onum) d(edit).

Nomenti (*Mentana*). — (*a*) Nomenti. — (*b*) « Videtur esse ornamentum aliquod muliebre » DESSAU; num recte, dubitamus. Cfr. Plut. *De Isid.*, 39:... χρυσοῦς ἐντὸς ἔχουσαν κιβώτιον, εἰς ὃ ποτίμου λαβόντες ὕδατος ἐγχέουσι. Apul *Met.* 11, 10: *aureum vasculum in modum papillae rotundatum ... auream vannum aureis congestam ramulis ... amphoram.* — (*c*) Sic pro *gemmis*.

87. (21 add.). — Isidi, Bubas*ti* (*a*) | Vener(em) arg(enteam) p(ondo) unum se miss(em), cor(onam) aur(eam) p(ondo) uncias tres scriptula tria), | cor(onam) anal(empsiacam) (*b*) p(ondo) uncias quinque scriptula octo) C(altil(ia) Diodora bubastiaca testamento dedit.

Ostiae. — (*a*) De dea Bubasti v. Steuding in Roscher 1 p. 831. — (*b*) De Ruggiero *s. v.*

88. (EE. 7. 1194). — P(ublius) Cornelius P(ublii) f(ilius) | Victorinus, | isiacus et anubiacus (*a*) | et decurialis scriba librarius col(oniae) Ost(iensis). | signum Martis cum | equiliolo Isidi | reginae, restitutrici | salutis suae (*b*), d(onum) dedit) [19] |

Ostiae. — (*a*) i. e. sacerdos Isidis et Anubis. — (*b*) De Isidi regina, v. Peter in Roscher, 2 p. 512 sq., de Isidi restitutrici salutis, pag. 521 sq.

89. (20). — Pro salute et | reditu im|p(eratoris) Anto|nini Aug(usti), Faustinae | Aug(ustae) liberorumque | eor(um) aram sanctae | Isdi (*sic*), numini Sarapis sancto Silvano, Larib(us) | C(aius) Pompeius | Turpilianus | proc(urator) ad oleum in Galbae (*a*). | Ostiae, portus utriusque d(onum) d(edit).

Ostiae. — (*a*) Ut videtur, Galbae horrea ... bana intelligenda sunt. — (*b*) Portus u... est portus a Claudio factus, quem Traianus ... ampliavit, ut alterum portum adderet tutiorem et latiorem. Cfr. Dessau p. 6.

90. (2215 cf. add.). — Res traditae fanis utrisque (*a*): | Signa n(umero) XVII: caput Solis I: imagines (*b*) | argenteas III. clupeum (*c*) I: aras aeneas | duas, de... cam aeneam, spondeum I | argenteum, patera: basileum (*d*) ornatum | ex gemmis n(umero) I, sistrum (*e*) argenteum inauratum, | spondeum inauratum, patera cum frugibus, | collarem (*f*) ex gemmis beryllis, spatalia (*g*) cum | gemmis II, collarem (*h*) alterum cum gemmis | n(umero) VII, inaures (*i*) ex gemmis n(umero) X, nauplia (*k*) II[10] | pura, corona analempsiaca (*l*) I cum gemmis | topazis n(umero) XXI et carbunculos n(umero) LXXXIIII: cancelli | aenei cum hermulis n(umero) VIII intro et foras: | vestem liniam [= *linteam*] (*m*): tunicam I, pallium I, zona(m) I, | cum segmentis argenteis, stola(m) I, vestem altera(m) lintea(m) pura(m) (*n*), tunicam, pallium, stola(m), zona(m). — | Bubasto (*o*): vestem siricam [= *sericam*] purpuream et | callainam (*p*), flabellum marmoreum cum | columella, hydria (*q*) Hypsiana et lentea = *lintea* purpurea cum clavis aureis et zona(m) aurea(m), tunicas II, praecincta(m) et discincta(m), et palliolum: vestem altera(m) alba(m), tunica(m), stola(m), zona(m) et palium [23].

In nemore Dianae (*Nemi*). — Cfr Henzen, *Hermes* 6 p. 8 sqq: *Bull. d. I.* 1871 p. 5 sqq. — (*a*) Fana sunt Isidis et Bubastis: haec dea nominatur, illa intelligenda esse probat natura rerum traditarum, praeserim *sistro* et *basileo*, quae ei peculiaria sunt. — (*b*) « Ho sostenuto altra volta, il significato della parola *imago* in tempi posteriori esser proprio quello di busto in contrapposizione alla *statua* e talvolta anche al *clypeus* *Bull. d. I.* 1861 p. 160;

e ne citai in prova alcune lapidi, in cui non pare *imago* possa aver il senso di statua. Qui sembra tal opinione venga confermata dalla menzione delle *signa* e di nuovo dal *clupeus I*, mentre questo è uno di que' noti tondi che contengono una qualche immagine sia in rilievo sia sporgente » HENZEN. — (c) Cfr. lapidem Accitanum C. II 3386, qui etiam dona Isidi tradita continet:.... *in basilio* (i. e. corona regia)...', *in auribus*...., *in collo*..., *in spataliis*.... — (d) « Quid sit, ignoratur » DESSAU. — (e) Cfr. n. 87. — (f) Ad cultum Isidis pertinet, cfr. Preller 2[2] p. 389. — (g) Incipiunt res alteri fano traditae. — (h) Cfr. Plin. nat. hist. 37, 110. 151. — (i) Cfr. *hydraeum* ad n. 85. Cur dicatur *Hypsiana* ignoratur.

91. (3556). — Iunoni argeiae (a) C(aius) Blandus (b) proco(n)sul.

Tibure (*Tivoli*). — (a) Ἥρα Ἀργεία notissima est. Cfr. Roscher, 1 p. 2075 sqq. — (b) Cfr. n. 115. Dessau ad n. 3576. — Iunoni dicati sunt lapides C. n. 2252, in agro Albano repertus, et EE. 7, 1241 (in nemore Dianae).

92. (2088). — Imp(erator) Caes(ar), divi Traiani | Part(hici) f(ilius), divi Nervae n(epos), | Traianus Hadrianus Aug(ustus), | pont(ifex) max(imus), trib(unicia) pot(estate vigesima) (a), co(n)s(ul tertium), p(ater) p(atriae) | I(unoni) S(ospiti) m(atri) r(eginae) (b) statuam ex donis aureis | et arg(enteis) vetustate corruptis | fieri et consacrari iussit | ex auri p(ondo) III et arg(enti) p(ondo) CCVI.

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — (a) a. 136. — (b) Preller 1[3] p. 276 sqq.

93. (2089). — C(aius) Agilleius C(ai) [*f(ilius)*] Mundus, rex sac(rorum), aed(ilis), flamen dial(*is*), I(unoni) S(ospiti) m(atri) r(eginae).

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

94. (2090). — Q(uintus) Caecilius Cn(aei) (et) A(uli) (et) Q(uinti) Flamini libertus Iunone Seispitei | matri reginae.

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

95. (2091). — I(unoni) S(ospiti) | m(atri) r(eginae) | Q(uintus) Olius Princeps, | redemptor oper(um) | publicorum | Lanivinorum, | de s(uo) d(onum) d(edit).

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

96. (4176). — .... | Augus[*ti*] f(ilii) (a) | [*Augusti, pontif*]icis maximi, | [*trib(uni*cia) *pot(estate)*] (tricesima octava) (b) | [*Sp(urius Turranius L(ucii) f(ilius)*] Fab(ia tribu) Proculus | [*Gellianus* (c), *fla*]men Dialis, | [*flamen Marti*alis, praefect(us) (d) | ....to (e) Iunonibus | [*d(onum)*] d(edit).

Lavinii (*Pratica*) — (a) [*Honori Ti(berii) Caesaris divi*] *Augus*[*ti*] *f(ilii)* coniecit Henzen. — (b) a. 36|7. Solus Tiberius trigesimam octavam tribuniciam potestatem attigit. — (c) Cfr. C. X n. 797. — (d) Praefectus pro praetore iure dicundo in urbe Lavinio dicitur in lapide Pompeiano citato. — (e) [*ex vo*]*to* proposuit Bormann. — (f) De Iunonibus et de hoc lapide, v. Ihm in Roscher, 2 p. 617 sq.

97. (3557). — Iovi custodi | sacrum. | M(arcus) Aemilius | Flaccus q(uaestor) (a).

Tibure (*Tivoli*). — (a) Quaestor urbanus, non Tiburtinus. Idem similem lapidem *Neptuno adiutori* consacravit (C. n. 3558). — *Iovi* dicata est inscriptio EE. 7, 1245, in agro Albano reperta; Διὶ Κεραυνίῳ (= Iovi Fulguratori, cfr. Preller 1[3] p. 190 sq.) graeca ibidem reperta (Kaibel n. 1118); ad Iovem depulsorem fortasse spectat lapis agri Tusculani C. n. 2562. *Iovi beono* lectum est in parva tabula marmorea Lanuvii reperta: num cognomen Iovis recte exceptum sit, iure Dessau dubitat.

98. (22). — Iovi Dolicheno (a) | pro salute imp(eratoris) | L(uci) Aeli Aureli | Comodi (b) Pii | Felicis Aug(usti) n(ostri), | L(ucius) Rubrius Maximus | praef(ectus) eq(uitum) alae Hisp(anorum) | votum solvi(t) (b).

In Portu. — (a) Cfr. Preller 1[3] p. 204. — (b) Nomen *Comodi* in litura restitutum est, item *votum solvi*

99. (2227). — L(ucius) Ru[*be*]lliu[*s*] | Geminus c(*o(n)s(ul)*) (a) | Iovi Latia[*ri* | *vo*]tum.

In monte Albano (*Monte Cavo*), ubi feriae Latinae, Iovi Latiari sacrae, a magistratibus Romanis ceterisque Latinis agebantur: cfr. Marquardt 3[2] p. 295 sqq. — (a) a. p. C. 29.

Fastorum feriarum Latinarum extant fragmenta ibidem reperta, de quibus v. Henzen *Bull. d. I.*, 1870 p. 129 sqq.; Mommsen, *Röm. Forsch.* 2 p. 97 sqq.; De Rossi, *Eph. Ep.* 2 p. 93 sqq.

100-108. — *FASTI FERIARUM LATINARUM.*

100. (2236). — .... | .... tur. autem.... | .... infra scriptum.... |

(I.) (Decem)viris [*legibus s*]cribendis ([a]) L(atinae) f(uerunt).... [*I*]un. |

(Decem)viris legi[*bus scribe*]ndis ([b]) L(atinae) non [*f*(*uerunt*)].

M(arco) Horatio, M(arci) f(ilio), L(ucii) [*n*(*epote*)]....rrin(o) | Barbat[*o*], [*L*(*ucio*) *Va*]lerio P(ublii) f(ilio), P(ublii) n(epote) Putito co(n)s(ulibus) ([c]) | [*L*(*atinae*)] f(uerunt) IIII eid(us) Ian(uarias), | .... [*ite*]r(um) L(atinae f(uerunt) III Non(as) Febr(uarias), | .... [*ter*(*tium*)] L(atinae) f(uerunt) k(alendis) Mai(is). |

[*Larte Herm*]ini[*o....*] f(ilio) Aquilino, T(ito) Verginio .... f(ilio), ... n(epote). Tricosto co(n)s(ulibus) ([d]) | L(atinae) f(uerunt) ....].

(II.) Tribu[*nis militar*(*ibus*) *pro co*(*n*)*s*(*ulibus*) *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)]....

Trib[*unis militar*(*ibus*) *pro co*(*n*)*s*(*ulibus*) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)]....

Trib[*unis militar*(*ibus*) *pro co*(*n*)*s*(*ulibus*) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)]....

([a]) a. u. c. 303. — ([b]) a. u. c. 304. — ([c]) a. u. c. 305. — ([d]) a. u. c. 306.

101. (2237). — .... eid(ibus) .... |

[*Tribunis milit*]ar(ibus) pro [*co*(*n*)*s*(*ulibus*) ([a]) ....| *L*(*atinae*) *f*(*uerunt p*]r(idie) Non(as) ....

[*M*(*arco*) *Furio L*(*ucii*) *f*(*ilio*) *Sp*(*urii*) *nepote Ca*]millo dict[*atore* ([b]), *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)] pr(idie) kal(endas) N[*ov*(*embres*)].

[*Tribunis milit*]ar(ibus) pro c[*o*(*n*)*s*(*ulibus* ([c]) *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....]II non(as) S[*ept*(*embres*)].

[*Tribunis milit*]ar(ibus) pro [*co*(*n*)*s*(*ulibus*) ([d]) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] k(alend.) ....

([a]) a. u. c. 357. — ([b]) a. u. c. 358. — ([c]) a. u. c. 359. — ([d]) a. u. c. 360.

102. (2238). — .... [*L*(*atinae f*(*uerunt*)] .... *Ma*]i.

[*Cn*(*aeo*) *Servilio P*(*ublii*) *f*(*ilio Quinti*) *n*(*epote*) *Gemino*, | *C*(*aio*) *Flaminio C*(*ai*) *f*(*ilio*) *L*(*ucii*) *nepote iterum*] co(n)s(ulibus) ([a]) | [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)].... Mai.

[*C*(*aio*) *Terentio C*(*ai*) *f*(*ilio*) *M*(*arci*) *nepote*) *Varrone*, | [*L*(*ucio*) *Aemilio M*(*arci*) *f*(*ilio*) *M*(*arci*) *nepote*) *Paullo*] co(n)s(ulibus) ([b]) | [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ...] Mai.

[*Ti*(*berio*) *Sempronio Ti*(*berii*) *f*(*ilio*) *Ti*(*berii*) *n*(*epote*) *Gra*]ccho, | [*Q*(*uinto*) *Fabio Q*(*uinti*) *f*(*ilio*) *Q*(*uinti*) *n*(*epote*) *Maximo*] (tertium) co(n)s(ulibus) ([c]) [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] Iun(i.).

[*Q*(*uinto*) *Fabio Q*(*uinti*) *f*(*ilio*) *Q*(*uinti*) *n*(*epote*) *Maxi*]mo (quartum), | [*M*(*arco*) *Claudio M*(*arci*) *f*(*ilio*), *M*(*arci*) *nepote*) *Ma*]rcello (tertium) co(n)s(ulibus) ([d]) [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] non. Mai.

[*Q*(*uinto*) *Fabio Q*(*uinti*) *f*(*ilio*) *Q*(*uinti*) *n*(*epote*) *Maxi*]mo, | [*Ti*(*berio*) *Sempronio Ti*(*berii*) *f*(*ilio*) *Ti*(*berii*) *nepote*)] Gracc(ho) it(erum) co(n)s(ulibus) ([e]) [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] k(alend.) Ma.

[*Q*(*uinto*) *Fulvio M*(*arci*) *f*(*ilio*) *Lucii*) *n*(*epote*) *Flac*]co (tertium), | [*Ap*(*pio*) *Claudio P*(*ublii*) *f*(*ilio*) *Ap*(*pii*) *nepote*) *Pulc*]hro co(n)s(*ulibus*) ([f]) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt* ....] Ma[*i*].

In latere: L.... | L. V.... | L. Fa.... A. L.... | M. V....

([a]) a. u. c. 537. — ([b]) a. u. c. 538. — ([c]) a. u. c. 539. — ([d]) a. u. c. 540. — ([e]) a. u. c. 541. — ([f]) a. u. c. 542.

103. (2239). — .... L(atinae) [*f*(*uerunt*)]....

M(arco) Servi[*lio C*(*ai*) *f*(*ilio*) *C*(*ai*) *n*(*epote*) *Gemino*], | Ti(beri) Clau[*di*) *P*(*ublii*) *f*(*ilio*) *Ti*(*berii*) *n*(*epote*) *Nerone co*(*n*)*s*(*ulibus*)] ([a]) | L(atinae) [*f*(*uerunt*) .... | [*I*]un.

Cn(aeo) Corn[*elio L*(*ucii*) *f*(*ilio*) *Lucii*) *n*(*epote*) *Lentulo*,] | P(ublio) Aeli(o) Q(uinti) [*f*(*ilio*) *P*(*ublii*) *n*(*epote*) *Paeto*] co(n)s(ulibus) ([b]) L(atinae) [*f*(*uerunt*) ....

P(ublio) Sulpicio [*Ser*(*vii*) *f*(*ilio*) *P*(*ublii*) *n*(*epote*) *Galba Maximo, C*(*aio*) A]urelio *C*(*ai*) *f*(*ilio*) *C*(*ai*) *n*(*epote*) *Cotta co*(*n*)*s*(*ulibus*) ([c])] ...

([a]) a. u. c. 552. — ([b]) a. u. c. 553. — ([c]) a. u. c. 554.

104. (2240). — .... [*Imp*(*eratore*) *Caesare* (*septimum*), *M*(*arco*) *Ag*]rippa (tertium) co(n)s(ulibus) ([a]) | [*L*(*atinae f*(*uerunt*) .... non. Mai. | [*Imp*(*erator*) *Caesar vale*] tudin(e) inpeditus fuit.

[*Imp*(*eratore*) *Caesare* (*octavum*), *Tito*) *Sta*]tilio Tauro (iterum) co(n)s(uli-

bus) (b) | [*L(atinae f(uerunt)* ....] k(alend.) Mai. | [*Imp(erator) Caesar in*] Hispania fuit.

[*Imp(eratore) Caesare (nonum), M(arco) Iu*]nio Silan(o) co(n)s(ulibus) (b) | [*L(atinae f(uerunt)* ....] non. Iun. | [*Imp(erator) Caes*]ar in Hispan(ia) fuit.

[*Imp(eratore) Caesare (decimum), C(aio) Nor*]bano Flac(co) co(n)s(ulibus) (c) | [*L(atinae) f(uerunt)* ....] eid. Iun. | [*Imp(erator)*] Caesar valetud(ine) | [*inpeditus fuit*].

[*Imp(eratore) Caesare (undecimum), C*]n(aeo Pisone co(n)s(ulibus) (e) | [*L(atinae) f(uerunt)* .... Iul. [*Imp(erator) Caes*]ar in monte fuit. — | [*k(alendis) Iul(iis)(?) imp(erator) Ca*]esar co(n)s(ulatu) abdicavit; iter(um) [*L(atinae) f(uerunt)* ....] k(alend. | Nov(embr.) | .... [*Cn(aeo) Pis*]one collega,

[*M(arco) Claudio, L(ucio) Arruntio*] co(n)s(ulibus) (f) ....

(a) a. u. c. 727. — (b) a. u. c. 728. — (c) a. u. c. 729. — (d) a. u. c. 730. — (e) a. u. c. 731. — (f) a. u. c. 732.

105. (2241). — ....nio ....o, Q(uinto Ter[e]ntio Cul[*leone co(n)s(ulibus)*] (a) | Lat(inae) f(uerunt) IIII k(alendas) Iun(ias).

[*C*]n(aeo) Sentio Saturnino, !!!!!!! (b) | Lat(inae) [*f(uerunt*] VII .... Iul(ias).

[*C(aio) C*]estio Gallo, C(aio) [*Caecina*] Largo co(n)s(ulibus) (c) | [*L(atinae) f(uerunt)* .... A]pr(il.) |

[*L(ucio) Pedanio Secundo, Sex(to) Palpelio Hi*]stro co(n)s(ulibus) (d) | [*L(atinae) f(uerunt)* ....].

(a) a. p. C. 40. — (b) a. p. 41. « Erasum esse nomen Q. Pomponii Secundi demonstravit Henzen » Dessau. — (c) A. p. C. 42. — (d) a. p. C. 43.

106. (2242). — (*a*) .... nl .... | Lat(inae) fuer(unt) VII k(alendas) Iul(ias).

[*C*]aesare Augusto F(lavio) D(o)mitiano, | C(aio) Valerio Festo co(n)s(ulibus) (a) | Lat(inae) fuer(unt) VII k(alendas) Iul(ias).

C(aio) Licinio Muciano (tertium), | T(ito) Flavio [*Sabino*] (iterum) [*co(n)s(ulibus)*,] (b) | L(atinae) [*f(uerunt)*.] ....

[*M(arco)*] Ar[*reci*]no [*Clemente* | ....] m.... co(n)s(ulibus) (c) | [*Lat(inae) fuerunt)*]....

.... | [*Sex(to) Iulio Fr*]ont[*ino*] co(n)s(ulibus) (d) ....

(a) a. p. C. 71. — (b) a. 72. — (c) a. 73. — (d) a. 74.

(*b*) [*L(ucio) Mi*]n[*ici*]o [*Natale*], | [*Q(uinto) Lici*]nio Silvano Graniano *co(n)s(ulibus)*| (a) | Lat(inae) fuer(unt) pr(idie) .... Iu[*l(ias)*].

C(aio) Minicio Fundano, | C(aio) Vettennio Severo co(n)s(ulibus) (b) | Lat(inae) fuer(unt) pr(idie) Idu[*s*] Aug(ustas).

P(ublio) Aelio Hadriano, | M(arco) Trebatio Prisco c[*o(n)s(ulibus)*] (c) | Lat(inae) fuer(unt) X k(alendas) Iul(ias).

P(ublio) Calvisio Tullo, | L(ucio) Annio Largo co(n)s(ulibus) (d), | Lat(inae) | fuer(unt) III ....

(a) a. p. C. 106. — (b) a. 107. — (c) a. 108. — (d) a. 109.

107. (2243). — [*L(ucio) M*]aecio [*Postu*]mo, ... [*V*]icirio Martiale co(n)s(ulibus) | Lat(inae) fuer(unt) III idus Aug(ustas).

.... Sulpicio Lucretio Barba, [*Sen*]ecione Memmio Afro co(n)s(ulibus) | Lat(inae) fuer(unt) IV k(alendas) Iul(ias).

....p.... Saturni[*no*], |.... amilli.... [*co(n)s(ulibus)* | *Lat(inae) fu*]er(unt) pr(idie) i[*dus* ....].

....o Procu[*lo*] .... | .... [*co(n)s(ulibus)*] ....

Aetatis videtur Traiani: de consulibus tractavit Ansbach, *Analecta hist.*, cfr. Dessau ad n. 2243.

108. (2244). — M.... noobon.... co(n)s(ulibus) | Lat(inae) fuer(unt) III non(as) Ma[*i(as)*].

Q(uinto) Antonio.... L. Aurelio Flacco co(n)s(ulibus) | Lat(inae) fuer(unt) IIII ....

C(aio) Iulio Pisibano | .... Lepido [*co(n)s(ulibus) Lat(inae) fuer(unt)*] III ....

Tempus incertum est.

109. (2579). — [*I*]ovi Liberta[*ti*] (a) | sacrum. | Positum aedil(itate) (b) P(ubli) Valeri Bassi, | praef(ecti) fabrum.

Tusculi (prope *Frascati*). — (a) De miro Iovis epitheto, Libertate, v. Roscher, 2 p. 664 sqq. — (b) *Aediles* magistratus eponymi Tusculi fuerunt, cfr. De Ruggiero 1 p. 251.

(I.) (Decem)viris [*legibus s*]cribendis ([a]) | L(atinae) f(uerunt).... [*I*]un. |

(Decem)viris legi[*bus scribe*]ndis ([b]) | L(atinae) non [*f*(*uerunt*)].

M(arco) Horatio, M(arci) f(ilio), L(ucii) [*n*(*epote*)] .... rrin(o) | Barbat[*o*], [*L*(*ucio*) *Va*]lerio P(ublii) f(ilio), P(ublii) n(epote) Putito co(n)s(ulibus) ([c]) | [*L*(*atinae*)] f(uerunt) IIII eid(us) Ian(uarias), | .... [*ite*]r(um) L(atinae f(uerunt) III Non(as) Febr(uarias), | .... [*ter*(*tium*)] L(atinae) f(uerunt) k(alendis) Mai(is). |

[*Larte Herm*]ini[*o*....] f(ilio) Aquilino, | T(ito) Verginio .... f(ilio), ... n(epote), Tricosto co(n)s(ulibus) ([d]) | L(atinae) f(uerunt) ....].

(II.) Tribu[*nis militar*(*ibus*) *pro co*(*n*)*s*(*ulibus*) *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)]....

Trib[*unis militar*(*ibus*) *pro co*(*n*)*s*(*ulibus*) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)]....

Trib[*unis militar*(*ibus*) *pro co*(*n*)*s*(*ulibus*) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)]....

([a]) a. u. c. 303. — ([b]) a. u. c. 304. — ([c]) a. u. c. 305. — ([d]) a. u. c. 306.

101. (2237). — .... eid(ibus) .... |

[*Tribunis milit*]ar(ibus) pro [*co*(*n*)*s*(*ulibus*) ([a]) .... | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt p*]r(idie) Non(as) ....

[*M*(*arco*) *Furio L*(*ucii*) *f*(*ilio*) *Sp*(*urii*) *nepote Ca*]millo dict[*atore* ([b]) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)] pr(idie) kal(endas) N[*ov*(*embres*)].

[*Tribunis milit*]ar(ibus) pro c[*o*(*n*)*s*(*ulibus*) ([c]) *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] II non(as) S[*ept*(*embres*)].

[*Tribunis milit*]ar(ibus) pro [*co*(*n*)*s*(*ulibus*) ([d]) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] k(alend.) ....

([a]) a. u. c. 357. — ([b]) a. u. c. 358. — ([c]) a. u. c. 359. — ([d]) a. u. c. 360.

102. (2238). — ....[*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)] .... *Ma*]i.

[*Cn*(*aeo*) *Servilio P*(*ublii*) *f*(*ilio*) *Q*(*uinti*) *n*(*epote*) *Gemino*, | *C*(*aio*) *Flaminio C*(*ai*) *f*(*ilio*) *L*(*ucii*) *n*(*epote*) *iterum*] co(n)s(ulibus) ([a]) | [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*)].... Mai.

[*C*(*aio*) *Terentio C*(*ai*) *f*(*ilio*) *M*(*arci*) *n*(*epote*) *Varron*]e, | [*L*(*ucio*) *Aemilio M*(*arci*) *f*(*ilio*) *M*(*arci*) *n*(*epote*) *Paullo*] co(n)s(ulibus) ([b]) | [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] Mai.

[*Ti*(*berio*) *Sempronio Ti*(*berii*) *f*(*ili*) *Ti*(*berii*) *n*(*epote*) *Gra*]ccho, | [*Q*(*uinto*) *Fabio Q*(*uinti*) *f*(*ilio*) *Q*(*uinti*) *n*(*epote*) *Maximo*] (tertium) co(n)s(ulibus) ([c]) [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] Iun(i.).

[*Q*(*uinto*) *Fabio Q*(*uinti*) *f*(*ilio*) *Q*(*uinti*) *n*(*epote*) *Maxi*]mo (quartum), | [*M*(*arco*) *Claudio M*(*arci*) *f*(*ilio*), *M*(*arci*) *n*(*epote*) *Ma*]rcello (tertium) co(n)s(ulibus) ([d]) [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] non. Mai.

[*Q*(*uinto*) *Fabio Q*(*uinti*) *f*(*ilio*) *Q*(*uinti*) *n*(*epote*) *Maxi*]mo, | [*Ti*(*berio*) *Sempronio Ti*(*berii*) *f*(*ilio*) *Ti*(*berii*) *n*(*epote*)] Gracc(ho) it(erum) co(n)s(ulibus) ([e]) [*L*(*atinae*) *f*(*uerunt*) ....] k(alend.) Mai.

[*Q*(*uinto*) *Fulvio M*(*arci*) *f*(*ilio*) *L*(*ucii*) *n*(*epote*) *Flac*]co (tertium), | [*Ap*(*pio*) *Claudio P*(*ublii*) *f*(*ilio*) *Ap*(*pii*) *n*(*epote*) *Pulc*]hro co(n)s(*ulibus*) ([f]) | *L*(*atinae*) *f*(*uerunt* ....] Ma[*i*].

In latere: L.... | L. V.... | L. Fa.... A. L.... | M. V....

([a]) a. u. c. 537. — ([b]) a. u. c. 538. — ([c]) a. u. c. 539. — ([d]) a. u. c. 540. — ([e]) a. u. c. 541. — ([f]) a. u. c. 542.

103. (2239). — .... L(atinae) [*f*(*uerunt*)....

M(arco) Servi[*lio C*(*ai*) *f*(*ilio*) *C*(*ai*) *n*(*epote*) *Gemino*], | Ti(beri)o Clau[*dio P*(*ublii*) *f*(*ilio*) *Ti*(*berii*) *n*(*epote*) *Nerone co*(*n*)*s*(*ulibus*)] ([a]) | L(atinae) [*f*(*uerunt*) .... | [*I*]un.

Cn(aeo) Corn[*elio L*(*ucii*) *f*(*ilio*) *L*(*ucii*) *n*(*epote*) *Lentulo*,] | P(ublio) Aelio Q(uinti) [*f*(*ilio*) *P*(*ublii*) *n*(*epote*) *Paeto* co(n)s(ulibus) ([b]) | L(atinae) [*f*(*uerunt*)....]

P(ublio) Sulpicio [*Ser*(*vii*) *f*(*ilio*) *P*(*ublii*) *n*(*epote*) *Galba Maximo*, *C*(*aio*) *A*]urelio [*C*(*ai*) *f*(*ilio*) *C*(*ai*) *n*(*epote*) *Cotta co*(*n*)*s*(*ulibus*) ([c])] ...

([a]) a. u. c. 552. — ([b]) a. u. c. 553. — ([c]) a. u. c. 554.

104. (2240). — .... [*Imp*(*eratore*) *Caesare* (*septimum*), *M*(*arco*) *Ag*]rippa (tertium) co(n)s(ulibus) ([a]) | [*L*(*atinae f*(*uerunt*) ....] non. Mai. | [*Imp*(*erator*) *Caesar rale*]tu lin(e) inpeditus fuit.

[*Imp*(*eratore*) *Caesare* (*octavum*), *T*(*ito*) *Sta*]tilio Tauro (iterum) co(n)s(uli-

bus) ([b]) | [*L(atinae f(uerunt)* ....] k(alend.) Mai. | [*Imp(erator) Caesar in*] Hispania fuit.

[*Imp(eratore) Caesare (nonum), M(arco) Iu*]nio Silan(o) co(n)s(ulibus) ([c]) | [*L(atinae f(uerunt)* ....] non. Iun. | [*Imp(erator) Caes*]ar in Hispan(ia) fuit.

[*Imp(eratore) Caesare (decimum), C(aio) Nor*]bano Flac(co) co(n)s(ulibus) ( ) | [*L(atinae) f(uerunt)* ....] eid. Iun. | [*Imp(erator)*] Caesar valetud(ine) | [*inpeditus fuit*].

[*Imp(eratore) Caesare (undecimum), C*]n(aeo Pisone co(n)s(ulibus) ([e]) | [*L(atinae) f(uerunt)* .... Iul. [*Imp(erator) Caes*]ar in monte fuit. — | [*k(alendis) Iul(iis)(?) imp(erator) Ca*]esar co(n)s(ulatu) abdicavit; iter(um) [*L(atinae) f(uerunt)* ....] k(alend. | Nov(embr.) | .... [*Cn(aeo) Pis*]one collega,

[*M(arco) Claudio, L(ucio) Arruntio*] co(n)s(ulibus) ([f]) ....

([a]) a. u. c. 727. — ([b]) a. u. c. 728. — ([c]) a. u. c. 729. — ([d]) a. u. c. 730. — ([e]) a. u. c. 731. — ([f]) a. u. c. 732.

105. (2241). — ....nio ....o, Q(uinto Ter[e]ntio Cul[*leone co(n)s(ulibus)*] ([a]) Lat(inae) f(uerunt) IIII k(alendas) Iun(ias).

[*C*]n(aeo) Sentio Saturnino, !!!!!!! ([b]) | Lat(inae) [*f(uerunt)*] VII .... Iul(ias).

[*C(aio) C*]estio Gallo, C(aio) [*Caecina*] Largo co(n)s(ulibus) ([c]) | [*L(atinae) f(uerunt)* .... A]pr(il.) |

[*L(ucio) Pedanio Secundo, Sex(to) Palpelio Hi*]stro co(n)s(ulibus) ([d]) | [*L(atinae) f(uerunt)* ....].

([a]) a. p. C. 40. — ([b]) a. p. 41. « Erasum esse nomen Q. Pomponii Secundi demonstravit Henzen » Dessau. — ([c]) A. p. C. 42. — ([d]) a. p. C. 43.

106. (2242). — (*a*) .... nl .... | Lat(inae) fuer(unt) VII k(alendas) Iul(ias).

[*C*]aesare Augusto F(lavio) D mitiano, | C(aio) Valerio Festo co(n)s(ulibus) ([a]) | Lat(inae) fuer(unt) VII k(alendas) Iul(ias).

C(aio) Licinio Muciano (tertium). | T(ito) Flavio [*Sabino*] (iterum) [*co(n)s(ulibus)*,] ([b]) | L(atinae) [*f(uerunt)*.] ....

[*M(arco)*] Ar[*reci*]no [*Clemente* | ....] m.... co(n)s(ulibus) ([c]) | [*Lat(inae) fuer(unt)*]....

.... | [*Sex(to) Iulio Fr*]ont[*ino*] co(n)s(ulibus) ([d]) ....

([a]) a. p. C. 71. — ([b]) a. 72. — ([c]) a. 73. — ([d]) a. 74.

(*b*) [*L(ucio) Mi*]n[*ici*]o [*Natale*], | [*Q(uinto) Lici*]nio Silvano Graniano *co(n)s(ulibus)*| ([a]) | Lat(inae) fuer(unt) pr(idie) .... Iu[*l(ias)*].

C(aio) Minicio Fundano, | C(aio) Vettennio Severo co(n)s(ulibus) ([b]) | Lat(inae) fuer(unt) pr(idie) Idu[*s*] Aug(ustas).

P(ublio) Aelio Hadriano, | M(arco) Trebatio Prisco c[*o(n)s(ulibus)*] ([c]) | Lat(inae) fuer(unt) X k(alendas) Iul(ias).

P(ublio) Calvisio Tullo, | L(ucio) Annio Largo co(n)s(ulibus) ([d]), | Lat(inae) | fuer(unt) III ....

([a]) a. p. C. 106. — ([b]) a. 107. — ([c]) a. 108. — ([d]) a. 109.

107. (2243). — [*L(ucio) M*]aecio [*Postu*]mo, ... [*V*]icirio Martiale co(n)s(ulibus) | Lat(inae) fuer(unt) III idus Aug(ustas).

.... Sulpicio Lucretio Barba, [*Sen*]ecione Memmio Afro co(n)s(ulibus) Lat(inae) fuer(unt) IV k(alendas) Iul(ias).

....p.... Saturni[*no*], ...amilli.... [*co(n)s(ulibus)* | *Lat(inae) fu*]er(unt) pr(idie) i[*dus* ....].

....o Procu[*lo*] .... | .... [*co(n)s(ulibus)*]....

Aetatis videtur Traiani: de consulibus tractavit Ansbach, *Analecta hist.*, cfr. Dessau ad n. 2243.

108. (2244). — M.... noobon.... co(n)s(ulibus) | Lat(inae) fuer(unt) III non(as) Ma[*i(as)*].

Q(uinto) Antonio.... L. Aurelio Flacco co(n)s(ulibus) | Lat(inae) fuer(unt) IIII ....

C(aio) Iulio Pisibano .... Lepido [*co(n)s(ulibus) Lat(inae) fuer(unt)*] III ....

Tempus incertum est.

109. (2579). — [*I*]ovi Liberta[*ti*] ([a]) | sacrum. | Positum aedil(itate) ([b]) P(ubli) Valeri Bassi, | praef(ecti) fabrum.

Tusculi (prope *Frascati*). — ([a]) De miro Iovis epitheto, Libertate, v. Roscher, 2 p. 664 sqq. — ([b]) *Aediles* magistratus eponymi Tusculi fuerunt, cfr. De Ruggiero I p. 251.

110. (2253). — Iovi o(ptimo) m(aximo) | T(itus) Caesernius | Statius | Quinctius | Macedo | Quinctianus | co(n)s(ul) ([a]) v(otum) s(olvit).

In agro Albano. ([a]) a. incerti.

111. (2254). — [*I*)*ovi*)] o(ptimo) m(aximo) c. ([a]) | pro sal(ute) d(ominorum) n(ostrorum) | et genium | centuriae | Va-l(erius) Calendinus opt(io) ([b]) | fecit.

In agro Albano. — Inscriptio aetatis recentis. — ([a]) « Fortasse *c(onservatori)* » DESSAU. — ([b]) Optio centuriae legionis II Parthicae, quae in agro Albano degebat, cfr. C. VI p. 792. XIV p. 217.

112. (23). — Iovi optumo | maximo ex viso | aram aedificavit | P(ublius) Cornelius P(ublii) l(ibertus) Trupo | men(n)sor. | Pre(cario) ([a]).

Ostiae. — ([a]) « *Precario*, scilicet *loco concesso* interpretatur Mommsen » DESSAU.

113. (24). — I(ovi) o(ptimo) m(aximo) angelo ([a]) | Heliop(olitano), | pro salute | imperator(is) | Antonini et | Commodi Aug(ustorum), | Gaionas d(onum) d(edit).

Ad Portum — ([a]) Mirum est epitheton. Cfr. Henzen, *Ann. d. Inst.* 1866 p. 135.

114. (3469). — Iovi opt(imo) [*max(imo)*] *purpuri*? oni, ([a]). Iunoni. Mine[*rvae*] | C(aius) Servilius [*Septilianus*] Firmus, M(arcus) Martius | Torquatu[*s*]. *Q(uintus) Pinnius* Valer[*ianus Sarius*] Marsus C[*alestrius*] | Maximus ....

Agosta. — Cfr. n. 131. — ([a]) Cfr. C. VI 421.

115. (3555). — Iovi praestiti ([a]) | Hercules Victor dicavit ([b]). Blandus ([c]) pr(aetor) restituit.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) Cfr. Preller 1[3] p. 207. cfr. 2[3] p. 114. Roscher. 2 p. 659. — « Ut Romae erat ara, quae Iovi Εὑρεσίῳ, ut ait Dionysius 1, 39, Patri Inventori, ut aiunt Solinus c. 1, 7 p. 7 M et auctor libelli de origine gentis Romanae c. 8, ab Hercule ex Hesperia reduce propter boves a Caco recuperatas dicata esse dicebatur, ita Tiburtini quoque .... habebant aram quam Iovi Praestiti ab Hercule Victore dicatam esse dicerent; eam aram restituit Blandus civis Tiburtinus, cum esset praetor Romae noli cogitare de praetura Tiburtina .... Aliquot annis post, idem Blandus, cum in republica Romana iam obtinuisset proconsulatum aliquem, Iunoni Argivae vel fecit vel restituit aram.... » DESSAU, V. supra n. 91. Cfr. Peter in Roscher. 1 p. 2278. 3003. — ([c]) Blandus is est, qui Iuliam Drusi Caesaris filiam in matrimonium duxit. De eo v. Dessau ad n. 3576.

116. (3559). — Sancto | Iovi territori ([a]) sacrum.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) Tantum in hoc lapide *territor* dicitur Iupiter.

117. (25). — Iovi Tutori | Q(uintus) Veturius Secundus. | A(ulus) Libius Hilarianus | quaglator(es) ([a]) et curator(es) ([b]) donu(m) daeder(unt) | cultoribus.

Ostiae. — ([a]) « Vocabulum a coagulando dictum respondet fere coactori » MOMMSEN. — ([b]) collegii cultorum Iovis Tutoris.

118. (2894). — Deo magno Silvano. Marti, Herculi. — *Intra coronam quercean:* Iovi Zabasio ([a]). — *Sub corona:* Antullus.

Praeneste (*Palestrina*). — ([a]) De deo Sabazio, quem Romani Iovem Sabazium nominaverunt, v. Gatti, *Bull. d. Comm. arch.* 1889 p. 459 sqq.

119. (3560). — Optatus pedisequus. Eunachus marmo(rarius?) | Lares de sua pe(q)(unia) posierunt.

Tibure (*Tivoli*). — *Laribus* dicati sunt lapides C. n. 26 Ostiae, ad aediculam spectans 2041 Vici Augustani. *Castel Porziano*. 2458 Castrimoenii, prope *Marino*: 2494 (*Grottaferrata*): *ministri Larum* fortasse occurrunt in lapide Tiburtino C. n. 3562.

120. (3561). — P(ublius) Flavius Sp(urii) f(ilius) (Camilia tribu) Decimus, P(ublius) Flavius Palestricus H(erculaneus) Aug(ustalis). M(arcus) Trebienus Tiburtinus H(erculaneus) Augustalis). | cura ores ([a]) cultoribus domus divinae | et Fortunae Aug(ustae) Lares Augustos) d(onum) dederunt).

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) i. e. collegii cultorum etc. Hoc collegium cultui imperatoris addictum erat: dicitur enim collegium cultorum domus divinae et Fortunae Augustae i. e. domus et Fortunae imperatoris: nota ei praeesse Herculaneos *Augustales* qui Lares *Augustos* collegio donum dant.

121. (2157). — L. Curius [*Eutrapelus*] et | Vargunt[*eia Nais*] | Latona[*e pro*] Sex(to) Vibrent. ..

Ariciae (*Ariccia*). — *Latona* videtur redire in lapide Nemorensi C. n. 4187.

dei minister » STEPH. — (f) « Più controverso è il significato della voce καμινευτής. Egli è certo che nella cerimonie d'origine egizia avea parte principale il fuoco » LANCIANI, *Bull. d. Inst.* 1868 p. 237. — (g) « Il titolo di ἱερόφωνος era noto per un marmo alessandrino edito tra gli altri dal Letronne (*Bull. de Férussac* II 362) ove è nominato un Βάσσος Στράτωνος ἱερόφωνος τοῦ Κυρίου Σαράπιδος, nel quale il chiaro egittologo riconosce colui che promulgava i fatidici responsi del nume » LANCIANI l. c. — (h) « Granius Romanus videtur pontifex coloniae fuisse cuius permissu statua dedicata est » KAIBEL.

154. (47). — Διὶ Ἡλίῳ μεγάλῳ | Σαράπιδι καὶ τοῖς συννάοις | θεοῖς τὸ κρηπίδειον, λαμπάδα | ἀργυρᾶν, βωμοὺς τρεῖς, πολύλυχνον, | θυμιατήριον ἔνπυρον, | βάθρα δύο | Λ. Κάσσιος | Εὐτύχης, | νεωκόρος τοῦ μεγάλου | Σαράπιδος | ὑπὲρ εὐχαριστίας | ἀνέθηκεν ἐπ' ἀγαθῷ. | Permissu | C(ai) Nasenni Marcelli | pontificis Volcani et | aedium sacrarum (a) et | Q(uinti) Lolli Rufi Chrysidiani | et M(arci) Aemili Vitalis | Crepereiani (duo)vir(um) [= *Iovi Soli magno Sarapidi et diis contubernalibus, basem, lampadem argenteam, aras tres, lucernam polymyxon, thuribulum ardens, sedes duo L(ucius) Cassius Felix, neocorus magni Sarapidis, ad grati animi significationem posuit feliciter* etc.]

Ostiae. — (a) Peculiaris est coloniae Ostiensis sacerdos, cuius sine permissu in aedibus sacris et locis sacris dedicatio fieri non poterat, ita tamen ut consentirent duoviri. Cfr. Dessau p. 5.

155. (Kaibel 917). — Διὶ Ἡλίῳ μεγάλῳ | Σ[αρ]άπιδι καὶ τοῖς | συ[ν]νάοις θεοῖς | τὸν θεοφιλέστατον | πά[ππ]ον Μ. Αὐρ(ήλιος) | Σαραπίων παλαιστρὴς | παράδοξος σὺν τῷ | πατρὶ Μ. Αὐρ(ηλίῳ) Δη[μ]ητρίῳ | τῷ [κα]ὶ [Ἁ]ρποκρα[τ]ίωνι | βο[υ]λευτῇ τῆς λαμ[10]|προτάτης πόλεως | τῶν Ἀλεξανδρέων | εὐξάμενοι καὶ εὖ | τυχόντες ἀνεθήκα|μεν ἐπ' ἀγαθῷ [15]. | Χρυσάνθινα (in corona). [= *Iovi Soli magno Sarapidi diisque contubernalibus* (a), *amatissimum diis avum* (a), *M(arcus) Aur(elius) Sarapion, palaestrita eximius, cum patre M(arco) Aur(elio) Demetrio, qui et Harpocration* (b), *buleuta* (= decurio) *splendissimae civitatis Alexandrinorum voto suscepto et voti compotes posuimus feliciter.* — *Chrysanthina* (c)].

In Portu. — Commentavit Gatti, *Bull. d. comm. arch.*, 1886 p. 178 sqq. — (a) Sic Kaibel, putans statuam avi qui Chrysanthina vicisset, dedicatam esse: παιδίον legit Gatti, intelligens dicatam imaginem fuisse Harpocratis infantis Isidi carissimi: obstat articulus τόν. — (b) sc. vocatur; agnomen est. — (c) Ludi erant, qui Sardibus celebrabantur (Eckhel, *d. n.* 3 p. 117).

156. (Kaibel 917). — Ὑπὲρ σωτηρίας καὶ ἐπανόδου | καὶ αἰδίου διαμονῆς τῶν κυρίων | αὐτοκρατόρ(ων) Σεουήρου καὶ Ἀντωνίνου | καὶ Ἰουλίας Σεβ(αστῆς) καὶ τοῦ σύνπαντος | αὐτῶν οἴκου καὶ ὑπὲρ εὐπλοίας | παντὸς τοῦ στόλου τὴν Ἀδράστιαν | σὺν τῷ περὶ αὐτὴν κόσμῳ | Γ(άιος) Οὐαλέριος Σερῆνος νεωκόρος | τοῦ μεγάλου Σαράπιδος, | ὁ ἐπιμελητὴς παντὸς τοῦ [10] | Ἀλεξανδρείνου στόλου | ἐπὶ Κλ(αυδίου) Ἰουλιανοῦ ἐπάρχου | εὐθενείας. [= *Pro salute et reditu et pro perpetuitate ac perennitate dominorum imperator(um) Severi et Antonini et Iuliae Aug(ustae) totiusque domus eorum, et pro bona navigatione totius classis* (b) *Adrastiae* (c) *statuam omni cultu ornatam* [*dedicavit*] *G(aius) Valerius Serenus, neocorus magni Sarapidis* (d), *procurator totius classis Alexandrinae, Claudio Iuliano praefecto annonae* (e)].

Fiumicino. — Commentavit Lanciani, *Bull. d. Inst.* 1868 p. 234 sqq. — (a) Spectat ad iter quod Severus in Aegyptum fecit. — (b) Classis est Alexandrina annonaria. — (c) Adrastia eadem quae *Nemesis*, vel *Fatum* aut ipsa *Necessitas* absolute habita. — (d) Serenus neocorus magni Sarapidi occurrit in lapidibus Kaibel n. 919 seqq. — (e) Claudius Iulianus praefectus fuit annonae a. p. Chr. 201.

157. (2901). — (*a*) Γ. Βαλέριος Ἑρμαΐσκος ἐποίησεν | Σαραπεῖον Διὶ Ἡλίῳ μεγάλῳ | Σαράπιδι καὶ τοῖς συννάοις θεοῖς. [= *G(aius) Valerius Hermaiscus fecit Sarapeum Iovi Soli magno Sarapidi et diis contubernalibus*]. — (*b*) Domus C(ai) Valeri Hermaisci templum | Sarapis schola Faustiniana fecit. | C(aius) Valerius Hermaiscus dedic(avit) idib(us) | Dec(embribus) Barbaro et Regulo co(n)s(ulibus) (a).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) a. 157. — Sarapidi et Isidi dicatus lapis C. n. 3427 inter Bovillas et Castrimoenium repertus.

unum) cum | signo Nemesem (^{d}) | kannoph(o)ris | Ostiensibus d(onum) d(edit).

Ostiae. — (^{a}) Nomen deest imperatoris, cuius pro salute donum datum est. — (^{b}) De Ruggiero s. v. — (^{c}) Cum imago Matris deum Pessinunte advecta, primam Ostiam attigisset, in hac colonia dea maxime colebatur. — (^{d}) i. e. Nemesis cfr. n. 134.

134. (35). — Q(uintus) Caecilius | Fuscus archigallus c(oloniae) O(stiensis) (^{a}) | imaginem Attis argentiam (*sic*) | p(ondo unum cum sigillo | frugem (^{b}) aereo cannophoris Ostiensibus donum dedit.

Ostiae. — (^{a}) Cfr. n 133. — (^{b}) « E' probabile anche che *Nemesem* (n. 127) stia scritto per *Nemesis*, *frugem* per *frugis* o *Phrygis* e che quindi si abbia voluto designare un sacerdote di Attis (Dionys. 2, 19: ἀνὴρ Φρύξ. Propert. 2, 18, 16) rappresentato in atto di adorare il Dio » Cumont in De Ruggiero 1 p. 766.

135. (36). — Calpurnia | Chelido | typum (^{a}) Matris | deum argenti | p(ondo duo) cantnoforis (*sic*) Ost(iensibus) d(onum) d(edit) | et dedicabit (*sic*).

Ostiae. — (^{a}) Dessau confert locum vit. Heliogab. 7: *matris etiam deum sacra accepit et taurobolіatus est, ut typum eriperet et alia sacra quae genitus habentur condita.*

136. (37). — Q(uintus) Domitius | Aterianus pat(er) | et Domitia | Civitas mat(er) (^{a}) | signum Attis (^{b}) | cann(ophoris) Ost(iensibus) d(onum) d(ederunt).

Ostiae. — (^{a}) « *Pater* et *mater* reperiuntur etiam infra C. n. 69 et 70 in titulis donariorum apud dendrophoros Ostienses, ut videtur, dedicatorum » Dessau. — (^{b}) Cfr. Cumont, in De Ruggiero 1 p. 763 sqq.

137. (38). — Numini Attis C(aius) Castillius Euplus ex monitu deae (^{a}).

Ostiae. — (^{a}) i. e. *Matris deum.*

138. (39). | Aemilia | Serapias | taurobolium fecit | et aram taurobolatam (^{a}) posuit | per sacerdotes. | Valerio Pancarpo (^{b}). | idib(us) Mais Anullino (iterum) | et Frontone co(n)s(ulibus) (^{c}).

Ostiae. — (^{a}) De aris tauroboliacis. v. Boissieu, *Inscr. de Lyon*, p. 22-38. De Ruggiero 1 p. 595. — (^{b}) Videtur *praeeunte Valerio Pancarpo* intelligendum esse. — (^{c}) a. 199 p. Chr.

139. (40). — Taurob*olium factum Matri deum magnae Idaeae* (^{a}) *pro salute*] im[*p(eratoris) Caesaris*], M(arci) Aurel*i Antonini Aug(usti) et*] | L(uci) Aureli (^{b}) [*Commodi Caes(aris) et*] Faustina[*e Aug(ustae) matris castro*]rum liberorumque *eorum, senatus, (quindecim)vir(um) s(acris) f(aciundis), equestr(is)*] | ordin(is), ex[*ercituum...*], | navigan[*tium ....*], decurionum col(oniae) Ost(iensis).... | canno[*phori*] .... | nata.... in....

Ostiae. — (^{a}) De his tauroboliis pro salute imperatoris eiusque domus, etc. publice ab Ostiensibus factis v. quae adnotat Dessau. — (^{b}) *Aureli* erasum est. — Similes sunt tituli C. n. 41 (*pro salute imperatoris*). 43 (*pro salute, reditu, et victoria imperatoris*).

140. (42). — Taurob[*olium factum Matri deum*] | magnae Id[*aeae pro salute et victoria*] | imp(eratoris) Caes(aris) C(ai) V[*ibi* (^{a}) *Treboniani Galli Pii*] | Fel(icis) Aug(usti) (^{a}) et [*imp(eratoris) Caes(aris) C(ai) Vibi Afini Galli*] Veldum[*nia*]*ni* (^{a}) *Vol*]usiani (^{a}) P[*ii Fel(icis)*] | Aug(usti) (^{a}) tot[*iu*]sq(ue) domus divin(ae) eor(um) [*et*] | sen[*atus, (quindecim)*]vir(um) sacris f(aciundis), equestr(is) ordin(is), [ex[*ercituum*] .... navigantium | s....

Ostiae. Cfr. n. 133. — (^{a}) IMP. CAES. C. V....: FEL. AVG....: VELDVN....: ... VSIANI: AVG. in rasura leguntur.

141. (3564). — Menti bonae, Saluti (^{a}) Q(uintus) Caecilius Q(uinti) l(ibertus) Philadelphus, | P(ublius) Aquillius P(ublii) l(ibertus) Dacus | mag(istri) quinq(uennales) ex pe(cunia) conl. (^{b}) f(aciendum) c(uraverunt) | idemque signum dedicarunt.

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) De huiusmodi dedicationibus Menti bonae a magistris libertinis vel ministris servis factis, v. Dessau, qui adnotat Salutem cum Mente bona coniunctam alibi non reperiri. — (^{b}) *conl egii*, cuius liberti duo magistri erant, vel potius *conl atae*.

142. (2495). — Minervae | sacrum. L(ucius) (et) L(ucius) Volumni | Verus et Severus, | praef(ecti) coh(ortis), trib(uni) mil(itum), | praef(ecti) eq(uitum).

Grottaferrata.

143. (2897). — Signum Minerva[*e*] .... | !!!!! August.... | Q(uintus) Caecilius Eulogus pra.... | et appa....

Praeneste (*Palestrina*). — « Erasum esse no-

men Domitiani coniecit Petrinius probabiliter; idem quod proposuit, vv. 3 4 *pra[etor]* et *appa-[ritores eius]* ferri non potest; nec tamen quid ibi fuerit video » DESSAU.

144. (2255). — [*Pro salute?*] | imp(eratoris) Caes(aris) L(ucii) Sept(imii) Sever(i) Pii Pert(inacis) Aug(usti) et imp(eratoris) Caes(aris) | M(arci) Aurel(i) Ant(onini) Pii Felic is) Aug(usti) Parth(ici) max(imi), Britann(ici) | max(imi), p(atris) p(atriae) (^{a}) et Iuliae Aug(ustae), matr(is) Aug(usti) n(ostri) et senat(us) et pa triae et castr(orum) Minerv(ae) Aug(ustae) sacrum. Dasimius | Firmin(us) corn(icularius) leg(ionis) et Aur(elius) Victorin(us) actar(ius) | cum imm(unibus), libr(ariis) et exactis (^{b}) votum m(erito) f(ecerunt).

In agro Albano. — (^{a}) « verba PARTH. MAX. BRITANN MAX. PP. sine dubio substituta sunt in locum nominis Getae erasi; quam quam lapis nullum rasurae vestigium praebet » DESSAU. — (^{b}) Munera sunt omnia militaria.

145. (44). — Numini (^{a}) evidentissimo (^{b}) Minervae Aug(ustae) sacrum, | conservatrici et | antistiti splendidis simi corporis | stuppatorum (^{c}). Orna tam omni cultu ( ) d(onum) d(ederunt) | Marcii Iulii Carpus patr(o)n(us) (^{c})[10], | Carpus [*f(ilius)*] corp(oratus), Amat(ii) Rufinian(us) hon(oratus) (^{c}). Firmus hon(oratus) (^{c}).

In Portu. — (^{a}) De significatu vocabuli *numinis*, v. Preller I[2] p. 57 sqq. — (^{b}) Graece ἐπιφανεστάτῳ. — (^{c}) « Qui fuerint *stuppatores* vocabulo ipso satis significatur; et convenit Minerva ab eis ut *conservatrix et antistes* culta (Artificiosa magis quam vera videtur explicatio proposita a Lanciano (*Bull. d. Inst.*, 1870 p. 19), scilicet fuisse eos *un' associazione di calafati, i quali con vecchi cordami e bitume attendevano a ristoppare le commessure delle carene sul cantiere*) » DESSAU. — (^{d}) sc. *aediculam* (vel *statuam*). — (^{e}) sc. corporis stuppatorum.

146. (2582). — Numini | deorum | d(onum) d(edit) | Q(uintus) Naevius Carpus.

Tusculi (prope *Frascati*).

147. (45). — Numini domus Augustae d[*endrophori Ostien*]ses scolam, | quam sua pecunia constit[*uerant noris sum p*]tibus | a solo [*restituerunt*].

Ostiae. — Supplementa sunt C. L. Viscontii (*Ann. d. Inst.* 1868 p. 386). — Numen domus Augustae redit in lapide Ostiensi C. n 46.

148. (4057). — Numini domus A[*ugustae*] | Blastus Eutact[*ianus et*] | Secundus Iuli Quadr[*ati*], | co(n)s(ulis iterum) (^{a}), lib(ertus) ob honorem (sex)[*viratus*] | et Italia lib(erta) eiusd[*em*] | ob magis[*t*]erium B(onae) [*d(eae)*] (^{b}) | dedicaverunt XIIII k(alendas) Oct[*o*]bres, | M(arco) Clodio Lunense.... | et P(ublio) Licinio Crasso co(n)s(ulibus) (^{c}), | quo die et epulum dederunt. | — Incendio consumtum senatus | Fidenatium restituit.

Fidenis (*La Serpentara*). — (^{a}) a. p. C. 105. — (^{b}) *Magistrae Bonae deae* persaepe occurrunt. — (^{c}) Consules ignoti.

149. (46 a.). — Nymphis divinis | sacravit | D(ecimus) Hostius Heraclida.

Ostiae.

150. (2898 add.). — Paci August(ae) | sacrum. | Decuriones populusque coloniae Praenestin(ae).

Praeneste (*Palestrina*). — Cfr. n. 157.

151. (2900). — [*Diis P*]enatibus sacrarium (^{a}) .... | ....anus (^{b}), pontif(ex) min(or), patron[*us colon*iae] (?) | .... *feci*]t reique publicae do[*navit*].

Praeneste (*Palestrina*). — (^{a}) Cfr. Paul. p. 208: *penetralia sunt penatium deorum sacraria*. — (^{b}) Potest [*T(itus) Flavius T(iti) f(ilius) Germ*]*anus* fuisse, qui in alio lapide Praenestino dicitur *exornatus sacerdotio splendidissimo pontificatus minoris*, et patronus coloniae fuit.

152. (3565). — Genio numin[*i*]s (^{a}) Pria[*pi*] | poten[*t*]is polle[*nti*]s [*invi*]cti | Iul(ius) Agathemerus Aug(usti) lib(ertus) a | cura amicorum (^{b}) | somno monitus. | — *In parte postica* ( ): Salve sancte pater Priape rerum, | Salve. Da mihi floridam iuventam, | Da mihi ut pueris et ut puellis | Fascino placeam bonis procaci, | Lusibusque frequentibus iocisque | Dissipem curas animo nocentes, | Nec gravem timeam nimis senectam, | Angar haud *mi-ser*[*ae*] pavore mortis, | Quae ad domu s] trahet invida *s Aver*[*n*]*i* | Fabulas Manes ubi rex coercet (^{c}).[10] Unde fata negant redire quemquam. | Salve, sancte pater Priape, salve. || — *In latere*: Convenite simul quot est[*is om*]nes, | Quae sacrum colitis [*ne*]mus [*pu*]ellae, | Quae sacras

colitis a[q]uas puellae, (e) | Convenite quot estis atque [be]llo | Voce dicite blandula [Pria]po: | Salve, sancte pater Priape rerum, | [In]guini oscula figite, inde mille, | [Fasci]num bene olentibus [cor]onis | [Cing]ite illi, iterumque dicite omnes: | [Salve, san]cte pater Priape rerum. ; Nam, malos arcens homines [cr]uentos, | Ire per silvas dat ille vo[b]is | Perque opaca silentia incruenta | Ille fontibus arcet et scelestos | Inprobo pede qui sacros liquores Transeunt faciuntque turbulentos | Qui lav[an]tque manus, nec ante multa | Invocant prece vos deae pu[ellae]: O Priape fave alme, dicite [omnes]. Salve, sancte pater Priape [salve]. || — *In altero latere:* O Priape potens, ami[*ce, salve*], | Seu cupis genitor vo[*cari*] et auctor | Orbis aut physis ipsa panque, salve: (f) Namque concipitur tuo vigore | Quod solum [*repl*]et aethera atque pontum. Ergo salve, Priape, salve, sancte. | Saeva [*Iupiter*] ipse, te volente, | Ultro fulmina ponit, atque [*se*] des | Lucidas cupidus suas relin[*quit*]: | Te Venus bona, fervidus Cupido, Gratia et Ge[*minae*] colunt [*sorores*,](g) Atque laeti[*tiae da*]tor Lyaeus. Namque te si[*ne, n*]ec Venus proba[*tur*] Gratiae illepidae, Cupi[*do, Ba*]cchus. | O Priape potens, amice, salve: | Te vocant prece virgi[*nes pudi*]cae, | Zonulam ut solvas diu ligatam, | Teque nupta vocat, sit ut mar[*ito*] | Nervus saepe rigens potensque sem[*per*]. | Salve, sancte pater Priape, s[*alve*].

Tibure (*Tivoli*). — (a) Formula *genius numinis* notabile est. Cfr. C. VI 151: *genius numinis fontis*. — (b) Ciccotti in De Ruggiero I p. 448. — Carmen priapeum, cuius commentum amico Laurentii debemus, haud inelegans, aevi nec multum antiqui. Phalaeciis constat hendecasyllabis, si excipias v. 6 in parte postica = *Dissipem curas animo nocentes*, necnon v. 10 ibid. = *Fabulas Manes ubi Rex coercet* et v. 11 in latere = *Nam malos arcens homines cruentos* qui, ut Burmannus jam animadvertit, Sapphici sunt. Catulli imitatio, ut hic illic apparet, et in fine evidentior Catul. Carm. 57, 51 in Nuptias Iuliae et Manlii: *Te suis tremulus parens Invocat: tibi Virgines zonula solvunt sinus: (te timens cupida novos captat aure maritus)*, sic manifestissima est in v. 11 partis posticae, cui ex Catullo respondent: *Qui nunc it per iter tenebricosum illuc, unde negant redire quemquam*. — (c) Intellige = quae mors trahet me ad perosas domus Averni, ubi rex i. e. Pluto cohibet vinclis poenisque castigat Manes fabulosos i. e. inanes. Postrema praesertim verba olent Horatium, carm. 1, 4, 16: *Iam te premet nox fabulaeque Manes | et domus exilis Plutonia quo simul mearis*, etc. Cfr. etiam Pers. 5, 152 « *cinis et manes et fabula fies* », et ex Graecis, si vis, Callimach. Epigr. 14, 3: τί δὲ Πλούτων; Μῦθος. — (e) Puellae quae sacrum nemus et sacras colunt aquas, sunt Dryades et Naiades: de deabus enim hic loqui apparet e verbis posterioribus: *invocant.... vos deae puellae*. « Nympharum vero (sic in Mythogr. 3, 5, 3, 25 apud Bode) hanc dat Servius differentiam. Najades, inquit, deae dicuntur fontium: nais enim aqua dicitur: .... Dryades sylvarum deae: δρῦς namque *quercus* sonat. — (f) *Physis ipsa*, i. e natura: *panque*, i. e τὸ Πᾶν, sive vis universa mundum pervadens et res procreans. — (g) *Geminae sorores* sunt ceterae duo Gratiae sorores. Cfr. Horat. Od. 4, 7 vv. 5-6: *Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet | ducere nuda choros.*

153. (Kaibel 914). — [Ὑπὲρ] σωτη[ρίας] .... | Μάρκου Αὐρηλίου | Σεουήρου Ἀλεξάνδρο(υ) | Εὐτυχοῦς Εὐσεβοῦς Σεβ(αστοῦ) | καὶ Ἰουλίας [Μαμμαίας] | Σεβαστῆς μητρὸς Σεβ(αστοῦ) | Διὶ Ἡλίῳ | μεγάλῳ Σαράπιδι καὶ τοῖς συννάοις θεοῖς | Μ. Αὐρήλιος Ἥρων νεωκόρος τοῦ ἐν | Πόρτῳ Σαράπιδος ἐπὶ Λαργινίῳ Βειταλίωνι | ἀρχυπηρέτῃ καὶ καμεινευτῇ καὶ Αὐρηλίῳ | Ἐφήβῳ καὶ Σ[α]λωνίῳ Θε[ο]δότῳ ἱεροφώνοις | καὶ καμεινευταῖ[ς κ]αὶ ? | τῇ ἱεροδουλείᾳ ἀνέθηκεν ἐπ' ἀγαθῷ. — *In latere:* ἐπ' ἀγαθῷ | ἐπὶ Γρανίου Ῥωμα[νοῦ?] | = *Pro salute .... Marci Aureli Severi Alexandri Felicis Pii Augusti et Iuliae [Mammaeae]* (a) *Augustae, matris Augusti, Iovi Soli magno Sarapidi* (b) *et diis contubernalibus* (c) *M(arcus) Aurelius Heron, neocorus* (d) *Sarapidis Portuensis, archiyperete* (e) *et kamineute* (f) *Larginio Vitalione, et hierophonis* ( ) *et kamineutis et* (?).... *posuit.... feliciter.* | ...., *Granio Romano*(?) (?) [*pontifice ?*]]

E portu Ostiensi, ut videtur. Aquas Sextias allata est. — (a) Erasum est. — (b) De cult. Sarapidis in portu Ostiensi, v. Lanciani, *Bull. d. Inst.* 1868 p. 227 sqq.; C. L. Visconti, *Ann. d. Inst.* 1868 p. 381 sqq.; Dessau, *Bull. d. Inst.* 1882 p. 152 sqq. De epithetis, Ζεὺς Ἥλιος μέγας, v. Preller 2^3 p. 377. — (c) σύνναος θεός dicitur a Cicerone *deus contubernalis* (ad Att. 13, 28), vel deus σύνναος ib. 12, 45). In inscriptionibus bilinguibus vocabulum latine non exprimitur. — (d) Νεωκόροι, aeditui Sarapei Portuensis saepe occurrunt. V. infra. — (e) « Supremus

dei minister » Steph. — (f) « Più controverso è il significato della voce καμινευτής. Egli è certo che nella cerimonie d'origine egizia avea parte principale il fuoco » Lanciani, *Bull. d. Inst.* 1868 p. 237. — (g) « Il titolo di ἱερόφωνος era noto per un marmo alessandrino edito tra gli altri dal Letronne (*Bull. de Férussac* II 362) ove è nominato un Βάσσος Στράτωνος ἱερόφωνος τοῦ Κυρίου Σαράπιδος, nel quale il chiaro egittologo riconosce colui che promulgava i fatidici responsi del nume » Lanciani l. c. — (h) « Granius Romanus videtur pontifex coloniae fuisse cuius permissu statua dedicata est » Kaibel.

154. (47). — Διὶ Ἡλίῳ μεγάλῳ | Σαράπιδι καὶ τοῖς συννάοις | θεοῖς τὸ κρηπίδειον, λαμπάδα | ἀργυρᾶν, βωμοὺς τρεῖς, πολύλυχνον, | θυμιατήριον ἔνπυρον, | βάθρα δύο | Λ. Κάσσιος | Εὐτύχης, | νεωκόρος τοῦ μεγάλου | Σαράπιδος | ὑπὲρ εὐχαριστίας | ἀνέθηκεν ἐπ' ἀγαθῷ. | Permissu | C(ai) Nasenni Marcelli | pontificis Volcani et | aedium sacrarum (a) et | Q(uinti) Lolli Rufi Chrysidiani | et M(arci) Aemili Vitalis | Crepereiani (duo)vir(um) [= *Iovi Soli magno Sarapidi et diis contubernalibus, basem, lampadem argenteam, aras tres, lucernam polymyxon, thuribulum ardens, sedes duo L(ucius) Cassius Felix, neocorus magni Sarapidis, ad grati animi significationem posuit feliciter* etc.]

Ostiae. — (a) Peculiaris est coloniae Ostiensis sacerdos, cuius sine permissu in aedibus sacris et locis sacris dedicatio fieri non poterat, ita tamen ut consentirent duoviri. Cfr. Dessau p. 5.

155. (Kaibel 917). — Διὶ Ἡλίῳ μεγάλῳ | Σ[αρ]άπιδι καὶ τοῖς | συ[ν]νάοις θεοῖς | τὸν θεοφιλέστατον | πά[ππ]ον Μ. Αὐρ(ήλιος) Σαραπίων παλαιστρίτης | παράδοξος σὺν τῷ πατρὶ Μ. Αὐρ(ηλίῳ) Δη[μ]ητρίῳ | τῷ [κα]ὶ [Ἁ]ρποκρα[τ]ίωνι | βο[υ]λευτῇ τῆς λαμ|προτάτης πόλεως | τῶν Ἀλεξανδρέων | εὐξάμενοι καὶ εὖ | τυχόντες ἀνεθήκαμεν ἐπ' ἀγαθῷ. | Χρυσάνθινα (in corona). [= *Iovi Soli magno Sarapidi diisque contubernalibus* (a), *amatissimum diis avum* (b), *M(arcus) Aur(elius) Sarapion, palaestrita eximius, cum patre M(arco) Aurelio) Demetrio, qui et Harpocration* (b), *buleuta* (= decurio) *splendissimae civitatis Alexandrinorum voto suscepto et voti compotes posuimus feliciter. — Chrysanthina* (c)].

In Portu. — Commentavit Gatti, *Bull. d. comm. arch.*, 1886 p. 178 sqq. — (a) Sic Kaibel, putans statuam avi qui Chrysanthina vicisset, dedicatam esse: παιδίον legit Gatti, intelligens dicatam imaginem fuisse Harpocratis infantis Isidi carissimi: obstat articulus τὸν. — (b) sc. vocatur; agnomen est. — (c) Ludi erant, qui Sardibus celebrabantur (Eckhel, *d. n.* 3 p. 117).

156. (Kaibel 917). — Ὑπὲρ σωτηρίας καὶ ἐπανόδου | καὶ αἰδίου διαμονῆς τῶν κυρίων | αὐτοκρατόρ(ων) Σεουήρου καὶ Ἀντωνίνου | καὶ Ἰουλίας Σεβ(αστῆς) καὶ τοῦ σύνπαντος | αὐτῶν οἴκου καὶ ὑπὲρ εὐπλοίας | παντὸς τοῦ στόλου τὴν Ἀδράστιαν | σὺν τῷ περὶ αὐτὴν κόσμῳ | Γ(άιος) Οὐαλέριος Σερῆνος νεωκόρος | τοῦ μεγάλου Σαράπιδος, | ὁ ἐπιμελητὴς παντὸς τοῦ | Ἀλεξανδρείνου στόλου | ἐπὶ Κλ(αυδίου) Ἰουλιανοῦ ἐπάρχου | εὐθενείας. [= *Pro salute et reditu et pro perpetuitate ac perennitate dominorum imperator(um) Severi et Antonini et Iuliae Aug(ustae) totiusque domus eorum, et pro bona navigatione totius classis* (b) *Adrastiae* (c) *statuam omni cultu ornatam [dedicavit] G(aius) Valerius Serenus, neocorus magni Sarapidis* (d), *procurator totius classis Alexandrinae, Claudio Iuliano praefecto annonae* (e)].

Fiumicino. — Commentavit Lanciani, *Bull. d. Inst.* 1868 p. 234 sqq. — (a) Spectat ad iter quod Severus in Aegyptum fecit. — (b) Classis est Alexandrina annonaria. — (c) Adrastia eadem quae *Nemesis*, vel *Fatum* aut ipsa *Necessitas* absolute habita. — (d) Serenus neocorus magni Sarapidi occurrit in lapidibus Kaibel n. 919 seqq. — (e) Claudius Iulianus praefectus fuit annonae a. p. Chr. 201.

157. (2901). — (a) Γ. Βαλέριος Ἑρμαΐσκος ἐποίησεν | Σαραπεῖον Διὶ Ἡλίῳ μεγάλῳ | Σαράπιδι καὶ τοῖς συννάοις θεοῖς. [= *C(aius) Valerius Hermaiscus fecit Sarapeum Iovi Soli magno Sarapidi et diis contubernalibus*]. — (b) Domus C(ai) Valeri Hermaisci templum | Sarapis schola Faustiniana fecit. C(aius) Valerius Hermaiscus dedic(avit) idib(us) | Dec(embribus) Barbaro et Regulo co(n)s(ulibus) (a).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) a. 157. — Sarapidi et Isidi dicatus lapis C. n. 7427 inter Bovillas et Castrimoenium repertus.

158. (2899). — Securit(ati) Aug(ustae) sacrum. | Decurion(es) populusque | coloniae Praenestin(ae).

Praeneste (*Palestrina*). — Cfr. n. 149.

159. (2458). — .... Phileros | ex decreto (triginta)virum (ᵃ) | sacellum (ᵇ) Semoni | Sanco (ᶜ) de sua | pecunia fecit.

Castrimoenii (prope *Marino*). — (ᵃ) « Trigintaviri videntur esse decuriones Castrimoenienses » Dessau. — (ᵇ) Cfr. Liv. 8, 20: *Sacellum Sangus adversus aedem Quirini.* — (ᶜ) Preller 2³ pag. 270 sqq.

160. (49). — Silvano (ᵃ) sac(rum). T(itus) Flavius | Aug(usti) lib(ertus) Primigenius, | tabularius | adiutor.

In Portu. — (ᵃ) Nota Silvano dedicationes omnes, quas hic edimus, a libertis vel servis factas esse: cfr. C. n. 48 (Ostia). *Silvano* est etiam dicatus lapis Galenus C. n. 2791.

161. (2092). — Silvano sacrum. | D(ecimus) Granius Pal(atina tribu) Celer flam(en) maximus.

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — « Granius Celer eum patrem non citet, videtur fuisse libertinus: et convenit tribus Palatina » Dessau. Flamines fieri Lanuvii etiam eos potuisse, qui ab honoribus arcerentur notat Dessau ad n. 2115.

162. (50). — Silvano *sac(rum)*. | Successus, Agathemeri (imperatoris) T(iti) Caesaris Aug(usti) ser(vi) (*p*aterni vicarius (ᵃ) (*v*)otum posuit.

Ostiae. — (ᵃ) Intellige: *Successus, vicarius Agathemeri, servi paterni imperatoris,* etc.

163. (52). — Silvano | sancto (ᵃ) sac(rum). | Dorotheus Aug(usti) | lib(ertus) proc(urator) | massae | Marianae) (ᵇ) s. d. d. (ᶜ)

Ostiae. — (ᵃ) *Sanctus* est epitheton fere peculiaris Silvani: cfr. Preller 1³ p. 396. — (ᵇ) Massa dicitur saepe de metallis rudibus et infectis. Massa Mariana a monte Mariano in Hispania, inde Ostiam procuratori mittebatur. Cfr. Hirschfeld, Verwaltungsgesch. 1 p. 78. — (ᶜ) *Silvano* [vel *signum*] vel simile quid; *d*(onum) *d*(edit)?

164. (3456). — Sancto Silvano votum. Ex viso | ob libertatem (ᵃ) | Sex(tus) Attius Dionysius sig(num) cum base d(onum) p(osuit).

Sublaquei (*Subiaco*). — (ᵃ) Cfr. nota ad n. 160.

165. (51). — Votum Silvano. (A)ra(m) sac(ram) (?) nam Aug(ustam). Genio (?) sacomar (ᵃ). P(ublius) Aelius Trophimi Aug(usti) l(iberti), proc(uratoris) prov(inciae Cretae, lib(ertus) Syneros (ᵇ) et Trophimus et Aelianus fili. | Decurionum decreto. Dedicata k(alendis) Octobr(ibus), | M(anio) Acilio Glabrione, C(aio) Bellico Torquato co(n)s(ulibus) (ᶜ).

Ostiae. — (ᵃ) Quid sit *sacomarium* (?) ignoratur. — (ᵇ) Intellige: *Publius Aelius Syneros, libertus* [*Publii Aelii*] *Trophimi, liberti Augusti, procuratoris*, etc. — (ᶜ) a. 124.

166. (53). — C(aius) Atilius Bassi sacerdotis lib(ertus) Felix (ᵃ), apparator (ᵇ) M(atris) d(eum) M(agnae), signum Silvani dendrophoris Ostiensibus d(onum) d(edit).

Ostiae. — (ᵃ) I. e. *Caius Atilius Felix, libertus* [*Cai Atili*] *Bassi sacerdotis* (*Matris deum*?). — (ᵇ) De Ruggiero s. v.

167. (3566). — *Tabula marmorea, in qua scariphatum est sacrificium Mithriacum. In femore destro tauri:* Amyeus Seronensis (ᵃ). — *In ventre tauri:* Deo Sol(i) invict(o) Mithr(a)e (ᵇ). — *In collo tauri:* Nama Sebesio (ᶜ).

Tibure (*Tivoli*). — (ᵃ) « Eadem vocabula (nisi quod pro *Seronensis* est *Seronesi*) leguntur in tabula anaglypha Mithriaca ex spelaeo Capitolino .... (C. VI n. 719).... De verbis *Nama Sebesio* cfr. *Nama cunctis* n. 3567 v. 9 [= *nobis 161*] egerunt multi, post alios Lajard *recherches sur le culte de Mithra* p. 678 sq., qui ex Persarum lingua ea explicavit: contra *Amyeus Seronensis* vocabula tabulae Capitolinae plerique pro noviciis habuerunt, non recte, ut ex hac inscriptione apparet » Dessau. — (ᵇ) Preller 2³ p. 408. Lajard o. c. — *Soli invicto Mithrae* dicati sunt C. n. 3568 (Tibur), 56 (Ostia); *invicto deo Soli* n. 55 (in Portu); *Soli* n. 2583 (Tusculum): *pro salute et reditu et victoria* imperatoris cuius nomen erasum est dicata est *Soli* inscriptio C. n. 2255, in agro Albano reperta.

168. (3567). — Soli invicto Mithrae. | Sicuti ipse se in visu | iussit refici, | Victorinus, Caes(aris) n(ostri) | verna dispensator, | numini praesenti (ᵃ) suis inpendis reficiendum | curavit dedicavitque. | Nama cunctis (ᵇ) | .... antistitae | .... lio Magna.

Tibure (*Tivoli*). — (ᵃ) dativus est commodi: intellige Numini faventi, propitio. — (ᵇ) Cfr. n. 167.

169. (58. 59). — C(aius) Caelius | Ermeros ant[i]stes huius lo|ci fecit sua | pec(unia). — *In latere sinistro:* Positi XV k(alendas) Febrarias Q(uinto) Iunio Rustico, L(ucio) Plaut[*io*] Aquilin[*o*] co(n)-[*s(ulibus)*] ([a]).

Ostiae. — In duobus cippis, qui figuram ministri sacrorum Mithriacorum habent. — ([a]) a. p. C. 152.

170. (61). — A(ulus) Decimius A(uli) f(ilius) Pal(atina tribu) Decimianus aedem | cum suo pronao ipsumque deum Solem Mithra(m) | et marmoribus et omni cultu sua p(ecunia) restituit.

Ostiae.

171. (62). — L(ucius) Tullius Agatho | deo invicto Soli | Mithrae aram d(onum) d(edit) | e. an. que (*sic* = eamque) dedicavit ob | honore(m) dei. M(arco) Aemilio | Epaphrodito patre ([a]).

Ostiae. — ([a]) De *patre*, summo cultui dei Mithrae initiato, v. Preller 2[3] p. 417. Idem vir redit in lapide C. n. 63: *M(arco) Aemilio epaphrodito patre et sacerdote.*

172. (64). — Sig(num) imdeprehensivilis ([a]) dei L(ucius) Sextius Karus ([b]) et G(aius) Valerius Heracles, sacerdos, s(ua) p(ecunia) p(osuit).

Ostiae. — Sub anaglypho, quo sacrificium Mithriacum repraesentatur. — ([a]) Preller 2[3] p. 418. — ([b]) Videtur postea additus.

173. (65). — C(aius) Valerius Heracles, pat(er), | et C(ai) Valerii | Vitalis et Nico mes, sacerdo tes, s(ua) p(e)c(unia) p(o)s(ue)r(unt). | D(e)d(icatum) ([a]) idi(bus) Aug(ustis), imp(eratore) Com(modo) sextum) et | Septi[m]iano | co(n)s(ulibus) ([b]).

Ostiae. Sub simulacro Mithrae. — ([a]) Proposuit Mommsen. — ([b]) a. 190.

174. (66). — C(aius) Valerius Heracles pat[*e*]r e[*t*] an[*tis*]tes dei iu[*b*]enis inconrupti So[*l*]is invicti Mithra[*e*] | c[r]yptam palati ([a]) concessa[*m*] sibi a M. Aurelio([b]) ....

Ostiae in specu inscriptionibus et Mithrae simulacris exornato. Titulum illustravit De Rossi *Bull. d'arch. crist.* Ser. 2 a. 1 p. 156 sqq. — ([a]) « Del Palatium di Ostia questa è la prima notizia che viene in luce. Credo che esso sia quel magnifico edificio, cui è stato dato il nome di terme.... » De Rossi. De cryptis, cultui Mithrae addictis, v. Preller 2[3] p. 412 sqq. — ([b]) Ad M. Aurelium Commodum rettulit De Rossi, quod non certum est: eius aetatis certe titulus est (cfr. n. 166).

175. (2158). — Spei | Teucus | Mulvio | don(um) d(edit).

Ariciae (*Ariccia*). — « Si recte excepta, priscae aetatis est, *Teucus* praenomen, *Mulvio* idem quod *Mulvius* » Mommsen ad lapidem.

176. (2093). — Tempestatibu[*s*] | M(arcus) Laberius C(ai) f(ilius) | dat.

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

177. (67 add.). — Sex(tus) Annius Merops | honoratus dendrophoris | Ostiensium signum Terrae Matris | d(onum) d(edit). Dedicat(um) XIII k(alendas) Mai(as) L(ucio) Cuspio Rufino, | L(ucio) Statio Quadrato co(n)s(ulibus) ([a]).

Ostiae. — ([a]) a. p. C. 142.

178. (2902). — Turpeno patr(i) ([a]) C(aius) Vatron(ius), L(ucius) Orcev[*i*]us pr(aetores). — *In latere destro:* .... alin.... ([b]).

Praeneste (*Palestrina*). — ([a]) Preller 2[3] p. 138. « Turpenus pater aliunde non notus est » Dessau. — ([b]) « Litteras quae leguntur in latere nemo adhuc intellexit: officinatoris notae sunt Garruccio, fortasse recte » Dessau.

179. (2387). — Vediovei patrei | genteiles Iuliei ([a]). — *In latere dextro:* Vedi[*or*]ei .... aara. — *In parte postica:* Leege Albana ([b]) dicata.

Bovillis (prope *le Fratocchie*). — ([a]) « Ex gentibus Romanis, quae originem ab Alba Longa repetebant, Iulii certe sacra gentilicia Bovillis facere solebant, teste inscriptione n. 2387 aetatis Sullanae vel fortasse etiam antiquioris » Dessau p. 231. Cfr. Preller 1[3] p. 263 sq. — ([b]) De Ruggiero s. v. *Albana* 1 p. 386.

180. (2903). — Veneri Genetrici ([a]), Fortunae .... ([b]) Vibia Secund .... l....

Praeneste (*Palestrina*). — ([a]) Preller 1[3] p. 443. — ([b]) « 2 fin fuit aut R aut B; .... potest fuisse r[*educi*] » Dessau Cfr. Preller 2[3] p. 187. — *Veneri* dicatus est titulus Ostiensis C. n. 4127, *Veneri*, fortasse *Erucinae* (Preller 1[3] p. 437) titulus Tusculanus n. 2584.

181. (3569). — Iulia L(ucii) f(ilia) [*G*]ratil[*l*]a | Veneri obsequenti | d(e) s(uo) l(ibens) m(erito).

Tibure (*Tivoli*). — « Suspicione non caret » Dessau.

182. (2793). — Veneri Verae Felici Gabinae (¹) | A(ulus) Plutius Epaphroditus, accensus) velat(us) (²), negotiator sericarius, templum cum | signo aereo effigie Veneris (³), item signis aereis n(umero quattuor) dispositis in zothecis et | balbis = *valvis* aereis et aram aeream et omni cul'u a solo sua pecunia fecit. Cuius ob | dedicationem divisit decurionibus singulis denarios quinos), item (se)viris) Aug(ustalibus) singulis denarios ternos), item taber nariis intra murum negotiantibus (⁴) (denarios singulos), et (sestertium decem) m(ilia) n(ummum) reipublicae) Gabinorum) intulit, ita ut ex usuris eiusdem summae quodannis (quarto) kalen(das) Octobr(is) die natalis Plutiae Verae | filiae suae decuriones) et (seviri) Augustales) publice in triclinis suis epulentur: quod si | facere neglexserint, tunc ad municipium Tusculanorum sestertium decem) m(ilia) n(ummum) pertineant, | quae confestim exigantur. Loco) dato decreto decurionum) (⁵). | Dedicata i(dibus Mais L(ucio) Venuleio Aproniano (iterum), L(ucio) Sergio Paullo (iterum) co(n)s(ulibus) (⁶).

Gabus (*Pantano*). — (¹) « Filiam nomine Veram A. Plutius Epaphroditus ... dedicavit sub imagine Veneris appellans eam Venerem Veram tentem Gabinam » DESSAU. Cfr. de Venere Gabina, Preller I⁴ p. 437. — (²) De Ruggiero I p. 18. — (³) « Homines divites Gabiis non accedavisse inde apparet quod tabernarii, desperate, sancen aliqui genus, locum ... fuerunt » DESSAU p. 278, qui locum D. nysii 4. 53 affert: νῦν μὲν οἰκεῖται ..., πᾶσα πλὴν ὀλίγα μέρη πανδοχεύεται κατὰ τὴν ὁδόν. — (⁴) a. p. C. 169.

183. (3485). — Imp(erator) Caesar Vespasianus | Augustus), pontifex maximus, trib(uniciae) | potestatis, censor, aedem Victoriae | vetustate dilapsam sua impensa | restituit.

Vacine (*Vicovaro*). — De hac aede et de coniecturis Holstenii et aliorum v. quae adnotat DESSAU.

184. (2257). — Victoriae aeternae) d(omini) n(ostri) imp(eratoris) Caes(aris) Marc(i) | Aureli *Antonini* (¹) | Pii Fel(icis) Augusti), ponti *f(icis)* | maximi, trib(unicia) potestate III *I* = *tertium*), co(n)s(uli) tertium) (²), p(atris) p(atriae), divi Seve ri nepotis, ' leg(io secunda) Parthica Antoni*ni*ana p(ia) | f(elix) f(idelis) aeterna), devota numini *m(aiestati)q(ue)* e ius.

In agro Albano. — (¹) Nomen *Antonini* erasum est. Est Elagabalus. — (²) a. 220. — *Victoriae Augusti* dicatus est lapis Tusculanus C. n. 2585; *Victoriae Augustorum* lapis Ostiensis C. n. 68.

185. (2258). — Victoriae reducis d(ominorum) n(ostrorum) | *imp(eratoris) Caes(aris)* *M(arci) Iulii Philippi* (¹) pii f(elicis) Augusti) et *Otaciliae Severae* (²) Augustae) *con(iugi)* d(omini) n(ostri) milites leg(ionis secundae) | Parthicae) *Philippianae* (³) p(iae) f(elicis) f(idelis) | aet(ernae), qui) m(ilitare) c(o)eperunt) Oclatin*i*o Advento co(n)s(ule) quorum nomina cum tribus et patri is (⁴) inser'a sunt, devo ti numini maies'ati que eorum dedicaverunt) X k(alendas) Au gustas) Peregrino et Aemiliano (⁵). In his | (centuriones) et evok(ati) Augusto rum) n(ostrorum) curam) age*n*'e Pomponio) Iuliano) r. ( ) leg(ionis) eius.

In agro Albano. — (¹) Verba IMP....: PHILIPPI: OTACILIAE SEVERAE: CON...: PHILIPPIANAE erasa sunt. — (³) In latereulis militum nomina militum cum tribu et patria indicantur. — (⁴) i. e. consulibus a. 244. — (⁵) Quid *r* sit, non intelligimus.

186. (69). — Virtutem dendrophoris ex argenti) pondo duobus) | Iunia Zosime | mater ( ) | d(onum) d(edit).

Ostiae. — Cfr. n. 136.

187. (3571). — Lapides profaneis intus sacrum.

Tibure (*Tivoli*).

188. (Kaibel 918). — Ὑπὲρ σωτηρίας καὶ διαμονῆς | τοῦ κυρίου αὐτοκράτορος Κομμόδου Σεβαστοῦ ( ) οἱ ναύκληροι τοῦ πορευτικοῦ Ἀλεξανδρείνου στόλου. = *Pro salute et aeternitate domini imperatoris Commodi Augusti domini navicu(larii) classis Alexandrinae* ( ) *annonariae*.

Ostiae. — (¹) Κομμόδου Σεβαστοῦ erasum est — De Ruggiero I p. 400; non est nota classis Alexandrina.

189. (Kaibel 923). — Ἰ.... ναύκληρος ὑπὲρ τῆς τῶν κυρίων σωτηρίας καὶ τοῦ λαμ-

[πρ....?] θεῷ ἀνέθηκα [= *dominus navis pro salute dominorum et.... deo votum solvit*].

In Portu.

190. (Kaibel 922). — Ὑπὲρ ὑγίας καὶ νίκης αὐτοκ[ρ(άτορος) Καίσ(αρος) Μ. Αὐρηλίου Ἀντωνίνου] | καὶ Ἰουλίας Σεβαστῆς μητρ[ὸς Σεβαστοῦ καὶ στρατοπέδων] | Φιλικίσσιμος εὐξάμ[ενος....] [= *Pro salute et victoria imperatoris Caesaris Marci Aureli Antonini et Iuliae Augustae matris Augusti et castrorum Felicissimus votum libens solvit*].

Ad Portum.

191. (2906). — (*a*) C(aius) Magulnius C(ai) f(ilius) | Scato Maxs(imus), | C(aius) Saufeius C(ai) f(ilius) Flaccus | pr(aetores) (*a*) | sacraverunt.

(*b*) C(aius) Saufeius C(ai) f(ilius) Flaccus, C(aius) Magulnius C(ai) f(ilius) Scato Maxs(imus) pr(aetores) sacraverunt.

Praeneste (*Palestrina*). — (*a*) Cfr. n. 168.

192. (70). — .... d(onum) d(edit) | M(arco) Cerellio | Hieronymo patri | et sacerdoti suo | eosque antistes s(upra) s(criptus) | deo libens dicavit.

Ostiae. — « Haec quoque basis sustinuisse videtur signum numinis sive numinum duorum (nam id videtur indicare quod v. 5 scriptum est *eos*) donatum sive dendrophoris (quo ducit locus ex quo statua prodiit) sive alii cuidam collegio. Eas donationes ita factas esse, ut signa donarentur sacerdoti, ab hoc deo dicarentur, ex hac inscriptione discimus » Dessau.

193. (71). — .... [*q(uin)q(uennalis)* (*a*) iterum) et patronus | corporis dendrophorum Ost(iensium) ex | arg(enti) p(ondo) III ded(icavit) VIII k(alendas) | Mai(as) Domitio Dextro (iterum) et Thrasia Prisco | co(n)s(ulibus) (*a*).

Ostiae. — (*a*) a. p. C. 196.

194. (2590). — [*D*]edicat .... VIII k(alendas) Iul(ias) | [*Commodo*] *Aug(usto quintum*) et | [*Gla*]brione (iterum) co(n)s(ulibus) (*a*). Locus datu[*s* | *a*] Cestio Rufo curat(ore) operi[*s* (*b*), | *ae*]dil(itate) L(ucii) Avilli Metiliani et | .... Vibi Rufi (*c*).

Tusculi (prope *Frascati*). — (*a*) A. p. C. 186. — (*b*) « Praestat fortasse *curat. operu*[m] » Dessau. — (*c*) Cfr. n. 109.

195. (2905). — ....m (*a*) | sacrum. | .... qui ....s mil(es) | [*coh(ortis*) ....] III pr(aetoriae) (centuria) Aquilli, | [*verers*]us de expeditione (*b*) | [*v(otum*)] s(olvit) l(ibens) m(erito), | [*imp(eratore) L(ucio) Au*r(*elio*)] Vero (tertium) et | [*Qu*]adrato co(n)s(ulibus) (*c*).

Praeneste (*Palestrina*). — (*a*) [*Fortunae Pri*]*m(igeniae*) supplevit Stevenson, *I(ovi) o(ptimo) m(aximo*) proponit Dessau. — (*b*) De hac expeditione v. Cicerchia in *Bull. d. Inst.* 1883 p. 187 sqq. Schiller, *Gesch. der röm. Kaiserz.* 1 p 644 sqq. — (*c*) a. 167.

196. (72). — M(arcus) Acilius A(uli) f(ilius) Vot(uria tribu) Priscus Egrilius Plarianus, | praef(ectus) aerari militar(is) (*a*), pontif(ex) Volcani et aedium | sacrar(um) (*b*), p(atronus) c(oloniae), clupeum argent(eum) cum imagine aurea (*c*) d(onum) d(edit), l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Ostiae. — (*a*) Sub Antonino Pio, cfr. De Ruggiero I p. 308. — (*b*) Cfr. n. 154. — (*c*) Cfr. n. 90.

197. (2588). — .... | .... una | .... issima (*a*) | T[*u*]sculanae | C(aius) Prastina | Pacatus co(n)s(ul) (*a*).

Tusculi (prope *Frascati*). — Sacrum esse titulum non certum, sed verisimile esse notat Dessau. — (*a*) a. 147.

198. (2589). — L(ucius) Tettius | Hermetio, | s(e)x)vir Aug(ustalis), | sacerdos | Isidis, v(otum) l(ibens) s(olvit).

Tusculi (prope *Frascati*).

199. (73). — Imperio (*a*) | Q(uintus) Ostiensis | Felix | aedituus aedis Romae et Aug(usti) | fecit.

Ostiae. — (*a*) dei.

200. (74). — Thiasus | Acili Glabrion(is) inperatu(s) (*a*) aram | fecit dominae.

Ostiae. — (*a*) Sc. a dea domina.

201. (3434). — Ex imperio | dominae ([a]) | sacrum. | Vi. ([b]) Pumidius Rusticus et | Vipsania Tertia.

Pisciano. — ([a]) Cfr. n. 200. — ([b]) « Marinius putat [*VI*] significari Sextus praenomen, vix recte » DESSAU.

Aliae praeterea sacrae supersunt inscriptiones, quae cui deo dedicatae sint incertum est aut quia ipsae tacent, aut quia non integrae sunt: C n. 75-81. EE. 7, 1196 (Ostia), 2042 (Laurentes vico Augustano). 2586-2587 a. (Tusculum, prope *Frascati*) 2767 (Labici prope *Monte Compatri*). 2907-2909 (Praeneste, *Palestrina*). 2792 (Gabii, *Pantano*). 3573 (*in epistylio aedis rotundae* Tibur, *Tivoli*) 3913 (Aquae Albulis). — Specula et vascula Praenestina v. in instrumentis.

II. — Inscriptiones Augustorum domusque Augustae.

202. (2095). — [*Di*]vo Aug(usto) | .... L(uci) f(ilius) Valerius Catull(us) ([a]) co(n)s(ul) .... | .... Catullus pontif(ex) ....

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — ([a]) « Fortasse Valerius Catullus is cuius meminit Suetonius Gai. 36. Cfr. Borghesi opp. 5 p. 528 » MOMMSEN.

203. (2459). — [*Imp*(*eratori*) *Caesari, divi fil*(*io*), | *August*]o, | [*pontif*(*ici*) *maxi*]m(o), co(n)s(uli decimum tertium), | [*imp*(*eratori decimum quartum*), *trib*(*unicia*) *p*]otestat(e vigesima quarta) ([a]). | [*patri*] patriae | [*Castri*]moenienses .... o ([b]).

Castrimoenii (prope *Frascati*). — ([a]) a. u. c. 754 5. — ([b]) « Fortasse [*patron*]o » DESSAU.

204. (2230). — [*M*(*arco*) *Agrippae* c]o(n)s(uli ter[*tium*), | *trib*(*unicia*) *potestat*]e (sextum) | .... patrono.

In monte Albano (*Monte Cavo*). — ([a]) a. 741/2 u. c. V. Vaglieri in De Ruggiero 1 p. 369. — Ad Agrippam spectat titulus Ostiensis C. n. 82.

205. (3575). — Liviae Caesaris | Augusti ([a]) | publice.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) sc. uxor.

206. (2910). — (*a*) [*Lucio*) *Caesari*, *Aug*]usti f(ilio), divi [*nepoti*, | *principi*] iuventu[*tis*, c]o(n)s(uli) desig[*nato*] .... populus .... | .... rono ....

(*b*) Ti(berio) [*Caesari*], Aug(usti) f[*ilio*], divi [*nepoti*], tribun[*icia potestate*] .... es....

Praeneste (*Palestrina*). — « Eiusdem tituli fragmenta esse non certum sed verisimile est. V. 5 videtur legendum esse [*decuriones*] | *populus*[*que Praen*]*es*[*tini*], v. 6 fortasse [*pat*]*rono* » DESSAU.

207. (2911). — [*Ti*(*berius*) *Caesar, divi August*]i f(ilius), divi Iulii n(epos), August[*us*, | *pontifex max*(*imus*), *co*(*n*)*s*(*ul*) *des*]ign(atus tertium), imp(erator octavum) trib(unicia) potest(ate undevigesima) ([a]) ....

Praeneste (*Palestrina*). — ([a]) a. p. C. 18. — Ad Tiberium spectat lapis Nomentanus C. n. 3948.

208. (2591). | [*Ti*(*berio*) *Caesari divi Augusti fil*(*io*), | *divi Iuli n*(*epoti*) *Augusto*], | pontif(ici) | max(imo), co(n)s(uli) [*quartum*)], | imp(eratori octavum), trib(unicia) pot(estate trigesima secunda) ([a]) ex s(enatus) c(onsulto).

Tusculi (prope *Frascati*). — ([a]) a. 30/31.

209. (2592). — [*Ti*(*berio*) *Caesari*, *divi Au*]gusti f(ilio), divi Iuli n(epoti) Aug[*usto*, | *pontifici ma*]ximo, trib(unicia) potest(ate trigesima quarta) ([a]), co(n)s(uli quintum), imp(eratori octavum) .... L. Priscus filius curator lusus [*iuvenalis*] ([b]).

Tusculi (prope *Frascati*). — ([a]) a. 32/3. — *Lusus iuvenalis* collegium est Tusculanum.

210. (3448). — Ti(berio) Caesari, divi Aug(usti) f(ilio), Augusto, | pontifici maximo, | trib(unicia) potest(ate trigesima quinta), | co(n)s(uli quintum), ([a]) M(arcus) Castricius M(arci) f(ilius) Men(enia tribu) Mutro | quinq(uennalis) ([b]) d(e) s(uo) posuit).

Trebae Augustae (*Trevi nel Lazio*). — ([a]) a. p. C. 33/4. — ([b]) Trebae.

211. (3912). — (*a*) [*Germ*]anico Caesari, | [*T*]i(beri) f(ilio), Augusti n(epoti), auguri, q(uaestori) ....

(*b*) Im[*p(eratori Caesari divi f(ilio....*]

Nomenti (*Mentana*). — Hoc fragmentum superesse ex monumento dedicato Augusto et Tiberio, Germanico et Druso, inter annum p. C. 7, quo Germanicus quaestor fuerat, et a. 12, quo primum consul processit credit Dessau; nam consulatum adepto quaestura vix esset adscripta.

212. (83). — Germanico | Caesaris, Ti(beri) Caesaris | Aug(usti) f(ilio), | decurionum | [*decreto*].

Ostiae.

213. (84). — [*D*]ruso [*Caesari Ti(beri) Caesaris Aug*]usti f(ilio).

Ostiae.

214. (2096). — .... | .... divi Augusti.... | .... *pontifici ma*]ximo co(n)s(uli sextum) (ª) .... | .... ex [*decreto*]... | .... (sex)viri .... | .... os P(ublius) Tettiu[*s* .... | .... *H*]ymeneus, L(ucius) Siciniu[*s* .... | *mulsum et crustu*]lum populo dederunt k(alendis) ....

Lanuvii (*Cività Lavinia*). — (ª) « Quadratarius erraverit necesse est (de lectione dubitare nos vetuit inspecto lapide Huelsenus), nam ex posteris divi Augusti consulatum sextum nemo gessit » DESSAU.

215. (3576). — [*Di*]vae Drusillae | sacrum. | [*C(aius) R*]ubellius C(ai) f(ilius) Blandus (ª), | [*q(uaestor)*] divi Aug(usti), tr(ibunus) pl(ebis), pr(aetor), co(n)s(ul), [*pr*]oco(n)s(ul), pontif(ex).

Tibure (*Tivoli*). — (ª) Cfr. quae de isto viro domui imperatoris adfini Dessau adnotat. Cfr. n. 115.

216. (2097). — Senatus p(opulus)q(ue) Lan(i)vinus ex p(ecunia) p(ublica) | Ti(berio) Claudio Caesari Aug(usto) Germanico, pont(ifici) maximo, tr(ibunicia) pot(estate) iterum) (ª), | C(aio) Caecio Pulchro dictatore (ᵇ), P(ublio) Autronio Celso, L(ucio) Laberio Maximo aed(ilibus).

Lanuvii (*Cività Lavinia*). — (ª) A. 42/3. — (ᵇ) Summus erat magistratus Lanuvii. — Ad Claudium spectat fistula plumbea Lanuvii reperta C. n. 2085 et fortasse fragmentum C. n. 2159.

217. (85). — Ti(berius) Claudius Drusi f(ilius) Caesar | Aug(ustus) Germanicus, pontif(ex) max(imus), | trib(unicia) potestate sexta) (ª), co(n)s(ul) design(atus quartum), imp(erator) duodecimum), p(ater) p(atriae) | fossis ductis a Tiberi operis portu[*s*] caussa emissisque in mare urbem | inundationis periculo liberavit (ᵇ).

In Portu. — (ª) a. 46. — (ᵇ) Cfr. Dessau p. 6.

218. (2794). — ... | .... ustian qui ... | [*flamen(?) perp*]etuus ade ... | .... ir Aug. IIII viri ... | [*ludos sca*]enicos et ... | .... [*e*]t decurio[*n*.] ... | .... cum prin ... | .... mi cum ... | « *sequuntur tres lineae desperatae lectionis* » FABRETTI) | .... Aug., Drusi patris, Germanici Caesaris, Drusi Cae[*saris*, | *Ag*]rippinae aviae Neronis Caesaris Germanici | . .. Antoniae Aug(usti) f(iliae) et clupea inaurata (sex)(?) et ... | .... tile una cancellos acerneos pod ... |

Gabiis (*Pantano*). — « V. 11-14 homines domus imperatoriae, quorum imagines (cfr *clupea inaurata* v. 13) hoc titulo videntur esse dedicatae, agnoscuntur hi: 1) *Drusus pater*, intellige Claudii Augusti, sub quo titulus scriptus est et cuius nomen fortasse praecedebat; 2) *Germanicus Caesar*; 3) *Drusus Caesar* Tiberii filius potius quam Germanici; 4) *Agrippina* Germanici uxor, *avia Neronis Caesaris Germanici*; 5) *Antonia* (Ti. Claudii) *Augusti filia*. Titulus scriptus est post adoptionem Neronis et ante mortem Claudii, id est inter annos 51 et 54. Quot nomina perierint non constat (vix enim v. 13 legendum est *clupea inaurata sex*), nec magis liquet qua ratione vivos et mortuos coniunxerit is qui titulum dedicavit » DESSAU.

219. (NS. 1891 p. 58). — Neronis Claudi Caesaris.

Tusculi (prope *Frascati*). In fistula plumbea.

220. (1191). — Imp(eratori) Caesari | Vespasiano Aug(usto), | pontif(ici) max(imo), tr(ibunicia) p(ot(estate) iterum), | imp(eratori sextum), p(atri) p(atriae), co(n)s(uli tertium), desig(nato quartum) (ª) | [*senatus pop*]ulusque Ari[*cinus*].

In nemore Dianae (*Nemi*). « Videtur ab altera parte Titi, ab altera Domitiani nomen et honores perscriptos fuisse » DESSAU. — (ª) a. 71. — Ad Vespasianum spectat lapis C. n. 2160.

221. (86). — [*Imp(eratori) Caesa*]ri Vespasiano [*Aug(usto) pont(ifici)*] max(imo), trib(unicia) potest(ate septimum), | *imp(eratori decimum quartum), p(atri) p(a-*

triae), *c*]o(n)s(uli sextum), design(ato septimum)([a]), censori | .... Primigeni ....([b]).

Ostiae. — ([a]) a. 75. — ([b]) Nomen est dedicantis.

222. (2098). Tit[*o Caesari*] | Vesp[*asiano Augusto*] | s(enatus) p(opulus)q(ue) L[*anivinus*].

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

223. (87). — [*Imp(eratori) Caesa*]ri divi [*Vespasia*]ni f(ilio) | [*Domitiano A*]ugust(o) | [*Germanico po*]ntifici maximo....

Ostiae. — Ad Domitianum fortasse spectat basis in agro Albano reperta C. n. 2349: *Genio* | *Germanici* | *Auchenius*; ipsi pertinent fistulae aquariae C. n. 2304. 2305 repertae ubi hodie est villa Barberina inter *Albano* et *Castelgandolfo*, olim erat probabiliter villa Domitiani Albana: nominant Alypium procuratorem: cfr. fistula plumbea Tusculana C. n. 2657.

224. (2795 add.). — In honorem memoriae domus Domitiae Augustae, Cn(aei) Domiti Corbulonis | fil(iae) ([a]). Domitii Polycarpus et Europe, loc(o) dat(o) decreto ordinis decur(ionum), aedem | fecerunt et exornaverunt statuis et reliquis rebus pecunia sua eiusdemque | tutelam in perpetuum reipublicae dederunt sub inscriptione infra scripta: |

Imp(eratore) Caes(are) T(ito) Aelio Hadriano Antonino Aug(usto) Pio (tertium), M(arco) Aelio Aurelio Caes(are) co(n)s(ulibus) ([b]), (nonum) k(alendas) Maias, Gabi(i)s in municipio in curia Aelia Augusta: scribendo affuit universus ordo | decurionum. Referentibus L(ucio) Vipstano L(uci) f(ilio) Cl(audia tribu) Publicola Messalla, L(ucio) Setrio L(ucii) f(ilio) Pal(atina tribu) Prisco (quattuor)vir(is) quin(quennalibus):

Cn(aeum) Domitium Polycarpum nomine suo et Domitiae Europes coniugis suae | offerre ordini decurionum et sevirum Augustalium (sestertium decem) m(ilia) n(ummum). — qu*i* iam pridem extruxisset templum in honorem ac memoriam Domitiae Corbulonis fil(iae) et hoc pietatis suae adfectu | exornet et meliorem faciat ordinem n(ostrum), singulis etiam universisque prodesse festinet, at quos ex reditu eius pecuniae fructum semper desideret pervenire. — confugiendo at | aeternam rem publ(icam) n(ostram) petendo, ut secundum exemplum codicillorum Cl(audi) Vitalis ([c]) stipulatione interposita, desiderio suo talis condicio decerneretur, ut ex reditu eius pecuniae (tertium) idus Februar(ias) natale Domitiae, praesentibus decurionib(us) et sevir(is) discumbentibus in publico aequis portionibus fieret divisio; item hoc amplius in tutela et ornationibus [= *in tutelam et ornationes*][10] | templi (sestertium quinque) m(ilia) n(ummum) sub eadem condicione inferret [= *inferre*], q(uid) d(e) e(a) r(e) f(ieri) p(laceret), d(e) e(a) r(e) i(ta) c(ensuerunt): |

Placere universis secundum relationem s(upra) s(criptam) pecuniam accipi praestarique in per[*pe*]tuum ut celebraretur natalis dies ac memoria Domitiae Corbulonis fil(iae), et ex reditu (sestertium decem) m(ilium) n(ummum) | divisionibus factis discumberetur in publ(ico) et si ulla tempore intermissum esset quominus praestaretur it quod ordo decrevisset, aut si ordo rescidisset decretum | suum, mutassetve condicionem, tum omnis summa, quae in hanc rem accepta esset, eadem condicione municipibus Tusculanis confestim renumeraretur ([d]). |

Hoc decretum post tres relationes (?) placuit in tabula aerea ([e]) scribi et proponi in publico, unde de plano recte legi possit.

Gabii (*Pantano*). — ([a]) De Domitia Cn. Corbulonis filia, Aelii Lamiae primum, deinde Domitiani uxore, v. Dessau. Polycarpus et Europe aliquot annis *iam pridem* (v. 7) ante annum 140 templum extruxerant Gabiis, loco publice dato. Deinde ipso anno 140 Polycarpus ordini Gabino obtulit ad illius templi tutelam perpetuam sestertium millia quinque, praeterea, ut inde quotannis natalis Domitiae celebraretur, sestertium millia decem. De hac duplici oblatione factum est decretum per scriptum in hac tabula inde a v. 5. Cfr. Dessau. — ([b]) a. 140. — ([c]) Hic similem donationem Gabinis fecisse videtur. — ([d]) Ipsis Gabinis rempublicam suam *aeternam* appellare placuit (n. 2795 v. 9): sed qui s. certis condicionibus ei rei publicae donationes fecerunt Domitius Polycarpus anno p. C. 140 n. 2799 et Plotius Epafroditus anno 168 (n. 27.. = *nobis* 182), statui et aeternitati eius non nimis videntur esse confisi: cavit enim uterque, ut, si res publica condicionibus illis non stetisset, tunc pecunia donata confestim ad vicinum municipium Tusculanorum transferretur; quales

Vol. II. Fasc. II.

SYLLOGE EPIGRAPHICA

ORBIS ROMANI

Cura et Studio **HECTORIS DE RUGGIERO** Edita

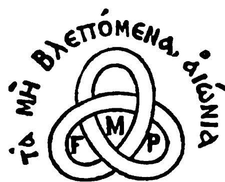
Volumen II.

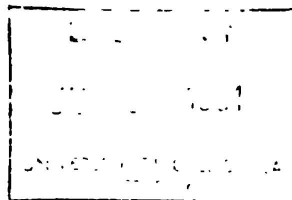
INSCRIPTIONES ITALIAE CONTINENS

EDIDIT

DANTES VAGLIERI

Fasc. II.

ROMAE
SUMPTIBUS FR. M. PASANISI
Via Principe Umberto, 133

1892.

SIGNA ET COMPENDIA

Signa, quibus usi sumus, sunt solita. Unci quadrati partem quae desideratur indicant; unci rotundi complementa litterarum singularium. Signa !!!!! indicant vocabula erasa; ///// vocabula quae non excipiuntur; | versuum divisionem indicant; in carminibus litterae grandes principium versuum. Quum numerus versuum maior est quam decem notavimus. Originem inscriptionum certam aut etiam probabilem semper subscripsimus. Quaestiones, quae ad lectionem spectant, raro attulimus: lectione, quae in *Corpore* firmata est, et supplementis clarorum ipsius editorum aut usi sumus aut si recessimus, in notis indicavimus.

Index operum et ephemeridum:

Libros, qui in manibus omnium cultorum antiquitatum sunt nudo nomine auctoris citavimus: hi sunt praesertim:

BORGHESI, *Oeuvres complètes*. Vol. I, IX = Parisiis, 1862-74.
HIRSCHFELD, *Röm. Verwaltungsgeschichte*. Vol. I. — Berolini, Weidmann.
MOMMSEN, *Röm. Staatsrecht*. Vol. I, II (ed. tertia). Vol. III — Lipsiae, Hirzel.
MARQUARDT, *Röm. Staatsverwaltung*. Editio altera. Vol. I: *Die Organisation des röm. Reichs*. — Vol. II: *Das Finanzwesen* (cur. Dessau). *Das Militärwesen* (cur. Domaszewski). — Vol. III: *Das Sacralwesen* (cur. Wissowa). — Lipsiae, Hirzel.
PRELLER, *Röm. Mythologie*. Ed. altera (cur. Jordan) — Berolini, Weidmann.
ROSCHER, *Lexikon der Mythologie*. Vol. I, II — Lipsiae, Teubner.
DE RUGGIERO, *Dizionario epigrafico*. Vol. I, II — Romae, Pasqualucci.
SCHILLER, *Geschichte der röm Kaiserzeit*. Vol. I, II — Gothae, Perthes.

Usi sumus praeterea his libris et ephemeridibus:

Annali dell'Instituto di corrispondenza archeologica — Roma, 1829-85.
BECKER, *Handbuch der röm. Alterthümer. I Theil* (*Topographie der Stadt Rom*) — Leipzig, 1843.
Bullettino della commissione archeologica municipale — Roma 1871-92.
Bullettino dell'instituto di corrispondenza archeologica et *Bullettino dell'imp. istituto archeologico germanico, sezione romana* — Roma, 1829-92.
DE ROSSI, *Bullettino di archeologia cristiana* — Roma, 1863-92.
ECKHEL, *Doctrina nummorum veterum* — Vindobonae, 1792-98.
Ephemeris Epigraphica, Corporis inscriptionum latinarum supplementum — Berolini, 1872-92.
FORCELLINI, *Totius latinitatis lexicon* — Prato 1858-75.
HERMES, *Zeitschrift für klassische Philologie* — Berlin, 1866-92.
HUSCHKE, *Das alte röm. Jahr* — Breslau, 1869.
Jahrbücher (*Neue*) *für Philologie und Pädagogik* — Leipzig, 1852-92.
JORDAN, *Observationes rom. subsicivae* — Regimontii, 1883.
JORDAN, *Symbolae ad historiam religionum italicarum alterae* — Regimontii, 1885.
JORDAN, *Topographie der Stadt Rom* — Berlin, 1871-78.
KAIBEL, *Inscriptiones graecae Siciliae et Italiae* — Berolini, 1890.
MARINI, *Gli atti e monumenti dei fratelli Arvali* — Roma, 1795.
MOMMSEN, *Die röm. Chronologie bis auf Caesar* — Berlin, 1858.
MOMMSEN, *Res gestae divi Augusti iter. ed.* — Berolini, 1883.
MOMMSEN, *Röm. Forschungen* — Berlin, 1864-79.
MUELLER, *Handbuch der klassischen Alterthums-wissenschaft* — Nördlingen, 1885-92.
Notizie degli scavi di antichità — Roma, 1876-92.
ORELLI, *Inscriptionum latinarum selectarum amplissima collectio*. Vol. III ed. G. Henzen — Turici, 1856.
Revue archéologique — Paris, 1844-92.
Rheinisches Museum — Bonn, 1842-92.
RICHTER, *Topographie der Stadt Rom* — Nördlingen, 1889.
SOLTAU, *Röm. Chronologie* — Freiburg, 1889.

cautiones vix alibi reperientur adscriptae ad donationes factas reipublicae municipii alicuius » Dessau p. 278 sq. — (e) Tres relationes alibi non occurrunt. — (f) Tabula, quae nobis decretum servavit, marmorea, non aenea est.

225. (2593). — Imp(eratori) Nervae Caes(ari)(a) Aug(usto), pont(ifici) max(imo), tri[b(*unicia*)] potest(ate), co(n)s(uli), p(atri) p(atriae) (b), s(enatus) p(opulus)[*q*(*ue*) *Tu*-*s*]culanus.

Tusculi (prope *Frascati*). — (a) Cfr. De Ruggiero s. v. — (b) a. 96-98.

226. (88). — [*Imp*(*erator*) *Caes*(*ar*), *divi*] | Ne[*rvae fil*(*ius*), *Nerva*] | Tra[*ianus Aug*(*ustus*) *Germ*(*anicus*)] | Dac[*icus* (a) *trib*(*unicia*) *potestate*) .....] | im[*p*(*erator*) ...., *co*(*n*)*s*(*ul*) .... *p*(*ater*) *p*(*atriae*)] | fossam (b) [*fecit* | *q*]ua inun[*dationes Tiberis* | *a*]dsidue u[*rbem vexantes* | *rivo*] peren[*ni instituto arcerentur*].

Probabiliter ex agro Ostiensi sive Portuensi Romam adlata. — Supplementa debentur Mommseno. — (a) *Germanicus* dictus est a. 97, *Dacicus* a. 102. — (b) V. quae de hac fossa scribit Dessau. — Ad Traianum spectant etiam lapides, Portuensis C. n. 91, Nomentanus 3944 et fragmentum Ostiense C. n. 143.

227. (2069). — Imp(eratori) Cae[*sari*, *divi*] | Nervae f[*ilio Ner*]|vae, Trai[*ano*] | Aug(usto) Germ[*anico*], | pontif(ici) m[*aximo*], | tribun(icia) po[*t*(*estate* ....)], | imp(eratori tertium) (a) co(n)s(uli ....) | Laurentes La[*vinates*] | dec(reto) d[*ec*(*urionum*)] | publi[*ce*].

Lavinium (*Pratica*). — (a) *Imperator tertium* fuit a. 98/99.

228. (89). — .... Traian .... | .... [*imp*(*erator*.] sextum) co(n)s(ul.) de[*s*(*ignat*. *sextum*)] .... (a).

In Portu. — (a) a. 111.

229. (90). — [*Imp*(*eratori*) *Caes*(*ari*) *divi Nervae f*(*ilio*) *Nervae*] Traiano [*optimo Aug*(*usto*) *Germ*(*anico*) *Dac*(*ico*) *Parth*(*ico*) (?) (a), *po*]nt(ifici) maximo), [*trib*(*unicia*) *pot*(*estate*) .... *imp*(*eratori*) .... *co*(*n*)*s*(*uli*] sextum) (b) | p(atri) p(atriae) .... [*port*]us Traiani felicis.

In Portu. — (a) *Parthicus* dictus est a. 116. — (b) *Consul* sextum fuit a. 112; intra hunc annum et 117 dicatus fuit lapis.

230. (2161). — (a) [*P*]lotinae | Augustae, | imp(eratoris) Caesaris | [*N*]ervae Traiani | [*A*]ug(usti) Germ(anici) Dacici (a) | [*A*]gathyrsus | Aug(usti) lib(ertus).

(*b*) Plotinae Aug(ustae), | imp(eratoris) Traiani | Aug(usti) p(atris) p(atriae) (a) || Agathyrsus Aug(usti) lib(ertus).

Ariciae (*Ariccia*). — (a) sc. uxor.

231. (3579). — .... tate | .... ativa vel | .... entissimus fui | .... mam socrum aman[*tissimam*] .... sibique salvam Sabinae meae (a) | .... matri meae facerem. | [*Venit ad avunculum brevi post adeptum pri*]ncipatum ac deinceps usque ad illam | [*gravissimam et extremam valitud*]inem, qua diem suum obiit, comes et con[*tubernalis adsidua eum secuta est*:] verendo ut filia comitate nulla non fa[*mulando sola eius salute ga*]visa est [10]. | [*Nec defuit divi illius gratia*] moribus socrus meae, nam qui potuit effici, | [*ut ipse sanctissimus tantam*] feminae gravitatem ferret omnino ne[*que cum admiratione insigni*] summe probaret? | [*Iam libentissime equidem si*]ngillatim de virtutibus eius omnia, quae | [*dici decet, exsequere*]r, si non ita victus essem praesenti confusione, | [*ut non possim dicere qua*]e velim, et dicere tantum quae possim indig[*narer, cum non occurrat quod*] aut laudibus eius dignum aut dolori meo | [*sit compar*. *Ob oculos*] est imago tristissima socrus optumae labentis [*rogum video, aures neni*]is etiam num strepunt (?), luctuosis conclamatio[*nibus resonant fores aedi*]um mearum [20]. | [*Vos igitur inopiam ani*]mi mei sublevate et ea, quae pulchre scitis de mo[*ribus socrus meae mement*]ote, si potius ut nota dicentur quam ut nova. | [*Vivit viro marit*]o (b) carissima, post eum longissimo viduvio in eximio flo[*re iuventutis et*] summa pulchritudine formae castissima. Matri ( ) suae | [*filia fuit obsequ*]entissima, ipsa mater indulgentissima, cognata piis[*sima*, *omnes adiuv*]ans, nulli gravis, nemini tristis, iam quod ad me atti[*net prius merito singu*]lari post tanta modestia, uti nihil unquam a me pe[*tierit suo usui cre*]bra-

que non petierit, quae peti maluissem. Inter meas | [*rices optuma*]e voluntatis plurimis et longissimis votis precata talem, [*qualem mihi optabat statum, u*]t vidit gaudere fortuna mea maluit quam frui [30]. | .... m sanguine adoptione in consobrinae | [*locum mihi constitutam*] .... Augustae filiam et Divae (c) avun[*culi*] .... um decus pro meritis hones | .... e dignemini rogo | .... [*vol*]untate adversus | .... in re tali | .... ucereve.

Tibure (*Tivoli*). — Supplementis usi sumus Vollmeri (*Laudationum funebrium* etc. in *Neue Jahrbücher f. philol. Suppl.* XVIII p. 516 sqq.), apud quem, praeter commentum, vide supplementa aliorum, Mommseni (*Abh. d. Berl. Ak.*, 1863 p. 483 sqq.), Rudorffi (*Zeitschr. f. Rechtsgesch.* 3 p. 295), Dessaui (C. n. 3579), Dehneri (in progr. gymn. Neuwied.). Superest ex laudatione funebri, quam in honorem Matidiae socrus defunctae habuit vel scripsit Hadrianus. Ad quos haec oratio (cfr. v. 34 *dignemini rogo*) habita sit, cur Tibure incisa sit v. Dessau. Consacrata est Matidia a. d. X kal. Ian. a. 119 (cfr. acta fr. Arv. C. VI n. 2080 l. 659). — (a) imp. Hadriani uxor. — (b) L. Vibius ei nomen fuit. — (c) Marciana Augusta Traiani soror: unde dicitur Augustae filia et divae.

Sequitur in C. (n. 3579 a) fragmentum quod Dessau coniecit esse ex Hadriani laudatione, de quo Vollmer dubitat:

Quotiens vel hoc ibidem .... | orum columnatis trans .... | qui extare tale simulacrum .... | uxor quaequ*u*mque summ .... | servate mihi ius meum.... et quod ubique quoqu*u*mque .... | inde comminus .... | si iacet et saeptis .... | per deos mihi quandoque .... | ipsum mihi ad vos .... | nihil omnino .... quia immo....

232. (2798). — *Imp(eratori) Caesari, divi* Traiani *Parthici fil(io)*, | *divi* Nervae nepoti) | *Traiano* Hadriano Aug(usto), | *pont(ifici) max(imo), trib(unicia)* pot(estate septimum) (a), co(n)s(uli tertium), | *imp(eratori iterum)*, p(atri) patriae) sua pec(unia) fecit (*sic*).

Gabiis (*Pantano*). — (a) a. 123. — Ad Hadrianum item spectant lapides C. n. 96 Ostiensis, 2091 Lanuvinus, 2460 Castrimoeniensis, 2796 Gabinus et fistulae plumbeae Ostienses C. n. 1976. 1977, Tiburtinae C. n. 3697. 3698.

233. (2216). — *Imp(erator) Caesar, divi Traiani Parthici filius, divi* Nervae nepos, Traianus [*Hadrianus Augustus, pont(ifex) max(imus), trib*]unic(ia) potest(ate sextum) (a), co(n)s(uli tertium). [*fanum*(?) *quod* .... *Phraatis*(?) *regis regu*]m Parthorum fil(ius) Arsacides [*fecerat vetustate collaps*]um restit[uit].

In nemore Dianae (*Nemi*). — (a) a. 122. — (b) Supplementa sunt Henzeni (*Bull. d. Inst.* 18.. p. 60) qui refert ad unum ex quattuor filiis, quos rex Parthorum Phraates anno u. c. circiter 7.. (cfr. Mommsen Res gestae divi Augusti[2] p. 1..) ad Augustum obsides misit cf. Dessau.

234. (95). — Imp(eratori) Caesa[*ri, divi*] Traiani Par[*thici f*(*ilio*),] | divi Nervae [*nepoti*,] Traiano Had[*riano*,] | Au[g(usto)], pontifici m[*aximo*], | trib(unic[iae]) potest(ate decimum septimum) (a), co[n]s(uli tertium), p(atri) p(atriae) | col[onia] Ostia | conservata et aucta omni in[dul]gentia et | liberalitate eius [10].

Ostiae. — (a) a. 133.

235. (94). — [*Imp(eratori*) *C*]aesar[*i*] d[*ivi* | *Traian*]i Parthici fil(io), [*divi Nervae n*(*epoti*)] Traiano Hadrian[*o* | *Augusto*), *pont*(*ifici*) *max*(*imo*), *trib*(*unicia*) *pot*(*estate decimum*(?) *septimum*)] (a) co(n)s(uli) tertium).

Ostiae. — (a) Fortasse ad a. 133 spectat.

236. (4235 cfr. 3577). — [*Libe*]ral[i]tates pu.... | [*Imp*(*eratoris*) *Caes*(*aris*) *T*]raiani Hadria[*ni Augusti, pont*(*ificis*) *max*(*imi*), | *trib*(*unicia*) *pot*(*estate vicesima*) (a), co(n)s(uli tertium), p(atri) pa]triae), im[*p*(*eratori iterum*) | *erg*]a pro[v]*inciam* Hispaniam Baetica[*m*], | .... III id(us) Aug(ustas) Q(uinto) A[*quilio Nig(ro) M*(*arco*)] Rebilo Aproniano co(n)s(ulibus) in a.... ( ) | .... IIII k(alendas) Ian(uarias) *L*(*ucio*) *Luperco, P*(*ublio*) *Calpu*[r]ni[o] Atiliano co(n)s(ulibus) ( ).

Tibure (*Tivoli*) — « Agitur .... de liberalitatibus ab Hadriano imperatore in provinciam Hispaniam Baeticam, ex qua ipse oriundus, collatis .... inde ab eo ipso die quo imperium susceperat — diem enim III iduum Augustarum natalem imperii celebrari voluit Hadrianus v.. c. 4 — usque ad diem IIII vel XIIII kalendarum Ianuariarum (d. 29 vel 19 dec.) anni 13.. quo die h.. titulus scriptus esse potest: vicesimam enim tribuniciam potestatem Hadrianus iniit .. kalendas Ianuarias anni 136, sed die III id. e..

cembres anni praecedentis (cfr. Mommsen *Staatsrecht* p. 777 » Dessau. — (a) a. 135|6. — (b) De supplementis v. Dessau ad n. 3577.

237. (2799). — Hadriano | Augusto co(n)s(uli) tertium (a) p(atri) p(atriae), | Sabinae | Augustae, | locupletatoribus municipii, | ex d(ecreto) d(ecurionum) publice.

Gabiis (*Pantano*). — (a) Consulatus tertius, quem Hadrianus a. 119 suscepit, ultimus eius fuit.

238. (2797). — Imp(erator) Caesar divi Tra[*iani Parthici filius, divi Nervae nepos, Traianus Hadrianus*] | Aug(ustus) pontif[*ex maximus, trib(unicia) potestate* ....), *imp(erator)* .... *p(ater) p(atriae)*] | aquaeductum Gabinis .... | quam ....

Gabiis (*Pantano*).

239. (92). — Imp(eratori) C[*aesari divi*] | Traian[*i Parthici f(ilio), divi Nervae nepoti*)] | Traia[*no Hadriano Augusto*] | pontif(ici) [*max(imo), trib(unicia) pot(estate)* ...., *imp(eratori)* ...., *co(n)s(uli)* ..., *p(atri) p(atriae)*, | *T*]i(berius) Claud[*ius* ,...] | Pompo[*n* ....] | quinquen[*nalis*....] | Ostiensiu[*m* ....].

Ostiae.

240. (93). — Imp(eratori) Caesari, divi | Traiani Parthici f(ilio), | divi Nervae nep(oti), | Traiano Hadriano | A[*ugus*]to.

Ostiae.

241. (3578). — [*Imp(eratore Caesa*]re Traiano Hadriano—.... bus (a) Hadrianis data.

Tibure (*Tivoli*). — (a) « [*Sodali*]*bus* proposuit Henzen. Quid titulo significetur, incertum est; *data* esse fortasse intelligenda sunt loca, nempe in circo vel amphitheatro » Dessau.

242. (EE. 1197). — L(ucio) Aelio Caesari, | imp(eratoris) Traiani Hadriani Aug(usti), pont(ificis) | max(imi), trib(unicia) potest(ate | vigesima prima) (a), imp(eratoris iterum), co(n)s(ulis tertium), p(atris) p(atriae) | filio, divi Traiani | Parthic(i) n(epoti), divi Ner[vae pron(epoti), trib(unicia pot(estate), | co(n)s(uli iterum).

Ostiae. — (a) a. 137.

243. (EE. 1198). — Imp(eratori) Caesari, divi | Hadriani | Parthici nep(oti), divi Nervae | pronep(oti), Tito Aelio Hadriano | Antonino Aug(usto) Pio (a), trib(unicia) pot(estate), | co(n)s(uli) des(ignato iterum) (b).

Osti c. — (a) Ciccotti in De Ruggiero s. v. I p. 499 sqq. — (b) a. 138. — Fistula plumbea Antonini in agro Albano reperta v. C. 2307: alia Portuensis n. 2004 a.

244. (97). — Imp(eratori) Caesari, [*divi*] | Hadriani filio, [*divi*] | Traiani Parth[*ici nepoti*,] | divi Nervae pr[*onepoti*,] | T(ito) Aelio Had[*riano*] | Antonino Aug(usto) [*Pio p(atri) p(atriae)*,] | pontif(ici) max(imo) tr[*ib(unicia) pot(estate iterum)*] (a) | co(n)s(uli iterum), dendro[*phori*] | Ostien[*ses*].

Ostiae. — (a) a. 139.

245. (98). — Imp(erator) | Caesar, divi Hadriani fil(ius), divi Traiani Parthici nep(os), divi N[*ervae*] | pronepos, T(itus) Aelius Hadrianus Antoninus Aug(ustus) Pius, pontif(ex) max(imus), trib(unicia) potes[*t(ate iterum*)(a), *co(n)s(ul iterum*),] | thermas (b), in quarum extructionem divos pater suus (sestertium viginti milia) pollic[*itus erat*,] | adiecta pecunia, quanta amplius desiderabatur, item marmoribus ad omnem o[*rnatum perfecit*].

Ostiae. — (a) a. 139. De hoc supplemento v. Dessau. — (b) cfr. Dessau.

246. (2100). — [*Imp(eratori) Caesari* | *divi Hadr*]iani f(ilio), | [*divi Tr*]aiani | [*Parth*]ici nep(oti), | [*divi*] Nervae pronep(oti), | [*T(ito) Aeli*]o Hadriano | [*Ant*]onino Aug(usto) Pio, | [*pont(ifici*)] maximo, tribun(icia) | [*potest*]at(e iterum) (a), co(n)s(uli iterum), p(atri) p(atriae) | [*senat*]us populusque | [*Lanu*]vinus veteres (b).

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — (a) a. 139. — (b) « Veteres cur dici voluerint senatus populusque Lanuvinus in inscriptione n. 2100, non liquet » Dessau p. 191.

247. (99). — Imp(eratori) Caesari, | divi Hadriani fil(io), | divi Traiani Parthic(i) nepoti, | divi Nervae pronep(oti), | T(ito) Aelio Hadriano | Antonino Aug(u-

sto) Pio, | pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate quartum) ([a]), | co(n)s(uli tertium), p(atri) p(atriae), | domini navium Carthagi|nensium ex Africa [10].

In Portu. — ([a]) a. 141.

248. (100). — [*Pro salute imp(eratoris) Caesaris T(iti) Aeli*] | Hadriani An[*tonini*] | Aug(usti) Pii, p(atris) p(atriae) et M(arci) [*Aeli Aureli*] | Caesaris can... ([a]) | anaptoterium ([b]) [*M(arcus) Ulpius*] | Aug(usti) lib(ertus) Appianu[*s nomine*] | suo et Ulpiae M.... | filiae suae .... | civibus Ga.... ([c]) | donum de[*dit*].

In Portu. — ([a]) Fortasse supplendum esse *can*[*delabrum et*] putat Dessau. — ([b]) « *Anaptoterium* vocabulum alibi nondum repertum est; videtur derivari a Graecorum ἀναπίπτειν potestque accipi de accubitorio » Dessau. — ([c]) Dessau supplet *civibus Ga*[*zaeis*], cfr. supra n. 20.

249. (2070). — Divo Antonino Aug(usto) | senatus populusque Laurens, | quod privilegia eorum ([a]) non | modo custodierit, sed etiam | ampliaverit. Curatore | M(arco) Annio Sabino Libone c(larissimo) v(iro) ([b]), | curantibus Ti(berio) Iulio Nepotiano | et P(ublio) Aemilio Egnatiano, praet(oribus | iterum) q(uin)q(uennalibus) Laurentium | Lavinatium ([c]).

Lavinii (*Pratica*). — ([a]) Cfr. Dessau p. 187. — ([b]) Cfr. Mommsen, *Eph. Ep.* 3 p. 159. — ([c]) Cfr. Dessau, praef. ad Lavinium.

250. (3580). — Faustina[*e*] | Aug(ustae) ([a]), | imp(eratoris) Titi Aelii | Hadriani Antonini Aug(usti) Pii, | pontifici[s] maxim[*i*], | trib(unicia) pot(estate iterum) ([b]), co(n)s(uli) [*iterum*], p(atri) [*patriae*] | senatus populusq(ue) | Tiburs.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) sc. uxor. — ([b]) a. 139.

251. (EE. 1199). — M(arco) Aurelio Caesari, imp(eratoris) Caesaris T(iti) Aeli Hadriani Antonini Augusti Pii filio, divi Hadriani nepoti, divi Traiani pronepoti, divi Nervae abnep(oti), co(n)s(uli) ([a]), optimo ac piissimo.

Ostiae. — ([a]) a. 140. — Ad M. Aurelium spectant tituli Ostienses C. n. 103. 104: fortasse etiam titulus Lanuvinus C. n. 2102 et Tusculanus C. n. 2594 a. 163? : ad M. Aurelium et L. Verum titulus Praenestinus C. n. 2912. Ad M. Aurelium aut ad L. Verum spectant tituli Ostiensis C. n. 108. Castrimoeniensis C. n. 24.. fistula plumblea Ostiensis C. n. 1979.

252. (2461). — [*M(arco)*] Aurelio Caesari | co(n)s(uli iterum) ([a]) | imp(eratoris) Caesaris | *T(iti) Ae*[lii | Hadriani Antonini Aug(usti) Pii, pontific(is) maxi|mi, tribunic(ia) potest(ate), | imp(eratoris iterum, co(n)s(ulis quartum) ([a]), | p(atris) p(atriae) filio, | decur(iones) | Castrimoeniensium.

Castrimoenii (prope *Marino*). — ([a]) a. 145.

253. (101). — [*M(arco) Aelio Aurelio* | *Caesari*, | *imp(eratoris) Caesaris T(iti) Aeli*] | Hadriani An[*tonini*] | Aug(usti) Pii p(atris) p(atriae) [*filio*,] | corpus pisto[*rum*] ([a]) | coloniae O[*stiens(ium) et*] portus utriu[*sque*].

Civitavecchia. — ([a]) Cfr. Dessau ad n. 101 et p. 8.

254. (102). — Imp(eratori) [*Caesari* M(arco) Aur[*elio Antonino*] | Aug(usto), p[*ontifici maximo, trib(unicia)*] | potestate .... ([a]), [*imp(eratori)* ...., *co(n)s(uli)* .... *p(atri) p(atriae), divi*] | Ant[*onini Pii filio*,] | divi [*Hadriani nepoti*,] | divi Tr[*aiani P*]arthici | pronepot(i), divi Nervae abnepot(i), | corpus saburrariorum [10] | s(ua) p(ecunia) p(osuit), | cura[m] agentibus | patrono ([b]) Claudio Blastiano, q(uin)q(uennalibus) ([b]) Claudio Eutych.. (*sic*), | Munnenio Gaiano.

In Portu. — ([a]) X.... est in lapide, qui post annum 155 dedicatus est. — ([b]) i. e. collegii.

255. (4003). — Imp(eratori) Caesari, divi Antonini Pii | filio, divi Hadriani nepoti, divi Traiani | Parthici pronepoti, divi Nervae abnepoti, | M(arco) Aurelio Antonino Aug(usto), p(ontifici) m(aximo), tr(ibunicia) pot(estate decima sexta) ([a]), co(n)s(uli tertium), optimo et | indulgentissimo principi | pueri et puellae alimentari | Ficolensium ([b]).

Ficulei (*La Cesarina*). — ([a]) a. 162. — ([b]) De Ruggiero 1 p. 403.

256. (EE. 1200). — Imp(eratori) Caesari, | divi Antonini filio, | divi Hadriani nepoti, divi Traiani Parthici pronepoti, divi Nervae abnepoti, | M(arco) | Aurelio Antonino Aug(usto), [p]ont(ifici) max[imo],

trib(unicia) pot(estate decima sexta) (a), co(n)s(uli tertium) | cohortes (septem) vi- g(ilum) (b).

Ostiae. — (a) a. 161. — (b) De vexillationibus (cfr. n. 264. 270. etc.) vigilum quae Ostiae consistebant, de praepositis nominatis in lapidibus ab iis dedicatis v. Dessau *Eph. Epigr.* 7 p. 36 sqq. — De ornamentis sacerdotalibus supra titulum incisis v. Dessau.

257. (EE. 1201). — Imp(eratori) Caesari, | divi Antonini filio, divi Ha|driani nep(oti), divi Traiani Parthici pronep(oti), divi Nervae abn(epoti), L(ucio) Aurelio Vero Aug(usto) trib(unicia) pot(estate iterum) (a), co(n)s(uli iterum), cohortes (septem) vig(ilum).

Ostiae. — (a) a. 162.

258. (105). — Imp(eratori) Caesari, | divi Antonini Pii fil(io), | divi Hadriani n[*epoti*,] | divi Traiani Parthici [*pronep(oti)*,] | divi Nervae abnepoti | L(ucio) Aurelio Vero | Aug(usto) Armeniac(o), Parthic(o) | maximo, Medico (a), trib(unicia) pot(estate sextum) (b), | imp(eratori quintum), co(n)s(uli iterum), designat(o tertium), proco(n)s(uli) | colleg(ium) fabrum tign(uariorum) Ostis, | quod providentia et lib[*era*]|lita[*t*]e indulgentiss[*imi principis* ....].

Ostiae. — (a) *Armeniacus, Parthicus, Medicus* a. 166 dictus est, cfr. Schiller p. 641. — (b) a. 166.

259. (106). — [*Imp(eratori) Ca*]esari, divi An[*tonini Pii* | *fil(io), div*]i Hadrian[*i nepoti, divi* | *Traia*]ni Parth[*ici pronep(oti),* | *divi*] Nervae a[*bnepoti,* | *L(ucio) Aurel*]io Vero Au[*g(usto) Armen(iaco)* | *Parthi*]co max(imo) Me[*dico tr(ibunicia) pot(estate* | *sextum*) (a), *imp(eratori quartum)*,] co(n)s(uli iterum), de-signato [*tertium*), *proco(n)s(uli)*, | *p(atri) p(atriae), pro*]pagatori [*imperi*, | *codica*]ri navicula[*ri* (b) .... | ....] M(arci) f(ilio) Palatin(a tribu) .... | .... [*p*]raef(ecto) ann[*onae* .... | .... *curam*] agentibus .... | .... Q(uinto) Atinio Q(uinti) f(ilio) ...; | ....orio M(arci) f(ilio) Arn(ensi) .... | .... n. III (c) C(aio) Mess[*io*] .... | ....o L(uci) f(ilio) Heliod[*oro*] ....

Ostiae. — (a) a. 166. — (b) cfr. Dessau p. 8. — (c) [*cur(atore) an*]*n(i quarti)* supplevit Henzen (*Ann. d. Inst.* 1851 p. 161) explicans anni post conditum vel restitutum corpus codicariorum quarti.

260. (107). — [*L(ucio)*] Aur(elio) Vero Aug(usto) | [*Q(uintus)*] Fabius Q(uinti) f(ilius) Honoratus, | [*o*]b onorim (*sic*) immunitatatis (a) (*sic*) | rendrophoris (*sic*) Ostiensum | donum dedit.

Ostiae. — (a) Honorem immunitatis in collegio dendrophorum habuit.

261. (110). — [*Adnuent*]e imp(eratore) Caes(are) Com|[*modo Antonino*] Pio Felice sacr(um) qu|[*od vov(erant I(ovi) o(ptimo)*] m(aximo) Dulic(eno) milit(es) cl(assis) | [*pr(aetoriae) Mis(enatis) cum es*]sent Ostia (a) sub | [*cura*] ....ti Iusti tr(ierarchi) VII id(us) (b) | .... [*Com*]modo Aug(usto quintum) co(n)s(ule) (c) | [*curam agente*] .... Ter(entio?) Prisco.

In Portu. — Supplementa sunt Mommseni. — (a) cfr. Dessau p. 9 de statione classis Ostiense. — (b) « significari diem VII idus Ianuarias, qui dies saeculo tertio et fortasse antea quoque (C. III p. 913; VI n. 209) solemnis fuit missioni veteranorum militiae urbanae, et sic quoque agi de militibus missis honesta missione coniecit Bormannus » Dessau. — (c) a. 186. — Ad Commodum spectat fragmentum EE. 7, 1202 (Ostia) et fistula plumblea in agro Albano reperta (C. n. 2308); « rispinae eius uxori tribuit Marinius lapidem C. n. 3581 add., qui ad Fortunam spectat.

262. (3449). — Imp(eratori) Caes(ari) L(ucio) Aelio Aurelio Commodo Aug(usto) | Sa[*rmatico*], Germanico maximo, Britannico (a), | [*p*]aca[*t*]or[*i*] orbis, felici, invicto, romano Herculi (b), | pontifici maximo, trib(unicia) potest(ate) [(*decima octava*)] (c), | imp(eratori octavum), co(n)s(uli septimum), patri patriae, | omnium virtutum exsuperant(issimo) (d), | ordo decurionum Commodianor(um) (e) .... | C(ai) Papi Capitonis [*et L(uci)*] Volcei Max(imi) (f).

Trebae Augustae (*Trevi nel Lazio*). — Dessau confert initium epistulae a Commodo ad senatum datae apud Dionem 72, 15: αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Λούκιος Αἴλιος Αὐρήλιος Κόμμοδος Αὔγουστος, εὐσεβής, εὐτυχής, Σαρματικός, Γερμανικὸς μέγιστος, Βρεττανικός, εἰρηνοποιὸς τῆς οἰκουμένης, ἀνίκητος, Ῥωμαῖος Ἡρακλῆς, ... γερουσίᾳ Κομμοδιανῇ εὐτυχεῖν χαίρειν. — (a) *Sarmaticus* dictus est

a. 175. *Germanicus* a. 174, *Britannicus* a. 184 cfr. Schiller 1 p. 663 — ([b]) Hercules Commodus vel Commodianus legitur etiam in nummis extremi imperatoris temporis, Schiller 1 p. 661. Cfr. Peter in Roscher 1 p. 2987 sqq. — ([c]) a. 192. — ([d]) « A Trebanis non proprio studio, sed secundum formulam publice receptam additum esset apparet inde, quod inter nomina mensibus a nominibus Commodi indita fuit etiam *Exsuperatorius* nomen datum mensi Novembri (vit. Comm. c. 11. 12, cfr. Dio 72, 15, cui est Ὑπεραίρον) » Dessau. — ([e]) Cognomen fuit Trebanorum vel decurionum, temporibus Commodi additum. — ([f]) « Intelleguntur sine dubio duoviri, sub quorum magistratu hic titulus positus est; fieri potest ut huc pertineat IIIC vel IIII ex v. 7 fin » Dessau.

263. (109). — Pro salute [...] | M(arci) Aur(eli) Commodi | Antonini Aug(usti) [...] | M(arcus) Aur(elius) Aug(usti) lib(ertus), | armentarius, | [...] | d(onum) d(edit).

Ostiae.

264. (EE. 1203). — Imp(eratori) L(ucio Septimio Se[v]ero Pertinaci | Caesari Aug(usto), | pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate tertia), | imp(eratori quintum) ([a]), co(n)s(uli iterum), pro co(n)s(uli), p(atri) p(atriae) | cohortes (septem) vig(ilum), Cassio | Ligure tribuno, praeposito vexillationis ([b]).

Ostiae. — ([a]) a. 195. — ([b]) vigilum quae Ostiae stabat. — Ad Septimium Severum spectant etiam fragmenta C. n. 2595 (Tusculi), 2800 (Gabiis), 2913 (Praeneste); fistulae plumbeae C. n. 1981. 1982 (Ostiae): ei et filiis fistula C. n. 3036 (Praeneste).

265. (112). — Imp(eratori) Caes(ari), divi | M(arci) Antonini Pii | Germanici Sarmatici fili, divi | Commodi fratri, divi Antonini Pii nepoti, | divi Hadriani pronepoti, | divi Traiani Partici (*sic*) abnepoti, | divi Nerve (*sic*) adnepoti, | L(ucio) Septimio | Severo Pio [10] | Pertinaci Aug(usto) Arab(ico) | Adiabenico ([a]), pontifici) m(aximo), trib(unicia) pot(estate quarta) ([b]), | imp(eratori octavum), co(n)s(uli iterum), p(atri) p(atriae).

Ostiae. — ([a]) inde ab. a. 195 cfr. Schiller 1 p. 712. — ([b]) a. 196.

266. (113). — [*Imp(erator) Caesar*], d[*ivi* | *M(arci) Antoni*]ni Pii Germani[*ci Sarmati*]ci filius, divi | [C]ommodi frater, | divi Antonini Pii nepos, divi Hadriani | pronepos, divi Traiani Partici | abnepos, divi Nervae adnepos, L(ucius) Septimius Severus | Pius Pertinax Aug(ustus) | Arabicus Adiabenicus, p(ontifex) m(aximus), | tr(ibunicia) potestate quarta) ([a]), imp(erator octavum), co(n)s(ul iterum), p(ater) [*p(atriae)*], | columnam vii (*sic* = *vi*) tempest[*ate*] confractam restitui[*t*].

In Portu. — ([a]) a. 196.

267. (114). — Imp(erator [*Caesar*, *divi M(arci) Antonini fil(ius)*, *divi Commodi frater*, *divi Anto*]nin[*i Pii n*]ep[*os*, *divi Hadr*]ian[*i pro*]nepos, [*divi* | *Traiani a*]bnepos, d[*ivi Ner*]vae adnepos, | L(ucius) Sept[*i*]mius Sev[*erus* | *Pius Pe*]rtinax Au[*g(ustus)* | *Arab(icus)* | *Adiab(enicus)* *Parth(icus)* *max(imus)*, *pontifex max(imus)*, | *tri*]bun[*i*]cia potest(ate quartum) ([a]), [*i*]mp(erator iterum), co(n)s(ul iterum) et | [*Marc*]us Aurelius Antoninus Caesar | dedicaverunt.

Ostiae. — ([a]) a. 196.

268. (2072). — Iuliae Aug(ustae), matri castrorum, | imp(eratoris) Caesaris) L(uci) Septimi | Severi Pii Pertinacis) | Aug(usti) Arab(ici) Adiab(enici), Parth(ici) | max(imi) ([a]), fortissimi, | felicissimi, p(atris) p(atriae), ([b]), | imp(eratoris) Caes(aris) M(arci) Aurelli | Antonini Pii Felicis | Aug(usti) et [10] | senatus et patriae ([c]) | !!!!! | matri | Laurentes Lavinates.

Lavinii (*Pratica*). — ([a]) a. 199-210. Titulus *Parthici maximi* apparet inde ab a. 199, cfr. Schiller 1 p. 721. — ([b]) sc. uxor. — ([c]) « v. 11 et 12 olim fuisse scripta nomina Getae et verba in v. 11 *senatus et patriae* restituta esse in litura suspicatur Henzenus » Dessau.

269. (118). — Imp(eratori) Caes[ari] [*L(ucio) Septim*]io Severo Pio Pertinaci Augusto) [*Arab(ico)*, *Adiab(enico)* *Parth(ico)* *max(imo)*, *p*]ont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate octava) ([a]), imp(eratori tertium), co(n)s(uli iterum), p(atri) patriae) .... *Str*[*r*]atonicus cantnoforis (*sic*) Ost(iensibus) s(ua) p(ecunia) p(osuit) [et] dedicavit.

Ostiae. — ([a]) a. 200.

270. (EE. 1204). — Imp(eratori) Caesari | L(ucio) Septimio Severo | Pio Pertinaci Aug(usto) | Arabico Adiabenico Parthico maximo, | Felici, pontifici max(imo), trib(unicia) pot(estate decima quinta), imp(eratori duodecimum) ([a]), | co(n)s(uli tertium), p(atri) p(atriae), divi Marci Antonini Pii | Germanici Sarmat(ici) fil(io), divi Commodi | fratri, divi Antonini Pii nepoti, | divi Hadriani pronepoti, divi | Traiani Parthici abnepoti, | divi Nervae adnepoti, | restitutori castrorum | Ostiensium, | sub Cn(aeo) M(arco) Rustio Rufino pr(aefecto) vig(ilum), e(gregio) v(iro), | curantibus | M(arco) Laecanio Novatilliano, sub pr(aefecto) et | M(arco) Fl(avio) Raesiano, trib(uno) coh(ortis secundae) vig(ilum), prae|posito vexillationis.

Ostiae. — ([a]) a. 207.

271. (116). — Imp(eratori) Caes(ari) | L(ucio) Septimio Severo | Pio Pertinaci Aug(usto) | corpus | cannophorum Ost(iensium). | Arg(enti) p(ondo) I.

Ostiae. — Similis est titulus Caracallae dicatus C. n. 117.

272. (2101). — Imp(eratori) Caes(ari) L(ucio) Septimio Severo Pio Pertinaci Aug(usto) et imp(eratori) Caes(ari) M(arco) Aurelio Antonino Pio Felici Aug(usto). | Senat(us) populusq(ue) Lanivinus | in locum balnearum ([a]) quae per vetustatem in usu esse desierant, thermas ([a]) ex quantitatibus, quae | ex indulgentia dominorum | n(ostrorum) principum honorariarum summarum sacerdotiorum adquisitae sunt ([b]), item ex usuris | (centenaris) calendari ([c]) ampliatis locis et cellis a fundamentis ex|struxit et dedicavit.

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — ([a]) Thermae ampliores erant quam balneae: magis *gymnasia* quam balnea erant. — ([b]) Vide quae scribunt Henzen *Bull. d. Inst.* 1862 p. 158, Dessau ad n. 2101. Recte Mommsen adnotat: « .... cum antea Lanuvii sacerdotes pro introitu aut non solvissent pecuniam aut summam minorem, permissu imperatorum respublica eam numerationem aut instituit aut auxit ». — ([c]) cfr. Kübler in De Ruggiero 2 s. v. *calendarium*.

273. (2497). — [*Divo*] | Severo, | patri | Antonini | Pii Felicis | Aug(usti), | [*Tu*]sculan[*i*].

In agro Tusculano.

274. (EE. 1208). — Iuliae | Aug(ustae), | matri Augusti ([a]) | et kastrorum | sub Cn(aeo) M(arco) Rustio Rufino, pr(aefecto) vig(ilum), e(gregio) v(iro), | curantibus | C(aio) Laecanio Novatilliano sub pr(aefecto) et | M(arco) Fl(avio) Raesiano, trib(uno) coh(ortis secundae) vig(ilum), | praeposito vexillationis.

Ostiae. — ([a]) USTI in litura: antea scriptum erat AUGG., nempe Antonini et Getae. — Ad Iuliam Augustam spectat lapis Ostiensis C. n. 120.

275. (121). — M(arco) Aurelio | Antonino | Caes(ari), imp(eratoris) | L(uci) Septimi | Severi Pii | Pertinacis Aug(usti) | Arabici, Adiabenici | p(atris) p(atriae) filio.

Ostiae. — Ad Antoninum Severi filium spectant tituli C. n. 123. 124 (Ostiae). 2043 (vico Augustano, a. 214).

276. (EE. 1205). — Imp(eratori) Caesari | M(arco) Aurelio Antonino | Pio Aug(usto) Felici, | trib(unicia) potest(ate decimum) ([a]), co(n)s(uli iterum), design(ato tertium), imp(eratoris) Caesar(is) | L(uci) Septimi Severi Pii Pertinacis | Aug(usti) Arabici, Adiabenici, Parthici | maximi, p(atris) p(atriae) filio, divi Antonini Pii Germanici Sarmatici nepot(i) ([b]), | divi Antonini Pii pronepoti, | divi Hadriani abnepoti, | divi Traiani Parthici et divi | Nervae adnepoti, restitutori | castrorum Ostiensium, sub | Cn(aeo) M(arco) Rustio Rufino, pr(aefecto) vig(ilum), e(gregio) v(iro), | curantibus | C(aio) Laecanio Novatilliano sub pr(aefecto), | et M(arco) Fl(avio) Raesiano, trib(uno) coh(ortis secundae) vig(ilum), prae|posito vexillationis.

Ostiae. — ([a]) a. 207. — ([b]) NEPOTI in litura.

277. (EE. 1207). — Imp(eratori) Caes(ari) M(arco) Aur[*elio*] | Antonino Pio [*Fel*(*ici*) *Aug*(*usto*)], | Brit(annico) max(imo) ([a]), pont(ifici) ma[*x*(*imo*)], | p(atri) p(atriae), trib(unicia) pot(estate decima quarta) ([b]), imp(eratori | iterum), co(n)s(uli tertium), proco(n)s(uli), for|tissimo

ac super om|nes felicissimo principi, | divi Septimi Severi Arab(ici), | Adiab(enici), Part(hici), Brit(annici) max(imi) filio, | divi M(arci) Antonini Pii Germ(anici), Sarm(atici) nepoti, [10] | divi Antonini Pii pron(epoti), divi Hadriani abn(epoti), | divi Traiani Parth(ici) et divi Nervae adn(epoti), | sub (G)aio) Iulio Quintilliano, pr(aefecto) vig(ilum), em(inentissimo) v(iro) (c) | curantibus | M(arco) Firmio Amyntiano, s(ub) pr(aefecto), | M(arco) Antonio Proculo, trib(uno) | coh(ortis sextae) vig(ilum), praeposito vexillationis. || — *In latere sinistro*: Dedicata pr(idie) non(as) Apr(ilis) (d) | Gentiano et Basso co(n)s(ulibus).

Ostiae. — (a) Inde ab a. 210 cfr. Schiller I p. 724. — (b) a. 211. — (c) His temporibus, quibus praefecti praetorio plerumque fuere clarissimi, praefectos vigilum appellationem eminentissimorum quae illorum propria fuerat, cepisse putat Dessau. — (d) Dies erat natalis Caracallae.

278. (119). — Imp(eratori) Caes(ari) M. Au[r]elio | Anton(ino) Pio Fel(ici) Severi | fil(io) Aug(usto). | C. Caesius Eutychion imm(unis) (a) | k(annophoris) Ostiensibus d(onum) d(edit). (b) a(rgenti) pondo libram I (scriptula) VIII. | Cuius ded(icatione) ded(it) | pan(em), vin(um) et (denarios singulos). | Dedicata pridie nonas Apriles [10] (c) Aspris (duobus) co(n)s(ulibus) (d).

Ostiae. — (a) collegii cannophorum. — (b) sc. statuam imperatoris. — (c) cfr. n. 277. — (d) a. 212 cfr. n. 356.

279. (122). — (*a*) .... [*Ge*]rmanico [*Maximo* (?), *pont(ifici) max(imo), tribuniciae potestatis*) ..... *imp(eratori)* ....., *co(n)s(uli)* quartum), pro *co(n)s(uli)*, *p(atri) patriae*) *et Iuliae Aug(ustae*) *ma*[tri Augusti] et [*castrorum et pat*]riae .... *d*ev tus.

(*b*) .... Britt*anico maximo, Germanico* m*axim*o, *Pio Felici* August*o* Laeto (iterum) *et Ceriale co(n)s(ulibus)* (a) | Charito ver....

In Portu. Tabula marmorea utrimque scripta. — (a) Inde ab a. 213, quamquam raro etiam antea occurrit. — (b) a. 215.

280. (2073). — **Domino nostro | invictissimo [*et*] omnium principum v[*irtute*] benivolentia, indulgentia | exuperantissimo, | imp(eratori) Caesari [*M(arco)*] Aurel[*io*] Antoni[*n*]o optimo santissimoque Pio, Felici, Aug(usto), Parthico max(imo), Britann(ico) max(imo), pontif(ici) [10] max(imo), trib(unicia) pot(estate) decima sexta, | imp(eratori) iterum), co(n)s(uli) quartum, proco(n)s(uli), p(atri) p(atriae) Laurentes Lavinates.**

Lavinii (*Pratica*). — (a) a. 213.

281. (2596). — Imp(eratori) Caesari M(arco) Aurelio Antonino Pio Felici Aug(usto), | principi iuventutis, numini praesenti (a), restitutori et conservatori | semper vitae adque dignitatis suae, de votissimus numini eius, M(arcus) Aemilius Macer Faustinia[nus] [10] v(ir) c(larissimus). *In latere dextro*: Ded(i)c(atum) XVIII kal(endas) | Septem(bres) | Catio Sabino (iterum) et Cornelio Anullino co(n)s(ulibus) (b).

Tusculi prope *Frascati*. — (a) cfr. n. 168. — (b) a. 216.

282. (EE. 1209). — M(arco) Opellio (a) Antonino | Diadumeniano (b) | nobilissimo Caes(ari), | principi iuventutis, | imp(eratoris) Caes(aris) M(arci) Opelli (c) Severi Macrini (c) Pii, Felicis, Aug(usti), | tribunicia) potest(ate), (d), co(n)s(ulis) designati iterum), p(atris) p(atriae), proco(n)s(ulis) fili, | Valerio Titaniano, [10] | praefecto) vigilum), em(inentissimo) v(iro), curante | Flavio Lupo sub praef(ecto).

Ostiae. — (a) OPELLIO; DIADVMENIANO; OPELLI; MACRINO erasa sunt. — (b) a. 217.

283. (1212). — [*Imp(erator)*] Caesar *divi M*agni *Anton*ini (a) filiu[*s*, *divi Sever*i *nep(os)*] etc.

In agro Albano. — Ad Elagabalum spectat. — (a) Est Caracalla.

284. (125). — Imp(eratori) Caesari M(arco) Aurelio | Severo Alexandro (a) Felice (*sic*), Aug(usto) et Iulie (*sic*) Mameae (b) matri domini n(ostri) et castrorum), totiusque) d(omus) d(ivinae) statio n(umeri) (c) fr[*u*]mentariorum (d) | Locus

adsignatus ab Agricola Aug(usti) lib(erto), proc(uratore) p(ortus) u(triusque) | et Petronio Maxsimo (centurione) ann(onae) (d) et Fabio Maronae (*sic*) (centurione) | operum (e). Dedic(atum) III non(as) Aug(ustas) Appio Cl(audio) Iuliano et Brutt(io) | Crispino co(n)s(ulibus) (f), patrono (g) Q(uinto) Turranio Masila, cura(m) agente P(ublio) Flavio Fl(avii) filio Felici Iuniore | et Valerio Donato cur. (h).

Ostiae. — (a) M. AVRELIO SEVERO ALEXANDRO; ET IVLIE MAMEAE erasa sunt. — (b) Proposuit Mommsen. — (c) N. FRUMENTARIORVM erasa sunt: causa latet. — (d) De Ruggiero I p. 483. — (e) Quibus operibus praefuerit centurio non apparet. — (f) a. 224. — (g) Cuius corporis? stationis? — (h) *Cur(atoribus)* intellexit Henzen ad n. Syllogis Orellianae 6523, sed cum v. 11 postea additus sit, vide ne vocabulum *curam agente* hic errore denuo scriptum sit. Attamen *curatores* esse potuerunt ubi patronus. Haud omniuo titulus nobis clarus est. — Ad Alexandrum spectat titulus Tusculanus C. n. 2597, ad Iuliam Maesam fistula plumblea C. n. 3037 (Praeneste).

285. (EE. 1210). — Domino n(ostro) invictissimo | et super omnes | fortissimo imp(eratori) | Caes(ari) M(arco) Antonio | Gordiano | Pio, Felici, Invicto Aug(usto), pontif(ici) max(imo), trib(unicia) pot(estate iterum) (a), co(n)s(uli), proco(n)s(uli), p(atri) p(atriae) !!!!!!o, praef(ecto) vig(ilum), p(erfectissimo) v(iro) (b), curantibus Aelio | Spectato, sub praef(ecto) vig(ilum), v(iro) e(gregio) | et Aurelio Masculo, tribuno coh(ortis sextae) vig(ilum), praep(osito) vexillat(ionis). || *In latere sinistro*: Agentibus | Aurelio Diza (centurione), | Atilio Vitale (centurione), | L(ucio) Septimio Victorino (centurione), | Marcio Quinto (centurione), | corniculario trib(uni) | Cupentio Geminiano. || *In latere dextro*: Dedicata pr(idie) nonas Febr(uarias) | imp(eratore) Gordiano Aug(usto) et Aviola | co(n)s(ulibus).

Ostiae. — (a) a. 239. — (b) Praefectus vigilum rursus *perfectissimus* est. Cfr. n. 277.

286. (EE. 1211). — Furiae Sabinae | Tranquillinae | sanctissimae Aug(ustae), coniugi domini n(ostri) | Gordiani Aug(usti), | curantibus | Valerio Valente v(iro) p(erfectissimo), | praef(ecto) vig(ilum), v(ices) a(gente) praef(ectorum) | praet(orio) em(inentissimorum) v(irorum) et | Valerio Alexandro v(iro) e(gregio) | sub praef(ecto) vig(ilum), item | Iulio Magno v(iro) e(gregio), sub praef(ecto) | annonae, v(ices) a(gente) sub praef(ecti) vigil(um) | cohortes septem vigilum Gordianae.

Ostiae. — A. 241-4.

287. (4058). — Magno et | invicto imp(eratori) | Gallieno Pio, | Felici, Augus|to senatus Fid(enatium) | devoti (*sic*) numini | maiestatiq(ue) eius, | dict(atoribus) (a) C(aio) Petr(onio) Podalirio | et T(ito) Aelio Octobre, cu|rag(ente) T(ito) Ter(entio) Octobre.

Fidenis (*La Serpentara*). — (a) « Magistratus Fidenatium, fortasse eos ipsos qui in titulo longe antiquiore n. 4063 modestius appellari voluerunt duoviri » DESSAU p. 453.

288. (126 cfr. 127). — Im[*p(eratores)*] *C*[aesa[*res*] | M(arci) [*Aurelii*] | C[*ar*]inus [*et* | *Numeria*]n[*u*]s (a) | Pii, Felices, Invicti, Augusti, | Germanici maximi, Britanic(i) | maximi, Persici maximi (b). | tribuniciae potestatis, | co(n)s(ules), patres patriae, | proconsules, | pontem Laurentibus | adque Ostiensibus | olim vetustate collabsum | lapideum restituerunt | !!!!! | !!!!! (c).

Ostiae. — (a) IMPP.... NVMERIANVS erasa sunt. — (b) Carini et Numeriani alios titulos horum plane similes nos habere nullos novaque in illo esse Britannici maximi et Persici maximi, in Numeriano tam haec quam Germanici maximi nomina notat Dessau. Britanniam Carinum rursus sub imperium Romanorum redegisse, iam antea opinabatur (cfr. C. VII 116). Hübner, *Rh. Mus.* 12 p. 71. — (c) v. 15. 16 sine dubio imperatorum duorum nomina scripta fuisse utpote consulum a. 284 notat Mommsen ad n. 126.

289. (128). — Imp(eratori) Caes(ari) C(aio) Valerio | Di cletiano | Pio Felici | Invicto Aug(usto), pontif(ici) max(imo), | Brittannic(o) max(imo), Germ(anico) max(imo), trib(unicia) potest(ate secunda) (a), co(n)s(uli iterum), | p(atri) p(atriae), proco(n)s(uli) honorati et decuriones et numerus militum | caligatorum (b). || *In latere sinistro:* Cura(m) agentibus | Cn(aeo) Sergio Mercurio, | M(arco) Licinio Privato, |

Ti(berio) Claudio Sosipole magistris q(uin)-q(uennalibus) lustri XXIX (c).

Ostiae. — (a) a. 285. — (c) Pertinent omnes ad collegium fabrum tignuariorium Ostiensium, cfr. Dessau. Caligati sunt plebs collegii v. Vaglieri in De Ruggiero 2 s. v. — (c) Inscriptio lateris, ut recte scribit Dessau, non ad a. 285 pertinet: collegium enim, deleto titulo frontis antiquiore, lasem Diocletiano destinavit. — Item fortasse ad Diocletianum spectat titulus Ostiensis C. n. 129.

290. (130). — Perpetuo principi | imp(eratori) Caes(ari) M(arco) Aurelio | Val(erio) Maximiano Pio, Felici, Aug(usto) Genesius Romulus, CVRA .... P DEI publ. (a).

Ostiae. — A. 286-305. — (a) « fortasse fuit curator rei publicae » MOMMSEN.

291. (2076). — D(omino) n(ostro) Galerio Val(eri)o | Maximiano, fortissimo ac baeatissimo Caes(ari), principi iuvenventutis Iun(ius) Priscilianus Maximus, v(ir) c(larissimus), cur(ator) Laur(entum) Lav(inatium), | die(atus) n(umini) m(aiestati q(ue) eius.

Lavinii (Pratica). — a. 292-305.

292. (132). — (Ob redi)tum Constantii, (permissu) pont(ificis) ( ) Volkani et aedium sacrar(um) | Diocletiano Augusto (o)ctav(um) et Maximiano Augusto (septimum) co(n)s(ulibus) ( ).

Ostiae. — ( ) Sic proposuit Mommsen. Cfr. n. 154. — a. 303.

293. (2075. 2083). — D(omino) n(ostro) Flavio Valerio Constantio, fortissimo ac baeatissimo Caes(ari), | principi iuventutis (a) Iun(ius) Priscillianus Maximus, v(ir) c(larissimus), cur(ator) Laur(entium) Lavinatium) dic(atus) n(umini) m(aiestati q(ue) eius. *In latere sinistro:* D d d (*sic* = ded(icatum) kalend(is) Februar(iis) Maximo (iterum) et Aquil(i)no co(n)s(ulibus) ( ).

Lavinii (Pratica). — a. 292-305. — ( ) Inscriptio lateris antiquior est quam primaria: est a. 286.

294. (2825). — Domino patri | M(arco) Valerio Maxentio ( ) | viro c(larissimo) Valerius Romulus c(larissimus) p(uer) ( ) pro amore | caritatis eius, | patri benignissimo.

Zagarolo. — (a) « Maxentius est is qui inde a mense Oct. 306 usque ad a. 312 Romae imperavit, adhuc privatus.... Ipse Maxentius qui *vir clarissimus* appellatur.... licet.... filius Augusti Maximiani Herculei, id, iudice Borghesio (opp. 3 p. 146 sq.), inde explicandum est, quod hi tituli [*C. n.* 287 et 288 = *nobis 298.* 295] videntur positi esse postquam Maximianus imperio se abdicaverat et privatus factus est » DESSAU. — (b) Eum esse qui postea a patre divus dictus est notat Dessau.

295. (2826). — Dominae matri | Valeriae) Maximillae, | nob(ilissimae) fem(inae) (a), | Val(erius) Romulus, c(larissimus) p(uer), | pro amore | adfectionis eius, | matri carissimae.

Zagarolo — Cfr. n. 287. — (a) Uxor Maxentii filia Galerii Valerii Maximiani Caesaris, postea Augusti, et propterea dicta *nobilissima femina*.

296. (133). — D(omini tres) n(ostri) Fla(vi)us | Valerius Constantin(u)s Pi(u)s Felix Victor Aug(ustus)....

In Portu. — Fuisse titulum Constantini Licinii Maximini Dazae opinatur Dessau.

297. (131). — Restitutori publicae libertatis, defensori | urbis Romae, communis omnium salutis auctori (a), d(omino) n(ostro) imp(eratori) Fl(avio) Val(erio) Constantino | Pio, Felici, Invicto, semper Aug(usto) codicari nabiculari (*sic*) Infernates ( ), devoti n(umini) m(aiestatiq(ue) eius, curante Aur(elio) Victoriano, v(iro) p(erfectissimo), praef(ecto) an(nonae) (b).

Ostiae. — A. 308-337. — (a) Cfr. Schiller 2 p. 189. — « *Infernates* quod hic appellantur, id non pertinere ad mare inferum, sed ad omnis Tiberini partem inferiorem, eam quae est inter Romam et Ostiam, docuit Henzenus (*Ann. d. Inst.* 1851 p. 163 » DESSAU.

298. (3582). — Beatissimo saeculo dominorum | nostrorum | Constanti | et Constantis ( ) Augustorum senatus populusque | Romanus ( ) | clivum Tiburtinum ( ) | in planitiem redegit, | curante L(ucio) Turcio Secundo Aproniani, (prae-

f(ecti) urb(is), ([d]) fil(io) | Asterio, c(larissimo) v(iro), | correctore Flam(iniae) | et Piceni.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) Nomen Constantis erasum est. — ([b]) Hac aetate (a. 340-350) a senatu Romano extra urbem Romam atque extra fines administrationis praefecti urbis opera publica restituta esse miratur iure Dessau. — ([c]) « .... is ipse est.... quo clivo hodie ab Anienis ponte dicto *dell'Aquorria* ad portam urbis Tiburtinae viam faciunt » Dessau. — ([c]) a. 339. — Similis inscriptio, ad refectionem ponti cuiusdam pertinens, ib. reperta est in C. n. 3583.

299. (135). — [*Cons*]tantius et Const[*ans*.... | .... *therm*]as incuria longi temporis destituta[*s*] | .... orum ad pristinum statum reforman .... ([a]) | .... [*Ostiensibus*(?)*s*]uis red[*d*]iderunt | [*curante*] .... o v(iro) c(larissimo), praefecto annona[*e*] cum iure [*gl*]adii ([b]).

Ostiae. — ([a]) [*adiectione marmorum nov*]o*rum* vel etiam [*nullis oneribus colon*]*orum ad pristinum statum reforman*[*d*]*is sumptibus s*]*uis re*[*cepe*]*runt* proposuit Mommsen. — ([b]) De Ruggiero 1 p. 477 sq. — Cfr. C. n. 134: .... *bus Pius Felix Invictus Augus*[*tus*] | [*thermas?* .... *de*]*formatas ruinosa labe* | .... *Ostiensibus integravi*[*t* | .... *praefec*]*to annonae vicem*) *agente*) *pra*[*efectorum praetorio*].

300. (2914). — D(omino) n(ostro) Cl(audio) Iuliano, | victoriac | triumfatori, | semp(er) Aug(usto), | ordo populusq(ue).

Praeneste (*Palestrina*). — a. 360 363.

301. (137). — Thermas maritimas intresecus refectione cellarum, foris | soli adiectione, d(omini) n(ostri) Valens, Gratianus et Valentinianus, victor(es) | ac triumf(atores), semper Au[*g*(*usti*), *Fl*(*avio*)?] Proculo Gregorio v(iro) c(larissimo), praefecto annon(ae) urbis Romae, curante, decorarunt.

Ostiae. — A. 375-378. — Ad eosdem impp. fortasse spectat fragmentum C. n. 136.

302. (140). — Salvis d(ominis) n(ost)ris | Theodosio et Placido | Valentiniano | p(erpetuis) Aug(ustis) | Fl(avius) [*Al*]exander Cresconius, | v(ir) c(larissimus), praef(ectus) ann(onae) urb(is) Rom(ae) | ad ornatum porticus | Placidianae posuit.

In Portu. — Ad porticum eandem spectat lapis C. n. 141.

303. (4120, [4]). — Salvo d(omino) n(ostro) | Valentini|ano p(er)p(etuo) Aug(usto). || *Ab altera parte:* Paulinus, | v(ir) c(larissimus), praef(ectus) | urb(is) fecit.

Praeneste, ut videtur. — In tabella aenea litteris argenteis eminentibus.

304. (149). — [*Salvo Macri*]no ([a]) Augusto Felix statio. ([b]) | [*Pro salute d*(*omini*) *nostri Mac*]rini Aug(usti) Iulius Hilarus | [*proc*]urator eius | [*vot*(*a decennalia*) *f*(*ecit*),] vot(a vicennalia) f(ecit).

In Portu. — Supplementa sunt Mommseni. — ([a]) « Macrinum intelligi, non Carinum inde efficitur, quod abest *pius felix* » Mommsen. — ([b]) « Fortasse spectat ad stationem frumentariorum » Dessau.

305. (2071). — Divo .... | [*sena*]tus populus[*que Laurens*] .... | .... igetiani ([a]) mei .... | .... mortalem memo[*riam*] .... | .... ex aeno columnisq(ue) mar[*moreis* .... | .... honorem refecit .... | .... ni L(ucio) Alpinio Clemente curat(ore) r(ei) pub(licae).

Lavinii (*Pratica*). — ([a]) Fortasse [*indu*]*lge*[*n*]*tiam*, v. 3. 4 [*ob indulgentiarum eius im*] *mortalem memoriam* proposuit Mommsen, v. 7 [*cura*]*nt*[*e*] Dessau.

306. (2074). — .... rom .... | Iun(ius) Priscillianus Maximus, v(ir) c(larissimus), cur(ator) Laur(entium) Lav(inatium), dic(atus) n(umini) m(aiestati)q(ue) eius ([a]).

Lavinii (*Pratica*). — ([a]) Cum ab eodem Iunio Priscilliano Maximo habeamus titulos n. 2075 et n. 2076 [= *nobis* n. 291. 293] dedicatos Constantio et Galerio, hunc fuisse dedicatum aut Diocletiano aut Maximiano coniecit Dessau.

307. (2163). — Salvis Aug(ustis) Felix Nortius.

Aricia (*L'Ariccia*).

Incertum est ad quos imperatores spectent tituli C. n. 142-144. 146-148. 150-151 (Ostiae). 145. 149. 152 (in Portu). 2044 (Vico Augustano Laurentium). 2103 (Lanuvii). 2162 (Ariciae) 2229. 4210 (in monte Albano). 2598 (Tusculi). 2767 (Labicis). 4237 (Tibure). Incertum est num ad imperatorem quemdam spectet titulus Ostiensis C. n. 115.

Inscriptiones acquaeductuum urbis Romae.

308. (4074). — Imp(erator) Caesa[r] | divi f(ilius) | Augustus | ex s(enatus) c(onsulto) | ∞CCCXIII p(edes) CCXI.

Ad Aquam Marciam spectat.

309. (4075). — Mar(cia). | Imp(erator) Caesar | divi f(ilius) Augustus | ex s(enatus) c(onsulto) | ccccxcvii p(edes) ccxl.

Similes cippos, diversis mensuris indicatis, v. C. n. 4076 (ccclii p. ccxl). 4077 (ccclx p. ccxl). 4078 (ccclxvi p. ccxl). 4081 (dccccxxiii p. ccxl).

310. (4079). — Ani(enis). | Imp(erator) Caesar | divi f(ilius) Aug(ustus, ex s(enatus) c(onsulto) | cccxxxii p(edes) [ccx]l.

Similis cippus v. C. n. 4080 (ccci p. ccxl). — Ad utram aquam, Marciam vel Anienem cippi C. n. 4082 4085 pertinuerint incertum est.

311. (4278). — Iul(ia). | Imp(erator) Caesar | divi f(ilius) Augustus | ex s(enatus) c(onsulto) | cccii | p(edes) ccxl.

De his cippis, et de aetate eorum v. Dessau p. 457.

Milliaria.

Via Appia.

312. (C. X 6816). — Imp(eratore) d(omino) n(ostro) | M(arco) Aur(elio) | Valerio | Maxentio | Pio Felici invicto ac perpetuo | Aug(usto) (¹). | V.

(¹) a. 306-312.

313. (C. X 6817-18). — VII. | Imp(erator) Caesar Vespasianus Augustus, | pontif(ex) max(imus), trib(unicia) potest(ate septima), imp(erator decimum septimum), p(ater) p(atriae), censor, co(n)s(ul septimum) (¹), design(atus octavum).

(¹) a. 76.

Imp(erator) Nerva Caesar | Augustus, pontifex maximus, tribunicia | potestate, co(n)s(ul tertium) (¹), pater patriae refecit | !!!!! | !!!!

(¹) a. 97.

Via Latina.

314. (C. X 6881). — D(omino) n(ostro) imp(eratore) | Marco Aurelio Valerio Maxentio | Aug(usto) | miliariu *m* | ....

Via Labicana.

315. (C. X 6882). — Imp(eratore) Caesare | d(omino) n(ostro) M(arco) Aurelio) | Val(erio) Maxen|tio P(io) F(elici) per|petuo, invi|cto Aug(usto).| | III.

Via Valeria.

316. (EE. 8, 832). — (*a*) XXXVI. D(ominis) n(ostris) | Flavio Val(erio) | Constantio et | Galerio Val(erio) | Maximiano | invictissimis et | clementissimis | semper Aug(ustis) et | d(ominis) n(ostris) Fla(vio) Val(erio) | Severo et | Galerio Valerio | Maximino | nobilissimis | ac beatissimis | Caes(aribus) (ᵃ).

(*b*): XXXVI. | D(ominis) n(ostris) | Constantino | Maximo et Val(erio) | Liciniano Licinio | et Fl(avio) Crispo et | Val(erio) Liciniano Licinio et Fl(avio) Cl(audio) Constan|tino nob(ilissimis) | Caes(aribus) b(ono) r(ei) p(ublicae) | natis (ᵇ).

Tractavit Borsari, qui edidit in *Not. degli scavi* 1890 p. 162. In bivio inter viam Valeriam et Sublacensem rep., (*a*) ad illam, (*b*) ad hanc spectat. — (ᵃ) a. 305-306. — (ᵇ) a. 317-323. — Ib. rep. est cippus: XX|X|I| <—, qui iter viae Valeriae indicabat (EE. 8, 831).

Via Sublacensis.

317. (C. IX 5971). — Imp(erator) Caesar | *divi* Nervae f(ilius) Nerva | Traianus Augustus | Germanicus Dacicus, pontifex maximus, | tribunicia potestate, imp(erator quartum), co(n)s(ul quintum) (¹) | restituendam curavit. | XXXVIII.

(¹) Consul V fuit a. 103, VI a. 112; imperator IV fuit a. 102, V a. 105.

317 a. (EE. 8, 834): Liberatoribus orbis d(ominis) n(ostris) | Valentiniano, Valente et | Gratiano | [*invict*]issi(mis) (?) Aug(ustis) (¹) vo[*tis*] | (decennalibus) multi[s] | (vicennalibus) felic[*i*]ter.

(¹) a. 367-375.

Via Laurentina.

318. (4086). — XI. | Ti(berius) Caesar Augustus, pontif(ex) maximus. | trib(unicia) potestate trigesima secunda) (¹).

(¹) a. 30 31.

318 a. (4087). — .... p(io) f(elice) invicto Augusto. | Mil(ia) XI.

Cippus est probabiliter Maxentio tribuendus cfr. Dess. n.

Acta

319. (3584). L(ucius) Cornelius Cn(aei) f(ilius) pr(aetor) sen(atum) cons(uluit) a(nte) d(iem tertium) nonas Maias sub aede Kastorus. [a] | Scr(ibendo) adf(uerunt) A(ulus) Manlius A(uli) f(ilius), Sex(tus) Iulius ...., L(ucius) Postumius S(exti) f(ilius) [b]. |

Quod Teiburtes [c] v(erba) f(ecistis) quibusque de rebus vos purgavistis, ea senatus | animum advortit ita utei aequom fuit — nosque ea ita audiveramus | ut vos dexsistis vobeis [d] nontiata esse —: ea nos animum nostrum | non in doucebamus ita facta esse, propter ea quod scibamus, | ea vos merito nostro facere non potuisse, neque vos dignos esse | quei [e] ea faceretis, neque id vobeis neque rei poplicae vostrae | oitile [f] esse facere; et postquam vostra verba senatus audivit, | tanto magis animum nostrum in doucimus (ita utei [g] ante | arbitrabamur), de eieis rebus af vobeis [h] peccatum non esse. | Quonque de eieis rebus senatuei [i] purgati estis, credimus, vosque | animum vostrum in loucere oportet, item vos populo | Romano purgatos fore [k].

Tibure (*Tivoli*). — Tabula haec scripta est, ut videtur aut a. 595, quo primum per leges annales L. Cornelius Cn. f. (Lentulus Lupus), cos. a. 598, praetor esse poterat vel paullo antea, cfr. Dessau. Cfr. Mommsen C. 1 ad n. 202 et *Staatsr.* p. 1007 n. 5. — [a] = Castoris. De aede Castoris, quo raro senatus conveniebat, cfr. De Ruggiero 1 p. 175 sqq. — [b] Testes qui scribendo adfuerunt sunt probabiliter A. Manlius A. f. Torquatus consul a. 590, Sex. Iulius Sex. f. Caesar consul a. 597, L. Postumius Sp. f. Albinus aedilis a. 593. — [c] Verba praetoris legatis Tiburtinorum fiunt, qui Romam venerant ut rumores tollerent, sese aliquid adversus societatem cum Romanis commisisse. Senatus eos innocentes dixit. Cfr. de re ipsa Dessau. — [d] = dixisti vobis — [e] = qui. — [f] = utile. — [g] = uti. — [h] = de eis rebus a vobis. — [i] = de eis rebus senatui.

Fasti.

320. (2801). — [*P(ublius) Vinucius,*] L(ucius) Alfenius; [*suf(fecti) k(alendis)* Iu]l(iis) P(ublius) Lentulus, P(ublius) Qui[*nctius*]; | [*L(ucius) Caesar*] decessit XIII k(alendas) Oct(obres). — | M(arcus) Servilius, L(ucius) Lamia; | suf(fecti) k(alendis) Iul(iis) P(ublius) Silius, L(ucius) Volu[*sius*]. — | Sex(tus) Aelius, C(aius) Sentius; | suf(fecti) k(alendis) Iul(iis) C(aius) Clodius, Cn(aeus) Se[*ntius*]; | C(aius) Caesar decessit VIIII k(alendas) M[*artias*]. — | Cn(aeus) Cinna, [*L(ucius) Valerius*]; | suf(fecti) k(alendis) Iul(iis) [*C(aius) Ateius, C(aius) Vibius*]. — | M(arcus) Lepidus, [*L(ucius) Arruntius*; | *suf(fecti) k(alendis) Iul(iis) L(ucius) Nonius*] ....

Gabiis (*Pantano*). — Fastorum tabula a. p. C. 2-6. Eidem tabulae pertinet sine dubio fragmentum C. n. 4232 a. 727-732.

320 *a.* (2963). — [*Imp(erator) Caesar XXVII; Cn(aeus) Corneliu*]s, [*L(ucius) Valerius;* | *s*]u[*f(fecti)*] C(aius) Ateius, [*C(aius) Vibius*]. — | Imp(erator) Caesar XXIIX; | M(arcus) Aimilius Lepidus, [*L(ucius) Arruntius*]; | suf(fectus) L(ucius) [*Nonius Asprenas*]. — | Imp(erator) Caesar XX[*IX*]; Q(uintus) Caecilius M[*etellus, A(ulus) Licinius Nerva* ....].

Praeneste (*Palestrina*). — Fastorum tabula a. 758-760: cum consulibus perscriptus est numerus tribuniciae potestatis Augusti.

Inscriptiones magistratuum liberae reipublicae.

321. (153). — M(arco) Acilio M(arci) f(ilio) Canino, q(uaestori) urb(ani), | negotiatores ex area | Saturni [a].

Ostiae. — « Basem dedicatam quaestori urbano a negotiatoribus ex area Saturni antiquiorem esse a. u. p. C. 726, quo anno cura aerarii Saturni quaestoribus adempta est, non sine probabilitate coniecit Mommsen: et convenit litteratura lapidis. Sed vix erit multo antiquior » Dessau. — [a] De Ruggiero 1 p. 655.

322. (2599). — [*Asini*]a Pollionis f[*ilia*] | *Asi*[ni] Celeris | .... [*Asin*]ius Pollio f[*ilius*].

Tusculi (prope *Frascati*). — Tractavit De Rossi, *Ann. d. Inst.* 1873 p. 185 qui confert Hieron. ad Euseb. a. Abr. 2020 (p. 145 Sch.): *Asinius Pollio orator et consularis qui de Dalmatis triumpharat LXXX aetatis suae anno in villa Tusculana moritur.* Cfr. eundem de tegulis cum sigillo *Asin. Poll.* vel *A. Poll.*

323. (2600). — Q(uintus) Caecilius | Metellus | co(n)s(ul).

Tusculi (prope *Frascati*). — Qui ex Quintis Caeciliis Metellis consulibus significetur incertum est.

324. (3588). — [*Q(uintus) Caeci*]lius Q(uinti) f(ilius) [*L(uci) n(epos) Mete*]llus Pius [*imp(erator)*] iter(um).

Tibure (*Tivoli*). — Consul est a. u. c. 674. Quo bello imperator appellari potuerit et de villa Caeciliorum Tiburtina v. Dessau.

325. (3589). — .... gus Sep.... | [*Met*]el-lo Scip[*ion*] .... | XIIX.

Tibure (*Tivoli*). — Cfr. Dessau.

326. (2464 add.). — L(ucio) Caecilio L(uci) f(ilio) Rufo, q(uaestori), tr(ibuno) pl(ebis), pr(aetori) (*a*), proco(n)s(uli). || *Ab alio latere:* Dis manibus | sacrum | L(uci) Caecili Rufi.

Castrimoenii (prope *Marino*). — (*a*) a. u. c. 697. Frater fuit uterinus Cornelii Sullae.

327. (3591). — L(ucius) Calpurnius L(uci) f(ilius) P[*iso*].

Tibure (*Tivoli*).

327. a. (2602). — M(arco) Coelio M(arci) f(ilio) Viniciano, pr(aetori), proco(n)s(uli), tr(ibuno) pl(ebis) (*a*), q(uaestori) | Opsilia uxor fecit.

Tusculi (prope *Frascati*). — (*a*) a. u. c. 701 cfr. Mommsen C. I ad n. 641.

328. (2601). — M(arcus) Fulvius M(arci) f(ilius), | Ser(gi) n(epos), co(n)s(ul) (*a*), Aetolia (*b*) cepit.

Tusculi (prope *Frascati*). — « Subscriptum fuit operi alicui artis Graecae, quod Nobilior inter praedam reportatam aut Romae alicubi dedicavit, unde postea in villam aliquam Tusculanam asportatum est, aut, quod probabilius est, ipse dedit municipio Tusculo, unde Fulvia gens originem duxit » Mommsen C. I ad n. 534. — (*a*) a. u. c. 565. — (*b*) i. e. *ex Aetolia*.

329. (2929). — C(aius) Lutatius Cn(aei) f(ilius) Cerco q(uaestor) (*a*).

Praeneste (*Palestrina*). — (*a*) Populi Romani. De Lutatiis Cerconibus cfr. Dessau.

330. (2935). — [*L(ucius) Quinctius L(uci) f(ilius) Le*]ucado (*a*) cepit (*b*); [*eidem conso*]l (*c*) dedit.

Praeneste (*Palestrina*). — Tractavit Stevenson, *Bull. d. Inst.* 1885 p 57, qui primum versum supplevit. — (*a*) Leucas Acarnaniae a. u. c. 557 a Romanis capta est. *Leucado* sextus casus est. — (*b*) i. e. signum aliquod quod postea Praeneste posuit. — (*c*) a. 562 u. c.

331. (2109). — A(ulo) Terentio A(uli) f(ilio) Varr(oni) | Murenae | Ptolemaiei Cyrenens(es) | patrono | διὰ πρεσβευτῶν | Ἰ-θαλλάμμονος τοῦ Ἀπελλᾶ, | Σίμωνος τοῦ Σίμωνος [= *per legatos*, etc.].

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — Varronem Murenam consulem a. u. c. 731 (cfr. C. I p. 456 ad a. 731; VI n. 1324) videt hic Henzen; patrem huius (Cic. fam. 16, 12, 6; Caes. b. c. 3, 19) Borghesi.

Magistratus ordinis senatorii ab Augusto ad Diocletianum.

332. (3585). — M(arco) Accennae L(uci) f(ilio) Gal(eria) | Saturnino, | proco(n)s(uli) provinc(iae) Baetic(ae), | pr(aetori), trib(uno) [*pl(ebis)*], quaestori, | Atilia L(uci) f(ilia) Balbilla | marito optimo.

Tibure (*Tivoli*).

333. (1237). — M(anio) Acilio M(ani) f(ilio) Gal(eria) | Glabrioni | C(naeo) Cornelio Severo | co(n)s(uli) (*a*), | pontifici, (trium)viro a(ere) a(rgento) a(uro) f(lando) f(eriundo), | se)vir(o) turm(arum) equit(um) Roman(orum), | trib(uno) mil(itum) legionis quintae decimae) Apollinaris, | salio Collino, leg(ato) prov(inciae) | Cretae Cyrenar(um), leg(ato) prov(inciae) | Africae, q(uaestori) imp(eratoris) Caesar(is)[10] Titi Aeli Hadriani Antonini Aug(usti) Pii, *pr*aetori, leg(ato) Asiae, s(enatus) populus(que) Tiburs [*pat*]rono municipi quinq(uennali) designato.

Tibure (*Tivoli*). — (*a*) a. 152.

334. (155). — [*M(arco) Acilio Prisco Egrilio Plariano*(?)] | .... | (quattuor)viro viarum curandarum, | trib(uno) mil(itum) leg(ionis quintae) Maced(onicae), q(uaestori) urbano, | aedili pleb(is) Cerial(is), praet(ori), legato | provinciar(um) Siciliae et Asiae, | proco(n)s(uli) prov(inciae) Galliae Narbonens(is), | legato legionis (octavae) Augustae, | Vettius Felix et P(ublius) Novellius Atticus | amici.

Ostiae. — ([a]) Nomen supplevit C. L. Visconti ex lapide Ostiensi (C. n. 156): ... *M(arci) Acili Prisci Egri*[*li*] | *Plariani* | *L(ucius) Vettius Felix e*[*t*] | *P(ublius) Novelliu*[*s*] *Atticus* | *amici*, qui propinquo vel propinquae Acili Prisci dedicatus videtur. Idem Priscus, de quo vide Dessau, redit in lapidibus supra n. 96, huic posteriori, cum mentio fiat praefecturae aerarii militaris, et C. n. 2112. Cui aetatis fere tribuendus sit iudicare possumus collato albo collegii dendrophorum (C. n. 281), ubi ipse patronus dicitur et quinquennalis II P. Claudius Abascantus nominatur, qui redit in lapide a. 203 (C. n 324). Cfr. n. sq.

335. (399). — Plariae Q(uinti) f(iliae) Verae ([a]) flaminicae | d[*i*]vae Aug(ustae), matri A(uli) Egrili Plariani, | patris p(atroni) c(oloniae), co(n)s(ulis) ([b]).

Ostiae. — ([a]) Arria L. f. Plaria Vera Priscilla flaminica quaedam, uxor fuit M. Acilii Glabrionis consuli a. 152. Num eadem sit, ignoratur: cfr. Dessau. — ([b]) Patronus coloniae, consul, cuius ava Plaria Vera fuit, M. Acilius Priscus Egrilius Plarianus fuisse videtur, de quo ad n. 334. Eum consulem fuisse, aliunde notum non est.

336. (2164). — T(ito) Aelio Aurelio T(iti) f(ilio) | Epiano, leg(ato) Aug(usti) leg(ionis decimae) Gem(inae), cur[*atori*] viae Clod(iae), leg(ato) p[*r(o) pr(aetore*] prov(inciae) Afr(icae), p[*r(aetori*) | ....

Ariciae (*L'Ariccia*). — Sub imp. Marco? Cfr. Cantarelli, *Bull. d. Comm.* 1891 p. 105.

337. (3586). — P(ublio) Aelio Coerano, | co(n)s(uli), proco(n)suli prov(inciae) Maced(oniae). | leg(ato) leg(ionis octavae) Aug(ustae), iuridico | per Flaminiam et Umbriam, praet(ori) urb(ano), trib(uno) plebei kand(idato), quaest(ori), (quattuor)vir(o) iur(e) dic(undo) ([a]), | frat(ri) Arvali ([b]), curat(ori) civit(atium) | Antiatium et Aquinatium, | patrono et flamini diali Tib(ure), | decuriones Tiburtes.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) Quattuorviri iure dicundo erant Tibure. — ([b]) Nominatur in actis fratrum Arvalium a. 213 et 214.

338. (2802). — L(ucio) Antistio C(ai) f(ilio) | Veteri, pont(ifici) pr. ([a]), | (decem)vir(o) stl(itibus) iud(icandis) q(uaestori) | Ti(beri) Caesaris Augusti, | decuriones et populus, | municipes Gabini, | praefectura | Sex(ti) Marci Teris et C(ai) Varini Canacis ([b]).

Gabiis (*Pontano.*) — Antistios Veteres originem a Gabiis duxisse notat Dessau, quem confer. — ([a]) *Praetori* legendum esse videtur. Sed cum repugnet decemviratum inter praeturam et quaesturam collocari, Nipperdey solvit *p(ontifici) p(opuli) R(omani)*. — ([b]) Cum fortasse deficerent ingenui Gabiis, praefecti libertini substituebantur quattuorviris cfr. Dessau p. 278.

339. (2918). — .... l(ibertus) ([a]) Thrypho | .... M(arci) Cispi | .... [*ma*]g(ister) aedit(uum) aedis C(astoris et) P(ollucis) ([a]) | [*municipi Tus*]cul(ani), m(agister) ad M(artem) Praen(estinum) | .... [*a*]mans suorum.

Praeneste (*Palestrina*). — Tractaverunt Henzen (*Ann. d. Inst.* 1855 p. 86: *Rev. arch.* 1863, 1 p. 249 sqq.) et Garrucci (*Rev. arch.* 1862, 2 p. 97 sqq.), cuius sunt supplementa. — ([a]) v. infra in Tusculanis.

340. (2498). — Q(uinto) Caecilio Q(uinti) f(iiio) | Arn(ensi) Marcello, | q(uaestori) prov(inciae) Narbone(n)sis, | tr(ibuno) pl(ebis), pr(aetori), in utroq(ue) | honore candidato | divi Traiani Aug(usti), leg(ato) | pro pr(aetore) prov(inciae) Narbon(ensis) | et prov(inciae) Baeticae, proco(n)s(uli) | prov(inciae) Siciliae.

Grottaferrata.

341. (3590). — A(ulus) Caesius Gallus, aed(ilis) pl(ebis) | Cer(ialis), pr(aetor), flam(en) August(i), patron(us) | colon(iae) testament(o) fieri iussit. | P(ublius) Curtius Severus, flam(en) Aug(usti), decreto) d(ecurionum) fac(iundum) cur(avit).

Tibure (*Tivoli*)?

342. (3900). — C(aio) Caesonio C(ai) f(ilius) Quir(ina) Macro Rufiniano | consulari, sodali Augustali, comiti imp(eratoris) | Severi Alexandri Aug(usti), cur(atori) r(ei) p(ublicae) Lanivinor(um iterum), | proco(n)s(uli) prov(inciae) Africae, cur(atori) aquar(um) et Minic(iae), | leg(ato) Aug(usti) pr o) pr(aetore) Germa-n(iae) superioris, cur(atori) alvei | Tiberis, cur(atori) r(ei) p(ublicae) Teanens(ium), leg(ato) Aug(usti) pr(o) pr(aetore) prov(inciae) | Lusitan(iae), cur(atori) r(ei) p(ublicae) Tarracinens(ium), proco(n)s(uli) prov(inciae) | Achaiae, leg(ato) leg(ionis septimae) Claud(iae), cur(atori) r(ei) p(ublicae) Asculan(orum), | leg(ato) prov(inciae) Asiae, pr(aetori), leg(ato) prov(inciae) Baetic(ae), trib(uno) pl(ebis), | quaestori prov(inciae) Narbon(ensis), trib(uno) leg(ionis primae) adiutric(is), [10] | donato donis militarib(us) a divo Marco, | (trium)-vir(o) capitali, | patri dulcissimo et incomparabili | Caesonius Lucillus filius | consularis.

Corcollo.

343. (3901). — Maniliae Lucillae, c(la rissimae) f(eminae), | matri piissimae et | incomparabili | Caesonius Lucillus, | v(ir) c(larissimus), filius.

Corcollo.

344. (3902). — L(ucius) Caesonius C(ai) fil(ius) Quirina Lucillus | Macer Rufinianus co(n)s(ul) ([a]), frater Arvalis ([b]), | praef(ectus) urbi, electus ad cognoscendas vice Caesaris | cognitiones, proco(n)s(ul) prov(inciae) Africae ([c]), (viginti)viros ([d]) ex senatus | consulto r(ei) p(ublicae) curandae, curator aquarum et Miniciae, | cur(ator) albei Tyberis et cloacarum urbis, legatus prov(inciae) Africae, eodem tempore vice proconsulis, curator r(ei) publicae) | *P*uteolanorum, curator r(ei) p(ublicae) Suessanorum, | praetor kandidatus, quaestor kandidat(us), | electus in familiam patriciam, (decem)vir [10] | stlitibus iudicandis.

Corcollo. — ([a]) a. ignoto. — ([b]) Iam a. 213. — ([c]) a. 239-40? — ([d]) Vigintiviri sunt a. 238 a senatu creati, accepto nuntio Gordianos imperatores esse appellatos cfr. Mommsen 2 p. 7[?] 3 s. Expectemus *vigintivir:* quadratarium erravisse certum est: cfr. Dessau.

345. (3993). — Se[*r*(*gio*)] Cal[*pu*]r[*ni*o] Dextro, c(larissimae) m(emoriae) [*v*(*iro*), co(n)s(*uli*)] ord(inario ([a]), quindecim)vir s(acris) [*f*(*aciundis*), *leg*(*ato*)] prov(inciae) Asiae, c[*ur*(*atori*) *rei p*(*ublicae*)] | M[in]turnensium .... ia .... | item Calenorum, c[u]r(atori) via[*e*] Ae[*m*(*iliae*)] | et alimentorum, praet(ori) tutel(ari), | [*q*]ua[es]t(ori) candidato, | triumviro monetali, | Calpurnia Rufria [10] | Aemilia Domitia | Severa c(larissima) f(emina), filia | patri piissimo secundum voluntat(em) eius.

Marco Simone. — Tractavit Borghesi 6 p. [?] sqq. Cfr. Cantarelli *Bull. d. comm. arch.* 1[?] p. 90. — ([a]) a. 225.

346. (3439). — Ti(beri) Claudi Liviani pr(aefecti) pr(aetorio) ([a]).

Olevano. — In fistula plumbea. — ([a]) Traiani. Cfr. Dessau.

347. (3593). — T(ito) Clodio M(arci) f(ilio) .... | Pupieno Pulchro M[*aximo*], c(larissimo) v(iro), co(n)s(uli), cur(atori) aed(ium) sacr(arum) et oper(um) p[*ub*]l(*icorum*)], cur(atori) r(ei) p(ublicae) Beneven(anorum), electo iud(icio) sacro a census accept(andos) per prov(inciam) Vegicam (*sic*), cur(atori) r(ei) p(ublicae) Leptim(agnensium) et Tripolitanorum vice oper(um) publ(icorum), proco(n)s(uli) prov(inciae) Macedoniae, cur(atori) r(ei) p(ublicae) Catinensium, pr(aetori) urbano, q(uaestori), quindecim)viro s(acris) f(aciundis), triumviro monetali, | patrono municipii | s(enatus) p(opulus)q(ue) T(iburs).

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Borghesi 8 p. [?], qui ad filium M. Clodii Pupieni Maximi rett[ulit] anno 238 Augusti appellati.

348. (2603). — M(anii) Cordi M(anii) f(ilii) | Rufi, | pr(aetoris), proco(n)s(ulis), aedilis) lustr(alis) ([a]), mon(itoris) sacrorum.

Tusculi prope *Frascati*. — Triumvir monetalis fuit a. 705 vel paulo post. — ([a]) De Ruggiero 1 p. 271.

349. (2604). — M(arcus) Cusinius M(arci) f(ilius) Vel(ina), | aed(ilis) pl(ebis), aerario praef(ectus) (a), pr(aetor), | M(arcus) Cusinius .... f(ilius) Vel(ina) pater, | Ficoria C(ai) f(ilia) mater, | Cusinia M(arci) f(ilia) soror.

Tusculi (prope *Frascati*). — « *Aerario praefectus* quod dicitur Cusinius, non *praefectus aerarii Saturni*, indicat fuisse hoc munus extraordinarium, non legitimam praefecturam instiutam a Nerone. Etiam propter omissionem cognominum hic titulus Nerone antiquior erit » Dessau. Cfr. Mommsen 2 p. 558, n. 1.

350. (2830). — Flaviae T(iti) [*f(iliae)*] | Sabinae | Caesenni Paeti (a).

Zagarolo. — (a) sc. uxor. Ad consulem a. 61 refert Dessau.

351. (2607). — M(arco) Gavio T(iti f(ilio) Vel(ina) | Appalio Maximo (a), | c(larissimo) v(iro), | sodali Hadria|nali, leg(ato) pro(vinciae) | Narbonensis, | q(uaestori) Aug(usti), Gavius Fortis lib(ertus), et proc(urator) ob meri|ta eius. 10

Tusculi (*Frascati*). — (a) V. quae Dessau de eo adnotat.

352. (2406). — .... tinius .... | ... [*Ge*]mellinus .... | .... [*quae*]stor et leg[*atus* .... *pror(inciae)* (a) .... | .... *Alba*]norum Lon[*ganorum* | *Bovill*]ens(ium) omnib(us) h[*onoribus*] ....

Bovillis (presso *le Fratocchie*). — (a) Supplevit Henzen.

353. (2844). — C(aio) Helvidio | C(ai) f(ilio) Arn(ensi) | Prisco.

In agro Praeneste. — Cfr. C. n. 2845.

354. (4239 cfr. EE. 1262). — Herenniae M(arci) f(iliae) | Helvidiae Aemilianae, L(uci) Claudi Proculi | Corneliani co(n)s(ulis) (a) | reginae suae h(onoris) c(ausa) posuit | Ti(berius) Claudius Ti(beri) f(ilius) Qui(rina) | Liberalis Aebutianus, equo publico, praef(ectus) fabr(um), | trib(unus) mil(itum) leg(ionis tertiae) Cyrenaicae, dec(urialis) Caes(arum) co(n)s(ulum) pr(aetorum) (b) cum | Claudia Nectarea uxore.

Tibure (*Tivoli*). — (a) Cfr. Dessau. — (b) = Decurialis unius ex decuriis quae Caesaribus consulibus praetoribus apparent.

355. (2499). — C(aio) Iavoleno Calvino | Geminio Kapitoni | Cornelio Pollioni | Squillae Q(uinto) Vulkacio | Scuppidio Vero, co(n)s(uli), | proc(o)n)s(uli) prov(inciae) Baetic(ae), leg(ato) Aug(usti) | pro pr(aetore) prov(inciae) Lusitan(iae), leg(ato) leg(ionis tertiae) | Gallic(ae), pr(aetori) cand(idato) divi Hadriani, | trib(uno) pl(ebis) cand(idato), q(uaestori) prov(inciae) Afric(ae), trib(uno) | mil(itum) leg(ionis quintae) Macedonicae, decem)vir(o) stlitib(us) iud(icandis). 10

Grottaferrata.

356. (2505). — C(aio) Iulio Aspro | co(n)s(uli) (a). praetori, | curatori viae | Appiae, sodali | Augustali, trib(uno) | [*p*]leb(is), quaestori | prov(inciae) Africae, cu|ratori aedium sacr(arum) | Sex(tus) Umidius | Artemidorus 10 | amico | incomparabili.

Grottaferrata. — (a) a. 212. De Aspris duobus qui una consules fuerunt cfr. Dessau. — Eidem eodemque tempore dedicati sunt tituli C. n. 2506 a Cornelio quodam, 2507 a Metio Mimesio (?), 2508 a provincia Britannia patrono.

357. (2509). — C(aio) Iulio Aspro, | co(n)s(uli) designato, | curatori viae Appi ae, sodali Augusta li, praetori peregr(ino), | trib(uno) pleb(is), quaestor(i) | prov(inciae) Africae, | curat(ori) aedium sacrar(um) | prov(incia) Mauretania Tingitana patrono | optimo.

Grottaferrata. — Cfr. n. 356. Etiam C. n. 2512, ubi traditur *co n s u l i candidato*, videtur *consuli designato* legendum.

358. (2510). — [*C(aio)*] Iulio Galerio | Aspro | pr(aetori), tr(ibuno) plebis, | quaest(ori) provinciae | Africae, | cur(atori) aed(ium) sacrar(um) | Cornelius Pla.... | amico incompa|rabili.

Grottaferrata. — Inter praeturam et consulatum Aspri dedicatus est etiam titulus C. n. 2511.

359. (2511). — Asper, bis co(n)sul (a) | praefectus | urbi.

Grottaferrata. — (a) a. 212.

360. (2516). — .... provinciarum (quinque), | Hispaniar(um) trium et | M*a*ure-

[*t*]aniar(um) duar(um), | oratori praestantissimo, | defensori clientium | fidelissimo.

Grottaferrata. — « Ad Asprum maiorem, cuius sunt n. 2514. 2515 (*nobis* n. 359. 361) rettulit Borghesius opp. 7 pag. 95, ideo quod hunc scribit Dio 77, 5 illustrem fuisse διὰ παιδείαν, id autem bene convenire cum v. 4. Hoc utut sit, spectare ad aliquem ex Aspris hunc titulum probabile est » Dessau.

361. (2515). — .... Asper [*bis consul, prae*]fectu[*s urbi Aspa*]siae Paternae C(ai) f(iliae), Aspri co(n)s(ulis) matri, ... Severus c(larissimi) v(iri) ....

Grottaferrata. — Tractavit De Rossi, *Ann. d. Inst.* 1873 p. 200, cuius sunt supplementa. Cfr. C. n. 2517: *Iuliae Iulianae sorori Aspri consulis*. (*Grottaferrata*).

362. (2925). — C(aio) Iulio P(ublii) f(ilio) Hor .... | Cornuto Tertul[*lo*], co(n)s(uli) (ᵃ), proconsuli provinci[*ae Asiae*], proconsuli provinciae Narbo[*nensis*], | legato propraetore divi Traiani [*Parthici*] provinciae Ponti et Bith[*yniae*], | eiusdem legato propr[*aetore*] | provinciae Aquitani[*ae*] c[*e*]nsu[*um*] | accipiendorum, cu[*ra*]to[*ri*] [*viae*] | Aemiliae, praefecto aerari Sa[*tu*]r[*ni*], [10] | legato propraetore provinc[*iae*] | Cretae et Cyrenarum .... a[*dl*]e[*cto*] | inter praetorios a divis Ve[*spasiano*] | et Tito censoribus, aedili Ce[*riali*], | quaestori urbano, | ex testamento | C(aius) Iulius Pl. Anicius (ᵇ) Varus Cornutus ....

Praeneste (*Palestrina*). — Cfr. C. n. 2925 a. — (ᵃ) a. 100. — (ᵇ) Plancius? Cfr. Dessau.

363. (2926). — .... [*I*]ulio T(iti) f(ilio) .... | .... [*In*]steio Pauli[*no*] (*trium*)*viro* capital(i), trib(uno) *mil(itum)* | *leg(ionis tertiae)*(?) Aug(ustae), quaest(ori) ....

Praeneste (*Palestrina*).

364. (2924). — [*Re*]s publica ex d(ecreto) d(ecurionum) in h[*ono*]*rem* | *mu*nificentiae Q(uinti) Instei T(iti) f(ilii) Pup(inia) .... | q(uaestoris), trib(uni) pl(ebis), pr(aetoris), co(n)s(ulis), legati consularis prov(inciae) .... | *et patr*is eius ac fratris filique et ux[*o*]ris, | *quod statuam* cum tabulis hospitalibus transferr[*i*] | *impensa sua re*]l ante curiam vel in p[*or*]ticibus for[*i* | *collocandam*] caverat, se[*l*]lam hanc dicavit.

Praeneste (*Palestrina*). — Supplementa sunt Mommseni.

365. (2500). — [*L(ucius) Iunius M(ar*ci)] f(ilius), M(arci) n(epos), Silanu[*s T*]*orquatus* (*Honoratus an*)n(orum) XVIII [*triumph(a)lib(us) ornam(entis)*, | *quaestor*), *pr(aetor) inte*]r civis e[*t peregrinos, gener* | *Ti(beri) Claudi Caesaris* Augus[*ti* ....].

Grottaferrata. — Supplevit Mommsen. — « XVII mavult Mommsen propterea quod Suetonius Cl. 24 scribit Silanum ornamenta triumphalia accepisse nondum puberem (similiter I 60, 31); sed XVIII tuentur auctores omnes » Dessau.

366. (2166). — Ti(berius) Latinius T(i)beri) f(ilius) | Hor(atia) (ᵃ), | Pandusa (quattuor)vir viar(um) cur(andarum).

Ariciae (*Ariccia*). — Cf. Dessau qui adnotat hunc Pandusam legatum Moesiae a. p. C. 19 fortasse fuisse (Tac. ann. 2, 66). — (ᵃ) « Tribus homini ordinis senatorii adiecta praeter consuetudinem: ceterum ea Aricinum illum fuisse videtur ostendere » Dessau.

367. (2927). — .... Liciniano, cons[*ul*]*i* .... *leg(ato) Aug(usti) pr(o) p*[r(aetore) ...] censori (ᵃ) provinc[*iae*] .... | .... *imp(era)toris*) [*A*]ntonini Aug(usti) Pii p(atris) p(atriae), le[*g(ato)*] .... | .... l[*eg(ato)*] provinciae Aqu[*itanicae*] ....

Praeneste (*Palestrina*). — (ᵃ) Exspectaveris *censitori*.

368. (2405). — Q(uinto) Licinio .... M[o]destin[*o Attio*] Labeoni (quindecim[*vi*]*ro sacris*) *f(aciundis)*, fetiali, consuli .... praef(ecto) aerari [.... *cur(atori)*, viae Salariae, pr(aetori), trib(uno) plebis, quaesto[*ri*] *prov(inciae*) *Afri*cae, (decemviro) stliti*bus iud(icandis)*, sodali [*Augustali*] Albani [*Longani*] Bovillen[*ses*] ....

Bovillis prope *le Fratocchie*. — Nomen supplevit Dessau ex lapide EE. 5 n. 195.

369. (4240). — [*M(arco)*] *Lo*llio D(ecimi) filio, D(ecimi) n(epoti), Vo[*ltinia*] *Paul*[lino Valer[*io*] *Asi*[atico Satur....

[(*trium*)*viro* | *a*(*ere*)] a(rgento) a(uro) f(lando) f(eriundo), Salio Coll[*ino*, | *pon*]tif(ici), [*q*]uaestori imp(eratoris) Cae[*saris*], | .... praetori .... | ....

Tibure (*Tivoli*). — Consul fuit a. 93. Cfr. Dessau.

370. (2078). — .... an .... | Lupo, c(larissimo) v(iro), consu[*l*]ari sacrae urbis | regionis (quartae), cur(atori) | Laurentum Lavin(atium), | Val(erius) Commagenus, | Pullaenius Martialis, | Aelius Benedictus, Aemilius Eutycianus, | Aur(elius) Fortunius, 10 Caesius Dulcitius v(iri) e(gregii) | patrono dignissimo cur(averunt).

Lavinii (*Pratica*).

371. (2928). — ....s Lupus Vic .... | .... [*consular*]is Campa[*niae*] ....

Praeneste (*Palestrina*). — Cfr. Dessau.

372. (2930). — Sex(tus) Lutatius Q(uinti) f(ilius) | Pup(inia) Laelianus | Oppianicus | Petronianus | praetor ....

Praeneste (*Palestrina*).

373. (3594). — Furius Maecius | Gracchus v(ir) c(larissimus), | corrector Fla[mi]niae et Piceni, ornatui | thermarum | dedicavit. || *In latere dextro:* Dedicata XI kal(endas) Maia[*s*,] | Gallo et Flacco co(n)s(ulibus).

Tibure (*Tivoli*). — Inscriptio lateris antiquior est (a. 174) quam primaria.

374. (4242). — P(ublio) Manilio P(ubli) f(ilio) | Gal(eria) Vopisco | Vicinillian[*o*] | L(ucio) Elufrio Severo Iul[*io*] | Quadrato Basso, co(n)s(uli) (a), | pontifici, flamin(i) (b), praet(ori), [q]uaestori divi Traiani | Parthici, trib(uno) mil(itum) leg(ionis | quartae) Scythicae, trium(v)ir(o) a(ere), a(rgento), a(uro) | f(lando) f(eriundo), salio Collino, curat(ori) | fani Herc(ulis) Vict(oris), | N(umerius) Prosius Plata[nu]s] | cum Manilia Eutych[*ia* | uxore et Vibia Vicini[*lla*](?) | et Manilis | Vopisciano et Attico libe[*ris*] | suis.

Tibure (*Tivoli*). — (a) a. p. C. 114, cfr. Dessau. — (b) cuius dei, latet.

375. (3595). — T(ito) Marcio T(iti) f(ilio) Falg. Le.... (a) | sacerdoti fetiali, tr(ibuno) [*mil*(*itum*)] | leg(ionis quartae decimae) Gem(inae), q[*uaest*(*ori*) *pr*(*o*) *pr*(*aetore*)] | provinciae Achaiae, a[*b actis*] | senat(us), aed(ili) cur(uli), praet(ori) c[*and*(*idato*)], | curatori viae Latinae, [*legato*] | leg(ionis secundae) Aug(ustae), | Grania Tertull[*i*]....

Tibure (*Tivoli*). — (a) Corrupta sunt, quae traduntur.

376. (2931). — Q(uinto) Marcio P(ublii) f(ilio) Quir(ina) | Victori patri, | Claudiae Ti(beri) fil(iae) Taurillae matri, Marciae Favonillae fil(iae) | Q(uintus) Marcius Faustinianus pr(a)et(or), leg(atus) | prov(inciae) Afric(ae), trib(unus) pl(ebis), q(uaestor) prov(inciae) Cypri | ....

Praeneste (*Palestrina*).

377. (4243). — [*Q*(*uinto*)] Marcio | Turb[*oni*] | [*Fro*]ntoni Pub[*licio Severo*] | ....s donis do[*nato*] .... | ....

Tibure (*Tivoli*). — Praefectus praetorio Hadriani. Cfr. Dessau.

378. (3596). — Matucciae L(uci) f(iliae) .... | [*M*(*arco*)] Pompeio Macrino, P(ublio) [*Iuventio Celso*] co(n)s(ulibus) (a).

Tibure (*Tivoli*). — Cfr. Dessau. — (a) a. p. C. 158.

379. (2264). — L(ucius) Memmius C(ai) f(ilius) Gal(eria), q(uaestor), tr(ibunus) pl(ebis), | frumenti curator ex s(enatus) c(onsulto), | praefectus leg(ionum vigesimae sextae) et (septimae) | Lucae ad agros dividundos (a), | pontifex Albanus. | Memmia filia testamento suo fieri iussit.

In agro Albano. — « Titulum esse aetatis Caesaris Augusti certum est, quoniam post bellum Actiacum nulla fuit legio XXVI » HENZEN C. VI ad n. 1460. — (a) Legiones in coloniam Lucam deduxit Memmius post bellum Philippense vel post bellum Actiacum (Mommsen, *Hermes* 18 p. 171).

380. (3597). — Senecioni | Memmio (Gal(eria) | Afro, co(n)s(uli), (a) proc(onsuli | Sicil(iae), leg(ato) pr(o) pr(aetore) |

provinc(iae) Aquitan(iae), | L(ucius) Memmius Tuscillus | Senecio | patri optumo.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) Sub Traiano.

381. (3516). — D(is) m(anibus) | M(arci) Messi M(arci) f(ili) Gal(eria) | Rustici Aemili | Afri Cuti Romuli | Prisciani | Arri Proculi, | (decem)vir(i) stlitibus | iudicandis, | Aemilius Papus | et Cutia Prisca | parentes | infelicissimi | filio optimo.

Castelmadama. — Homines oriundi ex Hispania Baetica, cfr. Dessau.

382. (2501). — M(arco) Met[*i*]lio P(ublii) f(ilio) Cl(audia) Aquillio | Regulo Nepoti Volusio | Torqua[*t*]o Fronton[*i*], co(n)s(uli) ex ka[*l*(*endis*)] Ian(uaris) ([a]), augur[*i*, *salio*] | Collino, so[*da*]li Flaviali, praet(ori), | quaestori, [*tri*]umviro m[*onetali*] | a(ere) a(rgento) a(uro) f(lando) f(eriundo), p[*raef*(*ecto*) *feriar*]um la[*tinarum*] ....

Grottaferrata. — Tractavit De Rossi *Bull crist.* 1872 p. 150 sq., cfr. *Ann. d. Inst.* 1873 p. 202. — ([a]) a. 157: nota formulam pro *consule ordinario.*

383. (2107). — C(aio) Mevio C(ai) f(ilio) Donato | Iuniano, consuli, | proconsuli Siciliae provinciae, pr(aetori), | aedili, q[*uaest*]ori Si[c]iliae provinciae, | cura[*tori*] c[*i*]v[*i*]tatium univers[*aru*]m provinciae ... ae, leg(ato) Aug(usti) | p.... or Cilic(iae)(?) | .... sel | .... rga fil.

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

284. (3598). — Post(umus) Mimisius C(ai) f(ilius) Sardus, tr(ibunus) mil(itum), q(uaestor), aed(ilis) pl(ebis), pr(aetor), legatus | Ti(beri) Caesaris Aug(usti), proco(n)s(ul), prae*f*(*ectus*) | frumenti dandi ex s(enatus) c(onsulto).

Tibure (*Tivoli*). — Homo origine Umber Asisinas cfr. Dessau.

385. (3599). — L(ucio) Minicio L(uci) f(ilio) Gal(eria) Natali Quadronio Vero ([a]), co(n)s(uli) ([b]), proco(n)s(uli) | prov(inciae) Africae, auguri, leg(ato) Aug(usti) | pr(o) pr(aetore) provinciae Moesiae infer(ioris), curatori operum publicorum | et aedium sacrar(um), curat(ori) viae | Flamin(iae), praef(ecto) alimentor(um), leg(ato) | Aug(usti) leg(ionis sextae) Victr(icis) in Britannia, | praetori, trib(uno) pleb(is) candidato, | quaestori candidato divi | Hadriani et eodem tempore legato | prov(inciae) Afric(ae) dioeceseos Carthaginien(sis) proconsulis patris sui, trib(uni) mil(itum) legionis primae) | Adiut(ricis) p(iae) f(idelis), item leg(ionis undecimae) Cl(audiae) p(iae) f(idelis), item leg(ionis | quartae decimae) Gemin(ae) Martiae Victric(is, trium)viro monetali a(uro) a(rgento) a(ere) f(lando) f(eriundo), patrono municipii, | curat(ori) fani Herc(ulis) V(ictoris) decuriones Tiburt(es). | ex aere collato, q(uin)q(uennali) maximi exempli. || *In latere dextro:* Curante | M(arco) Tullio Blaeso.

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Borghesi 8 p. 4 sq. — ([a]) cfr. supra n. 4. — ([b]) Consulatum eius anno fere 127 p. C. attribuit Borghesi. — C. n. 3600 videtur superesse ex altero exemplo huius tituli.

386. (3601). P(ublio) Mummio P(ubli) f(ilio) Gal(eria) Sisennae Rutiliano, | co(n)s(uli), auguri, proco(n)s(uli) | provinc(iae) Asiae, ([a]) legato Aug(usti) pr(o) pr(aetore) Moesiae superioris, | praef(ecto) alimentorum) per Aemiliam, | praef(ecto) aerari) Saturni, leg(ato) leg(ionis sextae) | Victric(is), praetori, tr(ibuno) pl(ebis), quaestori, | trib(uno) leg(ionis quintae) Maced(onicae, decem)viro stlitib(us) iudicandis), | patrono munici | pii, cur(atori) fani H(erculis) V(ictoris), salio Herculanii Augustales | l(oco) d(ato) s(enatus) c(onsulto). || *In latere sinistro:* Dedicata kal(endis) Iun(iis), Maximo | et Orfito consulibus). ([b]) || *In latere dextro:* Curantibus) P(ublio) Ragonio Satur|nino et C(aio) Marcio Marciano q(uaestoribus) | ordinis Augustalium Tiburtium ([c]).

Tibure (*Tivoli*). — Cfr. Dessau. — ([a]) a. 171-172? — ([b]) a. 172. — ([c]) Ordinem Augustalium Tiburtium, cuius quaestores nominantur in inscriptione lateris, non diversum esse apparere ab eis qui in inscriptione frontis appellantur Herculanei Augustales adnotat Dessau.

387. (1244). — [*P*(*ublio*)] Mummio P(ublii) f(ilio) (*Gal*(*eria*) | *S*]isennae Rutili[*ano*], | [*c*]o(n)s(uli), auguri, proco(n)s(uli)-

i) p[*rov*(*inciae*) | *As*]iae, legato Aug(usti) pr(o) pr(aetore) [*Moesiae* | *sup*]erioris, praef(ecto) alimen[*t*(*orum*) *per* | *Aemilia*]m, praef(ecto) aer(ari) Saturni, [*leg*(*a to*) *leg*(*ionis* | *sextae*)] Victric(is), praetori, tri[*b*(*uno*) *pleb*(*is*), | *quaest*(*ori*),] trib(uno) leg(ionis quintae) Maced(onicae, decem)[*viro* | *stlit*(*ibus*) *i*]udicandis, patron[*o* | *munic*(*ipi*), *c*]ur(atori fani H(erculis) V(ictoris) | [*senat*]us populusque T[*iburs*].

Tibure (*Tivoli*). — Cfr. n. 3?6.

388. (3602). — Memoriae | Torquati Novelli P(ubli) f(ili) | Attici (decem)viri stlit(ibus) iud(icandis), | [*tr*(*ibuni*)] mil(itum) leg(ionis primae), trib(uni vexillar(iorum) | [*leg*(*ionum*) *q*]uattuor, (primae, quintae, vicesimae, vicesimae primae), q[uaestoris), aed(ilis), | [*praet*(*oris*)] ad hast(am), cur(atoris) loc(orum) public(orum), | [*leg*(*ati*) *a*]d cens(us) accip(iendos) et | dilect(um), et [*proco*(*n*)]s(uli) provinciae Narbon(ensis). | [*in cui*]us honoris fine | annum agens (quadrigesimus quartum) | [*For*]o Iulii decessit.

Tibure (*Tivoli*). — Ad praetorem Tiberii aetatis (Plin. *hist. nat.* 14, 22, 144) vel paulo posterioris rettulit Borghesi, recte probabiliter.

389. (3603). — .... Pacceio L(uci) f(ilio) | q(uaestori) pr(o) pr(aetore) | Ostienses | navicularie!.

Tibure (*Tivoli*). — Aetatis putat circiter Augusti Dessau.

390. (3994). — Sex(to) Pedio | Sex(ti) f(ilio) Arn(ensi) | Hirruto | praet(ori). Sex(tus) Pedius | Hirrutus | Lucilius Pollio | fil(ius) praet(or).

Marco Simone. — Cfr. Mommsen ad C. IX 3044.

391. (3995). — Sex(to) Pedio Sex(ti) f(ilio) | Arn(ensi) Hirruto | Lucilio Pollion[i], | co(n)s(uli), praef(ecto) aer(ari) militar(is), | leg(ato) Aug(usti) iuridi[*co A*-*stur*(*iae*)] et | Gallaec(iae), prae[*tori*] .... |

Marco Simone. — Tractavit Borghesi 6 p. 488 sq.

392. (3604). — Cn(aeo) Pinario Cn(aei) f(ilio) .... | Severo co(n)s(uli), auguri, regi sa *cror*(*um*), *praet*(*ori*), *quaest*(*ori*) *can*-*d*[*idato*),] | imp(eratoris) Caesaris Nervae Traiani Aug(usti), salio Col[*lino*) .... | Cornelia Manli (a) ....

Tibure (*Tivoli*). — (a) Fortasse Manliana Notat Dessau ad n. 4246, quod fragmentum ad eundem Pinarium pertinere videtur, hanc Corneliam non uxorem sed mulierem Tiburtinam, fortasse unam ex Virginibus Vestalibus fuisse.

393. (3606). — M(arcus) Plautius M(arci) f(ilius), A(uli) n(epos) | Silvanus | co(n)s(ul (a), septem)vir epulon(um). | Huic senatus triumphalia | ornamenta decrevit | ob res in Ilyrico | bene gestas (b). | Lartia Cn(aei) f(ilia) uxor, | A(ulus) Plautius M(arci) f(ilius) | Urgulanius | vixit ann(os novem).

Tibure (*Tivoli*). — (a) a. u. c. 752. — (b) Cfr. Suet. Tib. 20: [*Tiberius*] *triumphum egit, prosequentibus etiam legatis, quibus triumphalia ornamenta impetrarat* ». Cfr. Dessau. V. C. n. 3605.

394. (3607). — P(ublius) Plautius | Pulcher | Triumphalis (a) filius, | augur, (trium)vir a(ere) a(rgento) a(uro) f(lando) f(eriundo), q(uaestor) | Ti(beri) Caesaris Aug(usti quintum) consulis (b), | tr(ibunus) pl(ebis), pr(aetor) ad aerar(ium), comes Drusi fili | Germanici, avonculus Drusi (c) | Tib(eri) Claudi Caesaris Augusti fili, et ab eo censore inter patricios | lectus, curator viarum sternendar(um) | a vicinis lectus (d) ex auctoritate | Ti(beri) Claudi Caesaris Aug(usti) Germanici, | proco(n)s(ul) provinciae Siciliae, | Vibia Marsi f(ilia), | Laelia nata (e) | Pulchri (f).

Tibure (*Tivoli*). — (a) Pater fuit is, cuius est lapis n. 393. — (b) a. 31. — (c) Soror eius Plautia Urgulanilla prima uxor Ti. Claudi fuit. — (d) A quibus vicinis lectus sit curator viarum sternendarum, non liquet. Mirum esse tale munus in homine tantae nobilitatis notat Dessau, qui suspicatur huic Pulchro aut valetudinem fuisse parum prosperam aut ingenium tardum. — (e) Laelia nata formula nova est. Bormann vidit Vibium Marsum oriundum fuisse ex oppido aliquo Etruriae ubi non raro ad nomen patris nomen matris adscribitur. — (f) sc. uxor. Cfr. Dessau.

395. (3608). — Ti(berio) Plautio M(arci) f(ilio) Ani(ensi) | Silvano Aeliano, | pon-

tif(ici), sodali Aug(ustali, | trium)vir(o) a(ere) a(rgento) a(uro) f(lando) f(eriundo), q(uaestori) Ti(beri) Caesaris, | legat(o) leg(ionis quintae) in Germania, | pr(aetori) (a) urb(ano), leg(ato) et comiti Claud(i) | Caesaris in Brittannia, consuli (b), | proco(n)s(uli) Asiae, legat(o) pro praet(ore) Moesiae (c). | In qua plura quam centum mil(ia) | ex numero Transdanuvianor(um) [10] | ad praestanda tributa cum coniugib(us) | ac liberis et principibus aut regibus suis | transduxit (d). Motum orientem Sarmatar(um) | compressit, quamvis parte(m) magna(m) exercitus | ad expeditionem in Armeniam misisset (e). | Ignotos ante aut infestos p(opulo) R(omano) reges signa | Romana adoraturos in ripam, quam tuebatur, | perduxit. Regibus Bastarnarum et Rhoxolanorum filios, Dacorum fratrum [= *fratrem* vel *fratres*] | captos aut hostibus ereptos remisit: ab [20] | aliquis eorum opsides accepit; per quem pacem | provinciae et confirmavit et protulit (f); Scytharum quoque regem [= *rege*] a Cherronensi, | quae est ultra Borustenen, opsidione summoto (g). | Primus ex ea provincia magno tritici modo | annonam p(opuli) R(omani) adlevavit (h). — Hunc legatum in Hispaniam ad praefectur(am) urbis remissum | senatus in praefectura triumphalibus | ornamentis honoravit, auctore imp(eratore) | Caesare Augusto Vespasiano, verbis ex [30] | oratione eius q(uae) i(nfra) s(cripta) s(unt): |

Moesiae ita praefuit, ut non debuerit in | me differri honor triumphalium eius ornamentorum: nisi quod latior ei | contigit mora titulus praefecto urbis. |

Hunc in eadem praefectura urbis imp(erator) Caesar | Aug(ustus) Vespasianus iterum co(n)s(ulem) (i) fecit.

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Henzen *Ann. d. Inst.* 1859 p. 9 sqq. cfr. Domaszewki, *Rhein. Mus.* 1892 p. 209 sqq. — (a) Notat Dessau, quem vide, hunc Plautium patricium fuisse, cum omittatur gradus aedilitatis et tribunatus. — (b) a. p. C. 45. — (c) De rebus in Moesia ab Aeliano a. 57 bene gestis v. Henzen, Dessau, Domaszewski. — (d) Intelligi probabiliter debet, illos in solo Romano sedes fixisse et ita stipendiarios factos esse. — (e) Legionem V Macedonicam in Armeniam misit. — (f) « Sententiam videtur in mentem habuisse scriptor hanc: *per quos res et pacem provinciae confirmavit et fines protulit* » Dessau. — (g) sc. *summovit*. — (h) Frumentum ex Moesia Romam missum esse aliunde ignotum esse notat Dessau. — (i) a. 74.

396. (2803). — Q(uinto) Pompeio .... Faconi Sosio P[*risco*], pontif(ici) Salio, quaest(ori) k[*and*(*idato*)] imp(eratoris) M(arci) Aureli [*i Antonini*] Pii Felic(is).... dec(uriones), sevir(i) Au[*gustales*] municip[*i*, *l*(*oco*) *d*(*ato*) *d*(*ecreto*)] d(ecurionum).

Gabiis (*Pantano*). — Fortasse pronepotem consulis a. 169 fuisse notat Dessau. Cfr. n. 397.

397. (3609). — Q(uinto) Pompeio Q(uinti) f(ilio) Q(uirina) Senecioni | Roscio Murenae Coelio Sex(to) | Iulio Frontino Silio Deciano | C(aio) Iulio Euryeli Herculaneo L(ucio) | Vibullo Pio Augustano Alpino | Bellicio Sollerti Iulio Apro | Ducenio Proculo Rutiliano | Rufino Silio Valenti Valerio | Nigro Cl(audio) Fusco Saxae Uryntiano | Sosio Prisco, pontific(i), sodali [10] | Hadrianali, sodali Antoniniani Veriani (*sic*), salio Collino, quaestori candidato Aug(ustorum), legato pr(o) pr(aetore) Asiae, | praetori, consuli (a), proconsuli Asiae sortito (b), praefecto alimentor(um), | viginti)viro monetali, seviro praef(ecto) | feriarum latinarum, q(uinq(uennali) (c), patrono | municipii, salio curatori fani H(erculis) V(ictoris) | s(ena-tus) p(opulus)que) T(iburs).

Tibure (*Tivoli*). — (a) a. 169. — (b) De Ruggiero I p. 717. — (c) Quinquennalitatem honoresque qui sequuntur habuit Tibure.

398. (3610). — C(aio) Popilio C(ai) f(ilio) Quir(ina) Caro | Pedoni co(n)s(uli) (septem)viro epulon(um), | sodali Hadrianali, legato | imp(eratoris) Caesaris Antonini Aug(usti) | Pii pro pr(aetore) Germaniae super(ioris) et exercitus in ea tendentis, curatori | oper(um) publicorum) (a), praef(ecto) aerari Satur(ni), curatori viar(um) Aureliae veteris et | novae, Corneliae et Triumphalis, | legato legionis (decimae) Fretensis [10], | a cuius cura se excusavit, praetori, | tribuno plebis, q(uaestori) divi Hadriani Aug(usti), in omnibus honoribus candidato | imperator(um), trib(uno) laticlavio leg(ionis tertiae) | Cyrenaicae, donato donis mili-

taribus a divo Hadriano ob | Iudaicam **expeditionem**, (decem)viro | stlitibus iu**dicandis**, patrono | municipi, curatori (^{c}) **maximi** exempli | senatus p(opulus)q(ue) **Tiburs** [20] | optime de re publica merito.

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) a. 148? — (^{b}) a. 150. — (^{c}) fani Herculis Victoris.

399. (3611). — C(aio) Porcio C(ai) f(ilio) Quir(ina) Prisco | Longino, c(larissimo) v(iro, decem)vir(o) stlitib(us) iud(icandis), allecto inter quaes|torios, ab actis sen(atus), aedili | curuli, allecto inter | praetorios, proconsuli | Lyciae Pamphyliae, co(n)s(uli), | fratri Arvali, ... (^{a}), | patrono municipi, | senatus Tiburs. || *In latere:* Curantibus | Aurelio Zotico patrono munic ipi) | et Sallio Romano .... (^{b}) r(ei) p(ublicae).

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) Sub Alexandro cfr. Dessau. — (^{b}) videtur DER vel DEK.: intelligendum esse *dep(utato)* in mentem venit Mommseno.

400. (2933) — (*a*) .... f(ilio) Pap(iria) Post.... | .... [*pro*]co(n)s(uli) provin[*ciae* .... | *pra*]ef(ecto ur[*bi* .... | (*b*) lia.... [*curatori viarum*] Flamin(iae) et Ti[*burtinae*] .... | utriusque, le[*gato legionum*] .... | et (quintae decimae) Apollin[*aris*] .... | pr(aetori), tr(ibuno) pl(ebis), q(uaestori) pro[*v(inciae)*]....

Praeneste (*Palestrina*).

401. (2768). — ... rio | .... Prisco | .... lio Festo, | [*aed(ili)*] pleb(is) Cer(ialis), | [*qua*]estori urb(ano), | .... | *O*]ppius [*Qua*]dratus(?) [*amic*]o optumo.

Labicis (prope *Monte Compatri*). — Supplementa sunt Henzeni (*Bull. d. Inst.* 1855 p. 157).

402. (2609) — Sex(to) Quintilio Sex(ti) f(ilio) Ani(ensi) | Valerio Maximo, | legato) provinciae Achaiae, praetori, | tr(ibuno) [*p*]lebis, quaestori provinciae Achaiae, | tr(ibuno) mil(itum) leg(ionis primae) Italicae et (decimae tertiae) Geminae, (quattuor)vir(o) viar(um) cur(andarum).

Tusculi (prope *Frascati*).

403. (3612). — L(ucio) Roscio M(arci) f(ilio) Qui(rina) | Aeliano Maecio | Celeri, co(n)s(uli) (^{a}), proco(n)s(uli) provinc(iae) | Africae, pr(aetori), tr(ibuno) pl(ebis), quaest(ori) | Aug(usti) (^{b}), decem)vir(o) stlitib(us) iudic(andis), | trib(uno) mil(itum) leg(ionis nonae) Hispan(ae), | vexillarior(um) eiusdem | in expeditione Germanica (^{c}), | donato ab imp(eratore) Aug(usto) [10] | militarib(us) donis, corona | vallari et murali, vexillis | argenteis (duobus), hastis puris (duobus), | salio, | C(aius) Vecilius C(ai) f(ilius) Pal(atina) Probus | amico optimo | l(oco) d(ato) s(enatus) c(onsulto).

Tibure (*Tivoli*). — (^{a}) a. 100. — (^{b}) Domitiani. — (^{c}) In Chattos.

404. (2610 add.). — [*Rub*]elliae | [*Bla*]ndi (^{a}) f(iliae) Bassae, | Octavi Laenatis (^{b}), | Sergius Octavius | Laenas Pontianus (^{c}) | aviae optimae.

Tusculi (prope *Frascati*). — (^{a}) De hoc Blando cfr. n. 115. — (^{b}) sc. uxor. — (^{c}) Consul a. 131 cfr. Borghesi 4 p. 489.

405. (2502). — [.... *S*]cribonius Lib[*o*] co(n)s(ul), | [*septem*]virum epulonum.

Grottaferrata. — L. Scribonium Libonem consulem ordinarium a. p. C. 16 esse putat Dessau.

406. (2831). — Dis manibus. | C(aio) Seio M(arci) f(ilio) Quir(ina) | Calpurnio Quadrato Sittiano (^{a}), proco(n)s(uli) provinc(iae) Narbonensis, praet(ori) | peregrino, trib(uno) plebis, quaestori provinc(iae) Afric(ae, trium)viro | capitali, | cuius corpus hic crematus est.

Zagarolo. — (^{a}) « Seius Quadratus est apud Tacitum ann. 6, 7 » DESSAU.

407. (2937). — L(ucio) Statio L(uci) f(ilio) Stellat(ina) Prospero Iuliano c(larissimo) [*v(iro)*], (decem)viro sclitibus iudicandis, item seviro turmae secundae, patrono coloniae, amatores regionis macelli cultores Iovis arkani (^{a}) l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Praeneste (*Palestrina*). — (^{a}) Collegium est Praenestinum cfr. 1. n. 2972: *cultores Iovis arkani regio(nis) macelli.*

408. (2611). — P(ublius) Sulpicius, C(aius) Antoninus cen[*s(ores)*] (^{a}) | P. H.

N. T. ([b]) vico Galb. P(ublius) Peticius P(ublii) l(ibertus) Apollodoru[*s*].

Tusculi (prope *Frascati*). — ([a]) a. u. c. 712. — ([b]) Litterae singulares non intelliguntur totusque titulus obscurus est. Cfr. Dessau.

409. (3613). — [*P(ublius) Sulpicius P(ublii) f(ilius) Quirinius co(n)s(ul)* ([a]) ...., *pr(aetor) proconsul Cretam et Cyrenas provinciam optinuit .... legatus pro praetore divi Augusti Syriam et Phoenicen optinens bellum gessit cum gente Homonadensium, quae interfecerat Amyntam* | *r*]egem, qua redacta in pot[*estatem imp(eratoris) Caesaris*] Augusti populique Romani senatu[*s dis immortalibus*] | supplicationes binas ob res prosp[*ere ab eo gestas et*] | ipsi ornamenta triumph[*alia decrevit*]; | pro consul Asiam provinciam op[*tinuit; legatus pr(o) pr(aetore)*] | divi Augusti [*i*]terum Syriam et Ph[*oenicen optinuit*].

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Mommsen, cuius sunt supplementa haud omnino certa, in praeclaro commentario *De P. Sulpicii Quirinii titulo Tiburtino*, quod insertum est libro *Res gestae*[2] p. 161 sqq. — ([a]) a. u. c. 742.

410. (4005). — .... [*T*]arquiti[*us*] | Rufu[*s*] | ....atius P(ublii) f(ilius) S.... | [*T*]arquitianus | .... [*q*]uaestor urb(anus), praef(ectus) fru[*m(enti) dandi*] | ex s(enatus) c(onsulto) p....

Ficuleae (*La Cesarina*).

411. (3614). — M(arco) Tineio Ovinio L(uci) f(ilio) Arn(ensi) Casto Pulchro c(larissimo) v(iro), pont(ifici) maiori, q(uaestori) urb(ano), pr(aetori) k(andidato), co(n)s(uli) | s(enatus) p(opulus)q(ue) T(iburs) | filio patroni, | nepoti patronorum.

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Borghesi 8 p. 331 sq.

412. (3517). — ....nio Tineio Tarrut .... Attico c(larissimae) m(emoriae) v(iro) | .... [*p*]raetori tutelario | .... (*quindecim*)*viro* s(acris) f(aciundis), qui vixit an(nos) viginti octo) | . .. a Maxima, c(larissima) f(emina), a solo | .... *mem*oriam fecit coiugi | ....issimo cum quo | vixit an(nos) octo), m(enses septem), d(ies undecim).

Castelmadama.

413. (3945). — **T(itus) Titius T(iti) f(ilius) Ser(gia) Tappo (viginti sex)vir; T(itus) Tittius T(iti) f(ilius) Ser(gia) Poppaelenus pater; | Gessia M(ani) f(ilia) mater; Titia T(iti) f(ilia) Rufa soror. | Parce heredi et vos insentibus dedite morti: si quid mortui habent hoc meum erit cetera liq(ui)** ([a]). **| Arbitratu Q(uinti) Umbrici Q(uinti) f(ili) Cla(udia) Flacci. | H(oc) m(onumentum) h(eredem) n(on) s(equetur).**

Nomenti (*Mentana*). — **Aetatis circiter Augusti. — ([a]) Hexametri sunt. Mommsen et Dessau ita intelligunt: Viator, qui heres est vel pro herede rogat, Manes adloquitur: *parcite here*[*di*]. Manes respondent: *et vos praetereuntes iis q*[*ui*] *in sepulcro insunt dedite debita morti.* V. 5 significat nihil mortuis superesse.**

414. (3996). — **M(arco) Valerio M(arci) f(ilio) Quirina Quadrato (decem)viro stlit. [*sic* = *stlitib(us)*] iud(icandis), trib(uno) laticl(avio) | leg(ionis tertiae) Augustae, seviro equitum R(omanorum), q(uaestori) Aug(usti), | trib(uno) pl(ebis) candidato, praetori, (septem)viro | epulonum.**

Marco Simone.

415. (3587). — **Arrianus Aper Veturius | Severus co(n)s(ul, quindecimvir sac(ris) fac(iundis), | praet. peregrin. t....** ([a]), **trib(unus) mil(itum) leg(ionis quintae decimae) Apolli[*naris*].**

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) **« Fuit ut puto** *p*[*rae*]*t(orio) peregrino. t*[*rib(uno) plebis*)] **» Dessau.**

416. (4245). — **L(ucio) Vipstanio L(uci) f(ilio) C(laudia) Publ[*icolae*] Messalae (*triumv*)*iro*(?) .... *sa*]lio Co[*llino*].... ..**

Tibure (*Tivoli*). — **Cfr. Dessau.**

417. (178). — [*L(ucius)* V]olusius L(ucii) f(ilius) Celer | [*qui*] et Ancharius ex domo | [*Vol*]usi Saturnini consularis. Roma.

Ostiae.

418. (3615). — .... **Uttiedio L(uci) f(ilio)** | Afro auguri, | **co(n)s(uli) des(ignato)** ([a]), | Carthaginii ([b]) | **patron(o).**

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) **Borghesi (8 p. 8 coniecit hunc esse Tedium Afrum, quem mortem sibi conscivisse narrat Suetonius Aug. c. 27. Cfr. Dessau. — ([b]) i. e. Carthaginienses.**

419. (2612). — .... proco(n)s(ul) Asiae per tri[*ennium*] .... | hic lectus est ab divo Claud[*io inter patricios?* .... *provinciam*] .... rem optinui[*t*] ....

Tusculi (prope *Frascati*). — Ad Clodium Eprium Marcellum lapis relatus est. Cfr. Dessau.

420. (2941). — .... [*A*]ug. sacerdoti [*fetiali* (?) | .... *pr*]aef(ecto) frum(enti) dandi ex [*s*(*enatus*) *c*(*onsulto*), | *curator*]i coloniae Ocric[*ulanorum*], | leg(ato) Aug(usti) provinciar(um) Ast[*uriae* | *et C*]allaeciae, proco(n)s(uli) provinci[*ae* .... | .... *pa*]trono munic(ipi) d(ecreto) d(ecurionum).

Praeneste (*Palestrina*).

421. (2942). — .... filio | .... [*sod*]ali Hadr[*ianali*, | *cu*]r(atori) viae Latin[*ae*] | trib(uno) pl(ebis), legat[*o pror*(*inciae*)] | Africae) qu[*aestori*] | (*decem*)*r*]iro stlitib[*us iudicandis*, | *sevir*]o equi[*tum Rom*(*anorum*)] ....

Praeneste (*Palestrina*).

422. (4247). — .... [(*septem*)*viro ep*]ulon[*um* .... | .... *leg*(*ato*) *pr*(*o*)] pr(aetore) Pont[*i et Bithyniae* .... | .... *cura*]tori co[*loniae*] .... | patrono m[*unicipi*] .... | (quin)q(uennali) desi[*gnato*] ....

Tibure (*Tivoli*).

423. (3518). — .... tricis, leg(ato) legionis undecimae) Claud(iae), sodal(i) Titi[*o*] .... | [(*decem*)*viro stl*(*itibus*) *iudicandis*, quest(ori) urb(ano), qui vix(it) annis X .... | .... iani ....

Castelmadama.

424. (4238). — .... candid(ato), q[*uaest*(*ori*) *tr*(*ibuno*) *mil*(*itum*)] | leg(ionis quartae) Fl(aviae, decem)v[*ir*(*o*) *stl*(*itibus*) *iud*(*icandis*)], | fetiali Gav.... | Bassilla sor[*or et* ....] | Procula fil[*ia*] .... | heredes ex [*test*(*amento*)] | ....

Tibure (*Tivoli*).

425. (2613). | !!!!!! | !!!! | !!!! | ex Hispania ulteriore provincia | Baetica municipium Concordia | Iulia Nertobrigenses publice.

Tusculi (prope *Frascati*).

426. (2503). — .... *legat. p*]r(o) pr(aetore) prov(inciae) .... | [*iuridic. Aemiliae*(?) *et*) Ligur(iae), cu[*ratori* .... | ....] ae. tr....

Grottaferrata.

Magistratus ordinis equestris ab Augusto ad Diocletianum.

427. (154). — Q(uinto) Acilio C(ai) fil(io) Pap(iria) | Fusco, v(iro) e(gregio), | procurat(ori) annon[ae) | Aug(ustorum) n(ostrorum duorum), p(atrono) c(oloniae)([a]) Ost(iensis), procur(atori) | operis theatr(i) Pompeian(i), | fisci advocat(o) codicill(ari) | stationis hereditat(ium) | et cohaerent(ium)([b]), sacerd(oti) | Laurent(ium) Lavinat(ium), | corpus me(n)sorum[10] | frument(ariorum) adiutorum | et acceptorum ([c]) Ost(iensium) | erga se benignissimo.

Ostiae. — Cfr C. VI 1439. — ([a]) tres literae, scilicet prior N. P. C. postea intrusae sunt in locum totidem litterarum erasarum ad Getam pertinentium Antea videtur fuisse *procurat*(*ori*) *annon*(*ae*) *Auggg. nnn. Ost*(*is*). — ([b]) De Ruggiero I p. 125. 127. — ([c]) cfr. n. 16 et C. n 159, ubi nomina acceptorum scribuntur propter vota quaedam decennalia.

428. (2916). — T(ito) Aelio T(iti) f(ilio) | Largo, | eq(uiti) R(omano), proc(uratori) Aug(usti) | bybliotecaru[*m*], | iuris publici .... | privati ([a]).

Praeneste (*Palestrina*). — In tituli latere sinistro literae apparent, quae videntur superfuisse ex alia inscriptione in eodem lapide incisa. — ([a]) Mommsen proposuit *iuris publici* [*et*] *pri vati p*[*e*]*r*[*itissimo*]. Hirschfeld monet bibliothecam iuris civilis et liberalium studiorum Augustum in aede Apollinis condidisse (I p. 150, n. 3).

429. (160). — P(ublio) Bassilio P(ublii) filio | Crescenti, | trib(uno) coh(ortis primae) Germanor(um), | proc(uratori) ludi matutini, proc(uratori) annonae Aug(usti) Ostis. | P(ublius) Vettius Mercurius corn(icularius) eius ([a]) | ob dedicat(ionem) statuae sportul(as) | numero s(upra) s(cripto) viritim dedit ([b]). | Numerus caligatorum ([c]) | decuriar(um sedecim)[10] | colleg(i) fabrum | tignuar(iorum) Ostis, | cura agentib(us) Q(uinto) Turranio | Hermogenen. (sic = *Hermogene*), M(arco) Octa-

vio | Asclepiodot(o), Q(uinto) Tullio Vita(-lione mag(istris) q(uin)q(uennalibus) lustr(i) XXXIII (d).

Ostiae. — Dessau ad C. n. 128 notat honores aetati Severianae vel etiam Gordianae convenire. (a) De Ruggiero 1 p. 483. — (b) Verba *C. Vettius — dedit* postea videntur addita. — (c) cfr. n. 289. — (d) Dessau ad C. n. 128.

430. (161). — Q(uinto) Calpurnio C(ai) f(ilio) | Quir(ina) Modesto, | proc(uratori) Alpium (a), proc(uratori) Ostiae | ad annon(am), proc(uratori) Lucaniae, | corpus mercatorum | frumentariorum per M(arcum) Aemilium Saturum | et P(ublium) Aufidium Faustian(um) | q(uin)q(uennales) ex decreto corporat(orum) q(uaestoribus) M(arco) Licinio Victore et [10] | P(ublio) Aufidio Epicteto. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

Ostiae. — (a) De Ruggiero 1 p. 429.

431. (2922). — T(ito) Flavio T(iti) f(ilio) Germano, | curatori triumphi (a) felicissimi | Germanici secundi !!!!! | !!!!!!!! !!!! (b) exornato | sacerdot(io) splendidissimo pontif(icatus) minor(is) (c), | proc(uratori) vigesimae) her(editatium), proc(uratori) patrimoni, proc(uratori) ludi | magni, proc(uratori) ludi matutini, proc(uratori) reg(ionum) urbi(s), | [a]diuncto sibi officio viarum | [ster]nendarum urbis partibus duabus (d), [10] | [proc(uratori)] vigesimae) her(editatium) Umbriae, Tusciae, Piceni, | [region]is Campaniae, (e) proc(uratori) ad alimenta (f) | [Lucan(iae)], Brutt(ii), Calab(riae) et Apuliae, | cur(atori) [sartor]um, tectorum, operum publicorum) | et aed(ium) [sacrar(um)] (g), aed(ili), duum(vir(o), flam(ini) divi Augusti, duumvir(o) quinq(uennali), patrono coloniae | Cerdo lib(ertus) patrono incomparabili | cum Flaviis Maximino et Germano | et Rufino filis equo pub(lico) ornatis.

Praeneste (*Palestrina*). — Cfr. Dessau — (a) Alibi hoc munus non occurrit. — (b) Erasum est nomen Commodi, cuius secundum triumphum putat Dessau a. 180 esse — (c) cfr. n. 151. — (d) cfr. Hirschfeld 1 p. 151 n. 1. — (e) Regio Campania i. e. Latium et Campania, Hirschfeld 1 p. 65 n. 3. — (f) De Ruggiero 1 p. 417. — (g) Mommsen, Staatsr. 2² p. 443 n. 5. Dessau adnotat hac cura Germanum Praeneste functum esse.

432. (3648). — Q(uinto) Hortensio Q(uinti) f(ilio) Col(lina) | Faustino ad|vocato fis(ci (a), praefecto fabr(um), patrono municipi | collegium fabr(um) Tiburtium ob | merita | l(oco) d(ato) s(enatus) c(onsulto). || *In latere dextro:* Curantibus | C(aio) Alliano Tiburtino et M(arco) Helvio Expectato, | dedicata | [..] id(us) Mai(as) Maximo et Orfito co(n)s(u)libus) (b). || *In latere sinistro:* Curantibus | M(arco) Helvio Exspectato et | Ca(io) Ailiano Tiburtino.

Tibure (*Tivoli*). — (a) De Ruggiero 1 p. 12 sqq. — (b) a. 172.

433. (3955). — Gn(aeus) Munatius M(arci) f(ilius) Pal(atina) | Aurelius Bassus, (proc(urator) Aug(usti), | praef(ectus) fabr(um), praef(ectus) coh(ortis) tertiae sagittariorum, praef(ectus) coh(ortis) iterum (secundae) | Asturum, censitor civium Romanorum coloniae Victricensis quae est in Brittannia | Camaloduni, curator | viae Nomentanae, (c) | patronus eiusdem [10] | municipi, (d) flamen perpetu(u)s, | duumvirali potestate, | aedilis dictator (quartum).

Nomenti (*Mentana*). — *Procurator Augusti* dicitur ut ordo eius intelligatur. Cfr. Hirschfeld 1 p. 241 n. 1. — (b) Urbs Camulodunum Britannia appellata est *colonia Victrix* cfr. C. V. p. 33. — (c) *Curatores viarum* ordinis equestris suburbanis tantum viis praeerant. Cfr. Hirschfeld 1 p. 112 n. 1. Mommsen 2³ p. 1048. — (d) i. e. Nomenti.

434. (170). — Aegippi (a) || L(ucio) Mussio Aemiliano, | Laurenti Lavinatium (quattuor) milit(iarum) (b), v(iro) e(gregio), | praefecto vehicul(orum) | trium provinciarum Galliae, Lugdunens(is), | Narbonens(is) et Aquitanic(ae), | ad (sestertium sexaginta milia), proc(uratori) Alexandriae Pelusi p[hylaciae] (c) | a (sestertium centum milia), proc(uratori) portus utriusque) ad (sestertium ....), viro innocentissimo, codicarii naviculari et quinque corporum) navigantes (d) ob insignem eius erga se | benivolentiam a[...]

singu|larem abstinentiam. | *In latere:* Dedic(ata) XV kal(endas) Iun(ias) | d(ominis) n(ostris) [*Philippis*] | Aug(ustis) co(n)s(ulibus) (c), | curant(ibus) nun(dinas) Hermogen[*e*] | Au[*g(usti)*] n(ostri) l(iberto), Paulino, Coz[*mo*] (f).

Ostiae (?). — (a) Agnomen est. — (b) i. e. primipilus, praefectus cohortis, tribunus militum, praefectus equitum fuerat. — (c) sic probabiliter Hirschfeld, 1 p. 263 (cfr. De Ruggero 1 p. 283); in C. VI n. 1624: *Phari*. — (d) Quinque corpora sunt lenunculariorum Ostiensium. Cfr. C. n. 358: .... *navicularius V corpor(um) lenunculariorum Ost(iensium)* et C. n. 4144. — (e) a. 247. — (f) Proposuit Mommsen.

435. (172 add.). — Q(uinto) Petronio Q(uinti) f(ilio) | Meliori, | proc(uratori) annon(ae), adiutori curatoris | alvei Tiberis et cloacarum, | curatori rei publ(icae) Saenesium, | praetori Etrur(iae) XV populorum | bis, trib(uno) mil(itum) leg(ionis) III Gallicae, sc[*r(ibae)*] | q(uaestorio sex) primo principi (a), praet(ori) Laur(entium) | Lavin(atium), (b) III viro q(uin)q(uennali) Faesulis, | pontif(ici) Faesulis et Florentiae | corpus me(n)sor(um) frum(entariorum) Ost(iensium). | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice). || *In latere:* Ded(icata) III non(as) Feb(ruarias), | L(ucio) Eggio Marullo, Cn(aeo) Papirio | Aeliano co(n)s(ulibus) (c). | Locus atsign(atus) (*sic*) per C(aium) Nasenn(ium) | Marcellum, cur(atorem) p(er)p(etuum) oper(um) pub(licorum) (d).

Ostiae. — (a) « *Scriba quaestorius sex primus princeps* reperitur etiam vol. VI n. 1805, sed paulo brevius appellatus *scriba quaestorius princeps* » Dessau. — (b) i. e. Lavinii. — (c) a. 184. — (d) cfr. C. n. 171.

436 (EE. 7, 1212). — T(ito) Petronio T(iti) f(ilio) | Aniens(i) Prisco, | procuratori Aug(usti) | ferrariarum et annonae | Ostis, praef(ecto) alae (secundae) Pannonior(um), | trib(uno) leg(ionis) septimae) Geminae Felicis, | praef(ectus) cohortis) .... !!!!! | tr!!!! | !!!!! | !!!!! | !!!!! | lyntr (a) !!!! | l(oco) d(ato) d(ecreto) [*d(ecurionum)*].

Ostiae. — (a) Cogitavit Lanciani, qui edidit in *Not. degli scavi* 1888 p. 739 de collegio lyntrariorum.

437. (2939). — M(arco) Venidio | Rogatiano, | eq(uiti) R(omano), filio | M(arci) Venidi Roga|tiani e(gregi) v(iri) | a ducenaris (a) | M(arcus) Venidius | Victor fratri | dulcissimo.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) i. e. procurator ducenarius.

438. (4250). — ....milio A(uli) fi(lio) .... al(....) Victorino, | procuratori Aug(usti) | ad accipiendus (*sic*) census | in provinc(ia) Gallia | Lugudunenensi (*sic*) et in provin|cia Thracia, eques|tribus mi|litiis functo, equo publico, | C(aius) Vivius Iulianus scr(iba) q(uaestorius) | amico optimo | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Tibure (*Tivoli*).

Inscriptiones magistratuum post Diocletianum.

439. (157). — .... [*n*]ecessitate certamen | .... ulos armabantur | .... dito sed sine usu ab initio derecto | .... numquam ane hac publica adiumenta | [*requirebat* .... *Ac*]holius Abydus v(ir) c(larissimus), | [*praefectus annonae urb*]is Romae.

In Portu. — « Verbis *necessitate, certamen, armabantur* significari ludos harenae putavit De Rossi (*Bull. d. arch. crist.* 6 p. 74), totum autem titulum pertinere ad aedificium publicum ludis gladiatoriis destinatum, mox *sine usu de-r[el]ictum* (v. 3), scilicet his ludis publice abolitis, deinde ab Acholio Abydo praefecto annonae in novos usus versum. Inde principium ita supplet: [*hic miseri in dirum saeva n*]*ecessitate certamen* [*ad oblectandos sua morte pop*]*ulos armabantur*. Idem titulus adtribuit aetati Theodericianae. Sed quam multa in his sint incerta, quivis videt » Dessau.

440. (2165). — Anicio Achilio Glabri|oni Fausto (a), claris|simo viro, quaestori | candidato, praetori | tutilari (*sic*), comitis (*sic*) in|tra consistorium, | tertio praefecto ur|bi utriusque inpe|rii iudicii[*s*] sublimita|to (b), praefecto praeto|rio |Italiae. Afric(a)e et | Inlyrici, quod et prae|sentibus gloriae et | futuris intcitamen|to (*sic*) ad virtutem fore[*t*], ro|gantibus Aricinis, | qui beneficiis et re|mediis eiusdem ampl|issimi viri ab into[*le*]ra|bilibus ne-

cessitati[10]|bus fuerant vindica|ti, ob praestita circa | se beneficia, ordo | et cives statuam | conlocaverunt.

Ariciae (*Ariccia*). — Tractaverunt Henzen *Bull. d. Inst.* 1857 p. 37, Borghesi opp. 8 p. 569. — (a) Consul fuit a. 438. — (b) « i. e. iudicio imperatorum utriusque imperii ad praefecturam urbis evecto » Dessau.

441. (2917). — Bassi (a). || Aniclo (*sic* = *Anicio*) Auchenio | Basso, v(iro) c(larissimo), procons(uli) | Camp(aniae) (b), provisori eius|dem provinciae, res|titutori generis | Aniciorum ob merita | eius industria (*sic* = *inlustria*) | ordo populusque civita|tis Praenestinae pon(endam) cens(uit). [10]

Praeneste (*Palestrina*). — (a) Agnomen est. — (b) inter a. 379 et 383, cfr. De Ruggiero 2 s. v. *Campania* et C. n. 1875.

442. (1120, 2). — Aincio (*sic* = *Anicio*) Probo v(iro) c(larissimo) et Anicihe (*sic*) Probe c(larissimae) e (= *f*(*eminae*).

Tusculi (prope *Frascati*). — In lamina aenea.

443. (2919). — Barbaro | Pompeiano, v(iro) c(larissimo), consulari Camp(aniae) (a) | universus ordo totus adq(ue) ad iutus beneficiis eius, simul etiam quod publica aedificia in ruinam conlapsa benivola dispositione refici adq(ue) instaurari praecepit, statuam ad perpetuitatem | nominis eius adque memoriae in foro habitu civili, exultantibus[10] | cunctis, constituit, curante Iul(io) Laurentio, v(iro) p(erfectissimo), curatore civitatis eius || *In latere:* Dedicata quintum) n(onas) Mar(tias) | M(arco) Nummio Albino, | L(ucio) Laelio Maximo co(n)s(ulibus) (b), curant(e) C(aio) Valerio Dolutio Marciano (c).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) a. 333. — (b) a. 227; inscriptio primaria substituta est in locum antiquioris erasae. — (c) cfr. supra n. 60.

444. (2010). — F(lavi) Gregori v(iri) d(evotissimi).

In Portu. — In fistula plumblea.

445. (165). — Flavius Stilico.

In Portu. — In columnis marmoreis.

446. (2046). — ....r(?) Opilio v(ir) c(larissimus) et inl(ustris), | pra(e)f(ectus) urb(i)s adque | [p]atric(iu)s fecit. || *In latere sinistro:* Sublatam.

In Vico Augustano (*Castel Porziano*). — « De duobus Opilionibus, qui fasces gesserunt a. 453 et 524 dixit Rossius inscr. chr. I p. 450 » Dessau.

447. (2009). — Probiani v(iri) i(nlu)stris); Epifanies c(larissimae) [*f*(*eminae*)].

In Portu. — In fistula plumblea. Cfr. Bruzza *Bull. comm. mun.* 1878 p. 132.

448. (173). — Vi[n]centi. | Ragonio Vincentio v(iro) c(larissimo), | oratori fori urban[ae] pr[a]efectur[a]e, qu[a]estori pr[a]etori triu[m]phali, consuli, pr[a]efecto annon[a]e: qui in primis | annis a se petens omnia orna|menta virtutum, nihil sibi de | generis sui nobilitate blanditus, quantum virtutum spei[10] promittere procedentis [a]etatis, | excellentium factorum uber|tate perdocuit. Hinc denique factum est, ut ordo noster con|sensu totius c[ivi]tatis, ut me|r[u]it p[at]ronum sibi perpetuum liben|ter optaret.

In Portu. — Persimilis titulus repertus est Romae a corpore mensorum Portuensium, Vincentio die 25 Aug. 389 post abdicatam praefecturam annonae dedicatus (C. VI n. 1759). — (a) i. e. advocatus.

449. (139). — Curavit Ragonius | Vincentius (Celsus, v(ir) c(larissimus), praefectus | annonae (a) urbis | Romae et ci|vitas | fecit memorata | de proprio.

Ostiae. — Ad idem opus publicum videtur pertinere fragmentum, quod De Rossi supplevit C. n. 138: [*Florente imperio dominorum nostrorum invictissimorum*] *principum Valentiniani, Theodosi et Arcadii semper Augustorum,* | .... *Ragonius Vince*]*ntius Celsus, v(ir) c(larissimus), praefectus annonae urbis Romae* .... *curavit*]. — (a) Cfr. De Ruggiero 1 p. 480.

Inter inscriptiones magistratuum alias, quae partim certo, partim probabili vel dubio iudicio possis adnumerare: C. n. 174-175. 177. 179. 182-184. 186. 189-195 (Ostiae). 2110 (*praefecti vigilum*). 2111 (Lanuvii). 2614. 2615. (Tusculi). 2920. 2923. 2936. 2943-45 (Praeneste). 3617 (*legati legionis VI Ferratae, proconsulis Siciliae a divo Vespasiani*). 3618. 3619 (*praefecti aerarii Saturni*). 3619 a. 3620-22 (Tibure). 3910 Sessani. 3916 (*consulis*). 3947 (Nomenti). 3964. 4006 (Fidenae). 4060 (*quaestoris*; Fidenae). 4125 (*quaestoris*). 4130 (*praetoris*; Ostiae). 4192 (*consulis*). 4193 (*X viri*). 4194 (in Nemore). 4243. 4244 a (*proconsulis*). 4248 (*iuridici Britanniae*). 4248 a. 4249 (Tibure).

IV. — Inscriptiones apparitorum et servorum publicorum.

(*a*) ***Scribae.***

450. (354). — D(is) m(anibus) | L(uci) Fabrici L(uci) f(ili) Pal(atina) | Caeenni Galli, eq(uitis) Rom(ani), | pontif(icis), L(aurentis) L(avinatis) (a), scrib(ae) aedilic(i), omnibus honor(ibus) in c(olonia) Ost(iensi) (uncti), | Italicus p(atri) dignissimo.

(a) An *pontificis Laurentium Lavinatium?*

451. (3949). — Sex(tus) Mutilius Sex(ti) f(ilius) Col(lina) | Primus, scr(iba) q(uaestorius) et aed(ilium) cur(ulium).

Nomenti.

452. (2265). — L(ucio) Peducaeo | Saturnino, | decuriali | dec(uriae) scribarum libr(ariorum) | et Iuliae praeconiae | consularis (a) ex testamento arbitratu | Peducaeae C(ai) f(iliae) | Severinae uxoris.

In agro Albano. — (a) de decuria Iulia praeconum consulari cfr. Mommsen I[2] p. 329 not. 5.

453. (2839). — [*Sex(to)? P*]ompeio [*Sex(ti) f(ilio)* | *P*]al(atina) Baeb[*iano*, | *scrib*]ae quae[*storio*, | *scrib*]ae aedil[*icio*, | *Sex(tus)* *P*]omp[*eius Sp(urii) f(ilius)* *Col(lina)*] Mussianus, | [*quinque*]nnalis de- curiae | [*sacerdo*]tium videntalium | [*et Baebi*]a [*F*]lora mater | [*filio*] piissimo.

In agro Praenestino. — Supplevit Henzen ex titulo C. VI n. 567.

454. (2108). — Cn(aeo) Ricinio Cn(aei) f(ilio) Pup(inia) Persae, scr(ibae), | tr(ibuno) mil(itum), avonculo, | Pomponiae L(uci) f(iliae) Rufae matri, | Thoriae (a) A(uli) f(iliae) aviae, | L(ucius) Albius L(uci) f(ilius) Fab(ia) Rufus scr(iba) aed(ilicius), | Quintiae L(uci) f(iliae) Rufae uxsori.

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — (a) « Thorios fuisse Lanuvii scimus etiam ex Cicerone de fin. 2, 20, 63 » Dessau.

455. (3645). — P(ublius) Septumius P(ublii) f(ilius) | Col(lina), scr(iba) q(uaestorius) | de sexs primis. || P(ublius) Aquillius | Gallus. || Fannia | uxsor.

Tibure (*Tivoli*).

456. (2940). — [.... *Volu*]ntilius C(ai) f(ilius) | Macer | [*viator* (*quindecim*)*vi*]r(um) sacr(is) faciund(is) | .... vir. (a) scr(iba) curul(ium) (b) | .... us | .... o locus sepulturae public(e) datus / | .... tiumque in campo sibi e.... co..... || Voluntilia | Prisca uxor.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) [*viator III viri(um) et IIII*] *vir(um)* supplevit Henzen probabiliter ita ut III viri viarum curandarum intelligendi sint. — (b) intelligendus fortasse *scriba librarius aedilium curulium.*

457. (188). — [*Dis manibus*] | .... | item L(aurentis) L(avinatis)(?) .... [*scr(ibae) vel viatoris*] aed(ilium) cur(ulium), | sacerd(otis) bidentali[*s*], neocori Iovis magni Sarap(idis) (a) | Fundania P(ublii) f(ilia) Priscilla marito | optimo et sibi fecit.

Ostiae? — (a) cfr. n. 453.

(*b*) ***Lictores.***

458. (296). — L(ucio) Antonio | Epitynchano, | lictori dec(uriae) curiatiae, quae sacris | publicis apparet, | q(uin)q(uennalis) collegi fabrum | tignuariarum Ostis, | seviro Aug(ustali) in provinc(ia) Narbonensi colonia | Aquis Sextis.

Ostiae.

459. (2520). — Quintus | Cornelius | Campani l(ibertus) | Gallipus, | lictor, | sibi et || An.... | q.... | Athe[*naidi*] | cont[*ubernali*] | ben[*e de se*] | mer[*itae*].

In agro Tusculano.

460. (2840). — T(itus) Flavius Au(gusti) l(ibertus) | Epictetus ab epistulis

a copi(i)s mil(itaribus) (a), lictor | curiatius, hic situs est. | Hunc titulum Flavia Tyche uxor coniugi optimo.

In agro Praenestino. — (a) Cfr. Hirschfeld, *Jahrb. für kl. Philol.* 1868 p. 695. Mommsen 2 p. 1031 n. 2. Officium videtur saeculo secundo abolitum esse.

461. (2522). — L(ucius) Sextilius Satyr, lictor curiatius (a), fecit sibi et | Sextiliae Agele libert(ae) | uxoriq(ue) suae optimae | et dignissimae feminae | de se bene meritae et | L(ucio) Sextilio Saturnino | filio suo (*qui*) vixit ann(is) | III et mensibus VI; | L(ucio) Sextilio L(uci) f(ilio) Proculo | filio Satyri (*qui*) vix(it) an(nis) VII.

In agro Tusculano. — Cfr. n. 458. — (a) Cfr. Mommsen, Indice p. 1294.

462. (2521). — L(ucius) Sextilius L(uci) libertus) Satyr, | lictor curiat(ius), sibi et Claudiae | Acme uxori | suae fecit.

In agro Tusculano. — Cfr. n. 457.

(c) *Viatores.*

463. (3647). — Valeriae | Donatae uxori | carissimae fecit | Ti(berius) Claudius | Aug(usti) lib(ertus) | Lysimachus, viator | sodalium Augustalium, | et sibi posterisque suis et | libertis et libertabus | posterisque eorum.

Tibure (*Tivoli*).

464. (373). — L(ucio) Licinio L(uci) fil(io) Pal(atina) | Herodi, | equiti Romano, decuriali | decuriae viatoriae | equestris co(n)s(ulum), decurioni, | quinquennali, duumviro, | sacerdoti Geni coloniae, flamini | Romae et Augusti, curatori operum publicorum, | quaestori aerari, aedili, flamini | divi Severi, sodali Arulensi, | praetori primo sacris Volkani faciundis, | ordo Augustalium | optimo civi ob merita.

Ostiae. — De Ruggiero I p. 309. — De Ruggiero I p. 741.

464 *a.* (2605). — Dis manibus Marci Publici Marci liberti Unionis.

Te rogo praeteriens fac | mora et pe[r]lege versus, Quos ego (a) | dictavi et i[ussi] scribere quendam. | Est mihi terra le[vis] merito, sed quiesco | marmore clausus. Reddedi (*sic*) depositum (b). | coaglavi semper amicos, Nullius thalamos turbavi, nemo queretur. Coniunx kara | mihi necum bene vixit semper honeste. | Praestiti quod potui, semper sine lite recessi. Unus amicus (c) erat tantum mihi, qui praestitit omnia semper honeste. | Titus Fl(avius) Hermes v(iator) q(uaestorius). Tunc meus adsidue semper bene lux amice focus (e).

Fecit Unio sibi et Galliae Tyche | optimae coniugi et Aemilio | Isidoro verna suo et posterisq(ue) | suorum et coniugis suae | et Isidori et eorum posterisque et | M(arco) Publicio Felici alumno su[o].

Tusculi (prope *Frascati*). — Commentum fecit Laurenti. Auctor carminis singularis videtur, versus hexametros passim decerpsit quos ut suos redderet verbis redundantibus ampliavit. Hinc nati sunt incompti et barbari versus, qui neque metricam (cfr. carminis versus 1, 8, 9) nec grammaticam legem ubique servant. — (a) Scilic. *Unio*, qui illam versiculorum saturam a se conflatam sepulchro suo inscribendam mandaverat. — (b) Scilic. optimae fidei homo et a qualibet fraude alienus. — (c) Scilic in re a coniunxi, mutuo foedere sociavi, ut vult Forcellinius ad v. *copulo*. — (d) Scilic. T. Flavius Hermes de quo inferius. — (e) Versus est pentameter Tibulli I, 1, 6 « *Dum meus adsiduo luceat igne focus* », quem more solito infelix poeta verbis interiectis deturpavit.

465. (169). — P(ublio) Martio Qu(irina) | Philippo, | curatori viae Praenestinae, aedilicio (?) curuli, v(iatori) quaestorio ab aerario, | tribuno fabrum navalium Portens(ium) (b), | corpus fabrum navalium Ostiens(ium), quibus ex s(enatus) c(onsulto) coire licet, | patrono optimo s(ua) p(ecunia) posuit). *In latere sinistro*: Dedicata III idus Apriles, | Scapula Tertullo et Tineio Clemente co(n)s(ulibus), | cura agentibus Calocaero lib(erto) (?) | C(aio) Vettio Opiato, M(arco) Clodio Minervale q(uin)q(uennalibus) per(petuis).

Ostiae. — (a) expectes *viatori* vel *scribae* ... — (b) Fortasse partem totius corporis ... navalium fuisse notat Dessau. De ... v. ipsum p. 8. — (c) a. 198. — ... ? — ... collegii. — Persimilis titulus ex ...

ab eodem corpore C. Iulio Philippo eq[u]iti Romano dedicatus.

466. (1251). — .... lio Polli[oni .... | .... decu]riali viato[ri] .... | .... ordo de[cu-r(ionum)] .... | .... et viato[ri] ....

Tibure (*Tivoli*).

467. (3443). — M(arco) Valerio | Admeto | viatori pr(aetorum) et | co(n)s(ulum), | seviro Aug(ustali) | fecit | Valeria M(arci) f(ilia) | Quinta | patri piissimo et | Valeria Sympherus[a] | coniunx.

Afilis (*Affile*).

(d) Apparitor simpliciter dictus.

468. (3492). — M(arcus) Vetius M(arci) l(ibertus) Cissus, | apparitor (decem)vir(um), | (sex)vir Aug(ustalis) Tebulaesue, (a) libertis libertabusque | suis posterisq(ue) eorum | testamento fieri iusit (*sic*) | arbitratu Martialis l(iberti).

Saracinesco. — (a) Sic excepit Revillas. Dessad opinatur TREBVLAE . SVF. in lapide fuisse, quod ad Trebulam Suffenatium, Sabinorum oppidum, referendum esset.

(e) Accensi et accensi velati.

469. (2298). — M(arcus) Aurelius Cottae | Maximi (a) l(ibertus) Zosimus, | accensus patroni (b).

Libertinus eram, fateor; | sed facta -egetur | Patrono Cotta nobilis umbra mea (c). | Qui mihi saepe libens census donavit | equestris (d), Qui iussit natos | tollere quos aleret, | Quique suas commisit opes | mihi semper (e), et idem Dotavit | natas ut pater ipse meas, | Cottanumque meum produxit | honore tribuni, Quem fortis | castris Caesaris emeruit (f). | Quid non Cotta dedit? qui nunc | et carmina tristis Haec dedit | in tumulo conspicienda meo (g).

Aurelia Saturnina Zosimi.

In agro Albano. — Tractavit Henzen *Ann. d. Inst.* 1865 p. 6. — (a) Consul a. p. C. 20. — (b) i. e. Cottae consulis. — (c) i. e. sed legetur umbra mea facta esse nobilis a patrono Cotta. — (d) Non videtur intelligendum esse Zosimum equo publico ornatum esse. — (e) Opes administravit, sed dubium est num procurator fuerit. — (f) Filius Zosimi ordini equestri adscriptus et tribunus militum sub Tiberio duce ut videtur fuit. — (g) Fuit Cotta quem scimus poëtam fuisse, auctor carminis? Fortasse intelligendum est ei monumentum, ab uxore Zosimi factum, ut bona omnia liberti deberi.

470. (2263). — H. F. M. F. (a) || P(ublius) Faltonius P(ublii) f(ilius) Apollonius, | mag(ister) vici (b), accens(us), | Rubria C(ai) et (Caiae) l(iberta) Ge, | Liguria A(uli) f(ilia) Olympia, | P(ubli) Faltoni Hedistenis l(iberti) Euchresti.

In agro Albano. — (a) Quid subsit non intellegimus. — (b) cfr. n. 23. Cum inscriptio nuperrime Ostiae reperta magistros vici sine dubio Ostienses nominet, haud certum est num Apollonius magister vici Romae fuerit.

471. (4012). — M(arcus) Consius M(arci) l(ibertus) | Cerinthus, | accensus velatus, | immunis cum sim | ex voluntate mea | et impensa mea | clivom stravi | lapide ab imo susum | longum pedes CCCXL, | latum cum marginibus | pedes VIIII: fit quod | stravi milia pedum | ꟾꟾꟾꟾLX; | iterum eundem | clivom ab imo levavi | et clivom medium | fregi ed depressi | impensa mea regione | Ficulensi pago Ulmano | et Transulmano | Peleciano usque | ad Martis et ultra.

Ficuleae (*La Cesarina*). — De hoc lapide tractavit Mommsen in dissertatione sua de accensis velatis (*Ann. d. Inst.*) 1849 p. 209-220, cfr. De Ruggiero I p. 19) et sententia quidem eius magni momenti est. Haud tamen cum eo consentit Dessau in adnotatione. Ceterum haud dubium esse potest, Cerinthum opus fecisse ex voluntate sua, cum per immunitatem ipsi excusari licuerit: sed non constat, utrum de immunitate totius centuriae accensorum agatur, an de immunitate a collegis Cerintho data. Cfr. nn. 4013, 4014.

472. (2812). — A(ulo) Plutio Epaphrodito, | accenso velato (a), | negotiatori sericario, | liberti patrono | ob merita | eius.

Gabiis (*Pantano*). — (a) De Ruggiero I p. 18 sqq.

(f) Servus publicus.

473. (197). — D(is) m(anibus). | Cuties Epigonenis. | Andrias ser(vus) pub(licus) | fec(it) sibi et coni(ugi) b(ene)m(erenti) loc(o) don(ato) | ab Cassia Nigella.

Ostiae.

474-481. — *FASTI SODALIUM AUGUSTALIUM.*

474. (2388). — [*ann*(*o*)] III [*Ti*(*berio*)] Caesare Aug(usto tertium), Germanico (iterum) co(n)s(ulibus) (a) | .... nus | .... s.

Bovillis. — (a) a. p. C. 18.

475. (2389). — .... onius .... | .... iulia .... | [*ann*(*o*)] LV | [*Ser*(*gio*) *Galba imperatore*] (iterum), T(ito) Vinio [*co*(*n*)*s*(*ulibus*)] (a) | vi.... | iuven.... | ia.... | vi....

Bovillis. — (a) a. 69.

476. (2390 add.). — [*L*(*ucio*) *Ceionio Commodo Vero, Sex*(*to*) *Vetuleno Civic*]a Pompeian[*o co*(*n*)*s*(*ulibus*)] | .... us (tertium) .... umber (quartum) | .... erus (tertium). | *Ann*(*o*) CXXIII | *L*(*ucio*) *Aelio Vero Caesare* (*iterum*), *P*(*ublio*) *Coelio Vibu*llio Balb[i]no co(n)s(ulibus) | .... us [illegible] astus (iterum) .... erus (iterum) | ....tus I.... *ann*(*o*) CXXIIII *T*(*ito*) *Iunio Censorio Nigro, G*(*aio*) *Pomponio* Camer[*i*]*no co*(*n*)*s*(*ulibus*) (b) ....

Bovillis. — Tractavit Huelsen [illegible] p. 482 sq. — Ad a. 136-138 spectat.

477. (2391). — Magisteria sod[*alium*] *Aug*[*ustalium*] [illegible] | Claudialium an[*no*] : Imperatore [illegible] Pio Felice A[illegible] | Decimo Caelio Balbino (iterum) [illegible] | Gaius Labe[illegible] (iterum) | Sextus Furnius Sulpicianus (primum) | Lucius Valerius Pa[illegible] | [illegible] Messala [illegible] Salvius [illegible] Lucius Mar[illegible] Sabinus [illegible] | Lucius [illegible] Lucius Le[illegible] Saturninus .... [illegible] .... Stilo [illegible] ....

[illegible] A. 2[illegible]

478. (2392). — Imp(eratore) Caes[*are*] *Vespasiano Aug*(*usto*)] T(ito) Caes[*are*] A[*ugusti f*(*ilio*) *co*(*n*)*s*(*ulibus*)] | p[*ost*] R(omam) c(onditam) [*an*(*no*) *DCCCXX*..] P(ublius) Valer[*ius* ....] | co[*optatus*]. — M(anio) Acil[*io Glabrione*], | M(arco) U[*lpio*] *Traiano co*(*n*)*s*(*ulibus*) | *p*(*ost*) *R*(*omam*) *c*(*onditam*) *an*(*no*) *DCCCCXXXXIIII* L(ucius) Cei...., | L(ucius) No...., | T[illegible] S....

Bovillis. — Ad a. 70/79 et 91 spectat.

479. (2393). — .... | [c]oo[*ptatus* | *G*(*a*)*io*) *Bruttio Praesen*]*te* (iterum) [illegible] *co*(*n*)*s*(*ulibus*) (a) | *p*(*ost*) *R*(*omam*) *c*(*on*)*ditam*) an(no) DCCCCXXXII | .... s Maxmu[*s*] | c[o]optat(us). — | [*Ti*(*berio*) *Claudio Severo*, G(aio) Aufidio Victorino [*co*(*n*)*s*(*ulibus*)] (b) | *p*(*ost*) *R*(*omam*) *c*(*ondita*)... an(no) DCCCCLIII. — [*Imp*(*eratore*) *Caesare M*(*arco*) *Aurelio Se*]vero Alexan[dro] (c) Pio Fel[ice] Au[*g*(*usto*)] | (iterum), *L*(*ucio*) *Aufidio Marc*]ello II.... (d) | .... s .... (e) | .... peri ....

Bovillis. — (a) Erasum esse nomen Sex. Quintilii Condiani, quem occidit Commodus, n. a. Dessau. — (b) a. 180. — (c) a. 200. — (d) A[LEXANDR]O erasum est. — (e) a. 226.

480. (2394). — .... pius coopt[*atus*]. — *L*(*ucio*) *Eggio Marullo* Cn(aeo) Papirio Aelia[*no co*(*n*)*s*(*ulibus*)] (a) | *p*(*ost*) *R*(*omam*) c(o)nditam (a)nno) DCCCCXXXII | .... atus coopta[*tus*] | .... imp(eratore) Ant[illegible] | ....

[illegible] a. 184. Eiusdem anni est frag[illegible] erasum est.

481. (2396). — .... et coopta[*tus*]. — [illegible] *F*[illegible] *Gaio*) *E*ruc[illegible] | *p*(*ost*) *R*(*omam*) [illegible] *DCCCCXXXXVI* [illegible] *P*(*ublius*) *Helv*[*i*]us [illegible] | .... *c*(*o*)*n*(*s*)*u*[illegible]

Vol. II. Fasc. III.

SYLLOGE EPIGRAPHICA

ORBIS ROMANI

Cura et Studio **HECTORIS DE RUGGIERO** Edita

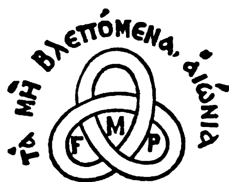
Volumen I.

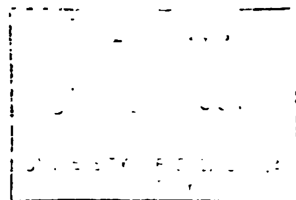
INSCRIPTIONES ITALIAE CONTINENS

EDIDIT

DANTES VAGLIERI

Fasc. III.

ROMAE
SUMPTIBUS FR. M. PASANISI
Via Principe Umberto, 133

1892.

LIPSIAE - APUD
GUSTAVUM FOCK — 1892

SIGNA ET COMPENDIA

Signa, quibus usi sumus, sunt solita. Unci quadrati partem quae desideratur indicant; unci rotundi complementa litterarum singularium. Signa!!!!! indicant vocabula erasa; ''''' vocabula quae non excipiuntur; | versuum divisionem indicant; in carminibus litterae grandes principium versuum. Quum numerus versuum maior est quam decem notavimus. Originem inscriptionum certam aut etiam probabilem semper subscripsimus. Quaestiones, quae ad lectionem spectant, raro attulimus: lectione, quae in *Corpore* firmata est, et supplementis clarorum ipsius editorum aut usi sumus aut recessimus, in notis indicavimus.

Index operum et ephemeridum:

Libros, qui in manibus omnium cultorum antiquitatum sunt nudo nomine auctoris civitavimus; sunt praesertim:

BORGHESI, *Oeuvres complètes.* Vol. I-IX — Parisiis, 1862-74.
FORCELLINI, *Totius latinitatis lexicon* — Prato, 1858-75.
HIRSCHFELD, *Röm. Verwaltungsgeschichte.* Vol. I — Berolini, Weidmann.
KUBITSCHEK, *Imperium Romanum tributim discriptum* — Vindobonae, Tempsky, 1889.
MOMMSEN, *Röm. Staatsrecht.* Vol. I, II (ed. tertia). Vol. III — Lipsiae, Hirzel.
MARQUARDT, *Röm. Staatsverwaltung.* Editio altera. Vol. I: *Die Organisation des röm. Re*[illegible] — Vol. II: *Das Finanzwesen* (cur. Dessau). *Das Militärwesen* (cur. Domaszewski). — Vol. III: *Sacralwesen* (cur. Wissowa) — Lipsiae, Hirzel.
PRELLER, *Röm. Mythologie.* Ed. altera (cur. Jordan) — Berolini, Weidmann.
ROSCHER, *Lexikon der Mythologie.* Vol. I, II — Lipsiae, Teubner.
DE RUGGIERO, *Dizionario epigrafico.* Vol. I, II — Romae, Pasqualucci.
SCHILLER, *Geschichte der röm. Kaiserzeit.* Vol. I, II — Gothae, Perthes.

Usi sumus praeterea his libris et ephemeridibus:

Annali dell'Instituto di corrispondenza archeologica — Roma, 1829-85.
BECKER, *Handbuch der röm. Alterthümer. I Theil (Topographie der Stadt Rom)* — Leipzig, 18[illegible]
BORMANN, *Ungedruckte lat. Inschriften* — Berlin, 1871.
BRUNS, *Fontes iuris Romani antiqui.* Ed. V (cura Mommseni) — Friburgi, Mohr.
Bullettino della Commissione archeologica municipale — Roma, 1871-92.
Bullettino dell'Instituto di corrispondenza archeologica et *Bullettino dell' imp. Instituto archeol. germanico, sezione romana* — Roma, 1829-92.
Bullettino dell'Instituto di diritto Romano — Roma, 1888-92.
DE ROSSI, *Bullettino di archeologia cristiana* — Roma, 1863-92.
ECKHEL, *Doctrina nummorum veterum* — Vindobonae, 1792-98.
Ephemeris Epigraphica, Corporis inscriptionum latinarum supplementum — Berolini, 1872-92.
Hermes, Zeitschrift für klassische Philologie — Berlin, 1866-92.
HUSCHKE, *Das alte röm. Jahr* — Breslau, 1869.
Jahrbücher (Neue) für Philologie und Pädagogik — Leipzig, 1852-92.
JORDAN, *Observationes rom. subsicivae* — Regimontii, 1883.
JORDAN, *Symbolae ad historiam religionum italicarum alterae* — Regimontii, 1885.
JORDAN, *Topographie der Stadt Rom* — Berlin, 1871-78.
KAIBEL, *Inscriptiones graecae Siciliae et Italiae* — Berolini, 1890.
MARINI, *Gli atti e monumenti dei fratelli Arvali* — Roma, 1795.
MOMMSEN, *Die röm. Chronologie bis auf Caesar* — Berlin, 1858.
MOMMSEN, *De collegiis et sodaliciis Romanorum* — Kiel, 1843.
MOMMSEN, *Res gestae divi Augusti iter. ed.* — Berolini, 1883.
MOMMSEN, *Röm. Forschungen* — Berlin, 1864-79.
MUELLER, *Handbuch der klassischen Alterthums-wissenschaft* — Nördlingen, 1885-92.
Notizie degli scavi di antichità — Roma, 1876-92.
ORELLI, *Inscriptionum latinarum selectarum amplissima collectio.* Vol. III, ed. G. Henzen — Turici, 1[illegible]
Revue archéologique — Paris, 1844-92.
Rheinisches Museum — Bonn, 1842-92.
RICHTER, *Topographie der Stadt Rom* — Nördlingen, 1889.
SCHIESS, *Die röm. collegia funeraticia nach den Inschriften* — München, Ackermann.
SOLTAU, *Röm. Chronologie* — Freiburg, 1889.

libus)(?) | *p*(*ost*) *R*(*omam*) *c*(*onditam*) *an*(*no*)] DCC[*CC*....

Bovillis. — Ad a. 193 spectat. Eorundem fastorum sunt fragmenta C. n. 2397-2404.

1. ***Rex sacrorum.***

482. (2413). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Manlio L(uci) f(ilio) Pal(atina) | Severo, regi sac|rorum (a), fictori | pontificum p(opuli) R(omano), (quattuor)|viro Bovillensi|um collactane|o dulcissimo et | indulgentissimo erga se fecit.

Bovillis (prope *le Fratocchie*). — (a) Dessauo videtur rex sacrorum Severus fuisse ubi quattuorvir, id est Bovillis; Mommsen probabiliter recte (C. VI 2125) putat eum regem Romae fuisse et equestris ordinis homines eo sacerdotio ornari potuisse.

2. ***Pontifex dei Solis.***

483. (2082). — Translata (a) ex obscu|ro loco, curante | Iunio Gallieno v(iro) c(larissimo) pp. (b) | po(n)tif(ice) dei Solis invicti, | cur(ante) T. L. L. (c).

Lavinii (*Pratica*). — (a) sc. statua. — (b) *Patronus perpetuus* dubitans explicat Dessau in indice. — (c) nomen est.

3. ***Virgo Vestalis.***

484. (4120, 1). — Calpurniae | Praetextat(ae) | v(irginis) V(estalis) | maxim[*ae*] | immun[*is*].

In lamina aenea in agro Tusculano reperta. Usus harum tabellarum ad virgines Vestales pertinentium incertus est. Cfr. C. VI p. 508.

4. ***Lupercus.***

485. (3442). — L(ucio) Afilano L(uci) f(ilio) | An(iensi) Provinciali, | equo p(ublico) ornat(o), | Luperco desig(nato). | Huic ordo statu|am decrevit; | Lucius Afilanus Verecun|dus h(onore) u(sus) s(umptum) r(emisit) (a). | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Afilis (*Affile*). — (a) Sic recte supplet Dessau adnotans patrem sumptum statuae filio puero decretae remisisse.

5. ***Cabenses.***

486. (2228). — [*I*]mp(erator.) Caes(ar.) T.... (a) | .... Caben[*ses* .... (b) | .... *s*]acerdote .... | [*feria*]rum latinarum (c) mon[*tis*] Albanis.

In monte Albano (*Monte Cavo*). — (a) Fortasse est T. Antoninus Pius. Cfr. Dessau. — (b) De Ruggiero 2 s. v. — (c) Cfr. n. 100-108. Fortasse ex albo sacerdotum Cabensium superest fragmentum C. n. 2245.

6. ***Haruspices.***

487. (164). — Dis manib(us) T(iti) | Flavi Clo'diani T(iti) Fla|viuis (*sic*) Clau|dianus fili us patri et | magistro | har(uspicum) p(ublico) (a) de (sexaginta) (b).

Ostiae. — (a) Sic intelligit Mommsen. — (b) Sexaginta numero haruspices erant.

VI. — **Latercula et tituli militum.**

488. (2268). — *a:* Iulius S.... | Opimi(us) Cu.... | Iulius T.... | Flavi.... | Urfi....

b: .... Aurel. | .... Vairon //// | Aterius Se ///. | Coh(ors tertia): Aurel(ius) Romanus, | .... Aurel(ius) Marcus, | .. Aurel(ius) Alexander, | .. Aurel(ius) Iamianus. | Coh(ors quarta): | .... Romani(us) Verecundus, | .. Aelius Nestor | .. Iulius Felicissimus | .. Aelius Amandinus | .. Valer(ius) Valens | .. Pompei(us) Marcus. | Coh(ors quinta): | .. Lusius Taurus | .. Aelius Rufus | .. Aemil(ius) Amandus | .. Aurel(ius) Minucianus | .. Aterius Priscus | im(munis) promotus, | .. Domit(ius) Paternus, | .. Cosidi(us) Apollinaris, | .. Vetti(us) Cianus, | .. Lucil(ius) [*Pro*]culus.

In agro Albano. — Fragmentum laterculi militum est C. n. 2267 ib. repertum.

1. ***Milites praetoriani.***

489. (2958). — Ossa | L(uci) Valerii L(uci) f(ili) Pol(lia) | Primi, militis cohor(tis | octavae) pr(aetoriae). | L(ucius) Matinius T(iti) f(ilius) | Hymenaeus sodali | suo fecit.

Praeneste (*Palestrina*). — Ad militem cohortis II praetoriae spectat lapis C. n. 3950 (Nomenti), cohortis VIIII C. n. 2953 (Praeneste), ad veteranum cohortis IV C. n. 3632 (Tibure).

490. (2948). — L(ucius) Aufidius C(ai) f(ilius) Sca(ptia) Celer, | Florentia, eques cohor(tis quartae) pr(aetoriae) Classic. (a), | vixit annos XXIIII, | militavit ann(os) VIII.

Praeneste (*Palestrina*). — (a) Intelligendum esse (*centuria*) *Classic(i)* putat Kellermann.

491. (215). — Dis manib[*us*] C(ai) Clodi Fusci[*ani, vet(erani)*] | coh(ortis sextae) p[*rae*t(*oriae*)], | Valeria Euplia .... | fecit et ....

Ostiae.

492. (2951). — .... Firmi Aug(usta) | Taur(inorum), mil(itis) | coh(ortis tertiae) pr(aetoriae, | centuria) Claudi, | cur(avit) | M(arcus) Iulius Virilis her(es).

Praeneste (*Palestrina*).

493. (2952). — D(is) m(anibus). | T(itus) Fl(avius) Paternus, mi|l(es) coh(ortis decimae) pr(aetoriae, centuria) Sabi|ni, (domo) Iul(ia) Emona, mi|litavit an(nis) VII, | vixit an|nis) XXVI. T(itus) Fl(avius) | Severus, mil(es) coh(ortis | vicesimae sextae) voluntaria(e), | frater eius et L(ucius) Ae|lius Candidus, eq(ues) | sing(ularis) Aug(usti), heredes fa|ciendum curaver|unt.

Praeneste (*Praeneste*).

494. (3628). — D(is) m(anibus). | Numitori|ae C(ai) f(iliae) Moschi|di (a) co(n)iugi sancti|ssimae L(ucius) Graecius | Constans, trib(unus) coh(ortis primae) | pr(aetoriae) et L(ucius) Graecius | Numitorius C. (b) | f(ilius) her(es) | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Tibure (*Tivoli*). — (a) cfr. n. 564. — (b) Quid sit ignoratur. C(*onstans*) coniecit Bormann. Cfr. Dessau.

495. (220). — Memoriae | C(ai) Licini Licini|ani, tesserari | praetoriani. | Aegrilia Pro|biane (a) incomp|arabilis exem|pli coniugis.

Ostiae. — (a) Infra videntur protomae et literae S. P.

496. (2955). — L(ucio) Mantennio | L(uci) f(ilio) Severo | L(uci) Mantennii | Sabini, trib(uni) | coh(ortis tertiae) pr[aeto]toriae) et | Flaviae T(iti) f(iliae) | Pr[oc]|lae | filio, | T(itus) Flavius | Germanus nepoti suo.

Praeneste (*Palestrina*).

497. (223). — L(ucio) Pedanio Sp[uri] f(ilio) Pol(lia) Felic[*i*], | domo Var[da]|te (*sic* = *Vardagate*), | militi coho[rtis] sextae) pr(aetoriae); | militavit an[nis] ....; | vixit [*ann*(*is*)] ....

Ostiae.

498. (224). — D(is) m(anibus) | T[iti] Semproni | Flavi, | mil(itis) coh(ortis secundae) pr(aetoriae, centuria) Firm[i], vixit) a(nnis) XXXVIII, | mil(itavit) an|n(is) VI. | Her(es) ex test(amento) fec[it].

Ostiae.

2. Milites cohortium urbanarum.

499. (2428). — D(is) m(anibus. | M[ar]co) Aurelio | Culino | coh(ortis) XII | ur|b(anae).

In agro Alb[a]no.

500. (216). — .... orius Faventi[*nus*] *v*[et(eranus) coh(ortis decimae) urbanae .... et Sossia Eu[*an*]gelia(?) fecerunt [*sibi*] et libertis | [*li*]bertabusq(ue) | *p*[*o*]*s*|terisq(ue) eorum.

Ostiae.

501. (225). — D(is) m(anibus) s(acrum). [*Sextiliu*]s Donatus pater (*sic* = *pat*[*er*]) et | [*Sext*]ilia Maior mater || Sexti[lio] Ianuaria|no (*sic*) fil(io) kariss(imo), | mi|l(iti) coh(ortis undecimae) ur(banae) | fecerunt. | Vixit ann(is) XXIIII.

Ostiae.

502. (3633). — .... val .... | ....upero, mi|liti c[*ohortis* .... | *u*]rban(a)e, item op|ti[*oni*] .... | .... Numitorius Termi[*nalis*] .... | .... Herc(ulaneus) Aug(ustalis), sacer[*dos* | *Is*]idis amico optimo et ....

Tibure (*Tivoli*). — Spectat ad cohortem XI urbanam fragmentum Praenestinum C. n. 2956.

3. *Milites cohortium vigilum.*

503. (EE. 1217). — Salvo d(omino) n(ostro) Severo Alexandro ([a]) | Pio Felic Aug(usto) stationem | [*fe*]cimus principis ([b]) dieru(m) XXX | mil(ites) coh(ortis primae) vig(ilum) Severian(a)e.

Ostiae. — Inscriptio est incisa in tectorio in castris vigilum Ostiensium. — ([a]) Erasum est. — ([b]) *Principi*(*i*)*s* Mommsen, intelligens de principiis castrorum.

504. (EE. 1215). — .... [*Fe*]lix (centuria) Papiri | .... o Scaevola pr(aefecto) | .... o Archelao s(ub) p(raefecto) | .... o Corne*l*iano tr(ibuno) | .... o Rufi[*n*]o tr(ibuno) | .... [*e.r*] id(ibus) Aug(ustis) in [*i*]dus Dec(embres) ([a]) | ....

Ostiae. — ([a]) Idus has et idus Apriles (n. 505) solemnes fuisse stipendio numerando suspicatur Dessau.

505. (230). — .... et Civio ([a]) Flaviano coh(orte quinta centurione), Lucretio coh(orte secunda), | optione M(arco) Cipio Primo coh(orte secunda). | L(ucius) Iulius L(uci) f(ilius) Victor Os(tia)—sculp(sit) ips(e). — | C(aius) Valerius C(ai) l(ibertus), Ann(iensi), Verecundus Verc(ellis). | S(uscepit) ([b]) v(otum) id(ibus) Apr(ilibus), s(olvit) r(eversus) id(ibus) Au(gustis), ded(icavit) III n(onas) ....

Ostiae. — Fragmentum est fortasse tituli numini vel imperatori dedicati: milites e cohortibus vigilum fuisse constat, quia unus fuit libertinus. Cum hoc fragmento componendi sunt lapides Ostienses EE. 1213. 1214. — ([a]) C. Iulio? — ([b]) Quae sequuntur dubitans Mommsen coniecit.

506. (214). — L(ucius) Carutius .... | mil(es) coh(ortis secundae) vig(ilum) .... | us Eufrates .... | et Caeciliae .... | liae Fortun[*atae et*] | libertis, liber[*tabus poste*]risq(ue) eorum ....

Ostiae.

507. (231). — Fl(avio) Honorio n(obilissimo) p(uero) et Fl(avio) Eubodio cons(ulibus) ([a]), Faviis Adeodato cent(urioni) coh(ortis septimae) et Cri[*spin*]o(?) coh(ortis secundae) a civ[*ita*]t(e) Ostia on....

Ostiae. — Supplevit De Rossi. — ([a]) a. 386.

508. (EE. 1218). — M(arcus) Mikenius ([a]) Iulius bucinator coh(ortis septimae) vig(ilum).

Ostiae. — Inscriptio est incisa in tectorio in castris vigilum Ostiensium. — ([a]) Myrenius aut Mirenius fuisse putat Dessau. — Inscriptiones in opere tectorio incisas in iisdem castris v. EE. 1219-1223.

509. (221). — D(is) m(anibus). | P(ublius) Nymphidius P(ubli) fil(ius) | Fuscianus, vet(eranus) Aug(usti) | ex c(o)ho(rte quarta) vig(ilum), refecit sibi | et Corneliae Filete | coniugi, libert(is), libertabus, | post(eris)q(ue) eor(um). In f(ronte) p(edes) XXII, in a(gro) p(edes) XVIII.

Ostiae.

510. (226). — D(is) m(anibus). | P(ublio) Sextio Iuliano | cohort(is quintae) vig(ilum), | benef(iciario) praef(ecti), | qui vix(it) ann(is) XXVIIII, | mens(ibus) VI, dieb(us) VIII, | T(itus) Sextius Epaphra pat(er).

Ostiae.

511. (2057). — D(is) m(anibus) | Q(uinti) Sitti Quin(t)illi | Q(uintus) Sittius Flaccus, | trib(unus) coh(ortis secundae) vig(ilum) | et Anicia M(arci) f(ilia) Cae(cilia dul)cissimo fecer(unt).

Castel Porziano. — Fragmentum ad vigiles spectans v. EE. 1216.

4. *Milites classium.*

512. (233). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Antonius | Valentinus, (triere) | Iove, vix(it) ann(is) | XXXV, mil(itavit) an(nis) XV. | Elvia (*sic*) Spes pos(uit) | co n)iugi....

In Portu.

513. (234). — L(uci) Carisi Val[*entis*], | m(ilitis) c(lassis) p(raetoriae) M(isenatis, centuria) Dan[*ai*], | nat(ione) Vessus (*sic* = *Bessus*): | milit(avit) an(nis) XXI, vix(it) an(nis) XXXX. | Marius Hospitalis | h(eres) b(ene) [*m*(*erenti*)] f(ecit).

In Portu.

514. (235). — C(aius) Domitius Pollio | pater, veter(anus) Augusti ex classe

praetoria Misenat(ium), | fecit sibi et Domitiae C(ai) f(iliae) Piae et Domitiae Spei lib(ertae) et coniug(i), | libertis, libertabus, posteris | eorum. | Huius monumenti intro euntib(us) | pars sinisterior ad familiam s(upra) s(criptam) pertin(et). In fr(onte) ped(es) XV, in agro ped(es) XXXVIIII.

In Portu.

515. (236). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Fl(avius) Valens, | mil(es) clas(sis) pr(aetoriae) Misen(atis), | mil(itavit) annos VI, | natio(ne) Bessus.

Fiumicino.

516. (237). — D(is) [*m(anibus)*] | C(ai) Iul(i) Ant[*ulli(?), mil(itis) cl(assis)*] | pr(aetoriae) Misen(atis), d[*omo*] .... | (quatriere) Fide, na[*ti(?) ann(orum)*] | XXXX, mi[*l(itavit) ann(is)*] ....

Ostiae.

517. (238). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Licinius Capito, | nationae Panonius (*sic*), | vix(it) an(nis) LXIII, mil(itavit) an(nis) XLV, | ex classae (*sic*) prae(toria) Misenie(n)si, | gubernator.

Ostiae.

518. (239). — D(is) m(anibus). | Q(uintus) Lusius Rufus, | (triere) Mercurio, mil(es) cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enatis) [*n(atione)*] A[egyptius | ....

In Portu.

519. (3627). — C(aius) Numidius Qua[-dratus, n(atione) Cilix, | mil(es) cl(assis) pr(aetoriae) Misen(atis), militavit | annis XX, vixit | ann(is) XXXX. M(arcus) Postumius Secundus b(ene) m(erenti).

Tibure (*Tivoli*).

520. (240). — D(is) m(anibus). | C(aius) Valer(ius) Festus, mil(es) cl(assis) pr(aetoriae) Misenatis, | Bessus, vix(it) an(nis) XXXX, | mil(itavit) an(nis) XXI.

Ostiae.

521. (241). — D(is) [*m(anibus)*] | .... [*U*]lpius M[*arcianus(?)*] | milis (*sic*) clas[*s(is) prael(oriae)*] | Missenati[*s, (sic) (trie-re)*] H[ercule, Ulp[*iae*] | Marciae fil[*iae*]; v[ixit annis II....: | dulcissim[*ae* | *bene*] mere[*nti*] | fecit.

Ostiae.

522. (232). — .... [*vix(it) annis*] XXXII, mil(itavit) a[*nnis*] .... | Her.... b(ene) m(erenti) f(ecit) | Antonius Longus (centurio hexere) Ope.

Ostiae.

523. (242). — .... mil(es) cl(assis) [*prae-toriae) M(isenatis)*], | (triere) Sol[*e*], | n[a-tione) Sardus, | v(ixit) a(nnis) XLIII, mil(itavit) a(nnis) [X]IX. | T(itus) F[*lavius*] Urbatius | Aristo.

Ostiae. — Ad classem Misenatem spectant tituli C. n. 243. 4133 (*trieres Libertas*), Ostiae; militem classis Ravenatis nominat lapis C. n. .... Tibure, praefectum classis fragmentum C. n. ....

5. *Equites singulares.*

524. (208). — D(is) m(anibus). | Aelius Aventinus, eq(ues) sing(ularis) Aug(usti), | col(onia) Cl(audia) Ara, turm(a) | Gentilis, | vixit annis | XXIX, militavit | annis XI.

Ostiae.

525. (3623). — D(is) m(anibus). | Aur(elius) Disza, eq(ues) s(ingularis) | Aug(ustorum) n(ostrorum), vix(it) an(nis) XXX, militavit an(nis) XII, t(urma) | Bas-s...., natione Thrax. Secundus her(es) Sep(timius) Dines et legatari b(ene) m(erenti) f(aciundum) c(uraverunt).

Tibure (*Tivoli*).

526. (2286 add.). — [*D(is)*] m(anibus). | Claudius Maximus, eq(ues) singu[*laris*] Aug(usti) n(ostri), vixit an(n)is | XXXV, mil(itavit) an(n)is | X. Aelius Victor | ares (*sic*) bene | m(erenti) posuit.

In agro Albano.

527. (2287). — Diis manibus. | Titus Flavius Qui(n)tinus, | eq(ues) singular(is) Aug(usti), lectus | ex exercitu Raetico ex ala Flavia pia fidelis (*sic*) | miliaria, stipendiorum sexs, vixit annis | XXXV

Publius Crescens | et Claudius Paternus | heredes benemerenti [10] | posuerunt.

In agro Albano.

6. Tituli legionis II Parthicae.

528. (4090, [2]). — Leg(ionis secundae) P[*arthicae*].

In tegula rep. *sulla sponda orientale del lago di Nemi.*

529. (2269). — D(is) m(anibus). | [*A*]e-l(io) Marcell[*o*] | mil(iti) leg(ionis secundae) P(arthicae), qui vi x(it) ann(is) XLVII m(enses) //, | mil(itavit) ann(is) XXVI, | et Valerio alu'mno qui vix(it) an(nis) IIII, | Claudia Firmina | coniux et heres | et Ael(ius) Firminus fili'us b(ene) m(erenti) f(ecerunt). [10]

In agro Albano.

530. (2270). — Aelius Vitalis ve|t(eranus) Aug(usti) n(ostri), vix(it) an|n(is) LX. Aelia Afrodi|sia coniux et Aeli|us Nicanor filius | heredes b(ene) m(erenti) f(aciundum) c(uraverunt).

In agro Albano.

531. (2278). — D(is) m(anibus)| [*Au*]-r(eli) A[*lexa*]ndr[*i, lib*]rari | [*le*]g(ionis secundae) Par[*t*(*h*)]icae (a)eter(nae, | centuria cohortis quartae) (h)ast(ati) po|s(terioris), qui vixi|t annos | XXXII, mil(itavit)| [*annos*] ....

In agro Albano.

532. (2280). — Aurel(i) Biti, | mil(itis) le(gionis) se(cundae) | Par(thicae centuria cohorte [*quinta?*]) h(astati) po|steri(ioris), istip(endiorum) | XXV. H(eres) b(ene) m(erenti) f(aciundum) c(uravit).

In agro Albano.

533. (2279). — D(is) m(anibus). | Aur(elio) Aulu|zano, mil(iti) | leg(ionis secundae) Par(thicae), | [*q*]ui vix(it) an(nis) | [*X*]LI, mil(itavit) an(nis) | XX, (centuria cohortis sextae) pri(ncipis) post(erioris) b(ene) m(erenti) f(aciundum) c(uravit).

In agro Albano.

534. (2281). — D(is) m(anibus). | Aur(elius) Comas[*t*]us, mil(es) leg(ionis) Part(hicae), | d(omo) Ver(ona) ([a]) Aur(elio) Victor[*i*] | filio dulcissim(o), | qui vixit annis | quattuor, | menses VIIII, | b(ene) m(erenti) fecit.

In agro Albano. — ([a]) Proposuit Henzen.

535. (2283). — D(is) m(anibus). | Aurelius | Dassius, militavit | in leg(ione secunda Part(hica) | Antoninian(a) ae(terna) pi(a) [*f*(*elice*)] | fid(eli) annis XVIIII, ex c[*au*]sa ([a]) miss(us) hon(esta) m(issione) ex leg(ione) | s(upra) s(cripta); vix(it) annis L, m(ensibus) III, | d(iebus) XXVI. Fec(it) m[*e*]m|orie Aurelius [10] | Sever(us)///// | heres eius b(ene) m(erenti) f(ecit).

In agro Albano. — ([a]) Sic Henzen.

536. (4009). — D(is) m(anibus). | Aur(elia) Clementiane (*sic*) Aur(elio) Valeriano, mi|liti legionis (secundae) Par|t(h)ic(a)e c(o)-hortis (secundae), co(n)iugi | carissimo beneme|renti fecit, cum quo | bixit annis III, m(ensibus) V, d(iebus) XVI; | qui bixit annis XXX.

Ficuleae (*La Cesarina*).

537. (2289). — Sept(imio) Licin[*ia*]no | fil(io) cari[*ss*]imo, | qui vix(it) ann(is) III, | m(ensibus) IIII, d(iebus) XXIIII, | Sept(imius) Licinius, | imm(unis) libr(arius) leg(ionis | secundae) Par(thicae) pater.

In agro Albano.

538. (2290). — .... | Gypsani[*ae Le*]|pidae coniugi | incomparabili, | quae vixit annis | XIX, m(ensibus) IIII, dies (*sic*) XIIII, | P(ublius) Septimius Proculus, | duplic(arius) leg(ionis secundae) Part(hicae) Seve|rianae, maritus b(ene) m(erenti) f(ecit).

In agro Albano. — Ad eandem legionem II Parthicam spectant fortasse omnes lapides C. n. 2273-77. 2285. 2291. 2293-4. 2296-7. 4210-17.

7. Evocati.

539. (2617). — Claudio Vero | evok(ato) Flavia Vera | mat(er) et Claudius | Verus fil(ius) bene | merenti fece|runt.

Tusculi (prope *Frascati*).

540. (219). — D(is) m(anibus). | C(aio) Iul(io) Maxim(o), | vet(erano) ex evok(ato), C(aius) Iul(ius) Marcelli nus et Eusebi us alum(no) b(ene) m(erenti) fe cerunt.

Ostiae.

541. (2288). — Pup.... Flaccus ev(o)-c(atus), | q(ui) vix(it) an(nis) LV. cal(igatus) ( ) | XVIII, Ael(ia) Valenti na coniugi b(e)n(e) m(erenti) f(ecit).

In agro Albano. — (*) Militia in caliga evocationi opponitur: cfr. Vaglieri in De Ruggiero 2 s. v. — Evocati Augusti sunt praeterea in C. n. 227 (Ostiae). 2959 (Praeneste).

8. ***Veterani Augusti.***

542. (211). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Atilius Prob us vet(e)ranus Augusti) | fecit (*sic*) G(aius) Flaviu s | Valens amic(o) beni m. meret (*sic*). M(ilitavit) an(nis) XXV.

Ostiae. - Veterani Augusti v. praeterea C. n. 222. 274 (Ostiae). 2284. 2292 in agro Albano. 3432 (S. Vito).

9. ***Milites dignitatis equestris.***

543. (2917). — P(ublio) Aelio P(ubli) filio, Pal(atina) | Tironi, | salio arcis Albanae ( ), quem | imp(erator) Caesar) !!! | !!! ( ) Antoninus | Aug(ustus) Pius !!! | Germanicus, Sarmaticus, Britt(anicus) agentem aetatis annum XIIII[20] militia prima | praefecturae | equit(um) Braucorum | (quingentorum) exornare dignatus est, | dec(reto) dec(urionum). Blandes pater pro amore civitatis summam et | sumptum omnem [2°] | reipublicae) remisit.

Pr(ae)neste (*Palestrina*). — ( ) i. e. salio Albano cfr. De Ruggiero I p. 386. — Erasum est nomen Commodi. — ... pr(ae)fectus alae Braucorum quingenariae factus est.

544. (3948). — L(ucius) Appuleius L(uci) l(ibertus) Asclepiades .... L(ucius) Appuleius L(uci) filius) tribunus) militum) .... Appuleia L(uci) l(iberta) | Sophaniba ( ) | de suo fecit.

Nomenti (*Mentana*). — Titulus optimae aetatis. — ... i. e. Sophonisba cfr. Dessau.

545. (2260). — T(ito) Arruntio | I-liano, | praefecto | fabrum et | Iuliae Arruntianae fil(iae) eius.

In agro Albano.

546. (2616). — D(is) m(anibus) s(acrum). | P(ublio) Avidio Trachalo, | praefecto coh(ortis), | item tribuno | c... tis). Soceri | genero | optimo.

Tusculi (prope *Frascati*).

547. (3515). — L(ucio) Baebio L(uci) f(ilio) Serg(ia) | Balbo, trib(uno) militum legionis octavae), item trib(uno) | m... *tum*)] ....

Castelmadama.

548. (2618). — D(is) m(anibus). | A... Fabio A... | Proculo, | praef(ecto) c(o)h(ortis primae) Da[*corum*], | trib(uno) m(i)l(itum) leg(ionis secundae) Adiutricis, fecit | Lucceia M(arci) filia | Nepotilla marito optimo.

Tusculi (prope *Frascati*).

549. (2954). — Sex(tus) Iulius Sex. f(ilius) Pol(lia) Rufus, evocatus divi Augusti, praefectus [*primae*] cohortis Cors rum et civitatum Barbariae in Sardinia (*).

Praeneste (*Palestrina*). — (*) De Barbaria hodie *Barbagia* in Sardinia v. Mommsen C. X p. 818.

550. (2105). — A(ulus) Castricius Myrio, | Talenti filius), tr(ibunus) mil(itum), praef(ectus) eq(uitum) | et classis, mag(ister) colleg(i) | Lupercor(um) et Capitolinor(um) | et Mercurial(ium) et paganor(um) Aventin(ensium), (vigintisex)vir ... moni per plures | .... i sortitionibus | .... dis redemptis.

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — (*) cfr. Mommsen 2² p. 513, 1 qui lapidem aetati Augusteae refert.

551. (162). — D(is) m(anibus). | Tiberio) Cl(audio) Tib(eri) fil(io) Antonino, praef(ecto) cohort(is quintae) Ulpiae Petreorum, | qui vixit annis XXI, mensibus VI, diebus II.

In Portu

552. (3624) — T(iberio) Claudio Liberali, | praef(ecto) fabr(um), equo | publico, filio optimo, | piissimo, dulcissimo, | sodali desiderantissim(o); | (*qui*) vixit annis XVI, | mensibus V, diebus XXI | parentes infelicissimi.

Tibure (*Tivoli*).

553. (3625). — [*D*(*is*)] manibus. | .... Claudio Ti(beri) f(ilio) | Pal(atina) Paulo, | praef(ecto) coh(ortis primae) Thrac(um) | in Brittann(ia) ([a]), | trib(uno) legionis decimae tertiae) Gem(inae) | in Dacia, | scribae aedil(ium) cur(ulium), | curat(ori) Circeiensium, | Flavianus et Paulla | Paulina patri | optimo.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) Haec cohors videtur in Britannia constitisse postquam sub Pio et Marco in Pannonia superiore fuerat (Hübner C. VII ad n. 273): legio XIII Gemina in Dacia provincia constituta semper fuit.

554. (4007). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Arbustio L(uci) fil(ius) Ann(iensi) | Valentino, Crem(ona), | p(rimi)p(ilari) leg(ionis quartae) Fl(aviae) fel(icis), evoc(ato) Aug(usti) | ex coh(orte quarta) pr(aetoria, centurioni) coh(ortis secundae) vig(ilum, | centurioni) | coh(ortis undecimae) urb(anae, centurioni) coh(ortis septimae) pr(aetoriae, centurioni) leg(ionis septimae) Ge.... ([a]) | (centurioni) leg(ionis septimae) Gemin(ae) p(iae) f(idelis) | L(ucius) Arbustius Valens et | C(aius) Arbustius Vitalis f(ecerunt).

Ficuleae (*La Cesarina*). — ([a]) Sic traditur. Cum centurio legionis VII Geminae Valentinus fuisse in v. 7 dicatur, Henzen coniecit probabiliter *Cl(audiae)* scribendum esse. Cfr. Dessau.

555. (2169). — Cn(aeus) Dupilius Cn(aei) f(ilius) | Hor(atia), tr(ibunus) mil(itum) in leg(ione), | flam(en) Mart(ialis), q(uaestor), aed(ilis), | dictat(or) Ariciae, | Cn(aeus) Dupilius M(arci) f(ilius) | Hor(atia) pater, | M(arcus) Dupilius Cn(aei) f(ilius) | Hor(atia) frater, | Mulvia L(uci) f(ilia) mater, | Martia M(arci) f(ilia) uxor, | Dupilia Cn(aei) l(iberta) Hilaria l(iberta), | Cn(aeus) Dupilius Cn(aei) l(ibertus) Secund(us) l(ibertus), | Cn(aeus) Dupilius Cn(aei) l(ibertus). | In f(undo) p(edes) XVI, in a(gro) p(edes) XIIX.

Ariciae (*Ariccia*). — Tractavit Henzen (*Bull. d. Inst.* 1858 p. 168).

556. (171). — C(aio) Nasennio C(ai) f(ilio) Marcello Seniori, | praef(ecto) coh(ortis primae) Apamenae, trib(uno) coh(ortis primae) Italicae civium Romanorum voluntariorum, praef(ecto) alae Phrygum, praef(ecto) fabrum, aedili, quaestori, duumviro quinquennali (tertium) ([a]), curatori operum publicorum et aquarum | perpetuo ([a]), praetori et pontifici Laurentium Lavinatium, p(atrono) c(oloniae) Ost(i)ensium ([a]). | Nasennia Helpis fecit patrono indulgentissimo et C(aio) Nasennio Saturnino coniugi carissimo, sibi, liberis, libertis, libertabus, posteris|que eorum.

Ostiae(?) — ([a]) *Curator perpetuus operum publicorum* dicitur etiam in lapide Ostiensi n. 435 (a. 184): *patronus coloniae* in lapide n. 680 (a. 189): *II vir quinquennalis* in lapide n. 705. Cfr. Dessau ad C. n. 4148.

557. (3629). — C(aius) Octavius C(ai) f(ilius) Graecinus, | tr(ibunus) mil(itum).

Tibure (*Tivoli*).

558. (2957). — C(aio) Valerio L(uci) f(ilio) | Quir(ina) Florino, | praef(ecto) coh(ortis secundae) Thrac(um) | Syriacae, | trib(uno) milit(um) leg(ionis septimae) | Claud(iae) piae | fidelis, | Proculus ([a]) | fratri optimo.

Praeneste (*Palestrina*). — ([a]) Est probabiliter L. Valerius L. f. Quir(ina) Proculus, qui occurrit in lapide C. II 1970, et, secundum Hübnerum, praefectus cohortis IIII Thracum Syriacae sub Nerva Traianove fuit.

559. (2960). — .... io P(ubli) f(ilio) Ani(ensi) Varo, [*pra*]ef(ecto) fabr(um), prae f(ecto) cohort(is) German(orum), [*pra*]ef(ecto) equit(um), trib(uno) mil(itum) legionis (quintae); | .... P(ubli) f(ilio) Ani(ensi) Varo, q(uaestori), pr(aetori) quinq(uennali) | Capituli Hernico(rum) ([a]) | .... fi.... et sibi fecit | ....

Praeneste (*Palestrina*). — ([a]) cfr. Mommsen C. X p. 590.

560. (2961). — .... ttio Cn(aei) f(ilio) Tro(mentina) | .... ti Vienne(n)si, | [*praef(ecto)*] fabrum bis, ex | [*testam*]ento eius /// ter | .... etio LXL ....

Praeneste (*Palestrina*).

561. (3903). — Dis man[*ibus*] .... | .... [*p*]raef(ecto) coh(ortis) .... | .... annis XV .... | .... hei c roh I .... | .... q(ui) v(ixit) mensib(us) III .... | .... [*praef*(*ecto*) *coh*(*ortis*)] ..II Alpinor(um), tri[*b*(*uno*)] .... mensibus VI, diebus .... | .... vixit annis ..V .... | .... [*pro*]c(urator) hereditat(ium), Artic[*uleia* .... | .... *p*]arentes infelicissimi sib[*i* .... [10] | .... *p*]osterisque eorum fecerun[*t*].

In agro Tiburtino. — Titulus videtur positus esse a parentibus filiis compluribus, de qua re cfr. Dessau. — Fragmenta lapidum militarium v. C. n. 3629 a (*tribuni*), 4252 (*praefecti cohortis*), 4253 (*praefecti equitum*, Tibure).

562. (2429). — Tib(erio) Claudio Claudiano, eq(uiti) Rom(ano), | mil(itiae) petit(ori), sapienti et innocenti | adulescenti, qui vixit an(nis) XXXIIII, | mensibus VIIII, diebus VIIII: Clau(dius) | Ingenu(u)s (centurio) coh(ortis sextae) praet(oriae) pater | sarcofago corpus posuit.

In agro Albano. — Tractavit Henzen (*Bull. d. Inst.* 1868 p. 71).

10. *Primipilares.*

563. (3906). — C(aius) Apidius P(ubli) f(ilius) Qui(rina) Bassus prim(ipilaris) | leg(ionis) undecimae, octovir Amiterni, ex testamento factum praeter locum (sestertium centum milia) | arbitratu Q(uinti) Orfi Q(uinti) f(ili) Qui(rina) Flacci Caesi (*a*) et | Q(uinti) Porci Q(uinti) f(ili) Serg(ia) Sabini et | Hygini l(iberti).

Lunghezza. — (*a*) Cfr. C. IX 4197.

564. (3626). — D(is) m(anibus) | L(uci) Comini L(uci) f(ili) Maximi, domu Mantua: p(rimi)p(ilari) bis, procuratori M(arci) Antonini Aug(usti), praef(ecto) leg(ionis secundae) Troianae (*sic*) fortis (ducenario), trib(uno) c(o)hor(tis | septimae) pr(aetoriae), (quartae decimae) urb(anae), (tertiae) vigul(um), | centurio c(o)hortis (primae) pr(aetoriae), (decimae) urbanae, (quintae) | vig(ulum), evocato Aug(usto rum), beneficiar(io) praef(ecti) praetori; vixit annis LXXXII, | dieb(us) XVIII. Numitoria (Gai) f(ilia) Moschis | coniux bene merenti heres. [10] |

Tibure (*Tivoli*).

565. (349). — C. Fabio, Longi p(rimi)p(ilaris) f(ilio), | Longi p(rimi)p(ilaris) n(epoti), Fabi Rufi | pron(epoti), C. Gra[ti] abn(epoti), | Vot(uria) Agrippae. | praetori sacris Volka[*ni faciundis*], | dec(urionum) decr(eto) decurio[*ni adlecto*], aedili, II(viro) ....

Ostiae.

566. (3472). — M(arcus) Helvius M(arci) f(ilius) Cam(ilia) Rufus (*a*) | Civica, p(ri)m(i)pil(aris), | balneum | municipibus et incolis | dedit.

Variae (*Vicovaro*). — (*a*) De eo v. Dessau, cfr. Tac. ann. 3, 21.

11. *Centurio.*

567. (2523). — M(arco) Pompeio M(arci) f(ilio) Ani(ensi) Aspro, | (centurioni) leg(ionis decimae quintae) Apollinar(is), (centurioni) coh(ortis tertiae) praetoriae), | primop(ilo) leg(ionis tertiae) Cyren(aicae), praef(ecto) castr(orum) | leg(ionis vigesimae) Victr(icis) | Atimetus lib(ertus), pullarius, | fecit et sibi et M(arco) Pompeio M(arci) f(ilio) | Col(lina) Aspro | filio suo et | M(arco) Pompeio M(arci) f(ilio) Col(lina) Aspro filio minor(i) et Cinciae | Saturninae | uxori suae.

Grottaferrata. — Anaglypha adsunt: insignia militaria: in tabella COH. III PR.: insigne aquilae legionariae sine inscriptione; armillae (?), phalerae, ocreae: cavea in qua pulli duo. — Fragmentum lapidis ad praefectum castrorum legionis VI Victricis spectantis v. C. n. 3634 (Tibure).

12. *Principales.*

568. (2282). — Aur(elius) Crysomallus, quintane(n)sis (*a*) | leg(ionis), qui vix(it) | ann(is) ..... ortus c(ivitate) Apamia (= *Apamea*) se bibo (= *vivo*) posuit.

In agro Albano. — (*a*) Mommsen putat militem a cura portae quintanae esse.

569. (4178 *b*). — .... *medico ordinario leg*(*ionum duarum*) *P*]rimig(eniae) Germ[*anicae*] | p(iae) f(idelis), item Germ[*anicae*] | XXX U(lpiae) V(ictricis).

qua[estori], | patrono et c[i]v[i ordo] | iuvenum Lanivin[orum] | ob merita eius.

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — Sic proposuit haud certe sed probabiliter Mommsen. Cfr. Dessau.

13. *Milites gregales.*

570. (2272). — D(is) m(anibus). | Atilius Marcianus, domu Savaria, vixit | ann(is) XXXI, men(sibus) III, | diebus XI, milita|vit ann(is) VII, mens(ibus) | X G VIT HAS PRI SECUNDI ([a]).

In agro Albano. — ([a]) Sic traditur: G signum centuriae, pro VIT legendum esse VII recte putat Dessau. Legendum est (*centuria cohorte septima*) *has tati) pri(oris) Secundi.*

571. (209). — M(arcus) Antonius | M(arci) f(ilius) Vol(tinia) | Secundus veter(anus), | Antonia Euhodia | fecerunt sibi et | M(arco) Antonio Vindici et | Antoniae Secundinae | filis suis et | libert(is), libertab(us), post(eris) eoru(m). | In fr(onte) p(edes) VIII, in agr(o) VI.

Ostiae

572. (4008). — D(is) m(anibus). | Aur(e)lius | Proculus | emeritum | A(u)gustorum | nostroru(m).

Ficulcae (*La Cesarina*).

573. (2950). — .... Domitius L(uci) f(ilius) .... | Fab(ia) Priscus, Rom[a] .... | leg(ionis) XVIII f.... ([a]).

Praeneste (*Palestrina*) — ([a]) Legio XVIII periit in clade Variana. Sed Dessau magis credit in lapide fuisse LEG. XVI FL Fid. i e *leg(ionis decimae sextae) Fl(aviae) f[id(elis)]* vel simile quid.

574. (3631). — D(is) m(anibus). | Val(erio) Sudio, militi leg(ionis primae) | Ital(icae), provinciae T(h)raci(a)e: | vixit annis XXXV, m(ensibus) VIII, | dies (*sic*) VII. Fecit Dulus | frater. Stup(endiorum decem) ([a]).

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) sc. decem annos Sudius militavit. — Inscriptiones veteranorum v. C. n. 212. 213. 217 (cohortis primae cuiusdam). 218. 4132. Kaibel 928 (Ostiae). Fragmenta inscriptionum ad milites pertinentium sunt praeterea C. n. 228. 229 (Ostiae). 2430 (in agro Albano). 2619 (Tusculi).

VII. — Tituli officialium Augustorum.

1. *A rationibus.*

575. (2104). — T(ito) Aurelio | Aug(usti) lib(erto) | Aphrodisio, | proc(uratori) Aug(usti) | a rationibus, | s(enatus) p(opulus)q(ue) L(anuvinus). Dedic(ata) Q(uinto) Varinio Q(uinti) f(ilio) | Maec(ia) Laeviano aed(ile) ([a]).

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — ([a]) Lanuvii.

576. (2463 add.). — Marco | Aurelio Iuliano | a rationibus | et a memoria | socero optimo | Sex(tus) Pedius | Iustus ([a]).

Castrimoenii (prope *Marino*). — Idem postea promotus est ad praefecturam praetorii. C. V 4323. — ([a]) cfr. C. VI 1597. 23891.

577. (EE. 1263). — Ulpiae Euhodiae coniugi optimae | T(itus) Flavius Augusti) lib(ertus) | Delphicus, | tabularius a ratio[n(ibus)], | p[roc(urator) ration(um) | thesaurorum | hereditatium | fisci Alexandrin(i) ([a]).

Nomenti (*Mentana*). — Commentavit De Ruggiero in *Bull. dell'Istit. di dir. rom.* 1 p. 261 sqq. — ([a]) De Ruggiero et Dessau putant Delphicum procuratorem fuisse rationis thesaurorum, deinde rationis hereditatium, postremo fisci Alexandrini: Mommsen contra procuratorem rationum, thesaurorum, hereditatium fisci Alexandrini.

2. *Rationis hereditatium.*

578. (2262). — D(is) m(anibus). | Epio, Aug(usti) lib(erto), tabular(io) | rat(ionis) heredit(atium), fecit Flavia Callisto | coniugi dulcissimo | benemerenti et sibi | posterisque eorum.

In agro Albano.

579. (200). — D(is) m(anibus). | Fuscino, Aug(usti) lib(erto), | tab(ulariorum) adiut(ori), | Venerandus Aug(usti) l(ibertus | tab(u)l(arius) her(editatium) | cognato fecit.

Ostiae.

580. (4011). — Locus | sepulchri | Eschinis, Aug(usti) l(iberti), ab codicillis. In f(undo) p(edes) CDL, | in a(gro) p(edes) CXXCV.

Ficuleae (*La Cesarina*).

3. *Rationis monetae.*

581. (3642). — .... | .... Aug(usti) l(ibertus) Hermes | .... [*prin*]ceps (a)erariae mo[*ne*]tae filio, q(ui) vix(it) ann(is) XVIII, et filiae, q(uae) vix(it) an(nis) IX et matri | eorum, q(uae) vix(it) an(nis) XVL: mecum bene | vixit. Fecit it sibi et suis, libertis liberta busque posterisque eorum.

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Borghesi, 8 p. 231.

4. *Rationis annonae.*

582. (2045). — P(ublio) Aelio Aug(usti) lib(erto) | Liberali, | procuratori annonae | Ostiensis, procuratori | pugillationis et ad naves | vagas (¹), tribunicio collegi magni (²), decuriali decuriae viatoriae consul(aris), decuriali gerulorum praeposito mensae | nummul(ariae) f(isci) f(rumentarii) Ost(iensis) (³), ornato orna[menti]s decurionatus col(oniae) Ost(iensis), | patrono | Laurentium vici Augustanor(um).

In vico Augustano (*Castel Porziano*). — Tractavit Henzen, *Bull. d. Inst.* 1875 p. 5. — (¹) Vocabulis pugillatione et navibus vagis intellegi *posta marittima* notat Henzen; aliter Mommsen 2² p. 1036. — (²) Collegium est, ut videtur, cultui domus Augustae addictum. — (³) cfr. Dig. 14, 3, 20: *Lucius Titius mensae nummulariae quam exercebat, habuit libertum praepositum.*

583. (163). — Claudi Optati Aug(usti) l(iberti), proc(uratoris) portus Ostie(n)sis.

De origine non constat.

584. (2834). — D(is) m(anibus) | Lauri Abascantus Caesaris n(ostri) | serv(us) vern(a), disp(ensator) annon(ae), | pater et Carpime mater | fil(io) dulcissimo.

In agro Praenestino. — Idem Abascantus in lapide C. n. 2833 dicitur Augusti dispensator a frumento. Cfr. Hirschfeld, *Philologus* 29 p. 72.

5. *Rationis aquarum.*

585. (2657). — Imp(eratoris) Domitiani Caes(aris) Aug(usti) sub cura | Alypi l(iberti) proc(uratoris): fec(it) Abascantus ser(vus) Atime.

Tusculi (prope *Frascati*). — In fistula plumbea. — De his fistulis cfr. De Ruggiero 1 p 582 sq.

586. (1976). — Imp(eratoris) Caesaris) Traian(i) Hadriani Aug(usti), | sub cur(a) Hylae Aug(usti) lib(erti) proc(uratoris).

Ostiae. — In fistula plumblea.

587. (2307). — Imp(eratoris) Caesaris M(arci) Aurel(i) Antonin(i) Albano | sub cura Eupori Aug(usti) lib(erti) procuratoris).

In agro Albano.

6. *Rationis patrimonii.*

588. (2504). — P(ublius) Aelius Hilarus | Aug(ustorum) lib(ertus), qui | proc(uravit) Alexandriae | ad rat(iones) patrimonii.

Grottaferrata.

589. (1977). — Imp(eratoris) Caesaris Hadriani Aug(usti) sub cur(a) proc(uratoris) patri(monii).

Ostiae. — In fistula plumblea.

590. (EE. 1228). — Imp(eratoris) Caesaris Antoni[*ni*] Aug(usti) sub cura rational(is) et Privati Aug(usti) lib(erti) procur(atoris) ex of(f)ic(ina) Hermetis servi.

In fistulis plumbleis sep. Ostiae. — De his fistulis et iis, quae sequuntur cfr. De Ruggiero 1 p. 583 sq. His assimilanda est fistula in via Albana Domitiani reperta (EE. 1254): *Stationis urbanae Aug(ustorum) n(ostrorum).*

591. (1982). — Imp(eratorum) M(arci) Aureli Antonini et P(ubli) Septimi Getae Aug(ustorum) sub | cura rat(ionalis)

et Victoris proc(uratoris) Aug(ustorum) lib(erti) ex off(icina) Epicteti lib(erti).

Ostiae. — In fistula plumbea.

592. (1981). — Imp(eratorum) L(uci) Septimi Severi et M(arci) Aur(eli) Antonini Aug(ustorum et) Getae Caesar(is), | sub cura rat(ionalis) et proc(uratoris) Venust(i) Aug(ustorum) lib(erti), ex off(icina) T(iti) Flavi Tiridatis lib(erti).

Ostiae. — In fistula plumbea.

593. (2808 a.). — Imp(eratoris) Antonini Aug(usti) Pii sub cura Cl(audii) Secundini ra[*tion(alis)*]([a])*et*] | Anni Phlegontis Aug(usti) lib(erti), ex off(icina) Demetri liber[*t*]i.

In Portu. — In fistula plumbea. — ([a]) Cursus honorum eius est in C. V n. 867.

7. ***Rationis castrensis.***

594. (2932). — Paean Aug(usti) lib(erto), proc(uratori) castrens(i), proc(uratori) hereditat(ium), proc(uratori) voluptat(ium), proc(urato)ri) Alexandr(eae) sibi posterisq(ue) suis.

Praeneste (*Palestrina*).

8. ***Rationis vestiariae.***

595. (2832). — Alcimus | Neronis Caesaris | Aug(usti) servos a | veste castrensi | vix(it) ann(is) XXX. || Claudia | Docile | fecit sibi et | contubernali | suo.

In agro Praenestino.

9. ***Ab epistulis.***

596. (2815). — Aurelius Alexander prox(imus) ab | epistulis lat(inis); Digitius fecit.

Gabiis (*Pantano*). — In fistula plumbea.

10. ***A memoria.***

597. (4062). — D(is) m(anibus). | Artemtdori (*sic*) | Aug(usti) lib(erto), adlecto a memoria ([a]), | q(ui) v(ixit) ann(is) XVII, | d(iebus) XVII Valeria | Philogene[*a*] | filio dulcissimo.

Fidenis (*La Serpentara*). — ([a]) De Ruggiero 1 p. 420.

598. (3638). — Aeliae .... | Tranquill.... | Marci Festi .... ([a]) | et a memor[*ia*] .... | Antonini Pii [*Felicis*] | Invicti Ma[*ximique*] | Aug(usti) ([b]) | s(enatus) p(opulus)q(ue) Tiburs [*et*] | iuvenes Anto[*niniani*] | Herculan[*ii*] ([c]).

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) sc. uxor vel filia. De eo cfr. Dessau. — ([b]) Est Caracalla. — ([c]) Sunt fortasse qui in lapide C. n. 3684 simpliciter *iuvenes* dicuntur.

11. ***Administrationis provinciarum.***

599. (176). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Ulp(ius) Aug(ustorum) lib(ertus) | Probus, proc(urator) | provinc(iarum) Pannoniae | super(ioris) et Africae | reg(ionis) Thevest(inae), ([a]) vix(it) | annis LXXI, m(enses) V, | dieb(us) XIII, | Ulpia M(arci) f(ilia) Probitas, | privigna et heres[10], b(ene) m(erenti).

Ostiae. — ([a]) De Ruggiero 1 p. 338.

12. ***Rei domesticae imperatoris.***

600. (4120, [3]). — Thoantis | Ti(beri) Caesaris | Aug(usti) | dispensatori s | ab toris. || *Ab altera parte:* De | statione | [*Ti(beri)*] Caesaris Aug(usti) | tabellaris | diplomari | discede.

In lamina aenea *Frascati* reperta. — Illustraverunt Mommsen, *Hermes* 1 p. 344, Hirschfeld 1 p. 105 sq. Fuit lamina fortasse in domo Tiberiana, ut locum divideret, dispensatori destinatum, a statione illa. De dictionibus *tabellaris* et *diplomari* v. Mommsen, Hirschfeld.

601. (2431). — D(is) m(anibus). | Claudiae Priscae | coniugi pissimae | Eutyches Caes(aris) n(ostri) | ser(vus) Triphonianus | disp(ensator) vill(ae) | Mamurranae ([a]).

In agro Albano. — ([a]) cfr. Dessau.

602. (3637). — Dis manibus | Aeliae T(iti) f(iliae) Perpetuae, | quae vixit annis III, | mens(ibus) VII, dieb(us) XXIII |

T(itus) Aelius Aug(usti) lib(ertus) | Ampliatus, | tabularius | villae Tiburtis et | Flavia Aphrodisia | parentes filiae [10] | dulcissimae.

Tibure (*Tivoli*).

603. (3635). — ....i | .... [*f*]orti | T(itus) Aelius Au[*g*(*usti*) *l*(*ibertus*)] Euhodion, | tabularius villae Tiburtis, et Victoria | filio dulcissimo | b(ene) [*m*(*erenti*)] f(ecit).

Tibure (*Tivoli*).

604. (3636). — D(is) m(anibus). | Aelio Probo Aug(usti) lib(erto) | Aelius Irenaeus, com me(ntariensis) villae Tiburtis, | amico et collib(erto) | b(ene) m(erenti) fecit.

Tibure (*Tivoli*).

605. (2608). — Dis manibus. Gaviae Helpidi. | uxori sanctissimae, | T(itus) Flavius Aug(usti) l(ibertus) | Epaphra proc(urator) villarum | Tusculanarum.

Tusculi (prope *Frascati*).

606. (4089, 4). — Hor(r)eis Postumianis | Caesaris n(ostri).

Tegula Ostiae rep.

(5). — Opus ex praedis Aureli Caesaris) | ofici(na) Mercuri.

Tegula in Portu reperta. Cfr. C. n. 4090, s.s.

13. ***Ab admissione.***

607. (3457). — D(is) m(anibus). | M(arco) Aurelio Aug(usti) | lib(erto) Antiochiano, | magistro ab atmissione (*sic*) | Antiochianus et Antiochis fili (h)eredes | patri optimo.

Sublaquei (*Subiaco*).

14. ***A bibliotheca.***

608. (196). — Alcimo | Caesari, vilico | a bybliotheca | Marcia fecit.

Ostiae.

15. ***A censibus.***

609. (2407). — [*N*]atali Aug(usti) li|b(erto), | [*a c*]ensibus et proc(uratori), | [*pa*]trono municipii | [*ob*] mer[*ita*] ipsius.

Bovillis (prope *Le Fratocchie*). — Supplevit Mommsen.

16. ***A cura amicorum.***

610. (206). — .... [*a cu*]ra amico[*rum*] .... via Pho[*ebe* .... | *patr*]ono be[*ne merenti fec*]it.

Ostiae.

17. ***Dispensatores.***

611. (2259). — [*A*]esopo Caesaris | Augusti disp(ensatori) | Apsyrtiano | [*L*]ucilia C(ai) f(ilia) Pira | coniugi carissimo et | sibi posterisque suis.

In agro Albano.

612. (3639). — D(is) m(anibus). | Agelo Aug(usti) | vern(ae) pecul(iari) ([a]); vixit an(nis) VII, d(ies) XI; | Polydeuces | Augusti) disp(ensator) | pater.

Tibure (*Tivoli*). — ([a]) Mommsen confert peculiaria mancipia apud Pomponium Dig. 3, 2, 4, 3.

613. (2519). — Celadus | C(ai) Caesaris (*sic*) | disp(ensator).

In agro Tusculano.

614. (3920). — Iuliae Nebridi | Felix Tiberii) Claudii | Caesaris Augusti | dispensator) Fabianus | contubern(ali) optume | erga se meritae | posterisque eius fecit.

Monticelli.

615. (202). — D(is) m(anibus). | Onesimo vernae dulcissimo Genialis Augusti) disp(ensatoris) | vic(arius) vixit anno uno, d(iebus) XXV.

Ostiae. — Dispensator Caesaris servus occurrit etiam in albo C. n. 204: dispensator videtur etiam nominari in C. n. 207 (Ostia).

18. *Insularius.*

616. (2769). — Narcisi | Ti(beri) Claudi | Britannici supra | insulas.

Labicis (prope *Monte Compatri*).

19. *Medicus.*

617. (3641). — D(is) m(anibus). | Ti(berio) Claudio Aelio | Sabiniano | medico Aug!!! | Pedanius Rufus | amicus.

Tibure (*Tivoli*).

20. *Nomenclator.*

618. (3640). — D(is) m(anibus). | Aureliae Primitivae coniugi karissimae vivos fecit Zosimianus, Aug(usti) libert(us), | nomenclator a censibus, sibi suisque, libertis libertabusque posterisque eorum. H(oc) m(onumentum) h(eredem) n(on s(equetur).

Tibure (*Tivoli*). — *Numinclator a census* (*sic*) occurrit in lapide Ficuleensi C. n. 4010.

21. *Ostiarius.*

619. (201). — Dis manib(us). | Iae, Caesaris | ostiario.

Ostiae.

22. *Procuratores.*

620. (3644). — C(aius) Iulius Aug(usti) l(ibertus) Sam[*ius*], | proc(urator), [a] census divi Claudii et | Neronis Augusti | patronorum (^{a}).

Tibure (*Tibure*). — (^{a}) cfr. De Ruggiero I p. 20 sq.

621. (2938). — D(is) m(anibus) | Tutiae | Marciae | uxori Verecundus Aug(usti) | lib(ertus) proc(urator) feci(t).

Praeneste (*Palestrina*). — Augusti libertum procuratorem v. etiam in C. n. 2106.

23. *Tabellarius.*

622. (2465). — .... | oro et C(aio) | Octavio | Apollonio filis er[e]ptis fatis ini[q]uissimis Apollonius pater Caesaris | n(ostri) tabellarius infelicissi[m]mus et Octavi[a] negotiatrix mater.

Castrimoenii (prope *Marino*).

24. *Tabularius.*

623. (2261) — D(is) m(anibus). | L(ucius) Aurelius | Aug(usti) lib(ertus) Aga[t]hyrsus, tab(ularius), | Hilaro patri | b(ene) m(erenti) f(ecit).

In agro Albano. — Tabularius, Augusti libertus, occurrit fortasse in lapide C. n. 205 (Ostia).

25. *Vilicus.*

624. (198). — Dis manibus. | T(ito) Flavio Botryeni (*sic*) et | Ianuario Caes(aris) ser(vo) | vern(ae) vil(ico) coniug(i) suo | Caesetia Lanthanusa | bene merentibus patri et fil(io) | fecit.

Ostiae.

VIII. — Tituli municipales.

a. AFILAE (*Affile*). Tribus *Aniensis?*

(C. p. 351. De Ruggiero I p. 10. Kubitschek p. 10).

625. (3445). — .... | decreverunt. L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) | dedicavit .... [*id*]us Maias | [*Ae*]miliano iterum | [*et*] A quilino co(n)s(ulibus) (^{a}).

(^{a}) a. 249. — [*Dec*]uriones et s[*ocii?*] Afileni occurrunt probabiliter in lapide C. n. 3444.

b. ARDEA (*Ardea*).

(C. X p. 673. De Ruggiero I p. 651.

626. (2231). — .... | [*rest*]itue[*runt*] | Ardeates.

In monte Albano: cuius sacrorum Ardeates participes fuerunt. Cfr. Dessau.

c. ARICIA (*Ariccia*). Tribus *Horatia*.

(C. p. 203. De Ruggiero I p. 664. Kubitschek p. 127).

1. Decretum decurionum.

627. (EE. 1236). — S(enatus) c(onsultum) quod factum est auct(ore) Druso | [*Caesare Ti(beri) f(ilio) dictatore. I*]n sena[*tu fuerunt*] ... ci | ... aediles | ... iun. | a. co ... anus. | ... Cerius Sabinus | ... eius Augu | ... Ti(berius) Latinius Rufinus | ... Annio. L(ucius) Annius Vegetus | ... cinus, C(aius) Iuventius Celer | .. cus ... | .... [*Lu*]cilius Longus | ... q. Avonius .... | ....

De forma diversa senatus consultus si ri decreti decurionum cfr. Mommsen et Dessau in adnotatione. Nomina videntur perscripta eorum qui adfuerunt.

2. Magistratus, decuriones.

628. (4272). — L(ucio) Aninio L(uci) f(ilio) | Rufo, q(uaestori) Ariciae. | Prima uxor.

In nemore Dianae (*Nemi*).

629. (4196). — M(arcus) Iulius M(arci) f(ilius), M(arcus) Accoleius M(arci) f(ilius) aed(iles) de s(enatus) s(ententia).

In nemore Dianae (*Nemi*). — Aetati liberae reipublicae tribuit Dessau.

630. (4195). — .... Dic .... Arri .... (a) Manneio Domestico, M(arco) A .... | L(ucio) Oppuneio Augurino (duodecies), T(ito) Voltedio Indictore (b) (iterum) q.. a.... | Marcello C(aio) Lucilio Pio. Unus ex sacris cui parent dona Diana(e) ! | quod tribuit populus, restituis populo (c).

In nemore Dianae (*Nemi*). — Videntur dictator (fortasse cum praefecto), aediles, quaestores nominari cfr. n. 23. — (a) Dessauo videtur *dic*[*tatore*] vel [*praefecto iure*] *dic*[*undo*] *T*(*ito*) *Arri*[*cino*] fuisse. — (b) Cfr. Dessau. — (c) Distichon obscurum. Cfr. Dessau.

631. (4178 c.). — C(ai) Mari C(ai) f(ili) Qui(r)i(na) haruspicis, a(e)dilis bis, flam(inis) Martialis, allecti in(t)er dictatorios. [*L*]ocum dedit (a).

Inter *Genzano* et *Civita Lavinia* rep., sed magistratus magis Ariciae quam Lanuvio conveniunt. Cfr. Dessau. — (a) Quis?

632. (2171 add.). — D(is) m(anibus) | L(uci) Semproni | L(uci) f(ili) Hor(atia) Procu li, (qui) v(ixit) a(nnis) XXXI. | (ae)d(ilis), q(uaestoris sexies), sali, | curator | pec(uniae) Ocran(ianae), (a) | Luria Se cun|da mater.

(a) Pecunia Ocraniana est probabiliter summa quam quidam municipio legaverat.

633. (2170). — D(is) m(anibus) | Iul. Ma|rco, decu|rioni Arici norum, omni mu neri (*sic*) fun(c)|to, qui visit (*sic*) a nnis XL. m(en)sib|us duobus, d iebus duobus, h oras VI, Aur|el(ia) Tucca et Iu lia Herm... parentes | dulcissimi f(ilio) c(arissimo) f ecerunt).

Decurio municipii Aricinorum occurrit etiam C. n. 2168. Senatus populusque Aricinus in lapide C. n. 2167; bisellarius fortasse C. n. 2176.

d. Bovillae (prope *le Frattocchie*).

(C. p. 230 cfr. Kubitschek p. 13).

1. Curator et patronus.

634. (2409). — C(aio) Dissenio | C(ai) f(ilio) Quir(ina) Fusco | Hadriano. C(aius) Dissenius Fuscus | pater, hon(ore) re publice oblatae | statuae content(us), sua pec(unia) fec(it). | C(aio) Dissenio Quirina Fusco, praef(ecto) fabr(um), | curatori et patrono, | Albani Longani | Bovillenses | merita eius h(onoris) c(ausa). | C(aio) Dissenio | C(ai) f(ilio) Quir(ina) Fusc[o] | Sabiniano | C(aius) Dissenius Fuscus | pater honore | publice oblatae statuae content(us) sua | pec(unia) fec(it).

635. (2410). — Locus adsignatus ab C(aio) Dissinio C(ai) f(ilio) Qui[r(ina) Fu]sco, | curatore reipublicae Boviliensium dedi[cata] | VIIII k(alendas) Ianuarias Sex(to) Sulpicio Tertullo, Q(uinto) Tineio Sacer dote co(n)s(ulibus). (a) Cuius ob dedicationem dedit ordin[i *decuri*]onum sing(ulis) sext(ertia) VIIII, item ordini Augustalium si[*ng*(*ulis*) *sextertia*)] .... | quod ei permiserunt in clupeo, quod ei p ... run[*t ante*] | templum no(v)um pinger(e) effigiem Ma[*nliae*] | Severinae virginis Albanae Maxi[*mae, soro*]ris suae, post excessum vitae eiu[*s. Hic*] | primus co mitia magistratuum [*creandorum*; ...

causa instituit (ᵃ) M(arco) Civica Barbar[o, M(arco) Meti]lio] Regulo co(n)s(ulibus) (ᶜ), anno urbis conditae [DCCCCX?, | con]sentiente C(aio) Diss[in]io Fusco cur(atore).

Est latus basis fortasse Manlio Severo (n. 482), dedicatae. — (ᵃ) a. 158. — (ᵇ) Comitia haec paucis inscriptionibus, memorantur aetatis Hadriani vel Pii cfr. Mommsen 3 p. 450, 3. — (ᶜ) a. 157.

2. *Patronus.*

636. (2411). — .... Flavi .... | fili .... (ᵃ) | Albani Lo[ngani Bo]villenses p[atrono].

(ᵃ) F[e]li[ci] vel simile quid fuisse credit Dessau.

3. *Augustalis.*

637. (2412). — M(arco) Valerio Asia[tico], M(arco) Iunio Silano co(n)s(ulibus)(ᵃ) M(arcus) Livius M(arci) f(ilius) Fal(erna) Max.... | num Bovillien .... | Augustalitat .... | suae et Faeni[ae] .... | in hunc ann.... | ....itro .... |

(ᵃ) a. 46.

4. *Tituli varii.*

638. (2414). — D(is) [m(anibus)]. | Restitu[to], | r(ei) p(ublicae) B(ovillensium) ar[cario, A]cilia Ach.... | [s]ibi et su[is fece]run[t].

639. (2415). — Gn(aeus) Voluntilius Trypho ex d(ecreto) d(ecurionum) d(e) s(ua) p(ecunia) f(aciundum) c(uravit).

640. (2416). — ....um .... | g.... | di aediculam v.... | ....ur additis vestibu[s, i]magines aureas n(umero) V.. | ibum posuerunt aream... ...runt tetrastylum marmo[reum .... | .... Fa]ustinae Aug(ustae) cum statua | in proscenio | ....um cum statera ante .... | .... dedicationem aedis .... | .... [e]pul(um) dederunt | . .. dec(urionibus) et Aug(ustalibus denarium) I deder(unt).

e. CASTRIMOENIUM (prope *Marino*).

Tribus *Falerna.*

(C. p. 239 Kubitschek p. 17).

1. *Decreta Decurionum.*

641. (2466). — Fausto Co[r]n[e]lio S[ul]l[a], | Sex(to) Tedio Val[e]r[io] Cat[ul]lo co(n)s(ulibus),(ᵃ) | k(alendis) [I]un(iis), | L(ucius) Cornelius A(uli) f(ilius) Fal(erna) Pupillus (ᵇ) | v(erba) f(ecit):

Cum M(arcus) Iunius || Silani l(ibertus) Moninus ex | ordine (ᶜ) sit nostro et | utilis reipublicae | et amator municipi | muneraque eius ¹⁰ | municipio conspiciamus, | censeo, locum qui est extra | portam Medianam ab | eo loco in quo schola | fuit, long(um) p(edes) LXVII, ad | rivom aquae Albanae et | a via introsus, in quo antea | columnar (ᵈ) publicum | fuit, lat(um) p(edes) X, honoris caussa | M(arco) Iunio Silani l(iberto) ²⁰ | Monimo posterisq(ue) eius dari (ᵉ). |

Tum universi, cum M(arcus) Iunius | Silani l(ibertus) Moninus ita amet | municipium et reip(ublicae) sit | utilis et munificus | ad munera ornatus | municipi facienda, | locum qui est extra | portam Medianam, | in quo columnar fuit, ³⁰ | ab eo loco in quo | schola fuit long(um) p(edes) LXVII | ad rivom aquae | Albanae, latum | a via publica in | agrum p(edes) X, M(arco) Iunio | Silani l(iberto) Monimo | posterisque eius | honoris caussa | dari censuerunt. ⁴⁰ |

In decurionibus fuerunt (viginti sex) (ᶠ).

(ᵃ) a. p. C. 31. — (ᵇ) Cfr. n. 643 et Dessau. — (ᶜ) propter ornamenta decurionalia coniecit Mommsen. — (ᵈ) « Nomen, quo significatur locus extra urbem, in quo marmora conficiendis praesertim columnis excidebantur » FORCELLINI s. v. Cfr. decretum Patavinum (C. V 2856): *quod praefect us) v(erba) f(ecit), L(ucium) Perpernam Amiantum locum columnariorum[m] extra portam Romanam rogari*, etc. — (ᵉ) cfr. n. 642. — (ᶠ) De numero decurionum Castrimoeniensium cfr. n. 159.

642. (2467). — Decreto decur(ionum) | M(arco) Iunio Silani l(iberto) | Monimo | locus publice) datus | in fronte) p(edes) LXVII, | in agr(o) p(edes) X

Cfr. n. 641.

2. *Patronus.*

643. (2468). — L(ucius) Cornelius A(uli) f(ilius) Fal(erna) | Pupillus (a), | praefectus fabr(um), flamen, quinquen(nalis), | patronus Castrimoene(n)sium, | ex testamento | C(aius) Iulius Sp(urii) f(ilius) Pal(atina) Carus, | L(ucius) Cornelius L(uci) f(ilius) Fal(erna) Albanus, | L(ucius) Cornelius Athictus, | L(ucius) Cornelius Eutychus 10 | fecerunt et sibi et suis.

(a) cfr. n. 641.

3. ***Tituli varii.***

644. (2472). — ...i ... o | ...ni | ma...min (a) | quin[que]nnal(i) | municipe[s et in]colae | ex aere [conl]ato.

(a) [*Fla*]*min(i)* posse fuisse cogitat Dessau.

645. (2469). — Flavia Aug(usti) lib(erta) Marcella | fecit sibi et Alcimo | Aug(usti) lib(erto) | coniugi et | Martiali Caesaris n(ostri) | coniugi optumo et | libertis libertabusq(ue) | suis posterisque eorum. | Locus datus ex | decreto decurionum | Castrimoeniensium. 10

646. (2470). — D(is) m(anibus). | Seberiano | rei pub(licae) ver(nae), | q(ui) v(ixit) a(nnis) XXIIII, | m(ensibus) VII, d(iebus) XIII, | C(aius) Rasticanius | Abascantu[s] | et Sebera | f(ilio) pii[s]simo mer(enti) 10 | fecit.

Ordo decurionum occurrit in lapide C. n. 2473; patronus municipii C. n. 2471.

f. Decimum (*Ciampino*).

(C. p. 492).

647. (4329) — Pub(licum) Decimiensium | ...ensium.

In fistula plumbea.

g. Fidenae (*La Serpentara*).

(C. p. 392).

648. (4063). — Public(um) Fidenatium | L(ucius) Manilius Q(uinti) f(ilius), | L(ucius) Marcius L(uci) f(ilius) | duovirei (tertium) | terminavere.

Aetati potius Sullanae quam Caesarianae tribuit Dessau.

h. Gabii (*Pantano*).

(C. p. 278 cfr. Kubitschek p. 21).

1. ***Patronus et curator.***

649. (2806). — T(ito) Flavio | T(iti) fil(io) Quir(ina) | Aeliano | ordo et populus | Gabinus | patrono [et curat(ori) rei] publ(icae) fidelissimo.

2. ***Decuriones et magistratus.***

650. (2805). — P(ublius) Clodius Helix, | L(ucius) Atilius Thamyrus (a), praefecti Augustal(es), | basim posuerunt et | statuam refecerunt | d(e) s(ua) pecunia) ex d(ecreto) d(ecurionum).

(a) Libertini, ut videntur. Hi praefecti substituebantur interdum quattuorviris. Cfr. Dess. p. 278.

651. (2811). — L(ucius) Pi[nnius] .... | L(ucius) Pin[nius] Nedymus | praefecti Augustales, | L(ucius) Pinnius Porphyrio q(uaestor).

Omnes sunt libertini.

652. (2807). — Fl(aviae) T(iti) fil(iae) Varian(a)e | ob merita | Crescentis | Augustor(um) lib(erti), patris eius, | qui omnes honores | municipi n(ostri) delatos sibi | sincera fide gessit | dec(uriones) populusq(ue).

Matri eius dicatus est lapis C. n. 2808.

3. ***Sevir Augustalis.***

653. (2809). — M(arco) Iulio Zotico decurioni, | patri decurionum | et seviro Augustalium, | q(uin)q(uennali) eiusdem ordinis, | dendrophori q(uin)q(uennali) suo perpetuo et patrono | dignissimo ob merita eius l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum). || *In latere sinistro:* Dedik(atum) VIII kal(endas) Iul(ias) | imp(eratore) M(arco) Aurelio A[n]to[ni]no] (a) Pio Felic(e) Augusto [te]r[tium], | P(ublio) Valerio Comazonte (b) | (iterum) co(n)s(uli)bus) (c), | cur(atoribus) Abudio Prisco, Cassidario | Demetrio et Celerino Satiena | Clementiano.

(a) Antonini nomen et numerus consulatus erasa sunt. — (b) cfr. Dessau. — (c) a. 220.

4. *Sacerdos.*

654. (2804). — Agusiae T(iti) f(iliae) Priscillae, | sacerdoti Spei et Salutis Au-g(ustae), | ex d(ecreto) d(ecurionum), Gabini statuam publice po|nendam curaverunt, quod, post | inpensas exemplo inlustrium feminar(um) | factas ob sacerdotium, etiam opus portic(us) | Spei vetustate vexatum pecunia sua refectu|ram se promiserit populo; cum, pro | salute principis Antonini Aug(usti) Pii | patris patriae liberorumque eius | eximio ludorum spectaculo edito, | religioni, veste donata | universis, satis fecerit. | Cuius statuae honore contenta | inpensam populo remiserit (*sic* = *remisit*) | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Gabiis rep. est praeterea fragmentum inscriptionis a. 64 dedicatae, [*Cra*]*sso Frugi*, *C*(*aio*) *Lec*[*anio Basso co*(*n*)*s*(*ulibus*)]. (C. n. 2814).

i. Labici (prope *Monte Compatri*).
(C. p. 274).

655. (2770). — D(is) m(anibus) | Parthenio, arcario | rei publicae | Lavicanorum | Quintanensium (*a*).

Saeculi p. C. secundi vel tertii ineuntis putat Dessau. — (*a*) De hoc cognomine Labicanorum cfr. Dessau p. 275.

656. (2772). — Af speculu Dian(a)e (*a*) usq(ue) f(undo) Clementiano p. (*b*) Proclini passuum p(lus) m(inus) ∞.

(*a*) De lacu, cui hoc nomen fuit cfr. Dessau. — (*b*) p(*edatura*) legit De Rossi, *P*(*ublii*) Mommsen, probabiliter. — Totam inscriptionem sic intelligit Mommsen: *A speculo Dianae usque ad fundum Clementianum, qui est Publii Proclini, spatium interponitur passuum plus minus mille.*

657. (2773). — Hortulus hic Vari | est opus Alcinoi.

658. (4231). — Devertic(u)lum | privatum.

k. Lanuvium (*Civita Lavinia*). Tribus *Maecia?* (C. p. 161. 486. Kubitschek p. 33).

1. *Patroni.*

659. (2120). — C(aio) Sulpicio Victori, | patri eq(uitum) R(omanorum), homini | innocentissimo, patrono | municipi s(enatus) p(opulusque) L(anuvinus) ob in|parem (*a*) obsequium et | erga se inmensam mu|nificentiam eius eques|trem (*b*) ponendam cen|suerunt dedicarumque (*sic* = *dedicaruntque*). | Ob cuius dedicationem | viritim divisit decuri|onibus et Augustalib(us) | et curi(i)s n(ummos) XXIIII et curi(a)e | mulierum (*c*) epulum | duplum dedit.

(*a*) Requiri *incomparabile* vel simile quid notat Dessau. — (*b*) sc. statuam. — (*c*) Redit fortasse in lapide item Lanuvino C. n. 2110.

660. (2124). — S(enatus) p(opulus)q(ue) Lanivinus patrono amantissimo | rei-p(ublicae) suae, curatori.

2. *Magistratus, decuriones.*

661. (2114). — D(ecimo) /// cirio D(ecimi) f(ilio) Pal(atina) | Auspicato, | aedili municipi, | curatori muner(is), | municipes curiales (*a*) | [*e*]t curia .... amona .... (*b*) | ob merita eius.

(*a*) Populus Lanuvii distributus erat in curias. — (*b*) « In vocabulo, quod est post *curia*, litterae *amona* certae sunt, reliquae dubiae; flamonal Henzen, flamonae Marini » Dessau. — Aedilis municipii est etiam C. n. 2116. Curia Clodia Firma v. C. n. 2126.

662. (2115). — .... Dastidius C(ai) f(ilius) Celer pro honore ae[*d*(*ilitatis*) | *C*(*a-ius*)] Dastidius Sp(uri) f(ilius) Apollinaris pater pro honor[*e*] | flamoni(i) HS XV | in refectionem balinei intulerunt.

663. (2117). — C(aius) Domatius C(ai) f(ilius) | Rufus pr(aetor).

Domatius aedilis occurrit in lapide C n. 2116.

664. (2119). — [*Ex auctori*]tate Luci Ocrae | .... (*a*) municipi, | .... ratus et | .... Pr[*imi*]genius ob | [*honore*]m sexvir[*a*]tus apodyterium | [*ope*]re tectorio, quod vetustate de|[*ficie*]bat, refecerunt [*it*]em piscinam ab no|[*v*]o fecerunt, labrum [*ae*]neum cum salientibus | [*r*]ostris navalibus tr[*ibu*]s posuerunt.

(*a*) *dictatoris* vel *aedilis*.

665. (2121). — M(arco) Valerio M(arci) f(ilio), | aed(ili), dict(atori), | praef(ecto)

iuventutis, | municipes compitenses veicorum | quinque (a). quod specus millia | passus (b) (tria milia) purgavit, refecit | fistulas, reposuit balnea virilia | utraque et muliebre de sua | pecunia refecit, populo, viscerati(onem), | gladiatores dedit, lumina, ludos | I(unonis) S(ospitis) m(atris) r(eginae) solus fecit.

(a) Mommseno videntur esse qui habitant in quinque vicis ad idem compitum pervenientibus. — (b) *Milia* abundare, requiri *passuum* notat Dessau.

666. (2122). — .... | iugo e .... | nali, aedili [*munici*]pi Lan(u)vinorum in | quo honore defun[c]tus est, annos nato | XVII, m(enses) XI, d(ies) IIII, filio | [*cari*]ssimo e[*t*] piissimo | [*paren*]tes infe[*l*]i[*c*]i[*s*][*simi*]...

667. (2123). — .... aidilis | .... [*mol-taticod*] airid | .... [*coir*]av[*it*].

Supplementa sunt Mommseni. Cfr. De Ruggiero 1 p. 261. 313.

3. *Lex collegii cultorum Dianae et Antinoi.*

668. (2112). — [*L(ucio) Ceionio*] Commodo, Sex[*to*] Vettuleno Civica Pompeiano co(n)s(ulibus) (c) a(nte) d(iem) V idus Iun(ias). | [*Lanuvii in*] templo Antinoi, in quo L(ucius) Caesennius Rufus | [*pa-tronu*]s municipi conventum (d) haberi iusserat per L(ucium) Pompeium | .... um, q(uin)q(uennalem) cultorum Dianae et Antinoi, pollicitus est se | [*cond*]aturum ( ) eis ex liberalitate sua (sestertium quindecim) m(ilia) n(ummum) usum (f), die | [*natal*]is Dianae idib(us) Aug(ustis sestertios quadringenos) n(ummos) et die natalis Antinoi, V k(alendas) [*Dec(embres)*] (sestertios quadringenos) n(ummos) ( ): et praecepit legem ab ipsis constitutam sub tetra *stylo* Antinoi ( ) parte interiori perscribi in verba infra scripta: |

[*M(arco) Antonio Hiber*]o, P(ublio) Mummio Sisenna co(n)s(ulibus) ( ) kal(endis) Ian(uariis) collegium salutare ( ) Dianae | .... ( ) et Antinoi constitutum, L(ucio) Caesennio L(uci) f(ilio) Q(uirina) Rufo dict(atore) tertium) idemq(ue) patr(ono) ( ). Kaput ex s(enatus) c(onsulto) p(opuli) R(omani): ( ) Quib[*us coire co*]nvenire collegiumq(ue) habere liceat. Qui stipem menstruam conferre vo[len[*t in fun*]era, in it collegium coeant, neq(ue) sub specie eius collegi nisi semel in mense c[*oeant co*]nferendi causa, unde defuncti sepeliantur (m). |

[*Quod fa*]ust[*um fe*]lix salutareque sit imp(eratori) Caesari Traiano Hadriano Aug(usto), totiusque | [*do*]mus (*sic* = *totique domui*) [*Aug(usti)*], nobis, nostris collegioq(ue) nostro, et bene adque industrie contraxerimus, ut | [*e*]xitus de[*fu*]nctorum honeste prosequamur! Itaq(ue) bene conferendo universi consentire | debemus, u[*t long*]o tempore inveterescere possimus.

Tu qui novos in hoc collegio | intrare vole[*s*, *p*]rius legem perlege et sic intra, ne postmodum queraris aut heredi tuo contraver[*si*]am relinquas.

Lexs collegi. |

[*Plac*]uit universis (n), ut, quisquis in hoc collegium intrare voluerit, dabit kapitulari nomine | (sestertios centum) nummos) et vi[*ni*] boni amphoram, item in menses sing(ulos) a(sses quinos).

Item placuit, ut quisquis mensib(us) contin[*uis se*]x non pariaverit et ei humanitas acciderit, eius ratio funeris non habebitur, | etiamsi [*tes*]tamentum factum habuerit.

Item placuit: quisquis ex hoc corpore n(ostro) pariatu[*s*] decesserit, eum sequentur ex arca (sestertii trecenti) n(ummi), ex qua summa decedent exe[quiari nomine (sestertii quinquaginta) n(ummi), qui ad rogus dividentur; exequiae autem pedibus fungentur. |

Item placuit: quisquis a municipio ultra milliar(ium vicesimum) decesserit, et nuntiatum fuerit, eo exire debebunt electi ex corpore n(ostro) homines tres, qui funeris eius curam agant, et rationem populo reddere debebunt | sine dolo m[*alo*]: et si quit in eis fraudis causa inventum fuerit, eis multa esto quadruplum. Quibus | [*funeraticium*] eius dabitur, hoc amplius viatici nomine ultro citro sing(ulis sestertii viceni) n(ummi). Quodsi longius | [*a municipio su*]pra mil-

l(iarium vicesimum) decesserit et nuntiari non potuerit, tum is qui eum funeraverit, testa|[*tor rem tabu*]lis signatis sigillis civium Romanor(um septem), et probata causa funeraticium eius, sa||[*tis dato ampli*][us neminem petiturum, deductis commodis et exequiario, e lege collegi dari | [*ei debebit*] (").

[*A n*(*ostro*) *co*]llegio dolus malus abesto. Neque patrono neque patronae neque d[*omino*] || neque dominae neque creditori ex hoc collegio ulla petitio esto, nisi si quis testamento heres | nomina[*tu*]s erit. Si quis intestatus decesserit, is arbitrio quinq(uennalis) et populi (") funerabitur. |

Item placuit: q[*ui*]squis ex hoc collegio servus defunctus fuerit et corpus eius a domino dominav[*e*] | iniquitatae (*sic* = *iniquitate*) sepulturae datum non fuerit neque tabellas fecerit, ei funus imag[*ina*]||rium fiet.

Item placuit: quisquis ex quacumque causa mortem sibi adsciveri[*t*], | eius ratio funeris non habebitur. |

Item placuit: ut quisquis servus ex hoc collegio liber factus fuerit, is dare debebit vini [*bo*]ni amphoram.

Item placuit: quisquis magister suo anno erit ex ordine al[*bi*] | ad cenam faciendam (') et non observaverit, neque fecerit, is arcae inferet (sestertios triginta) n(ummos): | insequens eius (') dare debebit et is eius loco restituere debebit ('). |

Ordo cenarum: VIII id(us) Mar(tias) natali Caesenni .... patris; V kal(endas) Dec(embres) nat(ali) Ant[*inoi*]; idib(us) Aug(ustis) natali Dianae et collegi: XIII k(alendas) Sept(embres) na[*t*(*ali*) *Caes*]enni Silvani fratris: | pr(idie) n[*on*(*as*)]\.... natali Corneliae Proculae matris: XIX k(alendas) Ian(uarias) na[*t*(*ali*) *Cae*]senni Rufi patr(oni) munic[*ipi*]. |

Magistri cenarum ex ordine albi facti qu[*oqu*]o ordine homines quaterni (') ponere debeb[*unt*]; | vini boni amphoras singulas et panes a(ssium duorum) qui numerus collegi fuerit, et sardas n[*u*]mero quattuor, strationem ("), caldam cum ministerio ('). |

Item placuit, ut quisquis quinquennalis in hoc collegio factus fuerit, is a sigillis (x) eius temporis, | quo quinquennalis erit, immunis esse debebit, et ei ex omnibus divisionibus partes dup[*las*] ' dari.

Item scribae et viatori a sigillis vacantibus partes ex omni divisione sesquip[*las*] | dari placuit. |

Item placuit, ut quisquis quinquennalitatem gesserit integre, ei ob honorem partes se[*squi*]|plas ex omni re dari, ut et reliqui recte faciendo idem sperent. |

Item placuit: si quis quid queri aut referre volet, in conventu referat, ut quieti et | hilares diebus solemnibus epulemur. |

Item placuit, ut quisquis seditionis causa de loco in alium locum transierit, ei multa esto (sestertium quattuor) n(ummum). — Si quis autem in obprobrium alter alterius dixerit aut tu[*mul*]|tuatus fuerit, ei multa esto (sestertium duodecim) n(ummum). — Si quis quinquennali inter epul[*as*] | obprobrium aut quid contumeliose dixerit, multa esto (sestertium) viginti n(ummum). |

Item placuit, ut quinquennalis sui cuiusque temporis diebus solemn[*ibus ture*], et vino supplicet et ceteris officiis albatus fungatur, et die[*bus natalibus*] | Dianae et Antinoi oleum collegium in balinio publico pon[*at, antequam*] | epulentur.

i

Hunc lapidem, cum maximi momenti sit, mult tractaverunt, in primis Mommsen in libro qui inscribitur *De collegiis et sodaliciis Romanorum*, et in ephemeride *Zeitschr. f. gesch. Rechtswiss.*, 1855 p. 357 sq., postea multi, ut Cohn *zum röm. Vereinsrecht* p. 101 sq. 139 sq., Henzen *Mon. ed ann. d. Inst.* 1856 p. 18. De Rossi, *Bull. arch. crist.* 1864 p. 60 sq. Mané *Der praefectus fabrum* p. 29 sqq., etc. et nuperrime Schiess, *Die röm. Collegia funeraticia.* — (") a. 136. — (') Conventus fit, cum collegae coeunt conferendi causa, non epulandi cfr. I 12; II 23-24. — (') Sic supplevit Dessau, qui notat supplemento Mommseni: [*in annum da turum*] spatium excedi sibi videri, praeterea *se in annum daturum sestertium tot millium usuras* parum apte dici pro *se daturum sestertium tot millium usuras annuas*. Cfr. contra Schiess p. 83. — (d) i. e. usuras. — (') Octingenti sester ii nummi, cuius summae dimidiam partem Caesennius dat die natali Dianae, ceteram die natali Antinoi, sunt usurae sestertium XV millium nummum.

683. (298). — M(arco) Antonio | M(arci) f(ilio) Men(enia) | Severo, | praefecto fabr(um, | duum)vir(o), quaest(ori) aer(ari) (a), | quaestori alim(entorum) (b), | f[l]am(ini) div[i] Vesp(asiani), | praef(ecto) fabr(um) ti[gn(uariorum)] | Ostiensium.

(a) De Ruggiero 1 p. 309. — (b) De Ruggiero 1 p. 407.

684. (301). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Arrio Vitaliano, dec(urioni) || Laur(entium) vico Aug(ustano, quattuor)|vir(o) eiusdem loci, | quaest(ori) aer(ari), flam[*ini*], | qui vix(it) anni[*s*] .... men[si]b(us) X, dieb(us) .... | .... ianus | ....

685. (314). — D(is) m(anibus). | Sex(to) Carminio Parthenopeo, | eq(uiti) R(omano), dec(urioni) col(oniae) Ost(iensis), q(uin)q(uennali) colleg(i) | fabr(um) tignuariorum Ost(iensium) et | Carminiae Briseidi coniug(i) eius | Sex(tus) Carminius Plotinianus | fratri b(ene) m(erenti). | In front(e) ped(es) XII, in agr(o) ped(es) XXXV.

686. (321). — P(ublio) Celerio P(ubli) f(ilio) Pal(atina) | Amando, dec(urionum) decreto dec(urio) | allectus (a) (*sic*). Hunc dec(uriones) funere publ(ico) efferendum censuer(unt) | eique honores omne(s) | et turis (b) p(ondo) XX | decreverunt. Pater, | honore usus, inpensam [10] | remisit. Vix(it) ann(is) XIIX, | mensibus XI, diebus VIII. | Scantia Sp(uri) f(ilia) Lanthanusa | mater fecit.

(a) De Ruggiero 1 p. 415 sq. — (b) Cfr. n. 705 et lapidem Parentinum C. V 337: .... *huic ordo pientissimus decreto suo funus publicum et res publica turis libras tres et taedis publice ferri universi censuerunt* etc. — Funus publicum occurrit etiam in fragmento C. n. 312.

687. (332). — D(is) m(anibus) | Clodiae Helpidis, | quae vixit annis XXVII. M(arcus) Aemilius Hilarianus, | dec(urio), flam(en), aedilis, (duum)vir, | coniugi incomparabil(i) cum | Caltilia Tyche! et Attio | Herme! parentib(us) fecit. |

688. (335). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Comba[*risio L(ucii)*] f(ilio) Pal(atina) Vitali, equ[*iti*] *Ro*m(ano), | decur(ioni) Lau[*renti*] | Lavinati et Ost[*iensi*]um, omnib(us) hono[*ribus*] | functo, Annia Ismene coniugi | incomparabili.

689. (340). — P(ublius) Cornelius Statius (viginti) vir h. a. h. s. [*p*] . | .... vir h. a. h. s. p. || .... [*Luc*]ilius Gamala (duo)vir locum ei d[*edit*].

Vigintiviri h. a. h. s. p. ignoti sunt: litterae singulares non intelliguntur.

690. (341). — Memoriae | M(arci) Corneli M(arci) f(ili) Pal(atina) Valeriani Epagathiani (a), eq(uitis) [*R(omani)*]; | decurioni splendidissimae coloniae O[*stiensis*], | flamini, praetori (iterum) sacra (*sic*) Volkani [*fac(iunda)*] | *ei*[demque sodali Arulen[*si*] (b), | decurioni Laurentium vici Aug(ustani), eius[*dem loci (quattuor)viro(?)*] (c), | patrono corporis lenunculariorum [*tabulariorum*] | auxiliariorum Ostiensium, qui vix(it) annos XII, me[*nses* ....] | M(arcus) Cornelius M(arci) f(ilius) Palat(ina) Valerianus decurio f(ilius).

(a) Redit in albo lenunculariorum tabulariorum inter plebeios (C. n. 251). — (b) De Ruggiero 1 p. 270. — (c) cfr. n. 742. — (d) cfr. n. 684.

691. (350). — .... f. | Ag[*ripp*....] (a) Fabi Agr[*ippae* ....] | decurion .... | [con]sensu po[*puli*] .... | sestertium .... | testament[*o*] .... | summae usu[*ris pueri colo*]niae [*n(ostrae)*] (b) | centum aleruntu[*r et* ....] Maia[*s*] | quod annis ludi ede[*rentur in honorem*] memori[*ae*] [10] | Aemiliae Agrippinae .... suae | [*t*]er in ann[*o*] decurio[*n(es)*] .... *conv*]enire[*nt*].

(a) Agrippae vel Agrippinae. — (b) Coniecit Mommsen. Agitur de alimentis puerorum vel puellarum.

692. (353). — .... Fabio Hermog[*eni*] equo publ(ico), scrib(ae), aedil[*i*] (a), dec(urioni) adlect(o), flam(ini) divi Hadri[*ani*], | in cuius sacerdotio solus ac p[*rimus ludos*] scaenicos sua pecunia fecit.... Hunc splendidissimus ordo dec[*urionum f(unere) p(ublico)*] | honoravit eique statuam equestre[*m cum in*]scriptione ob amorem et industria[*m*] | in foro ponen-

dam pecun(ia) publ(ica) decr[*evit*] | inque locum eius aedil(em) substituendum ....(b)| putavit in solacium Fabi pat[*ris*], | qui ob honores ei habitos (sestertium quinquaginta milia nummum) | dedit, ex quorum usuris quicunci[*bus* | *quot*]annis XIII kal(endas) Aug(ustas), die natali eius, dec[*urionibus* | *si*]ngulis (sestertios) V dentur et decuri[*alibus* | *ce*]raris sestertios) XXXVII (semis), libraris (sestertios) [*XXXVII*(*semis*)(?)] lictoribus (sestertios) XXV (c). || *In latere ....:* In aede Romae et Augusti placu[*it*] | ordini decurionum praesente | Fabio patre, uti sportulas | die natal(i) Hermogenis fili | eius praesentibus in foro ante | statuas ipsius dividi | stipulatione interposita.

(a) *Aedili* vel *aedili designato*, non *aedilicio* ex v. 10 legendum videtur. — (b) Nomen fratris qui substitutus est, deest. — (c) De his divisionibus v. Dessau. De decurialibus cfr. n. 707.

693. (362). — C(aio) Granio | C(ai) fi(lio) Quir(ina) | Maturo, | d(ecreto) d(ecurionum) adlec(to), | cui ordo gratuitum | decurionatum et statuam | ob mu[*n*]ificentiam eius | decrevit, | C(aius) Granius Rufus, | L(ucius) Granius Celsus | ....

694. (363 add.). — C(aio) Granio | C(ai) fil(io) Quir(ina) | Maturo, | decur(ionum) decr(eto) | decurioni gr[*atis*] | adlecto, corpor !!!!! c[*urator*(*um*)] | nav(ium) marin(arum) et [*mensor*(*um*)] | frument(ariorum) Ostiensiu(m), | M(arcus) Lollius M(arci) f(ilius) | Paulinus | amico.

695. (364). — [*D*(*is*)] m(anibus). | [*C*(*aio*) *Granio*] C(ai) f(ilio) Quir(ina) Maturo, | *decurioni et* (*duo*)]viro Ostiensium, | .... *corp*oris mensorum Ost(iensium) | .... rum, patrono corp(oris) | [*curatorum n*avium marinarum | [*et navium a*]nnalium Ostiens(ium) | .... [*dendr*]ophorum Ostiensium, | .... lium Ostiensium, | .... Atinensium.

696. (4142). — M(arco) Iunio M(arci) f(ilio) Pal(atina) | Fausto, | decurioni adlecto, | flamini divi Titi, duumviro, | mercatori frumentario, | q(uaestori) aerari, flamini Romae | et Aug(usti), patrono cor[*p*(*oris*)] | curatorum navium marinar[*um*], | domini navium Afrarum | universarum item | Sardorum (a). | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

(a) *Item Sardorum* postea addita sunt: pro Sardorum esse debuisse Sardi vel Sardorum notat Dessau.

697. (374). — Marco Licinio | Privato (a) | decurionatus ornamentis honorato et | bisellario in primis constituto, | inlatis reipublicae sestertis | quinquaginta milibus n(ummis), | quaestori et q(uin)q(uennali) corporis pistorum Ostiens(ium) et Port(uensium), | magistro quinquennal(i) collegi | fabrum tignuariorum lustri | XXVIIII et decurioni eiusdem | numeri decur(iarum) XVI, decuriali scrib(ae) | librario, tribuli tribus Claudiae, | patruum et liberorum clientium, | patri et avo decurionum, | patri equitum Romanorum, | universus numerus | caligatorum (b) | collegi fabrum tignuarior(um) Ostiens(ium), | magistro optimo ob amorem et merita eius | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

(a) cfr. n. 289. — (b) cfr. n. 289.

698. (375). — P(ublio) L(ucilio) | P(ubli) f(ilio), P(ubli) n(epoti), P(ubli) pronep(oti), Gamalae, | aed(ili) sacr(is) Volk(ani), | [*a*]edili d(ecreto) d(ecurionum) allecto | [*g*]ratis decurioni, | [*p*]ontifici, (duum)viro censoriae pot(estatis), quinquennal(i) | in comiti[*i*]s facto, cura[*tor*]i p(ecuniae) p(ublicae) exigen[*d*]ae et adtribuendae | [*i*]n ludos cum accepisset publice | lucar remisit et de suo erogationem fecit: | [*id*]em sua pecunia viam silice stravit, | [*q*]uae est iuncta foro ab arcu ad arcum: | [*id*]em epulum trichilinis CCXVII | colonis dedit: | [*id*]em prandium sua pecunia coloni[*s*] | Ostiensibus bis dedit: | [*i*]dem aedem Volkani sua pecunia restituit: | [*i*]dem aedem Veneris sua pecunia constituit: | [*id*]em aed(em) Fortunae sua pecunia constituit: | [*id*]em ae(dem) Cereris sua pecunia | constituit: | [*id*]em pondera ad macellum | cum M(arco) Turranio sua pecunia (a) fecit: | [*idem*] aedem Spei

sua pecunia | [*cons*]tituit; | [*id*]em tribunal in foro marmoreum fecit. | [*H*]uic statua inaurata d(ecreto) d(ecurionum) | p(ecunia) p(ublica) posita est, | [*i*]tem ahenea d(ecreto) d(ecurionum) p(ecunia) p(ublica) posita | [*p*]roxume tribunal quaes(toris?), | [*propt*]erea quod cum res publica | [*p*]raedia sua venderet ob pollicitationem belli navalis (c) | (sestertium quindecim milia) CC rei publicae donav[*it*.. | *Hu*]nc decuriones funere pu[*b*]lico effer[*endum*] censuerunt.

Tractavit Mommsen. *Eph. Epigr.* 3 p. 319 sqq. — Cfr. n. 699. — (a) i. e. cum collega, sed sua tantum pecunia. — (b) cfr. Mommsen EE. p 330. — (c) Mommsen rettulit ad bella gesta sub M. Aurelio.

699. (376). — P(ublio) Lucilio, P(ubli) [*f*(*ilio*),] | P(ubli) n(epoti), P(ubli) pron(epoti), Gamala[*e*], | aed(ili) sacr(is) Volkani, | eiusdem (a) pr(aetori) tertium), decurioni) | adlecto d(ecurionum) d(ecreto) infanti (b), (duum)vir(o), praefecto L(uci) Caesar(is) Aug(usti) f(ili) (c), cens(ori)(d), q(uaestori) a(erari), pontif(ici), | tabular(um) et librorum | curatori primo constitu(to). | Hic ludos omnes quos fecit amplificavit impensa sua: | idem munus gladiatorium ded(it): | idem aedem Castoris et Pollucis rest(ituit); | idem curator pecuniae publicae exigendae et attribuendae in comitiis factus (e), cellam patri Tiberino | restituit: | idem thermas, quas divus Pius aedif(i)caverat, vi ignis consumptas refecit. | porticum reparavit: | idem aedem Veneris impensa sua | restituit: | idem pondera ad macellum et mensuras ad forum vinar(ium) s(ua) p(ecunia) fecit: idem navale (f) a L(ucio) Coilio aedificatum | extruentibus fere collabsum | restituit. | Huic statua aenea p(ecunia) pub(lica) d(ecreto) d(ecurionum) posit(a) | est | ....

Tractavit Mommsen, *Eph. Epigr.* 3 p. 317 sqq. — (a) i. e. Vulkani. — (b) De Ruggiero I p. 417. — (c) L. Aelius est Hadriani filius. — (d) In altero titulo dicitur II vir censoriae potestatis. — (e) Mommsen EE p. 328 — (f) Quid fuerit, non constat. Cfr. Dessau p. 6.

700. (390). — P(ublio) Nonio P(ubli) f(ilio) | Pal(atina) Livio | Anterotiano, equo publ(ico) exornato ab | imp(eratore) M(arco) Aurelio Antonino Aug(usto), dec(urionum) dec(reto) decur(ioni) adlecto, flamini divi Hadriani, | salio Laurent(ium) Lavinatiu(m), | aedili, pr(aetori) sacr(is) Vulk(ani) faci[*u*(*ndis*)] | Livia | Marcellina | nepoti dulcissimo, | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

Persimilis titulus extat eidem dicatus a T. Tinucio Sosiphane (C. n. 391).

701 (NS. 1892 p. 162). — P[*ostu*]mus Plotius M(arci) f(ilius) quarto (a). | A(ulus) Genucius A(uli) f(ilius) iter(um) duoviri | locum dederunt compiti aedificandi. Caius Cartilius C(ai) f(ilius) Poplicola duovir (septimum), | cens(or tertium) compitum transtulit. D(ecimus) Caecilius D(ecimorum duorum) l(ibertus) Nicia medicus, L(ucius) Marcius L(uci) l(ibertus) Stephanus, | P(ublius) Naevius P(ubli) l(ibertus) Heraclida, | mag(istri) vici (b) maceriem et columnam de suo fecerunt. C(aius) Cartilius C(ai) l(ibertus) Hera ....

(a) i. e. quartum. Borsari edidit QUARTIO sed ipse nobiscum communicavit se, lapide denuo inspecto, QUARTO legisse. De similibus formis quae raro occurrunt v. C. F. W. Müller in *Jahrb. f. kl. Phil.* 1892 p. 656. — (b) Cfr. lapidem Spoletinum (Or.-Henzen 7115): *C. Toranius C. f. Hor(atia) Severus ... dedit VI viris Aug(ustalibus) et compit(alibus) Larum Aug. et mag(istris) vicorum*, etc.

702. (400). — Q(uinto) Plotio Q(uinti) fil(io) Quir(ina) Romano, | equo publico exorn(ato) | a divo Hadriano, | aedili, flam(ini) Rom(ae) et Aug(usti), | flamini divi Titi. | Huic decuriones | statuam publice ponend(am) | decreverunt. | Plotius Niger pater, honore usus, | de suo posuit l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum). — || *In latere sinistro:* Dedic(ata) XVI k(alendas) Apr(iles) T(ito) Hoenio Severo, M(arco) Peducaeo Priscino co(n)s(ulibus) (a).

(a) a. 141. Cfr. C. 401: *D(is) m(anibus). Q(uintus) Plotius Q(uinti) f(ilius) | Quir(ina) Romanus, (exornatus equo publico), | honoribus functus in colonia Ostiensi, | decessit superstitibus | parentibus.*

703. (409). — Cn(aeo) Sentio Cn(aei) fil(io), | Cn(aei) n(epoti) Ter(etina) Felici, dec(urionum) decr(eto) aedilicio adlecto,

dec(urionum) dec(reto) d(ecurioni) adl(ecto), | q(uaestori) a(erari) Ostiens(ium) (a), (duum)vir(o), q(uaestori) iuvenum (b) — hic primus omnium, quo anno dec(urio) adlectus) (c) est, et | q(uaestor) a(erari) (d) fact(us) est et in proxim(um) annum (duum)vir designat(us) est — | quinq(uennali) curatorum navium marinar(um) (e), gratis adlect(o) | inter navicular(ios) maris Hadriatici (f) et ad quadrigam | fori vinari (f), patrono decuriae scribar(um) cerariorum) | et librarior(um) et lictor(um) et viator(um) (g), item praeconum et et (*sic*) argentarior(um) (h) et negotiator(um) vinarior(um) ab urbe (i), | item mensor(um) frumentarior(um) Cereris Aug(ustae) (k), item corpor(atorum) | scaphariorum) et lenunculariorum) traiect(us) Luculli (l) et | dendrophorum et togator(um) a foro et de sacomar(is?) (l) | et libertor(um) et servor(um) publicor(um) (m) et oleariorum) et iuven(um) | cisianor(um) (n) et veteranor(um) Aug(usti), item beneficiarior(um) proc(uratoris) | Aug(usti) (o) et piscator(um) propolar(um), curatori lusus iuvenalis (p) | Cn. Sentius Lucilius | Gamala Clodianus f(ilius) (q) | patri indulgentissimo.

(a) De Ruggiero 1 p. 310. — (b) cfr n. 756. — (c) De Ruggiero 1 p. 415. — (d) cfr. n. 694. 695. — (e) cfr C. VI n. 9682. — (f) « Scilicet *item gratis adlecto* in collegium aliquod consistens ad quadrigam fori vinari, fortasse *collegium negotiantium fori vinari* vel *collegium geni fori vinari* utrumque memoratum n. 430 (= *nobis* n. 760). Forum vinarium Ostiae praeterea nominatur n. 376. 24 (= *nobis* n. 699) » Dessau. Relationem aliquam fuisse inter negotiatores fori vinarii et navicularios maris Hadriatici, fortasse indicat etiam lapis C. VI n. 9682: *L. Scribonio Ianuario, negotianti vinario, item naviculario, cur(atori) corporis* [naviculariorum | *maris Hadriatici* etc. — (g) Decurias esse apparitorum duovirum et aedilium Ostiensium notat Dessau. — (h) De praeconibus et argentariis una in auctionibus occurrentibus cfr. Mommsen, *Hermes* 12 p. 94. 100. — (i) Non diversos fortasse esse a corpore vinariorum urbanorum et Ostiensium n. 726 notat Dessau. — (k) Dessau confert n. 16. — (l) cfr. C. n. 252. 254. — (l) cfr. n. 724. — (m) cfr. n. 128. 746. — (n) Non diversos fortasse esse putat Dessau ab eis qui alibi dicuntur cisiarii. — (o) sc. annonae Ostiensis. — (p) « Cura lusus iuvenalis num pertinuerit ad idem collegium iuvenum cuius quaestor fuerat Sentius Felix, ignoratur » Dessau. — (q) Idem P. Lucilio Gamalae *patri* dedicavit titulum C. n. 377. Mommsen putavit Lucilium Gamalam patrem naturalem, Sentium Felicem adoptivum fuisse; Dessau, quem confer, hunc naturalem, illum adoptivum, ita ut Sentius Clodianus (C. n. 410) appellatus sit antequam adoptaretur.

704. (289). — ... | [*omnibus honori*]*b*]us functo | ... q(uin)q(uennali) corpor(is) mensor(um) | [*frumenta*]rior(um) nauticarior(um) Ost(iensium) | ... [*A*]emilius Trophimas, | T(itus) Aemilius Felix, | L(ucius) Iulius Agathyrsus | heredes.

Cfr. praeterea lapides C. n. 323. 452 (*omnibus honoribus functi*). 426 (*II vir*) 315 (*II vir* et fortasse *Herculaneus Augustalis*) 378. 398 (*decurio adlectus*). 411 (*decreto decurionum decurio allectus*). 414. 435 (*decuriones*).

705. (4148). — Dedicat(a) III k(alendis) Ianuar(iis), Q(uinto) Servilio Pudente, L(ucio) Fufidio Polione (*sic*) co(n)s(ulibus), (a) (duo)viris q(uin)q(uennalibus) C(aio) Nasennio Marcello (b) et M(arco) Lollio Paulino.

(a) a. 166. — (b) De hoc viro v. Dessau.

706. (413). — Sergia Prisca hanc in honore(m) L(uci) Caci Reburri f(ilii): (duo)vir(i) et decuriones Ost(i)e(n)ses | funere pub(lico) (a) statuam q(ue) et | turis p(ondo) quinquaginta) (b) censuer(unt). L(ucius) Kacius | Reburrus (c) h(onore) usus funeris im(pensam remisit.

In parte sinistra perscripta est *A*, quae quid significet, ignoratur. — (a) sc. efferendum. — (b) cfr. n. 686. — (c) pater defuncti.

4. *Apparitores.*

707. (346). — A(ulus) Egrilius A(uli) f(ilius) | Plarianus, | decurial(is) scr(iptus) cer(arius) (a) et | Cl(audia) Ti(beri) f(iliae) Hermione | fecerunt | Cl(audiae) Ti(beri) f(iliae) Irenae lib(ertis), libertabus, pos(te)risq(ue) eorum.

(a) « Nota homines ingenuos esse et hunc scribam cerarium et eum cuius est n. 347 (= *nobis* n. 708), cum scriba librarius qui solus innotuit M. Licinius Privatus (infra n. 374 [= *nobis* n. 697]) fuisse videtur libertinus, quocum convenit scribas librarios postponi cerariis in titulis Fabii Hermogenis (n. 353 [= *nobis* n. 692]) et Sentii Felicis (n. 409 [= *nobis* n. 731]). Recte igitur Mommsenus (*Staatsr.* I p. 339 n. 2), cum inter apparitores coloniae Iuliae Genetivae (EE. 3

p. 91 cfr. p. 107) inveniantur et *scribae* et his dignitate longe inferiores *librarii*, cum illis composuit scribas cerarios Ostienses, cum his scribas librarios » Dessau.

708. (347). — [*D(is)*] m(anibus). | A(ulo) Egrilio A(uli) f(ilio) Secundo Trheptiano (*sic*), | [*de*]cur(ioni) Laur(entium) vico Augustan(o), scrib(ae) colleg(i) fabr(um) tign(uariorum) Ost(iensium), decuriali scriptus cerar(io) (a), | [*T*]ribuli tribus Pupiniae, A(ulus) Egrilius Ision et Iulio Proba coniux fecerunt.

(a) Cfr. n. 707. — Aulo Egrilio Threptiano dedicatus est lapis C. n. 147, Largo et Messalino coss. dedicatus (a. 147).

5. Sacerdotes.

709. (306). — D(is) m(anibus) | L(uci) Aureli L(uci) f(ili) Pal(atina) | Fortunatiani, fili | dulcissimi, pr(aetori) pr(imo) sacr(is) Volka(ni faciundis); vix(it) an(nis) IIII, me(nsibus) VII, d(iebus) XVII.

« Nota *pr(aetorem) pr(imum) sacr(is) Volka(ni faciundis)* annorum quattuor » Dessau.

710. (324 cfr. EE. 7. 1191). — P(ublio) Cl(audio) P(ubli) f(ilio) Horat(ia) | Abascantiano, | fil(io) dulcissi mo, P(ublius) Cl(audius) | Abascantus, | pater, | q(uin)q(uennalis iterum) corp(oris) dendro phorum Ostiens(ium). || *In latere dextro:* M(arcus) Antius Crescens Calpur nianus, (a) pontif(ex) Volk(ani) | et aedium sacrar(um) statu am poni in campo (b) Matris | deum infantilem permisi(t) (c) | VIIII kal(endas) Apriles) | *Plautiano* (iterum) et Geta (iterum) co(n)s ulibus) (d).

(a) Cfr. EE. 8 p. 293. — (b) De Ruggiero 2 s. v. — (c) cfr. n. 711. 712. — (d) a. 203. PLAUTIANO et GETA erasa sunt.

711. (325). — *In plinto basis:* X III ka*lendas*) .... | *L(ucio)* Se ptimio Severo Pertinace Aug(usto iterum). | *D(ecimo) Clodio Septimio Albinio Caesare*) co(n)sulibus) (a). — || *In fronte:* .... *die*s III kale*ndas* .... *P(ubli)* Clau*d(i)* Vera*ti Abascantiani* (b) | .... umm. dies VIII *i*du s *I*anuar(ias) | .... *dies supra* s criptos non observaverit | .... summas s(upra) s(criptas) rei public(ae) [*Ostiensium?*] .... refundi sic pactus est .... — || *In latere:* [*M(arcus) Antius Cresce*]ns Calpurnianus v(ir) c(larissimus) [*pontif(ex) Volkani*] et aedium sacrar(um) (c) | .... xatione ullius statuae | .... ramque statuam in | .... ribt. constitu re | .... (d) (d)[*omino*)] n(ostro) imp(eratore) Septimio Aug(usto iterum) | .... co(n)s(ulibus).

(a) a. 194. — (b) cfr. n. 748. — (c) Supersunt ex condicionibus, sub quibus donatio summarum facta est. Cfr. de viris et de re ipsa Dessau. — (d) cfr. n. 710. 712. — (e) Proponit Mommsen: [*si fiat sine ve*]*xatione ullius stat*... [*ante positae ut*]*ramque statuam in*[*scriptam* ... *in*]*scribt(am) constituere* [*permutto.*]

712. (352). — (*a*): D(ecimo) Fabio D(ecimi) f(ilio) Pal(atina) | Floro Vera ... sacerdot(i) sanct(ae) reg[*in(ae)*] (b). | iu... cio maiestatis eius | electo) Anubiaco prima | dec(urioni) Laur(entium) vic Aug(ustano), quattervi (*sic* = *quattuorviro*) (c), | naviculario (quinque) corp(orum) | lenunculariorum Ost(iensium), honorib(us) ac munerib(us) | omnib(us) funct(o), sodali | corp(orum) quinque region(um) col(oniae) Ost(iensis). | Hanc statuam Flavius | Moschylus v(ir) c(larissimus) Isiacus | huius loci memoriae eius | sanctimoniae castitat(is) | testamento suo co(n)stitui | ab heredib(us) suis iussit | patrono munditiario (d) | b(ene) m(erenti) l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

(*b*): Ob honore(m) quo die sacerdos fa*ctus est* (e) dedicat(a) XVII kalendas A.... | ter et semel | co(n)s(ulibus) (f). Locus datus a Iulio Faustino, pont(ifex) Vol*kani et* aed(ium) sacrar(um) permisit, act(ori) Fl(avii) Moscyli | sub q(uinquen)nalitate) c(ensoriae) p(otestatis) | Quinti Veturi Firmi Felicis | Socratis | et L(uci) Flori Euprepetis. | Ob cuius dedicatione(m) | dedit decurionibus (sestertios) III .... | cum officio basilices ....

« Inscriptiones non optime incisae et passim corrosae etiam litteris nuper minio pictis interdum vix leguntur ». Dessau. Lectio maxime incerta est. — (a) *Veratio* aut *Verano*. — (b) sc. Isidis — (c) Hic versus in litura repositus est: *pr*... non intelligitur. — (d) VND dubitat Dessau n... in lapide antiquitus sit incisum. — (e) supple-

vit Henzen. — (*c*) Annum indicari p. Chr. 251 (Traiano Decio III, Etrusco Decio), potius quam 202 (Septimio Severo III, Aurelio Antonino) aut 287 (Diocletiano III, Maximiano) notavit iam Borghesi 7 p. 41. — (*d*) cfr. n. 710. 711.

713. (385). — M(arcus) Modius | Maxximus (*sic*), | archigallus | coloniae (*a*) | Ostiensis.

(*a*) De Ruggiero 1 p. 641.

714. (403 add.). — Sex(to) Pompeio Sex(ti) fil(io) | Maximo, | sacerdoti Solis invicti Mit(hrae), patri patrum, (*a*) | q(uin)q(uennali) corp(oris). treiect(us) toga|tensium, (*b*) sacerdo|tes Solis invicti M(ithrae) | ob amorem et meri|ta eius. Semper ha|bet(?) (*c*).

Ostiae. — Tractavit Henzen, *Eph. Epigr.* 1 p. 216 sq. — (*a*) pro summo Mithrae sacerdote habendus est. — (*b*) treiectus idem ac traiectus est: togatenses aliquod collegium fuit scaphariorum. — (*c*) Haec formula parum intellegitur.

715. (408). — (*a*) Salonia Carpime | Saloniae Euterpe, | sacerdoti M(atris) d(eum) m(agnae) Port(us) Aug(usti) | et Traiani Felicis, patronae | suae optimae bene meren|ti fecit et sibi et Salonio Hermeti, Salonio Dorae, Sa|loniae Tertiae et eor(um) filis. | Pars dimidia intranti|b(us) | laeva. 10

(*b*): M(arcus) Cutius Rusticus, | tibico(*a*) M(atris) d(eum) m(agnae) Portus | Au|gusti) et Traiani Felicis | fecit sibi et Dutiae The|odote et libertis liber(tabus|q(ue) posterisq(ue) eorum. | Pars dimidia ad dextra.

(*a*) Fortasse errore pro *tibicine*.

716. (429). — L(ucius) Valerius L(uci) f(ilius) Fyrmus (*sic*) | sacerdos Isidis O|st(iens(is) | et M(atris) d(eum) Tra(n)stib(erinae) (*a*) fecit sibi.

(*a*) « Est eadem atque *M(ater) d(eum) m(agna) Port(us) Aug(usti) et Traiani Felicis* (n. 408 = *nobis* n. 715), ita appellata ab Ostiensibus quod Tiberis inter moenia coloniae et Portum interfluebat » Dessau.

Cfr. praeterea C. n 351 (*aedilis sacris Volkani faciundis*). 402 (*praetor sacris Volkani faciundis*). 437 (*sacerdos Isidis*). 302. 347 (*Isiaci*).

6. ***Seviri Augustales et Augustales.***

717. (288). — [*P(ublio) Aemilio*] .... asi l(iberto) Leonti, [*Augus*|tali, | ....[*fe*]cit ex sua pecunia | .... us P(ublii) Aemili Leontis | .... [*A*]emilio (Caiae) l(iberto) Acuto, | .... [*P(ublio) Aem*|ilio P(ubli), P(ubli), (mulieris) l(iberto) Iucundo, | .... [*Aemili*]ae (mulieris) l(ibertae) Hermion[*e*] | .... Cosmo struct[*ori*] | ....

718. (4140). — Q(uinto) Aeronio | Antiocho, | sevir(o) August(ali) | et q(uin)q(uennali) eiusdem | ordinis, idem | q(uin)q(uennali) corp(oris) mensor(um) | frum(entariorum) adiutorum | Ostiensium, | Aninia Anthis | coniunx | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

719. (290). — D(is) m(anibus). | Agriae | Agathe P(ublius) Ostiensis Thallus tutor, sevir Aug(ustalis) et | Agria Tryphosa heredes | de suo fecerunt | b(ene) m(erenti) et sibi.

720. (295). — .... [*A*]ntonio | .... q(ui) v(ixit) annis XXXVI, | [*sev*]iro Augustali idem 00(*sic* = *q(uin)q(uennali)*), | [*d*]endroforo, Laur(enti) Labinat(i), | homini bono et iucundissim*o*, | *M*[arcia Hilara coniugi dulci[*ssimo*], | cum quo vixit annis X....

721. (297). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Antonius Peculiaris, | sev(ir) Aug(ustalis), q(uin)q(uennalis) col(legi) fab(rum) Ost(iensium) | lustri XXV, fecit sibi et | Antoniae Soteridi (uxori rarissim(a)e cum qua vix(it) annis L.

722. (299). — L(ucius) Aquillius (mulieris) l(ibertus) | Modestus, magister | quinquennalis collegi fabroru(m) | tignuariorum Ostiensium lustri II (*a*). | isdem Augustalis, fecit sibi et | Aquilliae L(uci) f(iliae) Aptae patronae et | Deciniae Sp(uri) f(iliae) Priscae coniugi suae et | suis libertis, libertabus et Deciniaes Sp(uri) f(iliae) | Priscaes posterisque eorum. | In fr(onte) p(edes) XL, in ag(ro) p(edes) XXXIS. 10

(*a*) Cfr. Dessau de hoc numero.

723. (305). — Aur(elio) Sissi et | T(ito) Aurelio Euty|cheti, sev(iro) Aug(ustali), cu|rat(ori) et q(uin)q(uennali), Aurelii | Quintio et Helio|dorus patrono ben|emerenti.

724. (309). — Dis manibus. | L(ucius) Calpurnius Chius, sevir Aug(ustalis) | et quinquennalis, | idem quinq(uennalis) corporis mensor(um) | frumentarior(um) Ostiens(ium) et curat(or) | bis, | idem codicar(iorum) curat(or) Ostis et (tertium) honor(atus) (a), | idem quinquennal(is) collegi Silvani | Aug(usti) maioris, quod est Hilarionis (b), | functus sacomari (c), idem magistro ad Marte(m) | Ficanum Aug(ustum) (d), idem in collegio dendrofor(um), | fecit sibi et | Corneliae Ampliatae coniugi suae | carissimae, cum qua vixit annis XXXI, | Calpurniae L(uci) l(ibertae) Pthengidi libertae | carissimae, L(ucio) Calpurnio Forti vern(ae) lib(erto), | L(ucio) Calpurnio Felici lib(erto), L(ucio) Calpurnio Adaucto vern(ae) lib(erto), | Calpurniae L(uci) f(iliae) Chiae vern(ae), (e) Calpurniae L(uci) f(iliae) | Ampliatae vern(ae), L(ucio) Calpurnio L(uci) f(ilio) Felici vern(ae), | L(ucio) Calpurnio L(uci) f(ilio) Pal(atina) Chio Felicissimo, | libertis, libertab(us) posterisq(ue) eorum b(ene) m(erentibus).

Tractavit Henzen *Ann. d. Inst.* 1851 p. 154 sqq. — (a) i. e. curator et III honoratus collegi codicariorum Ostis: Ostis, non Ostiensium, dicitur, cum fortasse unum tantum collegium codicariorum Romae et Ostiae esset. — (b) Domus patroni indicatur in collegio servorum: notabile est tale cognomen in collegio liberorum. — (c) Mommsen accipi iubet pro *functionis sacomariae* et referri ad collegium Silvani. — (d) Ad Ficanum oppidum Priscorum Latinorum refert probabiliter Borghesi, quod Dessauo non probatur. — (e) Mommsen vocabulum *verna* Lucii filiis adiectum ita intelligit ut sint in aedibus patroni nati.

725 (316 add.). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Carullius Epaphroditus (sex)vir Augustalis) idem q(uin)q(uennalis). |

Hic sum positus qui | sine crimine vixi | Et quem mi dederat | cursum fortuna | peregit (a). | Cuius ossua et cine|res hic lapis in|tus habet. |

Huic (sex)viri | Aug(ustales) post curam | quinquennali|tatem optulerunt, qui egit annis | continuis IIII (b).

(a) Hirschfeld vidit ad Vergilianum Aen. 4, 653 hunc hexametrum expressum esse: cfr. Sen. ep. mor. 1, 12, 9 et C. XII, 287: *quem d...* *cursum Fort[una]* .... — (b) « Significatur ... Carullium Epaphroditum cum annis continuis quattuor curator Augustalium fuisset, ab ... Augustalium honoris causa inter quinquennales adlectum esse » Dessau.

726. (318). — D(is) m(anibus) | L(uci) Carulli Fe|licissimi, bis | (se[*viri*]) Augu|stalis), idem | q(uin)q(uennalis), L(aurentium) L(avinatis), q(uin)q(uennalis) cor[*p*]oris vin(ariorum) urb(anorum) (a) e[*t*] Os[*tien*|*sium*)]; | vix(it) a(nnis) LXXV. Lucius Carullius | Felicissimus | pat(ri) bene m(erenti) fec(it).

(a) Cfr. supra n. 703.

727. (329). — Diis manibus | Tiber(i) Claudi | Cumani l(iberti) Cerialis, (sexvir) Augustalis | Ostis. | Claudia Primilla optumo coniugi.

728. (330). — Ti(berio) | Cl(audio) Urbano, | seviro Augustali, | item quinq(uennali), item de curioni collegi fab(rum) (*sic*) tignuari|orum Ostien|sium.

729. (360). — Dis manibus | Auli Grat(i) Attici, | seviri Augustali(s); | adlectus inter primos, (a) | quinquennalis, | curator perpetu(u)s (b).

(a) ad vocabulum *seviri*, non ad *quinquennalis*, refert von Premerstein in De Ruggiero I s. v. *Augustalis*. Aliter Dessau p 5. — (b) sc. Augustalium: eidem pertinet lapis C. n. 351.

730. (367). — P(ublio) Horatio | Chryseroti, | seviro Augustal(i) idem | quinq(uennali) et immuni Larum Augustal(ium) ex s(enatus) c(onsulto). — Seviri Augustales statuam | ei ponendam decreverunt, quod | is arcae eorum (sestertium quinquaginta) m(ilia) n(ummum) dederit, ex qua summa (sestertium decem) milia) n(ummum) ob honorem curae | Sext(i) Horati Chryserotiani (a), et reliquorum [*reliqua*] (b) | (sestertium quadraginta) m(ilia) n(ummum) excepta stipulatione [*ut*] ex usuris | semissibus et m.. II(...)

vit Henzen. — (f) Annum indicari p. Chr. 251 (Traiano Decio III, Etrusco Decio), potius quam 202 (Septimio Severo III, Aurelio Antonino) aut 287 (Diocletiano III, Maximiano) notavit iam Borghesi 7 p. 41. — (g) cfr. n. 710. 711.

713. (385). — M(arcus) Modius | Maxximus (*sic*), | archigallus | coloniae (a) | Ostiensis.

(a) De Ruggiero 1 p. 641.

714. (403 add.). — Sex(to) Pompeio Sex(ti) fil(io) | Maximo, | sacerdoti Solis in|victi Mit(hrae), patri patrum, (a) | q(uin)q(uennali) corp(oris). treiect(us) toga|tensium, (b) sacerdo|tes Solis invicti M(ithrae) | ob amorem et meri|ta eius. Semper ha|bet(?) (c).

Ostiae. — Tractavit Henzen, *Eph. Epigr.* 1 p. 216 sq. — (a) pro summo Mithrae sacerdote habendus est. — (b) treiectus idem ac traiectus est: togatenses aliquod collegium fuit scaphariorum. — (c) Haec formula parum intellegitur.

715. (408). — (*a*) Salonia Carpime | Saloniae Euterpe, | sacerdoti M(atris) d(eum) m(agnae) Port(us) Aug(usti) | et Traiani Felicis, patronae | suae optimae bene meren|ti fecit et sibi et Salonio Hermeti, Salonio Dorae, Sa|loniae Tertiae et eor(um) filis. | Pars dimidia intrantib(us) | laeva. 10

(*b*): M(arcus) Cutius Rusticus, | tibico(a) M(atris) d(eum) m(agnae) Portus | Aug(usti) et Traiani Felicis | fecit sibi et Dutiae The|odote et libertis liber|tabusq(ue) posterisq(ue) eorum. | Pars dimidia ad dextra.

(a) Fortasse errore pro *tibicine*.

716. (429). — L(ucius) Valerius L(uci) f(ilius) Fyrmus (*sic*) | sacerdos Isidis Ost(i)ens(is) | et M(atris) d(eum) Tra(n)stib(erinae) (a) fecit sibi.

(a) « Est eadem atque *M(ater) d(eum) m(agna) Port(us) Aug(usti) et Traiani Felicis* (n. 408 = *nobis* n. 715), ita appellata ab Ostiensibus quod Tiberis inter moenia coloniae et Portum interfluebat » Dessau.

Cfr. praeterea C. n 351 (*aedilis sacris Volkani faciundis*). 402 (*praetor sacris Volkani faciundis*). 437 (*sacerdos Isidis*). 302. 347 (*Isiaci*).

6. ***Seviri Augustales et Augustales.***

717. (288). — [*P(ublio) Aemilio*] .... asi l(iberto) Leonti, [*Augus*]tali, | ....[*fe*]cit ex sua pecunia | .... us P(ublii) Aemili Leontis | .... [*A*]emilio (Caiae) l(iberto) Acuto, | .... [*P(ublio) Aem*]ilio P(ubli), P(ubli), (mulieris) l(iberto) Iucundo, | .... [*Aemili*]ae (mulieris) l(ibertae) Hermion[*e*] | .... Cosmo struct[*ori*] | ....

718. (4140). — Q(uinto) Aeronio | Antiocho. | sevir(o) August(ali) | et q(uin)q(uennali) eiusdem | ordinis, idem | q(uin)q(uennali) corp(oris) mensor(um) | frum(entariorum) adiutorum | Ostiensium, | Aninia Anthis | coniunx | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

719. (290). — D(is) m(anibus). | Agriae | Agathe P(ublius) Ostiensis Thallus | tutor, sevir Aug(ustalis) et | Agria Tryphosa heredes | de suo fecerunt | b(ene) m(erenti) et sibi.

720. (295). — .... [*A*]ntonio | .... q(ui) v(ixit) annis XXXVI, | [*sev*]iro Augustali idem 00(*sic* = *q(uin)q(uennali)*), | [*d*]endroforo, Laur(enti) Labinat(i), | homini bono et iucundissim[*o*, | *M*]arcia Hilara coniugi dulci[*ssimo*], | cum quo vixit annis X....

721. (297). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Antonius Peculiaris, | sev(ir) Aug(ustalis), q(uin)q(uennalis) col(legi) fab(rum) Ost(iensium) | lustri XXV, fecit sibi et | Antoniae Soteridi | uxori rarissim(a)e cum | qua vix(it) annis L.

722. (299). — L(ucius) Aquillius (mulieris) l(ibertus) | Modestus, magister | quinquennalis collegi fabroru(m) | tignuariorum Ostiensium lustri II (a), | isdem Augustalis, fecit sibi et | Aquilliae L(uci) f(iliae) Aptae patronae et | Decimiae Sp(uri) f(iliae) Priscae coniugi suae et | suis libertis, libertabus et Decimiaes Sp(uri) f(iliae) | Priscaes posterisque eorum. | In fr(onte) p(edes) XL, in ag(ro) p(edes) XXXIS. 10

(a) Cfr. Dessau de hoc numero.

risq(ue) eorum ([b]). | In fronte p(edes) XXXV, in agro p(edes) XXV.

([a]) sc. Nervae. — ([b]) Verba quae litteris inclinatis edimus postea addita sunt.

739. (418). — D(is) m(anibus). | C(aius) Similius Philocyrius, | sevir Aug(ustalis), idem q(uin)q(uennalis). magister | quoquae ([a]) collegi fabrum tig|nuarior(um) Ost(iensium) lustri XXXVI, | item scrib(a) eiusd(em) numeri fecit sibi | et Similiae Philete | co(n)iugi unibyriae ([b]) et | Similiae Roman(a)e filiae et libertis liber|tabusquae (*sic*) posterisque | eorum. In f(undo) p(edes) LXXX, in agr(o) p(edes) XXIIII. | Gaudenti et Lampadi ([c]).

Idem redit in C. n. 419. — ([a]) Coniecit Mommsen quadratarium male solvisse litteras Q. Q. ita ut *magister quinquennalis* fuisset. — ([b]) i. e *univiriae*. — ([c]) Agnomina sunt.

740. (421). — Cn(aeus) Statilius | Crescens | Crescentianus, (se)vir Aug(ustalis) q(uin)q(uennalis) et curat(or) ordin(is) Augustal(ium) et (se)vir Aug(ustalis) Tusculis (*sic*) | fecit sibi et Statiliae Atalante coniug(i) | et lib(ertis), libert(abus), post(eris) eor(um). In f(ronte) p(edes) XXI, in a(gro) p(edes) XXXII.

741. (425). — T(ito) Testio Helpidiano, seviro Aug(ustali), idem q(uin)q(uennali). | item patrono et q(uin)q(uennali) | corporis treiec*t*us marmorariorum. (quattuor) Testii Helpidianus, Priscus, Priscianus et Felix fili et heredes | patri dulcissimo.

742. (EE. 1227). — D(is) *m(anibus)*. L(ucius) Valerius .... sev*ir* Aug(ustalis) *idem quinq(uennalis)*(?) | Atuiei.... Ireni con*iu*gi .. . | Eutyche*ti* Iun(ioris) eq(uitis) R(omani) .... | col(oniae) Ost(iensis), flam(inis) divi Mar*ci* .... | sodal(i) A*ntoniniani*(?) et Vale*riae* Vital*i* .... adquisitori pa.... et Iren.... | filiis et libert*is li*bertabu*sque* | *poster*isq(ue) eor(um) .... | .... Aureli II....

Supplementa partim debentur Lanciano, qui inscriptionem edidit, partim Dessauo.

743. (431). — .... niei.. .. mmuni at.... Rusticeli. Huic *ordo Augustalium statu*am decrevit et int*er bisellari*os(?) adlegit isque hono*re statuae accepti* (sestertium) L m(ilia) n(ummum) arcae eorum [*intulit*]. | excepta stipulatione ex usuris .... m.... II ([a]) s(ummae) supra) [*s(criptae)*] | quodannis idibus Iuniis natali suo in [*c*]onventu | inter praesentes hora (secunda) usque ad asse(m) dividatur, | deducta ornatione statuae (sestertiis) centum) n(ummis). Quod si ita factum non erit, tunc ea (sestertium quinquaginta) m(ilia) n(ummum) dari r(ei) publicae) Ostiens(ium) | sub eadem condicione stipulatus est; posque ([b]) | Veturia Quinti f(ilia) Rufina et | Q(uintus) Veturius Quinti) f(ilius) Felix Socrates, | dec(urio) Laurentium) vic(o) Aug(ustanorum) et dec(urio) Ost(iensium) sumptum statuae | ordini remiserunt. Ob cuius dedicationem dedit sportulas decurionibus (denarios) III et Augustalibus (denarios) V. | — Curatore Q(uinto) Veturio Felicissimo lib(erto), seviro) Aug(ustali) q(uin)q(uennali) et curatori ordinis eiusdem.

Nomen eius cui titulus positus est, videtur Dessauo, quem confer, Quintus Veturius Socrates fuisse. — ([a]) cfr. n. 730. — ([b]) *posteaque*. — ([c]) Socrates? — De aetate monumenti v. Dessau.

Cfr. praeterea C. n. 291. 293. 319. 336. 342 356. 369. 416. 432. 436. 441. 443 (*seviri Augustales*). 379 (*sevir Augustalis quinquennalis*). 313. 317. 322. 331. 333. 338. 339. 344. 34.. 355. 357. 366. 380. 381. 383. 386. 389. 392. 404. 406. 439. 442 (*Augustales iidem* vel *item quinquennales*). 287. 308. 310. 311. 320. 358. 382. 393. 394. 417. 427. 428. 4141 (*Augustales*). 42. (*Augustales tres*).

7. *Collegia.*

744. (246 add.). — Imp(eratore) Caesare T(ito) Aelio Hadriano Antonino Augusto) | Pio p(atre) p(atriae) tertium), Marco) Aelio Aurelio Caesare co(n)s(ulibus). Ordo corporator(um) ([b]) qui pecuniam ad ampliand(um) templum contuler(unt): ([a]) Patroni ([c]): T(itus) Prifernius Sex(ti) fil(ius) | Paetus Rosianus | Geminus; M(arcus) Stlaccius Albinus | Trebellius Sallustius | Rufus; | M(arcus) Sedatius C(ai) fil(ius) | Severianus; | T(itus) Prifernius T(iti) f(ilius) Paetus | Rosianus Geminus f(ilius) ([d]): | M(arcus) Sedatius Marci) fil(ius) | Severus Iulius Reginus; | Ca-

s(ummae) s(upra) s(criptae) quodannis idib(us) Martis | natali suo inter praesentes hora (secunda) usque | ad asse(m) dividiatur, deducta ornatione statu(a)e, | et familiae Augustal(ium) (sestertios centum) n(ummos); quot si ita | factum non erit, tum ea (sestertium quadraginta) m(ilia) n(ummum) | dari rei p(ublicae) Ost(iensium) sub eadem condicione | qua s(upra) s(criptum) est. — Ob cuius (e) dedicatione(m) dedit | decurionib(us) (denarios quinos) et Augustalibus (denarios quinos). | Isque honore sibi habito sumptum sta|tuae ordini Augustalium remisit. 20 || *In latere destro:* Dedic(ata) | XVI kal(endas) [*Ia*]nu[*ar*(*ias*)] | Mamertino et Rufo | co(n)s(ulibus).

(a) sc. collegi. — (b) Hic filius fuit, ut videtur, curator Augustalium. — (c) De his summis v. Dessau. — (d) Redit in lapide n. 713, sed non intelligitur. — (e) sc. statuae.

731. (EE. 1225). — [*D*(*is*) *m*(*anibus*). | .... Corneli|o Nicepho|ro, sevir(o) | Aug(ustali) idem | [*q*(*uin*)]quennal(i), Cornel(ius) | [*Fo*]rtuna|[*t*]us (a).

(a) Supplevit Lanciani; Dessau notat etiam de *Cornel*(*ia*) [*Fo*]*rtuna*[*ta ei*]*us* cogitari posse.

732. (372). — L(ucio) Lepidio Eutycho, | seviro Aug(ustali) idem | quinq(uennali) in colonia | Ostiensi et in municipio | Tusculanorum | et quinq(uennali) perpetuo corpor(is) | fabrum navalium | Ostiensium, | Fortunatus lib(ertus) et Alexa act(or).

733. (396). — C(aius) | Novius (mulieris) l(ibertus) Trophimus, sevir Augustalis idem quinquenn(alis) | et curator, fecit sibi et Noviae Synerusae patr(onae) | sanctissimae et C(aio) Novio Amarantho vernae suo, | libertis libertabusque suis posterisque eorum et | Noviae Synerusae lib(ertae) et uxori. | Huic monimento cedit siccanum (a) totum hortorum cum piscina sua: in fronte p(edes) CCLXXXX, in agro comprensa maceria colligit iugera (duo et quincunx).

(a) « Videtur esse totum illud spatium in horto aliquo, quod riguum non est » FORCELLINI s. v.

734. (397). — L(ucio) Numisio L(uci) lib(erto) Agathemero, | seviro Augustali, | negotiatori ex Hispania citeriore, | et Numisiae L(uci) lib(ertae) Mercatillae | uxori ex testamento | ita ut is caverat factum (sestertium centum milibus) | arbitratu Numisiae Mercatillae uxoris. | C(aius) Numisius C(ai) f(ilius) Suc(usana) Severus, (*qui*) vix(it) an(nis) XII, mens(ibus) VII, d(iebus) XIIX; | C(aius) Numisius Pardalas et Numisia 10 | E[*u*]praxia filio carissimo.

735. (405). — Memoria. | L(ucius) Publicius Eutyches sevir August(alis) | idem q(uin)q(uennalis), stipulator argentarius (a) | et Publicia Epictesis fecer(unt).

(a) Alibi non occurrit. De Ruggiero 1 p. 661

736. (407). — Dis | manibus | L(uci) Renni L(uci) lib(erti) Philodoxi, mag(istri) quinq(uennalis) | coll(egi) fab(rum) tig(nuariorum) | Ost(iensium), idem Aug(ustalis), | L(ucius) Rennius Proculus | fecit patri suo | carissimo.

737. (412). — Cn(aeus) Sergius Cn(aei) l(ibertus) | Anthus pater, | Augustalis, fecit || Cn(aeo) Sergio Cn(aei) f(ilio) Vot(uria) | Prisco filio suo, | praetori | sacris Volcani, ex d(ecreto) d(ecurionum) | aedili adlecto (a).

(a) Qui decuriones fiebant, plerumque inter aedilicios adlegebantur. Cfr. De Ruggiero 1 p. 255.

738. (415). — C(aio) Silio Epaphrae l(iberto) Felici maiori, | Augústali. Hunc d(ecuriones) f(unere) p(ublico) efferundum cens(uerunt). | Nerva filius honore usus impensam remisit. | C(aio) Silio C(ai) f(ilio) Vot(uria) Nerva, decurionum dec(reto) | decurioni allecto, (duum)viro. | Siliae (Gaiorum duorum) l(ibertae) Faustae uxori (a) | L(ucio) Calpurnio) L(uci) f(ilio) Vot(uria) Saturo, d(ecurionum) decreto | aedili allecto. | Libertis, libertabus posterisq(ue) eorum. | *C*(*aio*) *Silio C*(*ai*) *f*(*ilio*) *Vot*(*uria*) *Nervae*, | *pr*(*aetori*) *sacr*(*is*) *Vol*(*kani*) *fac*(*iundis*), *d*(*ecreto*) *d*(*ecurionum*) *d*(*ecurioni*) *allect*(*o*), *aed*(*ili*, *duo*)*vir*(*o*). *Siliae C*(*ai*) *l*(*ibertae*) *Tryphaenae*, *uxori piissimae*. *Libertis*, *libertab*(*us*) | *poste-*

Quirini .... — ||[*Mens*(*e*)] Mai(o): | .... [*M*]ai. Proculei Chresimia[*ni*] ....; | III id(us) Ma-i(as) Papini Carici (sestertium) II (milia nummum) ....; | XVI kal(endas) Iun(ias) Aemili Primi (sestertium) II (milia nummum) ....; | IIII k(alendas) Iun(ias) Claudiae Arriae M....; | VI kal(endas) Iun(ias) Iul(i) Cocili Hermetis .... || .... | P[*r*(*idie*)] ....; | VI I[*d*(*us*) *Iun*(*ias*)] ....; | III id(us) [*Iun*(*ias*)] ....; | VIIII k(alendas) [*Iul*(*ias*)] ....; | X ....; | VII id(us) [*Iul*(*ias*)] .... | XI k(alendas) A[*ug*(*ustas*)] ....; | X k(alendas) Au[*g*(*ustas*)] .... | X k(alendas) .... | .... ||

P(ublius) Claudius trium provinc*ia-num libertus Abascantus*] (') | tabulam marmore[*am*] ....

Sodales contulerant pecuniam ut ex usuris summae natalis uniuscuiusque communiter celebraretur. De his usuris centesimis et de viris nominatis, qui aliqua ratione cum dendrophoris coniuncti videntur v. Dessau. — (") Redit in lapidibus infra n. 749 et C. n. 327. Tres provinciae sunt Galliae.

749. (328). — D(is) m(anibus) | Modestiae Epigone, | animae dulcissimae, | Abascantus Galliarum (") | de se benemerenti fecit). *In latere:* VIIII kal(endas) Iul(ias) | *L*(*ucio*) *Aurelio Commodo Caes*(*are*) ( ) | M(arco) Plautio Quintillo co(n)s(ulibus). ( ).

(") sc. servus trium provinciarum Galliarum: idem postea manumissus appellatur P. Claudius Abascantus, cfr. n. 748 et C. n. 327: de filiis eius v. Dessau. — (') Erasum videtur fuisse. — ( ) n. 177.

750. (277). — Corpus pellion(um) (") Ost(iensium) et Portensium) hic ( ).

In tabella in pavimento ex opere musivo. — (") cfr. n. 64. — ( ) consistit? — Similes tabellae aliorum corporum v. C. n. 278-279.

751. (280). — .... p | .... nianus | .... co*rp*oris | .... forum | .... cultu su*a* pecunia fec. | .... dendro*phor*um | .... *dedi*cavera*n*t | .... (*Gaio*) *Prastina Mess*alino, L(ucio) *A*nnio Largo co(n)s(ulibus) ( ).

( ) a. 147.

752. (284). — Antonin*o* .... | quinquennales) | Naevius Charit*o*, | Livius Not*hu*[*s*], | Vallius Heracli[*da*], | Maecilasius Caedi[*cianus*], | qui cura gesseru*nt* cannophorum O[*st*(*iensium*)], | Flavi*us* Epigonu[*s*] | ....

753 (303). — P(ublio) Aufi[*dio Faustiano*] | .... | .... [*patrono*] | corporum mensorum | frumentariorum | et urinatorum ("), decurioni adlecto | Africae Hippone Regio, | corpus mercatorum | frumentariorum | q(uin)q(uennali) perpetuo.

(") De hoc corpore urinatorum cfr. Dessau et Hülsen *Not. degli scavi* 1888 p. 280.

754. (307). — .... corporis pistorum(?) Ostiens(ium) et Portens(ium), q(uin)q(uen-nalis) itemque biselliari[*us*, | *fecit s*]ibi et Aureliae Victori[*nae*, | *con*]iugi et filis suis et lib[*ertis*, | *libert*]ab(us) posterisque eorum. In hoc au[*tem* | *monu-m*]ento quisque exteru(m) corpus | *in-ferre volue*]rit davit (*sic*) rei public(ae) Ostiens(ium) (sestertium) L m(ilia) n(ummum). | In fron(te) p(edes) L, in agro p(edes) LXXIS.

755. (2630). — T(ito) Flavio T(iti) li-b(erto) Hilarioni, | decur(ioni) collegi fabr(um) ex lustro XV, | nungento (') a(d) subfrag(ia) lustro XVI, | mag(istro) quinq(uennali) coll(egi) fabr(um) tignuariorum) | lustro XVII, honorat(o) ex lustro XIIX: | censor bis ad mag(istros) creando(s) last(ri) XIX et XX, | iudexs inter electos) XII ab ordine lust(ri) XXII. Claudia T(iberi) f(ilia) Prisca viro optimo, | et Flavia T(iti) f(ilia) Priscilla patri optimo.

Repertus dicitur lapis in agro Tusculano, sed, ut Dessau recte notat, Ostiensis esse videtur. — (') Mommsen confert Plin. h. nat. 3, 2, 31: *nongenti vocabantur selecti ad custodiendas suffragiorum cistas in comitiis.*

756. (EE. 1221). — C. Bibius | Felicianus iubenibus d(onum) d(edit) (').

(') cfr. n. 703.

757. (368). — [*D*(*is*)] m(anibus). | .... *I*anuarius, q(uin)q(uennalis) corp(oris) *fabrum nav*al(ium) Ostiensium, [*ob d*]*onationis* causam sibi tradi[*tum fundu*]m a Maria Callisten(e) | [*illi dona*]tionis

SYLLOGE EPIGRAPHICA

ORBIS ROMANI

CURA ET STUDIO **HECTORIS DE RUGGIERO** EDITA

Volumen II.

INSCRIPTIONES ITALIAE CONTINENS

EDIDIT

DANTES VAGLIERI

FASC. IV.

ROMAE

SUMPTIBUS FR. M. PASANISI

Via Principe Umberto, 133

1893.

LIPSIAE

APUD GUSTAVUM FOCK

Quirini .... — |[*Mens(e)*] Mai(o): | .... [*M*]ai. Proculei Chresimia[*ni*] ....; | III id(us) Mai(as) Papini Carici (sestertium) II (milia nummum) ....; | XVI kal(endas) Iun(ias) Aemili Primi (sestertium) II (milia nummum) ....; | IIII k(alendas) Iun(ias) Claudiae Arriae M....; | VI kal(endas) Iun(ias) Iul(i) Cocili Hermetis .... || .... | P[*r(idie)*] ....; | VI I[*d(us) Iun(ias)*] ....: | III id(us) [*Iun(ias)*] ....; | VIIII k(alendas) [*Iul(ias)*] ....; | X ....; | VII id(us) [*Iul(ias)*] .... | XI k(alendas) A[*ug(ustas)*] ....; | X k(alendas) Au[*g(ustas)*] .... | X k(alendas) .... | .... ||

P(ublius) Claudius trium provinc[*ia-num libertus Abascantus*] (a) | tabulam marmore[*am*] ....

Sodales contulerant pecuniam ut ex usuris summae natalis uniuscuiusque communiter celebraretur. De his usuris centesimis et de viris nominatis, qui aliqua ratione cum dendrophoris coniuncti videntur v. Dessau. — (a) Redit in lapidibus infra n. 749 et C. n. 327. Tres provinciae sunt Galliae.

749. (328). — D(is) m(anibus) | Modestiae Epigone, | animae dulcissimae, | Abascantus Galliarum (a) | de se benemerenti fecit). *In latere:* VIIII kal(endas) Iul(ias) | [*L(ucio) Aurelio Commodo Caes(are)*] (b) | M(arco) Plautio Quintillo co(n)s(ulibus). (c).

(a) sc. servus trium provinciarum Galliarum: idem postea manumissus appellatur P. Claudius Abascantus. cfr. n. 748 et C. n. 327: de filiis eius v. Dessau. — (b) Erasum videtur fuisse. — (c) n. 177.

750. (277). — Corpus pellion(um) (a) Ost(iensium) et Porte(nsium) hic (b).

In tabella in pavimento ex opere musivo. — (a) cfr. n. 64. — (b) consistit? — Similes tabellae aliorum corporum v. C. n. 278-279.

751. (280). — .... p | .... nianus | .... co[*rp*]oris | .... forum | .... cultu su[*a*] pecunia fec. | .... dendro[*phor*]um | .... [*dedi*]caverun[*t*] | .... C(aio) *Prastina Mess*alino, L(ucio) [*A*]nnio Largo co(n)s(ulibus) (a).

(a) a. 147.

752. (284). — Antonin[*o*] .... | quin(q)uennales) | Naevius Charit[*o*], | Livius Noth[u[*s*]], | Vallius Heracli[*da*], | Maec[la]sius Caedi[*cianus*], | qui cura gesseru[*nt*] cannophorum O[*st(iensium)*], | Flavius Epigonu[*s*] | ....

753 (303). — P(ublio) Aufi[*dio Faustiano*] | .... | .... [*patrono*] | corporum mensorum | frumentariorum | et urinatorum (a), decurioni adlecto | Africae Hippone Regio, | corpus mercatorum | frumentariorum | q(uin)q(uennali) perpetuo.

(a) De hoc corpore urinatorum cfr. Dessau et Hülsen *Not. degli scavi* 1888 p. 280.

754. (307). — .... corporis pistorum(?) Ostiens(ium) et Portens(ium), q(uin)q(uennalis) itemque biselliari[*us*, | *fecit s*]ibi et Aureliae Victori[*nae*, | *con*]iugi et filis suis et lib[*ertis*, | *libert*]ab(us) posterisque eorum. In hoc au[*tem* | *monum*]ento quisque exteru(m) corpus | [*in-ferre volue*]rit davit (*sic*) rei public(a)e Ostiens(ium) (sestertium) L m(ilia) n(ummum). | In fron(te) p(edes) L, in agro p(edes) LXXIS.

755. (2630). — T(ito) Flavio T(iti) li-b(erto) Hilarioni, | decur(ioni) collegi fabr(um) ex lustro XV, | nungento (a) a(d) subfrag(ia) lustro XVI, | mag(istro) quinq(uennali) coll(egi) fabr(um) tignuariorum) | lustro XVII, honorat(o) ex lustro XIIX: | censor bis ad mag(istros) creando(s) lust(ri) XIX et XX, | iudexs inter elect(os) XII ab ordine lust(ri) XXII. Claudia T(iberi) f(ilia) Prisca viro optimo, | et Flavia T(iti) f(ilia) Priscilla patri optimo.

Repertus dicitur lapis in agro Tusculano, sed, ut Dessau recte notat, Ostiensis esse videtur. — (a) Mommsen confert Plin. h. nat. 3, 2, 31: *non-genti vocabantur selecti ad custodiendas suffragiorum cistas in comitiis.*

756. (EE. 1224). — C. Bibius | Felicianus iube[n]ibus d(onum) d(edit) (a).

(a) cfr. n. 703.

757. (368). — [*D(is)*] m(anibus). | .... [*I*]anuarius, q(uin)q(uennalis) corp(oris) [*fabrum nav*]al(ium) Ostiensium. | [*ob d*]*onationis* causam sibi tradi[*tum fundu*]m a Maria Callisten(e) | [*illi dona*]tionis

Vol. II. **Fasc. IV.**

SYLLOGE EPIGRAPHICA

ORBIS ROMANI

CURA ET STUDIO **HECTORIS DE RUGGIERO** EDITA

Volumen II.

INSCRIPTIONES ITALIAE CONTINENS

EDIDIT

DANTES VAGLIERI

FASC. IV.

ROMAE
SUMPTIBUS FR. M. PASANISI
Via Principe Umberto, 133

1893.

LIPSIAE
APUD GUSTAVUM FOCK

SIGNA ET COMPENDIA

Signa, quibus usi sumus, sunt solita. Unci quadrati partem quae desideratur indicant: unci rotundi complementa litterarum singularium. Signa !!!!! indicant vocabula erasa: « » vocabula quae non excipiuntur; | versuum divisionem indicant; in carminibus litterae grandes principium versuum. Quum numerus versuum maior est quam decem notavimus. Originem inscriptionum certam aut etiam probabilem semper subscripsimus. Quaestiones, quae ad lectionem spectant, raro attulimus: lectione, quae in *Corpore* firmata est, et supplementis clarorum ipsius editorum aut usi sumus aut si recessimus, in notis indicavimus.

Index operum et ephemeridum:

Libros, qui in manibus omnium cultorum antiquitatum sunt nudo nomine auctoris civitavimus: sunt praesertim:

BORGHESI, *Oeuvres complètes*. Vol. I-IX — Parisiis, 1862-74.
FORCELLINI, *Totius latinitatis lexicon* — Prato, 1858-75.
HIRSCHFELD, *Röm. Verwaltungsgeschichte*. Vol. I — Berolini, Weidmann.
KUBITSCHEK, *Imperium Romanum tributim discriptum* — Vindobonae, Tempsky, 1889.
MOMMSEN, *Röm. Staatsrecht*. Vol. I, II (ed. tertia). Vol. III — Lipsiae, Hirzel.
MARQUARDT, *Röm. Staatsverwaltung*. Editio altera. Vol. I: *Die Organisation des röm. Reichs*. — Vol. II: *Das Finanzwesen* (cur. Dessau). *Das Militärwesen* (cur. Domaszewski). — Vol. III: *Sacralwesen* (cur. Wissowa) — Lipsiae, Hirzel.
PRELLER, *Röm. Mythologie*. Ed. altera (cur. Jordan) — Berolini, Weidmann.
ROSCHER, *Lexikon der Mythologie*. Vol. I, II — Lipsiae, Teubner.
DE RUGGIERO, *Dizionario epigrafico*. Vol. I, II — Romae, Pasqualucci.
SCHILLER, *Geschichte der röm. Kaiserzeit*. Vol. I, II — Gothae, Perthes.

Usi sumus praeterea his libris et ephemeridibus:

Annali dell' Instituto di corrispondenza archeologica — Roma, 1829-85.
BECKER, *Handbuch der röm. Alterthümer. I Theil (Topographie der Stadt Rom)* — Leipzig, 18[illegible]
BORMANN, *Ungedruckte lat. Inschriften* — Berlin, 1871.
BRUNS, *Fontes iuris Romani antiqui*. Ed. V (cura Mommseni) — Friburgi, Mohr.
Bullettino della Commissione archeologica municipale — Roma, 1871-92.
Bullettino dell' Instituto di corrispondenza archeologica et *Bullettino dell' imp. Instituto archeologico germanico, sezione romana* — Roma, 1829-92.
Bullettino dell' Instituto di diritto Romano — Roma, 1888-92.
DE ROSSI, *Bullettino di archeologia cristiana* — Roma, 1863-92.
ECKHEL, *Doctrina nummorum veterum* — Vindobonae, 1792-98.
Ephemeris Epigraphica, Corporis inscriptionum latinarum supplementum — Berolini, 1872-92
Hermes, Zeitschrift für klassische Philologie — Berlin, 1866-92.
HUSCHKE, *Das alte röm. Jahr* — Breslau, 1869.
Jahrbücher (Neue) für Philologie und Pädagogik — Leipzig, 1852-92.
JORDAN, *Observationes rom. subsicivae* — Regimontii, 1883.
JORDAN, *Symbolae ad historiam religionum italicarum alterae* — Regimontii, 1885.
JORDAN, *Topographie der Stadt Rom* — Berlin, 1871-78.
KAIBEL, *Inscriptiones graecae Siciliae et Italiae* — Berolini, 1890.
MARINI, *Gli atti e monumenti dei fratelli Arvali* — Roma, 1795.
MOMMSEN, *Die röm. Chronologie bis auf Caesar* — Berlin, 1858.
MOMMSEN, *De collegiis et sodaliciis Romanorum* — Kiel, 1843.
MOMMSEN, *Res gestae divi Augusti iter. ed.* — Berolini, 1883.
MOMMSEN, *Röm. Forschungen* — Berlin, 1864-79.
MUELLER, *Handbuch der klassischen Alterthums-wissenschaft* — Nördlingen, 1885-92.
Notizie degli scavi di antichità — Roma, 1876-92.
ORELLI, *Inscriptionum latinarum selectarum amplissima collectio*. Vol. III, ed. G. Henzen — Turici, 18[illegible]
Revue archéologique — Paris, 1844-92.
Rheinisches Museum — Bonn, 1842-92.
RICHTER, *Topographie der Stadt Rom* — Nördlingen, 1889.
SCHIESS, *Die röm. collegia funeraticia nach den Inschriften* — Munchen, Ackermann.
SOLTAU, *Röm. Chronologie* — Freiburg, 1889.

causa mancipa[*vit* ([a]) .... *fec*]itque sibi et Brittiae | .... lis et libertis liberta[*bus-que poste*]ri(s)que aeorum (*sic*).

(a) Supplevit Mommsen.

758. (370). — C(aio) Iulio | Tyranno, | mag(istro) q(uin)q(uennali) colleg(i) | fabrum) tignuar(iorum) Ostis | lustri XXII. Huic | primum omnium uni|versi honorati sta tuam ponendam | decreverunt | ob merita eius | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Eiusdem est titulus EE. 1226.

759. (371 add.). — D(is) m(anibus). | C(aius) Iunius Pal(atina) Euhodus, magister q(uin)q(uennalis) | collegi fabr(um) tign(uariorum) Ostis lustri XXI, | fecit sibi et Metiliae Acte, sacerdo|ti M(atris) d(eum) M(agnae) colon(iae) Ost(iensis), co(n)iugi sanctissim(a)e.

Tractavit Henzen *Bull. d. Inst.* 1849 p. 101.

760. (430). — L(ucius) Valerius Threp-[t]us | fecit, mag(ister) q(uin)q(uennalis) | collegi) fabr(um) tignuari|orum Ost[(*i*)*e*]n-sium, curat(or) | negotiantium fori vinari, | q(uin)q(uennalis) collegi geni fori | vinari e.... pe.... patris | e[*t*] Valer.... stae.

761. (4144). — C(aio) Veturio C(ai) f(ilio) Testio | Amando, | eq(uiti) R(omano), patrono et | defensori (quinque) corporum lenuncularior(um) Ostiens(ium), | universi navigiarii ([a]) corpor(um) | quinque ([b]) ob insignem eius | in d[*efend*]endis se et in tuendis | eximiam diligentiam, dignissimo [*a*]tque abstinentissimo viro, | ob merita eius, | [*quin*]q(uennali) corporis splendedissimi (*sic*) codicar(iorum), | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

(a) sc. navicularii, ut videtur, cfr. n. 713. — (b) corporum lenunculariorum.

762. (459). — [*Dedic*(*ata*)] XII kal(endas) Octobres | [*Severo* (*iterum*) *e*]t Pompeiano (iterum) co(n)[*s*(*ulibus*) ([a]) | *cura n*]gentibus P(ublio) Aufidio | .... io, M(arco) Clodio Fortuna[*tiano P*]udente, L(ucio) Tadio Fel(ice)(?), | mag(istris) q(uin)q(uennalibus) lustr(i) .... XV.

In latere basis. — ([a]) a. 173.

763. (461). — Dedicata IIII idus Mart(ias), | imp(eratore) domino n(ostro) Gordiano Aug(usto) | et M(arco) Acilio Aviola co(n)s(ulibus) ([a]) | per | Q(uinto) Veturio Felicissimo elect(o), ([b]) q(uin)q(uennalibus) | C(aio) Iulio Euangelo, T(ito) Marcio Crysostom(o) (*sic*), T(ito) Aurelio Eutychete, | curatoribus | P(ublio) Aelio Eutychete Iun(iore), L(ucio) Traiano Arabo, | C(aio) Annio Basiliden (*sic*), C(aio) Iulio Tertullo.

In latere basis, cuius frons ferebat titulum recentiorem C. VI n. 1159 *a*, in urbe dicatum, Inscriptionem lateris ad Augustales spectare coniecit Dessau. — ([a]). a. 239. — ([b]) cfr. supra n. 756.

Alba collegiorum v. C. n. 247 (nominantur patroni III, quinquennales III, corporati XVII). 248. 249. 252 (*ordo corporator*(*um*) *lenuncula*[*riorum*] *pleromariorum auxiliarior*(*um*) *Ostien*[*sium*], qui diversi sunt a lenuncularis tabulariis: ii probabiliter erant, qui maioribus navibus auxilio esse debebant maxime in accipiendis mercibus et in naves eis imponendis, cfr. Dessau). 253. 256 (*corporis st*[*uppatorum?*]). 256 (*album corporis fabrum navalium Ostiensium ?*), *quibus ex senatus consulto coire licet*: nominantur patroni ut videtur XIII, quinquennales VI, mater (collegii), honorati XIII vel XIV, plebei plus minus CCCXX, inter quos sesquiplicarius et immunis recensentur: est etiam *aedituus*). 259-276. 281 (album dendrophorum cum nominibus patronum, quinquennalium, quinquennalium perpetuorum, curatorum perpetuorum, sacerdotum: eidem collegio pertinet ut videtur C. n. 283). 286 (*album sacrato*[*rum*]). 4136. 4134 (magistri collegii numero minimum octo). *Collegium fabrum* est C. n. 424. 445; *corporatus corporis mensorum frumentariorum* C. n. 438; *corpus saburrariorum* C. n 448; *quinquennalis corporis fabrum navalium* C. n. 456.

8. ***Inscriptiones variae.***

764. (457). — P(ublicum) c(oloniae) O(stiensis).

765. (1983). — Colonorum coloniae Ostiens(is) f(eliciter).

In fistulis plumbeis.

766. (4147). — Aquaeductus per p(uteum) p(ublicum)(?).

Explicavit Lanciani *Not. d. scavi* 1885 p. 530.

767. (300). — Arpagius Lupus, v[*ir clarissimus*(?)], | petentibus civib(us) ([a]), lo-

cum ca.... | ad splendorem nymfii sua om*ni impensa* | a solo constructum popu*lo* .... | largitus est, qua celerit*ate* .... | est vota ....

De hoc titulo, qui in parte aversa tituli n. 439 legitur cfr. De Rossi *Bull. crist.* 1868 p. 84 et Dessau. — (¹) Heic tantum sermo est de civibus Portuensibus: lapis est aetatis recentissimae.

n. PRAENESTE (*Palestrina*). Tribus *Menenia*. (C. p. 286. Kubitschek p. 27. 266).

1. *Fasti.*

768. (2966). — .... | .... Dolabella (duo)[*vir*(*i*)] ; | .... Rotanicus a*ed*(*iles*) : | M(arcus) Samiarius, Q(uintus) *Fl*avius qua*estores*). — | C(aius) Messienus, P(ublius) Cornelius (duo)v*ir*(*i*) : | Sex(tus) Caesius, L(ucius) Nassius [*aed*]*iles*) : | Q(uintus) Caleius, C(aius) Sertorius qu*aestores*). — | C(aius) Salvius, T(itus) Lucretius (duo)v*iri* : | L(ucius) Curtius, C(aius) Vibius a*ed*(*iles*) : | .... Statiolenus, C(aius) Cassius qua*estores*). — | .... M(arcus) Petronius qu*inquennales*), | .... Q(uintus) Arrasidius *aediles*) : | .... T(itus) Aponius qua*estores*).

2. *Patroni.*

769. (2921). — Flaviae Rufinae | M(arci) Barbi Fasti Consularis (¹) patroni coloniae | Praenestinorum, | filiae optimae meritae Praenestini decurion(um) dederunt.

(¹) cfr. L. Sarnolenum Fastum Consularem n. 52.

770. (2991). — A(ulo) Mmio A(uli) filio | Men(enia) Evaristo, | splendido equiti Romano, patrono colon(iae), omnibus honoribus | nitide functo, ob insignem eius editionem | muneris bidui, populo | postulante bigam, | placuit aequestri *suo* statua | decreto ordini eum ornari. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

771. (3004). — C(aio) Septimio | C(ai) filio) Pupinia) Severo, | patrono) municipi (¹), | T(itus) Sentidius T(iti) filius) Pal(atina) Iulianus | amico optimo.

(¹) Cum possit hic Septimius Severus fuisse, cui Statius dedicavit carmen *silv.* 4. 5, exercit Dessau eum fortasse patronum municipii .... iusdam Hernicorum fuisse, cuius in agro .... Statii rus habuit.

772. (2946). — .... proc(urator) A(u)g(ustorum), patr(on.) colon(iae) | .... omni ornat(u) macell. fecit.

3. *Magistratus, decuriones.*

773. (2972). — P(ublio) Acili(o) P(ublii) filio) Men(enia) | Paullo, | (sevir) Augustali, q(uaestori) coloniae, a(e)d(ili), (duum)vir(o), | flamini divi Aug(u)sti, | cur(atori) annonae, | cur(atori) muneris publici, | cur(atori) kalendari, | cultores Iovis | arkani (¹) .... | reg(ione) macelli | patrono dignissimo | l(oco) d(ato) decret(o) d(ecurionum). || *In latere dex.* Dedicata V idus | Maias | Arriano .... Papo | co(n)s(ulibus) (²), | curante T(.) rio Cl*audi*o | Vitale (sevir(o) | Augustali.

(¹) cfr. n. 41. — (²) a. 243.

774. (2974). — M(arcus) Albin(i)us M(arci) fi(lius) Men(enia), | aed(ilis, duo) vir, (duum)vir quinq(uennalis), | August(al)is, magister Aug(ustalium) design(atus), Valeria Callisto uxor. || *In parte av.* .... X. XX.

775. (2975). — M(arcus) Anicius L(uci) filius) Baaso, M(arcus) Mersieius C(ai) filius, | aediles, aerarium faciendum dederunt (¹).

Inscriptio priscae aetatis. Tractavit Dessau *Bull. d. Inst.* 1884 p. 207. Marucchi ib. p. 2 .... — (¹) cfr. Dessau l. c.

776. (4091, ¹). — P(ublio) Annio Septimo, S*exto* | Geganio Fimbriae (duo*viris*).

In tegula.

777. (4091, ²). — P(ublius) Aquilius Gallus (duum)vir.

In tegula.

778. (2980). — C(aius) Caesius M(arci) filius), | C(aius) Flavius L(uci) filius, duovir(i) quinq(uennales), | aedem et por-

tic(um) | d(e) d(ecurionum) s(ententia) fa-c(iundas) coer(averunt) | eidemq(ue) pro-b(averunt).

Primis annis coloniae Sullanae videtur Dessauo esse attribuenda.

779. (2987). — L(ucio) Herennio L(uci) | f(ilio) | Men(enia) Cossutiano. | Decurio, adlectus | curia Praeneste | annorum XVII, | [*vixi*]t annis XVIII.

780. (4091, [12] add.). — M(arcus) Later(esis) q(uaestor).

In tegula. Cfr. n. 4091, [13-14].

781. (4091, [10]). — Macrin(i) Nerian(i) aed(ilis).

In tegula. Cfr. C. n. 4091, [11].

782. (2989). — Sex(to) Maesio Sex(ti) f(ilio) Rom(ilia) Celso, praef(ecto) | fabrum tertium, centurioni) leg(ionis quartae) Maced(onicae), q(uaestori), aed(ili, duum)vir(o), flamin(i) | divi Aug(usti), sortilego Fortunae Primigeniae (¹). | Sex(tus) Maesius Echio lib(ertus) fecit sibi et | Sex(to) Maesio Celeri filio suo et | Maesiae Pinoe coniugi et | Sex(to) Maesio Potho conliberto posterisque suis.

(¹) cfr. n. 39.

783. (2990). — [*C(aius) Magulnius*] C(ai) f(ilius) Scato, q(uaestor), | .... os vigilias | .... | *rest*ituenda s(enatus) c(onsulto) c(uravit).

Mommsen putat agi de porta, viglias esse vigilias et significari excubitoria.

784. (2992). — L(ucio) Nivellio L(uci) f(ilio) | Men(enia) Prisco, | harispici, allecto | inter decuriones, | L(ucius) Nivellius | Epigenes et | Cornelia Ianuaria | filio piissimo. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

785. (2995). — Sex(tus) Pomp[*eius*] .... trib(unus) mil(itum), duum)vir .... | [*flamen*] | divi Aug(usti), Neronis [*Caesaris, (duum)vir(i) quinquennalis*], | praefectus testa[*mento*] .... | Pompeia Mummi .... [*ex qua*] summa porticum mar[*moribus ornavit*] | .... [*ope*]re(?) albario, adiecta .... | .... quinq. passu ....

Supplementa sunt Buecheleri et Mommseni. Titulus est inter annos 51 et 54 exaratus.

786. (3000). — C(aius) Saufeius C(ai) f(ilius), | M(arcus) Saufeius L(uci) f(ilius) | Pontanes, | aid(iles), ex s(enatus) c(onsulto).

787. (3001). — L(ucius) Saufeius C(ai) f(ilius) Flac[*cus*], | quaestor, | viam sternenda[*m*] | d(e) s(enatus) s(ententia) curavit.

788. (3002). — M(arcus) Saufeius M(arci) f(ilius) Rutilus, | C(aius) Saufeius C(ai) f(ilius) Flacus q(uaestores), | culinam f(aciundam) d(e) s(enatus) s(ententia) c(uraverunt); eisdem | q(uaestores) locum emerunt de | L(ucio) Tondeio L(uci) f(ilio) publicum. | Est longu(m) p(edes) CXLVIIS, | latum af muro ad (*fundum*) | L(uci) Tondei vorsu(s) p(edes) XVI.

Tractavit Mommsen, *Rhein. Mus.* 1847 p. 464.

789. (3008). — L(ucius) Tondeius L(uci) [*f(ilius)*], M(arci) n(epos), M(arcus) Magul[*ni*]us S[*puri f(ilius)*], M(arci) n(epos) Sca[*to*].

« Tondeium et Magulnium praetores hunc titulum posuisse crediderim » Dessau.

790. (3013). — Q(uintus) Vibuleius L(uci) f(ilius), | L(ucius) Statius Sal(vi) f(ilius), duovir(i), | balneas reficiund(as), | aquam per publicum | ducendam d(e) d(ecurionum) s(ententia) | coeravere.

« Est puto non multo recentior colonia deducta » Dessau. Nota praenomen Salvium.

791. (3014 add.). — Cn(aeo) Voesio | Cn(aei) fil(io) Apro, | quaestori, aedili, (duum)viro, | flamini divi Aug(usti), se)viro | Augustali, curatori annon(ae) | triennio continuo, curat(ori) | muneris publici gladiatori(i ter); | quot is tempore honorum cu[r]arumque suarum, plenissimo | munificentiae studio voluptatib(us) [10] | et utilitatibus populi plurima | contulerit, ludum etiam gladia-

torium et spoliar(ium) solo empto | sua pecunia extructum publice op[tulerit; cuius meritis, postulante populo, | statuam publice poni placuit d(ecurionum) d(ecreto).

Romae rep. est inscriptio: .... s]u[mm]ae adfectionis erga rem publicam sicut ludum | gladiatorium omni impensa sua, ita spoliarium | a fundamentis extructum ornatumque pro nitore | civitatis reipublicae dedit. Quam inscriptionem recte, ut videtur, Dessau habet pro Praenestina, eidemque Voesio Apro refert. — Cfr. C. n. 2976. 2993. 2996. 3019 (seviri Augustales).

792. (4091, 9). — C(aius) Voluntilius Q(uinti) f(ilius) Varus, | (duum)vir iter(um), cur(ator) aed(ium) sacr(arum).

In tegula. — Cfr. praeterea 3020 (tribunus militum, duumvir, sevir Augustalis, duumvir Augustalis). 2994 (praetores iidem duoviri?). 3017 (praefectus Neronis et Drusi). 3012 a. 4091, 3-7 (duoviri). 2982 (duumvir et magister ministrique).

4. Sacerdotes.

793. (2997). — Publiciae L(uci) f(iliae) Simili, | magistrae | Matris Metut(ae) (a) (sic), | M(arcus) Aemilius M(arci) f(ilius) Ulpianus | uxori | sanctissimae. | [L(oco)] d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

(a) Matutae. De forma v. Corssen, Krit. Beitr. p. 618; de dea Preller 1[2] p. 322 sq.

794. (3003). — M(arcus) Scurreius Fontinalis, | sacerdos Fortunae Primig(eniae) lectus ex s(enatus) c(onsulto), | se)vir Aug(ustalis), cur(ator) sevir(um), quinq(uennalis) perp(etuus) datus ab | imp(eratore) Hadriano Aug(usto) collegio fabr(um) tign(uariorum) (a), cum Scurreio Vestale filio sua pecunia fecit. | Loc(o) dat(o) d(ecreto) d(ecurionum).

(a) Alibi non occurrit mentio quinquennalis ab imperatore dati.

795. (3006). — D(is) [manibus] | S[ul]piciae Sergi fil[iae, ..., | magistrae Matri[s Matutae. | O]blato publice ei sepultur[ae loco decreto] decurionum, ob honorem ei [habitum], quod sola novo exemplo hono[r]..... | [U]lpia M(arci) f(ilia) Sabina, mater, adempt.... ....cluso ab eadem republica Pr[aenestinorum] .... | ho]c monumentum a solo cum aedificiis et t[abernis maceria | c]ircumdatum testamento fieri praec[epit .... Se]r(gio) Sulpicio] | marito suo, quod ne de nomine excedat su[o .... et mariti e[t Au]reli Erasini generi sui et Aureliorum Er[asini(?) et] .... | nepotum suorum et Sulpici Quint.... | [li]bertis libertabusque poster[isque eorum].

796. (3007). — D(is) m(anibus) | ....us Threptus, | [aedituus?] aedis Opis fecit sibi et | suis, libertis, | [liberta]busque posterisque | eorum.

5. Augustales et seviri Augustales.

797. (2977). — M(arco) Aurelio Aug(ustorum) lib(erto) Agilio Septentrioni, pantomimo sui temporis | primo, hieronicae | solo (sic = soli) in urbe coronato dia panton ab | imp(eratoribus) dominis nostris | Severo et Antonino Aug(ustis), parasito Apollinis, | archieri synodi, (se)vir(o) Au[g(ustali)]. [10] | Huic respublica Praenestin(orum), | ob insignem amorem eius erga | cives patriamque, | postulatu populi, statuam | posuit d(ecreto) d(ecurionum).

Cfr. Mommsen, Bull. d. Inst. 1858 p. 79 sq. Friedländer 2[5] p. 426.

798. (2981). — Venandi | studioso, Ti(berio) Claudio Nicostrato, | (se)vir(o) A(ugustali), quinq(uennali) perpetuo coll(egi) fabr(um) Praenestinor(um), | Anneia Procilla co(n)iux et | Claudii Nicephorianus, Proculus et Anneianus | fil(ii).

799. (3011). — D(ecimo) Velio | Trophimo, | seviro | Augustali, | curatori muneris | publici, | decreto | decurionum, postulante [10] | populo | .... || In latere sinistro: [cura]ntibus | .... [Vic]torino | .... Aprile (duo)vir(is).

6. Collegia.

800. (3009). — P(ublius) Valerius P(ubli) l(ibertus) | Mahes, magister | quinquennal(is) | collegi fabrorum | tignuario-

rum, | lustr[i] XIII. | P(ublius) Valerius Alcimus | patronus | indulgentissimus f[e]cit | dis manibus.

801. (3015). — L(ucio) Urvineio L(uci) l(iberto) Philomuso, | mag(istro) conl(egi) libert(orum), | publice sepulturae et statuae in foro locus | datus est, quod is testamento suo levationem populo gratis | per triennium gladiatorumque paria X et Fortunae Primig(eniae) | coronam auream p(ondo) I dari idemque ludos ex (sestertium quadraginta milibus) per dies V fieri iussit. | Philippus l(ibertus) monumentum de suo fecit.

Cfr. C. n. 2985 (*magister*). 3072 (*magistri primi*).

7. *Inscriptiones variae.*

802. (2970). — [*D*]ec(uriones) pop[*u-lusque*) *Praenes*]tin(us) fa[c(*iendum*)] co[raver(e)] et signa restit(uere).

In duobus epistyliis. Lectio haud certa est.

803. (2978). — C(aius) Aurunceius C(ai) [*f(ilius)*] | Cotta | colonis, incolis, hospiti[*bus*], | advent[o]ribus servisq[*ue*] | eorum | lavationem ex sua pecu[*nia*] | gratuitam in perpetuo[*m dedit*].

Ad eundem est titulus C. n. 2979.

804. (3010). — M(arcus) [.]arenus Clari l(ibertus) T[y]rann[*us*] .... | amphitheatri partem dimid[*i*]am in sol[*o*] ....

805. (3029). — Ped(es) XXC.

In saxo antiquorum moenium. Quid numerus significet incertum est. O. Richter confert inscriptiones Ferentinates C. X n. 5837. 5838 et Tarraconenses C. n. 8284-8286 (cfr. n. 1015).

Cfr. praeterea C. n. 2973 (*exemplum decreti de statuis ponendis, sed quae traduntur haud facile intelleguntur*). 2983. 2984. 2998. 2999. 3026. 3028 (*ad opera pertinentes*). 3005 (*de divisione decurionibus et populo facta a. 195, Tertullo et Clemente consulibus*). 3016 (*de duoviris opus aliquod probantibus*). 3022 (*de loco sepulturae publice dato*).

6. Tibur (*Tivoli*). Tribus *Camilia*.

(C. p. 365. Kubitschek p. 50. 267).

1. *Patroni.*

806. (3650). — C(aio) Aemilio C(ai) filio) Fab(ia) | Antonino, | equiti Romano, | q(uin)q(uennali), patron(o) municipii, | omnib(us) honorib(us) | honeste perfuncto, | cur(atori) fani Herc(ulis) Vict(oris), | pontifici.

807. (3663). — M(arco) Lurio M(arci) f(ilio) Palat(ina) | Lucretiano, | patrono municipi, | Tiburtes municipes | aere collato, quod | honore sibi quinquennalitatis oblato XX paria | gladiatorum et venation(em) | sua pecunia ediderit. | L(oco) d(ato) s(enatus) c(onsulto). || *In latere sinistro:* Dedicata | VIIII kal(endas) August(as), | L(ucio) Eggio Marullo, | Cn(aeo) Papirio Aeliano co(n)s(ulibus) (").

Tractavit Viola, *Bull. d. Inst.* 1852 p. 153. — (") a. 184.

808. (3674). — T(ito) Sabidio T(iti) f(ilio) Pal(atina) | Maximo, | scribae q(uaestorio) sex | prim(o) bis, praef(ecto) | fabrum ('), pontifici, | salio, curatori | fani Herculis V(ictoris), tribuno aquarum ("), | q(uin)q(uennali), patrono | municipii. Locus[10] | sepulturae datus. | voluntate populi, | decreto senatus | Tiburtium.

Tractavit Borghesi, 7 p. 574. — (') Fabrum Tiburtium, putat Mané, *De praef. fabrum*, p. 8. 17 etc. Collegium fabrum Tiburtium est in lapide n. 432. — (") De Ruggiero 1 p. 564; Mané (p. 106) confert C. IX n. 2353 et C. XIV n. 171 (= nobis n. 556), ubi praefecti fabrum occurrunt, qui curam aquarum egerunt.

809. (4258). — M(arco) Tullio M(arci) f(ilio) Cam(ilia) Blaeso, (") pontifici, cur(atori) | fan(i) H(erculis) V(ictoris), salio, | Tullia Berenice | uxor et Tullia | Blaesilla filia, | l(oco) d(ato) s(enatus) c(onsulto). | patrono municipi. |

Illustravit Gatti, *Not. degli scavi* 1887 p. 27. — (") Cfr. n. 385.

2. *Magistratus, decuriones.*

810. (3651). — C(aio) Bicleio C(ai) f(ilio) Cam(ilia) Prisco, | omnibus honoribus | functo, optime de re | publica Tiburtium merito, s(enatus) p(opulus)q(ue) T(iburs). || *In latere dextro:* Hic rem publicam | Tib(urtium) ex asse (") | heredem fecit.

(") i. e omnino, cfr. Dig. 2, 8, 15: *ex asse aut ex parte possidere aliquid.*

811. (3655). — C(aius) Caesilius C(ai) f(ilius), | C(aius) Heiulius T(iti) f(ilius), q(uaestores) | moir. ([a]) coi. d(e) s(enatus) s(ententia).

([a]) *Moir(os)* significari non credit Dessau. *Coi(raverunt)* = *curaverunt*.

812. (3660). — T(itus) Herennius L(uci) f(ilius). || T(itus) Herennius T(iti) f(ilius, | quattuor)vir(i) iur(e) dic(undo) res(*tituerunt*).

In horologio solare ex marmore. Tractavit St. Rossi, *Bull. dell'Inst.* 1838 p. 107.

813. (3664 add.). — L(ucius) Luttius L(uci) f(ilius) Aulian(us), Q(uintus) Plausurnius C(ai) f(ilius) Varus, | L(ucius) Ventilius L(uci) f(ilius) Bassus, C(aius) Octavius C(ai) f(ilius) Graechin(us) ([a]), quattuor)vir(i) ([b]) | porticus p(edum) CCLX et exsedram et pronaon | et porticum pone scaenam long(am) p(edes) CXL | s(enatus) c(onsulto) f(aciundum) c(uraverunt).

Aetati tribuit fere Ciceronianae Dessau, quem confer. Canina singula aedificia vel aedificiorum partes agnoscere voluit *Edifizi di Roma* 5 p. 118, de qua coniectura Dessau dubitat. Qui praeterea notat: « De exedris in porticibus constitutis cfr. Vitruv. 5, 11, 2. Pronaos et ipsa porticus est fronti aedis sacrae adplicita. Quod porticus minor pedum centum quadraginta (sine dubio porticibus illis maioribus adhaerens) extendere se dicitur *pone scaenam*, id convenit cum praecepto Vitruvii 5, 9, 1: *post scaenam porticus esse constituendas, ubi cum imbres repentini ludos interpellaverint, habeat populus quo se recipiat ex theatro choragiaque laxamentum habeant ad comparandum*, etc. » et confert porticum Pompeianam, quae vulgo pro ludo gladiatorio habetur, et Nissen, *Pompej. Studien* p. 259. — ([a]) cfr. n. 3629. — ([b]) Duo priores videntur fuisse quattuorviri iuri dicundo, alteri aedilicia potestate.

814. (3665). — C(aio) Maenio C(ai) f(ilio) Can(ilia) Basso, aedili, | (quattuor)viro, magi(stro) Herculaneo et Augustali, praefecto fabrum (M(arci) Silani M(arci) f(ili) ([a]) sexto ([b]) Carthaginis ([c]), tr(ibuno) mil(itum) leg(ionis tertiae) Augustae, quinquenna(*li*).

([a]) Proconsulis Africae extremis Tiberii primisque Gaii temporibus (Tac. *hist.* 4, 48). Cfr. Mommsen, *Eph. Epigr.* 1 p. 61. — ([b]) Cum Silanus per annos minimum sex munere functus esset, etiam praefecto fabrum officium prorogatum est. — ([c]) Quae urbs sedes proconsulis erat.

815. (3666). — L(ucius) Nonius L(uci) f(ilius) Pansa, | Tul(lus) Tullius Tul(li) f(ilius), | C(aius) Manius C(ai) f(ilius), L(ucius) Magilius L(uci) f(ilius) iterum. (quattuor)vir(i) ([a]) de s(enatus) s(ententia) f(aciendum) c(uraverunt). |

Ad antiquam portam civitatis Tiburtinae rettulit Canina, de qua coniectura v. Dessau. — ([a]) cfr. n. 813.

816. (3667). — L(ucius) Octavius L(uci) f(ilius) Vitulus, | C(aius) Rustius C(ai) f(ilius) Flavos iter(um) | (quattuor)vir(i) d(e) s(enatus) s(ententia) | viam integendam curaver(unt). |

Similis est inscriptio C. n. 3668. De aedificio, cui tribuitur, nempe solido tecto porti viae imposito, quae a porta Tiburtina Anienem et Romam versus fert, v. Dessau.

817. (3678). — M(arcus) Scaudius C(ai) f(ilius), | C(aius) Munatius T(iti) f(ilius) aediles aere multatico ([a]).

([a]) cfr. n. 657 et 833.

818. (3680). — D(is) m(anibus). | T(itus) Sextius Laterani ([a]) lib(ertus) Eutuchus (*sic*) et Sextia | Graphe fecerunt T(ito) Sextio | Magiano optimo et pio filio, (quattuor)vir(o) | aed(ilicia) p(otestate), Her(culanio) Aug(ustali), (*qui*) vixit annis XXII, mens(ibus) IIII, | diebus III.

([a]) De Sextiis Lateranis v. Borghesi 8 p. 262.

819. (3682). — (G)aius) Terentius | Valens (quattuor)vir aedilicia | pot(estate), praef(ectus) qq. sal. ([a]), praef(ectus) rivi supern(atis), | patron(us) munic(ipii).

([a]) Vix erit legendum *sal(ius)*; fortasse fuerit *praef(ectus) sal(ientium)*, cfr. Dessau p. 367. De aquis salientibus cfr. De Ruggiero 1 p. 571.

820. (3685). — Tul(us) Tullius Tul(li) f(ilius), P(ublius) Sertorius P(ubli) f(ilius), censores.

821. (3686). — M(arcus) Turpilius L(uci) f(ilius), M(anius) Popillius M(arci) f(ilius), q(uaestores), fornices de s(enatus) s(ententia) f(aciendas) c(uraverunt).

Magistratus praeterea occurrunt in lapidibus C. n. 3690 (*aedilis urbanus, IV vir, Hercula-*

872. (2771). — .... | .... memori .... | ..s multi foratas ... | ...s musicis arteria .... | .. . caestata can.... | .... comica Atell.... | ....as pa....

Labicis (prope *Monte Compatri*). — Fragmentum est elogii actoris vel descriptionis spectaculi.

873. (2299). — [*M(arco)*] Aurelio Au-g(ustorum) lib(erto) | Plebeio, | electo locatori d[*iu*]|rno scribae et ma[*g*]istro (a) perpetuo cor[*po*]|ris scaenicorum L[*a*]|tinorum inconp[*arabi*]|li fide rempubl[*icam ger*]|enti corpor[*is supra*] | scripti, manc[*ipes*] | gregum (a) do[*minorum*] | Au-g(ustorum) .... | et ....

In agro Albano. — (a) cfr. Marquardt 3² p. 538 sq.

874. (474 add.). — .... Sebasmia aput Damascum III, Actia apud Bo[*s*]|tram II, Pythia Karthaginis, Asclepia Karthagi|ni, Severia aput Caesariam (a) I, Commodia aput Caes(ariam). | Huic primum splendedissimus (*sic*) ordo decur(ionum) Ost(iensium), | postul(ante) populo, ob eximia[*m i*]psius periti|am obsequiaque in patria m[*axi*]ma in colo(nia) | sua publice statua(m) ponendam [*decrevit*].

Ludi, quibus noster vicit, plerique noti sunt: Sebasmia redeunt in nummis Damascenis et in titulo Attico, Actia in nummis Bostranis, Pythia in titulo Heracleae-Perinthi rep. cfr. Dessau, qui lapidem illustravit *Bull. d. Inst.* 1881 p. 101 sqq. — (a) Mauretaniae?

875. (2032). — Splendor l(aqueator) t(iro).

Ostiae. — In pavimento operis musivi quo gladiator hoplomachus videtur. Supplevit dubitans Lanciani.

876. (4126). — Philetus | Rutili | sp(ectavit) k(alendis) Apr(ilibus) | Ti(berio) Plau(tio), [*T(ito)*] Cor(nelio) (a).

In tessera ex osse. — (a) i. e. consulibus a. 45. — De tesseris his cfr. Friedlaender, *Sittengeschichte* 2⁵ p. 477 sq.

XI. — **Inscriptiones sepulcrales.**

1. *Carmina.*

(*Commenta Laurentio debemus*).

877. (632 add.). — D(is) m(anibus). | Atticillae | praenomen Marci|ae pestis cui dira ne|gavit | ....

Ostiae. — Atticilla serva erat Marci cuiusdam: *dira pestis* negavit ut praenomen Marciae acciperet, i. e. ut manumitteretur.

878. (636). — D(is) m(anibus) P(ubli) Aufidi Epic|teti | (*qui*) vixit annis | LXXVII, me[*n*]si(bus) | V, diebus XV. | D(is) m(anibus) Aufidi. |
Hic iam nunc situs | est quondam praes|tantius (a) ille Omnib(us) | in terris fama vitaque | probatus. Hic fuit ad | superos felix, quo non | felicior alter aut fuit | aut vixit. Simplex, bonus | atque beatus Numquam | tristis erat, laetus | gaudebat ubique, Nec senib(us) | similis mortem cupiebat | obire, Sed timuit mortem, | nec se mori posse putabat. | Hunc coniux posuit terrae, | et sua tristia flevit Vol|nera, (b) quae sic sit caro bidu|ata (c) marito.

Ostiae. — (a) Forsan pro *praestans* vel *praestantissimus*, metri ratione. — (b) i. e. *vulnera*. — (c) i. e. *viduata*.

879. (3333 add.). — Cl(audi) Dinoviani (a), quem bis quinos | ducentem luminis (b) annos | pius parentibus apstulit atra | dies et acervo funere mersit (c) | VII idus Au-g(ustas); Bitalis so|ror bixit dies XXX; Cl(audius) Felicis|simus ex petitione memori|ae pater filiis b(ene)m(erentibus) f(ecit).

Praeneste (*Palestrina*). — (a) subintellige: *cineribus*. — (b) *luminis* i. e. vitae: confer ex adverso « *abstulit atra dies* » i. e. mors. — (c) « *quem bis quinos ducentem luminis* [*plus minus?*] *annos, apstulit atra dies et acervo funere*

item | ex decreto decurionum et plebis cultor | monumenti primus [*factus*] ....

Agi de collegio aliquo funeraticio notat Dessau, qui confert C. VI n. 10251 *a: .... constitutori collegi numinis dominorum quod est sup templo divi Claudi.*

6. *Inscriptiones variae.*

830. (3674). — M(arci) Sallui Domitiano (fundo) aq.... (*foraminib*(*us*)) | tribus primis long(is) sing(ulis) [*digitos* .... *alt*(*is*)] | sing(ulis) digitos decem quin[*que*] .... supra foramen in libr[*am*] ... | est [*a*]quae dimidiam os.... | dimidium altum digit[*os*] .... | dimidium accipiet aqu[*am ab hora*] | noctis primae ad hora *m*] ....| eiusdem. reliqua fora[*mina*] | longa singula digito[*s*] ....[10] | alta sing(ula) digit(os) decem qu[*inque*] .... | L(uci) Primi, Sosian(o fundo) aq ... | singul(a) foramina l[*onga digitos*] | tres et dimid(ium) alta [*digitos* .... | accipiet foraminib[*us* .... *ab hora* ....] | ad horam decum[*am*].

V. commentum Dessaui et cfr De Ruggiero 1 p. 542 et Mommsen ad lapidem Lamasbensem C. VIII 4440 (= *Eph. Epigr.* 7, 788). In lapide perscriptum erat quantum aquae, nempe per quot et quanta foramina, et per quantum temporis singulis possessoribus ducendi ius esset: aqua irrigationi fundorum inserviebat.

831. (3659). — M(arco) Tullio | M(arci) f(ilio) Cam(ilia) | Rufo, filio | M(arci) Tulli Blaesi. | Tullia | Beronice mater | et Tullia | Blaesilla soror | l(oco) d(ato) s(enatus) c(onsulto). || Huius pater (^a) ad amphiteatri dedicationem sestert(ium ducenta milia) et operas (^b) n(umero) CC.

Illustravit Gatti, *Not. degli scavi* 1887 p. 28. — (^a) Patris, M. Tulli Blaesi, est lapis supra n. 809, ab isdem Beronice et Blaesilla posita. — (^b) Opera est quantum uno die operatur, cfr. legem col. Genet. c. 98 *Eph. Epigr.* 2 p. 110 cum commento Mommseni ibid. p. 127.

A senatu populoque Tiburte dedicata est a. 124 *C. Bellicio Torquato, Ti. Claudio Attico consulibus*, curantibus II viris, inscriptio C. n. 3692. — Porticus quaedam nominatur C. n. 3695. 3695 *a*, basilica 3671.

p. TIBVR AVGVSTA (*Tivoli nel Lazio*). Tribus *Aniensis*.

(C. p. 353. Kubitschek p. 22. 33. 256).

832. (3451). — A(ulus) Titius | L(uci) f(ilius), M(arcus) Vergilius M(arci) f(ilius), cens(ores), d(e) s(enatus) s(ententia). | *In latere dextro:* M(arcus) Vergilius M(arci) f(ilius), A(ulus) Titius L(uci) f(ilius), cens(ores).

Sevir Augustalis est in lapide C. n. 3452.

q. TVSCVLVM (prope *Frascati*). Tribus *Papiria*

(C. p. 252. Kubitschek p. 34).

1. *Magistratus, decuriones.*

833. (2621). — M. Acilius Ca.... | ... !!!! ge.... | aed(iles) q[*u*]in[*q*(*uennales*)] argento moltatic[*io*] (^a).

(^a) cfr. n. 667 et 817.

834. (2625). — Cn(aeus) Caninius A-miro | et P(ublius) Aelius Felix, | aediles mensuras et pon[dera iniq[*ua frangi*] iusserunt /''//.

(^a) cfr. De Ruggiero 1 p. 260.

835. (2626). — Q(uintus) Coelius Q(uinti) f(ilius) Latin(iensis), (^a) M(arcus) Decimiu[*s*], aed(iles), de s(enatus) s(ententia).

In *vasca di peperino con l'incastro per ... di piombo e con foro rotondo per far uscir l'acqua.* — (^a) cfr. Cic. *de imp.* 19.58.

836. (2634). — Sex(tus) Octavius Sex(ti) f(ilius) Pal(atina) Felicianus, | senator municipi et aedil(is), rexs sacrorum, ob honorem oblatum sibi praefecturae a collegio dendroforum scholae eorum loco inpetrato ab ordine partem auxit totamque omne opere pecunia sua consummavit.

837. (2636). — M(arco) Pontio Marci f(ilio) Quir(ina) Felici, | senatori, aedili municipi), sodali | itemq(ue) aedil(i) | et curat(ori) sodal(ium) | municipes et | incol(ae) ex a(ere) c(onlato) ob innocentiam) et adsiduit(atem) ceterasque administrationes) eius. | Posit(a) VIII k(alendas) Iunias | M(arco) Antonio Rufino, S(exto) Octavio Lenat[*e*] cons(ulibus) (^a). *In latere dextro:* Sta(tuae) dedicatione populo epu[lu(m)] | et mul[*sum*] | dedit.

(^a) a. 131.

838. (2638). — C(aius) Volcacius Gai

f(ilius) Labeo, | M(arcus) Plaetorius L(uci) f(ilius), M(arci) n(epos), aid(iles).

Aediles sunt etiam in lapide C. n. 2622.

839. (2628). — ///// d /// | // [*s*]enatus | sententia | ex muneribus | C(ai) Fabi C(ai) f(ili) Passieni | Saturnini, | auguris, aed(ilis) lustr(alis).

2. *Aeditui Castoris et Pollucis.*

840. (2629). — M(anio) Fictorio M(ani) l(iberto) Synhistori, cur(atori) | aedituom Castoris | et Pollucis, | XVI | aeditui | Castoris et Pollucis | post mortem | h(onoris) c(ausa).

841. (2637). — M(arco) Tusculanio | Amiantho | mag(istri) aeditu(um) | Castoris Polluc(is) | Augustalium (a) h(onore) f(uncto), | M(arcus) Tusculanius | M(arci) f(ilio) | Receptus | fratri.

(a) Castor et Pollux numina tutelaria Tusculi erant: ut Herculanei Tiburtini, ita aetate imperatoria aeditui deorum Tusculanorum item Augustales facti sunt.

842. (2639). — Permissu | aedituum | Castoris et | Pollucis | L(ucio) Volumnio | Amerimno | curatori | ....

Ad reficiendum aedificium aliquod pecuniam contulerunt viginti quattuor homines, praeter pr aetores vel pr aefectos sacrorum), *item Augustales aeditui* [*Castoris e*]*t Pollucis* (C. n. 2620).

3. *Collegia.*

843. (2631). — Flaviae C(ai) f(iliae) | Tarentinae, | municipi et | sodali (a). | Cornelia D(ecimi) f(ilia) | Secunda | mater posuit.

(a) sc. *iuvenum*, cfr. n. 844.

844. (2635). — Plutiae | A(uli) f(iliae) | Olympiadi, | sodali | iuvenum. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Cfr. n. 843.

845. (2640). — Sodales | lusus | iuvenalis (a).

(a) cfr. n. 209.

846. (2633). — D(is) m(anibus). | Iulio Sever|ino, patron|o cultoru|m Diane(n)si|um, benem|erenti fec|erunt Ante|stius Victorinus | et Agathemer(us) [10] | et Asclepiodo|tus.

847. (2653). — D(is) m(anibus). | Crescenti | Sili Italici | collegium | salutarem ....

Tractavit De Rossi, *Bull. della comm. mun.* 1882 p. 141 ubi est dissertatio eius de collegiis salutaribus. Crescens villicus erat clarorum Siliorum in villa Tusculana.

848. (2624). — Caelia P(ublii) f(ilia) municipio suo | donum dedit imaginem | L(uci) Saufei*!* Ap(pi) f(ili) ex se natei.

4. *Inscriptiones variae.*

849. (2658). — Rei pub(licae) Tusculanorum.

In fistula plumbea.

850. (4090, 1). — Reipub(l)icae | Tusculanor(um).

In tegulis.
Fragmenta epistylii cum inscriptione est C. n. 2623: ad locationem quandam pertinet 2632: ex senatus consulto aliquid duo homines fecerunt (C. n. 2627). Tusculi repertae sunt bases lapidis Tusculani, quae statuas videntur sustinuisse, et ita inscriptae sunt (C. n. 2647 2651 : Orestes; Pylades; Iaso, Telegonus; Telemachos; Diphilos poetes; de eis cfr. Mommsen C. I pag. 281 et Dessau.

c. Municipia incerta.

851. (3437). — Iulia Athenais, mag(istra) | Bonae deae Sevinae, fecit | pavimentum et se*de*s et officinam, | tecta extendit et tegulas, quae | minus erant, de suo reposuit et | aram aeneam q(uo)q(uo) v(ersus) s*edi* bus p(edum) CXC | et ferro inclus*it*|. D(edicatum) k(alendis) Iun(iis) | C(aio) Cal*purnio Pis*one, | *M(arco) Vellio Bola*no co(n)s(ulibus) (a).

Civitella. — Haud omnia certa sunt. — (a) a. 111.

852. (3438). — M(arcus) Munatuleius M(arci) f(ilius) | Ani(ensi) Marcellus, | [*tribunus*] *mil(itum)*] a populo (a). || M(arcus)

Munatuleius | C(ai) f(ilius) Ani(ensi) Montanus | pater.

III mil. pass. ab *Olerano*, *Paglianum* versus. — (a) cfr. Cagnat, *De municipal. et provinc. militiis* p. 81 sqq. et praesentim p. 59.

853. (3462). — P(ublius) Flavius P(ubli) l(ibertus) Hilarus Praenes(*tinus?*), | Q(uintus) Cordius Q(uinti) l(ibertus) Hilarus d(e) m.... p(agi) f(ecerunt).

Canterano.

854. (3500). — .... | .... a P(ubli) f(ilia) .... [*m*]ater. || C(aius) Metilius .... *f(ilius)* *R*]ufus | (duo)vir ter(tium), prae(fectus) aerar(i), | salius, praef(ectus) iur(e) dic(undo), | flamen Augusta[*lis*].

Sub *Ciciliano.*

855. (3512). — A(ulo) Furio A(uli) f(ilio) | Clement(i), aedili, | oppidani.

Ciciliano.

IX. — Tituli officialium et artificu.

1. *Calculator.*

856. (472 cfr. EE. 7, 1192). — D(is) m(anibus) | Melioris calculatoris. | Vixit ann(is) XIII. Hic tantae memoriae et scientiae | fuit, ut ab antiquorum memori*a* usque in diem | finis suae omnium titulos superaverit: | singula autem quae sciebat volumin(e) potius quam titulo scribi potuerunt, nam | commentarios artis suae quos reliq(u)it | primus fecit et solus posset imitari si eum | iniq(u)a fata rebus humanis non invidissent. [10] | Sex(tus) Aufustius Agreus vernae | suo praeceptor (*i*)nfelicissimus | fecit. | In f(undo) p(edes) II, in ag(ro) p(edes) VI. | Excessit anno urbis conditae | DCCCXCVII (a).

Ostiae. — (a) a. p. C. 144? « Computatio ab urbe condita fortasse minus offendit in titulo calculatoris » Dessau.

2. *Circitores.*

857. (3649). — .... decanus sine f(iliis) | .... | .... | [*hab(et)*] filios III [*H*]onorium, Laurentium et | Iunianum adcrese(entes). | Tiburtinus decanus hab(et) filium adcrescentem. | Ianuarius circit(or) sine | filiis. [10] | Restus circit(or) hab(et) | filios IIII, Sabatium | qui et ipse hab(et) fil(ium) Restu[tum] et Augurinum adcrescente[*s*]. | Sarbaucinus circit(or) fil(ius) | cuius supra sine filiis. | Muntanus circit(or) frater | cuius supra sine filiis. | Lucianus circit(or) sine filiis. [20] || Victor circit(or) sine fil(iis). | Ianuarius alius circit(or) | habet filios III [*I*]ovi[n]um et Martinum adcrescentes et puellam. | ... circit(or) hab(et) filium | Mercurium circitor(em). | R[*o*]manus circit(or) hab(et) fi(lios) II, | Silvanionem et Leo[p]ardum ad[*cr*]escent(es). [10] | Ursus circit(or) hab(et) filias II. | Beneriosus circit(or) sine filiis. Ursus alius circit(or) hab(et) fil(ios) III, Leontium adcre[s]centem [*e*]t puellas II. | Ianuarius circit(or) sine filiis. | Repalus circit(or) hab(et) fil(ios) | IIII | .... [*circi(tor) hab(et) fili*][20][*um*] Successum adcrescentem. || .... | .... | Exuperantius decanus | sine filiis. | Surus circit(or) sine filiis. Constantius circit(or) hab(et) fil(i)um Pascasium circit(orem). | Maurus circit(or) hab(et) fil(ios) II, | Per[*e*]grinum et Laurentium adcrescentes.[10] Fient circitores una | cum decanis III, | circitores fo(r)mae su(pra) scriptae n(umero) XVIIII, adcrescentes IIII et pu[*e*]llas II.

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Dessau, *Ann. d. Inst.* 1882 p. 130 sqq. *Circitores* ad aquaeductum spectare apparet e formula *circitores formae*, cfr. De Ruggiero 1 p. 555: decani sunt principales eorum; sub nomine adcrescentium filii matriculis inserebantur, quoad idonei futuri essent in officium, cui pater adscriptus erat, procedere. Puellarum numerus notatur fortasse eo, quod cum adcrescentibus publice alebantur. Re ipsa et nominibus titulus quarto vel quinto saeculo tribuitur.

3. *Cubicularius.*

858. (3031). — L(ucius) Aurel(ius) Au(gusti) lib(ertus) Satu[r]ninus, cubicula-

Aedem fecit | Vibussia L(uci) f(ilia) Sabina mater, | quae iubet se quandone in ea aede poni et Gn(aeum) Ost(iensem) Herme-te(m), | maritum suum, neque heres meus neque heredive meor(um) neque | cuiquam licevit in ea aede ponere neque corpus neque ossa; quod | siquis adversus ea fe-cerit, inferet aerario p(opuli) R(omani sextertium) L m(ilia) n(ummum), item rei pub(licae) | Ost(iensium sextertium) L m(i-lia) n(ummum); is autem qui detulerit, ac-cipere debebit sum(marum) s(upra) s(crip-tarum) quartas. | Ypogaeu(m) et cetera libertis libertab(us)q(ue) meis post(erisque) eor(um). | Hic monimentus exteru(m) herede(m) non sequitur, | set nec dona-tione(m) facere. | In f(undo) p(edes) XXVI, in a(gro) p(edes) XXXV.

Ostiae. — (a) *T(ito) Fl(avio) T(iti) f(ilio) Pal(atina) Vero equiti Romano* legitur in tabula magna marmorea cum nostra reperta (C. n. 167).

899. (1153). — D(is) m(anibus). | Q(uin-tus) Iulius Hermes pater et Iulia Dio-do|ris mater Q(uinto) Iulio Cyrioni filio b(ene)m(erenti), | qui vixit annis XVII, m(ensibus) VII, d(iebus) XVII, | sibi suis-que posterisque eorum omni|um sine dolo malo. Quisquis hunc | titulum sive monu-mentu(m) siive (*sic*) se|pulchrum est dea-sciaverit at vio|laverit, vendiderit (sester-tium) CC milia n(ummum) | aerario po-puli Romani damnas est|to (*sic*) dare. Heredi aute(m) necque vent|ditori (*sic*) hoc monumentu(m) sive sepul|chrum non se-quetur.

In Portu.

900. (1236). — D(is) m(anibus). | Li-cinia Soteris fecit sibi | et Licinio Se-leuco patrono b(ene) m(erenti). | Quisque heres meus corpus | meu(m) in hoc sar-cofago non adiecerit | imf(eret) (*sic*) rei publ(icae) Ost(iensium) s(estertium) m(ilia) XXV n(ummum).

Ostiae?

901. (1644). — Cn(aeo) ....o lib(erto) Successu[*s*] f[*ecit si*]bi et suis, | libertis l[*iberta*]bus posterisq(ue) e[*orum*]. | Ex hoc mon[*ument*]o veto dona[*re*] | neque ve[*ndere exte*]ro; quo[*d si quis*] | ita fecer[*it, dabit p*]oena[*e nomine*] | Vir-gini[*bus Vestalibus*] .... | In fr(onte) p(e-des) .... [*in a(gro) p(edes)*] ....

Ostiae. — Supplementa vv. 5. 6 debentur Mommseno.

902. (Kaibel 943). — Εἰ δ' ἐπιτολμήσε τις τούτῳ συνθάπτεμεν ἄλλον | δώσει τῷ φίσκῳ τρὶς δύο χειλιάδας, | τόσσας καὶ Πόρτῳ καταθήσεται· ἀλλὰ καὶ αὐτῆς (a) τείσοι ἀτασθαλίης βλαψιτάφου κόλασιν. [= *Si quidam velit hic alium condere inferet fisco sestertium VI milia nummum; tot etiam Portui dabit; sed etiam denuo poenam solvet sepulchri violati*].

In Portu? — (a) αὖτις? — Multae sunt praeterea C. n. 1828 a. 1417. 1828.

3. ***Emptiones, Donationes.***
Partes et pertinentia — Termini.

903. (497). — Acrai ....ntiane, quae | vixit annis XXVI, m(ensibus) VIII, d(ie-bus) XIII, h(oris) II, | corpori et spirito incomparabili (*sic*) | ob iunctam affectio-nem fecit | his, a quo meruit (a), | locu(m) concessu(m) a Pacedio Fortunato.

Ostiae. — (a) « *is a quo meruit* [*honorem sibi haberi*] » explicat Mommsen apud Dessauum.

904. (523). — Aelia Doris | compara-vit sibi et T(ito) | Aelio Onesimo liberto | suo ex donationem (*sic*) Sex(ti) Coeli Fortunati Iunioris mono|mentum Vibia-num, quod | ex gradu hereditario pos|-sederat hoc nomen supra s(criptum) | et libertis libertabusque, | posteris eorum. | In fronte p(edes) XV, | in agro p(edes) XV.

Ostiae.

905. (525). — Aeli(a)e Felic|issim(a)e bene|merenti | locu(m) plenu(m) (a) da-tu(m) sibi et marit|o suo advenienti (b).

Ostiae. — (a) Locus plenus occurrit etiam in lapide C. n. 1561. — (b) « *quandoque et ipse veniet* » Dessau.

906. (527). — Hoc vigiliarium (a) | pertinet at heredem | Aeliae Heuresidis, | L(ucium) Gettium Amandum. | Is (b) L(u-

« Subvilici munus novum quantum scio » Dessau. Sunt praeterea *actores* C. n. 203 (servus; Ostiae). 469 (servus; Ostiae). 2301 (in agro Albano). 2559 (servus; inter Tusculum et montem Albanum); *coactor argentarius?* C. n. 470 (Ostiae); *argentarius* C. n. 3034 (Praeneste); *medici* C. n. 468 (in Portu). 471 (Ostiae). 3030 (Praeneste). 3710 (Tibure); *phonascus* C. n. 2300 (in agro Albano); *plumbarius* C. n. 2010 *a* (servus; in Portu); *purpurarius* C. n. 473 (Ostiae?); *rhetor* C. n. 4201 (in herma marmorea in Nemore Dianae rep.); *scriba* C. n. 3714 (Tibure); *siricarius* C. n. 3711. 3712 (Tibure); *topiarius* C. n. 3648 (Augusti verna; Tibure); *vascularii* C. n. 467 (Ostiae); EE. 7, 1246 (in agro Albano); *restiarius* (Kaibel n. 1686); *untrix* C. n. 3035 (Praeneste).

X. — Tituli ad ludos pertinentes.

868. (2408). — L(ucio) Acilio L(uci) f(ilio) Pompt(ina) Eutyche, | nobili archimimo, commun(i) mimor(um) (^{a}) | adlecto, (^{b}) diurno parasito Apoll(inis) (^{c}), | tragico, comico, et omnibus corporib(us) | ad scaenam honor(ato), decurioni Bovillis, | quem primum omnium adlect(i) (^{b}) patre(m) | appellarunt, | adlecti scaenicorum (^{b}) ex aere collato | ob munera et pietatem ipsius erga se. | Cuius ob dedication(em) sportulas dedit [10] | adlectis sing(ulis denarios) XXV, decur(ionibus) Bovill(ensium) sing(ulis denarios) V, | Augustal(ibus) sing(ulis denarios) III, mulier(ibus) honor(atorum) et populo sing(ulis denarium) I. | Ded(icata) III idus Aug(ustas) Sossio Prisco et Coelio | Apollinare co(n)s(ulibus), (^{d}) curatore Q(uinto) Sosio Augustiano. || *In latere dextro:* Ordo adlector(um) (*sequuntur XXX nomina*). || *In latere sinistro:* (*item inscripta sunt XXX nomina*).

Bovillis (prope *Le Frattocchie*). — (^{a}) i. e. *in commune mimorum*. — (^{b}) cfr. De Ruggiero 1 p. 421. — (^{c}) cfr. De Ruggiero 1 p. 520 sq. — (^{d}) a. 169.

869. (2113). — M(arco) Aurel(io) Aug(usti) lib(erto) | Agilio Septentrioni, pantomimo sui | temporis primo, sacerdoti synhodi Apollinis, pa|rasito, alumno Faustinae | Aug(ustae), producto ab imp(eratore) M(arco) | Aurelio Commodo Antonino Pio Felice Augusto, | ornamentis decurionat(us) [10] | decreto ordinis exornato, | et allecto inter iuvenes | s(enatus) p(opulus)q(ue) Lanivinus. || *In latere:* .... Idus Commodas | .... eliano co(n)s(ulibus) (^{a}).

Lanuvii (*Civita Lavinia*). — Cfr. n. 797 et Mommsen, *Bull. d. Inst.* 1888 p. 79 sq. — (^{a}) « Pighii lectio si vera est, significantur idus Commodae sive Augustae (Dio 72, 15; vit. Comm. 11) et consules Crispinus et Aelianus » Dessau.

870. (4254). — L(ucio) Aurelio Aug(ustorum) | lib(erto) Apolausto | Memphio | pantomimo, hi|eronicae ter, temporis sui primo, | vittato Aug(ustorum), sacerdoti Apolli|nis, Herculano | Augustali, | s(enatus) p(opulus)q(ue) Tiburs, item | ornamentis decurionatus honorato. || *In latere sinistro:* Curante | ... Musonio Iulio | Antullo patrono | municipii. | dedicata V[I]I id(us) Iun(ias), Anullino (iterum) et Fr[o]ntone consulibus (^{a}) | !!!!! | !!!!! | !!!!! Aug(usto) lib(erto) | L(ucio) Aur(elio) Aug(ustorum) lib(erto) Apolaus[to] | Memphio | magistro (^{c}).

Tibure (*Tivoli*). — Tractavit Gatti, *Not. degli scavi* 1887 p. 30, cfr. Mommsen, *Bull. d. Inst.* 1888 p. 79 sq. Plurimi extant lapides Memphio dicati, quorum recentissimus noster est; alibi enim non est hieronica ter. Supra titulum frontis sunt vocabula Graeca intra coronas tres perscripta: constat de ΤΡΩΑCΙΝ, de ΟΡΕCΤΗ, cetera non leguntur. — (^{a}) a. 199: sed notandum est eo anno Memphium iam a Commodo occisum esse. Tiburtes igitur deleto nomine Commodi, quod in litura desideratur, alio usui cippum destinaverunt, novamque inscriptionem in latus intruderunt. — (^{b}) Herculaniorum. — *Primus, parasitus Apollinis, adlectus scaenae* est in lapide Tiburtino C. n. 3683; *parasitus Apollinis* C. n. 4273 (in nemore Dianae).

871. (4198). — L(ucius) Faenius Faustus, | quartarum, (^{a}) par(asitus) Apollinis) (^{c}).

In nemore Dianae (*Nemi*). — Tractavit Henzen, *Bull. d. Inst.* 1885 p. 240 sqq. — (^{a}) i. e. actor quartarum partium. — (^{c}) cfr. titulos qui praecedunt.

872. (2771). — .... | .... memori .... | ..s multi foratas ... | ...s musicis arteria .... | .. . caestata can.... | .... comica Atell.... | ....as pa....

Labicis (*prope Monte Compatri*). — Fragmentum est elogii actoris vel descriptionis spectaculi.

873. (2299). — [*M(arco)*] Aurelio Augustorum) lib(erto) | Plebeio, | electo locatori d[*iu*]rno scribae et ma[*g*]istro (*a*) perpetuo cor[*po*]ris scaenicorum L[*a*]tinorum inconp[*arabi*]li fide rempubl[*icam ger*]enti corpor[*is supra*] | scripti, mancipes] | gregum (*a*) do[*minorum*] | Augustorum) .... | et ....

In agro Albano. — (*a*) cfr. Marquardt 3² p. 538 sq.

874. (474 add.). — .... Sebasmia aput Damascum III, Actia apud Bo[*s*]tram II, Pythia Karthaginis, Asclepia Karthagini, Severia aput Caesariam (*a*) I, Commodia aput Caes(ariam). | Huic primum splendedissimus (*sic*) ordo decur(ionum) Ost(iensium), | postul(ante) populo, ob eximia[*m i*]psius periti[am obsequiaque in patria m[*axi*]ma in colo(nia) | sua publice statua(m) ponendam [*decrevit*].

Ludi, quibus noster vicit, plerique noti sunt: Sebasmia redeunt in nummis Damascenis et in titulo Attico, Actia in nummis Bostranis, Pythia in titulo Heracleae-Perinthi rep. cfr. Dessau, qui lapidem illustravit *Bull. d. Inst.* 1881 p. 101 sqq. — (*a*) Mauretaniae?

875. (2032). — Splendor l(aqueator) t(iro).

Ostiae. — In pavimento operis musivi quo gladiator hoplomachus videtur. Supplevit dubitans Lanciani.

876. (4126). — Philetus | Rutili | sp(ectavit) k(alendis) Apr(ilibus) | Ti(berio) Plau(tio), [*T(ito)*] Cor(nelio) (*a*).

In tessera ex osse. — (*a*) i. e. consulibus a. 45. — De tesseris his cfr. Friedlaender, *Sittengeschichte* 2⁵ p. 477 sq.

XI. — **Inscriptiones sepulcrales.**

1. *Carmina.*

(*Commenta Laurentio debemus*).

877. (632 add.). — D(is) m(anibus). | Atticillae | praenomen Marci[ae pestis cui dira ne[gavit | ....

Ostiae. — Atticilla serva erat Marci cuiusdam: *dira pestis* negavit ut praenomen Marciae acciperet, i. e. ut manumitteretur.

878. (636). — D(is) m(anibus) P(ubli) Aufidi Epic|teti | (*qui*) vixit annis LXXVII, me[*n*]si(bus) | V, diebus XV. | D(is) m(anibus) Aufidi. |

Hic iam nunc situs | est quondam praestantius (*a*) ille Omnib(us) | in terris fama vitaque | probatus. Hic fuit ad | superos felix, quo non | felicior alter aut fuit | aut vixit. Simplex, bonus | atque beatus Numquam | tristis erat, laetus | gaudebat ubique, Nec senib(us) similis mortem cupiebat | obire, Sed timuit mortem, | nec se mori posse putabat. | Hunc coniux posuit terrae, | et sua tristia flevit Vol[nera, (*b*) quae sic sit caro bidu[ata (*c*) marito.

Ostiae. — (*a*) Forsan pro *praestans* vel *praestantissimus*, metri ratione. — (*b*) i. e. *vulnera*. — (*c*) i. e. *vidu ata*.

879. (3333 add.). — Cl(audi) Dinoviani (*a*). quem bis quinos | ducentem luminis (*b*) annos | pius parentibus apstulit atra | dies et acervo funere mersit ( ) | VII idus Au g(ustas); Bitalis so[ror bixit dies XXX; Cl(audius) Felicis[simus ex petitione memori[ae pater filiis b(ene) m(erentibus) f(ecit).

Praeneste (*Palestrina*). — (*a*) subintellige: *cineribus*. — (*b*) *luminis* i. e. vitae: confer ex adverso « *abstulit atra dies* » i. e. mors. — ( ) « *quem bis quinos ducentem luminis* [*plus minus?*] *annos, apstulit atra dies et acervo funere*

mersit; inter hos duos versus vocabula *pius parentibus* male intrusa sunt » Dessau, qui notat *apstulit* etc. versum esse Vergilii, *Aen.* 11, 28.

880. (510). — Ille ego Demetrius Vero | libratus (^a^) abunde Ingres|sus vitam non longi tempo|ris ictu Infernis numinibus dedi et post imagine | mortis Haec mihi templa | placent merito et prae|mia lucis Pubertas nitida studiaque abundantia | vitae; Et reverens plene | morte gravatus obi. | Multa quidem bonitate ge|rens et vernula vernis | Nec nimie convivia rapuit, dum gloria vitae | Sperabam, rate infernas | subito delatus ad umbras. | Bis septem placidos ann(os) | et adhuc formatus in unum | Autumnus medius octobri | mense refertus Laesit | animam dulcem(^b^) et spem | certissima fregit. | — Illa tamen sancta et for|mata verecundia saepe | amittit Tantali : spectu(m) et timorem Sisyphi: abest Ixion umbraeq(ue) et | Furiae metus, set in se cessum numinis infer|nae domus oficiosus tan|dem ministerio laetatur | suo (^c^).

In insula Tiberina (prope *Portum*). — Versus 1-23 sunt hexametri excepto v. 10. 11 qui est pentameter. Reliquis vv. 24 et sqq. valde dubium est an in metricam formam reduci possint. Ceterum carmen incomptissimum est et pleraque parte obscurum. — Aliqua sed tamen incerta et deficiens interpretatio haec esse potest: = *Ille ego Demetrius* [a] *Vero abunde liberatus* vel [a] *Vero liberatus, abunde ingressus vitam,* [hanc] *non longi temporis ictu* (i. e brevi spatio) *infernis numinibus dedi, et post imagine mortis* [quam praebent], *haec mihi templa merito placent* (titulus enim insculptus erat saxo supra januam sepulchralis cuiusdam aedificii existenti: cfr. Melchiorri, *Bull. dell'Istit.* 1840 p. 44), *et* [placent?] *praemia lucis* (i. e. vitae) *pubertas nitida, studiaque, abundantia vitae: et reverens plene, morte gravatus, obii. Multa quidem bonitate* [me vel se] *gerens, et vernula vernis, nec nimie convivia rapuit*(?); *dum gloriam vitae sperabam, subito rate* [Charontis] *infernas delatus ad umbras.* = Reliqua planiorem sensum exhibent. — (^a^) Agi videtur de liberto (cfr. inferius « *vernula vernis* ») imperatoris Lucii Veri. — (^b^) Hunc Demetrium annorum XIII, mensium IX, dierum VII defunctum esse aperte ostendit comparatio aliorum titulorum C. n. 508 et 509 ad eundem se referentium. — (^c^) Enumeratis poenis inferorum, ab iis immunis dicitur Demetrius probitatis suae gratia et quasi Plutonis minister factus celebratur.

881. (914). — D(is) m(anibus) | C(ai) Domiti Primi. |

Hoc ego su(m) in tumulo Primus n... si|mus ille. Vixi Lucrinis (^a^). p... saepe Fa|lernum, Balnia, vina, Ven... mecum | senuere per annos. Hec e... potui, | sit mihi terra lebis. Set tame... Ma|nes Foenix, me serbat in ara, qu... cum properat se reparare sibi. |

L(oco) d(ato) fun[e]ri C(ai) Domiti P... a tribus Messis Hermerote, Pio et P...

Ostiae. — Notandus usus subiiciendi pe... tametrum pluribus hexametris subsequ... qui usus haud perrarus est. — (^a^) In Can... — (^b^) Haec tria saepe occurrunt etiam in ... epigrammatis (Οἶνος καὶ τὰ λουτρὰ καὶ ... σια). — (^c^) Aliquis fortasse libertus def...

882. (2709). — Dis manibus sacru... M(arcus) Gellius Maximus Phoebo ... to) optum(o). |

Hic situs est quondam Gelli pars m... ma Phoebus. | Adfectus omnes p... iste lapis. | Vix consum|m|avit s... quinquennia lustri, | Oscula ferventem ... tenuere animam (^a^), | Quod si mutari p... tuissent fila Sororum, | Gauderet e... Maximus hoc tumulo.

Tusculi (*Frascati*). — (^a^) Osculis e... monet Burmannus, sibi antiqui persu... animas moribundorum sisti ac retineri posse... etiam ab inferis revocari. Cfr. Propert. li... *El.* 20, 73.

883. (3723). — Hic situs Am... ereptus prima iuventa: | Nondum ter ... nos numerabat temporis annos. | H... inmatura mors properata tibi. | C... Marcius Paulus nato pientissimo.

Tibure (*Tivoli*).

884. (3826). — D(is) m(anibus) sa... crum). |

Altori ob meritum dicat hanc | Oc... vius aram, | Acri homini adque ala... for|ti fido adque venusto, | Cui do... Assyribus (^a^) fuerat, cui | Quintio n... men. | Hic in flore (^b^) cubat longum s... rus in aevom | Post ter vicenos et tre... bene | consitus (^c^) annos.

Tibure (*Tivoli*). — « Epitaphium hoc videtur posuisse Octavius aliquis altori i. e. nutri... suo nomine Quintio, defuncto annos nato sexaginta tres » Dessau. — (^a^) i. e. *Assuribus*: Assuras urbs erat Africae, cfr. De Ruggiero ... p. 738. — (^b^) Idem esse puto atque *inter flore...*

qui fortasse ornabant Quintii tumulum — (e) i. e. aut *situs* aut *conditus*, ut Dessau adnotat.

885. (2737). — Rhanidi Sulpiciae l(ibertae) | delicio (a).

Nata brevi spatio partu subiecta nec ante | Testatur busto tristia fata Rhanos. (b) | Namque bis octonos nondum compleverat annos (c) | Et rapta est vitae rapta puerperio. | Praentis (*sic*) (d) tumulus duo funera corpore in uno, | Exequias geminas nunc cinis unus habet. || *In latere sinistro:* Sulpicia Trionis l(iberta) | Rhanis.

Tusculi (*Frascati*). — (a) cfr. supra n. 824 « *Calrinae* Marci *Silani filiae delicio* » et inferius n. 887 « *delicium caelitum* » et apud Gorium Tom. I Inscr. Florent. p. 360 « *Vistinia delicium* ». — (b) Potest sic intelligi: Rhanis (nam *Rhanos* errorem esse quadratarii evincit *Rhanis* in latere sinistro insculptum) nata, brevi spatio partui subiecta, nec ante [*partui subiecta, non enim prius, ut videtur, praegnans fuerat*], testatur busto [*supra tumulum existenti*] sua tristia fata. Burmann *Anth.* IV, 130 vult legi, male, ut opinor: « Nata brevi spatio, partu subrepta necato », etc. — (c) Erat igitur sedecim vix annorum. — (d) « *Praesens hic tumulus* coniecit Burmann; *praegnantis* in mentem venit Burmanno » Dessau.

886. (3838). — Hic est illa sita dulcis | Sallustia Rufa, | Quae semper meritis praestitit officia. | Q(uintus) Marcius Philippus | ollas duas.

Tibure (*Tivoli*).

887. (2553 add.). — Olla (prima) Secundae. | Fatales (a) moneo ne quis me lugeat: Orbi (b) | Namque Secunda fui: nunc tegor e cinere (c). | Hic ego securis (d) iaceo super omnibus, una | Natalis (e): quia nos septimus ussit amor (f). | Natalis monumenti III idus Maias.

In agro Tusculano. — Tractavit Henzen, *Bull. d. Inst.* 1865 p. 252. — (a) i. e. mortales. — (b) Orbius (Natalis?) vir Secundae fuit. — (c) Videtur intelligendum esse, hic ossa eius, e cinere collecta, lapide tegi. — (d) Securi sunt, ut videtur, mortui: olla igitur Secundae super aliis erat. — (e) Vir cum uxore in sepulchro erat. — (f) Henzen et Friedländer (*Sittengeschichte* I4 p. 428) putant hic de septem matrimoniis egi. Notat contra Wilmanns, *Exempla inscript.* ad n. 575: « Vult fortasse dicere: *una mecum Natalis conditus est, quia per septem annos matrimonio iuncti fuimus*, ut Natalis cognomen sit Orbii proque *septimus amoris annus* dicatur *septimus amor*. Possis etiam de puellula cogitare, Orbi cuiusdam filia, quae septimo natali combusta est: sed nec hoc nec illud sufficit ».

888. (1821). — ....go, cui pater a | diderat nomenqu.... erebat. | Hic viridis gemmae | praetiosae nomen hab ebat. Sed cito me rapuit m atrique dolore reliquit. | Vita fuit bis ternos men ses et insuper unus | Et totidem anni nec plus | fuit hora supprema (*sic*). | Ferst (*sic*) animo sortem | ....ta ferebant.

Ostiae. — « Smaragdus nomen indicari videbatur Viscontio » Dessau.

889. (480). — Hic ego, qui sine voce loquor de marmore caeso, | Natus in egregiis Trallibus ex Asia, | Omnia Baiarum lustravi moenia saepe | Propter aquas calidas deliciasque maris. | Cuius honorificae vitae non inmemor heres | Quinquaginta meis millibus (a), ut volui, | Hanc aedem posuit struxitque (*sic*) novissima templa | Manibus et cineri posteriisque meis. | Set te, qui legis haec, tantum precor, ut mihi dicas: | Sit tibi terra levis, Socrates Astomachi.

Ostiae. — (a) i. e. *sestertium nummum.*

890. (1731). — D(is) m(anibus) | Varenes Blastenis coniugis benemerenti et sibi | fecit Antius Successus itenque Antiae Success(a)e | filiae dulcissimae, quae super matrem suam vixit | an(num), m(ensem), di(es quadraginta), quae fuit at diem mortis suae annorum | VIII, me(nsium) VIII, di(erum) XV ag(ens?).

Acervam Ditis rapuit infantem domus (a) | Nondum repletam vi t(a)e dulci lumine, Pulcram decoram, quasi | delicium c(a)elitu(m). | [*Eam*] flet pater r gat [*que per*] tituli fidem, Ut omnis aetas | optet aei (*sic*) terram levem.

Hoc monimentum quot est in parte | dextra intrantibus adiectis columbaris n(umero) XII lib(ertis), liberta(bus), poste(ris) ae(o)rum. (b)

Ostiae. — Carmen « constituit Bücheler, *Jahrb. für Philol.* 1858 p. 76, sed vide ne is qui ultimum praecedit senarius male sanatus sit » Dessau. Equidem penultimum jambicum senarium legendum puto « *Hanc flet pater rogat-*

que » etc., vel *Eam flet pater rogat* », etc. — (ᵈ) Ditis domus est Avernus.

891. (1808). — Dis manibus, | Q(uinti) Volusi Sp(uri) f(ili) Lem(onia) Anthi. |

Parvolus in gremio com(m)unis (ᵃ) forte parentis | Dum ludit, fati conruit invidia; | Nam trucibus iunctis bubus tunc forte novel(l)i (ᵇ) | Ignarum (ᶜ) rector propulit orbe rota. (ᵈ) | Maestus uterque parens postquam miserabile | funus Fecit, inferis munera sum(m)a dedit, | Hunc Antho tumulum male deflorentibus | annis Pro pietate pari composuere suo.

Q(uintus) Volusius Q(uinti) l(ibertus) Anthus pater fecit sibi et | Siliae (mulieris) l(ibertae) Feliculae coniugi sanctissumae, | Volusiae Q(uinti) f(iliae) Nice, Q(uinto) Volusio Q(uinti) f(ilio) Antho, Siliae (mulieris) l(ibertae) Nice, C(aio) Silio Antho. | In fr(onte) p(edes) VI: in ag(ro) p(edes) IIIS.

Ostiae. — (ᵃ) i. e. utriusque parentis. — (ᵇ) i. e. aut pro *novellis*, referendum *bubus trucibus*, aut pro *novellus*, referendum ignaro boum rectori. — (ᶜ) pro *ignarus*. — (ᵈ) pro *rotam*.

892. (2765). — .... [*pater? ipse suis* | *Composu*]it manibus tumuli, dulcissim[*e nate*](?). | [*Quae pr*]etiosa tuos busta tegunt cin[*eres*. | *Quo*]d si sacratus lacrimis rogus hau[*sit et ossa, Nun*]quam fama tamen cum titulis mo[*ritur*] | ....

Tusculi (prope *Frascati*). — Supplevit De Rossi, *Bull. Crist.* 1872 p. 142, qui notavit lapidem aetati tribuendum esse, qua corpora inhumabantur, non urebantur, quare verba *busta tegunt cineres, rogus hausit et ossa* haud iusta sunt: iis tantum auctor carminis vetustiores poetas imitatus est.

893. (1822). — ....s spatia Parcaru[*m*] .... | ....egena cingebat rite cor... | ...gens sancto comitante .... | ....ve cunctis dabat ore loc.... | ....ens cordis cui summae .... | .... [*i*]uveni praenomen cogno[*menque*] ....

Ostiae. — « Nisi obstaret v. 1, pro christiano haberem hoc carmen » DESSAU.

894. (3940 add.). — [*Praeteriens, tendis*] quocumque ex urbe sepulcrum, [*Fleto: parva mor*]ast tu quoque flendus eris. | [*Hic iacet, ingressus qui v*]ix dum limina vitae, | [*Dum superest mater*, pertulit ante mori. | [*Immaturus abit* primaevo flore sub umbras, | [*Non dile*... *magis qu*]o mihi vita fuit | [*Patre bonisque puer cu*]nctis bonus indole dignus | [*In vita mirum*] ni renobassit abos ... [*Sed tibi praeripuit cas*]us tot prae... laudum | [*Et semper miserae iam m*... flendus eris. | [*Ultima donari tamen h*... pia munera mater, | [*Aeterna et ...me tibi*] nate quies.

Monterotondo. — Supplevit Bücheler. — ... nempe *meritis* avos renovavisset adolescens, si vixisset diutius. — Carminis fragmenta v. C. n. 867. 1597. 3869. 3890.

2. Prohibitiones, multae.

895. (586). — .... [*A*]ntonius Val... et Licinia | ....sia coniux quondone in [*hoc sarc*]ophago conditi erint ne | [*quisqua*]m aliut corpus inicere velit quod [*si fe*]cerit poenae nomine inferet | .... (sestertium) XXX m(ilia) n(ummum) neque corpus eius recipietur.

In Portu.

896. (667). — M(arcus) Aurelius Secundus fecit | sibi et Iuliae Aphrodite, coniugi suae carissimae | et Aurelio Romano, amico | suo, libertis libertabusque posterisque eorum. Siquis autem | post obitum nostrum extra[n]ium corpus inferre voluerit da[b]it aerari(o) populi sestestia (*sic*) L n(ummos). | In fronte p(edes) n(umero) XV, in agro p(edes) n(umero) XIII.

In Portu.

897. (850). — L(ucius) Cocceius Adi...tor fecit | sibi. Idem denuntiat nequis velit | in parte sinisteriore intrantibus neque | commurere (*sic* = *comburere*) neq(ue) obruere cadaver; sin autem | dabit reip(ublicae) Ostiensium (sestertium) L m(ilia) n(ummum): | delator quartas accipiet.

Ostiae.

898. (166). — T(ito) Flavio T(iti) f(ilio) Pal(atina) Vero, | equiti Romano(...

Aedem fecit | Vibussia L(uci) f(ilia) Sabina mater, | quae iubet se quandone in ea aede poni et Gn(aeum) Ost(iensem) Hermete(m), | maritum suum, neque heres meus neque heredive meor(um) neque | cuiquam licevit in ea aede ponere neque corpus neque ossa; quod | siquis adversus ea fecerit, inferet aerario p(opuli) R(omani sextertium) L m(ilia) n(ummum), item rei pub(licae) | Ost(iensium sextertium) L m(ilia) n(ummum); is autem qui detulerit, accipere debebit sum(marum) s(upra) s(criptarum) quartas. | Ypogaeu(m) et cetera libertis libertab(us)q(ue) meis post(erisque) eor(um). | Hic monimentus exteru(m) herede(m) non sequitur, | set nec donatione(m) facere. | In f(undo) p(edes) XXVI, in a(gro) p(edes) XXXV.

Ostiae. — (a) *T(ito) Fl(avio) T(iti) f(ilio) Pa(latina) Vero equiti Romano* legitur in tabula magna marmorea cum nostra reperta (C. n. 167).

899. (1153). — D(is) m(anibus). | Q(uintus) Iulius Hermes pater et Iulia Diodoris mater Q(uinto) Iulio Cyrioni filio b(ene)m(erenti), | qui vixit annis XVII, m(ensibus) VII, d(iebus) XVII, | sibi suisque posterisque eorum omni um sine dolo malo. Quisquis hunc | titulum sive monumentu(m) siive (*sic*) se|pulchrum est deasciaverit at vio|laverit, vendiderit (sestertium) CC milia n(ummum) | aerario populi Romani damnas est[10]|to (*sic*) dare. Heredi aute(m) necque vent|ditori (*sic*) hoc monumentu(m) sive sepul|chrum non sequetur.

In Portu.

900. (1236). — D(is) m(anibus). | Licinia Soteris fecit sibi | et Licinio Seleuco patrono b(ene) m(erenti). | Quisque heres meus corpus | meu(m) in hoc sarcofago non adiecerit | imf(eret) (*sic*) rei publ(icae) Ost(iensium) s(estertium) m(ilia) XXV n(ummum).

Ostiae?

901. (1614). — Cn(aeo) ....o liberto) Successu[s] f[*ecit si*]bi et suis, | libertis l[*iberta*]bus posterisq(ue) e[*orum*]. | Ex hoc mon[*ument*]o veto dona[*re*] | neque ve[*ndere exte*]ro; quo[*d si quis*] | ita fecer[*it, dabit p*]oena[*e nomine*] | Virgini[*bus Vestalibus*] .... | In fr(onte) p(edes) .... [*in a(gro) p(edes)*] .... [10]

Ostiae. — Supplementa vv. 5. 6 debentur Mommseno.

902. (Kaibel 943). — Εἰ δ' ἐπιτολμήσει τις τούτῳ συνθάπτεμεν ἄλλον | δώσει τῷ φίσκῳ τρὶς δύο χειλιάδας, | τέσσας καὶ Πόρτῳ καταθήσεται· ἀλλὰ καὶ αὐτῆς (a) τείσαι ἀτασθαλίης βλαψιτάφου κόλασιν. [= *Si quidam velit hic alium condere inferet fisco sestertium VI milia nummum; tot etiam Portui dabit; sed etiam denuo poenam solvet sepulchri violati*].

In Portu? — (a) αὖτις? — Multae sunt praeterea C. n. 1828 a. 1517. 1828.

3. *Emptiones, Donationes. Partes et pertinentia — Termini.*

903. (497). — Aerai ....ntiane, quae vixit annis XXVI, m(ensibus) VIII, d(iebus) XIII, h(oris) II, | corpori et spirito incomparabili (*sic*) | ob iunctam atfectionem fecit | his, a quo meruit (a), | locu(m) concessu(m) a Pacedio Fortunato.

Ostiae. — (a) « *is a quo meruit [honorem sibi haberi]* » explicat Mommsen apud Dessauum.

904. (523). — Aelia Doris | comparavit sibi et T(ito) | Aelio Onesimo liberto suo ex donationem (*sic*) Sex(ti) Coeli Fortunati Iunioris mono mentum Vibianum, quod | ex gradu hereditario possederat hoc nomen supra s(criptum) et libertis libertabusque, | posteris eorum. In fronte p(edes) XV, | in agro p(edes) XV.

Ostiae.

905. (525). — Aeli(a)e Felic|issim(a)e bene merenti | locu(m) plenu(m) (a) datu(m) sibi et marit|o suo advenienti (b).

Ostiae. — (a) Locus plenus occurrit etiam in lapide C. n. 1561. (b) « *quandoque et ipse veniet* » Dessau.

906. (527). — Hoc vigiliarium (a) pertinet at heredem | Aeliae Heuresidis, | L(ucium) Gettium Amandum. | Is (b) L(u-

cio) Gettio Hilaria[n]ano (*sic*) filio et heredi | et lib(ertis), lib(ertabus), post(eris) eor(um). | In f(ronte) p(edes) XXVI, in ag(ro) p(edes) XXXIIS.

Ostiae. — ([a]) cfr. n. 955. — ([b]) i. e. *dedit*.

907. (534). — [*D*(*is*)] m(anibus). | .... filia Concessa. [*Hoc mon*]imentum dona|[*vit conc*]essitque Q(uinto) Aem[*ilio Euty*]cho et Anto[*niae*] .... mae et Q(uinto) Aemi[*lio Satur*]nino quod fu[*erat*].... i Saturnini.

In Portu.

908. (2527). — Antalcides, | Augustorum | libertus | Aeliae | coniugi | et sibi, | ita ut post mortem meam pertineat | hoc sepulchrum ad possessionem | fundorum Naeviani et Calpurniani.

In agro Tusculano.

909. (583). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Antonius Filumenus | monimentum novom | conparavit sibi, quod est | intra monimentum | Caesenni Alexandri | cum itum, aditum, | actum (*sic*) et Antoniae Victorinae coniugi | suae et lib(ertis), liberta[10]bus posterisque eoru(m). | In fronte pedes intus | V, in agro p(edes) XX.

Ostiae.

910. (2139). — Aquiliae Cariceni co(n)iugi | M(arcus) Cluvius Aquilius Felix. Hortulus sive pomarium quod | est maceria cinctum long(um) p(edes) CCXXX, lat(um) p(edes) XCVIII, ad hoc sepulchrum pertinet.

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

911. (3323). — D(is) m(anibus). | Aurelius Vitalio hanc memoriam | cum solario et cuviculo a solo fecit | sibi et Aeliae Sofiadi co(n)iugi suae et | fili(i)s suis et Aurelio Mercurio fratri | suo cum fili(i)s suis et Aurelio Berne cum suis et Ulpio Secundino cognato meo | cum fili(i)s suis, meis fratribus | et libertis paternis et libertab(u)sque, | set et meis posterisque hominum [10] | aeorum et quibus me vivo loca | donavi iuveo (*sic* = *iubeo*) itum, amvitum | universos (h)abere et hoc peto | aego (*sic*) Syneratius a bobis (*sic* = *vobis*) unibersis | sodalibus ut sene bile refrigeretis. | Syneratiorum ([a]).

Praeneste (*Palestrina*). — Tractavit De Rossi in *Comm. in hon. Momms.* p 707. — ([a]) Notavit De Rossi, eos qui in monumentum inferendi essent, sodalicium instituisse, nomenque *Syneratios* suscepisse, et, tamquam collegium funeraticium, coivisse, ut natalia defunctorum celebrarent.

912. (671). — D(is) m(anibus). | Aur(elia) Candida sibi fecit | et Aur(elio) Sofroni marito aream ([a]) puram cum triclinio, concessis | a Fanio Oceano et filior(um) (*sic*) eius, | exceptis cubuculis (*sic*) II, quae sunt | in arae (*sic* = *area*) s(upra) s(cripta) in usu eiusdem Oceani | et filiorum eius. Lib(ertis) libertabusq(ue) | posterisq(ue) eor(um).

Ostiae. — ([a]) Cfr. *Dig.* 11, 7, 2, 4: *purus locus dicitur, qui neque sacer neque sanctus est neque religiosus, sed ab omnibus huiusmodi nominibus vacare videtur.*

913. (1589). — Baebia Victoria fecit sibi et | Antonio Timocrati, equiti R(omano), mari|to suo, libertis libertabusque | utrorumque posterisque eorum, concessam sibi partem | monumenti a Corneliis Zotico | et Epictetiano et Corneliam Draucen, porticum cum aedificiis su|is et cubiculum quod est supra | memoriam.

In Portu.

914. (3733). — Fines sepulcri | Bereti et | aditus ad | ianuam viridiari | in longitudine | frontis sepulcri | pedes DCCL, | in agr(o) p(edes) CLXXVI.

Tibure (*Tivoli*).

915. (715). — [*Huic mo*]numento *cedit* .... | parte [*s*]inisteriore ti.... | et cohaerentis cub*iculi* .... *quatenus* | ad Caecilium Troph*imum heredesve eius* pertinuit, id omne iu*s per mancipationem*] | sive per cessionem [*in iure pertinet ad*] | Teles*phorum*] ....

Ostiae. — Supplementa sunt Mommseni

916. (730 add.). — A(ulus) Caesennius Galli ([a]) l(ibertus) Herma, | A(ulus) Cae-

sennius Italicus, | Caesennia L[illegible] liber-ta) Erotis uxor | fecerunt sibi et suis lib(ertis) libertabus [illegible] sepulchrum maceries circum [illegible] (in fronte) pedes CCC, in agro pedes XCVI, quod) facit iugerum [illegible].

In Portu. — [illegible] cfr. Dessau in [illegible].

917. (766). — P[illegible] Publiorum duorum et mulieris [illegible] Restitutus fecit sibi | et [illegible] libertae et heredis [illegible] eorum et qui ab eis | nascentur. | [illegible] men in ferri non licet. | In fronte pedes VIIII, in agro pedes XII.

Ostiae.

918. (3032). — Q[illegible] Praenestinus [illegible] | [illegible] libertis | libertabusque [illegible] fecit.

Monte R[illegible]. — [illegible] Dessau.

919. (790). — [illegible] Caviae Feliculae [illegible] donationis causa a P[illegible] Resti-tuto ex asse et [illegible] (sic) | posteris [illegible] te) pedes) XXIIIS. [illegible] XX.

Ostiae.

920. (795). — [illegible] cundum [illegible] a P(ublio) Cere[illegible] .... *ex quibus* [illegible] unu | .... *merito* [illegible].

In Portu. — [illegible] Mommsen.

921. (821). — D[illegible] Ti(berius) Claudius [illegible] tus | Felix fecit sibi et | [illegible] tabusque | suis posteris [illegible] cessum sibi ab | [illegible] dimidiam | intrantibus parte | [illegible] rem (sic). [illegible]

Ostiae.

922. (864). — Dis [illegible] | C[illegible] sidia Donata fecit sibi et suis | libertis libertabusque posterisque eorum. In hoc monomento (sic) post mortem | meam

posteris ex mea [illegible] | [illegible] Item hoc amplius Publio Sempronio [illegible] Saturnino [illegible] bene merenti. | fecit. Huic sepulcro [illegible] a[illegible].

In Portu. — [illegible] ersis [illegible].

923. (876). — Ex testamento | Publi Fabi Calistrati | ipsa [illegible] liberta-rum suorum | Publius Fabius | Ampliatus Publius Fabius | A[illegible] Publius Fabius | Apsalma | Publius Fabius Sa-[illegible] | ....

Ostiae.

924. (888). — Publius Fabius Ia-nuarius sibi et | M[illegible] Classicae [illegible] sepulchrum [illegible] Tur[illegible] [illegible] quae est | pars intran-tibus in eo sepulchro [illegible] [illegible] Turran[illegible] Sever[illegible] sibi et [illegible] | libertis [illegible] posteris[illegible] [illegible].

Ostiae. = [illegible]

925. (..2). — C[illegible] [illegible] | Fab[illegible] E[illegible].

Ostiae.

926. (1140). — F[illegible] Phoebe [illegible] fecit sibi [illegible] [illegible] posterisque [illegible] [illegible].

Praeneste. [illegible] — [illegible]. [illegible]

927. (1141). — .... T[illegible] Phoebe sibi .... [illegible] et [illegible] .... [illegible] scriptum [illegible] ....

Praeneste. [illegible] — Cfr. [illegible].

928. (1142). — .... [illegible] [illegible] a Flavio T[illegible] [illegible] Phoebe [illegible] | [illegible] monu-m[illegible] | [illegible] scriptura [illegible]

titur, | continet p(lus) m(inus) | iug(era) XI, p(edes) DC | terrae cultae, praeterea | et silvae p(lus) m(inus) iug(era) V (semissem) .... (ᵃ) | (semunciam) p(edes) quingentos).

Praeneste (*Palestrina*). — Cfr. n. 922. 923. 924. — (ᵃ) Mommsen, cuius sunt supplementa, putat hic notam fuisse unciae.

929. (3343). — [*Post agrum datum an*]tea ad eandem tutelam monimenti | [*in fundo*] .... no, quod est supra viam parte dex[*teriore, item relic*]ta eidemque determinationi | [*adiecta sunt iugera* .... *de*]u(n)x semuncia, | [*ut fi*]at summa iug(era) XI, | p(edes) DC terrae cultae, | [*si*]lvae p(lus) m(inus) iug(erum) V (semissis unciae semunciae) p(edum quingentorum).

Praeneste (*Palestrina*). — Cfr. n. 921-923. — Supplevit Mommsen. « Declarant hi tituli, addit idem, ut in pondere indicando partes librae aetate recentiore solent scribi vel notari usque ad semunciam tantum, reliqua indicari per scripula numerata (v. *Hermae* 3 p. 473; cfr. Marquardt. *Staatsverw.* 2 p. 48 sq.), ita in mensuris agrorum partium enuntiationem aetate posteriore substi isse ad semunciam iugeri (pedes quadratos 1200), reliqua, omissis notis sicilici sextulae scripuli, enuntiari per pedes quadratos. — Ager hic universus huic monumento relictus iugerum XVI pedum 19100 [*iug. XI ped. 600 iug. V pedes 18500*] in portiones divisus fuit instructas singulas suis titulis (qui sunt *tituli monimenti et tabernarum* inscriptionis primariae n. 3342 = *nobis* n. 923: ex his supersunt duo n. 3340 portionis iug. 2 7/8, n. 3341 alterius supra iug. 2. » DESSAU. Ager datus est ad tutelam monumenti, i. e. ut ex reditu eius custodiae sumptus fierent: tabernae (n. 923) custodibus sepulcri inserviebant.

930. (1020). — D(is) m(anibus). L(ucius) Firmius | Fortunatus | donationis caus(a) accepit ab | C(aio) Kacio | C(ai) l(iberto) Primigenio | colu(mbaria) II, ol(las) IIII. L(ibertis), libertabus, posteris eius.

Ostiae.

931. (1106). — D(is) m(anibus). | Herennuleia A(uli) lib(erta) Primilla | donationis causa accepit | perpetuo ab Kakia C(ai) liberta | Euhodia columbarium unum, | ollas II, introeuntibus par(te) dexteriore ollarium secun(dum). A(ulus) Herennuleius A(uli) lib(ertus) | Speratus frater sorori pientissimae.

Ostiae.

932. (2712). — Dis manibus. | Horatia- Communi contubernali suae | carissim- (*quae*) vixit annis XXXV, | Ti(berio) Cla- dio Grato Petroniano filio, | (*qui*) vixit a- nis XV, | fecit Ti(berius) Claudius Rh- cles sibi et | libertis, libertabus poster- que eorum. | Monimento cedere deb- iug(era) duo. | Ti(berio) Claudio Ter- nali f(ilio), (*qui*) vix(it) a(nnis) XXVII.

Tusculi (*Frascati*).

933. (1124). — D(is) m(anibus). [.... *Ia*-]nuaria se viva fecit sib[*i* | *et V*]alerio L- crioni marit[*o* | *suo i*]ncomparabili et l- be[*rtis* | *lib*]ertabusque posteris[*que* | *eo*-*r*]um. Concessum sibi c[*um* | *are*]a qu- est ante front[*em* | *huiu*]s monimenti gyrum ... .usque ad limitem a.... [....] Prisco Nepote Ae.... | .... anthiae. In fro- te | [*mo*]nimenti p(edes) XIIII, | in ag- p(edes) XXIIIIS.

Ostiae.

934. (1135). — D(is) m(anibus). | Ti(berius) Iulius Ama(ranthus ob | cessionem donationemq(ue) | monumenti ex | par- tota (ᵃ) ab Iunia Anthide et Plotio Her- lib(ertis) | libertabusq(ue) et | poster- q(ue) (*sic*) eor(um). || D(is) m(anibus). Apusulenia | Servata ob | cessionem | do- natio[*n*]emq(ue) | monume[*nti ex*] | par- to[*ta ab Iu*]nia Anth[*ide*] .... || D(is) m(ani- bus). | M(arco) Antonio | Hermeti ob ce[*ssi*]onem | [*donati*]onemq(ue) | [*mo*-*numenti*] ex par[*te tota ab I*]unia | [*An*-]*thide et Plot*]io | [*Herma*] ....

Ostiae. — (ᵃ) « *ex parte tota* (non *tota* -gendum esse monuit Mommsen. cfr Ulp. ... *Dig.* 28, 5, 1, 5 *ille ex parte tota, et ex t*... *heres esto.*

935. (1214). — Intrantibus monume- pars | dextera tota cum ollario inferi- pertinet at Iuventium Frontonem et Ma- riam et Flaviam C(ai) f(iliam) Fortu- tam co(n)iugem, | libert(os), libertas, p-

terosq(ue) eor(um): omnes | heredes sunt hoc sepulchro.

Ostiae.

936. (1246). — M(arcus) Livius Philargyr(us) | fecit sibi et Naeviae Venustae et | Naeviae Primigeniae, quae donavit Anniae Zosimeni et C(aio) Canuleio Venusto, qui convicerunt ([a]) et titul(um) constituerunt, sibi et suis !!!! | !!!! sibi et suis libertis | libertabusq(ue) posterisq(ue) suorum. | In a(gro) p(edes) XX, f(ronte) p(edes) XII.

Ostiae. — ([a]) « Scilicet iudicio eos qui sepulchrum vel laeserant vel sibi vindicaverant » Dessau.

937. (3797). — Hic locus ita uti maceria | clusus est ad religionem | sepulturae Lolliarum | Atticillae filiae et Stacles | uxoris et M(arci) Lolli Amaranthi.

Tibure (*Tivoli*).

938. (1271). — Dis manibus. | Longidia Procla | fecit sibi et suis, | libertis libertabusque | posterisque eorum, ita praeter eas qu(a)e me vivam reliquerunt, neque aditu(m) neque introitu(m) habeant in hoc monim(ento).

Prope Portum.

939. (1302). — .... | T(iti) Manli Eutychi. | Intrantibus triclinio parte dexteriore columb(arium) I.

Ostiae.

940. (1304). — .... [*M*]anlio (mulieris) l(iberto) Fa.... | .... [*F*]abiae .... | .... *Valeriae* Sympherusae Ru.... | .... *a*rbitratu P(ubli) Manli P(ubli) l(iberti) Pio*cami* .... | .... *H*]uic monumento sive .... [*i*]ugera duo cedunt pa*rte* .... | qua ad villam p[*ublicam*(?) *itur*] .... | .... ex testament[*o*] ....

Ostiae.

941. (1357). — Q(uinto) Minucio Glycero. | Hoc sepulchrum concessum est per gradu | hereditario, quot eum C(aius) Domitius Satu[*r*]ninus heredem | instituerit. | Et lib(ertis), lib(ertabus), po[*s*]terisque suis.

Ostiae.

942. (1383). — D(is) m(anibus). | C(aius) Mundicius Mystes | fecit C(aio) Mundicio Felici, | filio dulcissimo, qui bixit (*sic*) | annis IIII, me(n)sibus VII. | Locum donatum a L(ucio) | Agrio Primo parte cubic(uli) | intrantibus senexteriori (*sic*).

Ostiae.

943. (2488). — In agro | P(ubli) Paacili | terminus | totus est | conlocat(us).

Castrimoenii (prope *Marino*).

944. (1452). — Libertis, libertabus | posterisque eorum | ex familia nominis mei | Q(uintus) Patrius Q(uinti) f(ilius) Victor | comparavit, cui ius | monimenti huius concessum est | a filis et heredibus Factoris. | In fronte p(edes) XXVS, in agro p(edes) XXX.

Ostiae.

945. (1472). — Pipidia Successa | accepit locum ab L(ucio) | Cominio Fortunato | aediculae faciundae | Pipilio Martiali f(ilio). | fecit sibi et coniugi | suo et suis posterisq(ue) eorum, | A(ulo) Caesio Hermae | et ceter(is) quae in tab(ulis) ([a]) sunt. | In fr(onte) p(edes) II, in agr(o) p(edes) II.

([a]) « Fortasse testamenti » Dessau.

946. (1473). — C(aius) Plarius Privatus sen(ior) se vibo cessit Plariae Privatae libertae suae de se bene merenti adeumbitorium cum conditi bum (*sic*), quod est longum pedes VI, lat(um) pedes IIII, ita ut liceat ei itum, aditum, ambitum humandumve sacrificandum ([a]) caussa | habere. Ti. Plari ave. | Parte senisteriori ubi positum est | ossuarium Plarii Ianuarii.

Ostiae. — ([a]) i. e. humandi sacrificandive.

947. (2148). — ....filius Titi) f(ilius) Gal(eria) Severus .... | .... vixit ann(is) VI, [*de*]cessit in septum(o) anno | .... Fau-

stus pater fecit filio et sibi .... | .... Lezbio fratri suo | ....e P(ubliorum duorum) l(ibertae) Rhodine uxsori suae .... | ....ma septe(m) iugera agri et taberna quae cingi .... | ....li reditus eorum monumento custodia | ....netur aut deseratur.

Lanuvii (*Civita Lavinia*).

948. (1620). — .... [*Se*]xtius Hyginus [*conc*]essa sibi parte di[*midia*] monumenti Vibi | .... [*Va*]leriani ab A(ulo) Egrili [*o Aga*]thopo ad quem per | [*gradu*]s possessionum ius | [*huius m*]onumenti pertinu[*it, qu*]od vetustate deci[*derat, i*]ntus refecit sibi et | .... [*H*]elpidi uxori et C(aio) Sex[*tio*] ....ri filio et lib(ertis), libe[*rtabus post*]erisque suor(um).

Ostiae.

949. (1636). — .... M. Statilius Mercurius fecit sibi et Licinae | Vitali coniugi karissimae | et Statilio Geniali | et Statiliae Primitivae, | libertis meis et | libertis libertabusque meis | posterisque eorum: | introitum exitum omnem que rem possidere quod mihi [1] | concessum est a T(ito) Flavio Rufino | in parte dimidia, intrantibus | parte sinisteriore. In fronte | pedes XXXIII, in agro ped(es) XXX. || Euphrosino | et Hereliano | ser(vis) C(aesaris) n(ostri). Concessum | eis ab (?) Flavio Rufino | in monumento Iuniano, quot est | iuris mei intrantibus parte dextera in triclinio | in quo pari[*e*]te sunt [1] | ollae ossuaria | numero XIIII | et in tricha sarcophaga n(umero) III | quot cessi eco (*sic*) | ambas partes et | Statilio Mercurio | et nominibus s(upra s(criptis).

In Portu. — (1) A *Tito*.

950. (1661). — Hoc praediolum pertinet aput | T(itum) Terentium Secundum | et Terentiam Amplia[*ta*]m filium eius.

Ostiae.

951. (1701). — Dis manibus. | M(arcus) Valerius M(arci) libertus Eutychus | fecit sibi et Calityche | colliberae et nepotibus | suis et libertis libertabusq(ue) posterisque eorum. | Et ante se aream concessam a Iulia | Tyche tutore auctore T(ito) Flavio Autarche. | In fronte pedes XIIIS, in agro ped(es) XVS.

Ostiae.

952. (3857). — Dis manibus. | Valerias Athenais | fecit Modiae T(iti) filiae Paulinae [*f(iliae)*] | piissimae et sibi, suis posterisque | eorum. V(ixit) ann(is) XIII, m(enses) XI. Hunc lo[c]um (*sic*) ubi ... viva determinavi cum | ascensu gra... VII et cippis inscriptis | VII, colligi... circuitu p(edes) CCCXXX; et ab in... portae superioris, descensus | dexteri... parte, usque at cippum (tertium) cum ... taberna via lata a pariete p(edes) V ...dere debe[*bit*], et pilas structiles II, usque ad ianuam superiore(m); hypanpelus ... cedat in rigore maceriae et furcarum ... ara in qua | ....

Tibure (*Tivoli*). — De loci dispositione ... Mommsen apud Dessau. Monumento quod septem cippi terminabant et ascensum septem graduum habebat, portae erant duae, superior et inferior. A porta superiore parte dexteriore ...cedebat via lata pedes quinque, usque ad cippum tertium, cui taberna adiuncta erat. Extra ... numen um item ei accedebant pilae duae structiles inter tabernam et portam superiorem. Hypanpelus locus videtur esse vitibus consitus.

953. (3482). — Val(eria) Maxima mater dommipr(a)edia. Val(eria) (1) dulcissima filia | qu(a)e vixit annis XXX | V men(sibus) II, d(iebus) XII, in pra[e]diis suis mass(a)e Man[*d*]elan(a)e sepultorum Hercules (2). Qu[i]esq(it) (i)n pace.

Inter *Vicovaro* et *Cantalupo*. — (1) « ... Quadratarius vel qui titulum concepit oblitus est addere cognomen filiae. In sequentibus cogitatione supplendum est: *posuit*, nempe *Valeria filiam in praediis suis* » DESSAU. — ... intelligitur: Dessauo videtur verba referenda esse ad nomen massae. — (2) i. e. *quiescit*.

954. (1708). — .... | .... sibi et Valeria[*e*] | .... me coniugi inco[*m para*]bili et conditiv(u)m | [*in solo a*]vito, item solari[*um*] [*tabern*]ae vetustate elaps[*um*] *sua p*[*e*]cunia refecit.

In Portu. — Supplevit Mommsen dubitans, ... niciens opponi partem subterraneam monumenti sive conditivum et quod ei solo impositum est.

955. (1868). — [*Introeun*]tibus in | parte de[xteriori | ubi cubi[culus es[t aedicu]la cu(m) ol]is et co]nditivo | et columb]aris n(umero) II et | in front]e cubicu]li n(umero) XI | et solariu(m) | et cubic]uli et vi]giliari | partem [20] | IIII.

Ostiae. — Tractavit C. L. Visconti, *Ann. d Inst.* 1857 p. 299 sq., qui solarium (a *solo*) locum imum, cubiculum medium, vigiliarium summum atque editum intelligendum esse contendit.

956. (2837) — Universa pedatura | cum suo aedificio | quod cedit huic | monumento continet | longum per frontes | interioris et exterioris | per aeque p(edes) LXXX .... | in agro p(edes) ...

In agro Praenestino. — Nota praeterea lapides C. n. 999, cum formula: *itus, aditus, ambitus*: 1270: *i(n) h(oc) monumentum, i(tum) a(ditum) s(acrorum) c(ausa) f(acere)*: 1318: *itus, ambitus*: 2692: *locus datus ex indulgentia*. Loca data vel concessa v. passim in Ostiensibus.

957. (1867). — Hic paries | communis est.

Ostiae.

4. Testamenta.

958. (2827). — Corelliae C(ai) f(iliae) Gallae Papianae, uxori C(ai) Corelli N(umeri) f(ili) Fab(ia), | quae testamento dedit coloniae | Menturnensi hs. C et municipio Casini hs. C | ita uti VII idus Mar(tias) natali suo | quodannis crustulum et mulsum detur, | ex testamento fieri iussit hs. C.

Campo Gillaro.

959. (2934). — Iulianii v(iri) c(*larissi*)*mi*. | Postumio Iuliano c(larissimae) m(emoriae) v(iro) ob meritum amorem et religi]onem, quam erga cibes universus habere satis dig]natus est; quiquae (*sic* = *quique*) testamento suo, memor | honorificentiae n[*ostra*]e memoriae reti]n(u)s testamentoque [*suo* (a) *ka*]sa, cui vocabulum | est Fulgeritam ter(*ritorio Prae*)nestino, nobis uni|versis cibibus, quos magna adfectione di]ligebat, reliquit: cuique ab eadem contempla]tione dignissimo patrono, cuius omnes requi[*ri*](*m*)mus defensionem et vindicium statuam prompto animo erigendam censuimus, adq(ue) ob nimio [amore civico secundum in anno vel amplius universi] civves (*sic*) Prae(nestini) aepulum celebraturi. — Ex(em)pl(um) tes(ta)m(enti) partis: | « Pos(tumius) Iulianus, v(ir) c(larissimus), sanus, salbus, sana quoq(ue) mente in tegroq(ue) consilio, memor condicionis omane (b), testamentu(m) feci ». Inte cetera: « civibus Prae(nestinis) omnibus dari bolo [*sic* = *volo*) ex massa Prae(nestina) kasam cui vocabulum est Fulgerita, | regione Camp(ania) terr(itorio) Prae(nestino), ita ut ad memori(a)m meam per singulos annos sine dubio colant | spiritum meum, ita tam(en) ut conlocent statua(m) nomin(is) | mei in foro et hoc ipsu(m) ex(em)pl(um) testam(enti) ascribant ibi, et non | hab(ean)t potest(atem) dextraendi (c), ut si qua(n)do alienar[*e*] boluerint (*sic* = *voluerint*), | fiscus possideat. || *In latere sinistro:* Defun(c)tus XVI kal(endas) Dec(embres) | d(omino) n(ostro) Arcadio Aug(usto) et Bautoni | v(iro) c(larissimo) cons(ulibus) (d). D(e)d(icata?) die IV nonas | Mar(tias) co(n)s(ulibus) s(upra) s(criptis) (e).

Praeneste (*Palestrina*). — Tractavit Visconti, *Musée Pie-Clém.* I p. 77 sqq. — (a) Verba *mem. ret. test. suo* abundant. — (b) i. e. *humanae*. — (c) *Distrahendi* Visconti, l. c. — (d) a. 385. — (e) s. s. « si solvi debet, ut adsolet, *s(upra) s(criptis)*, errore positum sit, necesse est: nam sine dubio non eiusdam anni quo defunctus est, sed subsecuti mense Martio Iuliani statua dedicata est » DESSAU.

960. (1641). — Dis manibus. | Steiae Fortunae P(ubli) Stei Felicis vern(ae), cuius heres fuit p(ro) p(arte sexta), Sex(tus) Gavius | Sex(ti) f(ilius) Scantianus matri suae pientissima(e) et Sex(tus) Gavius Augusta(lis) | coniugi suae carissimae fecerunt). | cui virgo nupsit et vixit cum eo | in diem fati sui dulcissime an(nos) XXI | ....

In Portu.

5. Acclamationes — Varia.

961. (2535). — Per deos superos, inferosque te rogo ne | ossuaria velis violare. | M(arcus) Calpurnius M(arci) l(i-

bertus) Sulla, | Calpurnia M(arci) l(iberta) Fausta liberta.

In agro Tusculano.

962. (2780). — Ti(berius) Claudius Neronis | Augu(sti) l(ibertus) Daphnus fecit | Ti(berio) Claudio Oniri Aug(us'i) l(iberti) l(iberto) | Domestico et Moschidi | contubernali eius, quii (*sic*) | quondam fuerant eius | et sibe gratias retulerint (*sic*) | ob meritis suiis (*sic*).

Labici (prope *Montecompatri*).

963. (1873). — Bene sit tibi qui | iacis intus et tu | qui tra(n)sis et leges | hunc titulum | opta tibi terra(m) | leve(m).

Ostiae.

964. (1872). — Quicumque violaverit | sive inmutaverit | sentiat iratos (*a*) | semper sibi.

Ostiae. — (*a*) sc. deos.

965. (610). — D(is) [*m(anibus)*]. | Arriae P(ublii) f(iliae) Maximinae | statuam Veneris (*a*) infelicis|simi parentes filiae dul|cissimae (*quae*) vix(it) ann(is) XV, | m(ensibus) XI, d(iebus) XI, h(oris) III.

Ostiae. — (*a*) i. e. statuam filiae sub imagine Veneris. Cfr. n. 182.

966. (EE. 7, 1229). | D(is) m(anibus). | Marco Aurelio Par|thenopeo. | Non cot fata | set Palamedes.

Ostiae. — « Videtur is qui titulum scripsit queri de morte Parthenopaei, non fatis eam debitam fuisse, sed dolo puto humano, nempe Palamedis » DESSAU.

967. (477). — D(is) m(anibus) s(acrum). | P(ublius) Caesellius Felix, | civis Sullecthinus (*a*), | vixit ann(os) n(umero) XLVII, m(enses) n(umero) VI, Pomponia Lici|nia marito digni|ssimo.

Ostiae. — (*a*) Sullectae urbs erat Byzacenae. — *Civis Afer* est C. n. 481; quidam *domo Ravennas* C. n. 1170.

968. (2482). — D(is) m(anibus) | Corneliae Annian(a)e filiae, ia|m garrule bi|mule nondu|m, quae vixit | anno uno, m(ensibus) II, | d(iebus) X, dulcissim(ae) parentes | f(ecerunt) d(e) s(uo).

Castrimoenii (prope *Marino*).

969. (2540). — Q(uintus) Cosidius | Zosimus | vixit, valuit ann(os) C, nutritor Q(uinti) Allid(i) f(ilii).

In agro Tusculano.

970. (963). — D(is) m(anibus) | Egriliae A(uli) f(iliae) Storges | univiriae; vixit annis | XLVIII, mens(ibus) V, diebus XXVI, | superstitibus tribus li|beris, totidemq(ue) nepotib(us). | C. Erucianus Achilleus | uxori sanctissimae, | cum qua a prima ae|tate vixit annis [10] | XXXIIII, diebus II | sine infamia, sine | querela.

Ostiae.

971. (1000) — Χαῖρε Ἐλπίδια, | χαῖρε κύριε. | D(is) m(anibus) | Faeniae Elpidiae dominae meae feci | T(itus) Iunius Syriar|cha.

Ostiae?

972. (3777) — Dis manibus. | Herenniae Lampadi | concubinae | Herenni Postumi, | cuius ossa ex Sardinia | translata sunt.

Tibure (*Tivoli*).

973. (2485). — C(aius) Herius Felix patron(us) | Heriae Helpinis. | Hic est illsitus Herius Felix coaequalib(us) | cunctejs, quei vixit annos viginti, | quei me reliquit leiberta(m) Helpine | annorum natam XIII, sibi | unice caram, quae illius ossa | restituit post annos viginti et monumentum nobis aedificavi. Qui | legit discat esse pius.

Castrimoenii (prope *Marino*).

974. (1276). — Mutae T[*utelae?*] | sancti[*ssimae*] | sa[*crum*]. | Horten[*siae*] .... Euno[*eae*] | Ti(berius) Claud[*ius*] .... | Flo[*rus*] | coniugi c[*arissimae*], | dominae d[*ulcissimae*], | indulgen[*tissimae*], | piissim[*ae, bonae*] | animae locu[*pleti?*], candidis[*simae*], | simplici[*ssimae*], | iucun[*dissimae*], | excellen[*tissimae*], | bene-

mere[*nti, omni*] | bono dign[*issimae*], | cum qua vixi bo[*nam vitam*] | compluri-b*us annis*]. | Secura (ᵃ) facta est V idus Oc[t(*obres*)], sepulta .... | Corellio et Vettoniano co(n)s(ulibus) (ᵇ), co[*niugis iussu ei*] | ara dedicata est nonis Mais Cae....

Prope *Gallicano*. — Pleraque supplementa veniunt a Mommseno. — (ᵃ) cfr. C. n. 2553. — (ᵇ) Consules sunt ignoti.

975. (1172). — D(is) m(anibus) Iulius Zosimus | conditiv(u)m fecit sibi et | Cassiae Paulinae coniug(i) | piissimae.

976. (490). — Lucio Lollia[*no A*]vito, | T(ito) Statil[*io M*]aximo | co(n)s(ulibus) (ᵃ) | hi qui in m[*onum*(*entum*)], contuler(unt) P(ublius) Apertiu[*s Se*]cundus, | A(ulus) Muciu[*s Fe*]stus *etc.*

In Portu. — (ᵃ) a. 144.

977. (3977). — L(ucius) Maelius L(uci) l(ibertus) Primus vixit | annos XLIX; huius filia | Maelia L(uci) et Valeriae l(iberta) | Specla vix(it) a(nnos) XIX pia casta. | Soror et mater, acerbitate | acepta, fecerunt | Valeria (mulieris) l(iberta) Primae, Olia (mulieris) l(iberta) Acme.

Nomenti (*Mentana*).

978. (3919). — D(is) m(anibus) | M(arci) Muni Lolliani, | equo publico ornati. | qui vixit annis XIII, | mensib(us) III, dieb(us) XXVI. | M(arcus) Munius Hierocles | pater dulcissimo | filio.

Monticelli.

979. (1437). — D(ecimus) Otacilius Felix fecit sibi et | Otaciliae Hilarae collibertae, | D(ecimo) Otacilio Hilaro l(iberto), | D(ecimo) Otacilio Eudoxo l(iberto) in consilio manumisso (ᵃ), | Lusiae Musae uxori, ceteris libertis libertabusque meis | omnibus posterisque eorum, praeter | quos testamento meo praeterie-ro. | In front(e) p(edes) XXX, in agr(o) p(edes) XXV.

Ostiae. — (ᵃ) Fortasse postea addita. De re ipsa cfr. Ulp. *Frag.* 1, 13, 13 *a*.

980. (1467). — D(is) m(anibus). | Phoebo marito | optimo et pio ti[tulum posueru]nt Protis uxor | et Philoc[te]rius | co(n)libertus. Qui fl[orente non dignu]s aetate sua obi(i)t: se[t ego inpia que pos(t) ¹⁰ | te vivo. Conditus | et positus est VIIII | kal(endas) Iunias.

Ostiae.

981. (2841). — D(is) m(anibus). Sabidio Maximiano | co(n)iugi benemerenti, vir[-ginio meo, qui vixit an[nos XXXX et m(enses) V et d(ies) VIIII, dignissimo co(n)iux Da[fine fecit. Ego tibi | quod tu mi(hi) facere | dibuisti (*sic*), mi(hi) qui faci[at nescio.

In agro Praenestino.

982. (2836). — Dis manibus. | M(arco) Statio Amerimno | Statia Cleopatra | patrono idem coniugi | pientissimo et | benemerenti posuit.

In agro Praenestino.

983. (3865). — D(is) m(anibus). Urbano qui vix(it) | ann(is) LXXIII (ᵃ), men(sibus) V, | Ursulus pater, | mater Primilla | filio dulcissimo, | Caesime soror, | Masurius frater | benemerenti, qui erepta luce mor[tuus est.

Tibure (*Tivoli*). — (ᵃ) Numerus annorum corruptus, ut notat Dessau.

XII. — Inscriptiones variae.

984. (2567). — Aqua Aug(usta) | pu(teus) p(ublicus) | cip(pus) XII.

Inter Tusculum et montem Albanum. — Lanciani, qui ample de hac aqua Augusta disseruit, in commentario suo *I commentarii* etc. p. 115 sq., coniecit eam ex monte Albano pervenisse in praedium Albanum Domitiani.

985. (4190). — .... | ad horrea Sempron(ia) | ad balneum vetus | in quattuor | plumbi pondo (octo milia sescenta sexaginta duo) | et labella IV idem | donus pro se et suis.

In nemore Dianae (*Nemi*). — « In principio pe-

riit nomen eius qui plumbi pondo octo milia sescenta sexaginta duo dederat ad aquam ducendam ad horrea Sempronia ad balneum vetus: v. 3 *quattuor* fortasse intelligendi sunt rivi vel fistulae spectantes ad quattuor labella memorata in v. 5 » DESSAU.

986. (4015). — In [*hi*]s praedis Aure[l]iae Faustinianae | balineus: lavat(ur) mo[re] urbico et omnis | humanitas praesta[t]ur.

Ficuleae (*La Cesarina*).

987. (3471). — A(ulus) Furius R[*u*-*fu*]s, quod in eum t[*r*]anscriptum | est a C(aio) Cae[*sio*] Basso, apsente [*ven*]ditore | nominibus [*du*]obus, subsign[*a*]tis praedis | solvit: M(arco) Iunio Silano [*sol-vit* (*sestertium*)] XII m(ilia) n(ummum): | (sestertium) LVIII m(ilia) n(ummum) solvit .... icii(?) Scipion[*i*] .... [*a*] diect .... iic....

Anticoli. — « Sic legit Mommsen, qui ita interpretatur: C. Caesius Rufus (v. 2) agrum eum, in quo titulus repertus est, vendidit cuidam homini, mandatario opinor A. Furii Rufi (v. 1), pretio sestertium LXX m. n.: quam summam deinde secundum formulam a Gaio 3. 129 indicatam expensam tulit eidem Rufo. Tum is cum solvere vellet, venditor autem (sic supple v. 2) abesset, pecuniam solvit duobus nominibus Silano et Scipioni, scilicet XII m. n. illi, huic autem LVIII, ita ut hi praediis subsignatis se obligarent pecuniam eam Basso se exsoluturos esse. Simul ad fidem plene liberandam id ipse in fundo suo incidendum curavit. » Mommsen item notat, probabiliter Caesium notum amicum Persi habendum, titulum aetati Tiberianae tribuendum: cfr. Bruns, *Fontes*[5] p. 291.

988. (2496). — Reg. VII | ad tres Silanos | at V.

Sub *Grottaferrata.* — « Nec verba intelleguntur, nec quomodo hic titulus tota specie urbanus — v. 1 significatur sine dubio regio septima urbis Romae — reperiri potuerit duodecim millibus pass. a portis urbis » DESSAU.

Citamus praeterea:

2026: nomine adscripta parieti picto: *Ianus*, *Orpheus*, *Eurydice*, *Pluton*.

2027: nomina adscripta in pariete picta: *I... Giminiana* (nomen navis); *Farnaces magister*; *Abascantus* (navarchus); *res* (merx); *feci*. Tractavit Visconti, *Ann. d. Inst.* 1866 p. 322.

2030: in opere musivo: *ver*, *aestas*, *autu[m]nus*, *hiems*.

2033: in anaglypho marmoreo, quo repraesentatur portus cum navibus duabus: sed in posterius velo inscriptae sunt litterae VL quae Henzen *v(otum) l(ibens)* (*litterae*) intelligit, secundum Viscontium, qui de navi Isidi sacrata cogitaverat (Apul. *met.* 11. 16).

2034: in tabula marmorea: *arma virum*, *ca*....

2031: in opere musivo: *felix familia*.

2035: numeri in tabula marmorea.

2037: fragmentum hemerologii, quod v. 1 continebat nomina septem planetarum: sequuntur numeri dies mensis indicantes.

2036. 2038. 2039.

XIII. — Instrumenta.

988 *a*. — Ex tegulis C. p. 458 sqq. citamus has:

4089, 1: Portus Augusti.

7: Ex oficin(is) L(uci) Aemili Iuliani, Solis et Lunae | sacerd(otis).

15: Opus fig(linum) ex pr(aedis) P. M. Crispi | portus Parrae | L. M. E.

26: M. Cassi Aproniani | M. Cassi Aproniani | Ostia.

4090, 14: Ex pr(ae)dis Quintanensib(us) Agathyrsus Aug(usti) lib(ertus).

De praediis Quintanensibus v. Dessau p. 273. Cfr. praeterea C. n. 4089, 6 a. 113: *L. Publilio Celso II, Clodio Crispino cos.* 4089, 19: 4090, 10. 11 a. 123: *Paetino et Aproniano cos.* 4090, 21 a. 134: *Serviano et Varo cos.* 4091, 35 a. 187: *Bruttio cos.* 4092, 1 a. 168: *Sacerdote cos.*

989. (4123). — Manios med fhe fhaked Numasioi.

In fibula aurea Praeneste rep. — I. e.: *Manius me fecit Numerio.* Tractaverant Dümmler, *Bull. d. Inst.* 1887 p. 40 sqq., Buecheler, *Rh. Mus.* 1887 p. 317 sqq. Est VI saeculi a. Chr. n., vetustissimum igitur monumentum scripturae latinae. Cfr. Mommsen 3 p. 215.

990. (4123). — Vibas | Sebirine | feliciter.

In anulo aureo prope Praenestem rep.

Specula aenea Praenestina.

991. (4094). — Castor. Amucos. Polouces.

« Amycus ad arborem religatus, adstant Ca-

stor et Pollux » DESSAU. Cfr. Jordan, *Krit. Beitr.* p. 29. 36.

992. (4095). — Poloces, Losna, Amuces.

« Pollux et Amycus, inter quos dea stans, cum luna dimidiata » DESSAU. Cfr. Jordan, *Krit. Beitr.* p. 29. 34. 36.

993. (4096). — Cudido, Venos, Vitoria, Ri....

« Quattuor figurae, quibus omnibus nomina adscripta sunt. Venus cum iuvene alato (Cupidine); retro astat dea alato (Victoria), versa ad iuvenem sedentem » DESSAU, quem confer. V. etiam Jordan, *Krit. Beitr.* p. 7. 8.

994. (4097). — Iuno, Iovei, Hercele.

« Iupiter sedens in solio, in basi legitur inscriptio *b* [*Iovei*], a dextra adstat Hercules, a sinistra Iuno » DESSAU. Cfr. Garrucci, *Sylloge* n. 532; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 7. 16.

995. (4098). — Marsuas, Painsscos. Vibis Pilipus cailavit.

« [*Marsyas et Painsscos*] saltant circa craterem columnae impositum » DESSAU. — « Painiscos est Πανίσκος. Nomen si quidem vere est Vibius Philippus, mirum hac aetate, nam ita aut praenomine omisso aut nomine gentilicio alterum utrum iungitur cognomini. Nisi hoc significatur Philippum speculum caelavisse Vibiis, quod artificiosius est quam verius, statuendum est inverso ordine proponi nomen Vibii et praenomen Philippi » MOMMSEN (*Eph. Epigr* I n. 24). Cfr. Garrucci, *Sylloge* n. 538; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 27

996. (4099) — Mirqurius, Alixentrom.

« Mercurius et Paris. — Alixentron aliis est casus quartus, aliis .... Alixentros ultimo elemento Etrusco » DESSAU. Cfr. Garrucci, *Sylloge* n. 536; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 54.

997. (4100). — Oinomavos, Ario, Melerpanta.

« Sedet rex grandaevus, ad quem accedit vel a quo discedit iuvenis, ducens equum alatum » DESSAU, qui adnotat *Melerpanta* esse Bellerophontem, pro Arione exspectari Pegasum, pro Oenomao Proetum. Cfr. Jordan, *Krit. Beitr.* p. 46.

998. (4101). Taseos, Luqorcos, Pilonicos Taseio filios.

« Iuvenis imberbis arae innixus puerum amplexus minatur gladio se eum perfossurum: huic opem laturus vir barbatus adgreditur iuvenem gladio stricto. — .... aut plane inconsulte caelator inscriptiones adposuit aut respexit fabulam aliquam nobis praeterea ignotam » DESSAU. Cfr. Garrucci, *Sylloge* n. 540; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 57 sq.

999. (4102). — Telis, Aiax, Alcumena.

« In medio Aiax quem armis instruit mulier (*Thetis*); ab altera parte mulier vestita et stephane induta lyram plecto percutiens; iuxta hunc humi sedet Satyrus e poculo bibens » DESSAU, quem confer. V. etiam Garrucci, *Sylloge* n. 531; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 37. 45.

1000. (4103). — Victoria, Alixentros.

« Victoria coronam ferens adstat Paridi, qui sedet hastae innixus, pileo in umerum reiecto » GARRUCCI, (*Sylloge*, n. 535), quem confer.

1001. (4104). — *In suggesto iacet canicula; puella chitone vestita et speculum tenens:* Acila; *imberbis iuvenis vultu ad naturam viride expresso:* Metio: *cuius in gremio sedet puella nuda ornata armillis*: Casia(?); *puella stans dextra ad umerum chlamydem tenens a dorso dependentem, praeterea nuda.* Ceisia Loucilia fata ret. iunio setio atos ret.

Cfr. Dessau, Jordan, *Krit. Beitr.* p. 72. 77, Garrucci, *Sylloge* n. 539.

1002. (4105). — Iuno, Iovos, Mercuris, Hercle, Apolo, Leiber, Victoria, Menerva, Mars, Diana, Fortuna.

« Minerva Martem puerum sustinens supra dolium aut aqua aut igne repletum; adstant numina novem omnia inscriptionibus insignita, ut et Minerva et Mars » DESSAU, quem confer. V. etiam Jordan, *Krit. Beitr.* p. 7. 8. 15. 17.

Vascula aenea Praenestina.

1003. (4106). — Micos, Aciles, Victoria, Hercles, Diesptr, Iuno, Mircurios, lacor, Aiax, Vepitus.

« Mercurius adstantibus et inspectantibus Iunone, Iove patre, Hercule, trutinam tenet, fata scilicet dispensans iuveni qui adstat vultu intento et sollicito [*Iacor*]; seorsum stant ab altera parte Aiax homo barbutus et loricatus, cui mulier [*Vepitus* = *Veritus? Vertus?*] galeam porrigit, ab altera parte Achilles, cui et ipsi galeam porrigit dea Victoria, pone Achillem puer [*Micos*] cum equis » DESSAU quem confer. V. etiam Garrucci, *Sylloge* n. 523; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 7. 15. 60. 61. 148.

1004. (4107). — Venus, Aucena (a) Alixentr...., Ateleta, Alsir, Felena, Casenter(a), Crisida, Aiax, Oinumama, Alses (b).

(a) « Trigae binae, quarum singulis insistit dea vestita; alteras trigas cum dea praecedit habenas tenens femina seminuda; dea puerum insequitur. — (b) ab altera pars Paris [*Alixentros*] cum tribus mulieribus, iudex ut videtur constitutus pulchritudinis earum; ab altera Amazo [*Casenter*], mulier seminuda, dextra elata poculum ferens [*Crisida*], vir barbutus cum hasta et scuto, altera Amazo, denique iuvenis pilum gerens stans ad monumentum quoddam ramis velatum » DESSAU, quem confer. V. etiam Garrucci, *Sylloge* n. 524: Jordan, *Krit. Beitr.* p. 50. 54. 58 sqq. 148. Agnoscuntur *Venus, Aurora?, Alexander, Atalanta, Helena, Aiax, Unimumama* (= *Amazo*). Cfr. n. 1004.

1005. (4108). — Silanus, Doxa, Lacumeda, Aiax Oilios, Leces, Soresios, Acmemeno, Istor. Lavis. || Ebrios.

« Medium occupat iuvenis, Aiax teste inscriptione, armatus et hastatus, equos duos tenens; retro hos equos columna in qua suspensa est tabella cum inscriptione [*Leces*]: sequuntur versi ad hunc iuvenem eumque intuentes iuvenis nudus cum duabus hastis, senex, rursus aliter iuvenis; — inter hunc iuvenem et senem supra dextum ex fenestra (aedificii sine dubio alicuius) emergunt capita duo equorum — denique mulier; seorsum ab altera parte Aiacis stant mulieres duae, altera vestita cervam ducens, altera seminuda columbam in manu tenens: retro hanc Satyrus cum puella rem habens » DESSAU, quem confer. V. etiam Garrucci, *Sylloge* n. 525; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 67.

1006. (4109). — Creisita, ...elena, Aciles, Simos, Oreste..., Tondrus, ... Seci Lucus.

« Hominum figurae octo quibus omnibus nomina adscripta sunt excepta una cuius nomen potest periisse » DESSAU, quem confer V. praeterea Garrucci, *Sylloge* n. 526; Jordan, *Krit. Beitr.* p. 50. 54 sq. 59 sq. Agnoscuntur: *Cryseis* sive Χρυσηΐς, *Helena*, *Achilles*, *Orestes*, *Tyndareus* sive *Tyndarus*.

1007. (4110). — [C]astor. Pater Poumilionom.

« Castor et Pollux, quorum alteri nomen adscriptum est; ad hos accedit homunculus deformis et obesus, cui adscriptum est [*Pater Poumilionum*]; seorsum stant mulieres complures, pueri duo, iuvenis, omnes sine nominum inscriptione » DESSAU.

1008. (4112). — (*a*) Dindia Macolnia fileai dedit.
(*b*) Novios Plautios med Romai fecid.

Istam cistam (*Ficoroni*), figuras caelatas, inscriptiones multi tractaverunt. Cfr. nomina earum apud Dessauum.

Tabulae lusoriae.

1009. (4125, 1). — Levate da locu ludere nescis | idiota recede.

Marino.

1010. (4123, 2). — Idiota recede [*lude*]re nescis | [*da iuso*]r[*i*] locu.

Aliae tabulae lusoriae: v. C. n. 4123, 3, 4.

1011. (4121, 1). — Ti(berio) Clau(dio) Caes(are) (quartum) | [*I*]ul(io) Vitell(io) tertium) co(n)s(ulibus) (a). | Exact(um) ad Artic(uleianum) | ius(su) aed(ilium) (b). L(ucius) Fl(avius) Ana(tellon).

In pondere Fidenis rep. — (a) a. 47. — (b) cfr. De Ruggiero I p. 234. — (c) Nomen possessoris.

Fistulae v. passim in volumine. *M... Tub erone co n s ulibus* cum numero le..t.. in fragmento laminae plumbeae (C. n. 2234).
Dolia: v. C. p. 472 sq.
Strigiles: C. n. 4116. 4117.
Lucerna: C. n. 4118.
Signacula: C. n. 4119.
Suppellex argentea: C. n. 4122.
Marmora rudia inscripta Ostiae vel in Portu rep. v. C. p. 181. cfr. Bruzza, *Ann. d. Inst.* 1873 p. 106 sqq. A. 81 est C. n. 2011: *imp. Domitiano Aug. VIII, T.* [*Fl*]*avio Sabino cos.*: a. 96 n. 2012: *Vetere et Valente cos.*: a. 122 n. 2013: *Aviola et Pansa cos.*: a. 133 n. 2014: *Antonio et Severo cos.*

XIV. — Inscriptiones christianae.

1012. (2824). — Felix, v(ir) i(nlustris), ex consule ord(inario), | servus vest(er) (a) pro | continuis beneficiis vestris | optulit.

Gabiis (*Pantano*). — De Rossi, *Bull. crist.* 1877 p. 11. tribuit hanc inscriptionem Felici consuli a. 511 propter litteraturam et crucem sculptam. — (a) i. e. sanctorum martyrum, quibus lapis dicatus est.

1013. (1875). — Anicius Auchenius Bassus v(ir) c(larissimus) et Turrenia Honorata c(larissima) f(emina) eius cum filiis deo sanctisque devoti.

Ostiae. — Fortasse proconsul Campaniae inter annos 379 et 382 est. Cfr. Dessau.

1014. (K. 949 *a.*) — Ἐνθάδε κ[ῖτ]ε | ὑὸς Οὐαλεντίνου μαγιστ[ρ(ι)]ανοῦ (a), ἐ[τῶν γ'. | μ[η(νῶν)] γ'. | ὑπ(ατείᾳ) τοῦ δεσ[π(ότου)] | Ὀνω[ρίου] .... [= *Hic iacet filius Valentini magistriani, qui vixit annos III, menses III. Imperatore Honorio consule ....*].

Fiumicino. — (a) Magistrani erant ministri magistri officiorum.

1015. (1878). — Felica | in pace | in fide dei | qui vixix anis (*sic*) | XXXIIII; | Praepo|situs medias|tinorum de moneta of(f)icina | prima (a).

Ostiae. — (a) De officina monetae publicae quadripertita quae Ostiae initio saeculi p. Chr. quarti fuit cfr. Dessau et Garrucci, *Civiltà Cattolica* 1878 p. 349.

1016. (1877). — Callidromus ex dis(pensatore) hic d[*ormit....*] | sign(o) Leucadi, anima bona, q[*ui vixit an*(*nis*)].... | tianus Aug(usti) lib(ertus) adiutor pro(curatoris) sum[*mi choragii?*] .... (a) | et Seia Heelpis (*sic*) fili dulcissimi et Va|*leria*] .... | Crescentina co(n)iux eius.

Ostiae. — (a) Supplevit De Rossi. Cfr. Hirschfeld p. 183.

1017. (1876). — Basilide bi|carius Sabini disp(ensatoris) hic | dormit (a).

Ostiae. — (a) De hac formula cfr. Dessau.

1018. (3898). — Locus Lete cum filiis suis Proclanum et Gemmulum | hic requiexcit in pace. | Locum quem sibi conparabirum in oratoriu | sancti Alexsandri qui se animas suas hic con|mendaberum sub inperium domni Eracli imp|eratoris piissimi indictione prima (a). Hic requiescit in pace | .... | Dites incur|rat in .... tipo Saffire et .... acc|ae qui eum locum sine parentis | aperuerit.

Tibure (*Tivoli*). — (a) a. 613.

1019. (3896). — ... parenti s(uo) posuerunt | petulum (a) contra | votu(m) et dolo suo recedi|t (b) cos. Istiliconis (c).

Tibure (*Tivoli*). — Cfr. De Rossi, *Inscript. christ.* 1 n. 491. — (a) Intellige *titulum.* — (b) « quod spes parentum tam acerba morte ille fefellerat » De Rossi. — (c) a. 400. In inscriptionibus christianis nominantur praeterea consules Ricomeres et Cliarcus a. 384 (C. n. 1880), Gratianus et Dacalaifus a. 366 (C. n. 1945), Arcadius iterum et Rufinus a. 392 (C. n. 3417), Theodorus a. 399 (C. n. 3418), Bassus et Felippus a. 408 (C. n. 1946), Armatus (C. n. 3897).

1020. (3415). — .... anorum nuncupabitur | .... iaeque atria sancti | .... aula pudoris | .... [*ing*]ressus letabit tumulo metas | .... imus interiori defessi parentes .... sanctus episcopusq(ue) Iucundus | .... eps obeuntia funebri peracta | .... at insonti lux alma quae celsa | .... re// si nos atque intima tutum | .... em placidum componitur curae 10 | .... tum habeas Agapite sancte rogamus | .... erum Placidianum merenter versibus dixi.

Praeneste (*Palestrina*). — Tractavit Marucchi, *Guida di Preneste* p. 150 sqq. — « Stevensonio indice saeculi p. C. quarti vel quinti. Primis versibus videtur contineri dedicatio aedificii alicuius sacri ... Inde a. v. 4 agitur de mortuo sepulturae tradito a parentibus (v. 5). Iucundus episcopus Praenestinus praeterea ignotus est.... Mentio episcopi suadet, ut in v. 7 in. (cum Marucchio) suppleatur [*pl*]*ebs*, fortasse etiam (eum eodem) v. 6 in. [*clerus*] *sanctus* » Dessau.

Inscriptio sanctis martyribus et beatissimis Eutropiae, Bonosae et Zosimae a Donato episcopo posita in Portu reperta est (C. n. 1937): in Portu fortasse est etiam rep. lapis sanctis martyribus Taurino et Herculano dicatus (C. n. 1948). — Carmen christianum ad Zosimam pertinens v. C. n. 1938.

INSCRIPTIONES REGIONIS ITALIAE PRIMAE

b) LATII ADIECTI ET CAMPANIAE (1)

I. — Inscriptiones sacrae.

FASTI ANTIATES.

1021. (C. I p. 327 = X 6638.

Fasti Antii reperti pertinent ad collegium quodam libertorum et servorum domus Caesarum Antiatinae, quae saepe ab auctoribus commemoratur. Feriae collegii fuerunt a. d. XVI Kal. Nov. Collegio preerant sex vel quattuor magistri: cum septem nominentur, notat Mommsen de suffectione vel de allecto supra numerum cogitari posse eodemque fortasse referendas adnotationes de summa numerata pro magistratu. Plura vide apud Mommsenum C. I. p. 326 sqq. Fastos collegii sequitur hemerologium: cfr. quae supra diximus in adnotatione ad Fastos Praenestinos (n. 1).

A.: .... | topiar*ius*] | .... librari[*us*] | .... topiarius | .... topiarius | .... *dis*pensator pro | [*m*]agistrat*u* | .... *p*osuit u .... us ....

B. C.: .... usa ....

.... II | .... II | .... Lycorei f(ilius) | .... II | .... II | .... II | .... II | .... II | .... II | .... II | .... no co(n)s(ulibus) | .... | .... n . .. in hunc | [*annum*] .... us ut esset II, dec(reverunt?). | [*Cn(aeo) Acerro*]nio, C(aio) Pontio co(n)s(ulibus) (*a*) | .... II a supellectile, | .... atriensis | .... nius atriensis | !!!! nsis, | [*pro mag(istratu)*] ex d(ecreto) d(ecurionum) allec(tus) hs. ∞ atriensis), | .... aeus top(iarius) | .... mnus pedis(e)q(uus) | Delp. | .... grius l(ibertus) a bybliotheca). || M(anio) Aq(u)ila I[*uliano*], P(ublio) Nonio Aspren[*ate co(n)s(uli)bus*)] (*b*) | Epaphroditus Chr[*est(ianus)?*], Eros clutina(tor), | Aphrodisius clutinat(or), | Dorus atr(iensis). C(aio) Caesare Aug(usto) Germanico. L(ucio) Apronio Caesiano co(n)s(ulibus) (*c*), | Anthus top(iarius) II, | Tiro atr(i)e(n)s(is) | !!!! Onesimus medic(us). | Epaphroditus Chrest(ianus?) II, | Epaphroditus Tertian(us) pro magi(stratu) ex d(ecreto) d(ecurionum) hs. ∞D..... | Speratus libert(us) Marc.... | [*C(aio)*] Caesare Aug(usto) Ge[*rmanico*] *co(n)s(ule)*] (*d*). | Delphus Procu[*leianus?*] | .... | [*Fe*]lix [*C(ai)*] Caesar(is) | mensor, | [*e*]x d(ecreto) d(ecurionum) pro mag(istratu) hs. ∞DC. | *Ti(berius) Cl*audius Nessus II. | [*Ti(berius) Cla*]udius Hermes. | Anthus atri[*e*]n(sis). .... igus Sextioninus. | [*ex*] d(ecreto) decurionum) pro mag(istratu) hs. ∞DC. | Primus subvil(icus), | Attalus Fulvian(us) tect(or). | [*Ti(berio)*] Claudio Caesare Aug(usto), | C(aio) Caecina Largo co(n)s(ulibus) (*e*), ... eo!! | !e !!! | [*E*]ucratus topiarius), | .... lio atr(iensis), | .... tus topiarius Salvius polit(or), | .... incei !!!. | Ti(berio) Claudi[*o*] Caesare Aug(usto), | L(ucio) Vitellio (iterum) co(n)s(ulibus) (*f*) | Zeth(us) Aug(usti) lin[*t(iarius)*], | Claud(ius) Atimetus a byb(lioteca), | Lysimachus aedi-

(1) Inscriptiones Latii adiecti et Campaniae latinas edidit Mommsen in vol. X *Corporis* (Berolini, 1883), additamenta M. Ihm im *Ephem. Epigr.* 8 (1891) p. 82-165. 211-220, graecas Kaibel *Inscriptiones graecae Italiae*, etc.; inscriptiones parietaris Pompeianas Zangemeister in vol. IV *Corporis* (Berolini, 1871); quae postea repertae sunt, in lucem prodierunt in *Notizie degli scavi* 1890 p. 366 sqq.; 1891; 1892 p. 1-367.

tuus) vern(a) Ant(iatinus), | Princeps tabella(rius), | Tantalus top(iarius). | T(ito) Statilio Tauro, P(ublio) Po[*mpon*]io Secun)do co(n)s(ulibus) (g), | Trypho atr(iensis) II, | Philetus aeditu(u)s Fortunarum (h) | Chresimus a byb(liotheca) I, | Felix camp.... I, (i) | [*A*]gathopus tec(tor) I, | Venustus spec(ulariarius) I, | Antipater Aug(usti) l(ibertus) ex d(ecreto) d(ecurionum) hs. ∞DC. || .... | Ti(berius) Iulius Grapti f(ilius) Nata[*lis*], | Ti(berius) Claudius Romanus, | Bathyllus vern(a) Capnensis) (k) a bybl(iotheca), | Primus Hilarian(us) a supel(lectile), | Argaeus gyber(nator) Censorin(us), | Secundus tec(tor) Euporian(us), | Zora atr(iensis), | Sepunius Clarus ex d(ecreto) d(ecurionum) hs. ∞ ∞. Quinto) Veranio, | A(ulo) Pompeio Gallo co(n)s(ulibus) (l), | Helius atr(iensis), Her*mes l*apid(arius),, | Ti(berius) [*Claud*(*ius*)] Chrysao, | Phil[*ippus*] pavimen(tarius), Saturninus sphaer(ista) (m), | Gora atr(i)ensis). | C(aius) Antistius Vetus (*sic*), | M(arco) Suillio Nerullino co(n)s(ulibus) (n), | Myro Aug(usti) l(ibertus) pictor, | Felix Aug(usti) l(ibertus) tuscul...., | Anteros tegul(arius), | Euphemus allan.... dispen(sator), | Ianuarius pistor, | Apollonius atr(iensis). | Ti(berio) Claudio Augusto (quintum), | Ser(gio) Cornelio Orphito co(n)s(ulibus) (o), | Nymphius Del....ian(us) subvil(icus), | Aga[*t*]hopus On....ia.... medic(us), | ///s top[*iar*(*ius*)] I, | ...ius alia a Corin(thiis), | ...[s]peclar(iarius) II, | /// divae Augustae l(ibertus) med(icus), | /// us Favon ther(marius). ||

(a) p. C. 37. — (b) a. 38. — (c) a. 39. — (d) a. 40. — (e) a. 42. — (f) a. 43. — (g) a. 44. — (h) De Fortunis Antiatibus v. infra. — (i) fortasse *capsarium* intelligendum notat Mommsen. — (k) Ad insulam Capreas referendus. — (l) a. 49. — (m) « *Qui pila ludit* » Mommsen. — (n) a. 50. — (o) a. 51.

Sequuntur fasti:

Mensis Iulius.

[1.] — [F.] — K(alendae) Iul(iae). — N(efas). — Felicitati in Cap[*it*(*olio*)] (a).
[2.] — [G.] — vi. — N(efas).
[3.] — [H.] — v. — N(efas).
[4.] — [A.] — iv. — NP. — [*Ara*] Pacis August(ae) | constitut(a) (b).
[5.] — [B.] — iii. — P(op(lifugia) (c).
[6.] — [C.] — Pr(idie). — N(efas). — Ludi Apollini | comm(ittuntur) hs. CCCXXC (d).
[7.] — [D.] — Non(ae). — N(efas). — Ludi (d).
[8.] — [E.] — viii. — N(efas). — Ludi (d).
[9.] — [F.] — vii. — N(efas). — Ludi (d).
[10.] — [G.] — vi. — C(omitialis). Ludi (d).
[11.] — [H.] — v. — C(omitialis). Ludi (d).
[12.] — [A.] — iiii. — NP. — Ludi (d). Divi Iul(i) | natalis (e).
[13.] — [B.] — iii. — C(omitialis). — In circo (e).
[14.] — [C.] — Pr(idie). — C(omitialis).
[15.] — [D.] — Eid(us). — NP. — Mercatus dies v (f).
[16.] — [E.] — xvii. — F(as)
[17.] — [F.] — xvi. — C(omitialis).
[18.] — [G. — xv. — C(omitialis). — Dies Allia[*e et*] Fab(iorum) (g).
. . . . .

(a) Aedicula Felicitatis in Capitolio non aedes est quam Caesar loco curiae Hostiliae aedificavit. Cfr. Jordan, *Top.* I 2 p. 46 n. 46. — (b) cfr. Fastos Amiterninos C. I p. 324 = IX 4192: *Feriae ex s*(*enatus*) *c*(*onsulto*) *q*(*uod*) *e*(*o*) *d*(*ie*) *ara Pacis Aug*(*ustae*) *in campo Mar*(*tio*) *constituta est Nerone et Varo co*(*n*)*s*(*ulibus*) (a. u. c. 741). Cfr. supra *Fasti Praenestini* (n. 1) ad III kal. Ian.: De Ruggiero 1 p. 695. — (c) Has ferias referunt auctores ad victoriam Fidenatium (Varro 6, 18. Macrob. 1. 11. 36 sq. Plutarch. *Rom.* 29; *Cam.* 33), Tuscorum (Hyllus ap. Macrob. 3, 2, 14), Gallorum (Ovid. *de arte am.* 2, 257): alii ad fugam populi post excessum Romuli (Dionys. 2, 56. Plut. *Rom.* 29). Est contra ritus lustrationis. Cfr. Mommsen p. 396. Hutschke p. 164. Preller. 1² p. 287. Marquardt 3 p. 325. — (d) De Ruggiero 1 p. 513. — (e) Cfr. Mommsen p. 396. — (f) Cfr Marquardt 3 p. 483. — (g) Cfr. Mommsen, *Chronol.*² p. 26 n. 32.

Mensis Augustus.

[1.] — E. — K(alendae) Aug(ustae). — NP — Ti(beri) Clau[*di Caes*(*aris*) *Au-g*(*usti*) *natalis*] (a). — Spei (b). — Au-g(ustus) Alexan(dream) | recepit (c).

[2.] — F. — IIII. — NP. — Divus Iul(ius) Hisp(ania) vic(it) ( ).

[3.] — G. — III. — C(OMITIALIS). — Ti(berius) Aug(ustus) Inlyrico vic(it) ( ).

[4.] — H. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS).

[5.] — A. — NON(AE). — NP. — Saluti in colle ( ).

[6.] — B. — VIII. — NP.

[7.] — C. — VII. — C(OMITIALIS).

[8.] — D. — VI. — C(OMITIALIS).

[9.] — E. — V. — NP. — Divus Iul(ius) Phars(alo) | vicit ( ).

[10.] — F. — IV. — NP. — Feriae Cereri | et Opi Aug(ustae) ( ).

[11.] — G. — III. — C(OMITIALIS).

[12.] — H. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS).

[13.] — A. — EID(US). — NP. — Dianae in Avent(ino) ( )

[14.] — B. — XIX. — F(AS). — August(us) triump(havit) ( ).

[15.] — C. — XIIX. — C(OMITIALIS).

[16.] — D. — XVII. — C(OMITIALIS).

[17.] — E. — XVI. — POR(TUNALIA). — NP. — Fer(iae) Portun(i) ( ).

[18.] — F. — XV. — C(OMITIALIS). — Aedis divi Iul(i) ded(icata) ( ).

[19.] — G. — XIV. — VIN(ALIA) ( ). — F(AS). — Aug(usti) excess(us) ( ).

[20.] — H. — XIII — C(OMITIALIS) — Infer(iae) L(uci) Caesaris ( ).

. . . . .

( ) a. u. c. 744. — (b) De aede ad forum olitorium bello primo Punico dedicata v. Becker *Top.* p. 601. Richter *Top.* p. 135. — ( ) a. u. c. 724. Cfr. Mommsen p. 398. — ( ) a. 705 quo legati Pompeii Afranius et Petreius in deditionem venerunt. Cfr. Drumann 3 p. 464. — ( ) a. p. C. 9 finis belli Illyrici. Cfr. Mommsen *Röm. Gesch.* 5 p. 37. — ( ) Cfr. Fastos Vallenses C. I p. 320 = VI 2298: *Saluti in colle sacrificium publicum.* Cfr. Becker. *Top.* p. 578 sq. Richter, *Top.* p. 182. Jordan, *Comm. in hon. Mommsen.* p. 356 sq. — ( ) a. 706. Cfr. Drumann 4 p. 510. — ( ) Cfr. Fastos Amiterninos, C. I p. 324 = IX 4192: *Feriae quod eo die arae Cereri matri et Opi Augustae ex voto suscepto const[i]tuta[e] sunt Cretico et Long[o] co[(n)s(ulibus)].* | a. p. C. 7? Fastos Vallenses C. I 320 = VI 2298: *Feriae. Arae Opis et Cereris in vico iugario constitutae sunt.* Cfr. Mommsen p. 399. Becker. *Top.* p. 487. Richter, *Top.* p. 64. — ( ) Cfr. De Ruggiero 1 p. 177. Becker. *Top.* p. 450 sqq. Preller 1³ p. 319 sq. Richter 1 p. 132. — ( ) a. u. c. 725. Augustus triumphavit de Dalmatis idibus Augustis, de Aegypto a. d. XIX. XVIII kal. Sept. — (l) Cfr. Mommsen p. 399. Preller 1, 178; 2, 133, 1; Marquardt 3 p. 327, 10; Huschke p. … (m) ad forum a. u. c. 712. Cfr. Becker, *T…* p. 335 sqq. Mommsen, *Res gestae*² p. 80. Jordan, *Top.* I 2 p. 406 sqq. Richter, *Top.* p. … — (n) Cfr. supra in Fastis Praenestinis (n. 1 …) IX kal. Mai. V. Mommsen 1 p. 399. Huschke p. 205. Marquardt 3 p. 333 sq. Preller 1³ p. 44… — ( ) a. p. C. 14. — (p) Lucius Caesar ob… a. 755. Cfr. Mommsen p. 400.

Mensis Septembris.

[1.] — D. — [K(ALENDAE) SEPTEMBRES)]. — F(AS). — Feriae Iovi ( ). [Ac ti[aca victoria?] ( ).

[2.] — E. — IV. — N(EFAS). — ....

[3.] — F. — III. — NP. — ....

[4.] — G. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — [Ludi Roman(i)] comm(ittuntur hs. DCCLX ( ).

[5.] — H. — NON(AE). — F(AS). — Ludi ( ).

[6.] — A. — VIII. — F(AS). — [L]ud…

[7.] — B. — VII. — C(OMITIALIS). — [Ludi] ( ).

[8.] — C. — VI. — C(OMITIALIS). — Lu[di] ( ).

[9.] — D. — V. — C(OMITIALIS). — Lu[di] ( ).

[10.] — E. — IIII. — C(OMITIALIS). — Lu[di] ( ).

[11.] — F. — III. — C(OMITIALIS). — Lud[i] ( ).

[12.] — G. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — Lud[i] ( ).

[13.] — H. — ID(US). — NP. — Ep… in[dictio] ( ).

[14.] — A. — XIIX. — F(AS). — Infer(iae) Dr[usi] ( ). | Equor(um) [pro]b(atio) ( ).

[15.] — B. — XVII. — C(OMITIALIS). — In circ[o] ( ).

[16.] — C. — XVI. — C(OMITIALIS). — In cir[co] ( ).

[17.] — D. — XV. — NP. — In circ[o] ( ) — [Aug(usto)] | hon(ores)] cael(estes) d[ecreti] ( ).

. . . . .

( ) Cfr. Fastos Amiterninos C. I p. 324 = IX 4192: *Iovi tonanti in Capitolio.* De aede a. u. c. 732 dedicata cfr. Becker, *Top.* p. 407. Jordan, *Top.* I 2 p. 28. Richter, *Top.* p. 97. — ( ) Cfr. Fastos Amiterninos C. I p. 324 = IX 4192: F…

r(iae) ex s(enatus) c(onsulto), quod eo die imp. Caes(ar) divi f(ilius) Augustus apud Actium vicit se et Titio co(n)s(ulibus) (a. u. c. 723). — (c) Cfr. Mommsen p. 401. Marquardt 3 p. 497 sq. — (d) *Ioris.* Cfr. Mommsen 1 p. 401 sq. *Eph. Epigr.* 1 p. 34. Marquardt 3 p. 349. — (e) Drusus senior mortuus est a. 745. — (f) Cfr. Marquardt 3 p. 483. — (g) a. p. C. 14.

Mensis Octobris.

[1.] — [B. — K(ALENDAE) OCT(OBRES)] — ....
[2.] — [C. — VI]. — ...
[3.] — [D. — V. .... *Ludi comm(ittuntur)*] hs. X (a).
[4.] — [E. — IIII] — ....
[5.] — F. — [III]. — .... — Ludi (a).
[6.] — G. — PR(IDIE). — N(EFAS). — Ludi (a).
[7.] — H. — NON(AE). — F(AS). — Ludi (a).
[8.] — A. — VIII. — C(OMITIALIS). — Ludi (a).
[9.] — [B.] — VII. — C(OMITIALIS). — Ludi (a). — Aug(ustus) aed(em) Apol(linis) | dedicavit (b).
[10.] — [C. — VI]. — Infer(iae) Germanic(i) (c).
[11.] — [D. — V]. — ....
[12.] — [E. — IIII]. — AVG(VSTALIA) (a). — NP. — [I]n circo (a).
[13.] — .... (d).
[14.] — [G. — PR(IDIE)]. — E. (d).
[15.] — [H. — ID(VS)]. — NP.
[16.] — [A. — XVII]. — F(AS). — Vernar(um) dies fest[us] (e).
[17.] — [B. — XVI]. — C(OMITIALIS).
[18.] — [C. — XV]. — C(OMITIALIS).
[19.] — [D. — XIIII]. — AR(MILVSTRIVM) (f). — NP. — Divus Aug(ustus) tog[am] | v[i]rilem sum[psit] (g).
. . . . .

(a) Ludi sunt Augustales, a. u. c. 743 in honorem Augusti et Fortunae reducis instituti. Cfr. Mommsen p. 403. 405. Marquardt 3 p. 468. — (b) In Palatio a. u. c. 726. Cfr. Becker, *Top.* p. 426. Mommsen, *Res gestae*[2] p. 80. Richter, *Top.* p. 103. 190. — (c) Mortuus est Germanicus a. p. C. 19. — (d) Praetermisit lapicida diem III Kal. Litera E pertinet ad IIII Kal. Loco *E* scale *NP: feriae sunt Fontinalia.* — (e) Intellige vernarum Antiatium. — (f) Cfr. Varro 6, 22: *Armilustrium ab eo, quod in armilustrio armati sacra faciunt .... ab ludendo aut lustro, id est quod circumibant ludentes ancilibus armati.* Cfr. Mommsen p. 404. Marquardt 3 p. 436. Preller 1[3] p. 367. — (g) Erravit lapicida. Virilem togam sumpsit Octavianus a. 706 vel 707 a. d. XV Kal. Nov.

Mensis Novembris.

[1.] — A. — K(ALENDAE) NOV(EMBRES). — F(AS). — In circo (a).
[2.] — B. — IIII. — F(AS).
[3.] — C. — III. — C(OMITIALIS).
[4.] — D. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — Lud(i) pleb(ei) com(mittuntur) hs. DC (b).
[5.] — E. — NON(AE). — F(AS). — Ludi (b).
[6.] — F. — VIII. — F(AS). — Ludi (b) — Agripp(inae) Iul(iae) nat(alis) (c).
[7.] — G. — VI[I. — C(OMITIALIS)]. — Ludi (b).
[8.] — H. — [VI]. — C(OMITIALIS). — Ludi (b).
[9.] — A. — V. — C(OMITIALIS). — Ludi (b).
[10.] — B. — IIII. — C(OMITIALIS). — Ludi (b).
[11.] — C. — III. — C(OMITIALIS). — Ludi (b).
[12.] — D. — PR(IDIE). — C(OMITIALIS). — Ludi (b).
[13.] — E. — ID(VS). — NP. — Epulum indicitur (d).
[14.] — F. — XIIX. — F(AS). — Equor(um) prob(atio) (e).
[15.] — G. — XVII. — C(OMITIALIS). — In circ(o) (b).
[16.] — H. — XVI. — C(OMITIALIS). — In circ(o) (b). — Ti(beri) Aug(usti) natal(is) (f).
[17.] — A. — XV. — C(OMITIALIS). In circ(o). (b) — Sol in sagitt(ario).
[18.] — B. — XIV. — C(OMITIALIS). — Mercatus (g).
. . . . .

(a) Ad ludos Victoriae Sullanae pertinet: Kal. Nov. a. u. c. 672 Sulla vicit ad portam Collinam Samnites. Cfr. Mommsen, *Münzw.* p. 625 sq. — (b) Cfr. Mommsen 1 p. 406. Marquardt 3 p. 439. 499 sq. — (c) Uxor Claudii nata est a. p. C. 16. — (d) Cfr. ad Idus Septembris. — (e) Cfr. a. d. XIIX kal. Oct. — (f) Natus est Tiberius a. u. c. 712. — (g) Cfr. ad Idus Iulias.

Mensis Decembris.

[1.] — G. — K(ALENDAE) DEC(EMBRES). — N(EFAS). — ....
[2.] — H. — IV. — N(EFAS).
[3.] — A. — III. — N(EFAS).
[4.] — B. — PR(IDIE). — F(AS).
[5.] — C. — NON(AE). — F(AS).
[6.] — D. — VIII. — F(AS).
[7.] — E. — VII. — C(OMITIALIS).
[8.] — F. — VI. — C(OMITIALIS).
[9.] — G. — V. — C(OMITIALIS).
[10.] — H. — IV — C(OMITIALIS).
[11.] — A. — III. — Ag(onia)(a). — NP.
[12.] — B. — PR(IDIE). — E. (*sic*).
[13.] — C. — ID(US). — NP. — Tel[*luri*] (b) ....
[14.] — D. — XIX. — F(AS).
[15.] — E. — XIIX. — Con[s(o)] (b).
[16.] — F. — XVI[I]. — ....
. . . . .

(a) Cfr. De Ruggiero I p. 364. — (b) Cfr. supra in Fastis Praenestinis (n. 1) p. 5. 6.

FERIALE CUMANUM.

1021. (8375 = 8682: C. I p. 310). — Hic lapis, Cumis repertus, qui non hemerologium est, sed tantum ferias quasdam continet, notabilis est: cum enim feriae tantum insint quae ad Augustum permeant, nobis indicatur vivo Augusto honores divinos in Italia redditos esse. Ceterum cfr. praesertim quae de eo Mommsen scripsit (*Hermes*, 17 p. 631 sqq.) collatis De Petra (*Rendiconti Accad. Lincei* 1882 p. 32 sq.) et Dessauo, *Inscriptiones* n. 108. Scriptum est feriale non ante annum p. C. 4.

[19 Aug.]. — [XIIII k(alendas) *Septembr*(es). *Eo die Caesar pri*]mum consulatum in[*iit*] (a) .... |

[3 Sept.]. — [*III non*(*as*) *Septembr*(*es*). *Eo die exer*]citus Lepidi tradidit se Caesari (b). Suppli[c]a[*tio*] ....

[23 Sept.]. — [*VIIII k*(*alendas*) *Octobr*(*es*). N]atalis Caesaris. Immolatio Caesari hostia (c). Supp(l)icatio ...

[7 Oct.]. — Nonis Octobr(ibus). Drusi Caesaris natalis (d). Supplicatio Vestae.

[18 Oct.]. — XV k(alendas) Novimbr(es) (*sic*). Eo die Caesar togam virilem sumpsit (e). Supplicatio Spei et Iuve[*ntuti*].

[16 Nov.]. — XVI k(alendas) Dicimbr(es) (*sic*). Natalis Ti(beri) Caesaris (f). Supplicatio Vestae.

[15 Dec.]. — XVIII k(alendas) Ianuar(ias). Eo die a[r]a Fortunae reducis dedicatast, quae Caesarem [*ex transmari*]nis provincis red[*uxit*] (g). Supplicati[o] Fortunae reduci.

[7 Ian.]. — VII idus Ianuar(ias). E[o] *die Caesar*] primum fasces sumpsit (.) Supp(l)icatio Iovi sempi[*terno*] (i).

[16 Ian.]. — [*XV*]*III* k(alendas) Febr(uarias). Eo di[*e Caesar Augustu*]s appellatus est (h). Supplicatio Augusto.

[30 Ian.]. — [*III k*(*al*(*endas*) *Febru*]*arias*). *Eo die ara Pacis dedicata*] est (.) Supplicatio imperio Caesaris Augusti cust[*odis civium Romanorum totiusque orbis terrar*]um (k).

[6 Mart.]. — [*Prid*(*ie*) *non*(*as*) *Mar*]*tias*). *Eo die Caesar pontifex ma*[xi]mus creatus est (h). Supplicat(i)o Vest[ae, dis pub(licis) P(enatibus) p(opuli) R(omani) Q(uiritium).

[14 Apr.]. — [*XVIIII k*(*alend*)*s*) *Mai*(*as*). *Eo die Caesar primum vicit* (.) *Suppli*]catio Victoriae Augustae.

[16 Apr.]. — [*XVI k*(*alendas*) *Mai*]*as*). *Eo die Caesar primum imperator ap*]pellatus est (k). Supplicatio Felicitati imperi.

[12 Mai.]. — [*IIII idu*(*s*) *Mai*(*as*). *Eo die aedes Martis dedicatast* (m). *Sup*]*plica*]tio Molibus Martis (n).

[24 Mai.]. — [*VIIII k*(*alendas*) *Iu*]*n*(*ias*). *Natalis Germanici Caesaris* (.) *Supp*]licatio Vestae.

[12 Iul.]. — [*IIII id*(*us*) *Iul*(*ias*). *Na*]*talis divi Iuli* (p). *Supplicatio Iovi*, Marti ultori, Veneri [*genetrici*].
. . . . [*Suppli*]catio Iovi ....

(a) a. 711 cfr. Drumann 1, 336. — (b) cfr. Fastos Amitern. (C. I p. 324: *Fer*(*iae*) *et supplicationes apud omnia pulvinaria quod eo die Caes*[ar] *Divi f*(*ilius*) *vicit in Sicilia*, etc. et fastos Arv. C. VI 2295). V. Mommsen, *Hermes*, 17 p. 633 sq. — Immolatio hostia hoc die tantum occurrit, cfr. Mommsen C. I p. 402. — (d) cfr. Mommsen, *Hermes* 17

. 634. — (e) a 706 vel 707 u. c. Cfr. Drumann 4, 246. 249 et supra Fast. Antiates ad IV kal. Nov. — (f) a. u. c. 712 cfr. supra Fast. Antiates. — (g) Ara erat ad portam Capenam cfr. De Ruggiero 1 p. 604. Augustus rediit Romam a. u. c. 735 post ordinatum statum Siciliae, Graeciae, Asiae, Syriae, cfr. Mommsen, *Res gestae*² p. 46 sq. — (h) cfr. supra Fastos Praenestinos. — (i) cfr. *Mitth. aus Oesterr.* 15 p. 81. — (k) cfr. Mommsen, *Hermes* 17 p. 634 sq. Supplementa haud certa sunt. Cfr. C. XI 1421 lin. 7 sqq.: *Augusti.... custodis imperi Romani totiusque orbis terrarum praesidis*, etc. cfr. *Mitth. aus Oesterr.* 15 p. 80. « Mirum neque aliunde notum Imperium Augusti pro numine esse cultum » Dessau. — (l) a. 711 prope Mutinam, cfr. Mommsen, *Hermes* 17 p. 635 sqq. — (m) in foro Augusti a. u. c. 752 cfr. Mommsen, C. I p. 393. — (n) Moles Martis notae sunt ex Gellio 13, 23, cfr. Mommsen, *Hermes* 17 p. 637. — (o) cfr. Mommsen, *Hermes* 17 p. 637. — (p) cfr. supra Fastos Antiates.

FERIALE CAMPANUM.

1022. (3792). — Feriale istud Capuae (*S. Maria Capua Vetere*) repertum, a. 387 constitutum, aetate imperatorum christianorum; ideo ferias quae indicantur haud adeo paganae sunt, ut ab omnibus coli non possint. Egerunt optime de eo Avellino, *opusc.* 3 p. 215 sqq. Mommsen, *Ber. der Sächs Gesell.* 1850 p. 64 sqq.

Administrante Romano iuniore, sacerdote (a), | feriale dom(i)norum (b) sic: |

[3 Ian.]. — III nonas Ian(uarias), vota (c).

[11 Febr.]. — III idus Febr(uarias), genialia (d).

[1 Mai.]. — Kal(endis) Mais, lustratio (e) ad flumen | Casilino (f). |

[13 Mai.]. — III idus Mai(as), rosaria amp(h)iteatri (g).

[25 Iul.] — VIII k(alendas) Aug(ustas), lustratio (h) ad flumen | ad iter Dianae (i). |

[27 Iul.]. — VI kal(endas) Aug(ustas), profectio ad iter Averni (k). |

[15 Oct.]. — Idus Oct(obres), vendemia Acerusae (l).

Iussione dom(i)norum Felix votum | sollemnite solvit X kal(endas) Decembr(es) Valentiniano (tertium) et Eutropio (consulibus) (m).

(a) Provinciae Campaniae cfr. De Ruggiero 2 p. 45. — (b) i. e. auctoritate imperatorum (Valentiniani II Occidentis et Theodosii Orientis) constitutum provinciae Campaniae. — (c) Pro salute principum cfr. Mommsen C. I p. 382. Marquardt 3² p. 267. — (d) Ludi genialici occurrunt in Fastis Philocali (C. I p. 336). « Feriarum publicarum aetate extrema Genio factarum, de quibus nihil repperi, institutio coniuncta fortasse fuit cum Aureliani Genii populi Romani in foro dedicatione » MOMMSEN C. I p. 385. — (e) segetum, cfr. Menologia rustica in mense Maio: *segetes lustrantur* (C. I p. 358). — (f) De Casilino ad flumen Vulturnum sito, cum Capua contributo cfr. Mommsen C. X p. 369. — (g) Avellino et Mommsen in editione priore ediderunt AMPLIE AFRE, de feriis ex testamento Ampliae Afrae cuiusdam cogitantes. Mommsen correxit curis secundis. Cfr. Fastos Philocal. (C. I p. 342) ad X kal. Iunias: *macellus rosa sumat*. Item aestatis initium a collegiis et privatis celebrabatur. — (h) messium. — (i) cfr. C. n. 3913: .... *viam Dian(ae) a porta Volturn(i) ad vicum* (Tifatam) *usque sua pec(unia) silice strav(er(unt)*, etc. De Diana Tifatina v. infra ad n. 1052. — (k) Cfr. *feralia dis inferis* in calendario urbano a. d. IX kal. Martias. Cfr. De Ruggiero 1 p. 776. — (l) Est notus lacus prope Cumas. — (m) a. 387.

1023. (1546). — Aelia Nice et Callistus, medi(cus), Asclepio et Hygeia[e] | donu(m) posuerunt.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. titulum C. n. 1547 ab eodem Callisto Asclepio et Saluti positum.

1024. (EE. 316). — A. A. P. R. D. D. (a) | Gratus Caesar(is) | l(ibertus) minist(er) iussu | Q(uinti) Cotri d(uo)v(iri) i(ure) d(icundo), | C(ai) Anni Maruli, | D(ecimi) Alfidi Hypsai | d(uo)v(irum), v.... a.... s.... p.... p(rocurandis) (b).

Pompeiis. — (a) « Possis cogitare de lectione tali: *Annonae Augustae populi Romani donum dat* » MOMMSEN. — (b) Hae litterae singulares occurrunt saepe in inscriptionibus Pompeianis. Qui magistratus indicetur, ignotum adhuc est. Cfr. De Ruggiero 1 p. 252.

1025. (4632). — C. Hinoleio C. l. | Apolone dono ded.

Calibus (*Calvi Risorta*). — Inscriptio priscae aetatis. I. e.: *C(aius) Hinoleius C(ai) l(ibertus) Apollini donum dedit*.

1026. (3683). — *In summa coronide:* .... mincius. || *In ipsa basi:* Apollini Cumano (a) | Q(uintus) Tineius Rufus (b).

Cumis (*Cuma*). — (a) Beloch, *Campanien* p. 160. Preller 1³ p. 17. Cumis cultus Apollinis Romam venit. — (b) De eo cfr. Mommsen.

1027. (1196). — Ap(pio) Iunio Silano, P(ublio) Silio Nerva co(n)s(ulibus) (^{a}), k(alendis) Ianuar(iis), | L(ucius) Poppaeus Urbanus Apollini signum sacr(avit) sedemq(ue) dikavit.

Abellae (*Avella*). — (^{a}) a. 28, cfr. Borghesi 5 p. 186. — Apollini sunt dicati lapides C. n. 1544. 1545 (*Puteolis*). 6553 (*Velitris: suspecta*). 8235 (*Caiatiae*). Cfr. praeterea infra inscriptiones Nympharum.

1028. (6074). — Decimia | C(ai) f(ilia) | Candida, | sacerdos | M(atris) d(eum). | Atthin (^{a}) | d(onum) d(edit).

Formis (*Formia*). — (^{a}) accus. i. e. signum Attinis.

1029. (6182). — Geminia Myrtis et Anicia | Prisca | pro salute imp(eratoris) Caesaris | Nervae Traiani Aug(usti) Ger(manici) Dac(ici) (^{a}) | ex imperio aedem Bellonae (^{b}) | s(ua) p(ecunia) f(ecit).

Ad Forum Appii. — (^{a}) a. 102-116. — (^{b}) Nota Bellonam Foro Appi cultam esse. Deae enim cultus cum gente Claudia coniunctus erat. Cfr. Preller 1^3 p. 247.

1030. (1549). — C(aius) Avillius December, | redemptor marmorarius, | Bonae diae (*sic*) | cum Vellia Cinnamide cont(ubernali) | v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito). | Claudio Aug(usti) l(iberto) | Philades[p]oto sacerdote (^{a}) posita, | dedicata VI kal(endas) Novembris | Q(uinto) Iunio Marullo co(n)s(ule) (^{b}).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) Sacerdotes Bonae deae plerumque mulieres sunt. — (^{b}) a. 62. Cfr. Borghesi 4, 392, qui nomen alterius consulis periisse putat. — *Bona Dea* redit in lapidibus C. n. 1548 (*Puteolis*). 4615 (*Cubulteriae*). 5998 (*Minturnis*: *Bona Dea sancta*). C. n. 5383 (*Aquini*).

1031. (6595). — .... Calvius P(ubli) f(ilius), P(ubli) n(epos), C(aius) Geminius C(ai) f(ilius) Mateiclus aedem | Castoris (et) Pollucis de s(enatus) s(ententia) faciendam p(ecunia) sac(ra) coeravere. M(arcus) Calvius M(arci) f(ilius), P(ubli) n(epos), C(aius) Crassicius P(ubli) f(ilius), C(ai) n(epos) Verris d(e) s(enatus) s(ententia) prob[arei(unt) d]edicar(unt) [q(ue)].

Corae (*Cori*). — In perystilio. Cfr. C. n. 6596. 6507.

1032. (Kaibel 714). — Τιβέριος Ἰο[ύ]λιος Τάρσος Διοσκούροις | καὶ τῇ πόλ[ει] τὸν ναὸν καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ. | Πελάγω[ν] Σεβαστοῦ ἀπελεύθερος καὶ | ἐπίτροπος συ[ν]τελέσας ἐκ τῶν ἰδίων καθιέρωσεν. [= T]iberius Iulius Tarsus Dioscuris (^{a}) et c[i]vitati aedem et quae in aede sunt f[ecit. ...] Pelagon Augusti libertus et procurat[or] sua pecunia absolvit et dedicavit.

Neapoli (*Napoli*). — Cfr. CIG. 5791 et B[eloch] *Campanien* p. 73. — (^{a}) Castor et Pollux [dii] patrii erant Neapolitanorum. — Castor et P[ol]lux occurrunt etiam infra in inscriptioni[bus Ca]puanis.

1033. (6640). — Claudia Attica A[ug(usti)] Auc(usti) (*sic*) lib(erti), a rationibus[...] | [...] sacrario Cereris Antiatinae | deos sua [im]pensa posuit, | sacerdote Iulia Pr[...] imp(eratore) Caesar(e) Domitiano Au[g(u]sto) Germanic(o) XI co(n)s(ule) (^{a}).

Antii (*Porto d'Anzio*). — (^{a}) a. 85.

1034. (3685). — Cn(aeus) et Cn(aeus) Luccei ....[pate]r et filius, pr(aetores) [...] sacra Deme[tros (^{b}) res]tituerunt. | [Luc]ceia Cn(aei) f(ilia) Polla Qui.... (^{c}) [et L]uc]ceia Cn(aei) f(ilia) Tertulla Pia Gal... aedem Demetros et quae circa [ea]... [ae]dem su]nt et porticus p(ecunia) s(ua) [re]stituerunt.

Cumis. — Tractavit Gervasio, *In[torno]* [*ad un'*] *iscrizione Puteolana de' Luccei* (Napoli 18..) — (^{a}) Magistratus Cumis. — (^{b}) Forma [graeca] haud mira est in cultu deae Cereris, cfr. C[ic.] *pro Balbo* 55: *per Graecos semper curata* ... *sacerdotes et graeca(?) omnia nomina et* ... (^{c}) i. e. uxor. *Qui....* ex nomine mariti s[...] — Cfr. C. n. 3686. 3687. 3688. 3690, qu[i] ... des omnes ad Lucceios pertinent.

1035. (5382). — C[ere]ri sacrum. [D(ecimus) Iu]nius Iuvenalis, (^{a}) | trib(unus) coh(ortis) [I] Delmatarum, | (duum)v(ir) quinq(uennalis), flamen | divi Vespasi[a]ni, vovit dedicav[it]que | sua pec(unia).

Aquini. — (^{a}) Est notus poeta, cfr. Dessa[u] [In]*scriptiones* n. 2926. Mommsen confert [Iuvenalis] poetae *sat.* 3, 318 sq., ubi amicus scrib[ens] alloquitur sic: *quotiens te Roma tuo* [*refici*]*entem reddet Aquino, me quoque ad* [*Helv*]*inam Cererem vestramque Dianam converte a Cumis.* — [Cere]ri, Laribus, M[atri] ... [L]*ucae* fortasse dicatus est lapis C. n. 6[...] (*Velitris*). Cfr. praeterea in Capuanis.

1036. (6422). — Ex auctoritate im(p)eratoris) Caes(aris) | M(arci) Aurelii Antonini Pii Felic(is) | Aug(usti) Parthic(i) max(imi), Britt(anici) max(imi), | pont(ifici)s) max(imi) et decreto coll(egi)—(quindecim)virum sac(ris) fac(iundis) Servius Calpurnius | Domitius Dexter (^{a}), promagist(er), aram | Circes (^{b}) sanctissimae restituit. | Dedicat(a) XVII k(alendas) Iul(ias) imp(eratore) Antonino | Aug(usto quartum), Balbino (iterum) co(n)s(ulibus) (^{c}).

Circeiis (*Paola*). — (^{a}) Cfr. C. VI 1368. 1369. — (^{b}) Cfr. Preller 1² p. 412. — (^{c}) a. 213.

1037. (5159). — M(arcus) Papius M(arci) filius), L(ucius) Matrius L(uci) f(ilius), | duoviri i(ure) d(icundo), | signum Concordiae ex c(onscriptorum) c(onsilio) restituendum | coeraverunt eidemq(ue) dedicarunt | et basim, gradum, aram sua pecunia | faciunda coer(averunt) eidem(que) probaver(unt) | a(nte) d(iem) IIII eidus) Oct(obris) Cn(aeo) Domit(io), C(aio) Asini(o) co(n)s(ulibus) (^{a}).

Casini (*Cassino*). — (^{a}) a. u. c. 714.

1038. (6508). — M(arcus) Aulius C(ai) filius) | Buxsus, | L(ucius) Saleivius L(uci) libertus) | Philocles | signum, basim | Concordiae | dant.

Corae (*Cori*).

1039. (5574). — Concordiae | ex s(enatus) c(onsulto).

Fabrateriae novae (*La Civita* prope *S. Giovanni in Carico*).

1040. (1551). — Concordiae | sacrum. | (Lolii duo) Avi Gallinat.... | et Celer, | Augustales.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1041. (1554). — .... et leonto'xasma (^{a}) deae d(ominae?) Dasyriae (^{b}) | posue(runt).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) « Λεοντόχασμα, ut interpretatur Minervinius, est protome leonina unde aqua salit » Mommsen. — (^{b}) i. e. Deae Syriae. Cfr. Preller 2² p. 396 sqq.

1042. (Kaibel 721). — Μ(ᾶρκος) Κοκκήιος Σε[βαστοῦ] | ἀπελεύθερος Καλ.... | σὺν τοῖς ἰδίοις τέκ[νοις] | Τιτίῳ Ακιλείνῳ | καὶ Φλαυίῳ Κρήσκεντι | τὸν σκύφον ἐκ λ(ιτρῶν) ρν' | οὐ(γγιῶν) δ'(καὶ ἡμισείας) | θεοῖς φρήτορσι Κυμαίων [= *Marcus Cocceius Augusti libertus Cal.... cum filiis suis Titio Aquilino et Flavio Crescente* (^{a}) *scyphum* (^{b}) *ex libris CL, unciis IIII et semuncia diis phratriis* (^{c}) *Cumanorum*] (^{d}).

Neapoli (*Napoli*) — Cfr. Frantz in CIG. 5788. — (^{a}) Nota filios nomen a patre diversum habere. — (^{b}) sacris faciundis. Frantz confert Serv. *ad Aen.* 8, 278. — (^{c}) Populus Neapolitanorum distribuebatur secundum φρητρίας sive *phretrias* (curias), quae distributio sub Romanis quoque mansit. Dii phratrii (curiales) sunt qui phretriis constituendis praeerant. Cfr. Frantz, CIG. p. 715 et Beloch, *Campanien* p. 41. 147. — (^{d}) cfr. Beloch l. c.

1043. (Kaibel 722). — Καιδικία Μ(άρκου) | θυγάτηρ Οὐίκτριξ | φρήτορσι θεοῖς βάσιν σκύφῳ [= *Caedicia Marci filia Victrix phratriis diis basim scypho*].

Neapoli. — Cfr. n. 1042. CIG. 5869.

1044. (Kaibel 723). — [Θε]οῖς Σεβ(αστοῖς) καὶ θεοῖς φρητρίοις Θεωτάδαι [= *Deis Augustis et deis phratriis diis Theotadae*] (^{a}).

Neapoli (*Napoli*). — Cfr. n. 1042. CIG. 5787 add. — (^{a}) Phretriaci.

1045. (Kaibel 724). — Ζωίλος Ζωίλο[υ] καὶ Ε.... ος Ζωίλου | φρητραρχήσαντες | θεοῖς [= *Zoilus Zoili filius et ....us Zoili filius ex phretarchis* (^{a}) *deis*].

Neapoli (*Napoli*). — (^{a}) Phretarcus erat qui curiae praeerat. — Cfr. n. 1042 et 1225.

1046. (1556). — Diis immorta'libus, deabus'que omnibus | sacrum. | T(itus) Aurel(ius) Proto'genes.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1047. (3336). — Deo | magno | et Fato | bono | Val(erius) Valens, | v(ir) p(erfectissimus), praefect(us) classis Mis(enatium) | p(iae) v(indicis) Gordianae (^{a}) | votum solvit. | Θεῷ μεγίστῳ καὶ καλῇ Μοίρᾳ Οὐάλης ἀρχὴν λαχὼν ἔπαρχον Μεισηνῶν στόλου ἔστησα βωμὸν ἐκτελῶν εὐχὴν | ἐμήν.

Miseni. — (^{a}) a. 238-244.

1048. (1553). — Sanctissimo deo patri[*o*] ([a]) | ex voto consummavit | Iulius Secundus Faonius.

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) Genius est coloniae, cfr. Mommsen, et infra n. 1072.

1049. (Kaibel 715). — Εὔμηλον θεὸν πατρῷον | φρήτορσιν Εὐμηλειδῶν | Τ. Φλάουιος Πίος φροντιστὴς | ἀνέθηκεν | σὺν Τ. Φλαουίῳ Πίῳ τέκνῳ [= *Deo patrio Eumelo* ([a]) *phratriis Eumelidum* ([b]) *Titus Flavius Pius curator posuit cum Tito Flavio Pio filio*].

Neapoli (*Napoli*). — Cfr. CIG. 5786, p. 1254. — ([a]) Dii patrii erant quibus ortae phretriae Neapolitanorum gloriabantur. Cfr. n. 1042 et Frantz CIG. 3 p. 716. — ([b]) Statius (*silv.* 9, 8, 49) Neapolim felicem Eumelidem dicit.

1050. (3793). — Deo Scholario ([a]) Sex(tus) Firmius Charito | lunarem inargentat(am) | .... nutu | .... stauravit cancellis | circumdatis ex voto | n(umini) m(aiestati)que eius d(onum) d(edit).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — ([a]) Lectio haud certa est.

1051. (6481). — Q(uintus) Nonius Q(uinti) f(ilius) Lab(eo) | aram, lucos, font(em) Dianae sacr(avit).

Ulubris (prope *Cisterna di Roma*). — Dianae est dicatus lapis item Ulubranus EE 642, et praeterea C. n. 1234 (*Nolae*) 6300 (*Tarracinae*).

1052. (3795). — Dianae || Tifatinae | Triviae || sacrum.

Ad *S. Angeli in Formis*. — Diana Tifatina, cuius aedes celeberrima erat in monte Tifata (hodie *S. Angelo in Formis*) qui paulo minus tribus mil. passuum a S. Maria distat, notissima est. Cfr. Beloch, *Campanien* p. 351. Preller 1[3] p. 317 sq. Birt in Roscher 1 p. 1003. De pago Tifatino qui primum locum tenebat in territorio Campano v. Mommsen C. p. 366 sq.: cfr. infra inscriptiones Capuanas.

1053. (3796). — Incola Tifatae ([a]), venatibus incluta virgo, | Haec, Latona ([b]), tuis statuit miracula ( ) templis | Cunctis notus homo, silvarum cultor et ipse, | Laudibus immensis vitae | qui servat honorem, | Delmatius signo ([d]), prisco | de nomine Laetus. | Credo quidem: donum nul|lis hoc antea natum | Collibus aut silvis tan|tum caput explicat umbris ([c]) | //// | //// | //// | /. . | quaeverum // u / ti | ////.

Ad *S. Angelo in Formis*. — Tractaverunt Minervini, *Bull. Nap.* N. S. 5 p. 44. 62; Nissen *Hermes* 1 p. 157. — ([a]) i. e. Diana. — ([b]) « Errore opinor carminis auctor matris nomen in filiam transtulit » Mommsen. — ([c]) Donum est, cfr. infra vv. 11 sqq. — ([d]) i. e. agnomine. « Qui dedicat Laetus agnomine Delmatius non recte habetur ab editoribus pro fratre fratrisve filio imperatoris Constantini » Mommsen. — ([e]) Intellige: nullum animal tot annorum natum in his silvis occisum est, quot habuit hoc, cuius maximum caput dicat Delmatius. — *Diana Tifatina* occurrit in signaculo aereo C. n. 8059. [illegible] quod iusti dominii et privati instar indicium est. Cfr. C. n. 4263: .... *Rufa Dianae Liberta* et inscriptiones n. 3794. EE. 472 Dianae dicatas.

1054. (1556). — Dusari ([a]) sacrum.

In tribus basibus Puteolis (*Pozzuoli*) rep. — ([a]) Deus Nabataeorum. Cfr. Meyer in Roscher 1 p. 1205 sq. et Mommsen.

1055. (5903). — Fidei suae | sacrum. Aspania Q(uinti) f(ilia) Polla, | Q(uintus) Petronius | Irenaeus | sacrarunt.

Anagniae (*Anagni*). — Coniuges ut videtur fidei suae votum solverunt. — *Fides, Spes, Fortuna* occurrunt infra in titulis Capuanis.

1056. (6071). — L(ucius) Fufius L(uci) l(ibertus) | Alexsander, | magisster (*sic*) quinqueannalis (*sic*), | interrexs ([a]). Fontano ([b]) | de sua pecunia | ara(m) posuit | lib(ens) m(erito) | collegiu decretu (*sic*).

Formiis (*Formia*). — Tractavit Henzen. *Ann. d. Inst.* 1856 p. 127. — ([a]) Interregem collegii nullum praeterea notum esse notat Mommsen, idem cum hoc interrege componit *ordinem regalium* lapidis item Formiani C. n. 6094. [illegible] est fortasse collegium clientium: nam patronus regis nomine appellabatur. — ([b]) Fontanus redit tantum in titulo Lusitano C. II n. 150. Cfr. Wissowa in Roscher 1 p. 1408.

1057. (6302). — Fortunae sacrum. | T(itus) Fl(avius) Claudianus | T(iti) filius | Aemona, [*t*]r(ibunus) [*l*]e[*g*(*ionis*)] | [illegible] Mac(edonicae), gratias agens genio familiae aram posuit.

Tarracinae (*Terracina*).

1058. (6555). — M(arcus) Ofasius | Firmus Marus | Cornelius Mari f(ilius)

Clu(stumina) Cossinus, | praefectus fabrum, | tribunus militum | leg(ionis quartae decimae) Gemin(ae) Victric(is), | curator lusus iuven(alis ([a]), | duum)vir, patronus colon(iae), | Fortunis Antiatibus ([b]) | d(onum) d(edit).

Velitris (*Velletri*). — ([a]) Mommsen confert tesseras plumbeas Velitris repertas inscriptas alteram: *fel(iciter) municipi(bus) Veliter(nis)* et *[Iu]rena(lia) Veliter(na) fel(iciter)*, alteram: *Gerano cura(tori) feli(citer)* et *soda(li(bus) Veliter(nis) fel(iciter)*. — ([b]) Fortunae Antiates duae erant, cultu et oraculis praeclarae. Cfr. Peter in Roscher 1 p. 1546 sqq.

1059. (1558). — [*Fortunae Pu*]blicae sacrum .... | [*ministra*]e(?) sacerdoti di[*vi*] | *nostri im*]peratoris Ti(beri) Claud[*i Drusi f(ili) Caes(aris) Aug*]usti Germanici, pont[*ificis* | *maximi, tr(ibunicia) pot(estate) V*]I, co(n)s(ulis tertium), desig(nati quartum) ([a]), imp(eratoris duodecimum), p(atris) p(atriae).

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) a. 46.

1060. (6509). — Fortunae obse[*q(uenti)*] | P(ublius) Peilius L(uci) f(ilius), C(aius) Calvius P(ubli) f(ilius), cens(ores)([a]).

Corae (*Cori*). — ([a]) Censores Corae antiquiore tempore fuerunt, postea quattuorviri.

1061. (5800 cfr. EE. 620). — Marcellus | n. | Fortunae | Pantheae ([a]) | d(onum) d(edit).

Aletrii (*Alatri*). — ([a]) Peter in Roscher 1 p. 1534. Drexler ib. p. 1555 sq. — *Fortuna* redit in titulis C. n. 4633 (*Calibus*). 5044 (*Atinae*). 5820 (*Ferentini*). EE. 647 (*Antii*); *Fortuna sancta*: C n. 5384 (*Aquini*); *aedes Fortunae* 6554 (*Velitris*).

1062. (1603). — Fulgus condit(um) ([a]).

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) cfr. Marquardt 3² p. 262 sq.

1063. (1235). — Genio et | Laribus ([a]).

Nolae. — ([a]) cfr. Birt in Roscher 1 p. 1620.

1064. (1560). — Ex imperio | Geni Alotiani ([a]) | Evaristus servi tor deorum ([b]) ex viso lib(ens) an(imo).

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) Steuding in Roscher 1 p. 256 citat Ἀλώτιαν Tegeatium, cogitans ideo de genio solis. — ([b]) Formula christiana est.

1065. (816). — M[*a*]mia P(ubli) f(ilia), sacerdos public(a), Geni[*o Aug(usti) s*]olo et pec[*unia sua*].

Pompeiis (*In aede Augusti*). — Cfr. Nissen, *Pomp. Studien*. p. 272.

1066. (1561). — Genio Caesarum | Diognetus vilic(us) fec(it).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1067. (1404). — Philemonis secu(ndarum) ([a]). Mag(istri) gen(io) c(ollegi?).

Herculanei (*Resina*). — ([a]) i. e. actor, cfr. supra n. 871. Nomen effigiei subscribitur casu secundo.

1068. (1236). — C(aius) Catius M(arci) f(ilius), (quattuor)vir, campum publice | aequandum curavit, maceriem | et scholas et solarium, semitam | de s(ua) p(ecunia) f(acienda) c(uravit) | Genio coloniae et colonorum, | honoris causa, | quod perpetuo feliciter utantur.

Nolae (*Nola*).

1069. (1568). — Genio coloniae Puteolan(orum) | sacr(um). | Fortunam | Ptolemais issa ([a]), | curante | Galeria Cuprogenia matre.

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) Vocabulum *isse* (= *ipse*) in blanditiis adhibetur.

1070. (1562). — Pro salute | imp(eratoris) Caesaris Titi Aelii | Hadriani Antonini Aug(usti) Pii p(atris) p(atriae) et | M(arci) Alli (*sic* = *Aeli*) Aureli Caesaris n(ostri) ([a]), | Genio coloniae Puteolanorum | Chrysanthus Aug(usti) disp(ensator) a frumento (*sic*) | Puteolis et Ostis ([b]), | l(oco) d(ato) decurionum permissu.

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) a. 139-161. — ([b]) Tam Puteolos quam Ostiam appulerunt naves frumentariae urbi destinatae. Cfr. Mommsen et Hirschfeld, *Philologus* 29 p. 75.

1071. (1563). — Dikata | L(ucio) Venuleio Aproniano (iterum), L. Sergio Pa[*ullo (iterum) co(n)s(ulibus)*] ([a]). | Sanctissimo deo | Genio coloniae | Puteolanorum | Nemonia Calliste Nemoni | Euty-

chetis cum duobus | M(arcis) Nemonis M(arci) filiis | Eutychiano et Gemelliano, | fratribus suis et [10] | Nemonia Ianuaria filia sua | dono dant.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 168.

1072. (1564). — Sanctissimo deo | Genio coloniae | Puteolanorum | M(arci) Nemoni M(arci) fili | Tugurinus et | Sabinus Felix | dono dant.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1073. (1567). — Pro salute et victoria Augustorum, deo magno | Genio coloniae Puteolanorum et patriae suae (a) | Q(uintus) Aurelius Hermadion, sevir Augustalis et curator eorum, (b) | extruxit et donum dat !!!!. || *In latere:* Cum... | Tych....

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) i. e. aut *G. coloniae P. patriae suae*, aut *G. coloniae P. et genio patriae suae* quod praeferendum est: nam Hermadion videtur Puteolanus non esse. Cfr. Mommsen. — (b) Cfr. Premerstein in De Ruggiero 1 p. 853. Seviri Augustales Puteolani alibi non occurrunt.

1074. (EE. 358). — M(agno) G(enio)(?) col(oniae) | Puteolan(orum) (a) | M(arcus) Aurelius | Hilario Aug(usti) | lib(ertus) numini huius | devotus | d(onum) d(edit) d(edicavit).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Cfr. n. 1073. — *Genius coloniae Puteolanorum* occurrit etiam in titulis C. n. 1565. 1556 (ubi lin. 2 mentio fit anni LX.... qui potest numerari a genio dedicato).

1075. (IV. 1176). — Genius | huius loci | montis.

In pictura Herculanei (*Resina*) reperta, quam vide apud Roscherum 1 p. 1624.

1076. (860). — Genio L(uci) nostri | Felix l(ibertus).

Pompeiis In aedibus privatis L. Caecilii Secundi, cuius genio dicata est inscriptio. — Cfr. Mommsen.

1077. (861). — Genio M(arci) n(ostri) et | Laribus | duo Diadumeni | liberti.

Pompeiis In aed. Epidii Rufi). — Cfr. *Bull. d. Inst.* 1867 p. 45.

1078. (Kaibel 720). — Μ(ᾶρκος) Μάριος Ἐπίκτητος | τῆι Τύχηι Νέας πόλεως | ἀνέθηκεν | χαριστήριον [= *Marcus Marius Epictetus Genio Neapolis gratias agens votum solvit*].

Neapoli (*Napoli*).

1079. (722). — D(ecreto) d(ecurionum) .... aesius Daphnus, | [*Augus*]tal(is) Nuceriae et | .... aedem Geni Stabiar(um), | [*delapsi*]s marmorib(us), [*v*]exata | [*ae*]de, restituit.

Stabiis (*Castellamare di Stabia*). — Cfr. Beloch, *Campanien* p. 249.

1080. (3821). — Genius [*the*]atri. | Lucceius Peculiaris, redemptor prosc[*a*]eni | ex biso (*sic* = *visu*) fecit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*) — De anaglypho cfr. *Ber. der sächs. Gesell.* 1861 p. 302. — *Genius* occurrit praeterea in lapide Puteolano C. n. 1559.

1081. (Kaibel 716). — Ἥβωνι (a) | ἐπιφανεστάτωι θεῶι | Γ(άιος) Ἰούνιος Ἀκύλας νεώτερος στρατευσάμενος, ἐπιτροπεύσας, δημαρχήσας (b), λαυκελαρχήσας (c) [= *Heboni praesentissimo deo Caius Iunius Aquilas iunior, tribunus militum, procurator, demarchus, laucelarchus*].

Neapoli (*Napoli*). — Cfr. Frantz CIG. 5790. — (a) Hebon Neapolitanis Dionysus erat, cfr. Roscher 1 p. 1871. — (b) Demarchus summus erat magistratus Neapolitanorum cfr. Beloch, *Campanien* p. 45. 464 — (c) Sacerdos erat, sed vocabulum obscurae significationis est. Cfr. Beloch. o. c. p. 47 et n. 1082.

1082. (Kaibel 717). — Θεῷ ἐπιφανεστάτῳ | Ἥβωνι | Π(όπλιος) Πλώτιος Γλυκερὸς ἐκλεχθεὶς | εἰς τὴν ἐπισημοτάτην βουλὴν | ὑπὸ τῶν λαυκελαρχησάντων καὶ ἐξ ἔθους μοιηθεὶς ταύτης τῆς ἱεροσύνης, μυστηρίῳ ὁλοκλήρως τε καὶ τελείως ἀπηρτισμένος ἀνέθηκεν σὺν | Λικινίῳ Πουδεντιανῷ νεωτέρῳ, | Μαρκίῳ Φαυστείνῳ νεωτέρῳ, | Λικινίῳ Φήλεικι πρεσβυτέρῳ, | Φλαβίῳ Φαυστεινιανῷ, | Μαρκίῳ Φαυστείνῳ πρεσβυτέρῳ, | Νοουίῳ Ῥουφεινιανῷ καὶ Λουκιλίῳ Ἰανουαρίῳ εἰθέοις [= *Deo praesentissimo Heboni Publius Plotius Glycerus electus in splendidissimum ordinem* (a) *a laucelarchis* (b) *et ex moribus*

his sacris ([c]) *initiatus, mysterio omnino perfectus, posuit cum Licinio Pudentiano iuniore, Marcio Faustino iuniore, Licinio Felice seniore, Flavio Faustiniano, Marcio Faustino seniore, Novio Rufiniano et Lucilio Ianuario iuvenibus* ([d])].

Neapoli (*Napoli*). — Tractavit Mommsen, *Bull. d. Inst.* 1847 p. 105, cfr. CIG. 5790 *b*. — ([a]) sc. decurionum. — ([b]) cfr. n. 1081. — ([c]) i. e. Hebonis. — ([d]) « Quod initiati dicuntur ἡίθεοι (i. e. ἀγένειοι, ἄφθαρτοι Hes), aptum hoc est Hebonis dei nomini, quamquam ipse senili et barbata specie fingebatur; sed apparet Marcios Faustinos maiorem et minorem non patrem et filium fuisse » Kaibel.

1083. (5708). — M. P. Vertuleieis ([a]) C. f. |
Quod re sua d[*if*]eidens asper | afleicta Parens timens | heic ([b]) vovit voto hoc | solut*o*, *De*]cuma facta ([c]) | poloucta ([d]) leibereis ([a]) lube|tes Donu danunt | Hercolei maxsume | mereto; Semol te | orant, se voti crebr[*o*] | condemnes.

Sorae. — Cfr. Henzen, *Bull. d. Inst.* 1845 p. 71 et *Rhein. Mus.* 1847 p. 70; Ritschel, *Opuscula* 4 p. 130 sqq.; Bücheler, *Anthol. lat. spec. tertium* p. 5; Wordsworth, *Fragments* p. 238. 490. Versus sunt Saturnii interstitiis in ipso lapide separati. Inscriptio est initii septimi ab u. c. saeculi. Intellige, patrem, Caium Vertuleium, mercatorem ut videtur, votum fecisse, cum res eius *afflictae* essent: liberi eius votum solverunt, decimamque Herculi fecerunt et polluxerunt: simul deum orant ut saepe res eorum, cum vota fecerint, prospere eveniant. — ([a]) Primus casus est. — ([b]) « voto ad eandam aram suscepto, ubi postea solutum et cena data » Mommsen ad C. I 1175. — ([c]) cfr. n. 71. — ([d]) « *Pollucere* est certis precibus libamenta in aram alicuius dei porrigere ut reliqua inde esculenta et poculenta tamquam profana convivis apponantur et in honorem dei, qui libamenta accepit, cena inde fiat » Mommsen l. c.; cfr. Varro *l. l.* 6, 54: *quom enim ex mercibus libamenta porrecta sunt Herculi in aram, tum pollictum est.* De *pollucibili cena*, cfr. Preller 1[3] p. 292 sq. Peter in Roscher 1 p. 2965 sq.

1084. (3956). — P(ublius) Ateius P(ublii) l(ibertus) Regillus fecit | sibi et | P(ublio) Ateio P(ubli) l(iberto) Salvio patron(o). pomario. Is ter Herculi decumam fecit ([a]). | Vixit ann(is) CII et | Primae l(ibertae) suae carissimae et | Ateiae Iollae patroni f(iliae).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — ([a]) cfr n. 71 et 1083.

1085. (5961). — P(ublius) Hordeonius P(ubli) f(ilius) | Gallus Hercolei. | M(arcus) Caecilius M(arci) f(ilius) Rufus, | C(aius) Claudius C(ai) f(ilius) Priscus, | (quattuor)vir(i) i(ure) d(icundo). s(enatus c(onsulto) augures ([a]) | aedem reficiendam, signum | transferendum, basim | ponendam curave(runt) p(ecunia) p(ublica).

Signiae (*Segni*). — ([a]) Quattuorviri iure dicundo videntur augures facti esse ex senatus consulto aedis reficiendae signique transferendi causa.

1086. (1569). — Herculei | sacrum. | C(aius) Marci(us) C(ai) l(ibertus) Alex(an|der) fecit; servos | vovit, liber solvit. || *Ab altera parte:* Herculei | sacrum. | C(aius) Marci(us) C(ai) l(ibertus) Alex(ander) | dat.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1087. (5366). — Herculi sacr(um). | Nomine | M(arci) Procili Maximian(i, | quattuor)viri Int(eramn(ae) Liren(ate) | iur(e) dicund(o), | M(arcus) Procilius | Augustalis | pater. [10]

Ausonia.

1088. (1478). — Herculi Invicto P(ublius) Verg(ilius) Restitutus ob insignem numinis .... | honore demarchiae ([a]) perfunctus aidiculam sta[*tuit*] ....

Neapoli (*Napoli*). — ([a]) Cfr. n. 1081.

1089. (5385). — Εὐχὴ | Ἡρακλῇ Θαλλοφόρῳ | ἱερῷ εὐακούστῳ | Λ. Κορνήλιος Λ. Κορνηλίου Πρειμιγενίου | υἱὸς Παλ(ατίνα) Τερεντιανὸς | καὶ Λήμνιος ἀπελεύθερος | ἐποίησαν. | Herculi pacifero | invicto sancto [10] | sacr(um). | Voto suscepto | L(ucius) Cornelius L(uci) f(ilius) | Pal(atina) Terentianus | et Lemnius libertus | merito libentes | fecerunt.

Aquini (*Aquino*).

1090. (5160). — Herculi | sancto sacr(um). | P(ublius) Pomponius Noetus

votum sol(vit) | amicos acc(epit) bene (^{a}), | L(ucio) Eggio Marullo et | Cn(aeo) Papirio Aeliano co(n)s(ulibus) (^{b}), | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum), k(alendis) Iul(iis).

Casini (*Cassino*). — (^{a}) ? — (^{b}) a. 184.

1091. (3799). — Herculi | tutori | domus | Novelliana | .

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — *Herculi* dicati sunt etiam tituli C. n. 1405 (*Herculanei*). 3797. 3798 (*Capuae*), Kaibel 718 (*Neapoli*): *Herculi Augusto*. C. n. 1570 (*Puteolis*).

1092. (IV 733 add.). — Ὁ τοῦ Διὸς | παῖς, καλλί|νεικος Ἡρακλῆς | |Ἐνθά|δε | κατοικεῖ· | μηδὲν εἰσειαίτω | κακόμ [= *Iovis filius, invictus Hercules hic habitat; nihil intret mali*].

Pompeiis. — Cfr. Preller, *gr. Myth.* I[3] p. 271, Buecheler in *Rhein. Mus.* 1857, XII p. 248, et quae Zangemeister adnotat.

1093. (3800). — Te tibi | una quae | es omnia | dea Isis (^{a}) | Arrius Balbinus, v(ir) c(larissimus).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (^{a}) De dea Iside quae omnia regit et continet cfr. Drexler, *Mythol. Beitr.* I p. 125-127.

1094. (Kaibel 719). — Ἴσιδι | Ἀπόλλωνα Ὧρον | Ἁρποκράτην Μ(ᾶρκος) Ὄψιος Νάουιος | Φαννιανός, | στρατηγός, ἔπαρχος σείτου δόσεως δόγματι συνκλήτου Ῥωμαίων, ἀγορανόμος, ταμίας Πόντου Βειθυνίας, χειλίαρ(χος) λεγ(εῶνος) ε' | Μακεδονικ(ῆς), ἄρξας ι' ἀνδρῶν ἀρχὴν ἐπὶ Ῥώμης = *Isidi Apollinem, Horum, Harpocratem* (^{a}) *Marcus Opsius Navius Fannianus, praetor,* (^{b}) *praefectus frumenti dandi ex senatus consulto,* (^{c}) *aedilis, quaestor Ponti et Bithyniae, tribunus legionis quintae Macedonicae, decemvir Romae*.

Neapoli (*Napoli*). — (^{a}) cfr. Stoll in Roscher I p. 2747. — (^{b}) M. Opsium quemdam praetura functum a. 28 nominat Tacitus, *ann.* 4, 68; eum nostrum esse putat Borghesi, cfr. contra Schoenemann, *De Bithynia et Ponto* p. 23. — (^{c}) cfr. Mommsen, *Hermes* 4 p. 364 sqq. Hirschfeld p. 133.

1095. (6303). — Dominae | Isidi | Flavia Marcellin(a) | Sortis signum (^{a}) | Memphiticum (^{b}) | cum collari | argenteo p.... d(onum) d(edit). | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Tarracinae (*Terracina*). — (^{a}) cfr. Steuding in Roscher 1. p. 1555. — (^{b}) factum ex lapide Memphite. « Fortasse in colendis numinibus Aegyptiacis marmore uti ex Aegypto adlato religionis erat » Mommsen.

1096. (5387). — Numini Isidis | Aponi | Germa|nicus et Leda | vot(um) sol(verunt).

Aquini. — *Isidi Augustae* dicatus est titulus C. n. 4717 in agro Falerno repertus.

1097. (EE. 632). — Isi restitutrici | L(ucius) Terentius | Stephanus, | Aug(u)stalis), aras | oro[*logi*]um pec[*u*n]ia sua d(onum) d(edit) | ... ex p. | ... d.

Tarracinae (*Terracina*).

1098. (6484). — Iunonei | Loucina.

Ulubris (prope *Cisterna di Roma*). — Inscriptio priscae aetatis.

1099. (3807 add.). — Iunone | Loucina | Tuscolana sacra.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Cfr. n. 3808: ...*ole* [*Tusc*]*o*[*l*]*ana sacra*. « .... praestat fortasse titulos ita interpretari, ut numinibus illis offerantur sacra ex instituto Tusculanorum curata » Mommsen.

1100. (4780). — .... Mess[*ius*] .... f. Stichus | [*me*]nsor abavos | .... patris mei ..*Iu*noni Populona[*e*] (^{a}) | sacrum.

Teani Sidicinum (*Teano*). — « Dedicationem qui restituit adnepos suum nomen tacuit; abavum patris autem atavum dixit, quod cum scripsit vocabulum atavi nondum in usu erat .... Officium incertum est; censor, de quo antea cogitavi, parum convenit cognomini Graecanico » Mommsen. — (^{a}) cfr. Roscher, 2 p. 598. Iuno Populona Teani colebatur. Cfr. infra. — *Iunoni* dicatus est titulus C. n. 4779 *Teani Sidicinum*: *Iunoni reginae* C. n. 5648 (*Fabrateriae veteri*): *Iunonem Gauram* v. infra in inscriptionibus Capuanis.

1101. (3802). — *In antica:* Sacr(um). *A dextra:* Manes. | *A sinistra:* Iovi.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — « Fortasse ab altera parte sepulchrum fuit, ab altera ara Iovis; similem tamen titulum equidem nullum novi » Mommsen.

1102. (5142). — L(ucius) Accius Terentus | aedem fecit, | Iov[e]m marmo-

reum posuit, | votum animo l(ibens) s(olvit), L(ucio) Lolliano Avito co(n)s(ule) ([a]).

« Ab Atina Alfidenam versus prope Opim in faucibus fl. Sangri rupi incisa quae dicitur *S. Maria s. Pietra Mara* ». — ([a]) a. 144.

1103. (5160 *a*). — M(arcus) Octavius M(arci) f(ilius) Calvinus, | Q(uintus) Laterinus Q(uinti) f(ilius), q(uaestores), | aede[*m I*]ovis a solo et porticum | cum *aedi*ficiis ex c(onscriptorum) c(onsulto) p(ecunia) p(ublica) faciend(as) | [*cu*]raver(unt).

Casini (*Cassino*).

1104. (5779). — C(aio) C(alvisio), | L(ucio) Passieno co(n)s(ulibus) ([a]) | M(arcus) Menius M(arci) f(ilius) Rufus, [*s*]ac(erdos sextum), | L(ucius) Vibidius L(uci) f(ilius), sac(erdos iterum), | Iovi aer[*i*]s ([b]) et dis indigetibu[*s*] ([c]) | cum aedic(u)la et base | [*et ae*]di et porticu d(e) s(uo) [*p(osuit)?*].

Cereatis Marianis (*Casamare*). — ([a]) a. u. c. 750. — ([b]) « Non constat, utrum vere intellegatur *Iupiter aëris* an aliud quoddam cognomen subsit » MOMMSEN — ([c]) cfr. Preller 2[3] p. 90 sqq. Pater in Roscher 2 p. 130 sqq. Wissowa, *De dis Romanorum indigetibus et novensidibus*, Marpurgi 1892.

1105. (6483). — Pro salute et red[*itu*] | imp(eratoris) Caes(aris) Traiani Hadri[*ani*] || Geminia Myrtis cum Anici[*a Prisca f(ilia)*] | aedem cultoribus Iovis Axo[*rani*] ([a]) *ded(it)*, | ut in memoriam Anici Prisci c[*oniugis*] | sui in ea semper epulentur ....

Ulubris (prope *Cisterna di Roma*). — ([a]) Supplementum haud certum est. Sine dubio de Iove agitur, qui *Anxurus* apud Vergilium (*Aen.* 7, 799) vocatur et qui Tarracinae cum Feronia colebatur, a nomine Volsco eius urbis, *Anxure*, ita appellatus. Cfr. Roscher p 640 et Mommsen in *Corpore* p. 623. *Iovis Axur.* redit in nummo gentis Vibiae (Babelon 2 p. 546): *Ti. Claudius Axurnus* quidam homo Tarracinensis in lapide C. n. 6331 u 19.

1106. (5576). — Imp(erator) Caesar G(aius) Valerius Diocletianu[*s*] | Pius Felix Invictus Aug(ustus) ([a]) | Iovi conservatori ([b]).

Fabrateriae novae (*la Civita* prope *S. Giovanni in Carico*). — ([a]) a. 284-305. — ([b]) Augusti. Iupiter maxime a Diocletiano colebatur, cfr. praesertim Peter in Roscher 1 p. 2097 sqq., qui nummos et inscriptiones ad hunc cultum pertinentes affert.

1107. (1571). — T(itus) Flavius | Antipater | una cum Flavia Art[*e*]misia uxore | et Alcide lib(erto) Asclepium et Hygiam | Iovi Flazzo ([a]) votum 10 | ... || *In postica:* T(itus) Flavius Anti[pater una | cum Flavia Ar|temisia uxore | Iovi Flazio vo[tum libe(n)s solvit.

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) Minervini, Mancini composuerunt cum *Iuvei Flagiui* in titulo Osco Capuae reperto (Zvetaieff, *Syllogé* n. 34 = *Inscriptiones* n. 112 cfr. p. 108, — parum probabiliter, notat Mommsen, cfr. Aust in Roscher 2 p. 641.

1108. (3804). — [*Publio Su*]lpicio Quirin(o), C(aio) Valg[*i*]o c[*o(n)s(ulibus)*] ([a]), Sex(to) Pontidio Basso, M(arco) Iunio Celere duo v[*ir(is)*], | Sex(to) Helvio C(ai) f(ilio), P(ublio) Titio Falerno aed(ilibus), ([b]) | P(ublius) Rammius P(ubli) l(ibertus) Chrestus, | navigator, I(ovi) o(ptimo) m(aximo). || *In postica:* I(ovi) o(ptimo) m(aximo).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — ([a]) a. u. c. 742. — ([b]) Capuae.

1109. (1572). — [*Numerius*] Cluvius M(ani) f(ilius), | (quattuor)vir | [*C*]audi, (duo)vir Nolae, (quattuor)vir quinquennal(is) | [*Capu*]a e[*t*] de suo faciund(um) coeravit, idem restituit. | Iovi o(ptimo) m(aximo) sacr(um).

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. C. n. 1573.

1110. (796). — I(ovi) [*o(ptimo)*] m(aximo) | pro salute *(Gai) Ca*esaris Augusti | Germanici i[m]p(eratoris) pontif(icis) max(imi), | tribunic(ia) p[*ote*]stat(e) ([a]), consulis | .... *D*ectus p(ecunia) s(ua).

Pompeiis. — ([a]) a. 37. Cfr. Vaglieri in De Ruggiero 2 p. 33.

1111. (4553). — [*I*]ovi op[*t*]imo maximo, pi entissi mo, exaudi tori, ress titutori (*sic*) T(itus) | Varius Agr[ippinus v(otum) s(olvit).

Trebulae (*Treglia*).

1112. (3805). — I(ovi) o(ptimo) m(aximo), | summo, excellen[tissimo Maecius

Probus, v(ir) c(larissimus), praef(ectus) | alim(entorum) (a), quod hoc in loco | anceps periculum | sustinuerit | et bonam valetudi|nem reciperaverit, | v(otum) s(olvit).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) De Ruggiero 1 p. 406.

1113. (928). — Imperio Veneris Fisicae (a), Iovi o(ptimo) m(aximo) | Antistia Methe | Antisti Primigeni | ex d(ecreto) d(ecurionum).

Pompeiis. — (a) Vocabulum pro *physica* certe non est scriptum, contra oscum est: significatio eius non est nota cfr. Mommsen.

1114. (1574). — Q(uinto) Volusio Saturn(ino), | P(ublio) Cornelio Scip(ione) co(n)s(ulibus) (a), | Augustales (b), | qui [*Neroni*] (c) Claudio | Caesari August(o) et | [*Agrippinae*] (c) Augustae, | I(ovi) o(ptimo) m(aximo) et Genio coloniae | ludos fecer(unt) XIII, XII k(alendas) Mart(ias), | C(aius) Tantilius C(aiorum duorum) l(ibertus) Hyla, | Cn(aeus) Pollio Cn(aei) l(ibertus) Victor, | C(aius) Iulius C(ai) l(ibertus) Glaphyr, | curatoribus .... (d).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 56. — (b) cfr. v. Premerstein in De Ruggiero 1 p. 837. 839. 843. — (c) *Neroni* et *Agrippinae* erasa sunt. — (d) Non videtur hic agi de curatoribus Augustalium, cfr. v. Premerstein o. c. p 849.

1115. (1576). — Iussu | Iovis optimi maximi | Damasceni, | sacerdotes M(arco) Nemonio M(arci) f(ilio) Pal(atina) Eutychiano, | sacerdoti, honorato | equo publico ab | imp(eratore) Antonino Aug(usto) | Pio p(atre) p(atriae), | adlecto in ordinem | decurionum Puteolanor(um), aedili: | M(arcus) Nemonius Callistus, pater, | sacerdos, remissa | collatione.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. C. n. 1575. Lapis C. VI n. 405 (*Romae*) est item *Iovi optimo maximo Damasceno* dicatus.

1116. (6304). — [*Iovi Dolicheno?*, *conservatori d(ominorum)*] n(ostrorum) Aug(ustorum) sacr(um). | Marcus Barsemias, sacerdos | Dolicheni, | posuit.

Tarracinae (*Terracina*).

1117. (1577). — Iulius | sub sacerdote Antipatro I(ovi) o(ptimo) m(aximo) Do|l(icheno), | Iulius Antiochus filia p(ondo) I arg(enti) d(onum) d(edit). | Antonius Domitianus filia p(ondo) I arg(enti) d(onum) d(edit). | Iulius Ianuarius filia p(ondo) IS arg(enti) d(onum) d(edit). Antonius | Valens filia p(ondo) I arg(enti) d(onum) d(edit).

Puteolis (*Pozzuoli*). — Non intellegimus. Nota inscriptionem in uno libro manuscripto tradi.

1118. (1578). — Ex iusso I(ovis) o(ptimi) m(aximi) Heiio|politani (*sic*) (a) Au|r(elio) Tileodo|ro, sacerdoti, filio, curator(i) | templi Geremeilensium, | adampliante donis tor|quem et velum sac(erdotes) | fi (= *et?*) lucophori de suo posuerunt, | curante Acilio Secundo Tro|to|mias !!!!

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) cfr. Roscher 1 p. 1991. — « De Geremeliensibus sive Geremellensibus egit Gildemeister, *Zeitschrift der deutschen morgenland. Gesellschaft* 23 (1869) p. 153. Mancinius nuper legens *Geremellensibus* cogitavit de civibus oppidi Germe Galatiae forma deminutiva, quod tum admittam, cum probaverim Puteolanos Romae degentes appellatos esse Puteolanellenses. Sane cum nescire praestet quam ariolari, nos et talia mittimus et *sacerdotes et lucophoros* (ita enim videtur in lapide esse) satis habemus significare non esse daduchos » Mommsen.

1119. (Kaibel 701). — Γάιος Ἰούλιος Ἡφαιστίωνος | υἱὸς Ἡφαιστίων ἱερατεύσας τοῦ πολιτεύματος τῶν Φρυ|γῶν ἀνέθηκε Δία Φρύγιον | L κζ' Καίσαρ(ος) Φαρμου(θὶ) Σεβαστῇ [= *Caius Iulius Hephaestionis filius, Hephaestion, sacerdotio functus civitatis Phrygum, Iovi Phrygio dedicavit anno Caesaris XXVII*, (a) *mensis Pharmuthi die Augusta* (b)].

Pompeiis. — Cfr Frantz *CIGr.* 5866 add. — (a) a. u. c. 751. — (b) Σεβαστῇ primus quisque dies mensium erat. Cf. Usener *Bull. d. Inst.* 1874 p. 73 39.

1120. (6641). — [*Sacrum I*]ovi | [*pu*]rgatori.

Antii (*Porto d'Anzio*).

1121. (5904). — [*C(aius)*] *Val*[erius] Pr.... [*aedem* | *Io*]vis Statoris .... | sua pecunia fa[*ciendam cur(avit)*] | et locum perm[*issu*] *Valeri*[ae C(ai) f(iliae) Curti-

lia[*nae*] .... | patronae s[*anctissimae*] | precario in quo cultores (a) vesce[*rentur impetravit*] | ....

Anagniae (*Anagni*). — Tractavit Henzen *Bull. d. Inst.* 1866 p. 147. — (a) Iovis Statoris?

1122. (3337). — Iovi | Strigano (a) | L(ucius) Varenius Rufus, | tr(ierarcha).

Miseri. — (a) « Confer n. 3495, ubi STRIG. officium navale legitur » MOMMSEN.

1123. (3806). — Iovi | Vesuvio | sac(rum) | d(onum) d(edit).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*)

1124. (5575). — .... us Cn(aei) f(ilius), C(aius) Opi .... us C(ai) f(ilius) a[*ede*]m Iov(i), Iun(oni), [*Min*(*ervae*) *f*(*aciundam*) *c*(*uraverunt*)].

Epistylii reliquiae. *S. Giovanni in Carico.*

1125. (3803). — [*Ti*(*berio Claudi*]o Nerone, P(ublio) Q[*uinctilio Varo co*(*n*)*s*(*ulibus*)] (a), | .... Antistio L(uci) f(ilio) Campano (duum)vir(o), Ti(berio) Pomponio, Q(uinto) Bivellio a(edilibus), | [*L*(*ucius*) *Coccei*]us C(ai) L(uci) M(arci) l(ibertus) Papa aedic(ulam) Iovi Lar(ibus) (b) ex d(ecreto) d(ecurionum).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) a. u. c. 741. — (b) cfr. quae Mommsen adnotat. — *Iovi* sunt item dicati tituli C. n. 926 (*Pompeiis*). 3081 (*Capuae*). *Iupiter* et *Iupiter Libertas* sunt praeterea infra in inscriptionibus Capuanis.

1126. (6556). — Laribus | mag(istri) d(e) s(uo) d(ederunt) M(arcus) Histumennius | M(arci) l(ibertus) Flaccus, | A(ulus) Albius (mulieris et) A(uli) l(ibertus) | Nicepor.

Velitris (*Velletri*).

1127. (5162). — Imp(eratore) Caesar(e) XII[*I*], | M(arco) Silvano co(n)s(ulibus) (a), Memor Atern(i) M(arci) ser(vus), mag(ister) (b), Lar(ibus) sac(rum) | d(e) s(uo) d(edit).

Casini (*Cassino*). — (a) a. u. c. 752. — (b) cfr. n. 1128.

1128. (5161). — Iucun[*dus*] | Titedi C(ai) ser(vus), mag(ister) (a), | aram Larib(us) d(e) s(uo) d(edit) | C(aio) Ante[*st*]io Vete[*re*], | D(ecimo) Laelio Balbo c[*o*(*n*)*s*(*ulibus*)] (b).

Casini (*Cassino*). — (a) Intellige: *Iucundus C*(*ai*) *Titedi ser*(*vus*), *mag*(*ister Larum*). — (b) a. u. c. 748.

1129. (927). — Agathemer us) | et Heracla, | mag(istri) Lar(um), | d(onum) d(ederunt).

Pompeiis.

1130. (1582). — C(aio) Caesare Aug(usti) f(ilio), L(ucio) Paullo co(n)s(ulibus) (a), | Lares Augustos | Q(uintus) Numisius Q(uinti) l(ibertus) Legio, | L(ucius) Safinius L(uci) l(ibertus) Hilarus, | Sodalis C(ai) Modi Cimbri ser(vus), Aeschinus Oclavi M(arci) ser(vus),, magistr(i) (b) de suo f(aciundos) c(uraverunt).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. p. C. 1. — (b) Larum.

1131. (8067, 12). — Philoxenus l(ibertus), | aed(ituus), L(aribus) fam(iliae) d(onum) d(edit).

In pondere.

1132. (773). — Anteros l(ibertus) Heracleo, summar(um) (a), | mag(ister), | Larib(us) et famil(iae) d(onum) d(edit).

Stabiis (*Castellammare di Stabia*). — Tractavit Avellino, *opusc.* 3, 29. — (a) partium: agitur enim de histrione. — *Lares* sunt etiam C. n. 1580 (*Puteolis*). 5667 (*Rocca d'Arce*) (cfr. infra inscriptiones Capuanas): *Lares Augusti* C. n. 1581 (*Puteolis*). 3691 (*Cumis*). 4634 (*Calibus*).

1133. (3757). — Templum hoc sacratum her[*oibus, qui*] | quod ger[*unt*] Augusti nomen, felix [*illis*] remaneat, Stirpis suae laetetur u[*t regno*] parens (a). Nam quom te, Caesar, tem[*pus*] exposcet deum Caeloque repetes sed[*em, qua*] mundum reges, | Sint hei, tua quei sorte te[*rrae*] huic imperent (b) | Regântque nos felicibu[*s*] | voteis sueis. |

L(ucius) Aurelius L(uci) f(ilius) Pal(a-

tina) Rufu[*s*] primopilaris l[*eg*(*ionis*)?] XVI, militans st.... | imp(eratoris) Caesaris .... | ....

Acerri (*Acerra*). — « Post curas Hauptii (apud Nissenum, *Hermes* 1 p. 152) et Buecheleri (*Anthol. spec.* I n. 2, item in litteris ad me datis) aliorumque peritorum virorum nihilominus in tribus primis versibus adhuc parum constat quomodo hiatus non magni explendi sint. Equidem satis habui adscribere adhuc inventa aut certa aut certe tolerabilia, addens mihi quidem agi videri de aedicula Laribus (= ἥρωσι, cfr. Dion. 4, 14 et gloss. Cyrill.: *Lares* ἥρωες) Augustis ita dedicata, ut sub eorum imaginibus C. et L. Caesares colerentur » MOMMSEN. — (a) « Ut parens laetetur regno suorum filiorum » COCEVA. — (b) « Quum enim Caesar mortuus erit et mundi imperium obtinuerit in caelo, hi sua vice imperent huic terrae, etc. » COCEVA.

1134. (5045). — [*Se*]cundio Numisiae L(uci) [*f*(*iliae*)] Priscae (a) | Liberi aedem a fundamentis | fecit cic cum (b) Deane posuitq(ue).

Atinae. — (a) servus. — (b) *signum ?*

1135. (6435). — Libero | Aug(usto) sacr(um). | Alfius Pro|tus, sac(erdos), | et Lucilius | Martensis | pat. (a) sig(num) Lib(eri) | d(ei) posuer(unt). | Mol(lius) Neoesius (b) et | Aur(elius) Sabinus basem d(onum) d(ederunt).

Priverni (*Piperno vecchio*). — (a) *pat(er)?*, sacerdos dei Liberi — (b) cfr. laterculum cohortis XII urbanae C. VI n. 3886 II 36: *C. Mollius C. f. Ofen tina) Noetus Priverno*).

1136. (1583). | Libero patri | sacrum. T(iti duo) Flavii Ecle ctianus (a) et Olym|pianus fil(ius) eius, | sacerdotes orgiophantae (b).

Puteolis (*Puzzuoli*). — (a) cfr. n. 1137. 1138. — (b) Est antistes mysteriorum.

1137. (1584). — Libero patri sa crum XX annale (a) | T(iti) Fl(avii) Eglectiani sacerd(otis), | Aur(elius) Aug(usti) lib(ertus) Draco, | parastata (b), consacravit.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) i. e. Vicennale: quod ad taurobolia ducere notat Mommsen. — (b) παραστάτης, orgiophantae adiutor. Cfr. n. 1136.

1138. (1585). — .... [*Imp*(*eratorum*) *Caes*(*arum*) *L*(*ucii*) *Septimii Severi* | *P*]ertinacis Aug(usti) et [*M*(*arci*) *Aureli Anto*]nini Pii Aug(usti) et P(ublii) Sept[*imi Gelae, nobi*]lissimi Caes(aris) et Juli[*ae Domnae, mat*(*ris*) *Aug*(*ustorum*)] et kastrorum, Stla[*ccia*] .... | sacerdos Cererum (a) introit[*us* (b) *causa*] .... | thiaso (c) Placidiano donavit, ... | Elavio (*sic* = *Flavio*) T(iti) f(ilio) Eclectiano, sace[*rdote*] (c) .... | ....t Stlacciis Sotere et Repar....

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Birt in Roscher 1 p. 866. — (b) i. e. in thiasum Placidianum, quod collegium quoddam bacchicum est. — (c) Liberis patris.

1139. (6510). — Libero patri | spira( ) Ulubrana (a) | d(e) s(ua) p(ecunia) f(ecit).

Corae (*Cori*). — (a) cfr. n. 9. — (b) Ad urbem Ulubras spectat. — *Liber pater* occurrit etiam in titulo Puteolano C. n. 1586.

1140. (5046). — Marti sive | Numiterno (a) | Achilles Aug(usti) lib(ertus), | proc(urator) et Ulpia Nice | eiu[*s*] d(onum) d(ederunt) | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Atinae (*Atina*). — (a) Est fortasse conferendus deus *Numisius Martius* lapidum urbanorum C. VI n. 476 et *Not. d. scavi* 1890 p. 10.

1141. (3810). — Virianus Amplia[*t*]us, archigallus (a), M(atri) d(eum).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) cfr. De Ruggiero 1 p. 641.

1142. (6423). — D. d. (a) | Matri deum M(arcus) Agileius Faustus, | Agil[*e*]ia Paezusa, Agile[*ia*] | Praetoria porticum | et cubiculum d(e) s(ua) p(ecunia) p(osuerunt).

Circeiis (*Paola*). — (a) Quid subsit non intellegitur.

1143. (1587). — Matri | Magenae (a) | d(onum) d(edit) l(ibens) m(erito). || *Ab altera parte:* Ascelapiades (b).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) i. e. Magnae. — (b) i. e. Asclepiades.

1144. (1635). — [*Vitras*]ia T(iti) f(ilia) Faus[*tina*] | P[*l*]olionis, co(n)s(ulis) (a), pon[*tif*(*icis*) *f*(*ilia*), *Matri*] magnae sua pecu[*nia fecit*].

Calibus (*Calvi Risorta*). — (a) Consul primum sub Pio, iterum a. 176. Vitrasia Faustina filia, quae Mommseno hic magis intelligenda videtur

quam uxor Annia Faustina, a Commodo interfecta est. Notabile est eam *Titi filiam*, deinde *Pollionis filiam* dici. Cfr. quae M. adnotat.

1145. (4829). — Matri deum optimae maxim(ae) | sacra taurobol[i] (a) | l(ibens) m(erito) f(ecit) Sabidia [*T(iti) f(ilia)*] Cornelia.

Rufris (ad *Presenzano*). — Cfr. titulum Venafranum (C. X 4844): *M(atri) d(eum) d onum) d edit) Sabidia T(iti) f(ilia) Cornelia Caeponis.* — (a) De tauroboliis multi egerunt, nuperrime Espérandieu in libro suo, *Inscriptions antiques de Lectoure* p. 94 sqq.

1146. (4726). — Munatia | Reddita, sa|cerd(os quindecim)vir(alis) (a), | taurobo|l(ium) | fecit | XII kal(endas) Dec(embres) | Glabrione (iterum) co(n)s(ule) (b).

In agro Falerno. — (a) Cf. C. n. 3648. De collegio quindecemvirum cultui Matris magnae addicto vide praesertim Boissieu, *Inscr. de Lyon* p. 24. — (b) a. 186.

1147. (6075). — Imp(eratore) Gordiano (iterum) | Aug(usto) et Pompeiano co(n)s(ulibus) (a), | Helvia Stephanis, | sacerdos M(atris) M(agnae) I(daeae), | taurobolium.

Formiis (*Formia*). — (a) a. 241.

1148. (EE. 455). — .... sacerdos | [*M*]a|tris deum | .... hamas (a) condidit (b). |

Literni (ad lacum *di Patria*). — (a) Nomen est: [*At*]*hamas* vel simile. — (b) Supplendum esse *vires* notat Hirschfeld, et ad taurobolium refert. — *Mater deum* occurrit etiam in lapide C. n. 3809 (*Capuae*).

1149. (6511). — Cervaria Sp(uri) f(ilia) Fortunata, | magistra, | Matri Matutae | d(onum) d(edit).

Corae (*Cori*).

1150. (8416). — Matri [*Ma*]tutae | Magia Prisca | signum Iovis | d(onum) d(edit).

Corae (*Cori*).

1151. (3811 add.). — Mefit(um) sacra.

In tegulis ad montem Tifata rep. — « Videntur, Mefites hic nominari numero plurali ad exemplum Nympharum. Genetivus fortasse inde explicatur, quod tegula est, ut non significetur dedicatio Mefitibus facta, sed rem sacram in dearum patrimonio esse » Mommsen. — *Mefiti* dicatus est titulus C. n. 5047 (*Atinae*).

1152. (6512). — Magistri Ment(is) (a) | signum dant | .... Furius S(exti) f(ilius) Vir.... | Q(uintus) Vibius Q(uinti) l(ibertus) Sabb.... | .... Pollius L(uci) l(ibertus) Hilar(us), | [*E*]ro[*s*](?) Publil(i). L(ucius) Publilius Pompon(ius) | ludos scaenicos fecer(unt). | Locus ex s(enatus) c(onsulto) datus.

Corae (*Cori*). — (a) Preller 2[3] p. 265 sqq.

1153. (1550). — Cn(aeus) Cornelius Cn(aei) l(ibertus) Papia, | L(ucius) Galonius L(uci) l(ibertus) Agathocl(es), | mag(istri), Bonae Menti | d(e) s(uo) (a) f(aciundum) coer(averunt).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Contra « magis puto tertiam litteram excidisse et fuisse fortasse *d e*) [*r(icanorum)*] *s(critu)* quam explicandum esse *d(e) s(uo)* » Mommsen. C. I ad n. 1237.

1154. (6514). — [*Mentei bo*]nae (a). Serveis (b) contul(erunt sestertium) | .... MMMLV, mag(istri decem) (c) | .... ded(erunt sestertium) V | .... us Saleivi P(ubli) s(ervos), leiber (d) coeravit: | ....; Timotheus Poplili (e) L(uci) M(arci) s(ervos): Anti[*ocus*] ....: us pop(uli) (f) s(ervos), leiber (d) coeravit: | ....: Petro Furi L(uci) s(ervos): Ra(?) Furi L(uci) P(ubli) C(ai) (g) s(ervos): | ....: Antiochus Utili Cn(aei) s(ervos), leiber (d) coeravit.

Corae (*Cori*). — Inscriptio priscae aetatis. — (a) Preller 2[3] p. 266. — (b) Servi, cfr. n. 1083. — (c) Magistri Mentis decem redeunt C. n. 6513. — (d) i. e. liber. — (e) i. e. Publili. — (f) i. e. servus publicus. — (g) i. e. Furiorum trium, Luci, Publii, Gai.

1155. (1589). — Merc(urio) retiari .... dan(t), mag(istri) curarun(t) Sex(tus) Calaasi(us) Sex(ti) e. (= *f(ilius)*), A(ulus) Pon(tius) L(uci) f(ilius)(?), | N(umerius) Fafini(us) N(umeri) f(ilius), A(ulus) Aem(ilius) Aem(ili) f(ilius), Cn(aeus) Atani(us) C(ai) f(ilius), L(ucius) Ponti(us) L(uci) l(ibertus) Ga.

Puteolis (*Pozzuoli*). — *Mercurius* occurrit in lapide C. n. 4743 (*Suessae*): *deus Mercurius* C. n. 1590 (*Puteolis*).

1156. (5678). — ....r um sacrum .... [*pa*]tri, Mercurio lan.... | Cilix Tulli

L(uci) s(ervus) .... | Tepa Preciae s(ervus) .... | Philotimus perfic[*iendam curavit*].

Arpini. — « Puto aediculam dedicatam esse a quattuor magistris, quorum alter ordo intercidit » MOMMSEN.

1157. (6219). — L(ucius) Aurelius | A[*p*]olaustus | pantomimus | Mem[*f*]ius | Mercurio invicto | votum solvit.

Fundis (*Fundi*). Cfr. n. 870.

1158. (6461). — Mercurio Augusto (a) | sacrum. | Sex viri Augustales (b): | M(arcus) Sextilius Cotus, | L(ucius) Quinctius Pothinus, | L(ucius) Nonius Primus, | N(umerius) Aninius Dio, | M(arcus) Ampius Urbanus, | C(aius) Tullius Menander | d(e) s(ua) p(ecunia) f(ecerunt).

Setiae (*Sezze*). — (a) Estne Augustus ipse? Cfr. Horat. 1, 2, 43. — (b) Premerstein in De Ruggiero 1 p. 829.

1159-1163. — *Inscriptiones ministrorum Mercuri Maiae, postea Augusti.*

Quotannis Pompeiis creabantur quaterni ministri, sive servi, sive libertini, Augusto et vivo et mortuo colendo: ministri appellabantur, vel *ministri Mercurii Maiae, ministri Augusti Mercurii Maiae, ministri Augusti.* De his et de donariis eorum cfr. C. p. 109. — De duoviris u. a. s. p. p. cfr. n. 1024.

1159. (884). — P(ublius) Stallius Agatho, | minister, d(ecreto) d(ecurionum), | imp(eratore) Caesare (nonum), | M(arco) Silano co(n)s(ulibus) (a). | [*No*]vatum P(ublio) Alfeno, | P(ublio) Vinicio co(n)s(ulibus) (b), | iussu | M(arci) Pomponi Marcelli, | L(uci) Valeri Flacci d(uo) v(irum) i(ure) d(icundo), | L(uci) Obelli Lucretiani, | A(*uli*) *Perenni Merullini* | d(uo) v(irum) u. a. s. p. p(rocurandis).

(a) a. u. C. 729. — (b) a. p. C. 2.

1160. (885). — [*M*(*arcus*) *S*]ittius M(arci) l(ibertus) | Papia | [*M*]ercurio Maiae | [s]acrum ex d(ecreto) d(ecurionum), | iussu | M(arci) Melsoni A(uli) f(ili) iter(um), P(ubli) Rogi P(ubli) f(ili) Vari, | d(uo) v(irum) i(ure) d(icundo), | N(umeri) Pacci N(umeri) f(ili) Chilonis, | M(arci) Ninni M(arci) f(ili) Pollion(is), | d(uo) v(irum) u. a. s. p. p(rocurandis), | [*M*(*arco*) *Cra*]sso, Cn(aeo) Lentulo | [*co*(*n*)]s(ulibus) (a).

(a) a. 740. — Similis est titulus C. n. 886.

1161. (888). — Gratus Arri, | Messius Arrius | Inventus, | Memor Istacidi | [*mi*]n(istri) Aug(usti), Merc(urii), Mai(ae), | [*ex*] d(ecreto) d(ecurionum), iussu | .... Marcel | ....

1162. (890). — A(ulus) Veius Phylax, N(umerius) Popidius Moschus, | T(itus) Mescinius Amphio, | Primus Arrunti M(arci) s(ervus), | min(istri) Aug(usti) ex d(ecreto) d(ecurionum), iussu | M(arci) Holconi Rufi (quartum), | A(uli) Clodi Flacci (tertium), | d(uo) v(irum) i(ure) d(icundo), | P(ubli) Caeseti Postumi, | N(umeri) Tintiri Rufi, | [*d*(*uo*)]v(irum) u. a. s. p. p(rocurandis), | (*imp*(*eratore*) *Caesare* (tertium decimum), | [*M*(*arco*) *Plautio Si*]lvano co(n)s(ulibus)(a).

(a) a. u. c. 752.

1163. (901). — [*Phroni*]mus Messi Fausti, | [*Pl*]acidus Vei Frontonis, | A(ulus) Arellius Graecus, | min(istri) Aug(usti), ex d(ecreto) d(ecurionum), iussu [*C*(*ai*) *Caesaris*] (a), M(arci) Vesoni Marcelli, (duo)vir(um) i(ure) d(icundo), | M(arci) Lucreti Epidi Flacci, | praefecti (b), L(uci) Albuci, D(ecimi) Lucreti, d(uo) v(i)rum u. a. s. p. p(rocurandis), Paullo Fabio, L(ucio) Vitellio | co(n)s(ulibus) (c).

(a) Nomen imperatoris erasum est. — (b) C. Caesaris, cfr. C. n. 902. — (c) a. 34.

Alia donaria exstant a. p. C. 1 (C. n. 891: *C. Caesare L. Paullo cos.*). 3 (C. n. 892: *M. Servilio, L. Aelio Lamia cos.*). 4 (C. n. 893: [*Sex. Ae*]*lio,* [*C. S*]*entio cos.*). 14 (C. n. 894: *Sex.* [*Pom*]*peio, Sex. Appul*[*eio cos.*). 23 (C. n. 895: *C. Asinio, C. Antistio cos.*). 26 (C. n. 896: *C. Calvisio, Cn.* [*Lentulo*] *cos.*). 29? (C. n. 897). 31 (C. n. 898 ubi antiquitus nomen Seiani erasum est). 32 (C. n. 899: *Cn. Domitio, Camillo Arruntio cos.*). 40 (C. n. 904 = EE. 313). — V. praeterea C. n. 887. 889. 900 (cfr. adn.). 903. 905 (*Q. Sanquinio cos.*). 906 sqq.

1164. (5331). — Soli in[v]icto, comiti Aug(usti) n(ostri).

Interamnae Lirenati (prope *S. Giorgio a Liri*.

1165. (1591). — Soli | invicto, | gen(io) col(oniae), | Cl(audius) Aurel(ius) | Rufinus | cum coniuge et | filio | d(onum) dedit).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1166. (1479). — Omnipotenti deo Mitrhae Appius Claudius Tarronius Dexter, v(ir) c(larissimus), dicat.

Neapoli (*Napoli*). — *Mithrae* dicatus est lapis C. n. 655 (*Velitris*); Ἡλίῳ Μίθρᾳ ἀνικήτῳ Kaibel 891 (in insula Aenaria).

1167. (4845 = 1408). — Nemesi sanct(ae) | sacr(um). | Q(uintus) Pont(ius) Eu(sche)mus v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito).

Venafri (*Venafro*).

1168. (3812). — Δεσποίνῃ Νεμέσει | καὶ συννάοισι θεοῖσιν | Ἀρριανὸς βωμὸν τόνδε καθειδρύσατο. | Iustitiae Nemesi Fatisquam voverat aram | Numina sancta colens, Cammarius posuit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — « Nota hominem in Graeco epigrammate iusto cognomine usum esse, in Latino signo » Mommsen.

1169. (6642). — Ara Neptuni. || *In aversa:* Ara | Neptuni.

Antii (*Porto d'Anzio*). — Cfr. n. 1199. 1201.

1170. (3813). — Neptuno | sacrum. | !!!! | !!!! | !!us | votum in Siculo fretu (*sic*) | susceptum solvit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — *Neptuno* dicatus est titulus C. n. 8157 (*Pompeis*).

1171. (3814). — Numini Augu[*st.*] .... | (Gai duo) Vesi For[*tunatus et* ....] | cum aedicul....

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1172. (5163). — Nymphis aeternis (") sacrum. | Ti(berius) Cl(audius) Praec(ilius) Ligar(ius) | Magonianus per | Praecilium Zoticum | patrem aqua(m) induxit.

Casini (*Cassino*). — Mommsen confert Silium 12, 527: *Nymphis habitata Casinas rura.* — ("), Hic tantum Nymphae aeternae dicuntur.

1173. (4734, cfr. EE. 8, 561). — Nymphis sanct(is) novis repertis | in villam Surdinianam Amempti | Caes(aris) l(iberti) et Orchiviae Phoebes et Rhodini lib(ertae) eorum (") deduct(is) ad eam villam, quae et ipsae maiestati suae se edederunt, (') imp(eratore) Caesare Vespasiano (tertium), M(arco) Cocceio Nerva co(n)s(ulibus) (").

Sinuessae (*Mondragone*). — Agitur de aquis novis. — (") cura? — (') « Intelligendum putamus *quae Nymphae ipsae se edederunt maiestati suae*, scilicet *ad augendam maiestatem villae* » Coceva. — (") a. 71. — *Nymphis* sunt item dicati tituli C. n. 1592 (*Puteolis*). 5905 (*Anagniae*).

1174. (6786). — Apollini et Nymphis Nitrodibus | C(aius) Metilius Alcimus v(otum) s(olvit) l(ibens) a(nimo).

In Aenaria insula (*Ischia*, « in loco adhuc dicto *Nitroli* in valle Foriae prope Serraram, ubi thermae sunt »).

1175. (6787). — Argenne Poppaeae Augustae Augusti liberta (") | Apollini et Nymphis v(oto) l(ibens) d(edit).

In Aenaria insula (*Ischia*). — (") i. e. Argenne, liberta Poppaeae Augustae, uxoris Augusti.

1176. (6789). — ....vius Leitus Nymphis | Nitrodis | vot(um) sol(vit) l(ibens) ani(mo).

In Aenaria insula (*Ischia*).

1177. (6790). — Folia Herois Nymphis Nitrodiaes (") d(onum) d(edit), curavit M(arcus) Ud.... | Diomedes (').

In Aenaria insula (*Ischia*). — (") i. e. Νιτρωδίαις. — (') vel *M. V(alerius?) Diomedes*.

1178. (6792). — Aur(elius) Mon nus (*sic*) c um suis. || Num.... Fab us d(onum) d(edit) cu m suis a lumnis.

In Aenaria insula (*Ischia*).

1179. (6797). — L(ucius) Rantius L(uci) f(ilius) Tro(mentina) Lumphieis (*sic*). Λεύκιος Ῥάντιος Λευκίου υἱὸς Νύμφαις. | *In latere:* Lum....

In Aenaria insula (*Ischia*). — Cfr. Wordsworth, *Fragments* p. 239. 491.

1180. (Kaibel 892). — Μ[έ]νιππος ἰατρὸς Ὑπαλπῖνος Νύμφαις | Νιτρώδεσι καὶ Ἀπόλλωνι ε[ὐ]χὴν ἀνέθηκεν [= *Menippus medicus Subalpinus Nymphis Nitrodibus et Apollini votum solvit libens merito*].

In Aenaria insula (*Ischia*). — « Menippum putat Mommsenus certa sede nulla per Transpadanam artem exercuisse; nam loci indicationem (Ὑπαλπῖνος) neque origini neque domicilio enuntiando aptam esse » Kaibel. — *Apollini et Nymphis* dicatus est titulus C. n. *Nymphis* C. n. 6793. 6794 add. 6795. 6798, *Nymphabus* C. n. 6799. *Lymphis* C. n. 6791. 6796, omnes in insula Aenaria reperti.

1181. (IV 815). — L[*y*]mpas Romaneses.

Titulus pictus Pompeianus. — Sic coniecit Mommsen qui ad Genium balneorum ad morem urbanum institutorum rettulit.

1182. (1557). — T(itus) Vestorius Zelotus post adsignationem aedis Fortunae | signum Pantheum sua | pecunia d(onum) d(edit).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1183. (5164). — Dis | Penat(ibus) sacrum).

Casini (*Cassino*).

Plutoni dedicationem loco *Dis Manibus* v. infra in sepulchralibus (C. n. 3815).

1184. (6305). — Romae et Augusto Caesari (^a^) Divi [*f*(*ilio*)] | A(ulus) Aemilias A(uli) f(ilius) (^b^) ex pecunia sua f(aciendum c(uravit).

Tarracinae (*Terracina*). — (^a^) « Augustus Caesar pro solito Caesare Augusto ibi ponitur, ubi numen magis intellegitur quam princeps, maxime in templis ei vivo consecratis » Mommsen. — (^b^) cfr. C. n. 6306.

1185. (6485). — Aedem Ro[*mae et*] Augu[*sti*], ordo Ulu[*b*]ra[*nus decr*(*eto*)] suo ex pecun[*ia publ*(*ica*)] | vetustate d[*i*]*lapsam* | a fundamenti[*s restituit*] | C(aio) Serio Augurin[*o*], C(aio) Trebio Sergian[*o co*]*n*s(*ulibus*) (^a^).

Ulubris prope *Cisterna di Roma*. — (^a^) a. 132?

1186. (5821). — Saluti publicae | sacrum. | .... Quintius C(ai) f(ilius) | [*Pa*]latina | Cestianus | Ducenius | Proculus.

Ferentini (*Ferentino*). — *Salus* occurrit etiam in titulis C. n. 6307 (*Tarracinae*). 8167 aut. (*Herculanei*): *Salutei sacrum* legitur in inscriptione parietina Pompeiis et *Salutis* in pictura arae Salutis item Pompeiana (*Not. scavi* 1891 p. 265).

1187. (1480). — P(ublius) Mevius Eutychus | aediculam rest(ituit) | Sebetho.

Neapoli (*Napoli*). — Cfr. Beloch, *Campanien*, p. 52 et quae de nomine fluminis Sebethi exposuit Mommsen in nota.

1188. (1594). — Voto suscepto pro salute | imp(eratoris) Caes(aris) M(arci) Aurelii Antonini | Aug(usti) Pii Felicis (^a^). Sex(tus) Pompeius Primiti(v)us, cum M(arco) Virofurcio fil(io) | columnas cum epist[*y*]lio | deo [*m*]ag[*n*]o Serapi | [*id e*]*m*[*q*(*ue*)] introitum exornaverunt.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^a^) i. e. Caracallae.

1189. (1593). — .... [*H*]erennius M(arci) f(ilius) | [*Cl*]aud(ia) Priscus, | [*p*]rimipilaris leg(ionis) II Tr(aianae) | [*F*]ortis, patronus municip(i), | voto suscepto, domino | Sarapidi d(onum) d(edit).

Puteoli (*Pozzuoli*). — *Serapidi* dicatus est lapis C. n. 5780 (*Cereatis Marianis*).

1190 (Not. scavi 1891 p. 167). — Ἐπὶ [ὑ]πάτων Λουκίου καὶ Σε... | καὶ Τυρίοις (^a^) (ἔτους) σδ (^b^), [μ]ηνὸς Ἀρ[τεμ]ισίου ια (^c^), κατέπ[λ]ευσεν (^d^) ἀπὸ] Τύρου εἰς Ποτιόλοις (*sic*), θεὸ[ν] δ' Ἡλ[ι]οσαρέπτην (^e^) ἐν[?] ἤγαγεν .... | ηλει.... κατεπιτο .... (^f^) | Pro sal(ute) imp(eratoris) Domitiani .... | C. ....

Puteolis (*Pozzuoli*). — Edidit et illustravit Halbherr. — (^a^) Ῥωμαίοις intellige in indicatione consulum. — (^b^) a. 204 aerae Tyriae. — (^c^) die XI mensis Tyrii Artemisii. — (^d^) Parte superiore, quae deest, indicabatur quis profectus esset. — (^e^) Deus Helioserapis occurrit in lampade apud Puteolos rep.: Εὔπλοια et Λάβε με τὸν Ἡλιοσέραπιν et in nummo Domitiani: Ἥλιος Σάραπις λ = ἔτους ιγ cfr. Drexler in Roscher 1 p. 2025. — (^f^) « κατ' ἐπιτο[λήν?] » Halbherr.

1191. (1409). — Communis, C(ai) Pe-

troni | saltuarius, votum | Silvano solvit libe(n)s merito.

Herculanei (*Resina*).

1192. (EE. 591). — Silvano | sacr(um) | cap(u)lator(es).

Casini (*Cassino*).

1193. (6558). — Silvanum sacrum. | Aediculam fecit | a no[v]o | P(ublius) Maianus (= Maianius) Ianuarius.

Velitris (*Velletri*).

1194. (1114). — Silvano sacr(um). | M(arcus) Vicirius Rufus v(otum) s(olvit). | Quod licuit Iunianos | reparare Penates, Quodque tibi vovi posui de | marmore signum.

Abellini (*Atripalda* prope *Avellino*).

1195. (8217). — Silvano sac[*r*(*um*)]. Ursulus vil(icus) Dian[*ae*] (*a*) | et candidati (*b*) | Threptus, Trophi[*mus*], | Alcides, Euty-ch[*us*], | Sumphor(us), Herme[*s*], C... mus, Faustus | ex viso.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (*a*) Tifatinae. — (*b*) cf. De Ruggiero 2 pag. 79.

1196. (5709). — Cultores | Silvani | cur(ante) M(arco) | Albio [*H*]iero.

(5710). — L(ucius) Sabidius M(arci) f(ilius) Mor.... (*a*) | d(onum) d(edit).

Sorae in rupe incisae. — (*a*) « Fortasse pro *Mor* incidi debuit *Rom* » MOMMSEN. — *Silvano* dicati sunt tituli C. n. 5962 (*Signiae*), 5999 (*Minturnis*): *signum Silvani* occurrit in C. n. 6308 (*Tarracinae*).

1197. (6645). — .... des Aug(usti) l(ibertus) .... | quinquennalis | .... culterum Spei Augustae, | Augustalis, | [*Spe*]i Augustae d(onum) d(edit).

Antii (*Porto d'Anzio*).

1198. (6643). — Ara Tranquillitatis. *In aversa:* Ara | Tranquillita(tis).

Antii (*Porto d'Anzio*). — Cfr. n. 1170. 1201.

1199. (4846). — Tempestati | sacr(um).

Venafri (*Venafro*).

1200. (6644). — Ara Ventorum. || *In aversa:* Ara | Ventorum.

Antii (*Porto d'Anzio*). — Cfr. n. 1170. 1199. — *Venti* occurrunt fortasse etiam C. n. 6646 (*Antii*).

1201. (Kaibel 889). — Ἰουνίωρος. | Ἀκταῖς τὴν ὅμορον Σινοητίσιν Ἀφρογένειαν, | Ξεῖνε, πάλιν πελάγους βλέψον ἀνερχομένην· | Ναοί μοι στίλβουσιν ὑπ' ἠόνος, ἥν ποτε κόλποις | Δρούσου καὶ γαμετῆς θρέψεν ἄθυρμα δόμος. | Ἐκ δὲ τρόπων πειθώ τε καὶ εἵμερον ἔσπασε κείνης | Πᾶς τόπος, εἰς ἱλαρὴν ἄρτιο[ς] εὐφροσύνην· | Βάκχου γὰρ κλισίαις με συνέστιον ἐστεφάνωσεν, | Εἰς ἐμὲ τὸν κυλίκων ὄγκον ἐφελκομένη. | Πηγαὶ δ' αὖ περὶ πέζαν ἀναβλύζουσι λοετρῶν, | Παῖς ἐμὸς ἃς καίει σὺν πυρὶ νηχόμενος. | Μή με μάτην, ξεῖνοι, παροδεύετε, γειτνιόωσαν | Πόντῳ καὶ Νύμφαις Κύπριδα καὶ Βρομίῳ.

Sinuessae (*Mondragone*). — Cfr. Visconti, *Op. varie* II p. 71 et Kaibel *Epigr.* 810, cuius verbis utimur. — Iunior est nomen poetae. v. 3 sq: .... (fuit sub statua Veneris), quam Drusus Antoniaque (dive Drusus Tib. f. et Livia) antea in cubiculo positam iam Sinuessae inter mare balnea tabernas posuerunt in publico. — v. 5: ex Antoniae moribus Sinuessa Suadam Cupidinemque traxit (qui et Venerem comitantur) idoneusque sic locus factus est ad omnem hilaritatem. — v. 7: Βάκχου κλισίαις: Bacchi sedibus (= tab. vinarias) me vicinam posuit eoque effecit, ut iam potatores gravia pocula mihi obferant et propinent. — v. 10: thermas. Fuit ad fontem posita statua Venerisque ad pedes Amor exsculptus facem ardentem undis admovens: pulcre autem puerulus sic aquam calefacere cogitatur balneisque aptam reddere. — V. 11 sq.: subsistite viatores fruituri quae ab mari, ab fonte, a Baccho vobis bona parata sunt.

1202. (5166). — .... Stati | .... f(ilius) Caesi | .... lani | .... [*C*]n(aei) Numisi (*a*) [*in*] Veneris | [*hon*]orem d(e) s(ua) p(ecunia) fecit | [*lo*]co precar(io).

Casini (*Cassino*). — (*a*) Nomina incerta sunt.

1203. (4570). — Veneri [*f*]elici (*a*). | P(ublius) Serviliu[*s*] P(ubli) f(ilio) Fal(erna) Apri[*l*]is, (duum)vir q(uin)q(uennalis), q(uaestor) r(ei) p(ublicae). | q(uaestor) pec(uniae) alime[*n*]t(orum) (*b*) p(ublicorum), pa-t(ronus) munic[*i*]pi Caiatinorum, | cur(a-

tor) ka[l]end(ari) (c) reip(ublicae) e[i]usdem, | pecunia [s]ua fecit.

Caiatiae (*Caiazzo*). — (a) Preller I³ p. 448. — (b) De Ruggiero I p. 407. — (c) Kübler in De Ruggiero 2 p. 25 sqq.

1204. (8042, ¹). — Venerus (a) Heruc(inae) (b).

In tegula Puteolis (*Pozzuoli*) rep. — (a) Antiqua est genetivi terminatio. — (b) Preller I³ p. 438.

1205. (3692). — Veneri probae sanctiss(imae) sacr(um). | Ti(berius) Claudius Marcion.]

[S]alve mille animarum inlustricenare opus salve [P]ulchri oneris portatrix (a) in ixuperabile donum. | Rerum humanarum divinarumque magistra, | Satrix, servatrix, amatrix, sacrificatrix, | salve mille animarum inlustricenare opus salve.

Cumis (*Cuma*). — (a) « Quae fungeris pulchro officio » Cocxeve. — *Venus* occurrit in titulis C. n. 1595 (*Puteolis*), 5165. 5167 (*Casini*); *Venerem Iovian* v. infra in Capuanis.

1206. (1596). — L(ucio) Iulio Ur[*so Serviano* ....] | co(n)s(ulibus) (a), III nonas) O[c](*tobres*) | ecitium (b) taurobolium] | Veneris Caelestae et Panteliu.... Herennia Fortunata inperio (*sic*) deae per Ti(beritum) Claudium Felicem sacerd(otem) | iterata est.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 134. Antiquissimum est monumentum tauroboliacum. — (b) *Aegyptium* proposuit Jablonski, *eximium* Cumont, *aegitum* (i. e. sacrificium caprae) Espérandieu (*Inscr. de Lectoure* p. 95 n. 1). Nota iam Reinesium (*Inscr.* I, 221) pro *aemobolio* in lapide C. IX 3015 *aegobolium* proposuisse.

1207. (1597). — III Non(as) Dec(embres), L(ucio) Lolliano Avito co(n)s(ule), Thalame Hosidiae Afrae | cum suis condite (a) | per Ti(berium) Cl(audium) Felicem sacerdotem.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. n. 1207. — (a) cfr n. 1148.

1208. (3816). — Victoriae Caesaris Augusti) imperatoris.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1209. (6515). — Victoriae | imp(erato)ris) Caesar(is) [*Vespa*]sian[*i Aug(usti)*] ....

Corae (*Cori*).

1210. (1237). — Vict[o]riae | Aug(ustae) Augustales.

Nolae. (*Nola*). — *Victoria Augusta* occurrit in titulo C. n. 5822 (*Ferentini*).

1211. (3823). — Sacra Cluviana.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Cfr. n. 1099. « *Sacra Cluviana* .... possunt similiter explicari, quamquam Cluviae ignobile oppidum vix huc quadrat » MOMMSEN add. ad n. 3807. Lectio haud certa est.

1212. (5388). — Aediculam et | basim .. magistrei | dant | M(anius) Pullius M(ani) f(ilius), | M(anius) Ofellius V(ibi) (a) filius), | P(ublius) Maamius P(ubli) f(ilius), P(ublius) Servius P(ubli) l(ibertus) | Triaso (*sic*), | L(ucius) Vennonius L(uci) libertus) | Prosamus.

Aquini. — (a) Praenomen rarum.

1213. (4847). — .... | Nedymi ser(vus), mag(ister), | Camill(o) Arruntio co(n)s(ule) (a), | d(onum) d(edit).

Venafri. — (a) a. 32.

1214. (6577). — M(arcus) M....lius M(arci) f(ilius), L(ucius) Turpilius L(uci) f(ilius), duomvires, (a) de senatus | sententia aedem faciendam coeraverunt eidemque probavere.

Corae (*Cori*). — (a) Magistratus Corae ante civitatem Romanam Coranis datam.

1215. (6516). — .... Augustis | ....tules (quattuor)vir i(ure) d(icundo) ae[*di*]cu-lam) | .... fecit eidemque | ....

Corae (*Cori*).

1216. (1616). — Aug(usto) sac(rum). Stactia Pol[l]ioni(s) f(ilia), qua e[t] Secundi Ephesia.

Neapoli (*Napoli*).

1217. (801). — T. D. V. S. (a) | Marcus) Fabius Secundus | permissu aedi-

l(ium) | A(uli) Hordioni Proculi, | Ti(beri) Iuli Rufi.

Pompeiis. — (a) « Quod olim adscripsi posse fortasse cogitari de explicatione ad hunc modum *Tel(luri) d(eae) r o(tum) s olvit*, id ut recte reicit Nissenus *Pomp. Stud.* p. 331, ita quod ipse defendit *Telluri Dianae Veneri sacrum* vix cuiquam probabit. Marcus Fabius Secundus nominatur inter testes apocharum aetatis Neronianae n. 23. 64. 72 » MOMMSEN.

1218. (3822). — Ser(gius) Suettius Ser(gi) l(*ibertus*)] | Cimber v(otum) s(olvit) m(erito) l(ibens) M(ercurio?) s(acrum?) L(ucius) Tampius, | (duumvir, | L(ucius) Acerratius, | aed(ilis), l(ocum) d(ederunt).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1219. (1601). — [*S*acerdos siliginiu*s*] .... ( ) Tyros m[*etropolis*] foede[*rata*] (a). | Τύρος ἱερὰ καὶ ἄσυλος κ[αὶ] αὐτόνομος μη|τρό πολις Φοινεικ[ης .... [καὶ ἄλλων] πόλεων ... | [θεῷ ἀγίῳ] .... | ...; [=

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Postea additum. « *Sacerdos Siliginius* .... putatur dictus a panibus siliginiis, Herculi oblatis, accipiendis. .... » FIORELLINI. « *Foederata* urbs Tyrus alibi quod sciam non dicitur » MOMMSEN.

1220. (1598). — .... Aug. sac(rum) .... | munera qua .... | aurum in ipsa dea uncia ...., | lunas cum gemmis unci[*arum*] .... | solem aureum | palma aurea scriptula .... | capita leonina argent[*ea*] .... | [*gr*]aphis argenti. || .... elesiae (a) | .... [*n*o]mine M(arci) Aeli | .... [*gem*]ma auro clusa | .... [*p*]ost obitum eius | .... [*fil*]i posuerunt | [*fig*]uram dominae aur(eam) l. e (b) | [*b*]ac(u)los inargentat(os) II, [*pr*o]mul*l*sidaria argentat(a) II, | [*man*]telum argentatum) unc(iarum) III | ....us Heliodorus. [10]

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) « Fortasse *Caelestiae* pro *Caelesti* » MOMMSEN. — (b) « De pondo et scriptulo accipit Visconti » MOMMSEN.

1221. (Kaibel 726). — Νυμψίου, | Τερτίου κοινὸς ὁ βωμὸς [= *Numpsii et Tertii communis ara*].

Neapoli (*Napoli*).

1222. (1599). — [*Er*]vis draco[*ne*]m C(aius) Novius | [*Her*]meros de s[*ua pe*c]unia | [*ded*]it.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1223. (5389). — ....osae lucum | ... de soua pequnia.

Aquini (*Aquino*).

1224. (6518). — Paul(a) Toutia M(arci) f(ilia) et | consuplicatrices.

Corae (*Cori*).

1225. (Kaibel 725) — Ζωΐλος Ζωΐλου Πύθια νικ[ή]σας θεοῖς [= *Zoilus Zoili filius, quod Pythia vicit, diis posuit*].

Neapoli (*Napoli*) — Cfr. n. 1045.

1226. (5906). — ...io ante aed[*em*] .... | Q(*uinto*) *Aelio Tuberone, Paull*[*o*] Fabio Max(imo) co(n)[s(*ulibus*)] (a) | ....rtius Q(uinti) f(ilius) | .... Geminus | .... s L(ucio) Abuttio Laconi ....

Anagniae (*Anagni*). — (a) a. u. c. 743.

1227. (6076). — Alexande[*r e*]x viso domna[*e*] | lib*e*(*n*)*s* [*a*]nimo | fecit.

Formiis (*Formia*). — In pariete picta colore nigro.

Inscriptiones sacrae sunt praeterea C. n. 510 (*Salerni*). 862. 863. 929. 930 (*Pompeiis*). 1197 (*Abellae*). 1602. 1605-12 (*Puteolis*). 3338 (*Miseni*: dedicavit centurio triere Mercurio). 3693 (*Cumis*). 3817-20 (*Capuae*). 4718 (*in agro Falerno*). 5048 (*Atinae*). 6301 (*Tarracinae*). 6436 (*Priverni*). 6519 (*Corae*). 6560 (*Veliris*). 6647. 6648 (*Antii*).

In inscriptionibus dialecticis Campaniae et Latii occurrit dea *Decluna* in titulo volsco (Zvetajeff *Inscriptiones* n. 47), dea Iovia (*Capuae* o. c. n. 117 = Zvetajeff *Sylloge* 36), Flora (o. c. n. 147 = 67), Ervcina (?) Herculanei: o. c. n. 140 = 60) in titulis oscis.

1228-1233. *Tabellae devotionis.*

De his tabellis v. *Rhein. Mus.* 1863 p. 559. Wordsworth *Fragments* p. 230. 486. De la Blanchère *Collections* etc. p. 57 sqq. 100 etc.

1228. (EE. 529). — Dii inferi C(aium) Babullium et fotr(icem) euis (*sic* = *eius*) Tertia(m) Salvia(m): Quartae satiavi *l* (a): recipite inferis, Dite, [*d*]omum tuam.

Calibus (*Calvi Risorta*). — In lamina plumbea. Interpretatio est Buecheleri: aliter eam intelligit Mancini *Atti della R. Acc. di arch. di*

Napoli XII, 2 p. 74. — (ᵃ) « i. e. Tertia Babullio satietatem creavit Quartae ideoque Quarta utrumque devovet » BUECHELER.

1229. (3824). — Cn(aeum) Numidium | il(l)ius(?) vita(m) valetudin(em) | quaistum ipsu(m)q(ue) | uti tabescat mor(bus) | .... C(aius) Sextiu(s) Tabsi(?) (ᵃ) | ma(n)do rogo.

In lamina plumbea ad *S. Maria Capua Vetere* rep. — Tractavit Henzen, *Bull. d. Inst.* 1866 p. 252 — (ᵃ) « Utrum sit cognomen corruptum an tabes aliquo modo invocetur, nescio » MOMMSEN.

1230. (8249). — Dii i(n)feri, vobis com(m)endo, si quic(q)ua(m) sa[n]ctitates (ᵃ) h[*a*]betes (ᵇ), ac tadro (ᶜ) Ticene (ᵈ) | Carisi, quodqu[*o*]d agat, quod incida(n)t | omnia in adversa. Dii i(n)feri, vobis | com(m)e(n)do il(l)ius mem(b)ra, colore(m), figura(m), caput, capilla (ᵉ), umbra(m), cereb[r]u(m), fru(n)te(m), supe[*rcil*]ia, os, nasu(m), me(n)tum, bucas, la[*bra*, *ve*]rba, (h)alitu(m), | col(l)u(m), iecur, umeros, cor, pulmones, i(n)testinas (ᶠ), ve(n)tre(m), brac(h)ia, digitos, manus, u(m)b(i)licu(m), visica (ᵍ), femena (ʰ).[11] | genua, crura, talos, planta(s), | tigitos (ⁱ). || Dii i(n)feri, si illa(m) videro tabesce(n)te(m), | vobis sacrificiu(m) lubens ob an(n)uversariu(m) facere dibus parentibus il(l)iu[s] voveo(?). — || .... peculiu(m) ?) ta[*be*]scas.

Minturnis (prope *Minturno*). — In tabella plumbea reperta complicata et clavo transfixa in sepulcro ex tegulis facto, cranio defuncti supposita. — (ᵃ) sanctitatis. — (ᵇ) habetis. — (ᶜ) trado. — (ᵈ) Tychenem, Tychen. — (ᵉ) capillos. — (ᶠ) intestina. — (ᵍ) vesicam. — (ʰ) femina. — (ⁱ) digitos.

1231. (1204). — Nomen delatum (ᵃ) Naebiae L(uci) l(ibertae) | Secunda(e) seive | ea alio nomini | est.

In parva lamina aerea olim plicata et clausa filo, Cumis rep. Tractavit Avellino, *Bull. Nap.* VI p. 89. — (ᵃ) vocabulum iuris peritorum, i. e. accusare.

1232. (511). — Locus capillo[ribus] (ᵃ) | expectat caput suum.

In lamina plumbea in agro Salernitano reperta. — Tractavit Garrucci, *Bull. d. Inst.* 1856 p. 28. — (ᵃ) « Nomen a *capillus*, quo significatur genus quoddam augurii stativi, quod fit cum auspicato arbor capitur, et consecratur Iovis fulguri » FORCELLINI.

1233. (Kaibel 872). — .... | .... ὀφιοφό-ρ[ι]ος(?) .... | .... | δαίμονες καὶ πνεύματα οἱ ἐν τῷ | [τό]πῳ τούτῳ θηλυκῶν καὶ ἀρρενικ[ῶν], | ἐξορκίζω ὑμᾶς τὸ ἅγιον ὄνομ[α] .... | .... (ᵃ) | .... τὸν Ἀ[ί]δ[η]ν ἀνάξω | ὁ τῶν ὅλων βασιλεύς, ἐξεγέρθητι ..... | ὁ τῶν φθιμένων βασιλεύς, ἐξα[νάστηθι] | μετὰ τῶν καταχθονίων θεῶν· ταῦτα γὰρ | γείνεται διὰ Οὐαλερίαν Κοδράτιλλαν, | ἣν ἔτεκεν Οὐαλερία Εὔνοια, ἣν ἔσπει[ρε Οὐαλέριος Μυστικός, ὡς [σ]αφῶς ἀγγέ[λλω] | πᾶσι ἐχθίστα [τὰ ὑπὸ] σκότος κατεπραγμ[έν]α](? = καταπεπραγμένα) | .... | .... διακόψ[ω(?) .... τ[ὴ]ν ὀργὴν τὴν | .... [π]αρὰ τοῖς | [.... ἐν φθι-μ]έ[νοι]ς εἰ[ς] μεῖσος, εἰς χ[ό]λον θεῶν, εἰς .... ἐλ[θ]έτω | [ἡ?] Οὐαλερία Κοδράτιλλα, ἣν ἔτεκεν | [Οὐα]λερία Εὔνοια, ἣν ἔσπειρε Οὐαλέριος | Μυστικός· μεισε[ίτω] αὐτήν, λήθην | αὐτῆς λαβέτω Βετρούβιος | Φῆλιξ, ὃν ἔτεκεν Βετρουβία Μαξίμιλ[λ]α, ὃν ἔσπειρε Βετρούβιος Εὐέλπιστος | .... Τυφῶν | .... βάρβαρα .... | .... δότε εἰς μ[ε]ῖ[σος | ἐλ-θεῖν] Βετρουβίῳ Φήλικι, ὃν ἔτεκε Βετρουβία Μαξίμιλλα, ὃν ἔσπειρε Βε[τρού]βιος Εὐέλπιστος, εἰς μεῖσος ἐλθεῖν | καὶ λήθην λαβεῖν τῶν πόθ[ω]ν(?) | Οὐαλερία[ς] Κοδρατίλλης, ἣν ἔσπειρε | Οὐα[λέριος] Μυστικός, ἣν ἔτεκεν Βαλερία [Εὔνοια, καὶ ὑ]ποκατέχετε ὑμεῖς | [αὐτὴν ταῖς ἐ]σχάταις τειμωρίαις .... ὅτι πρώτη ἠθέτησ[ε] | τὴν πίστιν *vel* τὴν φιλίαν πρὸς Φήλικα τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα .... [κ]αὶ ἀκού[σ]ατε (*vel* ἀκού[ε]τε) .... [= .... *daemones et animae mulierum et virorum huius loci, exorcizo vos sacrum nomen .... Orcum qualiam: universi rex expergiscatur ...., mortuorum rex surgat cum deis inferis: hoc enim accidit Valeriae Quadratillae causa, quam genuit Valeria Eunoia, quam sevit Valerius Mysticus, ut clare nuntio omnibus inimicissima in tenebris facta*(?) .... *discindam*(?) .... *iram* .... *in odium, in iram deorum* .... *veniat Valeria Quadratilla, quam genuit Valeria Eunoia, quam sevit Valerius Mysticus; oderit illam, obliviscatur illius Vibrurius Felix*.

quem genuit Vitruria Maximilla, quem servit Vitrurius Euelpistus .... date ut in odium incidat Vitrucii Felicis, quem genuit Vitruria Maximilla, quem servit Vitrurius Euelpistus, in odium et oblivionem incidat cupidinum(?) Valeriae Quadratillae, quam servit Valerius Mysticus, quam genuit Valeria Eunoia et afficite vos illam maximis poenis ... quod prima fidem Felici ipsius viro violavit ....].

Cumis (*Cuma*). — Cfr. Frantz CIG. 5858 cfr. p. 1259 et Henzen *Ann. d. Inst.* 1846 p. 203 sq. — (¹) Hic sunt nomina deorum graeca et barbara, inter quae agnoscuntur fortasse Ἑρμῆς, Ἰάω, Βεζεβυθ et Ἄνουβις. — Item Cumis rep. est tabella devotionis C. n. 8214. Capuae rep. sunt tabellae oscae Zvetajeff, *Inscriptiones* n. 128. 129 (= Zvet. *Syll.* n. 49. 50).

II. — Inscriptiones Augustorum domusque Augustae.

1234. (IV 1849 *a*). — Caesar dictator.

Pompeiis. — Inscriptio graphio incisa.

1235. (1411). — Divo Iulio | Augustales (¹).

Herculanei (*Resina*). — (¹) cfr. v. Premerstein in De Ruggiero I p. 834. 843. — Herculanei est item rep. titulus divo Iulio ab Herculanensibus dicatus C. n. 1410.

1236. (512). — Divo Iulio | civit(as) Zmyrnaeorum.

Salerni (*Salerno*). — Estne origine Smyrnaea?

1237. (3826). — Imp(eratori) Caesari Divi [f(ilio)], | imp(eratori) sextum (¹), co(n)s(uli) tertium, | [pa]trono d(e) c(onscriptorum) [d(ecreto)].

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (¹) a. 723 post pugnam Actiacam.

1238. (4830). — Imp(eratori) Caesar[i], Divi f(ilio), | co(n)s(uli) quintum (¹), imp(eratori) sextum, | Rufrani vicani, q[uorum] | aedificia sunt (²).

Rufris (prope *Presenzano*). — (¹) a. u. c. 725. — (²) « Rufrani cum adiungant quorum aedificia sunt, hoc videntur dicere se licet vicanos rem publicam habere et praedia quasi publica » MOMMSEN p. 475. — Plane similis est titulus *M(arco) Agrippae L(ucii) f(ilio), patrono,* dicatus.

1239. (5169). — Imp(eratori) Caesari, Divi f(ilio) | Augusto, | co(n)s(uli) undecimum) (¹), imp(eratori) VII[I] (²), | tribunic(ia) potesta[te] .... | P(ublius) Rubrius M(arci) f(ilius) Mae(cia) Barba[tus] (³)

Casini (*Cassino*). — (¹) Consul XI fuit Augustus a. 731. — (²) Potest fuisse VIII aut VIIII. — (³) Eum praefectum Aegypti fuisse a. 741 2 C. III n. 6588 notat Dessau (*Insc.* n. 87).

1240. (4637). — [*Imp(eratori)*] *Caesari* | *Divi f(ilio)* August[o] .... | *pon*[t]if(ici) max.... | *tr(ibunicia)* *po*testate tertia decima (¹) ex s(enatus) c(onsulto).

Calibus (*Calvi Risorta*). — (¹) a. 24 i.

1241. (931). — Imp(eratori) Caesari, [*Divi f(ilio)*] Augusto, | *imperatori* (tertium decimum), trib(unicia) p*otestate* *quinta decima* (¹) patri p*atriae, consuli undecimum*).

Pompeiis. — (¹) a. 745 6.

1242. (842). — [*Imp(eratori)*] *Caesari* Augusto, patri | *patriae, imp(eratori)* *quartum decimum*), (co(n)s(uli) tertium decimum) (¹), pontif(ici) maximo, trib(u)nicia | *pot*estate (vicesima secunda).

Pompeiis. — (¹) a. u. c. 752 3.

1243. (3827). — Imp(eratori) Caesari | Divi f(ilio) | Augusto, | pontif(ici) max(imo), | co(n)s(uli) tertium) (¹), imp(eratori) quintum decimum), trib(unicia) pot(estate) vicesima quinta) (²), | p(atri) p(atriae) | d(ecreto) d(ecurionum).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (¹) « Debuit esse *cos. XII* a. u. c. 752 » MOMMSEN. — (²) a. p. C. 2 3.

1244. (1617). — [*Imp(erator) Caes(ar)* *A*]ug(ustus) horolog(ium) po[*suit*]. — Res public(a) refec(it).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1245. (805 auct.). — [*Im(peratori) Ca*]esa[*ri Divi*] f(ilio) Aug(usto), pon[*t(i-fici)*] max(imo), [*imp(eratori* X]....I, co(n)s(uli) ...., trib(unicia) potest(ate) X .... | ....s Soc. l(ibertus) [*Aga*]tho, Phi.... | ....s Diogene[*s*], D(ecimus) Capr[*asius*] .... | [*c*]um suis orn(amentis) d(e) s(ua) p(ecunia) f(ecerunt) idemq(ue). ....

Pompeiis (*Pompei*).

1246. (823). — [*Augu*]sto Caesari | .... parenti patriae.

Pompeiis. — Notat Mommsen titulum scriptum videri ante a. u. c. 752, quo solemniter Augustus pater patriae appellatus est, et ad cultum Augusti vivi pertinere. De cultu Augusti vivi v. Mommsen, 2[1] p. 757 et supra n. 1021.

1247. (8178). — Aug(usto) (*a*) sacr(um) | centuria | Petronia (*b*).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (*a*) Dedicata est Augusto vivo, cfr. v. Premerstein in De Ruggiero 1 p. 827 — (*b*) Pars erat Augustalium Puteolanorum cfr. o. c. p. 834.

1248. (1238). — Augusto | sacrum. Restituerunt | Laurinienses (*a*) | pecunia sua. | Cultores (*b*) | d(onum) d(ederunt)

Nolae (*Nola*). — Tractavit Minervini *Bull. Nap.* 3 p. 102. — (*a*) Ad vicum Nolanorum, cui etiamnunc *Lauro* nomen est, Minervini retulit. Pagos et regiones Nolanorum v. infra. — (*b*) i. e. Augusti. Cultores Augusti titulum dicaverunt, quem postea Laurinienses restituerunt.

1249. (1613). — [*L(ucius)*] Calpurnius L(ucii) f(ilius) templum Augusto cum ornamentis d(e) s(uo) f(ecit).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1250. (1412). — Divo Augusto | Augustales (*a*).

Herculanei (*Resina*). — (*a*) cfr. n. 1236.

1251. (1619). — Divo Augu[*sto*] .... | ex s(enatus) c(onsulto) et ....

Puteolis (*Pozzuoli*). — Ad Augustum pertinent item tituli C. n. 795 (*Pompeiis*), 4857 (*Venafri*).

1252. (4616). — M(arco) Agrippae, patrono (*a*), | ex d(ecreto) d(ecurionum).

Cubulteriae (prope *Alvignano*). — (*a*) cfr. De Ruggiero 1 p. 368. — Agrippae dicatus est item titulus C. n. 5170 (*Casini*).

1253. (1620). — [*I*]ulia August(a).

Puteolis (*Pozzuoli*). — Inter a. 14, quo Livia Augusta dicta est et a. 29, quo mortua est.

1254. (EE. 475). — Livia Augusta.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — « Vix genuina cum hic sit Livia pro Iulia » Ihm.

1255. (799). — Augustae Iulia[*e*] | Drusi f(iliae), divi Augusti, | d(ecreto) decurionum).

Pompeiis (*Pompei*). — Cfr. Nissen, *Pomp. Studien* p. 283. « *Augusta* vocabulum nomini ideo praenonitur, quod pro dea Livia colitur » Mommsen.

1256. (1413). — Divae Augustae (*a*) L(ucius) Mammius Maximus p(ecunia) s(ua).

Herculanei (*Resina*). — « Livia consecrata est imperante Claudio, sub quo vixisse Maximum intellegitur ex n. 1417. 1418 (= *nobis* n. 1262. 1276) » Mommsen. Cfr. Suet. *Claud.* 11. Dion. 60, 5.

1257. (1623). — [*L(ucio)*] Caesari Augusti f(ilio), au[*guri*, *co(n)s(uli)*] designato), | [*principi i*]uvent(utis) (*a*).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (*a*) a. u. c. 752 cfr. Mommsen, *Res gestae*[2] p. 52-58.

1258. (1622). — L(ucio) Caesari, pri[*n-cipi*] i(u)ventuti[*s*, *c*]o(n)s(uli) d[*esignato*].

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. n. 1257.

1259. (1239). — C(aio) Caesari | Augusti filio, | co(n)s(uli) (*a*), principi iuventutis.

Nolae (*Nola*). — (*a*) a. u. c. 753.

1260. (1115). — C(aio) Caesari A[*u-g(usti) f(ilio)*] | Divi nepoti, pont[*ifici*], co(n)s(uli) (*a*), | principi iuventuti[*s*].

Abellini (*Atripalda*). — (*a*) a. u. c. 753.

1261. (1621). — .... [*Caesar Augus*]ti f(ilius), Divi n(epos), prince[*ps iuventu-*

tis creatus est | *cum e*sset ann(orum) natus XII.. ....

Puteolis (*Pozzuoli*). — Aut Gai aut Luci Caesari.

1262. (1240). — M(arco) Agrippai | Augusti | nepoti.

Nolae (*Nola*). — Cfr. titulum urbanum (*Not. scavi* 1891 p. 90): [*M. Agri*]*ppae M arci* [*f ilio*] *Augu*[*sti n epoti*. Positi sunt ante a. 4. quo Augustus Agrippam Postumum adoptavit.

1263. (1417). — Antoniae Augustae, matri Ti(beri) Claudi | Caesaris Augusti Germanici, pontif(icis) max(imi) | L(ucius) Mammius Max(imus) p(ecunia) s(ua).

Herculanei (*Resina*).

1264. (1624). — T(iberio) Caesari, divi Augusti f(ilio), divi | Iuli n(epoti), Augusto, pontif(ici) maximo, co(n)s(uli) quartum), | imp(eratori) octavum) (¹) trib unicia p(o)testat(e tricesima secunda). Augustales. | Res publica restituit. || *In quattuor lateribus basis cernuntur quattuordecim Asiae civitates, nominibus subscriptis:* ... henia Sa rde s ulloron(?), Magnes ia, || Philadelphea, Tmolus, Cyme, || Temnos, Cibyra, Myrina, Ephesos, Apollonidea, Hyrca nia, || Mostene, Aegae, Hieroc aesarea.

Puteolis (*Pozzuoli*). — A. 17 terrae motus duodecim celebres Asiae urbes evertit Tacitus, *ann.* 2, 47), a. 23 vel paulo post Cibyram (*o. c.* 4, 13), a. 29 vel 30 Ephesum. Quibus cum Tiberius subvenisset, Romae ad aedem Veneris genetricis colossum ei dedicarunt, circum dispositis quattuordecim civitatum statuis, quod monumentum Augustales Puteolis expresserunt. Cfr. Mommsen. — (¹) a. 30.

1265. (1414). — Ti(berio) Caesari, divi Aug(usti) f(ilio), divi Iuli n(epoti) Augusto, | pontif(ici) max(imo), co(n)s(uli) quintum), imp(eratori) octavum), trib unicia potest(ate duodequadragesima) (¹) d(ecreto) decurionum).

Herculanei (*Resina*). — « Post mortem posita videtur » MOMMSEN. — (¹) a. 37.

1266. (6309 auct.). — Imp(eratori) Caesari, divi Aug(usti) f(ilio) Augusto (¹), divae Augus[*tae*] (²) | M(arcus) Iunius C(ai) f(ilius) Gal(eria) Proculus, praef(ectus) equit(um) divi Aug(usti), fab rum) (³) sua pecunia fec[*it*]. | Pompeia Q(uinti) f(ilia) Trebulla testamento suo ex hs. C. refici iussit !!!!!

Tarracinae (*Terracina*). — (¹) « .... possis... suspicari Tiberio hic praeter legem imperatoris praenomen datum esse: id quod non pari, sed simili ratione factum est in miliario Africano C. VIII n. 10018, ubi vide adnotata » MOMMSEN. — (²) Liviae consecrationem qui titulum posuit videri anticipasse notat Mommsen. — (³) « A consueto sermone tam adiectione imperatoris recedit quam praefecti vocabulo secundo loco non repetito » MOMMSEN. — Ad Tiberium spectant titulus EE. 291 (*Salerni*), et fistula Puteolana (C. 1897).

1267. (1625). — [*Germanico*] Ca[*e*]sa[ri | [*Ti(beri) f(ilio), divi Au*]g(usti) n(epoti), di[*vi Iuli*] pron epoti), | *flamini* Augusta[*li, co(n)s(uli)*] (iterum) (¹), imp(eratori).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (¹) a. 18.

1268. (1415). — Germanico Caesari, Ti(beri) f(ilio), divi Augusti n epoti), | divi Iuli pronepoti, auguri (¹), flam(ini) Augustal(i), co n)s uli iterum), imperatori iterum). | L(ucius) Mammius Maximus p(ecunia) s(ua).

Herculanei (*Resina*). — « Post mortem posita est imperante Claudio (cfr. n. 1417, 1418 = *nobis* n. 1262 1276 » MOMMSEN. — (¹) cfr. Spinazzola in De Ruggiero I p. 791.

1269. (4572). — Germanico [*Ti(beri)*] Caesaris Aug*usti f(ilio)*, | divi Aug*usti nepoti*, | divi Iuli pr*on epoti*, | Caesari, co n)s(uli iterum) (¹), aug uri), | d ecreto) d ecurionum).

Caiatiae (*Caiazzo*). — (¹) a. p. C. 18.

1270. (1198). — Germa[n]ic[*o Caesari*] Ti(beri) Au(g)usti) f(ilio), | divi [*Augusti*] *nepoti*, divi Iuli pron[*epoti*, augu[*ri*], co n)s uli iterum) (¹), *imperatori iterum*).

Abellae (*Avella*). — (¹) a. 18.

1271. (513). — Germanico Caesari, Ti(beri) Aug(usti) f(ilio), divi Augusti n(epoti), | divi Iuli pron(epoti), pontif(ici),

flamini | Augustali, augur(i), | co(n)s(uli iterum), imp(eratori iterum).

Salerni (*Salerno*).

1272. (6649). — Germanico Caesari, Ti(beri) Caesaris f(ilio), divi Augusti n(epoti, | C(aius) Iulius Chimarus; idem statuas et aediculam | refecit, sedes marmoreas posuit.

Antii (*Porto d'Anzio*). — « Est hoc insigne monumentum veri illius luctus, quem amatissimi Germanici praematura mors (a. p. C. 19) per totum Imperium Romanum suscitavit » ORELLI (n. 657).— Ad Germanicum spectat titulus C. n. 5050 (*Atinae*).

1273. (798). — .... | flamini Augustali, sodali | Augustali, q(uaestori).

Pompeiis. — Spectare videtur ad Neronem Germanici filium.

1274. (4617). — [*Dru*]so Ti(beri) Caesaris Aug(usti) f(ilio), | [*divi*] Aug(usti) n(epoti), divi Iuli | [*pro*]nepoti, Caesari, co(n)s(uli) (¹), | [*po*]ntifici, d(ecreto) d(ecurionum).

Cubulteriae (prope *Alvignano*). — (¹) a. 15. — Similis est titulus C. n. 4573 (*Caiatiae*).

1275. (1638). — Druso Caesari, Ti(beri) Augusti f(ilio), divi Aug(usti) n(epoti), pontif(ici), trib(unicia) potest(ate secunda) (¹), | co(n)s(uli iterum), sodali Aug(ustali), | ex s(enatus) c(onsulto).

Calibus (*Calvi Risorta*). — (¹) Tribuniciam potestatem secundam habuit a. 23, quo mortuus est. — Ad eundem pertinet titulus C. n. 3694 (*Cumis*).

1276. (Kaibel 728). — Κλαύδιον Καίσαρα Σεβαστὸν | θεοῖς φρητρίοις | Νάουιος Ἄττος | ἀποκατασταθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ | εἰς τὴν πατρίδα | = *Claudium Caesarem Augustum* (¹) *diis phratriis* (²) *Navius Attus ab eo in patriam restitutus*.

Neapoli (*Napoli*). — (¹) i. e. signum eius — (²) cfr. supra n. 1042.

1277. (1416). — Ti(berio) Claudio Drusi f(ilio) | Caesari Augusto | Germanico, pontif(ici) max(imo), trib(*unicia*) *po*t(estate octava) (¹), | im(p(eratori sextum decimum), co(n)s(uli) [*I*]III, | patri patria[*e*, *ce*]nsori, | ex testame[*nto*] ...essi L(uci) f(ilii) M[*e*]n(enia) Senecae, | milit(is) cohor(tis tertiae decimae) urbanae et | delicati[*o*]ni eius legavit municipib(us) | singulis (sestertios) IIII n(ummos).

Herculanei (*Resina*). — (¹) a. 48-9. — Ad Claudium spectant titulus C. n. 6650 (*Antii*) et fistula C. n. 1898 (*Puteolis*).

1278. (6561). — Medullinae Camilli f(iliae) | Ti(beri) Claudii Neronis | Germanici sponsae | Acratus l(ibertus) paedagogus.

Velitris (*Velletri*). — Suetonius (*Claud.* 26) narrat Claudium, praeter Aemiliam Lepidam... sponsam habuisse « Liviam Medullinam cui et cognomen Camillae erat, e genere antiquo dictatoris Camilli » eamque die, qui erat nuptiis destinatus, amisisse. Cfr. Borghesi 5, 245 et Mommsen, *Hermes* 3, 134.

1279. (1418). — Iuliae Germ[*anici f*(*iliae*)] | Agrippinae, Ti(beri) Cla[*udi Caes*(*aris*) *Aug*(*usti*) *Germanici*,] | pont(ificis) max(imi), t[*rib*(*unicia*) *pot*(*estate*) ...] .... *patris pat*(*riae*)] | L(ucius) Ma... [*mius Maximus p*(*ecunia*) *s*(*ua*)].

Herculanei (*Resina*). — Ad Agrippinam spectat item titulus C. n. 931 (*Pompeiis?*).

1280. (932). — Ti(berio) Claudio, | Ti(beri) Claudi Caesaris | Augusti Germanici, | p(atris) p(atriae), f(ilio) Neroni Caesari | d(ecreto) d(ecurionum).

Pompeiis (*Pompei*). — Titulum positum est Neroni non multo post adoptionem (a. 50), quia honores in eo nulli commemorantur. Mommsen notat in hoc solo titulo Neroni Tiberii praenomen dari, quod certe a. 51 abiecit.

1281. (5171 add.). — Neroni .... | Claudio, [*Divi f*(*ilio*)], | Caesari [*Augusto*] Ger(manico), pont(ifici) [*max*(*imo*)], | tribunicia) pot(estate tertia decima), *im*[*peratori* ...] octavum), co(n)s(uli quartum), [*p*(*atri*) *p*(*atriae*)], L(ucius) Stenius Sil.... ex testamento.

Casini (*Cassino*). — Numeros corruptos esse notat Mommsen; confer quae idem scribit de acclamationibus imperatoris Neronis, *Hermes* 15 p. 294.

1282. (IV 1074 add.). — Iudiciis Augusti Augustae feliciter | Vobis salvis felices sumus | perpetuo.

Pompeiis, in titulo picto. — Cfr. C. IV n. 528. 670. 820 a. 1612 add. (NS. 1879 p. 22) et quae Zangemeister et Mommsen adnotaverunt.

1283. (IV 1545 add.). — O vobis Nero Poppea.

Pompeiis. Graphio inscripta. — « Quod inde ab NE(r) omnes litterae ambigua forma sunt, de industria fortasse a scriptore factum est, ut faceret in omnibus fere quae ad Neronem spectant id genus inscriptionibus » ZANGEMEISTER. Nero et Poppaea occurrunt fortasse in inscriptionibus item graphio inscriptis C. IV n. 1499 1744 add.

1284. (IV 3174). — Augus. | musicus.

Pompeiis. Graphio inscripta. — « Fortasse Nero intelligendus est » ZANGEMEISTER.

1285. (IV 1279). — Imp(erator) Otho(a).

Pompeiis. Inscriptio graphio incisa. — (a) a. 69.

1286. (1420). — Imp(eratori) T(ito) Vesp[a]*siano*] | Caesari Au[*g(usti) f(ilio)*], trib(unicia) p(otestate) (a), co(n)s(uli) iterum) (b), cen[*s(ori)*, *pontif(ici)*] | M(arcus) Noniu[s] ....

Herculanei (*Resina*). — Cfr. C. n. 1421 add. — (a) a. 69/70. — (b) a. 70.

1287. (1406). — Imp(erator) Caesar Vespasianus Aug(ustus), pontif(ex) max(imus), | trib(unicia) pot(estate) septima), imp(erator) septimum decimum) (a), p(ater) patriae), co(n)s(ul) septimum), design(atum) octavum) (b) | templum Matris deum terrae motu conlapsum restituit.

Herculanei (*Resina*). — (a) a. 75/6. — (b) a. 76.

1288. (3828). — Imp(erator) Caesar Vespasianus | Aug(ustus), co(n)s(ul) octavum) (a), | fines agrorum | dicatorum Dianae Tifat(inae) a | Cornelio Sulla (b) ex forma divi | Aug(usti) restituit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) a. 77. — (b) cfr. Vell. 2, 25: *descendens montem Tifata ... Sulla grates Dianae, cuius numini regio illa sacrata est, solvit aquas salubritate medendisque corporibus nobiles agrosque omnes addixit deae: cuius gratae religionis memoriam et inscriptio templi affixa posti hodieque et tabula testatur aerea intra aedem.* — Alii similes cippi in territorio Tifatino reperti sunt (C. n. 3828 et *Not. d. scavi* 1893 p. 165), qui proprie termini erant, variis locis positi. In his duobus loco *agrorum*, *locorum* legitur: in eo qui nuper repertus est, sunt supra litterae PDT quas Iannelli *p(raedia) D(ianae) T(ifatinae)* probabiliter significare putat.

1289. (3829). — Imp(erator) Caesar | Vespasianus Aug(ustus), pont(ifex) max(imus), | trib(unicia) pot(estate decima) (a), imp(erator) | [XVII]II, co(n)s(ul octavum) (b), | [ce]n[s]or.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) a. 78. — (b) Consul nonum fuit a. 79.

1290. (1018). — Ex auctoritate | imp(eratoris) Caesaris | Vespasiani Aug(usti) | loca publica a privatis | possessa T(itus) Suedius Clemens, | tribunus (a), causis cognitis et | mensuris factis, rei | publicae Pompeianorum | restituit (b).

Pompeiis (*Pompei*). — Tractavit De Ruggiero, *L'arbitrato pubblico*, etc. p. 360 s q. — (a) a. 79 idem fuit praefectus castrorum (C. III n. 33). — (b) Mommsen confert Hyg. *de cond. agr.* p. 122 Lachm et C. VI n. 933.

1291. (3850). — [*In honorem divi Vespasiani et*] divi Titi, | [*divi Vespasiani*] f(ili), | imp(eratoris) Nervae Caes*aris* Traiani Aug(usti) G*erm(anici)*, Da[cici] | ....s praef(ectus) fabr(um) bis, aedilis, d(onum) dedit).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Ad Vespasianum fortasse pertinet C. n. 675 *Pompeis* et fistula Antiatina C. n. 6684.

1292. (1419). — Flaviae Domitil[l]ae, [*imp(er)atoris*] Vespasian*i* C[aesar*is* Au]g(usti) ....

Herculanei (*Resina*). — Titulum positum esse ante consecrationem Domitillae, quae fortasse sub Tito demum facta est, notat Dessau *Inscr.* n. 257.

1293. (1481). — [Αὐτοκράτωρ] Τίτος Καῖσαρ | θεοῦ Οὐεσπασιανοῦ υἱὸς Οὐεσπασιανὸς Σεβαστός, | [ἀ]ρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ ι'. | αὐτοκράτωρ τὸ ιε', πατὴρ πατρίδος, ὕπατος τὸ η', τειμητής, | ἐν Νέᾳ πόλει δημαρχήσας, ἀγωνοθετήσας τὸ γ', γυμνασιαρχήσας (a) | .... ὑπὸ σεισμῶν συμπεσόντα ἀποκατέστησεν. | [*Imperator*] *Titus Caesar, divi Vespasia*ni f(ilius) Vespasianus Aug(ustus), | *pont(ifex) max(imus), trib(unicia) potest(ate decima), imp(erator) quintum decimum)*, |

co(n)s(uli) VIII (^{b}), censor, p(ater) p(atriae) | .... [*terrae mo*]tibus (^{c}) conlapsa restituit.

Neapoli (*Napoli*). — (^{a}) Sunt officia, quibus imperator Neapoli functus est, quaeque in titulo latino non enuntiantur. Fuit enim demarchus (cfr. n. 1081), ter agoni praesedit (cfr. Beloch, *Campanien* p. 58), et gymnasiarchus fuit. Cfr. Mommsen. — (^{b}) a. 81. — (^{c}) Mommsen, quem confer, notat terrae motus sine dubio pertinere ad Vesuvii eruptionem, quae Pompeios et Herculaneum evertit. — Ad Titum spectat titulus Puteolanus C. n. 1630.

1294. (1632). — ....o Fulvo .... | ....es qui pr[*o salute*] | .. [*i*]mp(eratoris) Domitian[*i Divi f*(*ili*) | *Caes*(*aris*) *Augusti*] Germ(anici) (^{a}) et [*Domitiae Aug*(*ustae*) (*Domitiani* A]ug(usti) (^{b}) et Iulia[*e Augustae* (^{c}) | *totiusque domus*] divinae .... | ....i et ....

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) inde ab a. 84 dicitur Germanicus. — (^{b}) Est uxor Domitiani. — (^{c}) Filia Titi.

1295. (1631). — [*I*mp(eratori) Caesar[*i*] | divi Vespasiani [*f*(*il*)*io*)] | Domitiano Au[*g*(*usto*)], Germanico, pont(ifici) ma[*x*(*imo*)], | trib(unicia) potest(ate tertia decima) (^{a}), | imp(eratori vicesimum secundum), co(n)s(uli sextum decimum), | censori perpet(uo), p(atri) [*patriae*], | regio vici | Vestoriani et | Calpurniani.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) a. 93/4. — Ad Domitianum spectat item titulus EE. 654 (*Antii*).

1296. (1422). — Domitiae Cn(aei) f(iliae) | Domitiani Caesaris (^{a}) | d(ecreto) d(ecurionum).

Herculanei (*Resina*). — (^{a}) uxor. Titulus positus est ante quam Domitianus (a. 81) imperator factus est.

1297. (6651). — [*Imp*(*erator*) *Nerva*] Cae[*sa*]r Aug(ustus) *Ge*[*rmanic*(*us*), *pontifex*) *max*(*imus*), | *trib*(*unicia*) *pot*(*estate tertia*), *co*(*n*)s(*ul*)] (quartum) (^{a}), imperator) [*iterum*), [*pater patriae*] | ....

Antii (*Porto d'Anzio*). — (^{a}) a. 98.

1298. (1633). — Imp(eratori) Caesari, divi Nervae filio, Nervae | Traiano Au(gusto) Germ(anico) Dacico, pont(ifici) max(imo), | trib(unicia) pot(estate quinta decima), imp(eratori sextum), co(n)s(uli sextum) (^{a}), p(atri) p(atriae), | optimo principi (^{b}) | L(ucius) Plutius L(uci) f(ilius) Pal(atina) Phoebus.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) Consul VI fuit a. 112, sed eo anno habuit tribuniciam potestatem non XV, sed XVI et mense Decembri XVII. — (^{b}) Optimus dicitur Traianus secundum Plinium (*paneg.* 2) ante a. 114: sed *optimus princeps* iam ab a. 105 dicitur.

1299. (1634). — Imp(eratori) Caesari divi Nervae [*f*(*ilio*) | *Nervae*] Traiano Optimo, Aug(usto), Germ(anico), Dacico, Parthic(o), pont(ifici) | max(imo), trib(unicia) potest(ate vicesima) (^{a}), imp(eratori duodecimum), co(n)s(uli sextum), patri patr(iae), | cultores Iovis Heliopo(litani Berytenses qui | Puteolis consistunt.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) a. 116.

1300. (6310 auct.). — Providentiae imp(eratoris) Caesaris Nervae | Traiani Augusti | Germanici | ex s(enatus) c(onsulto).

Tarracinae (*Terracina*). — Anaglypha ad institutionem alimentariam pertinere videntur, cfr. De Ruggiero I p. 403. — Ad Traianum spectat tegula C. n. 8042,2 (*Ardeae*), Plotinae C. n. 8043,4 (*Ferentini?*).

1301. (EE. 360). — .... | .... nepot(i), Traiano | Hadriano Augusto, pontif(ici) maximo, | trib(unicia) pot(estate quinta) (^{a}), co(n)s(uli tertium), | inquilini vici | Lartidiani (^{b}).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) a. 121. — (^{b}) cfr. Sogliano in *Not. degli scavi*, 1899 p. 17 sq.

1302. (1574). — Imp(erator) Caesar, divi | Traiani Parthici fil(ius), | divi Nervae nep(oti), | Traianus [*Ha*]drianus [*Aug*(*ustus*), *pont*(*ifex*) *max*(*imus*), *t*]rib(unicia) po[*t*(*estate*)] (quinta) (^{a}), co(n)s(ul tertium), | [*aedem* .... *Cub*]ulterinis [*mar*]moribus (^{b}) exornavit pecunia sua.

Caiatiae (*Caiazzo*). — (^{a}) a. 121. — (^{b}) « Iam crediderim non hoc significari Cubulterinis civibus Hadrianum aedem exornasse sermone plane impedito et quem vix intelligas, sed Caiatiae eum aedem nescio quam exornasse marmoribus Cubulterinis » Mommsen.

1303. (676). — Imp(eratori) Caesari, | divi Traiani Parthic(i) f(ilio), | divi Nervae nep(oti), | Traiano Hadriano | Aug(usto), pont(ifici) max(imo), tr(ibunicia) potestate quinta) (a), | co(n)s(uli tertium), | optimo maximoq(ue) princ(ipi), | decuriones | municipesq(ue) Surrent(ini) | pecunia conlata.

Sorrenti (*Sorrento*). — (a) a. 121.

1304. (514). — Imp(eratori) Caesari, divi | Traiani Parthici fil(io), | divi Nervae nepoti, Traiano Hadriano | .... | potestatis VI, [c]o(n)[s(uli)] (tertium) | Q(uintus) .ili.nius Co.on ... ius | Epictetus Augustales pecun(ia) sua [d]ed(erunt) | cuius dedicatione colonis sing(ulis sestertios) IIII n(ummos) ded(erunt).

Salerni (*Salerno*). — a. 122 aut 127.

1305. (4782). — Imp(eratori) Caesari, | divi Traiani | Parthici f(ilio), divi | Nervae nepoti, | Traiano Hadriano | Augusto, | pontifici maximo, | tribunicia) potest(ate tertia decima), co(n)s(uli tertium), p(atri) p(atriae), | optimo maximoque | principi, [10] | Teanenses | d(ecreto) d(ecurionum).

Teani Sidicinum (*Teano*). — (a) a. 129. — Eiusdem anni est titulus C. n. 1242 (*Nolae*).

1306. (5963). — Divo Hadr[*iano*] (a), | maximae mem[*oriae*] | principi, | senatus populusq(ue) S[*igninus*], | quod opera reipubl[*icae utilia*] profusa liberalita[*te antea*] | data pecunia t[*est(amento) perfici*] iusser[*it*].

Signiae (*Segni*). — (a) Hadrianus a. 138 mortuus est. — Eidem lapidi inscriptus erat alius titulus cuius exstant tantum litterae extremae versuum.

1307. (3832). — [*Colonia Iu*]lia Felix Aug[*usta Capua*] | fecit. | [*Divus Hadr*]ianus Aug(ustus) [*restituit*] | e[t columnas ad[*iecit.* | *Imp(erator) Caes(ar*) *T(itus) Ael*]ius Hadrianu[*s Antoninus Aug(ustus)*] | Pius (a) dedicavi[*t*].

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*), in amphitheatro rep. — (a) a. 138-161. — Hadriani sunt aliae inscriptiones, C. n. 1243 (*Nolae*: in fragmento epistylii). 1496 (*Neapoli*: in fistula). 1636-9 (*Puteolis*). 5577 (*Fabrateriae novae*). 5649 (*Fabrateriae veteri*). 6652 (*Antii*). 8042,2 *Neapoli*: in tegula).

1308. (6220). — Domitiae | Paulinae, sorori | imp(eratoris) Caes(aris) | Traiani Hadriani | Aug(usti), p(atris) p(atriae), | Fundani | d(ecreto) d(ecurionum).

Fundis (*Fondi*).

1309. (4744). — Matidiae | Aug(usti) fil(iae) (a), divae | Marcianae Aug(ustae) (b), nepti, divae Sabinae (c) | Aug(ustae) sorori, | imp(eratoris) Antonini | Aug(usti) Pii, p(atris) p(atriae), materter(a)e (d), | Minturnenses | d(ecreto) d(ecurionum).

Suessae Auruncae (*Sessa*). — Similis est titulus Matidiae a Suessanis dedicatus (C. d. 4745), si quidem genuinus est. — Mommsen putat hunc titulum et sequentes imperante Pio dedicatos olim Suessae prostitisse ubi eorum agrorum, quos Matidia in his partibus habuerit necesse, procuratores (C. n. 4746) sedem videntur habuisse et notat sub Commodo Sabinae imp. Marci filiae tabularium Suessae degisse (C. n. 4763) et Suessae fuisse bybliothecam Matidianam (C. n. 4760). — (a) Est Matidia minor. — (b) Est uxor Traiani. — (c) Uxor Hadriani. — (d) cfr. quae Mommsen notat. Cum feminae adoptandi ius non esset et ideo Pius Hadriani uxorem nequaquam lege matrem habuerit, idem putat Hadrianum extra ordinem constituisse, ut uxor Sabina Pio in matris loco esset vel uxori concessisse ut simul coniuges Pium filium adoptarent.

1310. (3833). — Matidiae | Aug(usti) fil(iae), divae | Sabinae sorori, | imp(eratoris) Antonini Aug(usti) Pii, p(atris) p(atriae) materterae, | Sinuessani | d(ecreto) d(ecurionum).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1311. (4747). — Matidiae Aug(usti) | fil(iae), divae Sabinae | sorori, | imp(eratoris) Antonini Aug(usti) Pii, | p(atris) p(atriae) materterae, | [*T(itus)*] Flavius Aug(usti) lib(ertus) | Onesimus Campanus.

Suessae Auruncae (*Sessa*). — Similis est titulus C. n. 4746, ib. rep., ab Agathemero liberto, procuratore, dedicatus.

1312. (1640). — Imp(erator) Caesar divi Hadriani fil(ius), | divi Traiani Parthici nepos, | divi Nervae pronepos, T(itus) Aelius | Hadrianus Antoninus Au-

g(ustus) Pius, | pont(ifex) max(imux), trib(unicia) pot(estate secunda), co(n)s(uli iterum), | desig(nato tertium) (a), p(atri) p(atriae), opus pilarum, vi | maris conlapsum a divo patre | suo promissum restituit.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. n. 1311 — (a) a. 139.

1313. (1641). — [*Imp(eratori) C*]aesari, divi [*Hadriani f(ilio), divi Traiani* | *Part*]hici nepoti, divi | *Nervae pronep(oti), T(ito) Aelio Hadriano Ant*]onino Aug(usto) Pio, [*pont(ifici) max(imo), tribunicia) pot(estate secunda), co(n)s(uli iterum)*, (a), *p(atri) p(atriae)* | c[olonia Flav[*ia Augusta Puteoli*, | *quod s*]uper cetera ben[*eficia a divo patre promissum op*]us pilarum (b) gigi[*nti ai maris conlapsum splendore* | *anti*]quo et munitio[*ne adiecta restituit*].

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 139. — (b) De his pilis portus Puteolani cfr. Mommsen et praesertim Jordan, *archäol. Zeit.* 1868 p. 93.

1314. (1642). — Imp(eratori) Caesari, | divi Hadriani fil(io), | divi Traiani | Parthici nepoti, | divi Nervae pron(epoti), | T(ito) Aelio Hadriano | Antonino Aug(usto) Pio, | patri patriae, | pontifici maximo, | trib(unicia) potes(tate secunda), co(n)s(uli iterum) (a), | collegium | scabillarior(um), | quibus s(enatus) c(onsulto) coire licet, | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum),

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 139.

1315. (515) — Imp(eratori) Caesari, | divi Hadriani fil(io), | divi Traiani | Parthici nepoti, | divi Nervae pronep(oti), | T(ito) Aelio Hadriano | Antonino Aug(usto) Pio, | pontif(ici) max(imo), trib(unicia) pot(estate quinta) (a), | imp(eratori iterum), co(n)s(uli tertium), p(atri) p(atriae), constitutori sacri [10] certaminis | I selastici (b), | socii lictores populares | denuntiatores Puteolani (c).

Puteolis *Pozzuoli*. — (a) a. 142. — (b) Imperatore Hadriano defuncto Baiis, sepulto vel potius combusto Puteolis in villa aliquando Ciceroniana, Pius certamen hoc quinquennale constituit (*vita Hadr.* 27, 3) cfr. Mommsen C. X p. 183 — (c) Ludos vicorum magistrorum curabant: instituti erant ad exemplum urbanae decuriae lictoriae popularis denuntiatorum, f. Mommsen, 1 p. 392 n. 1.

1316. (6000). — .... [*divi Nervae pro*|*n*]epoti | [*T(ito) Aelio Hadria*]no Antonino | [*Aug(usto) Pio, po*]nt(ifici) maximo), trib(unicia) | [*potestate*] (quinta) (a), co(n)s(uli tertium), | .... nus lib(ertus) procurator) | ... v. usiacae (b).

Minturnis (prope *Minturno*). — (a) a. 142. — (b) « *Procurator usiacus* est in titulo Memnoni inscripto vol. III n. 53; extremum versum tamen non habeo quomodo suppleam » Mommsen.

1317. (6077). — Imp(eratori) Caesari, divi | Hadriani filio, divi | Traiani Parthici nep(oti), | divi Nervae pronepoti, Tito Aelio Hadriano | Antonino Pio, pont(ifici) | max(imo), trib(unicia) pot(estate undecima) (a), co(n)s(uli quartum), p(atri) p(atriae) | Formiani publice.

Formiis (*Formia*). — (a) a. 148. — Ad Pium item spectant tituli C. n. 1644. 1645 (*Puteolis*). 3831 (*Capuae*). 6078 (*Formiis*).

1318. (1643). — Faustinae Aug(ustae imp(eratoris) Caesaris | T(iti) Aeli Hadriani | Antonini Aug(usti) Pii (a), p(atris) patriae), | tribunic(ia) pot(estate tertia), co(n)s(ulis tertium) (b), | collegium scabillariorum, | quibus s(enatus) c(onsulto) coire licet, | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) uxor. — (b) a. 140. — Faustinae est figlina C. n. 8043, 4 (*Ferentino?*).

1319. (1647). — [*Im*]p(eratori) Caesari [*M(arco)*] Aurelio | [*A*]ntonino Aug(usto), [*di*]vi Antonini f(ilio), | [*di*]vi Hadriani nep(oti), | [*divi*] Traiani Parthic(i) pronepoti), | [*divi*] Nervae abnepoti, | [*pon*]tifici max(imo), trib(unicia) pot(estate quinta decima) (a), | c(o)n)s(uli tertium), | Gaius Iulius Fortunatus, [10] | quinquennalis, nomine sociorum | scabillarior(um) Puteolanorum, | quibus ex s(enatus) c(onsulto) coire licet, | pequnia sua donum dat, l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 161.

1320. (EE. 457). — [*I*]mp(eratori) Caesari | M(arco) Aurelio | [*A*]ntonino Aug(usto), | [*di*]vi Antonini f(ilio), | [*di*]vi Hadriani nep(oti), | [*d*]ivi Traiani | [*Pa*]rthici pronep(oti), | [*di*]vi Nervae abnepoti),

[po]ntif(ici) max(imo), trib(unicia) | [po]-test(ate sexta decima) (a), co(n)s(uli tertium) | [col]onia Liternina d(ecreto) d(ecurionum).

Literni (ad lacum *di Patria*). — (a) a. 162.

1321. (3340). — .... |.... | div[i] Ne[r]-vae abnepotib(us) (a) | [navarchi et trie]rarchi classis praetor(iae) Misen(ensis), | [quod ad alteros ce]nturionatus, quibus divus Pius | [classem sua hono]raverat electo tertio ordine | [optimum princi]pem aequaverint.

Miseni. — Explicationem tituli vide apud Mommsenum. — (a) Sunt Marcus Aurelius et Lucius Verus.

1322. (3339). — .... | imp(eratoris) Antonini *Aug(usti)*] Pii, p(atris) p(atriae), filio (a). | classis praetoria | Misenensis.

Miseni. — (a) « Titulus dedicatus fuit aut Marco Caesari aut L. Vero nondum Augusto » Dessau (*Inscript.* n. 2840).

1323. (3695). — Imp(eratori) Cais(ari) Antonino Aug(usto) | C(aio) Pomponio Xysto curant(e).

Cumis (*Cuma*). -- Est M. Aureli (cfr. n.).

1324. (5824). — Faustin[a]e Aug(ustae), | imp(eratoris) Cae(saris) M(arci) Aureli | Antonin[i] Augusti Germanici, trib(unicia) | [po]t(estate) vigesima septima) (a), | co(n)s(uli) I[II], p(atri) p(atriae) | Q(uintus) Laberiu[s Q]uartinus, | co(n)s(ul), (b), (septem) [vi]r epul(onum).

Ferentini (*Ferentino*). — Tractavit Borghesi, *Bull. d. Inst.* 1850 p. 145. — (a) a. 173. — (b) cfr. Borghesi l. c.

1325. (5051). — L(ucio) Aelio Aurelio | [Co]m[modo], (a) | imp(eratoris) Caes(aris) [Had]riani | An[to]nini Aug(usti) P[ii | fi]lio, | divi Hadriani nepoti, | divi Traiani *Par[thici] pro*nep(oti), | divi Nervae abnepoti, | / co(n)s(uli) (b), auguri d(ecreto) decurionum) | publice.

Atinae (*Atina*). — (a) L. Verus patre vivo. — (b) a. 154.

1326. (3695 a.). — Imp(eratori) Caisari Vero Aug(usto) | C(aio) Pomponio Xysto curant(e).

Cumis (*Cuma*).

1327. (6653). — .... Parthici pronepot(i), divi | Nervae abnepoti, | L(ucio) Aurelio Vero Aug(usto), | tribunic(ia) potestat(e) co(n)s(uli iterum) (a) Antiates publ(ice).

Antii (*Porto d'Anzio*). — (a) a. 161. — Ad Domitiam Lucillam Veri spectant figlinae C. n. 8046, [1-3.30].

1328. (6001). — [L(ucio)] Aurelio | [C]ommodo Caes(ari) | Germanico, | [im]-p(eratoris) M(arci) Aureli Antonini | Aug(usti), Parthic(i), German(ici), | [p]ontif(icis) maxim(i), p(atris) p(atriae) fil(io). | d(ecreto) d(ecurionum) p(ecunia) p(ublica).

Minturnis (prope *Minturno*). — Post a. 172 quo M. Aurelius Germanicus et ante a. 175 quo Sarmaticus dictus est.

1329. (1648). — Imp(eratori) Caes(ari) M(arco) (a) Aurel(io) Commodo | Antonino Aug(usto) Pio (b), p(atri) p(atriae), | (duum)-viro quinquenn(ali) (c) | Fl(avius) Pytheas marmorarius.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) ab a. 180-191. — (b) inde ab a. 183. — (c) Puteolis.

1330. (1116). — Divo Commodo | Aug(usto), | pontif(ici) max(imo), trib(unicia) | pot(estate), co(n)s(uli), p(osuit) d(e)d(icavitque).

Abellini (*Atripalda*) — Mommsen confert titulum Salonitanum C. III n. 1947 = 8566: *Iovi optimo maximo et divo Claudio Aug. Germ. trib. pot. XIIII* etc. -- Ad Commodum spectant titulus Antiatinus C. n. 6654 et fistula Puteolana *Not. scavi* 1891 p. 321.

1331. (1650). — Imp(eratori) Caesari | L(ucio) Septimio Severo | Pio Pertinaci Aug(usto), | Arabic(o), Adiabenic(o), p(atri) p(atriae), | pontif(ici) max(imo), tribunic(ia) | potest(ate quarta), imp(eratori) octavum) (a), co(n)s(uli iterum), | proco(n)-s(uli), | divi M(arci) Antonini Pii, | Germ(anici), Sarm(atici) fil(io), divi | Commodi fratr(i), divi | Antonini Pii nepoti, divi | Hadriani pron(epoti), divi | Traiani Parthic(i) a[bn(epoti)], | divi Nervae [ad-

n(*epoti*)], | colonia Fl(avia) Au[*g*(*usta*) *Puteol*(*i*)].

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) a. 196.

1332. (3834). — [*I*]mp(eratori) Caes(ari), divi M(arci) Antonin[*i*] | Germ(anici), Sarm(atici) fil(io), divi Commo[*di* | *fr*]atri, di[*vi*] Antonini Pii nepo[*ti*, | *di*]vi Hadr[*iani*] pronepoti, div[*i* | *T*]raiani P[*ar*-*t*]hici abnepot(i), d[*ivi*] | Nervae adnepoti | [*L*(*ucio*) *S*]eptimio Severo Pio Pertinaci [*Aug*(*usto*) | *A*]rabic(o), Adiabenic(o), p(atri) p(atriae), pontif(ici) m[*ax*(*imo*), | *t*]rib(unicia) pot(estate quarta) ([a]), imp(eratori octavum), co(n)s(uli iterum), proc[*o*(*n*)-*s*(*uli*) *c*]olonia Capua.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — ([a]) a. 196. — Similis est titulus a Privernatibus dicatus (C. n. 6437) ubi contra Severus imperator septimum.

1333. (6079). — Imp(eratori) Caesari, | divi Marci Antonini Pii | Germ(anici) Sarm(atici) filio, | divi Commodi fratri, | divi Antonini Pii nepoti, | divi Hadriani pronepoti, | divi Traiani Parth(ici) abnepoti, | divi Nervae adnepoti, | L(ucio) Septimio Severo Pio Pertinaci Aug(usto), | Arab(ico), Adiab(enico), pont(ifici) max(imo), | trib(unicia) pot(estate quinta) ([a]), imp(eratori octavum), co(n)s(uli iterum), p(atri) p(atriae), | col(onia) Aelia Hadriana Augusta Formiae.

Formiis (*Formia*). — ([a]) a. 197.

1334. (5173). — Imp(eratori) Caesari | L(ucio) Septimio Severo Pio Pertinaci Aug(usto), | Arab(ico), Adiab(enico), Part(hico) | max(imo), pont(ifici) max(imo), | trib(unicia) pot(estate octava) ([a]), imp(eratori | undecimum), co(n)s(uli) bis, p(atri) p(atriae), | collegium | aeneator(um) ([b]).

Casini (*Cassino*). — ([a]) a. 200. — ([b]) De Ruggiero 1 p. 296.

1335. (5908 auct.). — [*Imp*(*eratori*) *Caes*(*ari*), *divi M*(*arci*) *Antonini Pii Germ*(*anici*), *Sarmat*(*ici*) *f*(*ilio*), *divi C*]ommodi f[*ratri*], | divi Antonini Pii nepot(i), divi [*Hadri*]ani pronepot(i), divi Traiani P[*arthi*]ci abnepot(i), divi Nervae a[*dnepot*(*i*),] | L(ucio) Septimio Severo Pio Pertinaci Aug(usto), ponti[*fici*] | maximo, Arabic(o), Adiaben[*ico*], | Parthico maximo, co(n)s(uli iterum), p[*roc*(*ons*(*uli*)], tribuniciae pot(estatis), imp(eratori undecimum), in[*vict*(*o*)?], | imperatori Anagnini foen....([a])[10] [devotissimi numini eiu]s.

Anagniae (*Anagni*). — Tempus tituli posit inde tantum definitur, quod imperator undecimum dicitur inde ab a. 198, nam consul iterum fuit iam a. 194, tertium processit a. 202. Notabile est numerum tribuniciae potestatis omitti et loco, quo pontificis maximi vocabulum esse debuit, *Parthico maximo* esse. Nostro simillimus est titulus C. n. 5825 Septimio a Ferentinatibus novanis dicatus (cfr. Dessau, *Inscr.*, n. 421). Cfr infra n. . — ([a]) « Quid subsit ignoratur, neque enim videtur cogitari posse de foederatis » MOMMSEN.

1336. (5909 add.). — Imp(erator) Caesar, divi Marci | Antonini Pii Germ(anici), Sarmatici | filius, divi Commodi frater, divi | Antonini Pii nepos, divi Hadriani pronep(os), divi Traiani Parthici | abnepos, divi Nervae adnep(os), | L(ucius) Septimius Severus Pius Pertinax Aug(ustus) Arabic(us), Adiab(enicus), Parthic(us) max(imus), | pontif(ex) max(imus), trib(unicia) pot(estate quinta decima) ([a]), imp(erator duodecimum), co(n)s(ul tertium), p(ater) p(atriae) et | imp(erator) Caesar, imp(eratoris) Caesaris L(uci) Septimi[10] | Severi Pii Pertinacis Aug(usti) Arabici, | Adiab(enici), Part(hici) maximi) fil(ius), divi Marci Antonini Pii Germ(anici), Sarm(atici) nepos, divi Antonini Pii pronepos, divi Hadriani | abnepos, divi Traiani Parth(ici) adner. (*sic* = *adnepos*) | M(arcus) Aurelius Antoninus Aug(ustus) | Pius Felix, pontif(ex), trib(unicia) pot(estate decima), imp(erator iterum), co(n)s(ul tertium) des(ignatus) | *fortissimus ac super omnes felicissimus* | *princeps* ([b])[20] | viam quae ducit in Villam magnam ([c]) | silice sua pecunia straverunt.

Anagniae (*Anagni*). — ([a]) a. 207. — ([b]) In litura reposita sunt; antea fuit: *et P. Septimius Geta, nobilissimus Caesar*. — ([c]) « Non solum Villa Magna vicus adhuc extat sub eodem nomine prope Anagniam Sgurgolam versus, sed etiam ipsam viam Anagnia eo ducentem inte-

SYLLOGE EPIGRAPHICA

ORBIS ROMANI

CURA ET STUDIO **HECTORIS DE RUGGIERO** EDITA

Volumen II.

INSCRIPTIONES ITALIAE CONTINENS

EDIDIT

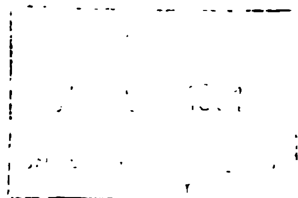
DANTES VAGLIERI

FASC. V.

GUSTAV FOCK
BUCHHANDLUNG
LEIPZIG

1894.

EUGENIUS LAURENTI, amicissimus noster, vir latinis litteris et iure romano doctissimus, viginti quinque annos natus mature decessit, luctum afferens consanguineis et amicis, quibus magna erat exspectatio ingenii eius, nobis praesertim qui eo socio nostri operis usi sumus; quae enim ad grammaticorum praecepta spectant diligenter animadvertebat et inscriptiones versibus compositas adnotabat. Cuius loco socium nobis adscivimus amicum et studiorum sodalem JOSEPHUM COCEVÀ, latinis litteris et eum eruditum, cui hoc loco pro labore suscepto gratias agimus plurimas (D. V.)

SIGNA ET COMPENDIA

Signa, quibus usi sumus, sunt solita. Unci quadrati partem quae desideratur indicant; unci rotundi complementa litterarum singularium. Signa !!!!! indicant vocabula erasa; '/.'.'.' vocabula quae non excipiuntur; | versuum divisionem indicant; in carminibus litterae grandes principium versuum. Quum numerus versuum maior est quam decem, notavimus. Originem inscriptionum certam aut etiam probabilem semper subscripsimus. Quaestiones, quae ad lectionem spectant, raro attulimus: lectione, quae in *Corpore* firmata est, et supplementis clarorum ipsius editorum aut usi sumus, aut si recessimus, in notis indicavimus.

Libros, qui in manibus omnium cultorum antiquitatum sunt, nudo nomine auctoris citavimus: hi sunt praesertim:

BORGHESI, *Oeuvres complètes*. Vol. I-IX — Parisiis, 1862-74.
FORCELLINI, *Totius latinitatis lexicon* — Prato, 1858-75.
HIRSCHFELD, *Röm. Verwaltungsgeschichte*. Vol. I — Berolini, Weidmann.
KUBITSCHEK. *Imperium Romanum tributim discriptum* — Vindobonae, Tempsky. 1889.
MOMMSEN. *Röm. Staatsrecht*. Vol. I, II (ed. tertia). Vol. III — Lipsiae, Hirzel
MARQUARDT. *Röm. Staatsverwaltung*. Editio altera. Vol. I: *Die Organisation des röm. Reichs*. — Vol. II: *Das Finanzwesen* (cur. Dessau). *Das Militärwesen* (cur. Domaszewski). — Vol. III: *Das Sacralwesen* (cur. Wissowa) — Lipsiae. Hirzel.
PRELLER. *Röm. Mythologie*. Ed. altera (cur. Jordan) — Berolini. Weidmann.
ROSCHER. *Lexikon der Mythologie*. Vol. I. II — Lipsiae. Teubner.
DE RUGGIERO, *Dizionario epigrafico*, Vol. I. II — Romae. Pasqualucci.
SCHILLER, *Geschichte der röm. Kaiserzeit*. Vol. I. II — Gothae, Perthes.

YLLOGE EPIGRAPHICA

ORBIS ROMANI

CURA ET STUDIO **HECTORIS DE RUGGIERO** EDITA

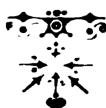
Volumen II.

INSCRIPTIONES ITALIAE CONTINENS

EDIDIT

DANTES VAGLIERI

FASC. VI. e VII

LEIPZIG
GUSTAV FOCK
BUCHHANDLUNG

1894.

SIGNA ET COMPENDIA

Signa, quibus usi sumus, sunt solita. Unci quadrati partem quae desideratur cant: unci rotundi complementa litterarum singularium. Signa !!!!! indicant vo erasa: ///// vocabula quae non excipiuntur; | versuum divisionem indicant: in nibus litterae grandes principium versuum. Quum numerus versuum maior est decem, notavimus. Originem inscriptionum certam aut etiam probabilem semper scripsimus. Quaestiones, quae ad lectionem spectant, raro attulimus: lectione qu *Corpore* firmata est, et supplementis clarorum ipsius editorum aut usi sumus, recessimus, in notis indicavimus.

Libros, qui in manibus omnium cultorum antiquitatum sunt, nudo nomine au citavimus: hi sunt praesertim:

BORGHESI, *Oeuvres complètes*. Vol. I-IX — Parisiis, 1862-74.
FORCELLINI, *Totius latinitatis lexicon* — Prato, 1858-75.
HIRSCHFELD, *Röm. Verwaltungsgeschichte*. Vol. I — Berolini, Weidmann.
KUBITSCHEK, *Imperium Romanum tributim discriptum* — Vindobonae, T... 1889.
MOMMSEN, *Röm. Staatsrecht*. Vol. I, II (ed. tertia). Vol. III — Lipsiae. Hir...
MARQUARDT, *Röm. Staatsverwaltung*. Editio altera. Vol. I: *Die Organisati... röm. Reichs*. — Vol. II: *Das Finanzwesen* (cur. Dessau). *Das Militär...* (cur. Domaszewski). — Vol. III: *Das Sacralwesen* (cur. Wissowa) — L... Hirzel.
PRELLER, *Röm. Mythologie*. Ed. altera (cur. Jordan) — Berolini. Weidma...
ROSCHER, *Lexikon der Mythologie*. Vol. I, II — Lipsiae. Teubner.
DE RUGGIERO, *Dizionario epigrafico*. Vol. I, II — Romae. Pasqualucci.
SCHILLER, *Geschichte der röm. Kaiserzeit*. Vol. I, II — Gothae. Perthes.

gram viderunt Holstenius et Marangonius; hic addit a. 1739 eam destrui coeptam esse novae instaurandae causa » MOMMSEN.

1336. (4735). — [*Imp(eratori) Cae*]sari | [*L(ucio) Septimi*]o Se[*vero Pio P*]ertinaci | [*Aug(usto)*] Parthico max(ima), | [*Arab(ico), Adiab(enico)*], pontifici m[*aximo*], tribuniciae | [*p*]otes(tatis), imp(eratori quartum), | [*co(n)s(uli)*](iterum), p(atri) p(atriae), | [*colo*]nia Flavia.

Sinuessae (*Mondragone*). — Titulus est confusus. Numerus tribuniciae potestatis omittitur (cfr. n. 1335): consul iterum fuit a. 194, tertium a. 202: imperator quartum fuit a. 194|5, quintum a. 195; titulo Parthici maximi utitur solum inde ab a. 199.

1337. (3835). — [*Imp(eratori) Caes(ari) L(ucio) Septimio Seve*]ro Pio Pertinaci *Aug(usto) Arab(ico), Adi*]ab(enico), Par[*thico* | *maximo et imp(eratori) Caes(ari) M(arco)*] Aurelio A[*ntonino Pio Felici Augu*]sto, Par[*thico* | *max(imo), Britannico max(imo), Germanico m*]ax(imo), p(atri) p(atriae) et Iul[*iae Aug(ustae), matri Aug(usti) n(ostri) et c*]astroru[*m* | *colonia ....*] Telesia d[*evotissima num*]ini eoru[*m*].

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Cfr. C. IX p. 205. — Titulum supplevit Mommsen: sed notabile est Antonino titulos tribui, quibus tantum post mortem patris usus est. — Ad Septimium Severum spectant titulus C. n. 1649 (*Puteolis*) et fistulae C. n. 1899 (*Puteolis*), 6487 (*Urbis*); ei dedicaverunt Suessani inscriptionem C. n. 4748 (*Suessae Auruncae*), pagus Lapillanus C. n. 5172 (*Casini*).

1338. (3341). — M(arco) Aurelio Antonino Caesari, filio | imp(eratoris) L(uci) Septimii Severi Pertinacis | Aug(usti), Arab(ici), Adiab(enici), p(atris) | p(atriae), pontif(icis) max(imi), trib(unicia) | pot(estate quarta) ([a]), imp(eratoris octavum), co(n)s(ulis iterum), proco(n)s(ulis), navarchi et trierarchi cl(assis) pr(aetoriae) Misenensis).

Miseni. — ([a]) a. 196 — Similis est titulus C. n. 1651 a Colonia Flavia Augusta Puteolis dicatus.

1339. (5174). — M(arco) Aurelio | Antonino | Caes(ari), | imp(eratori) destin(ato) ([a]), | imp(eratoris) L(uci) Septimi | Severi Pii Perti|nacis Aug(usti) | filio | d(ecreto) d(ecurionum).

Casini (*Cassino*). — ([a]) a. 197.

1340. (5964). — M(arco) Aurelio Antonino Caes(ari), imp(eratoris) Caes(aris) | L(uci) Septimi Severi Pertinacis Aug(usti Pii | Arabici, Adiabenici, p(atris) p(atriae) filio, | s(enatus) p(opulus)q(ue) S(igninus).

Signiae (*Segni*). — a. 196|8.

1341. (5052). — Imp(eratori) Caes(ari), L(uci) Sep|timi Severi Pii Pertinacis Aug(usti) Arab(ici), Adiab(enici), | Part(hici) max(imi) fil(io), divi M(arci) Antonin[*i*] | Pii Germ(anici) Sarmat(ici) nep(oti), divi Pii | Antonini pron(epoti), divi Hadriani | abnep(oti), divi Traiani et divi | Nervae adnep(oti), M(arco) Aurelio | Antonino Aug(usto), trib(unicia) pot(estate tertia) ([a]), proco(n)s(uli), | d(ecreto) d(ecurionum) publice.

Atinae (*Atina*). — ([a]) a. 200.

1342. (5826). — Iuliae Aug(ustae), matri | Aug(usti) et castror(um) | et senatus ac | patriae, piae, felici. || Imp(eratori) Caes(ari) M(arco) Aurellio Antoni[*no Pio*] | Felici Aug(usto), Part(hico) max(imo), Brit(annico) max(imo), [*pont(ifici)*] | max(imo), Ger(manico) max(imo), trib(unicia) pot(estate sexta decima) ([a]), imp(eratori iterum), co(n)s(uli) [(*quartum*)] | proc(onsuli), magno et invicto ac fortissimo principi. || Senatus populusq(ue) Ferentin[*as*].

Ferentini (*Ferentino*). — ([a]) a. 213. — Ad Antoninum spectant tituli C. n. 6424, a Circeiensibus dicatus (a. 213?, *Circeiis*), 6655 (*Antii*), fistulae 6685 (*Antii*): ad eum vel patrem titulus C. n. 8243 a senatu populoque Anagnino positus.

1343. (5827). — [*Hon*]ori im[*p(eratoris)*] | *M(arci)*] Aure[*l*]i An[*to*]nini Pii Felicis Aug(usti), | [*sa*]cerd(otis) amp[*lissimi*] invicti Solis Elagaba[*li*] ([a]), p[ont(ificis) max(imi), trib(unicia) pot(estate) |

.... co(n)s(uli tertium) (^{b}), p(atri) p(atriae) | [s(enatus)] p(opulus)q(ue) F(erentinas).

Ferentini (*Ferentino*). — (^{a}) Hoc nomen est Elagabalo etiam in nummis. — (^{b}) a. 220: consul quartum fuit a. 222.

1344. (3342). — .... [d]ivi Magni Pii A[*ntonini f*(*ilius*)(^{a}).... | .... *Invic*]tus Pius Felix et supe[*r omnes principes* ....] | .... *co*]nlapsam a solo restit[*uit* .... | .... *cur*]ante Sulgio Ca[*eciliano*] .... (^{b}).

Miseni — (^{a}) Est Elagabalus aut Alexander. — (^{b}) Sulgius Caecilianus, cuius nomen hic Garrucci supplevit ex lapide C. VIII 1322 = 14854, fuit navarchus classis praetoriae Misenatium et postea praepositus reliquationi classis eiusdem.

1345. (6002). — Iuliae Maesae | Au-g(ustae), aviae imp(eratoris) | Caes(aris) !!! | !!!!! (^{a}).

Minturnis (prope *Minturno*). — (^{a}) Erasa sunt nomina Elagabali.

1346. (4554). — Iuliae | Corneli(ae | Paulae | Aug(ustae)(^{a}) | [*d*(*ecreto*)] d(ecurionum).

Trebulae (*Treglia*). — (^{a}) Est uxor Elagabali.

1347. (EE.^{8}, 871). — [*Im*]p(eratori) C[*a*]e|s(*ari*) *M*(*arco*)] *Aurellio* [*Severo* | *A-le*]*xan*[*d*]*ro* [*Pio*] *Fel*[*i*]*ci Au*[*g*(*usto*)], *pon-t*(*ifici*) | *max*(*imo*), *trib*(*unicia*) (^{a}) pot(estate), co(n)s(uli) (^{b}), p(atri) p(atriae), divi Septim[*i* | *Se*]veri Pii [*nepo*]ti, (^{b}) divi Antonini | [*M*]agni Pii [*filio*] (^{c}), | colonia Aurelia Aug(usta) | Antoniniana Felix | Neapolis.

Neapoli (*Napoli*). — Tractaverunt Hülsen, *Bull. d. Inst.* 1890 p. 303, De Petra, *Archivio storico per le prov. Nap.* 1890 p. 636. 639. 842. — (^{a}) Quae dedimus litteris inclinatis sunt erasa. — (^{b}) a. 222. — (^{c}) Vocabula erasa.

1348. (1653). — Imp(eratori) Caesari, | divi Septimi Severi | Pii nep(oti), divi Antonini | Magni Pii [*filio*] (^{a}), | M(arco) Aurelio Severo | [*Alexandro*] (^{a}) Pio Felici | Aug(usto), pontific(i) maxim(o), | trib(unicia) potest(ate quarta), co(n)s(uli iterum) (^{b}), p(atri) p(atriae), | col(onia) Fl(avia) Aug(usta) Puteoli.

Puteoli (*Pozzuoli*). — (^{a}) Vocabula erasa. — (^{b}) a. 226. — Ad eundem spectat titulus C. n. 1692 (*Puteolis*).

1349. (1654). — [*Sall*(*ustiae*) *Barbiae Orbianae*, | *uxori*] (^{a}) | imp(eratoris) Caes(aris) M(arci) Aurelli | Severi [*Alexandri*] (^{a}) | Pii Felicis August(i), | colonia Flavia | Aug(usta) Puteoli.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (^{a}) Vocabula erasa.

1350. (5054). — Divae | Caeciliae Paulinae | Piae Aug(ustae).

Atinae (*Atina*). — « Extant nummi inscripti *diva Paulina* cum capite velato, quos nummorum periti attribuunt uxori Maximini (Eckhel 7. 296). Ex scriptoribus Maximini uxorem memorant, sed nomine non posito, Ammianus Marc. 14, 1, 8; Syncellus p. 680 ed. Bonn; Zonaras 12, 16 » Dessau (*Inscr.* n. 492).

1351. (1117). — Imp(eratori) Caesari M(arco) Antonio | Gordiano Pio | Fel(ici) Aug(usto), pont(ifici) | max(imo), trib(unicia) pot(estate tertia) (^{a}), | co(n)s(uli), p(atri) p(atriae), optimo | fortissimoq(ue) principi, | col(onia) Ven(eria) Livia Aug(usta) | Alexandrian(a) [10] | Abellinatium (^{b}).

Abellini (*Atripalda*). — Est Gordiani III. — (^{a}) a. 240. — (^{b}) cfr. C. p. 127.

1352. (5965). — Furiae Sabiniae | Tranquillinae Aug(ustae) | ...

Signiae (*Segni*). — Est coniux Gordiani III.

1353. (4556). — M(arco) Iulio Philippo, nobilissimo Caes(ari) (^{a}), | principi iuventu|ti(s), filio imp(eratoris) Cae(saris) M(arci) Iuli Philippi | Pii Fel(icis) Augu-sti) | d(ecreto) d(ecurionum).

Trebulae (*Treglia*). — (^{a}) a. 244. Augustus fuit a mense Augusto (?) 246. — Ad uxorem Philippi patris pertinet fortasse titulus C. n. 3555: *Marciae* .... (Trebulae).

1354. (6564). — [*Imp*(*eratori*) *Caesari*] *C*(*aius*) *Messius* | *Quintus Traianus Decius Pius* [*Felix* | *Aug*(*ustus*), *pont*(*ifex*) *max*(*imus*), *trib*(*unicia*) *pot*(*estate*)....(^{a}), co(n)s(uli iterum) (^{b}), pr[*oco*(*n*)*s*(*uli*)].

Velitris (*Velletri*). — (^{a}) Tribuniciae potestates Decii ab a. 248 numerantur, quo milites eum imperatorem clamaverunt, vel a mense octobre

a. 249, cum senatus eum confirmavit. — (b) Consul II fuit a. 250, cum tertia vel secunda tribunicia potestate fuit.

1355. (5391). — [*Imp(eratori)*] Caes(ari) [*P(ublio) Lic(inio)* | *V*]alerian[*o* | *P*]io Fel(ici) Invicto | Aug(usto), pontif(ici) max(imo), trib(unicia) pot(estate sexta) (a), co(n)s(uli quartum), p(atri) p(atriae).

Aquini (*Aquino*). — (a) a. 258.

1356. (5176). — [*Imp(eratori) Caes(ari)*] P(ublio) Licini[*o*] | Egnat[*io Gal*]lieno | Pio Fe[*lici*] Aug(usto), pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate tertia)(a), | co(n)s(uli iterum), p(atri) p(atriae), | d(ecreto) d(ecurionum).

Casini (*Cassino*). — (a) a. 255.

1357. (4784). — [*Imp(eratori)* Caesari) P(ublio) Licinio | [*Gal*]lieno Pio Fel(ici) | [*Inv*]icto, Germ(anico) | [*ma*]x(imo), pont(ifici) max(imo), | [*Pa*]rt(hico) max(imo) (a), | trib(unicia) | [*pot(estate)*] (quarta decima), co(n)s(uli) | [(*sextum*), *d*]esig(nato septimum) (b), [*Tean*]enses devoti | [*num*]ini maiesta[*tiq(ue)*] | eius.

Teani Sidicinum (*Teano*). — (a) « *Part. max.*, quod supplevi, vestigia flagitant; alibi non reperitur, sed rarissimi sunt omnino Gallieni tituli per annos eius postremos dedicati » MOMMSEN. — (b) a. 265. Tribunicia potestate XIII debuit esse.

1358. (5803-5805). — *Imp(eratori) Caesari* | *P(ublio) Licinio Gal*[*lieno* !!! *Fel(ici)* | [*A*]*ug(usto) f(ilio)*(?), | *co(n)s(uli tertium), p(atri) p(atriae)*(a). || —[*Di*]ocletiano | .... Aug(usto) et imp(eratori) Ma.!!!!! (b) | .... [*ma*]iestatiq(ue) .... || — Divo Maximian(o) (c) | s(enatus) p(opulus)q(ue) A(letrinus).

Aletrii (*Alatri*). — Tres inscriptiones in uno lapide cernuntur. — (a) Tota erasa sunt. Pertinet ad a. 567|60. — (b) Erasum est nomen Maximiani. — (c) « eidem Maximiano dedicata est post mortem honores eius auctore filio Maxentio in integrum restituto » MOMMSEN.

1359. (5828). — Corneliae | Saloninae | sanctissimae | Aug(ustae), coniugi | d(omini) n(ostri) Gallieni | Invicti Aug(usti) | Ferentinates novani, | devoti numini | maiestatiq(ue) eius.

Ferentini (*Ferentino*). — Ad eandem spectant tituli C. n. 3836 (*Capuae*). 4757 (*Trebulae*). 5053 (*Atinae*).

1360. (4558). — P(ublio) Licinio | Cornelio | Valeriano | nobilissimo Caes(ari), | d(ecreto) d(ecurionum).

Trebulae (*Treglia*). — Est Valerianus Gallieni filius maior.

1361. (4575). — Licinio Cor|nelio Salo|nino | Valeriano (a), | nobilissimo Caes(ari), | d(ecreto) d(ecurionum).

Caiatiae (*Caiazzo*). — (a) Nomen Valeriani adsumpsit fratre maiore interfecto (a. 259).

1362. (6221). — .... Salonin[*o*] (a) .... nobiliss[*imo Caesari, pri*]ncipi iuv[*entutis, imp(eratoris) Ca*]es(aris) P(ubli) Licin[*i Gallie*]ni P(ii) F(elicis) Invic[*ti Au*g(*usti*) *fil(io)*,] imp(eratoris) Caes(aris) [*Valer*]iani P(ii) F(elicis) [*Invicti A*]ug(usti) [*nep(oti)*] .... public[*e*].

Fundis (*Fondi*). — (a) Est P. Licinius Cornelius Saloninus Valerianus.

1363. (1655). — Fortissimo et piissimo | principi suo | M(arco) Aurelio Carino (a) | Rufius Volusianus, | v(ir) c(larissimus), | eorum (*sic*) iudicio | beatissimus iterum | corrector (b).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 282/3. — (b) cuius regionis?

1364. (1244). — Imp(eratori) Caesari C(aio) Valerio | Diocletiano | Pio Felici | Augusto) (a) | col(onia) | Fel(ix) Aug(usta) Nola.

Nolae (*Nola*). — (a) a. 284-305.

1365. (3343). — .... [*Sarmatico max(imo)*] ...., *Persico max(imo)* ...., | (*German*]ico max(imo septimum), B[*ritann*]ico | [*max(imo), Ca*]rpico max(imo), Armeniaco max(imo), [*Medic*]o max(imo), Adiabenico max(imo) (a), trib(unicia) p(otestate undevicesima) (b), cons(uli septimum), p(atri) p(atriae), | ....o....ius v(ir) p(erfectis-

simus), praef(ectus) class(is) praet(oriae), | [*nu*]mini maiestatiq(ue) eius dicatissimus.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (*a*) Est Diocletianus. — (*b*) a. 302.

1366. (4576). — Imp(eratori) Caes(ari) | C(aio) Valer(io) Dio'cletiano Pio | Felici Invicto Aug(usto) | et | imp(eratori) Caes(ari) | M(arco) Aur(elio) Maximia|no .... (*a*).

Caiatiae (*Caiazzo*). — (*a*) a. 285-305.

1367. (5334). — Imp(eratori) Caes(ari) M(arco) Aurelio | Maximiano Pio | Aug(usto) | ////// | ////// | ////// | ////// | d(ecreto) d(ecurionum).

Interamnae Lirenate (prope *S. Giorgio a Liri*).

1368. (4785). — [*F*]lavio Valerio C[*on*]stantio, nobilissimo | Caesari, | res p(ublica) Teanensium, de|dicantibus Pompeio Faus|tino, v(iro) c(larissimo), corr(ectore) Campaniae et | Ovinio Gallicano, v(iro) c(larissimo), cur(atore), | num(ini) maiestatique eorum | dicatissimis.

Teani Sidicinum (*Teano*). — « Secundum Borghesium (6, 281), Pompeius Faustinus is est, qui praefecturam urbis administravit a. 301, Ovinius Gallicanus (cfr. vol. VI n. 1155) pater praefecti urbis a. 316, 317 » MOMMSEN. Quae si ita sunt, corrector Campaniae fuit inter a. 292 et 300, et nomina habuit Pompeium Appium Faustinum, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 137.

1369. (1246). — [*D*(*omino*) *n*(*ostro*)] Flavio Valerio | [C]onstantio, | [*no*]bilis(imo) ac beatis[*s*(*imo*)] | C]aesari (*a*) | *ordo* [*po*]*pulusque Nolanus* | *d*(*evotus*) *n*(*umini*) *m*(*aiestati*)*q*(*ue*) | *eius*.

Nolae (*Nola*). — Basis rescripta est: litterae videntur sublatae inscriptionis, ad quam etiam verba pertinent quae inclinatis litteris dedimus. — (*a*) a. 292-305.

1370. (6003). — Divo | Flavio Valerio | Constantio (*a*) | colonia Mint(urnae).

Minturnis (prope *Minturno*). — (*a*) Mortuus est a. 306.

1371. (517). — Dominae nostrae Flaviae Augustae | Helenae, divi Constanti castissimae coniugi, procreatrici d(omini) n(ostri) Constantini | maximi, piissimi ac victoris Augusti, | aviae dominorum nostrorum *Crispi* | *et* (*a*) Constantini et Constanti (*b*) beatissi|morum ac felicium Caesarum, | Alpinius Magnus, v(ir) c(larissimus), corr(ector) Lucaniae et | Brittiorum, statuit devotus excellen|tiae pietatique eius.

Salerni (*Salerno*). — Tractavit Borghesi 8, p. 289. — (*a*) *Crispi et* erasa sunt. Titulus positus est ante a. 326, quo caedes eius evenit. — (*b*) Constantius Caesar factus est a. 323.

1372. (1483). — Piissimae ac clementissimae | dominae nostrae Augustae Helenae, matri | domini nostri victoris, semper Augusti Constan'tini et aviae | dominorum nostrorum | Caesarum beatorum, | uxori divi Constantii, | ordo Neapolitanorum 10 | et populus.

Neapoli (*Napoli*).

1373. (1484). — Piissimae ac venerabili | dominae nostrae Helaenae (*sic*) Augustae, matri | domini nostri victoris semper Aug(usti) Constantini et | aviae dominorum nostrorum | beatissimorum Caesarum | ordo et populus Neapolitanus.

Neapoli (*Napoli*).

1374. (4577). — Domino | nostro | Galerio | Valerio Maximiano, nob(ilissimo) Caes(ari) (*a*).

Caiatiae (*Caiazzo*). — (*a*) a. 292-305.

1375. (516). — Reparatori orbis sui | d(omino) n(ostro) Flavio Valerio | Constantino Pio | Felici Invicto | Augusto (*a*) | ordo populusque Salernitanus | devoti numini maiestatique | eius.

Salerni (*Salerno*). — (*a*) a. 306-337.

1376. (677). — Instauratori orbis | terrarum perpetuo | ac piissimo imp(eratori) d(omino) n(ostro) Fl(avio) Valerio | Constantino | Maximo Pio | Felici, semper vic|toris (*sic*) Aug(usto) resp(ublica) | Surrentinorum d(onum) d(edit).

Surrenti (*Sorrento*).

1377. (1245). — D(omino) n(ostro) Fl(avio) Valerio | Constantino | Pio Felici in-

[im]peratori) | semper Aug(usto) | ordo populusque | Nolanus | d(evoti) n(umini) m(aiestati)q(ue) eius.

Nolae (*Nola*).

1378. (1482). — Domino nostro | Fl(avio) Constantino | P(io) F(elici) Victori, sem|per Augusto | ...nius (a) Va[*le*]ntin[*us*] v(ir) c(larissimus), cons(ularis) [*C*]ampaniae | ...otiss...

Neapoli (*Napoli*). — Totus titulus erasus est. — (a) Cantarelli (*Bull. d. comm. com.* 1892 p. 193) legit cum Nisseno [*Iu*]*nius*. Praefuit Campaniae inter a. 333 et 337.

1379. (5650). — Fl(avio) Val(erio) Co*stan*|tino | Pio Felici A[*ug*(*usto*)] | Fabrat(erni) vet[*eres*].

Fabrateriae Veteri (*Ceccano*).

1379 *a*. (678 auct.). — Pissimae ac veneravi|li (*sic*) d(ominae) n(ostrae) *Faustae* (a) Aug(ustae), | *uxori* (a) d(omini) nostri) Maximi | Victoris Aug(usti) | Constantini *no*[*r*]*aer*|[*cae*] (b) d(ominorum) n(ostrorum trium) *Crispi* (a), Constantini, Constanti, baea|tissimorum [*Caesarum* | *r*]*es* p(ublica) S[*urrentin*]or(um). [10]

Surrenti (*Sorrento*). — (a) Vocabula *Faustae*, *uxori*, *Crispi* erasa sunt. — (b) Auctores tradunt alios Constantino Magno non ex uxore natos esse (cfr. quae Mommsen adnotat). — Titulus positus est inter a. 323 et 326 (cfr. supra n. 1371).

1380. (1656). — Felicitati perpetui (*sic* = *perpetuae*) tempo|ris d(omini) n(ostri) Valentiniani (a) | victoris ac trium|fatoris semper Aug(usti), | Avianus Valentinus, | v(ir) c(larissimus), cons(ularis) Camp(aniae) (b), | devotus numini | maiestatique eius.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Est Valentinianus I (a. 364-375). — (b) Cantarelli, *Bull. d. comm. com.* 1892 p. 192.

1381. (679). — D(omino) n(ostro) Flavio | Gratiano | semper | Augusto.

Surrenti (*Sorrento*). — A. 367-383.

1382. (6656). — Florente imperio (trium) dominorum) A(u)g(ustorum)q(ue) n(ostrorum) Grattiani (*sic*), | Valentiniani et Theodosi, principum maximorum, (a) thermarum speciem ruinae deformitatem (*sic* = *deformitate*) sordentem | et periculosis ponderibus inminentem, quae labantem (*sic* = *lavantem*) | populum metu sollicitudinis deterrebat, exclusa totius | scarie (*immo carie*) vetustatis ad firmam stabilitate(m) usumq(ue) tectorum | Anicius Auchenius Bassus, v(ir) c(larissimus), pro consule Campaniae (b) vice sacra iudicans, r[*e*]paravi in meliorem civitatis effigiem.

Antii (*Porto d'Anzio*). — (a) a. 379|382. — (b) De Ruggiero 2 p. 44 Cantarelli, *Bull. della comm. com.* 1892 p. 208.

1383. (6425). — Salvis d(ominis) n(ostris) Honorio | et Theodosio invictissi|mis imp(eratoribus) (a) | Fl(avius) Nicius Theodulus, v(ir) c(larissimus), | vicarius urbis [*a*]eternae | ....

Circeiis (prope *Paola*). — (a) a. 408|423.

1384. (1485). — D(ominus) n(oster) Placidus Valentin[*ianus* (a), *providen*]tissimus omnium retr[*o principum*], salvo atque concordi [*d*(*omino*) *n*(*ostro*) *Fl*(*avio*) *Theo*]|dosio (b), invictissimo Au[*g*(*usto*) *ad decus no*]minis sui Neapolitana[*m civitatem*] | ad omnes terra mari[*que incursus*] | expositam et nulla [*securitate*] | gaudentem ingenti [*labore atque*] | sumptu muris turrib[*usq*(*ue*) *munivit*].

Neapoli (*Napoli*). — (a) Valentinianus II, imperator ab a. 425. — (b) Theodosius II a. 450 mortuus est.

Ad imperatores eorumque domum spectant item tituli C. X n. 934. 935. 965. C. IV 1470 (*Pompeiis*). C. X 1118. 1119 (*Abellini*). 1241. 1248 (*Nolae*). Kaibel 730-733 (*Neapoli*). C. X 1618. 1626-28. 1635. 1646. 1657-78. 1716. EE. 361-3 (*Puteolis*). C. X 3696 (*Cumis*). 3731 (*Atellae*). 3837-42 8218 (*Capuae*). 4576 a (*Caiatiae*). 4618 (*Cubulteriae*) 4783 (*Teani Sidicinum*). NS. 1892 p. 118 (*Venafri*). C. X 5175. 5177 (*Casini*). 5332. 5333 (*Interamnae Lirenate*). 5390 (*Aquini*). 5823 (*Ferentini*). 5907 (*Anagniae*). 5966 (*Signiae*). 6007 (*Minturnis*). 6080. EE. 630 (*Formiis*). C. X 6311. NS. 1892 p. 54 (*Tarracinae*). 6563 (*Velitris*). EE. 649 (*Antii*). C. X 8043, 7-17.

Miliaria.

Via Severiana ad Ardeam.

1385. (6811). — Imp(erator) Caes(ar) [*C(aius) Iulius* | *Verus Maximinus*] (*a*) | Pius Felix Aug(ustus), | pontif(ex) max(imus), Germ(anicus) max(imus), Dacicus max(imus), Sarm(aticus) max(imus), | trib(unicia) potest(ate quarta) (*b*), imp(erator quintum), | co(n)s(ul), proco(n)s(ul), p(ater) p(atriae) et | [*C(aius) Iulius Verus Maximus, nob(ilissimus)) Caesar*] (*c*), | Germ(anicus) max(imus), Dacicus max(imus), Sarmaticus max(imus), | princeps iuventutis, | litus vicinum viae Severianae | adsiduis maris adluentibus | fluctibus ad labem ruinae | labefactatum aggeribus | marini operis a fundamentis, | ut periculum commeantibus | abesset, extrui curarunt.

Ardeae (*Ardea*). — (*a*) Vocabula erasa. — (*b*) a. 238.

Via Appia

(Cfr. supra p. 44).

1386. (6838 = EE. 8, 676. 900). — P. Claudio Ap. f. | C. Fou[r]io .... | aidiles. || *In lateribus:* LIII. || X.

Quo loco reperta sit ignoratur; extat Mesae. Intellige: *P(ublius) Claudius Ap(pi) f(ilius), C(aius) Furius [C(ai) f(ilius)] aediles*. Sunt P. Claudius Pulcher, consul a. 505 et C. Furius Pacilus, consul a. 503, ut Hülsen adnotavit.

1387. (6872). — Cn(aeus) D[*o*]m[*iti*]u[*s*] co(n)s(ul). | CXII.

Prope *Mondragone*. Est pars altera tituli C. n. 6873.

1388. (1629 auct.). — Imp(erator) Caesar | Vespasianus Aug(ustus), | pontif(ex) maxim[*us*], trib(unicia) potestat(e) VI *I* (*a*), imp(erator septimum decimum), p(ater) p(atriae), censo[*r*], | co(n)s(ul septimum), design(atus) [*V*]III.

Originis incertae. — (*a*) a. 76. — Sunt Vespasiani miliarium I (C. n. 6812). VII supra n. 313).

1389. (6822). — Imp(erator) Nerva Caesar Aug(ustus), | pontifex | max(imus), | tribuniciae | potestat(is), | co(n)s(ul tertium), (*a*) | pater patriae, | faciendum curavit. | XLII.

II m. p. fere a *Ponte Sisto* Tarracinam versus. — (*a*) a. 97 ante 13 Sept. — Simile est miliarium I (C. n. 6813: Romae). VII (cfr. supra n.313). XLV (C. n. 6829 add.: *e regione Setiae*. XLVIII (C. n. 6832: *dentro un pantano vicinissimo a S. Giacomo*). LXXXIII (C. n. 6859 (?): *Itio Formias proficiscenti ad laevam*. LXXXV. LXXXVI. LXXXVII (C. n. 6864: ib.. CXI (C. n. 6871: *Mondragone*). CXII C. n. 6873: *rep. Carinolae*) et C. n. 6877 (*prop Casertam ?*; est viae Appiae ?).

1390. (6825). — Imperat(or) Nerva Caesar Augus(tus), | pontifex | maximus, tribunitiae | potestatis | (secundae), co(n)s(ul tertium), (*a*) | pater patriae, | faciendam curavit. | XLIII.

In paludibus Pomptinis. — (*a*) a. 97 post 13 Sept.

1391. (6828). — Imperat(or) Nerva Caesar Augus(tus), | pontifex | maximus, tribunitiae | potestatis (decimae), (*a*) co(n)s(ul tertium), | pater patriae, | facien(dam) curavit. | XLIV.

In paludibus Pomptinis. — (*a*) Decimam tribuniciam potestatem Nerva numquam habuit. Titulus est interpolatus.

1392. (6820 add.). — Imp(erator) Caesar | Nerva Aug(ustus) Germ(anicus), pontif(ex) max(imus), trib(unicia) | potest(ate tertia), co(n)s(ul quartum), (*a*) p(ater) p(atriae) | sua pecunia const(ituit). Imp(erator) Caesar | Nerva, divi Nervae f(ilius) Traianus Aug(ustus) | Germanicus, pontif(ex) max(imus), | trib(unicia) pot(estate tertia), (*b*) co(n)s(ul tertium), p(ater) p(atriae), constr(uendam) curavit. XXXVIIII.

Torre di tre ponti. — (*a*) a. 98. — (*b*) Debuit quarta tribunicia potestas esse, cum consul tertium fuerit a. 100.

1393. (6824). — Imp(erator) Caesar Nerva Aug(ustus) Germ(anicus), | pontif(ex) max(imus), trib(unicia) | potest(ate tertia), co(n)s(ul quartum), (*a*) p(ater) p(atriae), | viam a Tripontio ad | Forum Appi ex glarea | silice sternendam | sua

pecunia incohavit. | Imp(erator) Caes(ar) Nerva, divi Nerv[ae f(ilius)] [10] | Trai[a]nus Aug(ustus) | Germ(anicus), p[ont(ifex) m]ax(imus), | trib(unicia) potest(ate), co(n)s(ul tertium), (b) p(ater) [p(atriae)], | consummavit.

Prope Forum Appi. — (a) a. 98. — (b) a. 100.

1394. (6826 = EE. 8, 675). — Imp(erator) Caesar | Nerva Aug(ustus) Germ(anicus), pontif(ex) max(imus), trib(unicia) | potest(ate) ..., co(n)s(ul) III, (a) p(ater) p(atriae) | sua pecunia incohavit. | Imp(erator) Cae[s]ar | Nerva, divi N[e]rv[ae] | f(ilius) Trai[a]nus A[ug(ustus)] | Germ(anicus), pont(ifex) [max(imus)], | trib(unicia) pote[st(ate)] ...., co(n)s(ul) I ....] [10], | p(ater) p(atriae), consummavit.

Ad Forum Appi. — (a) a. 97.

1395. (6819 add.). — Imp(erator) Caesar, | divi Nervae f(ilius), | Nerva | Traianus | Augustus | Germanicus, | pontifex | maximus, | tribunicia | potestate (quarta), co(n)s(ul tertium), (a) | pater patriae, | refecit.

Ad *Ponte Sisto*. — (a) a. 100.

1396. (6823). — .... [*Traianus Augustus* | *Germanicu*]s Dacicus, | pontifex maximus, | tribunicia potestate (decima), (a) | imp(erator quintum), co(n)s(ul quintum), pater patriae, | restituendam curavit. | XLII.

Case nove nelle paludi del sig. Rapini. — (a) a. 106.

1397. (6853). — Imp(erator) Caesar, | divi Nervae | filius, Nerva | Traianus, | Aug(ustus) Germani[cus] | Dacicus, pontif(ex) | maximus, tribuni[ciae] | potestatis (tertiae decimae), (a) | imperator (sextum), co(n)s(ul) [(quintum)], | p(ater) p(atriae), pontem vetus[tate collapsum [11] | restituit.

« Pertinuisse videtur ad pontem rivuli Monticelli sive Sanciti qui cadit in lacum Fundanum. » *Mommsen*. — (a) a. 109.

1398. (6846). — Imp(erator) Caesar, | divi Nervae | filius, Nerva | Traianus Augustus) | Germanicus | Dacicus, | pontifex max(imus), | trib(unicia) pot(estate quartadecima), (a) | imp(erator sextum), co(n)s(ul quintum), p(ater) p(atriae), | sua pecunia [10] | fecit.

Presso Ponte Maggiore, caduta dal ponte antico. — (a) a. 110.

1399. (6839). — X. | Imp(erator) Caesar, | divi Nervae | filius, Nerva | Traianus Aug(ustus) | Germanicus | Dacicus, | pontif(ex) max(imus), | trib(unicia) pot(estate quarta decima), (a) | imp(erator sextum), co(n)s(ul quintum), p(ater) p(atriae), | XVIIII (b) silice sua pecunia stravit. || XLIII.

Tarracinae. — (a) a. 110. — (b) i. e. decennovium. Decennovium est via a Foro Appi Tarracinam milium p. XIX: ut lapis noster X sit decennovii, XLIII viae Appiae ab urbe. Est pars Appiae qua priore aetate iter navibus magis fiebat quam terra, et posteriore aetate deperiit. Cfr. Mommsen C. p. 683 sq. et infra n. 1412. — Similes sunt lapides V = XLVIII (C. n. 6833: *Mesae*), VI = XLVIIII (C. n. 6834: *ad locum q. d. S. Giacomo*: cfr. 6834).

1400. (6827). — Imp(erator) Caesar, | divi Nervae f(ilius), | Nerva Traianus | Aug(ustus) Germanicus | Dacicus, pontif[ex] | maximus, tribu[nic(ia)] | pot[est(ate)] II [..]V, | co(n)s(ul sextum), (a) pat(er) [pat(riae)] | faciund[am] curavit. [10]

Trans Forum Appi. — (a) Consul VI fuit Traianus a. 112.

1401. (6908). — Imp(erator) Caes(ar) L(ucius) Septimius | Severus Pius Pertinax | Aug(ustus) Arabic(us), Adiabenic(us), | Parthic(us) maxim(us), pontif(ex) | maximus, trib(unicia) pot(estate nona), (a) | imp(erator undecimum), co(n)s(ul iterum), p(ater) p(atriae), desig(natus tertium), (b) | proco(n)s(ul) et | imp(erator) Caes(ar) M(arcus) Aurelius | Antoninus Pius Augu(stus), | trib(unicia) pot(estate quarta), designat(us) co(n)s(ul), proco(n)s(ul) et | P(ublius) *Septimius Geta, nobiliss(imus)* | *Caesar*, (c) | murum ad defensio n(em) viae vetustate con[labsum restituerunt.

In un territorio contiguo alla via che da S. Maria conduce a Caserta. — (a) a. 201. — (b) Notat Mommsen designationes consulatus pu-

blice editas videri esse eo ipso tempore, quo hic titulus incidebatur, inde factum esse ut extra ordinem adscriberetur. — (c) Vocabula erasa.

1402. (6854). — IIII. || Imp(erator) Caesar | M(arcus) Aurellius Antoninus | Invictus Pius Felix Aug(ustus), | Part(hicus) max(imus), Brit(annicus) max(imus), Germ(anicus) | max(imus), pont(ifex) max(imus), trib(unicia) potes(tate) | (undevicesima), (a) imp(erator tertium), co(n)s(ul quartum), proco(n)s(ul), | viam ante hac lapide albo | inutiliter stratam et | corruptam silice novo,[10] | quo firmior commean'tibus esset, per milia pas'su(u)m XXI sua pecunia fecit. || LXXI.

Monte S. Biagio. — (a) a. 216.

1403. (6876). — [*Imp(erator) Caes(ar)* *Au*]g(ustus) M(arcus) Aure[*lius Anto*]ninus Pius Fe[[*lix Au*]g(ustus) Parthicus max(imus), | [*Br*]itannicus max(imus), p(ontifex) m(aximus), p(ater) p(atriae), co(n)s(ul tertium), desig(natus quartum)(a)| viam inundatione aqu(a)e | interruptam restituit.

In ponte Capuano. — (a) a. 212.

1404. (6855). — IIII. | D(omini) n(ostri) Diocle,tianus et Ma|ximianus | Au-g(usti), Constan tius et Maximi|anus no-b(ilissimi) Caes(ares). | LXXI.

Sub vico *Monte S. Biagio* sub ponte q. d. *di Cagnasino.* — Inter a. 292 et 305. — Similis est lapis CVIIII (C. n. 6870 = EE. 677: *prope Sinuessam*).

1405. (6836). — [*Do*]mino nos[*t*]ro impera tori Marco | Valerio Maxentio | Pio Felici In[*v*]icto Au[*g(usto)*].

Hodie *Cisternae.* — a. 306-312. — Similis est lapis LV (C. n. 6847: *Capo Selce*). Cfr. supra n. 312.

1406. (6868). — Domin[*o nostro*] C(aio) Valer[*io*] | Maxentio [*P(io) F(elici)*] | invicto et [*ae*]terno Au[*g(usto)*]. XCVIII.

Minturnis. — Cfr. n. 6869 (prope moenia Sinuessae).

1407. (6837). — D(omino) n(ostro) Flavio | Valerio Cons tantino Pio | Felici Invicto | Aug(usto), | divi Constan|ti Pii filio. | L.

Hodie *Treponti.* — Similes sunt lapides C. n. 6821 (*Treponti*). 6843 (*Tra Ponte Maggiore e Mesa*: LV). 6856 (sub vico *Monte S. Biagio*, sub ponte q. d. *di Cagnasino*). 6874 (ad Capuam) 6878 (Capuae).

1408. (6844 auct.). — D(omino) n(ostro) | Iobia|no (*sic*) sem|per | Augu-sto). (a)

Tra Ponte Maggiore e Mesa. — (a) a. 363-364.

1409. (6875). — D(ominorum) n(ostrorum) Fl(avii) Valen|tiniani et Valent*is* P(iorum) F(elicium) Aug(ustorum) | bono reip(ublicae) nato(rum). | CXXVI.

Ad Capuam. — Similis est lapis C. n. 6911 (*A-rienzo*). — Ad Valentinianum, Valentem et Gratianum fortasse spectat lapis C. n. 6912.

1410. (6913). — D(ominis) n(ostris) Valen|tiniano, Theod|osio et Arcadio | .... [*Au*]g(ustis) | ....

S. Maria in Vico.

1411. (6840). — D(ominis) n(ostris) F(laviis) | Theodosio, Arcadio | et Honorio, P(iis) F(elicibus) | semper Aug(ustis), bono reip(ublicae) | natis.

Tarracinae. — In eodem lapide extat litteris inversis: *Constantino.* — Iidem imperatores redeunt in lapide C. n. 6910 (*Arienzo*).

1412. (6850). — D(ominus) n(oster) gl(o)r(io)s(issi)mus adq(ue) inclyt(us) rex Theodericus, vict(or) ac tri|umf(ator), semper Aug(ustus), bono r(ei) p(ublicae) natus, custos liberta|tis et propagator Rom(ani) nom(inis), domitor g(en)tium, Decenno|vii (a) viae Appiae, id e(st) a Trip(ontio) usq(ue) Tarric(inam), it(er) et loca, quae | confluentib(us) ab utraq(ue) parte palud(ibus) per omn(es) retro princip(es) | inundaverant, (b) usui publ(i)c(o) et securitate (c) viantium ad|miranda(m) propitio deo felic(ita)te restituit: operi iniuncto naviter insudante adq(ue) clementissimi princip(is) feliciter deserviente p(rae)coniis ex prosa pie Deciorum Caec(ina) Mav(ortio?) Basilio Decio, (d) v(iro)

c(larissimo) et in|l(ustri), ex p(raefecto) u(rbi), ex p(raefecto) p(raetori)o, ex cons(ule) ord(inario) (e), pat(ricio), qui ad perpetu|andam tanti domini gloriam per plurimos, [12] | qui ante non (*fuerant*), albeos deducta in mare aq|ua ignotae atav(i)is et nimis antiquae red|didit siccitati. P E (f).

Prope Tarracinam. Fere similis est altera basis C. n. 6851: tertii exemplaris extat fragmentum C. n. 6852: quartum saec. XV in lapide novicio repetitum periit. — Cfr. adnotationem Mommseni. — (a) cfr. supra n. 1399. Hac aetate universa palus a Tripontis ad Tarracinam Decennovii nomen habuit. — (b) i. e. sub aqua fuerant. — (c) i. e. securitati. — (d) Extant Cassiodori epistulae nomine Theodorici scriptae, alteram ad senatum urbis Romae (var. 2, 32), alteram ad Decium (ep. 33), ex quibus apparet Decium ultro postulavisse se stagna Decennovii paludesque siccare ea condicione ut « liberatori suo reddita terra proficiat ». — (e) a. 486? cfr. De Rossi *Inscr. chr.* I p. 492. — (f) De hoc signo quod non raro in titulis et in nummis aevi christiani occurrit, multi iam tractaverunt: Bruzza (*Ann. d. Inst.* 1877 p. 58 sqq.) putavit P(*alma*) FE-L(*iciter*) legendum esse; contra Friedlaender, *Zeitsch. f. Num.* 1879 p. 267 ait signum se non intelligere.

Miliaria viae Appiae sunt praeterea C. n. 6222 auct. (*Monte S. Biagio*). 6814 (Romae). 6815 (?). 6830 (XLVI: prope Setiam). 6831 (III || XLVII). 6845 auct. (*Capo Selce*). 6848 (LVI?; *Capo Selce*). 6857 (LXXIIII; Fundis). 6858 (? Fundis). 6860 (LXXXV; prope n. 6859). 6864. 6865 (*Castellone di Gaeta*). 6866. 6879. 6880 (Capuae). 6903 (Caiatine). EE. 901 (XCVIII; Minturnis). — In rupe iuxta Tarracinam in monte *Peschio Montano* sunt sculpti numeri ad designandum quantum altitudinis excisum fuerit (C. n. 6849 add.: X. || ... || XXX. || XL. || L. || ... || LXX. || LXXX. || LXXXX. || C. || CX. || CXX.

Via Capua Calatiam.

1413. (8308). — Domino nostro | Flavio Valerio | Constantino Pio | Feli*ci* *In*victo Aug(usto), | divi C[*on*]stanti | [*P*(*ii*) *F*(*elicis*) *Au*]g(usti) filio.

In ecclesia *S. Maria a Marciano.* — Ibidem rep. est miliarium C. n. 8307 cum solo numero: VI.

Via Latina.

1414. (6895). — C(aius) Calvisius C(ai) f(ilius) | Sabinus co(n)s(ul), (a) | imp(erator) (b). | LXXVIII.

Extra Aquinum. — De Calvisio Sabino cfr. Borghesi 5 p. 151 sq. — (a) a. u. c. 715. — (b) Triumphavit ex Hispania a. 726 (C. I² p. 78). E manibiis refecit viam Latinam (Suet. *Aug.* 30: *reliquas vias triumphalibus viris ex manubiali pecunia sternendas distribuit*). — Ad eundem pertinent miliaria LXXX (C. n. 6897: Aquini). LXXXV (C. n. 6899: Casini). XCVI (C. n. 6901: *Monte rotondo* et C. n. 6900: *piano di S. Pietro*).

1415. (6905) — L(ucius) Corneliu[s] L(uci) [*f*(*ilius*)] Cina co(n)s(ul). (a) || / III.

Tertio lapide a Venafro Neapolim versus. — (a) a. u. c. 627.

1416. (6903). — [*I*]mp(erator) Caesar Di[*vi f*(*ilius*) *Aug*(*ustus*)], | co(n)s(ul undecimum), (a) tr(ibunicia) potesta[*te*] .... | ex s(enatus) c(onsulto).

Alla Nunziata. — (a) a. u. c. 731.

1417. (6904). — Imp(erator) Caesar Divi f(ilius) Aug(ustus), | pontif(ex) max(imus), co(n)s(ul tertiumdecimum), (a) | tr[*ibunic*(*ia*) *p*]ote[*stat*(*e*)] | ....

Inter Venafrum et *la Nunziata.* — (a) Consulatu XIII, a. 752 u. c., ultimo Augustus functus est.

1418. (6896). — LXXV. | Imp(erator) Caesar | Vespasianus Aug(ustus), | pont(ifex) max(imus), | tribunic(ia) potest(ate octava), | imp(erator duodevicesimum), p(ater) p(atriae), | censor, co(n)s(ul octavum). (a)

Extra Aquinum. — (a) a. 77. — Ad Vespasianum pertinent item C. n. 6901 (XCVI: *Monte rotondo*). 6894 (extra oppidum *S. Giovanni in Carico*). 6898 (Aquini).

1419. (6890). — Imp(erator) Caesar, | divi | Nervae fil(ius), | Nerva | Traianus | Augustus, | Germanicus, | Dacicus, | pontif(ex) maximus, | trib(unicia) potest(ate nona), (a) | imp(erator quartum), co(n)s(ul quintum), p(ater) p(atriae), restituit.

S. Giovanni in Carico. — (a) a. 105.

1420. (6887). — VII. | [*I*]mp(erator) Caesar, | divi Nervae f(ilius), Nerva Traianus | Optimus Aug(ustus), Germ(anicus), Dacicus, | pontifex maxim(us), | trib(unicia) pot(estate undevicesima), (a) | im-

p(erator nonum), co(n)s(ul sextum), | p(ater) p(atriae),[10] | faciendam | curavit.

Ferentini: sed miliarium non pertinet ad viam Latinam. — (a) a. 115. — Eiusdem tituli exemplaria fracta sunt C. n. 6888. 6889.

1421. (6891). — Imp(erator) Caesar, | divi Hadriani filius, divi | Traiani | Parthici nepos, | divi Nervae pr(o)n(epos), | T(itus) Aelius Hadrianus Antoninus | Augustus Pius, | pontifex maximus, | tribunic(ia) potestate quarta, (a) | co(n)s(ul tertium), p(ater) p(atriae). | opus pontis | vetustate conlabs(um) | restituit.

Ceprano. — (a) a. 141.

1422. (6893). — Imp(erator) Caes(ar), divi | Pii Severi nepos, divi Magni Antonini Pii | filius, M(arcus) Aurelius Severus *Alexander* (a) | Pius Felix Aug(ustus), pontifex max(imus), trib(unicia)[10] | pot(estate) quarta), co(n)s(ul) designatus (iterum), ( ) p(ater) patriae), pontem Liris vetustate dilapsum sua | pecunia restituit.

Prope *S. Giovanni in Carico.* — (a) Nomen erasum. — (b) a. 225.

1423. (6881). — D(omino) n(ostro) imp(eratori) | Marco Aurelio Valerio | Maxentio (a) | Aug(usto) | miliariu.....

In loco q. d. *lo Spinoceto.* — (a) a. 306-312.

1424. (6906). — *D(omino) n(ostro)* | Cl(audio) | Iuliano (a) | imperatori bono | reip(ublicae) nato. | M.....

Sub *Sesto.* — (a) a. 355-363. — Ad Iulianum spectat miliarium XXXIIII (C. n. 6884: II m. p. a bivio viarum Labicanae et Latinae).

1425. (6885) — Imp(eratoribus) | do(minis) n(ostris) Fl(aviis) | Theodosio, Arcadio et Honorio P(iis), *F(elicibus)*, | semper Aug(ustis), bono | reip(ublicae) nat(is).

Signiae. — Est viae Latinae?

1426. (6892). — .... | *et* firmitate sua [*dura*]*t*uram itineris facili[*tatem*] | com[*m*]eantibus praemuniret, | curante et dedicante | Vettio P[*r*]oculo, v(iro) c(larissimo), cura|tore viarum, numini eorum | dicat[*is*]simo.

Ponte di Fregelli. — De cura viarum post Diocletianum cfr. quae Mommsen adnotat.
Miliaria viae Latinae sunt item C. n. 6902 (in clivo inter *S. Petrum* et Venafrum). 6907 (sub diverticulo *Torricellae*).

Est miliarium viae Labicanae:

1427. (6882). — Imp(eratori) C(aesari) d(omino) n(ostro) M(arco) Aur(elio) | Va(lerio) Maxen|tio P(io) F(elici), perpetuo invicto Aug(usto). | III.

Torre Pignattara.

Est miliarium viae Praenestinae:

1428. (6886). — Donino (*sic*) | nostro (*sic*) | Maxentio | Pio Felici | Invicio (*sic*) | Augusto. | VII.

Via Puteolis Neapolim.

Ad viam per colles Pausilypi spectat:

1429. (6926). — V. | Imp(erator) Caesar, divi | Nervae f(ilius), Nerva | Traianus Augu[*stus*] | Germanicus, p[*ontifex*] | maximus, trib[*unicia*] | potestate (sexta), (a) imp(erator iterum), | co(n)s(ul quartum), pater patriae, | incohatam a divo Nerva, | patre suo, peragendam | curavit.

Soccavo. — (a) a. 102. — Similia sunt miliaria VIII (C. n. 6927: *Antignano*). X (C. n. 6928: Neapoli).

Ad viam per Cryptam videntur spectare:

1430. (6929). — Imp(erator) Caesar L(ucius) Septimius | Severus Pius Pertinax Aug(ustus) | Arabic(us), Adiab(enicus), Parthicus maximus, | pontifex ma(ximus), trib(unicia) pot(estate nona), (a) imp(erator undecimum), co(n)s(ul iterum), p(ater) p(atriae), proco(n)s(ul) et | imp(erator) Caesar Marcus Aurel(ius) | Antoninus Pius Aug(ustus), trib(unicia) | pot(estate) quarta), proco(n)s(ul) e[*t*] .... | v .... set .... re | a .... cio p(ed.) XI[10].

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) a. 201.

1431. (6930). — VII. | D(omino) n(ostro) | Fl(avio) Val(erio) | Constantino | Pio Fel(ici) | Invicto Aug(usto), | divi Constanti | Pii filio. |

Euploea (cfr. Mommsen).

Non apparet, quo proprie pertineant miliaria:

1432. (6931). — Imp(erator) Caesar, divi Nervae f(ilius), | Nerva Traianus Augustus) Germanicus, | pont(ifex) max(imus), trib(unicia) pot(estate sexta), (a) imperator iterum), | co(n)s(ul quartum), pater patriae, viam | novam relictis antiqui itineris | ....

Bagnoli. — (a) a. 102.

1433. (6932). — VII. | Imp(eratori) Caes(ari), divi Constanti | filio, Fl(avio) Valerio | Constantino P(io) F(elici) | Invicto Auc(usto) (*sic*), co(n)s(uli) | (tertium), imp(eratori nonum), (a) p(atri) p(atriae) ac | liberatori | urbis (*sic*) ter[rarum [10].

Extat Neapoli. — (a) a. 313 4. — Ad Constantinum spectat item miliarium C. n. 6933.

1434. (6934). — .... ni .... t .... | .... op .... | .... Cl(audio) Iu[*liano*] | Pio F(elici) I[*n*]v[*icto*] | Aug(usto) b(ono) r[*ei publicae*)] | nato.

Neapoli.

1435. (6935). — D(ominis) n(ostris) Valentiniano, Theodosio | et Arcadio Augustis) | bono reip(ublicae) | nat(is) | Constantini filiis.

Prope *Mergellina.*

Viae inter Neapolim et Nuceriam.

1436. (6939). — XI. | Imp(erator) Caes[a]r, | divi Traia[*ni*] | Parthici | *f*(*ilius*)', | divi Nerva[*e n*(*epos*)] | Traianu[*s*] | Hadrianus | Augustus, | pontif(ex) maximus, | trib(unicia) pot(estate quinta), (a) co(n)s(ul tertium) [10] | fecit.

Castellammare di Stabia. — (a) a. 121. — Similis est columna C. n. 6940 (Neapoli).

1437. (6937). — D(omini) n(ostri) imp(eratoris) Caes(aris) | M(arci) Aureli Valeri | Maxenti Invicti | Augusti. | VI. " *Ab altera parte:* D(omino) n(ostro) imperatori) | Fl(avio) Val(erio) Constantino | Augasto (*sic*).

Resina.

1438. (6936). — D(ominis) n(ostris) A(u)g(ustis) Balentiniano, | Tiudosio et | Arcadio, | bono reipub(li)c(a)e | nati(s).

Neapoli.

Viae Capua Cumas, Puteolos, Neapolim.

1439. (6943-5). — *a*) *In summo margine:* D(omin....) n(ostr....) Fl(avi....) Valentinian.... | ....

b) *In media columna:* [*Imp*(*erator*) *Caesar M*(*arcus*) | *Aurel*(*ius*) *Severu*]s | [*Alexander P*]iu[*s* | *Felix Invic*]tus | Aug(ustus), pontifex maximus, | trib(unicia) potestate (nona), | co(n)s(ul) (tertium), proco(n)s(ul), | viam a Capua silice stravit. | IIII.

c) *Sublatis versibus primis quattuor et quinti vocabulo primo, substituta sunt haec:* D(ominus) n(oster) imp(erator) Cludi(us) | Silvanus Aug(ustus) (a). | bono riep(ublicae) (*sic*) na tus.

Aversa. — (a) Ignotus est: cfr. quae Mommsen adnotat. Certum est eum saeculo quarto vixisse. Idem fortasse redit in lapide C. n. 6946.

1440. (6947). — XVIIII. || Senatus | populusque | Romanus.

Aversa. — Item *Senatus populusque Romanus* legitur in miliariis C. n. 6942 (Capuae), 6946. Ad Diocletianum, Maximianum, Constantium et Galerium pertinuit C. n. 6941 (Capuae): sublatis Augustorum nominibus inscriptum esse Constantium II opinatur Mommsen.

Via Nuceria Salernum.

1441. (6954). — Imp(erator) Caesar | M(arcus) Antonius Gordianus Pius Felix | Aug(ustus), pontif(ex) maximu[s], trib(unicia) potest(ate quinta), (a) co(n)s(ul iterum) | [*p*(*ater*)] p(atriae), proco(n)s(ul) viam, | quae a Nuceriam (*sic*) Saler[*num*] usque porrigitur | [*di*]utina incuria pror[*sus c*]orruptam provi[*d*]entia sua reddito or[dinario vectigali tute[*lae*] eius (b) restituit. | II. || *Ab altera parte:* Cl(audio) Iuliano Pio Felici sem[per Aug]usto, b(ono) r(ei) | [*p*]ublic(ae) n(ato).

Salerni. — (a) a. 242. — (b) Mommsen (*Bull. d. Inst.* 1847 p. 175, cfr. C. I p. 175) putat hic agi de vectigali tutelae viae ab iis qui prope viam publicam possident, reddito (cfr. C. IX 6075: *Imp .... Hadrianus .... viam Appiam .... adiectis hs. undecies XLVII (milibus) ad hs. DLXIX*

(*milia*) *C quae possessores agrorum contulerunt fecit*). Contra Dessauo (Marquardt 2 p. 93, 3) videtur de vectigali rotario agi (cfr. C. VIII 10323).

Via Nolana.

1442. (6952). — D(omini) [*n*(*ostri*)] | Maxenti | Invicti ac | Perpetui | Aug(usti). || *Ab altera parte:* D(omino) n(ostro) Cl(audio) Iuliano | Pio Felici Vict(ori) Aug(usto), | bono rei publ(icae) nato.

Nolae. — Ad eandem viam pertinet lapis C. n. 6951 (XXV: *Roccar jnola*)

III. — Inscriptiones magistratuum populi Romani.

Elogia.

1443. (8348 cfr. EE. 854). — Aenea[*s Ven*]eris | et Anchisa[*e filius Troia*]nos, | qui capta Tr[*oia et incensa s*]uper[*fue*]rant in It[*aliam adduxit*] | .... um su .. . | .... lbu.... [*oppidum Lavinium*] cond[*idit et* | *ibi regnavit an*]nos tris. in | [*bel*]lo Lauren[*ti ges*]to non con[*pa*]ruit: appel[*latus*]q(ue) est Indigens | [*pa*]ter et in deo[*rum n*]umero relatus.

Pompeiis (in fronte chalcidici ad forum conversa). — Elogium est Aeneae. Cfr. Garrucci, *Civiltà Cattolica* ser. 11, vol. 12, fasc. 778. Mommsen, C. I² p. 189 sqq.

1444. (809). — Romulus, Martis | [*f*]ilius, urbem Romam | [*condi*]dit et regnavit annos | duodequadraginta, isque | primus dux, duce hostium | Acrone rege Caeninensium | interfecto, spolia opi[*ma*] | Iovi Feretrio consecra[*vit*], | receptusque in deoru[*m*] | numerum Quirinu[*s*] | appellatu[*s est*]....

Pompeiis (ubi n. 1443). — Cfr. Mommsen, C. I² p. 187 sqq.

Acta.

1445. (1401). — (I). Cn(aeo) Hosidio Geta, L(ucio) Vagellio co(n)s(ulibus), (a) X k(alendas) Octobr(es) s(enatus) c(onsultum): |

(*a*) Cum providentia optumi principis (b) tectis quoque | urbis nostrae et totius Italiae aeternitati prospexerit, quibus (c) | ipse non solum praecepto augustissimo, sed etiam exsemplo suo prodesset, convenire(t)q(ue) felicitati saeculi instantis | pro portione publicorum operum etiam privatorum custodiae | (*sic* = *custodire*), deberentque apstinere se omnes cruentissimo genere | negotiationis ne(que) inimicissimam pace faciem inducere | ruinis domum villarumque:

(*b*) placere, si quis negotiandi causa (e) emisset quod(quod) aedificium, ut diruendo plus adquireret quam | quanti emisset, tum duplam pecuniam, qua mercatus eam rem | esset, in aerarium inferri, utique de eo nihilo minus ad senatum | referretur;

(*c*) cumque aeque non oportere(t) malo exsemplo vendere quam | emerint (*sic* = *emere*, *ut*) venditores quoque coercerentur, qui scientes dolo malo | in(t)ra (*sic* = *contra*) hanc senatus voluntatem vendidissent:

placere tales | venditiones inritas fieri.

(*d*) Ceterum testari senatum dominio (*sic* = *dominis*) (nihil) | constitui, qui rerum suarum possessores futuri aliquas [*partes*] | earum mutaverint, dum non negotiationis causa id factum (sit). |

Censuere. In senatu fuerunt CCCLXXXIII. (f) ||

(II). [*Q*(*uinto*)] Volusio, P(ublio) Cornelio co(n)s(ulibus), (g) VI non(as) Mart(ias) s(enatus) c(onsultum): |

Quod Q(uintus) Volusius, P(ublius) Cornelius verba fecerunt de postulatione necessari[*orum*] | Alliatoriae Celsilliae (*sic* = *Celsillae*), q(uid) d(e) e(a) r(e) f(ieri) p(laceret), d(e) e(a) r(e) i(ta) c(ensuerunt): |

(*a*) Cum s(enatus) c(onsulto), quod factum est Hosidio Geta et L(ucio) Vagellio co(n)s(ulibus), clarissimis viris, ante decim (*sic* = *diem X*) k(alendas) | Octobres auctore divo Claudio (r), cautum esset, ne quis domum villamve dirueret. quam (*sic* = *quo plus*) | sibi adquireret,

neve quis negotiandi causa eorum quid emeret venderetve, | poenaq(ue) in emptorem, qui adversus id s(enatus) c(onsultum) fecisset constituta esset, [*ut*] | qui quid emisset, duplum eius, quanti emisset, in aerarium inferre cogere|tur, et eius qui vendidisset inrita fieret venditio: de iis autem, qui rerum | suarum possessores futuri aliquas partes earum mutassent, dum modo | non negotiationis causa mutassent, nihil esset novatum:

(*b*) et necessari | Alliatoriae Celsiliae (*sic* = *Celsillae*) uxoris Atilii Luperci, ornatissimi viri, exposuis|sent huic ordini patrem eius Alliatorium Celsum emisse fundos cum aedificis in — regione Muliniensi (*sic* = *Mutinensi*), qui vocarentur campi Macri, (*f*) in quibus locis mercatus aci (*sic* = *agi*) supe|rioribus solitus esset temporibus, iam per aliquod annos desisset haberi, eaque | aedificia longa vetustate dilaberentur neque refecta usui essent futura, quia neque | habitaret in iis quisquam nec vellet in desertac (*sic* = *deserta ac*) ruentia commigrare:

(*c*) ne quid | fraudi multae poenaeq(ue) essent Celsiliae (*sic* = *Celsillae*), si ea aedificia, de quibus in hoc ordine actum | esset, aut demolita fuissent aut ea condicione sive per se sive cum agris vendi|disset, ut emptori sine fraude sua ea destruere tollereque liceret. |

(*d*) In futurum autem admonendos ceteros esse, ut apstinerent se a tam foedo genere negotiation(is) | hoc praecipue saeculo, quo excitari nova et ornari in (*sic, dele*) universa, quibus felicitas orbis terra|rum splenderet, magis conveniret quam ruinis aedificiorum ullam partem deformem (*sic* = *deformare*) | Italiae et adhuc retinere priorum temporum [*incuriam, quae universa affecisset*] | ita ut diceretur senectute ac tum[*ulo iam rem Romanam perire*]. |

Censuere. In senatu [*fuerunt....*].

Herculanei (*Resina*). — Tractavit Bachofen, *Ausgew. Lehren des röm. Civilrechts*. Bonn 1848 p. 185 sqq. cfr. De Ruggiero I p. 203 sqq. Epitomen horum senatus consultorum habemus apud Paulum (Dig. 18, 1, 52): « *Senatus censuit: Ne quis domum villamve dirueret, quo plus sibi acquireretur: neve quis negotiandi causa eorum quid emeret venderetve: poena in eum qui vendidisset, ut irrita fieret venditio. — Plane si mihi pretium solveris, cum tu duplum aerario debeas, repetes a me, quod a mea parte irrita facta est venditio. Nec solum huic senatus consulto locus erit, si quis suam villam vel domum, sed et si alienam vendiderit.* » Qui locus praesertim cum altero senatus consulto conferendus est. — Prius senatus consultum continet prohibitionem aedificiorum diruendorum (*a*), deinde poenam, qua emptor afficiendus est, ut duplum quanti emerit in aerarium inferat (*b*), qua venditor, ut irrita fiat venditio (*c*): tantum qui plura aedificia possidet, aliquas partes eorum mutare potest, dummodo id transferendae possessionis causa non fiat (*d*). Alterum factum est, cum necessarii Celsillae cuiusdam postulavissent ut ei aut emptori permitteretur aedificia in regione Mutinensi, quae dilaberentur, cum loca eo tempora deserta essent, demolire tollereque (*b*). Senatus consulto Hosidiano relato (*a*), Celsillae conceditur quae postulaverit (*c*), sed admonentur omnes ut ab hoc genere negotiationis se abstineant (*d*). Notat Mommsen apud Bruns, *Fontes* [6] p. 190 imperatores curam extendisse aedificiorum etiam in provincias, ut docet epistula scripta ab Hadriano a. 127 ad Hadrianopolitas Stratonicenses (*Bull. de corr. hell.* 11 p. 111). — (*a*) Per a. 44-46 cfr. Mommsen. — (*b*) Est Claudius. — (*c*) *quodquod* proposuit Mommsen. — (*d*) a. 56. — (*e*) cfr. Mommsen 2 p. 899. — (*f*) Campi Macri memorantur ap. Columellam 7, 2, 3. Varronem *de re r.* 2 praef 5. Strabonem 5, 1, 11 p. 216. Livium 41, 18, 5 cfr. Mommsen.

Fasti.

1446. (6639). — [*Q(uintus) Sulpicius C*]amerinus, C(aius) Poppaeus. | [*Suf(fecti)*: *Q(uintus) Popp*]aeus Secund(us). M(arcus) Papius Mutil(us). || [*P(ublius) Corn*]elius Dolabell(a). C(aius) Silanus. | [*Suf(fecti)*: Ser(vius) Lentulus, Q(uintus) Iunius Blaesus. || T(itus) Statilius Taurus, M(arcus) Aemilius Lepid(us). || Germanicus Caesar, C(aius) Fonteius. | Suf(fecti): C(aius) Visellius Varro. || L(ucius) Munatius Plancus, C(aius) Silius. A(ulus) Caecina Largus. | Sex(tus) Appuleius, Sex(tus) Pompeius. || Drusus Caesar, C(aius) Norbanus Flaccus. | Suf(fectus): M(arcus) Silanus. || Sisenna Statilius Taurus, L(ucius) Scribonius. | Suf(fecti): C(aius) Vibius Libo, C(aius) Pompeius Graecina. || C(aius) Caelius, L(ucius) Pomponius Flaccus. | Suf(fecti): C(aius) Vibius

Marsus, L(ucius) Voluseius Procul(us). | Ti(berius) Caesar August(us tertium), Germanicus Caesar (iterum). | [*Suf*(*fectus*) *k*(*alendis*)| Feb(ruariis): L(ucius) Seius Tubero: III k(alendas) Maias | ....s Regulus: k(alendis) August(is): | [*Q*(*uintus*) *Marcius Barea*, *T*(*itus*) *Rustius Numm*]ius Gall(us).

Antii (*Porto d'Anzio*). — Sunt fasti consulum a. p. C. 9-18.

Inscriptiones magistratuum liberae reipublicae.

1447. (5055). — L(ucius) Arruntius L(uci) f(ilius), | co(n)s(ul) (^{a}), (quindecim)vir | sacrieis (*sic*) faciundis, | viam, semitas faciundum, | clouacam reficiundam | d(e) s(ua) p(ecunia) c(uravit).

Atinae (*Atina*). — (^{a}) a. u. c. 732? p. C. 6?

1448. (6223). — C(aio) Calvisio C(ai) f(ilio) | Sabino, co(n)s(uli) (^{a}) ....

Fundis (*Fondi*). — (^{a}) a. u. c. 715.

1449. (1423). — Appius Pulcher (^{a}) C(ai) f(ilius), co(n)s(ul) (^{b}), imp(erator) (^{c}), (septem)vir epulon(um).

Herculanei (*Resina*). In epistylio theatri. — (^{a}) Nota gentilicium omissum. — (^{b}) a. u. c. 700. — (^{c}) Cfr. Cic. *ad fam.* 3. 1. 2.

1450. (1424). — Ap(pio) Claudio C(ai) f(ilio) Pulchro, | co(n)s(uli), imp(eratori). | Herculanenses post mort(em).

Herculanei (*Resina*). In basi statuae in theatro rep. — Cfr. n. 1449.

1451. (1250). — [A]p(pio) (?) Claudio Pulcro, | co(n)s(uli), | patrono.

Nolae (*Nola*). — Cfr. n. 1449.

1452. (3854). — L(ucio) Cornelio L(uci) [*f*(*ilio*)] | Balbo, co(n)s(uli) (^{a}), patr[*ono*. | d(e) c(onscriptorum) d(ecreto) (^{b}).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (^{a}) a. u. c. 714. — (^{b}) Si recte intellegitur, videtur primis temporibus ordo decurionum Capuae *conscriptorum* vocabulo usus esse.

1453. (1751). — L(ucio) Cornelio L(uci) [*f*(*ilio*)] | Sullae Feleici, | imperatori (^{a}), | publice (^{b}).

Suessae Auruncae (*Sessa*). — (^{a}) ante finem a. 672, cum dictator factus est. — Suessani bello civili Sullae se dediderunt (Appian. *b. civ.* 1, 85).

1454. (6007). — L(ucio) Cornelio L(uci) f(ilio) | Sullae Feleici, | dictatori (^{a}), leibertini (^{b}).

Minturnis (prope *Minturno*). — (^{a}) a. u. c. 672|5. — (^{b}) De manumissione decem milium Corneliorum verba facit Appian. *b. c.* 1, 100 cfr. 104. Eos in formam collegii (cfr. Cic. ap. Ascon. p. 75) coniunxisse existimat Mommsen in C. I ad n. 585, quem confer.

1455. (6314 = 8031, [1] add.). — [*Cn*(*aeus*) *Do*]mitius M(arci) f(ilius) | [*C*]alvinus (^{a}) [*co*]loneis dedit.

Tarracinae (*Terracina*). — (^{a}) consul a. u. c. 701. 714?

1456. (6316). — M(arco) Favonio M(arci) f(ilio) (^{a}), | leg(ato) (^{b}), | popul(us) Agrigent(inus).

Ad *lacum Paolae*. — (^{a}) Amicum Catonis eum esse, coniecit Mommsen. — (^{b}) in Sicilia.

1457. (1698). — .... ius Fronto, aed(ilis) cur(ulis), de sua pecunia f[*ecit*] .... duxit viam a Foro usque ad feines: strav[*it*] .... | .... fecit cleivom a summo ad emporium; stra[*vit*] ....

Puteolis (*Pozzuoli*). — « Cfr. Cicero *ad Att.* 5, 2: *qui potui non videre, cum per emporium Puteolanorum iter facerem?* A summo, id est ab arce, clivum duxisse ad emporium ad id pertingeret situm scilicet in litore, titulus ostendit. » MOMMSEN.

1458. (8236). — Q(uintus) Folvius Q(uinti) f(ilius), M(arci) [*n*(*epos*)] | hance aqua[*m*] | indeixsit apu[*d*] | P(ublium) Atilium L(uci) f(ilium), | pr(aetorem) urb(anum).

Caiatiae (*Caiazzo*). — Cfr. De Ruggiero I p. 548.

1459. (EE. 8, 476). — Ser(vius) Folvius Q(uinti) f(ilius) Flaccus, co(n)s(ul) (^{a}), muru(m) locavit | de manubies (*sic*).

Tifatis (*S. Angelo in Formis*). — Illustravit

Barnabei, *Not. degli scavi* 1888 p. 142. — (a) a. u. c. 619, cfr. Mommsen *Eph. Epigr.* 1, p. 156. — (b) Vicerat in Illyria (Liv. *ep.* 56. Appian. *Illyr.* 10).

1460. (5782). — C(aio) Mario C(ai) f(ilio), | co(n)s(uli septimum) (a, pr(aetori), trib(uno) pl(ebis), | q(uaestori), aug(uri), tr(ibuno) mil(itum).

Cereatis Marianis (*Casamare*). — (a) a 668 u. c. Sed titulus non ante Augustus scriptus est, cum cursus honorum exhibeatur.

1461. (6087). — L(ucius) Munatius L(uci) f(ilius), L(uci) n(epos), L(uci) pro-n(epos), | Plancus, co(n)s(ul) (a), cen-s(or) (b), imp(erator) iter(um), (c) (septem) vir | epulon(um), triump(havit) ex Raetis (d), aedem Saturni | fecit de manibis (e), agros divisit in Italia | Beneventi (f), in Gallia colonias deduxit | Lugudunum et Rauricam (g).

Formiis (*Formia*). — Cfr. Drumann, *Gesch.* 4 p. 207 sq. Jullien, *Le fondateur de Lyon*, Parisiis, Masson. — (a) a. u. c. 712. — (b) a. u. c. 732. — (c) a. 720, cfr. Borghesi 2 p. 84 sq. — (d) 29 Dec. 711 cfr. C. I² p. 179. — (e) cfr. C. VI 1316: *L. Plancus L. f. cos. imp. iter. de manib.* Cfr. De Ruggiero 1 p. 185 sq. — (f) cfr. C. IX p. 136 sq. — (g) cum proconsul Galliae comatae esset.

1462. (6462). — .... Scaurus, pr(aetor) proco(n)s(ul), bas[*ilicam*] ....

Setiae (*Sezze*).

1463. (3760). — C(aius) Sempronius L(uci) f(ilius), | Ap(pius) Claudius Cai [*f(ilius)*], | P(ublius) Licinius P(ubli) f(ilius), | (trium)vir(i) (a).

Suessulae (*Arienzo*). — (a) agris dandis adsignandis a. 622|633.

1464. (3861). — C(aius) [*Se*]mpr[*onius*] *Ti(beri) f(ilius) Grac(chus)*], | Ap(pius) Claudius C(ai) f(ilius) Pol(c)her), | P(ublius) Licinius P(ubli) f(ilius) Crassus), | (trium)vir(i) a(gris) i(udicandis) a(dsignandis) (a). || *In summa columna:* k(ardo undecimus), d(ecumanus primus). (b)

Ad *S. Angeli in Formis*. — Cfr. quae Mommsen exponit in C. I p. 156 sq. — (a) cfr. de hac formula Mommsen 2³ p. 625 n. 1. — (b) V. Script. grom. ed. Lachmann p. 171 sq.

1465. (6323). — [*Ser(vius) Sulpic*]ius Ser(vi) f(ilius) Galba, co(n)s(ul) (a), pavimentum | [*faciundum locavi*]t eisdem probavit.

Tarracinae (*Terracina*). — (a) a. u. c. 646? 610?

1466. (4719 auct.). — R(etus?) Vedo ///, | V(ibius) Autrodiu(s) C(ai) (a), | S(purius?) Racectiu(s) S(puri), | S(purius?) Teditiu(s) S(puri) (b) | statuendos (c) | locaverunt.

In agro Falerno. — (a) Deest filii vocabulum, cfr. Mommsen 3 p. 207 n. 3. — (b) Sunt quattuorviri agris dandis adsignandis. — (c) sc. cippos. — Ceterum cfr. amplam adnotationem Mommseni.

Magistratus ordinis senatorii
ab Augusto ad Diocletianum.

1467. (EE. 8, 592). — M(arcus) Agr[*ippa*], | co(n)s(ul).

Casini (*S. Germano*).

1468. (4750). — L(ucio) Albinio A(uli) f(ilio) Quir(ina) Saturnino, | co(n)s(uli) (a), proco(n)s(uli) prov(inciae) Asiae, | leg(ato) Aug(usti) pr(o) pr(aetore) Ponti et Bithyniae) prov(inciarum), | proc(o)(n)s(uli) prov(inciae) Achaiae, praef(ecto) aer(ari) Sat(urni), | leg(ato) Aug(usti) Asturicae et Callaec(iae), | pr(aetori) urb(ano), aed(ili) pl(ebis), sod(ali) Antoninian(o), | q(uaestori) urb(ano), p(atrono) c(oloniae), curatori col(oniae). | decr(eto) dec(urionum).

Suessae Auruncae (*Sessa*). — (a) Secundum Waddingtonium (*Fastes* p. 267) non ante a. 221.

1469. (5578). — Iuliae Q(uinti) f(iliae) | Calvinae, | L(uci) Alfidi Herenniani, | consulis (a), | Fabraterni | novani | d(ecreto) d(ecurionum).

Fabrateri e novae (*la Civita* prope *S. Giovanni in Carico*). — (a) a. 171.

1470. (6082). — M(arcus) Ampudius N(umerii) f(ilius), | q(uaestor), tr(ibunus) pl(ebis), aid(ilis).

Formiis (*Formia*).

1471. (1699). — D(is) m(anibus). | Iu-

liae Procu[*li*]nae, | uxori pudici[*ss*]im(a)e et opsequent[*is*]sim(a)e | T(itus) Aquillius Proculus, | consul (^{a}), procon(sul), (quindecim)v[*i*]r | et si[*bi*].

Puteolis (*Pozzuoli*). — Ad consulatum referendi sunt fasces quattuor cum securibus, qui in latere dextro videntur, ad quindecimviratum tripus lateris sinistri. — (^{a}) aetatis incertae.

1472. (6439). — L(ucio) (^{a}) Aradio Roscio | Rufino Saturnino Tiberiano, | auguri, curioni, c(larissimo) v(iro), | triumviro stlitibus iudicandis, se[vi]ro equestr[*i*]um | turmarum, [*q*(*uaestori*)] k(andidato), | Privernates pa]trono di[*gn*]issimo [1] | et pr(a)estantissimo.

Priverni (*Piperno vecchio*). — Est item errore edita inter urbanas, C VI n. 1695, et 1578. — (^{a}) Ita traditur: fuit fortasse *P*(*ublius*), cfr. C. VIII 14470.

1473. (5911). — M(arco) Arrio M(arci) f(ilio) | Maximo, | (trium)viro cap(itali), praef(ecto) equ(itum), | q(uaestori) pro pr(aetore), aed(ili) cu[*r*(*uli*)] ....

Anagniae (*Anagni*). — Aevi Augustei, cfr. Mommsen, 1[2] p. 548.

1474. (8291 auct.). — C(aio) Atilio Cn(aei) f(ilio), ... | ....o Iuliano Cl(audio) R[*ufi*]no, | co(n)s(uli iterum), (^{a}) proco(n)s(uli) provinc(iae) Afr[*ic*]ae, (^{b}) | leg(ato) Aug(usti) pr(o) p[*r*(*aetore*) *provi*]nciae Syriae et pro[vinciae Cappad[*ociae*] et Armeniae maior(is) | et minor(is) (^{c}), (septem)vir(o) epu[*lon*(*um*), *d*]onis militaribus | donato a divo Tra[*iano*] corona mur[*ali*], | vallari, navali, h[*astis puris* (*quattuor*), *vexill*]is (quattuor), pr(aetori) urb(ano) (^{d}) | praef(ecto) aerarii Sa[t[*urni, praef*(*ecto*) *aerar*(*ii*) *m*]ilitar(is), leg(ato) | leg(ionis) .... *Ge*]m(inae) p(iae) f(idelis), cu[*r*(*atori*) *viar*(*um*)] ...... iae, praef(ecto) | [*frumenti*] dandi e[*x s*(*enatus*) *c*(*onsulto*)] (^{e}), *seviro eq*(*uitum*) *Rom*(*anorum*) *turm*ae (secundae), | [*tribuno*) *pl*(*ebis*), *qua*]est[*ori*, *quaestori pro pr*(*aetore*) *prov*(*inciae*)] Asiae (^{f}).

Antii (*Porto d'Anzio*). — Cfr. amplam commentationem Mommseni. — (^{a}) Cuspium Rufinum, consulem a. 142, esse putaverunt De Rossi et Mommsen. Recte? — (^{b}) Circa a. 130? — (^{c}) Antea Syriae, deinde Cappadociae, cfr. Domaszewski, *Rhein. Mus.*, 1893 p. 246, De Ruggiero 1 p. 672. — (^{d}) Praetura non loco suo scribi cogitavit Henzen. Cfr. Mommsen. — (^{e}) De praefecto frumenti dandi ex senatus consulto, cfr. Mommsen 2 p. 673 et Hermes 4 p. 364 sqq. — (^{f}) cfr. Mommsen 2 p. 259 et infra n. 1500.

1475. (6006). — L(ucio) Burbuleio L(uci) f(ilio) Quir(ina) | Optato Ligariano. | co(n)s(uli) (^{a}), sodal(i) Aug(ustali), leg(ato) imperat(oris) | Antonini Aug(usti) Pii pro pr(aetore) prov(inciae) | Syriae, in quo honor(e) decessit, leg(ato) | eiusdem et divi Hadriani pro pr(aetore) prov(inciae) | Cappad(ociae) (^{b}), cur(atori) oper(um) locor(um)q(ue) publ(icorum), praef(ecto) | aerar(i) Saturn(i) (^{c}), proco(n)s(uli) Sicil(iae) (^{d}), logiste (^{e}) | Syriae, legat(o) leg(ionis sextae decimae) Fl(aviae) Firm(ae), cur(atori) reip(ublicae) | Narbon(ensium), item Anconitanor(um), item [10] | Tarricin(ensium), curat(ori) viar(um) Clodiae, Cassiae, | Ciminae (*sic* = *Ciminiae*) (^{f}), pr(aetori) (^{g}), aed(ili) pl(ebis), q(uaestori) Ponti et Bithyn(iae) (^{h}), | trib(uno) laticl(avio) leg ionis nonae) Hispan(ae), (trium)vir(o) kapit(ali), | patr(ono) col(oniae), | Rasinia Pietas, nutr(ix) filiar(um) eius, | s(ua) p(ecunia) p(osuit) l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Minturnis (prope *Minturno*) — Praeclaro commentario illustravit Borghesi 8 p. 103-178. — (^{a}) ante a. 138. — (^{b}) cfr. Liebenam, *Forschungen* 1 p. 124. — (^{c}) De Ruggiero 1 p. 301. — (^{d}) cfr. Klein, *Verwalt. Beamten* 1 p. 161. — (^{e}) cfr. Marquardt 1 p. 228. — (^{f}) cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. com.* 1891 p. 101. — (^{g}) cfr. Levison, *Fasti praet.* p. 148. — (^{h}) cfr. Schoenemann p. 49.

1476. (1687). — L(ucio) Caesonio L(uci) f(ilio) Quirina | Quinto Rufino Manlio | Basso, clarissimo viro, | salio Palatino, pontifici | maiori, praetori, | quaestori, L(ucius) | Caesonius Hedylus, proc(urator) patris.

Neapoli (*Napoli*). — Dessau (*Inscr.* 1206) putat eum filium L. Caesonii Lucilli Rufiniani supra n. 344) esse, Wilmanns (*Exempla* 1219) nepotem. Aevi post Aurelianum tribuit eum pontificatus maior. Raro indicatur tribus in titulis tertii saeculi.

1477. (6520). — M(arci) Calvi M(arci) f(ili) Pap(iria) | Prisci fil[*i*]: | M(arci) Calvi M(arci) fili Pap(iria) | Prisci patr(i)

adlecti in ordine senatorio | a Ti(berio) Claudio Caes(are) Aug(usto) Germanico | cens(ore) inter tribunicios ([a]); | T(iti) Calvi M(arci) f(ili).

Corae (*Cori*). — ([a]) De Ruggiero I p. 413, cfr. C. V 317: .... *a Ti. Cla[u]dio Caesare .... censor[e a]dlecto in senatum et inter tribuni[cio]s relato* etc.

1478. (3722). — L(ucio) Cestio Gallo Cervi|nio Iusto Lu[t]atio Natali, | (quatuor)viro viar(um) curand(arum), trib(uno) | laticlavio leg(ionis octavae) Aug(ustae), | quaestori urbano, ab | actis [se]natus, aedil(i) curul(i), | praetori, | leg(ato) Au|g(ustorum) leg(ionis) | (vigesimae) V(aleriae) V(ictricis), proco(n)s(uli) provin|ciae Narbonensis, praef(ecto) | aerar(i) Saturn(i), co(n)s(uli) [I]I ([a]), | patrono colo[ni]ae, | d(ecreto) d(ecurionum).

Volturni (*Castel Volturno*). — ([a]) a. incerto.

1479. (Kaibel 743). — Λ(εύκιον) Κλαύδιον | Ἀρριανόν, | ὕπατον ([a]), | τὸν εὐεργέτην | Κρητόνδαι ([b]).

Neapoli (*Napoli*). — ([a]) Consul ignotus. — ([b]) Phretria, cfr. n. 1492.

1480. (1122). — Ti(berio) Claudi[o] Quir(ina) Fronti no Nicerato, Cl(audii) Frontini co(n)s(ulis) f(ilio), | (decem)vir(o) stl(itibus) iud(icandis), | trib(uno) laticlavio leg(ionis | quartae) [Fl]a[vi]ae, quae|s tori pro praet(ore) [pro]vinc(iae) Achaiae, [ab] | actis senatus ([a]), a[ed(ili)] | cur(uli), praetori ([b]), | patr(ono) [col(oniae) d(ecreto) d(ecurionum)].

Abellini (*Atripalda*). — Eiusdem sunt tituli CIG. 1133. 1327: item nominatur in titulo C. III 495. — ([a]) cfr. Mommsen 2 p. 901. De Ruggiero I p. 47. — ([b]) In titulo graeco CIG. 1327 dicitur ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων τῆς συνκλήτου κανδίδατος αὐτοκράτορος Μ. Αὐρηλίου Ἀντωνείνου Αὐγούστου Γερμανικοῦ. — Cfr. infra n. 1487. 1488.

1481. (1688). — [*Qui dedit A*]eneadum fastis ex ordine consul | [*Nomi*]na progenies Claudius Appiadum, | [*Al*]ta Sabinillae dat dulci moenia natae | .... anus genitor de rude coepta solo. | [*E quibus an*]noso mea Claudia lucis in aevo | [*Despicia*]t lepidam pulchra anus in subolem.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Supplevit Buecheler. — Borghesi propter initium v. 4, ubi supplevit [*Iuli*]*anus*, titulum retulit ad Appium Claudium Iulianum consulem II a. 224 (Appius Claudius Iulianus fuit item consul a. 138 et 146 cfr. C. III p. 1983 Dipl. LVIII). Buecheler propter metrum negavit hoc posse ferri supplevitque dubitans [*Germ*]*anus*. Mommsen notat: « Sed consulem hunc Claudium tantum ex Appia progenie sese dixisse omisso vocabulo proprio et in fastis consueto parum probabile est. Hoc apparet non in sepulcro titulum stetisse, sed in domo quam pater filiae aedificavit fortasse nubenti ». Intellige: Claudius Iulianus genitor, progenies Appiadum, qui consul ex ordine dedit nomina fastis Aeneadum, dat alta moenia coepta de rude solo dulci natae Sabinillae, e quibus lucis mea Claudia annoso in aevo despiciat pulchra anus in lepidam subolem.

1482. (4861). — Laberiae | Pompeianae, c(larissimae) f(eminae), | coniugi M(arci) | [*Cl*(*audi*)] Macrini | Vindicis Hermog[e]ni[a]ni, c(larissimi) v(iri) et consularis ([a]), | ob rarissimam praeci|puamque ac munificam | eius in se liberosque | adfectionem | pietatemque | L(ucius) Gabinius Cosmianus, | pontif(ex), pat(ronus) col(oniae) et a mi|litiis ([b]), consocer, | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Venafri (*Venafro*). — ([a]) Borghesi opinatur filium eum esse Vindicis praef. praet. sub Marco. — ([b]) i. e. omnibus equestribus militiis functus, cfr. Mommsen 3 p. 549 n. 1. 2. — Cfr. n. 1498.

1483. (3723). — Ti(berio) Cl(audio) Ti(beri) fil(io) Pa[l(atina)] | Me[*lae* (?) *P*]risc[*o*] | Ruf[*ino I*]un(iori), c(larissimo) v(iro), | tribu[*no mi*]l(itum) leg(ionis septimae) | Cl(audiae), allect(o) inter | quaestor(ios), praet(ori) | urb(ano), leg(ato) prov(inciae) Nar|bonens(is), leg(ato) prov(inciae) Cre t(a)e, praef(ecto) Min(iciae) ([a]), proco(n)s(uli) | prov(inciae) Achai(a)e, leg(ato) pro v(inciae) Africae, p(atrono) c(oloniae), | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Volturni (*Castel Volturno*). — ([a]) Occurrit praeterea tantum Grut. 422, 7 cfr. Mommsen 2[3] p. 1053 n. 4. Ceterum est *curator aquarum et Miniciae*, cfr. De Ruggiero I p. 549.

1484. (1249). — [L(ucio)] Cl(audio) Pollioni | Iuliano | [Iu]lio Gallicano, c(larissimo) v(iro), | (decem)viro sclitibus (*sic*)iudic(andis), | [qu]aest(ori) candidato (a), | [a]d-lec(to) inter pr(a)etor(ios), | [p]roco(n)s(uli) prov(inciae) Baetic(ae), | [l]egato prov(inciae) Asiae, | patron(o) col(oniae), | [fl]amini perpet(uo), | [o]rdo Augustal(ium) (b).

Nolae (*Nola*). — Cfr. n. 1485. — Saeculo altero exeunte? — (a) cfr. Mommsen 2 p. 92. Kübler in De Ruggiero 2 p. 66. — (b) cfr. Premerstein in De Ruggiero I p. 855.

1485. (1111). — L(ucio) Cl(audio) Polioni Iulio Iuliano | Gallicano, c(larissimae) m(emoriae) v(iro), co(n)s(uli), | pat(rono) colo[ni]ae et consti|tutori .... (a) Nolae, suboles | [per] libertos libertasbae (*sic* = *libertasve*) (b) bonu .... | .. mor / .... Nicomedes et c....

Sarni (*Sarno*). — Cfr. n. 1484. — (a) Expleri non potest. — (b) « Factum esse titulum a subole defuncti per libertos libertasve bonae memoriae viro videtur significari hoc elogio sane miro, sed nequaquam suspecto. » Mommsen.

1486. (3850). — L(ucio) Ti(berio) Claudio | Aurel(io) Quir(ina) | Quintiano, | triumviro mo netali a(uro) a(rgento) a(ere) f(lando) f(eriundo), | quaestori can|did(ato), praet(ori), co(n)s(uli) (a), | pontif(ici), | Ti(berius) Cl(audius) Felix, (duum)vir, amico incompar(abili) | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) a. 235.

1487. (1123). — Ti(berio) Claudio | Saethidae (a) | Caeliano, | Cl(audi) Fronti[ni] co(n)s(ulis) (b) f(ilio), (decem)[vir(o)] [li]stl(itibus) iud(icandis), trib(uno) mil(itum) leg(ionis) | (tertiae) Gallicae, [q(uaestori)] provinc(iae) [Si]ciliae candidato imp(eratorum) | [An]tonini et Veri August(orum) (c), | sodali Hadrianali le[cto?], | [tribuno] pleb(is), praet(ori) fid(ei) com[m(issario)] (d), | leg(ato) leg(ionis undecimae) Cl(audiae), aug[ur(i)], | patrono coloniae, | d(ecreto) d(ecurionum).

Abellini (*Atripalda*). — Frater est Frontini n. 1488. Nominatur in titulo CIG. 1318, et eam fratre in titulo C III n. 495. — (a) Foucart comparavit Aethidas Messenios a Pausania memoratos. — (b) a. incerto. — (c) cfr. Kübler in De Ruggiero 2 p. 66. — (d) cfr. Mommsen 2 p. 103.

1488. (1124). — Ti(berio) Claudio Qui|r(ina) | Sa[e]thida[e] Cethego Frontino. Ti(beri) Claud[i] Frontini (a) | legat(i) legionis filio, | Ti(beri) Claudi Frontini co(n)s(ulis) nep(oti), | patrono c[o]l(oniae), d(ecreto) d(ecurionum).

Abellini (*Atripalda*). — (a) Eius cuius est n. 1480.

1489. (3851). — C(aio) Clodio C(ai) f(ilio) | Quir(ina) Adiutori, | praetori, | tribuno plebis, | quaestori, | quod ex reditu (sestertium decies) | legato a Clodis | rei publicae Campanorum | viae tutela praestatur.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Cfr. n. 1490.

1490. (3852) — .... [Clodio] P(ubli) f(ilio) | .... [Cap]itoni | ....no, | pr(aetori), [ad censu]s provinc(iae) | [Pann]oniae, quaest(ori), | [triu]mviro capitali, | [quod] ex reditu (sestertium decies) | [legato] a Clodis | [reipubl]icae Campanorum, [viae tute]la praestatur.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Cfr. n 1489.

1491. (3853). — T(ito) Clodio M(arci) f(ilio) Fal(erna) | Eprio Marcello, | co(n)s(uli iterum) (a), auguri, | curioni maximo, sodali Augustali, | pr(aetori) per(egrino) (b), proco(n)s(uli) | Asiae (tertium) (c), | provincia Cypros.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Tractavit Borghesi 3 p. 285 sqq., cfr. Liebenam, *Forschungen* 1 p. 256 sq.; in lapides magistratus minores omittuntur. — (a) a. 74. — (b) a. 48 cfr. Lewis, *Fasti praetorii* p. 64. — (c) a. 70-73, ut videtur, cfr. Waddington, *Fastes*, 96.

1492. (Kaibel 744). — Λ(εύκιον) Κρεπερ[έ]ιον Πρόκλον, | ὕπατον (a), ἀνθύπατον, τὸν ἴδιον | εὐεργέτην | Ἀρτεμίσιοι φρήτορες ἀμοιβῆς χάριν [= *Lucio Crepereio Proculo, consuli, proconsuli, ob merita erga se, Artemisii fretores*].

Neapoli (*Napoli*). — (a) a. ignoto.

1493. (EE. 8, 862). — C(aio) Egnatio C(ai) f(ilio) | Certo, c(larissimo) v(iro), | co(n)s(uli) (^{a}), p(atrono) c(oloniae), | d(ecreto) d(ecurionum).

Prope *Serino*. — Nominatur item in lapide Beneventano, C. IX n. 1578. — (^{a}) Sub Antonino?

1494. (EE. 8, 477). — .... aerii .... | .... *Eg*[natio Caeci .... | .... [*A*]ntistio Luce ....| .... v(iro) c(larissimo) q. q. (*sic* = *q*(*uaestori*)), pr(aetori), ... | .... [*co*]nsuli, cur. .... | .... e urbis .... | .... cur(atori) reipublicae).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1495. — [*F*]abius Titianus, v(ir) c(larissimus), (quindecim)vi[*r s*(*acris*) *f*(*aciundis*)], | cons(ul) ord(inarius) (^{a}), iterum praef[*ectus*] | urbi (^{b}), | votum libens s[*olvit*].

Cumis (*Cuma*). — Edidit Waltzing, *Rev. de l'instr. publ. en Belgique* XXXVI, 4. — Cfr. C. VI 1166. 1167. 1653. 1654. 1717 et stemma, quod Mommsen ad C. III 11157 ordinavit. — (^{a}) a. 337. — (^{b}) a. 350-51.

1496. (3855). | P(ublio) Flavio Menandro Africano, c(larissimo) i(uveni), | (quattuor)vir(o) viarum curandarum, | filio dulcissimo [*et*] incompa|rabili [*G*]avia Procula, [*c*]l(arissima) f(emina), mater | posuit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1497. (3856). — L(ucio) Fulvio Gavio N[*umisio Petronio*] | Aemiliano (^{a}), co(n)s(uli), ..., | pontif(ici) electo ab op[*timo imp*(*eratore*) *Severo*] | Alexandro (^{b}) Augusto) ad [*dilec*(*tum*) *habend*(*um*)] | per regionem Tra[*nspadanam*] (^{c}), praet(ori) can[*did*(*ato*)] .... | Lugdunen[*ses patrono posuer*(*unt*)].

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (^{a}) Filius videtur esse consulis a. 204, pater consulis a. 244 et 249. — (^{b}) *Alexandro* in litura restitutum est. — (^{c}) Fortasse ad bellum Alexandri contra Persos, cfr. Mommsen 2 p. 850 et Schiller, *Geschichte*, 1 p. 780 n. 1.

1498. (4860). — [*L*(*ucio*) *Gab*]inio L(uci) f(ilio) Ter(etina) [*Cosmian*]o, trib(uno) leg(ionis sextae) | ...., a [*mi*]l(itiis), flam(ini), pont(ifici), p(atrono) c(oloniae), Cl(audi) | [*Macrini Her*]mogeniani, c(larissimi) v(iri), pro|[*consulis*] Afric(ae) (^{a}) consocero, pa[*tri* .... *Gabini*] ....r Aspri pont(ificis), augur(is) | .... [*pr*]oc(uratoris) Aug(ustorum) n(ostrorum) (^{b}) et graph. (^{c}) | .... ni, patronor(um) col(oniae) tri[*um* (?) *aro* .... *G*]abini Vindicis Pompe|[*iani*, *patr*(*oni*)] et cur(atoris) rerum publ(icarum) [10] | .... [*Alet*]rinatium et Interamn(atium) | [*Lirenat*(*ium*), *ad*]vok(ato) splendid(issimae) colon(iae) (^{d}) | [*Venafra*]nor(um) (?) et Casinatium, | [*quod operib*(*us*)] publ(icis) non solum | [*servandi*]s verum et augen|[*dis omne*]m sollicitudinem | [*intenderit f*]ormamq(ue) aquae| *ductus perennni* incuria con[*lapsam*, *ut sin*]gularis innocen|[*tiae adflicti*]s reip(ublicae) viribus res|[*ti*]tuerit. | [*Interamna*]tes Lirenates, | [*patr*(*ono*) *e*]t cur(atori) r(ei) p(ublicae) [*p*(*ecunia*) *s*]ua.

Venafri (*Venafro*). — Cfr. n. (4861). — (^{a}) inter a. 207 et 209 cfr. Borghesi 8 p. 201. — (^{b}) Severi et Antonini. — (^{c}) Quid subsit non videtur: *graph*(*ei*) [*imp. Antoni*]*ni* proposuit Borghesi, ab epistulis Graecis intelligens, quod recte Mommsen reiicit. — (^{d}) De Ruggiero 1 p. 131.

1499. (6566). — .... m. | ....io Galerio | .... Maximo, | [*fl*]amini Claudiali, | q(uaestori) kandid(ato), decem vir(o) | [*s*]tlitib(us) iudic(andis) | .... mus ser(vus) ark(arius) et | ....

Velitris (*Velletri*).

1500. (4580). — Q(uinto) Gavio Q(uinti) f(ilio) | Fal(erna) Fulvio | Tranquillo, | quaest(ori) urbis, | quaest(ori) provinc(iae) | Narbonensis (^{a}), | ordo, dec(uriones) et | populus | patrono mun(icipii).

Caiatiae (*Cajazzo*) — (^{a}) Cfr. supra n. 1474.

1501. (5056). — [*T*(*ito*)] Helvio T(iti) f(ilio) Basilae, | aed(ili), pr(aetori), proco(n)s(uli), | legato Caesaris Augus(ti) (^{a}), | qui Atinatibus (sestertium quadringenta millia) | legavit ut liberis eorum | ex reditu, dum in aetate[*m*] | pervenirent, frumentu[*m*] | et postea sesterti[*um*] | sin-

gula millia darentur, | Procula filia posuit.

Atinae (*Atina*). — (a) Cuius provinciae ignoratur. Caesarem Augustum putaverunt Augustum esse Liebenam (*Forschungen* 1 p. 398), Lewis (*Fasti praet.* p. 33), Neronem melius Dessau (*Inscr.* n. 977). — Eidem viro positus est titulus C. n. 5957; Procula filia posuit titulum viro C. Dillio Voculae, qui a. 69 70 legatus legionis XXII Primigeniae fuit (C. VI 1402).

1502. (522). — D(is) m(anibus). | M(arco) I[*n*]steio | Bithynico, | co(n)s(uli) (a).

Salerni (*Salerno*). — (a) a. incerto.

1503. (6658). — C(aio) Iulio M(arci) f(ilio) Volt(inia) | Proculo, co(n)s(uli) (a), (quindecim)vir(o) | sacris faciundis, fetiali, cur(atori) operum publicorum(b), leg(ato) Aug(usti) | p(ro) p(raetore) ad census provinciae Lugdunensis (c), leg(ato) Aug(usti) p(ro) p(raetore) region(is) | Transpadanae (d), legato leg(ionis sextae) | Ferrat(ae), praet(ori) (e), trib(uno) pl(ebis), ab actis | imp(eratoris) Traiani Aug(usti)(f), tr(ibuno) leg(ionis quartae) Scythic(ae), q(uaestori) Augustor(um) (g), (trium)viro a(ere) a(rg)ento) a(uro) f(lando) f(eriundo), | Antiates publice | patrono.

Antii (*Porto d'Anzio*). — (a) a. 104? cfr. Ansbach, *Analecta* p. 32. — (b) cfr. Mommsen 2 p. 1052 n 2. — (c) ib. 2 p. 1092 n. 2. — (d) cfr. Marquardt 1 p. 229. Mommsen 2 p. 850, n. 3. *Eph. Epigr.* 7 p. 397 et praesertim Domaszewski, *Eranos Vindobonensis* p. 62 sq. — (e) a. 103 cfr. Lewis, *Fasti* p. 122. — (f) a. 101 cfr. De Ruggiero 1 p. 46, Mommsen 2 p 901, n 3. — (g) Nervae et Traiani a. 98 cfr. Wilmanns *Exempla* ad n. 1163.

1504. (6659). — [*A*](*ulo*) *Larcio A*(*uli*) *f*(*ilio*) *Lepido*, | [*seri*] r(o) equit(um) Rom(anorum), [*trib*](*uno*) *mil*(*itum*) *leg*(*ionis*) .... *Ad*]iut(ricis), (decem)vir(o) [*st*]litib(us) iudic(andis), quaes(*tori*) *pr*(*o*) *p*[r(aetore) provinciae | [*C*]retae et Cyrenar*um*, *leg*(*ato*) *i*mp(eratoris) Vespasiani | [*C*]aesaris Aug(usti) leg(ionis decimae) Freten*s*(*is*) (a), *donato*] donis mili*taribus* | *a*b imp(eratore) Vespasiano Caesar*e Augusto e*t Caesare Aug(usti) f(ilio) | [*b*]ello Iudaico corona murali, vallari, aurea, hastis puris | *duab*(*us*), *ve*xillis duobus, tr(ibuno) pl(ebis), leg(ato) provinc(iae) Ponti et Bithyniae. | [*C*]aecinia A(uli) f(ilia) Larga, uxor, et | [*La*]rcia A(uli) f(ilia) Priscilla, filia, fecerunt.

Antii (*Porto d'Anzio*). — Supplevit et illustravit Renier, *Mém. de l'Acad. des inscr.* 26, 1 (1867) p. 269-321. Nominatur hic Larcius legatus legionis decimae a Josepho, *bell. Iud* 6, 4, 3 — (a) i. e. ante mensem Iulium a. 69 bello Iudaico.

1505. (5396). — C(aio) Marcio L(uci) f(ilio) | Censorino, co(n)s(uli) (a), | auguri, patrono, d(ecreto) d(ecurionum).

Aquini (*Aquino*). — (a) a. u. c. 746.

1506. (6764). — L(ucio) Mario Maximo | Perpetuo Aureliano, | c(larissimo) v(iro), praef(ecto) urbi (a), pr[*o*]co(n)s(uli) provinciae Asiae (iterum) (b), proco(n)s(uli) prov(inciae) Africae, co(n)s(uli) iterum), | fetiali, patrono et curatori coloniae ... | Ardeatium | dignissimo ... | ... | ... | ... || *In latere*: Dedic(ata) V i[*d*(*us*)] Oct(obres), M[*a*]rio [*M*]a[*xi*]mo iterum), | Ros[*cio Aeliano*], c[*o*(*n*)]s(*ulibus*) (d), c]u[*ram ag*]en[*t*]ib(us) C... c... et | ... d...to et | ... t.

Ardeae (*Ardea*). — (a) a. 217-219 cfr. Tomassetti, *Museo italiano* 3 p. 51. — (b) a. 214-216 cfr. Waddington, *Fastes* n. 167. — (c) a. 218-221 cfr. Tissot, *Fastes* p. 150. — (d) a. p C. 223.

1507. (6567). — L(ucio) Ma[*rio*] | Luci) fil(io) .... | Max[*imo*] | Aure[*liano*], feti[*ali*], bis co(n)s(uli)(a), [*proco*(*n*)s(*uli*) Asi[*ae*], | proco(n)s(uli) | Afri[*cae*], | urb[*i*]s p[*raef*](*ecto*), | patr[*ono*].

Velitris (*Velletri*). — Cfr. n. 1506. — (a) a. 223.

1508. (1425). — M(arcus) Nonius M(arci) f(ilius) Balbus, proco(n)s(ul). | basilicam, portas, murum pecunia sua.

Herculanei (*Resina*). — Cfr. n. 1508. 1510.

1509. (1426). — M(arco) Nonio M(arci) f(ilio) | Balbo, pr(aetori) proco(n)s(uli) (a), | Herculanenses.

Herculanei (*Resina*). — Cfr. n 1508 1510. — Similis est titulus C. n. 1427 — (a) Mommsen (2 p. 650 n. 2) videntur hic non duo honores indicari, sed sola praetura provincialis.

1510. (1430). — [*M*(*arco*) *Nonio M*(*arci*) ...

ci) f(ilio)] Balbo, proco(n)s(uli), | [*commune*] Cretensium patrono ([a]).

Herculanei (*Resina*). — Cfr. n. 1508-9 — ([a]) « si cum patronatus ad provincias non perveniat, aut accipiendum est de patronatu civitatium Cretensium omnium aut pro *communis* supplendum *civitatium*. » MOMMSEN C. p. 1158. — Similes sunt tituli C. n. 1431. 1432. Exstant item alii tituli eidem dicati *d ecreto*) *d(ecurionum*) C. n 1428, a *Nucherinis municipibus suis* 1429. a [*coloni*]*a Iulia* ([*nosso?*] 1433, a [*G*]*ortynis ae*[*re coll*(*ato*)]. — Fuit certe proconsul Cretae et Cyrenaicae: fuit aut tribunus plebis a. 722 aut filius eius. De aetate, quae fuit Augustea, cfr Mommsen. Notat Gardthausen, *Augustus* 2 p. 178 eum fortasse proconsulem Cretae fuisse ante a. 727 quo anno cum Creta Cyrene coniuncta est. — Uxori eius Volaseniae C(ai) f(iliae) Tertiae posuerunt titulos *decuriones et plebs Herculanensis* (C. n. 1435, *decuriones Herculanenses*) (C. n. 1436), et veteres quidam, Pompeiani aut Nolani ut videtur C. n. 1437. 1438). *D(ecreto) d(ecurionum*) dicati sunti tituli C n. 1439 patri eius M(arco) Nonio M(arci) f(ilio) Balbo, 1440 matri Viciriae A(uli) f(iliae) Archaidi.

1511. (5178). — [*C*(*aio*) *Octavio Appio*) *Suetrio Sabino*, *c*(*larissimo*) *v*(*iro*), *co*(*n*)*s*(*uli*) *ordina*]rio, pontifici, [*auguri, comiti Aug*(*usti*) *n*(*ostri*), *electo a*]d corrig[*end*]um statum Italiae, | [*praefecto*) *alimentorum ex*] delegatu [*p*]rincipum in provincia | [*Dalmatia* (?), *item Pannonia*] inferior[*e*], leg(ato) Aug(usti) pr(o) pr(aetore) provinciae | [*Raetiae, praeposito vexilla*]ris Germ[*a*]nicae expeditionis, legato | [*leg*(*ionis vicesimae secundae*) *Primigeniae p*(*iae*) *f*(*idelis*),] iuridico per [*A*]emiliam et Liguriam, curatori | [*viae Latinae, legato prov*(*inciae*) *A*]fricae region[*i*]s Hipponiensis, praetori, | [*trib*(*uno*) *pl*(*ebis*) *cand*(*idato*), *quaestori*) *cand*(*idato*), *sevi*]r[o] turma[r*u*]m equestrium, | [*patrono a*]manti[ssi]simo.

Casini (*Cassino*). — Cf. n. 1512.

1512. (5398). — C(aio) Octavio Appio) S[*ue*]trio Sabino, c(larissimo) v(iro), po[*n*]tif(ici) et auguri, co(n)s(uli) ordin[*a*rio)] ([a]), | legato Aug(usti) pr(o) pr(aetore) Pannon(iae) i[*nf*(*erioris*)] ([b]), | electo) ad corrig(endum) statum Ita[*l*(*iae*)] ([c]), | praef(ecto) aliment(orum) ([d]), iudici ex dele[*g*(*atione*)] | cognition(um) Caesarianarum) ([e]), legato [*Aug*(*usti*)] | p(ro) pr(aetore) prov(inciae) Raet(iae), praeposit(*o*) vexi[*ll*(*ationibus*)] | Germ(anicae) expedit(ionis) ([f]), comit(i) Aug(usti) n(ostri) ([g]), legat(o) l[*egionis secundae*)] | et vicensim(ae) Pr[*im*]ig(eniae), iur[*id*]ico per A[*emiliam*)] | et Liguriam, curat(ori) viae Latinae n[*ov*(*ae*)], | curat(ori) rei publicae Ocriculano[*r*(*um*)], | praet(ori) de liberalib(us) causis ([h]), tribu[*n*(*o*)] | et quaestori candidato, | plebs Aquinatiu[*m*] | patrono rarissim(o).

Aquini (*Aquino*). — Illustravit Mommsen, *Eph. Epigr.* 1 p. 130 sq. — ([a]) a. 214. — ([b]) a. 217 (Dio Cass. 78, 13). — ([c]) cfr. Mommsen, *EE.* 1 p. 140, cfr. *Staatsr.* 2 p. 1086. — ([d]) De Ruggiero 1 p. 405 — ([e]) Mommsen 2 p. 986 n. 1. — ([f]) fortasse cum esset legatus Raetiae. — ([g]) Antonini Severi f. in expeditione Germanica, a. 213. cfr. Dio. 78, 13. — ([h]) cfr. Mommsen *EE.* 1 p. 133, *Staatsr.* 2[3] p. 226.

1513. (8260). — C(aius) Paccius C(ai) f(ilius) .... | (decem)vir ad hastam ([a]) .... | ludos Honoris e[*t Virtutis fecit*]: | C(aius) Paccius C(ai) l(ibertus) Ano[*ptes*] .... | *f*]actum ex test[*a*]men[*to arbitratu C*(*ai*) *Pacci*] C(ai) l(iberti) Pote....

Tarracinae (*Terracina*). — ([a]) « Decemviros stlitibus iudicandis hastae centumviralis curam egisse notum est; eos dictos esse propterea *ad hastam* nunc primum innotescit ». MOMMSEN.

1514. (EE. 8, 883). — C(aius) Paccius C(ai) f(ilius) | Balbus, pr(aetor), | proco(n)s(ul) |

Teani Sidicinum (*Teano*).

1515. (1251). — Cn(aeo) Petronio Probato | Iu[*ni*]ori Iusto, c(larissimo) v(iro), | leg(ato) [*l*]egion(um) duarum XII[*II*] Gemin(ae) et VIII Aug(ustae) | Se[*verianar*(*um*) *Alexandr*]i[*anarum*)] ([a]), | procons(uli) provinc(iae) Cretae, leg(ato) provinc(iae) Achaiae, | prae[*tori*] fideic[*om*]missar(io) ([b]), | tribuno p[*le*]bi, | [*quae*]stori p[*rovi*]nciae | [*A*]fric[*ae*, | *curat*]ori r[*ei*] pu[*b*]licae | Ardeat[*i*]norum, | quattuorvir(o) viarum | curandarum, M(arcus) Terentius Aelianus, | (centurio) l[*eg*(*ionis*) VIII Aug(ustae), | pr[*aesi*]di iustissimo.

Nolae (*Nola*). — Idem fuit legatus Numidiae C.

VIII 8327, cfr. Pallu de Lessert, *Fastes* p. 136 sq. — (a) a. 222-235. Nomina erasa sunt. Haud eodem tempore legatus duarum legionum fuit, quae tantum usque ad a. 92 p. Chr. in Germania superiore una fuerunt. — (c) cfr. Mommsen 2 p. 103.

1516. (1706). — L(ucio) Publio Petronio Volusiano, c(larissimo) v(iro), | quaest(ori), seviro, praet(ori), | cons(uli), patrono colon....

Puteolis (*Pozzuoli*). — Mommsen opinatur eum filium T. Petronii Tauri Volusiani cos. a. 261 esse.

1517. (4639). — .... [*Polli*]oni (?), po[*n-ti*]*fici*) .... | .... *qua*]est(ori) Aug(usti), sa[*lio* .... | .... (*decem*)*vir*(*o*) *stl*(*itibus*) *i*]u-dic(andis), (quattuor)vir(o) ....

Calibus (*Calvi Risorta*).

1518. (1200). — Sex(t.) Pom.... | co(n)-s(ul.), patr....

Abellae (*Avella*). — Ad consulem a. u. c. 749 retulit Borghesi, 5 p. 128. Cfr. Mommsen.

1519. (3721). — Q(uinto) Pompeio Q(uinti) f(ilio) Qui(rina) | Senecioni Sosi(o) Pri*s*ci (*sic*), co(n)s(uli), pr(aetori), pontif(ici), sodali Hadrianali, sodali Antonin(i)ano, salio | Collino, quaestori | Aug(usti), triumvir(o) monetali a(uro) a(rgento) a(ere) f(lando) f(eriundo), legato (pro) pr(aetore) Asiae, praef(ecto) urbis feriar(um), | patrono col(oniae), publ(ice) d(ecreto) d(ecurionum).[10] | Quorum honore contentus impensa sua | posuit.

Volturni (*Castel Volturno*). — Cfr. supra n. 397.

1520. (6568). — Q(uinto) Pom(ponio) | Musae | co(n)s(uli) (a).

Velitris (*Velletri*). — (a) Inter a. 145 et 160 cfr. Dipl. LXVIII, LXIX, C. III p. 1989.

1521. (1705). — .... [*P*]risco .... | [*le-g*(*ato*) *Aug*(*usti*) *Gal*]liae Belgi[*cae* .... | .... *praeto*]ri candidato Au[*g*(*usti*), *tri-b*(*uno*)] | *pleb*(*is*), *q*(*uaestori*)] candidato Aug(usti), tr[*ib*(*uno*) *mil*(*itum*), | (*de-cem*)*viro*] stlitibus iudi[*candis*, | *Re*]g(i) foed[*erati*].

Puteolis (*Pozzuoli*) ?

1522. (4864). — Sex(to) Pu[*l*]fennio | M(arci) f(ilio) Ter(etina) | Salutari M(arco) Luccio | Valerio Severo | Plotio Ciloni, | (quattuor)vir(o) viar(um) curandarum, | quaest(ori) pro pr(aetore) provi[n]ciae) Achaiae, | patrono coloniae.

Venafri (*Venafro*).

1523. (1259). — .... C(ai) f(ilio) Q.... [(*trium*)*viro mone*]tali, trib(uno) mili-tum) .... | .... [*quaesto*]ri, tribuno pl[*e-bis*] .... | .... [*misso ab i*]mp(eratore) Antonino [*Aug*(*usto*) *Pio* | *ad dilect*]um iuniorum (b) .... | .... *cur*[*atori*) *viae*] Labicanae, legat(o) Au[*g*(*usti*) .... | .... *cura*]*t*ori, patro[*no*....

Nolae (*Nola*). — (a) a. 138-161. — (b) cfr. Mommsen 2 pag. 850 n. 3.

1524. (6321). — Q(uinto) Roscio Sex(ti) f(ilio) | Quir(ina) Coelio Murenae Silio Deciano Vibullo(*sic*) Pio Iulio Eurycli Herclano | Pompeio Falconi, co(n)su li) (a), | (quindecim)vir(o) s(acris) f(aciundis), proc(o)n)s(uli) provinc(iae) Asiae (b), leg(ato) pr(o) pr(aetore) | imp(eratoris Caes(aris) Traiani Hadriani Aug(usti) provinc(iae) | Brittanniae, leg(ato) pr(o) pr(aetore) imp(eratoris) Caes(aris) (c) Nervae | Traiani Aug(usti) Germanici Daci-ci | pr[ovinc(iae) Moesiae inferior(is) (d), curatori[10] | [*v*]*ia*]e Traianae et leg(ato) Aug(usti) pr(o) pr(aetore) provinc(iae) [*Iudaeae* (e) *e*]t (f) leg(ionis decimae) Fre t(ensis), leg(ato) pr(o) pr(aetore) provinc(iae) Lyciae | [*et Pamphyl*]iae (g), leg(ato) leg(ionis quintae) Macedonic(ae), [*in bello Dacico* (h) *donis militari*]bus donato | .... a | ....

Tarracinae (*Terracina*). — Cfr. Plin. *ep.* 1, 23, 5, 27, 7, 22, 9, 15. Dig. 28, 3, 6, 7. Fronto ad Marcum 2, 11. Liebenam, *Forschungen* 1 p. 94 sq. Ad filium eius pertinent tituli supra n. 397 et C. n. 6322 (*Tarracinae*). — (a) sub Traiano. — (b) cfr. De Ruggiero 1 p. 721. — (c) exspectaveris *divi*. — (d) inter a. 114-116. — (e) a. 107 ? — (f) i. e. eodemque tempore. — (g) a. 105 vel 106. — (h) Traiani.

1525. (5058). — M(arco) Rubreno Virio Prisco Pompo[n]iano Magiano | Proculo, co(n)s(uli), c(larissimo) v(iro), p(ro) co(n)s(uli) Afric(ae), | cur(atori) col(oniae)

Minturnensium, cur(atori) col(oniae) Formianorum, | praetori candidato, qu(ae)stori) | candidato, (decem)viro, | salio Collino, civi | et patrono | ordo et pleps Atinas | publice. || Iuniae Arriae Rufinae, c(larissimae) f(eminae), | viri co(n)sularis, fil(iae) | eius.

Atinae (*Atina*). — Aetatis incertae.

1526. (1258 add.). — T(ito) Rutilio Varo, trib(uno) mil(itum) legionis | (quintae) Macedonic(ae), | praefecto alae Bosporanorum), | q(uaestori) divi Vespasiani, aed(ili) cur(uli), comiti imperatoris), | patrono, | d(ecreto) decurionum).

Nolae (*Nola*).

1527. (774). — P(ubli) Sabidi Pollionis, pr(aefecti) u(rbi).

Stabiis (*Castellammare di Stabia*). In fistula plumbea. — Aetatis incertae, cfr. Tomassetti, *Museo ital.* 3 p. 546.

1528. (6661). — M(arcus) Sextilius Q(uinti) f(ilius), duovir | bis, (triumvir aere) a(rgento) a(uro) fl(ando) f(eriundo), Fabia P(ubli) f(ilia) uxor.

Antii (*Porto d'Anzio*).

1529. (6225). — .... *Tampio Flaviano* .... | .... *co(n)s*uli, proco(n)s(uli) p*rovinciae* | *Africae* ( ), *legato Au*gusti pro pr(aetore) Pan*noni*ae (?) .... *Huic triu*mphalia ornamen*ta* .... opsidibus a Tran*sdanuvianis acceptis lim*itibus omnibus ex*plorat*is (?), | *ho*stibus ad rectig alia praestanda *adactis* | L(ucius) Tampius Rufus ....

Fundis (*Fondi*). — Inter annos 47 et 52. cfr. Plin. *nat. hist.* 9, 26. Tissot, *Fastes* 61. — a. 68/69 cfr. Tac. *hist.* 2, 86; 3, 4; 5, 25. Liebenam, *Forschungen* 1 p. 328.

1530. (5960). — P(ublio) Tettio P(ubli) f(ilio) Rufo Tontiano, | q(uaestori), tribuno) pl(ebis), pr(aetori), Atinates Urbani (*) | patrono d(ecreto) d(ecurionum).

Atinae (*Atina*). — (*) i. e. plebs urbana Atinas. — Eidem viro positus est titulus C. n. 5059 a legione XX, quae nos ad aevum Augusti ducit.

1531. (3862). — **Turciae Marcellae, c(larissimae) f(eminae), | consularis viri filiae, | coniugi Tussi de...**

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). Male relata est.

1532. (3863). — M(arco) Valerio Homullo, | co(n)s(uli) ( ), | patron(o) col(oniae), | d(ecreto) d(ecurionum).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — a. 152.

1533. (3864). — Variae Photine, | filiae dulcissimae, | infelicissimus pater | Photinus Ambibuli co(n)s(ulis) (*) lib(ertus) | et Variae Elpidi, | castissimae ac sanctissimae coiugi (*sic*).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (*) L. Varius A...ibulus fuit consul anno ignoto.

1534. (6569). — Sex(to) Vario Marcello, | proc(uratori) aquarum ( ) centenario), proc(uratori) prov(inciae) Britanniae ducenari(o), proc(uratori) rationis privat(ae) trecenario), vice praef(ectorum) pr(aetorio) et urbi functo, | c(larissimo) v(iro) ( ), praef(ecto) aerari militaris, leg(ato) leg(ionis) tertiae) Aug(ustae), | praesidi provinciae Numidiae, | Iulia Soaemias Bassiana, c(larissima) femina cum filis | marito et patri amantissimo. | Σέξτῳ Οὐαρίῳ Μαρκέλλῳ, | ἐπιτροπεύσαντι ὑδάτων, ἐπιτροπεύσαντι ἐπαρχείου Βριταννείας, ἐπιτροπεύσαντι λόγων πριβάτης, πιστευθέντι τὰ μέρη τῶν ἐπάρχων τοῦ πραιτωρίου καὶ Ῥώμης, λαμπροτάτῳ ἀνδρί, ἐπάρχῳ ἐραρίου στρατιωτικοῦ, | ἡγεμόνι λεγειῶνος γ' Αὐγούστης, ἄρξαντι ἐπαρχείου Νουμιδίας, | Ἰούλια Σοαιμιὰς Βασσιανή, σὺν τοῖς τέκνοις τῷ προσφιλεστάτῳ ἀνδρὶ καὶ γλυκυτάτῳ πατρί.

Velitris (*Velletri*). — Est pater Elagabali cfr. Dio. Cass. 78, 30. — De Ruggiero 1 p. 553. — ( ) i. e. in senatum adlecto, cfr. Dio. l. c.

1535. (1708 cf. EE. 8, 350). — ... Calvisio P(ubli) f(ilio) Fa(lerna) Vero, | trib(uno) mil(itum) leg(ionis) XI... | Geminae, | *qu*aestori ... | ...

Puteolis (*Pozzuoli*).

1536. (3870). — L(ucio) Vitrasio L(uci) f(ilio) Pos. (*) | Flaminino, co(n)s(uli),

pro co(n)s(uli) provinciae Africae, | leg(ato) [p]r(o) pr(aetore) Italiae Trans'padanae et provinciae | Dalmatiae (b), curatori | alvei Tiberis, riparum, | cloacarum urbis | .... | ....des | ... | ...

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Aetatis incertae. — (a) *Pol(lia)?* — (b) Haec tria imperia sunt coniuncte administrata?

1537. (5182). — C(aio) Ummidio C(ai) f(ilio) Ter(etina) Durmio | Quadrato, co(n)s(uli), quindecim)vir(o) s(acris) f(aciundis), | leg(ato) Ti(beri) Caesaris Aug(usti) provinciae) Lusit(aniae) (a), | leg(ato) divi Claudi in Illyrico (b), eiusd(em) et | Neronis Caesaris Aug(usti) in Syria (c), proco(n)s(uli) provinc(iae) Cypri, q(uaestori) divi Aug(usti) et Ti(beri) Caesaris | Augusti), aed(ili) cur(uli), pr(aetori) aer(ari (d), decem)vir(o) stlit(ibus) iud(icandis), curat(ori) | tabular(um) publicar(um) ( ), praef(ect.o) frum(enti) dandi ex s(enatus) c(onsulto).

Casini (*Cassino*). — Eiusdem sunt fragmenta C. n. 5180. 5181. — Cfr. Liebenam, *Forsch.* 1 p. 156 sq. — (a) a. 37 (C. II n. 172). — (b) a. 44. — (c) per decem annos usque ad mortem a. 60. (Tac. *ann.* 14, 26 cfr. 12, 45). — (d) De Ruggiero 1 p. 303. Lewis, *Fasti* p. 39. — (e) cfr. De Ruggiero 1 p 397. Mommsen, 2 p. 558 n. 3.

1538. (525). — .... | pr(aetori), aed(ili) cer(iali), q(uaestori) provinc(iae) | C[y]pri pro pr(aetore), | trib(uno) mil(itum) leg(ionis secundae) August(ae), (trium)vir(o) viar(um) curand(arum), patrono col(oniae), | d(ecreto) d(ecurionum) p(ublice).

Salerni (*Salerno*).

1539. (1709). — .... | ..[f]avente principum | [c]ui maximus | [princeps co]nsulatus cuncta ha[b]ere insignia | [permisit, sellam cu]rulem, scipionem, | [pur]puram (a).

Puteolis (*Pozzuoli*). — Sunt ornamenta triumphalia.

1540. (3761). — ... proco(n)s(uli)] .... leg(ato) Aug(ustorum) ... | ... r., curat(ori) alvei [*Tiberis* .... | ..... *pro*]co(n)s(uli) Cypri, leg(ato) Aug(ustorum) ... |

... leg(ionis decimae) Gemin[*ae* .... | *curatori*) *viae Tibu*]rtinae, prae[*t(ori)*] ... ... [c]urioni, qu[*aestori*] ... | ...

Suessulae (*Arienzo*).

1541. (3872). — ... o L(uci) f(ilio) Fa... ...lo C... | ... [*leg(ionis)*] (quintae) Macedon[*icae* .. | .. *leg(ionis)*] (tertiae) Aug(ustae), [(*secundae*)] Tra[*ian(ae)* ... | ... le]g(ato) leg(ionis primae) Ital[*ic(ae)* ... | . . *praef(ecto)* f]rum(enti) dand[*i*] ...

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1542. (8292). — ... | ... [*le*]g(ato) leg(ionis decimae) Gemin[*ae, pr*]aetor[*i candida*]t(o), trib(uno) plebi ca[*ndi*]dat(o), [*quaestori*] candidat(o), trib(uno) [*laticl(avio)* | [*leg(ionis)* *F*]laviae, (decemviro... (a) | [*stl*]itibus iudican[*dis* | ... *Pr*]iscilla C(ai) f(ilia) m[*arito* ... *inc*]ompara[*bili*] ... l(oco) d ato) [*d(ecreto) d(ecurionum)*].

Antii (*Porto d'Anzio*). — (a) Cogitari posse ... hastam notat Mommsen, cf. supra n. 1513.

1543. (NS. 1892 p. 167). — .... | ... [*pror(inciae) Cretae et*] Cyr(enaicae), trib(uno) pl(ebis) ... | leg(ato) prov(inciae) Ac[*haiae* ... | *p*]roco(n)s(uli) pro[*v(inciae)*] ... | ..

Neapoli (*Napoli*). — Aetati fortasse Augusteae tribuit titulum Sogliano.

1544. (Kaibel 751). — ...νλνο, | [πρεσβευτῇ ἀντιστρατήγῳ ἐν Π]αννονίαι | ... ταμιεύσαντι | ...ιεν αἱρεθέντι | ...[ε]ύξαντι ... [ἄρξ]αν[τ]α(?) ἱππέων. [= ... *legato pro praetore Pannoniae, ... quaestori* .... *electo* ....].

Neapoli (*Napoli*).

1545. (Kaibel 750). — ... | [πρεσβευτῇ ἀντιστρατήγῳ ἐπαρχείας | [Μακεδονίας, ἀνθυπάτῳ ἐπαρχ]είας | [Ναρβωνησίας, ἀγωνοθέτῃ | ἡ πόλις. [= ... *legato pro praetore provinciae Macedoniae, proconsuli provinciae Narbonensis, agonothetae civitas*].

Neapoli (*Napoli*).

Magistratus ordinis equestris ob Augusto ad Diocletianum

1546. (1679). — P(ublio) Aelio P(ublii) f(ilio) Agrippino, | corniculario, | proc(uratori) provinciae Belgicae, | fratri carissimo | et Aeliae Amabili, | matri piissimae, | Victorinus Aug(usti) lib(ertus) | fecit.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1547. (6657). — M(arco) Aquilio M(arci) filio | Fabia Felici, | a census equit(um) Roman(orum) (a), | praef(ecto) cl(assis) praetoriae) Ravennat(is), | proc(uratori) patrim(onii) bis, proc(uratori) hered(itatium) | patrim(onii) privat(i) (b), proc(uratori) oper(um) pub(licorum) (c), | praeposito) vexillat(ioni), p(rimi)p(ilari) leg(ionis undecimae) Cl(audiae), | (centurioni) frumentariorum) (d), patron(o) col(oniae), ob mer(ita) eius | Antiat(es) publ(ice).

Antii (*Porto d'Anzio*). — (a) cfr. Mommsen, 3 p. 430 n. 2. — (b) cfr. Hirschfeld, 1 p. 61 n. 2. — (c) cfr. C. VI 1585*b* lin. 26 (a. 193). — (d) Eum fortasse esse centurionem, qui notus est ex vita Did. Iul. 5, 8. Pesc. Nigr. 2, 6 notavit Mommsen *Zeitschr. f. gesch. Rechtsw.* 15 p. 339.

1548. (5336). — M(arco) Aurelio Basileo, | viro ducenario, proc(uratori) | rationis castrensis (a), | ordo decurionum ob | tanto amore quam *(sic)* erga | patriam nostram praestare cosuevit.

Interamnae Lirenati (prope *S. Giorgio a Liri*). — (a) cfr. Hirschfeld p. 196.

1549. (1685). — L(ucius) Bovius L(uci) filius, L(uci) n(epos), Fal(erna) Celer, | (duum)vir, q(uaestor), augur (a), | praefectus) fabr(um), trib(unus) milit(um) legionis tertiae) Cyr(enaicae), | procur(ator) ludi famil(iae) glad(iatoriae) Caesaris | Alexandreae ad Aegyptum (b), adlectus | inter selectos (c) ab imp(eratore) Caesare) Aug(usto), | sibi et | Sextiae L(uci) f(iliae) Nerulae, uxori | optimae, cum qua a pueritia | sine offensa vixit annis XXXI.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Puteolis. — (b) De Ruggiero 1 p. 285 — (c) indices. — C. n. 1686 est titulus a Bovio et uxore filiae Lucillae positus.

1550. (6662). — .... [*a libellis imp(eratoris Commodi*] | Pii Felicis Aug(usti) ducenario, | praef(ecto) vehicul(orum), a copis Aug(usti) | per viam Flaminiam | centenario (a), consiliario | Aug(usti) (b), sacerdoti confarreationum et diffareationum (c), | adsumpto in consilium ad (sestertium sexaginta) m(ilia) n(ummum) (b), | iurisperito Antiates pub(lice).

Antii (*Porto d'Anzio*). — Est M. Aurelius Papirius Dionysius, a Commodo interfectus (Dio 72, 14), ad quem spectat lapis urbanus Kaibel 1072: M. Αὐρήλιον Παπίριον Διονύσιον τὸν κράτιστον καὶ ἐνδο[ξ]ότατον ἔπαρχον Αἰγύπτου καὶ εὐθενίας, ἐπὶ βιβλειδίω[ν] καὶ διαγνώσεων τοῦ Σεβαστοῦ, ἔπαρχ[ον] ὀχημάτων καὶ δουκήναριον ταχ[θέντα] καὶ περὶ τὴν Φλαμινίαν ἐπιτη[δείων], συμβουλόν τε τοῦ Σεβαστοῦ.. cfr. Hirschfeld 1 p. 101 n. 1; Friedlaender *Sittengesch.* 1[6] p. 179. — (a) cfr. Mommsen 2[3] p. 1031. Cuq, *Le Conseil* p. 352. Karlowa, *Rechtsgesch.* 1 p. 546 — (b) cfr. Hitzig, *Die Assessoren* p. 31. — (c) cfr. Marquardt 3[2] p. 304 n. 10.

1551. (1795). — M(arco) Bassaeo M(arci) f(ilio) Pal(atina) | Axio, | patr(ono) col(oniae), cur(atori) r(ei) p(ublicae), (duum)vir(o), munifico, proc(uratori) Aug(usti) viae Ost(iensis) et Camp(anae), | trib(uno) mil(itum) leg(ionis tertiaedecimae) Gem(inae), proc(uratori) reg(ionis) Calabric(ae), omnibus honorib(us) Capuae func(to), patr(ono) col(oniae) Lupiensium, patr(ono) municipi | Hydrent nor(um), universus ordo municip(um) (a) | ob rem pub(licam) bene ac fideliter gestam. | Hic primus et solus victores Campaniae pretis et aestim(atione) paria gladiat(orum) edidit. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) cfr. quae Mommsen adnotat

1552. (1684). — [*M(arco)*] Bennio M(arci) f(ilio) Ru[*fo*] (a), | procuratori | [*i*]mp(eratoris) Caesaris Augu[*sti*] | Oenses (b) ex provinc(ia) Afr[*ica*].

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Redit in fistula Cumana C n. 3713. — (b) Oea est hodie *Tripoli*.

1553. (3847). — M(arco) Campanio (a) M(arci) f(ilio), M(arci) n(epoti), Fal(erna) Marcello, | proc(uratori) A[*ug*]ustor(um) ad Me[*rc*]urium | Alexandr(eae) (b), proc(uratori) | provinc(iae) Cypri, | praef(ec-

to) eq(uitum) alae Parth(orum), | trib(uno) coh(ortis primae) Hemesen(sium), | praef(ecto) coh(ortis tertiae) Breucorum .... (c) [*provi*]ncia Cypro.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) Maiores eius liberti Capuae fuerant. — (b) De Ruggiero I p. 285. (c) *c(ives) R(omani) in* fuisse opinatur Mommsen. Inde sequi non potest, ut quidam putaverunt, hanc cohortem in insula Cypro stetisse.

1554. (8295). — C(aius) Clodius C(ai) f(ilius) Quir(ina) Maximus, | proc(urator) Aug(usti) a frumento (a), | quaest(or), aedil(is, duum)vir, | signum Spei d(onum) d(edit).

Antii (*Porto d'Anzio*). — (a) cfr. Hirschfeld, *Philologus* 1870 p. 73.

1555. (5393). — Q(uinto) Decio Q(uinti) f(ilio), M(arci) n(epoti) | Saturnino, | pontif(ici) minori Romae, tubicini | sacror(um) publ(icorum) p(opuli) R(omani) Quirit(ium), praef(ecto) fabr(um) co(n)s(ulari) | ter, curatori viarum Labic(anae) et Latinae (a), trib(uno) mil(itum), praef(ecto) fabr(um) i(ure) d(icundo) et s(ortiend)is | iudicibus in Asia, | (quattuor)vir(o) i(ure) d(icundo) Veronae (a), | q(uaestori) bis, (duum)vir(o) i(ure) d(icundo), (duum)vir(o) iter(um) quinq(uennali), praef(ecto) (b) | quinq(uennali) Ti(beri) Caesaris Augusti, iter(um) | Drusi Caesaris Ti(beri) f(ilii), tertio Neronis (c) Caesaris Germanici f(ilii) (c), pontif(ici), flamini | Romae et divi Augusti perpetuo, ex auctor(itate) | Ti(beri) Caesaris Augusti et permissu eius | cooptato colon(iae) patrono, | publice d(ecreto) d(ecurionum).

Aquini (*Aquino*). — (a) cfr. Hirschfeld I p. 112, et contra Mommsen 2 p. 1077. — (b) In titulo C. n. 5394 eidem posito legitur: ... *ei honorem quattuor vir(atus) dato(que) per ut Veronenses ratione habita | absentis eius extra or[dinem]* | etc. — (c) i. e. ante a. 29, quo Nero damnatus est Tib. *ann*. 5. 3.

1556. (6318). — Ti(berio) Iulio Aug(usti) l(iberto) | Optato | Pontiano, | procuratori et | praefect(o) classis (a), | Ti(berius) Iulius | Ti(beri) f(ilius) Fab(ia) | Optatus, (duum)vir.

Tarracinae (*Terracina*). — (a) Redit in diplomate a. 52 C. X 769, quod infra edemus.

Nominatur item a Plin. *nat. hist.* 9, 17, 62. et Lydo, *de mag.* 3, 63 p. 257 Becker et in figlina C. XV 387: *Ti Iuli Optati, de fig(linis) Ocianis*; cfr. Mommsen.

1557. (1127). — Cn(aeo) Ma[*rcio*] Cn(aei) f(ilio) Stel(latina) Rust[*io Rufino*], | praef(ecto) class(is) pr[*aet(oriae) Misen(atis)*], | praef(ecto) class(is) Rav[*en-n(atis), proc(uratori)*] | Aug(usti) prov(inciae) Syria[*e ... trib(uno)*] | coh(ortis primae) praet(oriae), tri[*b(uno) coh(ortis undecimae) ur*]ban(ae), trib(uno) coh(ortis sextae) [*vig(ilum), proc(uratori) reg(ionis)*] Transpadan(ae), p[*roc(uratori) Au*]gust(i) ordinibus ...., [*ex*] | equite Roman[*o, exercitato*]ri (?) equit[*um praetorian(orum)* (?)], | (centurio) coh(ortis primae) [*pr(aetoriae), leg(ionis terti(ae) Cyr(enaicae), tertiae Gall(icae)*] | (quintaedecimae) Ap[*oll(inaris)*]....

Abellini (*Atripalda*). — Redit in titulis C. VI n. 1056 et C. IX 1582. 1583, unde notum est eum ad annonae praefecturam et a. 205 ad praefecturam vigilum pervenisse. Cfr. quae Mommsen adnotat.

1558. (1129). — L(ucio) Pinario L(uci) f(ilio) Gal(eria) | Nattae, | aed(ili, duum)vir(o), q(uaestori), tr(ibuno) mil(itum) leg(ionis tertiae), praefecto Bernicidis (*sic*), (a) | M(arcus) Bivellius C(ai) f(ilius) Gal(eria).

Abellini (*Atripalda*). — Eum fortasse esse, qui a Tacito *ann.* 4, 34 et a Seneca *ep. mor.* 122, 11 nominatur, notat Dessau (*inscr.* 2698). — (a) cfr. De Ruggiero I p. 285.

1559. (5829). — T(ito) Pontio T(iti) f(ilio) Pal(atina) | Sabino, | p(rimo) p(ilari) iterum, proc(uratori) provinc(iae) | Narb(onensis), (quattuor)vir(o) i(ure) d(icundo) quinq(uennali), | flamin(i) et patron(o) municipi, | Valeria L(uci) f(ilia) Procula, uxor, | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum). || *In postica:* T(itus) Pontius T(iti) f(ilius) Pal(atina) Sabinus, | praef(ectus) coh(ortis primae) Pann(oniorum) et Dalmat(arum) | eq(uitatae) c(ivium) R(omanorum), trib(unus) mil(itum) leg(ionis sextae) Ferrat(ae), | donis donatus expeditione Parthica a divo Traiano hasta pura, vexillo, corona murali, (centurio) leg(ionis vicesimae secundae) | Primig(eniae) (a), (centurio) leg(ionis tertiae decimae) Ge-

min(ae), primus pilus leg(ionis tertiae) Aug(ustae), praepositus vexillationibus milliaris tribus expedi|tione Brittannica (a), leg(ionis septimae) Gemin(ae), 10 (octavae) Aug(ustae), (vigesimae secundae) Primig(eniae), trib(unus) coh(ortis tertiae) | vigi(lum), coh(ortis quartae decimae) urb(anae), coh(ortis secundae) praet(oriae), | p(rimus) p(ilus iterum) (b), proc(urator) prov(inciae) Narbonens(is), | (quattuor)vir i(ure) d(icundo) quinq(uennalis), flamen, patron(us) | municipi.

Ferentini (*Ferentino*). — Tractaverunt Borghesi 8 p. 282 sqq.; Giorgi, *Bull. d. Inst.* 1861 p. 135 sqq. — Notat Mommsen fortasse non exstare secundum exemplum basis, quae duos titulos eiusdem hominis habeat, alterum tertio casu forma dedicatoria, quo tantum maximi honores enumerantur, alterum casu primo forma elogii. — (a) Mommsen, *Eph. Epigr.* 4 p. 235 n. 1, notavit eum, eques ribus militiis perfunctum ex equite centurionem factum esse et ad alteros honores equestres pervenisse. — (b) Hadriani.

1560. (797). — Sp(urius) Turranius L(uci) f(ilius), Sp(uri) n(epos), L(uci) pron(epos), Fabia | Proculus Gellianus, praefectus) fabr(um iterum), praef(ectus) curatorum alvei | Tiberis (a), praefectus) pro pr(aetore) i(ure) d(icundo) in urbe Lavinio, | pater patratus populi Laurentis foederis | ex libris Sibullinis percutiendi cum p(opulo) R(omano) (b), | sacrorum principiorum p(opuli) R(omani) Quirit(ium) nominisque Latini, quai apud Laurentis coluntur (c), flam(en) | Dialis, flamen Martial(is), salius praisul (d), augur, pont(ifex), praef(ectus) cohort(is) Gaitul(orum), tribunus) mil(itum) leg(ionis decimae). 10 Lo(co) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Pompeiis. — Aetatis Claudianae, ut litera [illegible] pro V ostendit. — (a) cfr. Mommsen 2 p. 1050 n. 2. — (b) cfr. Liv. 8, 11, 15: *Cum Laurentibus renovari foedus iussum renovaturque ex eo quotannis post diem decimum Latinarum.* — (c) cfr. Marquardt 3² p. 477 sq. Dessau C. XIV p. 187 sq. — (d) cfr. Marquardt 3 p. 429.

1561. (1862). — Lusia M(arci) f(ilia) Paullina, | Sex(ti) Vettuleni Cerialis, sibi et M(arco) Vergilio M(arci) f(ilio) Ter(etina) Gallo Lusio, | patri, prim(i)pil(ari) leg(ionis undecimae), praef(ecto) cohort(is) Ubiorum peditum et equitum, donato | hastis puris duabus et coronis aureis | ab divo Aug(usto) et Ti(berio) Caesare Aug(usto), praef(ecto) fabr(um) | (tertium), trib(uno) mil(itum) cohort(is) primae (a), idio[lo]go | ad Aegyptum (b), (duum)vir(o) iterum, pontif(ici), 10 | A(ulo) Lusio A(uli) f(ilio) Ter(etina) Gallo, fratri, | trib(uno) mil(itum) leg(ionis vicesimae secundae) Cyrenaicae (c), praef(ecto) equit(um).

Venafri (*Venafro*). — (a) ante *primae* excidisse *praetoriae* coniecit Mommsen. — (b) cfr. De Ruggiero 1 p. 281. — (c) Mommseno est quae plerumque dicitur Deiotariana.

1562. (3865). — D(is) m(anibus) sacrum). | M(arco) Veserio | M(arci) f(ilio) Pal(atina) | Iucundiano, | praif(ecto) fabrum, | ad censo velato (a), | proc(uratori) alim(entorum) viae Fl(a)m(iniae) (b), (duum)vir(o) desig(nato), Sacria Iucunda mater.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) cfr. De Ruggiero 1 p. 19. — (b) cfr. De Ruggiero 1 p. 407.

1563. (1721). — L(ucio) Vibio Fortunato, L(aurenti) L(avinati), | haruspici Augusti n(ostri), magistro | a studiis, proc(urat)ori) ducenario | stationis hereditatium (a).

In agro Falerno. — (a) cfr. Hirschfeld 1 p. 56.

1564. (6090 auct.). — L(ucio) Villio C(ai) f(ilio) Tromen(tina) | Atiliano, praef(ecto) fabr(um), | praef(ecto) cohortis), trib(uno) milit(um), | proc(uratori) Aug(usti), patron(o) colon(iae). | Hic rogatus ab ordine pariter et populo gladiatori | muneris publici curam | susciperet, fecit et explicito | quod promiserat inpendium | bigae, quam populus ex collati ne 10 legativi epuli offerebat, remisit. | Eo anno quo et optimus imperator | Hadrianus Augustus (a), etiam | duumviratus honorem suscepit. | L(ucius) Stertinius L(uci) lib(ertus) Parthenopaeus | amico incomparabili | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Titulus videtur Minturnis stetisse. — (a) honorem duumviratus Minturnis suscepit.

1565. (3871). — ... [Vibr]asio C(ai) f(ilio) | ... P(olli)oni, | [procu]ratori | [im-

p(eratoris) *Augu*[sti Gallia[*rum Aqui-t*]aniae et | [*Narbonens*]is, praef(ecto) eq(uitum) | .... (quattuor)vir(o) | ... [*quin*]-q(uennali) d(ecreto) d(ecurionum).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — « Videtur esse Vitrasius Pollio is qui obiit imperante Tiberio p. C. 32 praefectus Aegypti (Dio 58, 19) » Mommsen.

1566. (6315). — ...arinus proc(urator) f. p. s. v. f. c.

Tarracinae (*Terracina*). — Quid literae singulares significent, non intelligitur.

1567. (1711) — .... | leg(ionis septimae) Macedonic(ae), pr[*imipilo*] | leg(ionis quintae) Scythic(ae), trib(uno) coh(ortis) ..., | primipilo iter(um) leg(ionis sextae et decimae) Ga[*ll(icae)*,] | proc(uratori) Ti(beri) Claudi Caesaris Au*g(usti)*|.| d.

Puteolis (*Pozzuoli*). — « Titulus non solum legionaria duo cognomina rarissima habet, scilicet VII Macedonicae et XVI Gallicae ..., sed etiam notabilis est propter primipilatus iterationem post tribunatum .. » Mommsen.

1568. (1261). — .... | ... [*pro*]curatori | [*divi Ve*]spasiani et | divi Titi, | Augustales | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Nolae (*Nola*).

1569. (1712). — ... [*proc(uratori) Au*]-g(usti) Arm(eniae) mi[*noris*(?)] | ...io he re... | ...o Luperco pom... | ..[*p*]etentibus . . [*Ac*]hillaeo l. t... | ... [*sa*]nctiss... | ....

Puteolis (*Pozzuoli*).

1570. (1710 auct.). — ... | ... [*pro*]cu-r(ator) monet... | [*et e*]odem temp(ore) | [*procur.*] ludi | [*aere con*]lato.

Puteolis (*Pozzuoli* ?

1571. (3874). — ...dium h. c.(?) ... | ....s peculiaris du... | ... [*sple*]ndidissimus ordo .... | ... in singulus univ[*ersosque*] ... | ... *ge*ssit ut eum in num*erum*] ..., | ....o Sallustiano, equu *m publ(icum) habendi* ... | ... *proc*]uratori Aug(usti) ad vices *imam*] ... | ... num gratuitum hon*orem*] ... | ... detulit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

Inscriptiones magistratus post Diocletianum.

1572. (EE. 8, 648). — Inter avos proavosque tuos sanctumque parentem | Virtutum meritis et honoribus emicuisti, | Ornamentum ingens generis magnique senatus. | Sed raptus propere liquisti (a), sancte Kameni, | Aeternos fletus obiens iuvenalibus annis. | Te dulcis coniunx lacrimis noctesque diesque | Cum parvis deflet natis, solacia vitae | Amisisse dolens, casto viduata cubili. | Quae tamen, extremum munus solacia luctus, | Omnibus obsequiis ornat decoratque sepulcrum (b). 10 Alfenio Ceionio Iuliano Kamenio, v(iro) c(larissimo), quaestori candidato, | pr(a)etori triumfali (c), (septem)viro epulonum, patri sacrorum summi | invicti Mitr(a)e, hierofante Aecatae, arcibubulo dei Liberi (d), (quindecim)viro | s(acris) f(aciundis), tauroboliato Deum Matri, pontifici maiori, consulari | Numidiae et vicario Africae (e), qui vixit annos XLII, m(enses) VI, d(ies) XIII; | rec(eptus) II nonas Septemb(res) d(omino) n(ostro) Archadio et Fl(avio) Bautone v(iro) c(larissimo) cons(ulibus) (f).

Antii (*Porto d'Anzio*). — Tractavit A. Elter, *Bull. d. Inst.* 1884 p. 56 298. Idem occurrit C. VI 1675. — Lin. 1-10 versus sunt hexametri, qui planum sensum exhibent — (a) i. e. *rite*. — (b) « Tamen, extremum munus luctus, haec solacia ornat omnibus obsequiis sepulcrumque decorat » Coceva. — (c) cfr. Mommsen 2 p. 237 — (d) De Ruggiero 1 p. 641. — (e) Vicarius Africae fuit a. 381, cfr. Pallu de Lessert. *Fastes* p. 169 sq. — (f) a. 385.

1573. (3857). — Carradii. || Iulio Aur(elio) Auxonti Leonidae, v(iro) c(larissimo), | quaestori, praet(ori), curatori Capuensium ob multa praeclara in cives patriamq(ue) honorificentiae suae merita, | institutori novor(um) | ac renovatori operum publicorum 11 | ab origine patrono, omni laude dignissimo, regio Compiti.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1574. (4559). — L(ucio) Alfio Fannio Primo So... | quaest(ori), curatori frumenti, | du(u)mviro, omnibus honerib(us) (*sic*) et | honoribus functo, sacerd(oti), viro, patrono et curatori | .... a Pisoni

aurum atque | argentum obraetium se|rio ilustravit, thermas ae tiam Constantinianas [*l*]on[*g*]a | vetustate corrupta ex virib(us) suo | quam etiam e Sabinianeus ord | ... rem filio viaceni|re statuam benemerenti patrono | .. pa ... tissimo ... | duoviro senatus populusque Trebu me ... | statuam decreverunt | d. d.

Trebulae (*Treglia*). — Pessime tradita est. cf. Mommsen.

1575. (Not. scavi 1892 p. 166). — Anici Aucheni Bassi, v(iri) c(larissimi). || Anicio Auchenio Basso, v(iro) c(larissimo), | proconsuli Campaniae (ᵃ), | praefecto urbis, | ob inlustria merita et | circa provinciales | praeclara(m) providentia(m) | ordo populusque | Neapolitanus patrono ; originali.

Neapoli (*Napoli*). — Ad eundem spectant titulus n. 1576 et C. n. 3843 (*Capuae*). Cfr. supra n. 441. — (ᵃ) cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 208.

1576. (5651). — ... | restitutori gene ri[*s*] | Aniciorum ob inlus tria merita ordo po pulusq(ue) civitatis Vetusc(ensium ?) (ᵃ) | dignissimo patrono.

Fabrateriae veteri (*Ceccano*). — Cfr n. 1575. — (ᵃ) I. e. (*Fabraternorum*) *veterum*.

1577. (519). — Annio Victorino, | v(iro) c(larissimo), corr(ectori) Lucaniae | et Brittiorum ob in signem benivolen tiam eius ordo | populusque Saler nitanus.

Salerni (*Salerno*). — Aetatis incertae. Cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 214.

1578. (3844). — C(aio) Appio Eunomio Sapidia no, c(larissimo) v(iro), q(uaestori) candidato, | praetori urbano, am plificatori patriae, | renobatori civium, patroni prestissimo, | ordo et populus Sinuess anorum statua(m) censuer(unt).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Genuina? Ita traditur.

1579. (6313). — Avianus | Vindicianus, | v(ir) c(larissimus), cons(ularis) Camp aniae), | statuas ad o[*r*]*n*[*atum*] civitati[*s*] *T*[*a*]*r*[*r*]racinens[*is*] | consti | lu.....

Tarracinae (*Terracina*). — Idem Tarracinae thermas restituit (C. n. 6312): ad eundem spectat titulus C. n. 1683 (*Puteolis*), cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 193.

1580. (Kaibel 888). — Τὸν πάσης ἀρε τῆς εἰδήμονα φῶτα | Φίλιππον, Πρέσβυν Εἰαο νίης ἐμπέραμον σοφίης | Αὐσονίων ὑπάτου πατέρα κλυ|τὸν Ἀντιγόνοιο Θρέψε Μακε δονίη, δέξατο δὲ Ἰταλίη. [= *Virum omni virtute praeditum, Philippum, senem Ionicae sapientiae* (ᵃ) *peritum, clarum patrem Antigoni Romanorum consulis* (ᵇ) *Macedonia aluit, Italia recepit*].

Suessae Auruncae (*Sessa*). — Kaibel *Epigr.* 553. — (ᵃ) Ionica sapientia, ut Kaibel adnotat, non graecarum litterarum peritia intelligenda videtur, sed philosophiae maximeque physicorum studiorum. — (ᵇ) Consul Romanorum vel consul in Occidente? Fuit consul a. ignoto saeculo quarto.

1581. (4858). — Statuam Autonio | Iustiniano, praesidi pro vinciae Samnitium, re|luctanti, congregata | omni multitudine civita|tis, fusis praecibus ut suscipe ret, Venafranae urbis popu|lus conlocavit ob merita qui bus una cum splendidissimo or|dine statum iam conlap sum pro beatitudine saecu|li reparavit ¹².

Venafri (*Venafro*). — Aetatis incertae, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 342.

1582. (1199). — [*Pompe*]iani. || Barbarius Pompeian(us), v(ir) c(larissimus), cons(ularis) Kamp(aniae), civita tem [A]bellam nuda ante | so li deformitate sorden tem, silicibus e montibus | excisis, non e dirutis | monumentis advec tis, consternendam [ornandamque cura|vit. , Cur... Pro culo patrono et cur(atore) | Abellanorum.

Abellae (*Avella*). — Cfr. supra n. 443. A. 333. Cfr. Cod. Th. 1. 2, 6: Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 197.

1583. (3846). — Argentii. | Brittio Praetextato, v(iro) cl(arissimo), | curatori Capuae, quinde cemviro, | consulari Byza cii, comiti ordinis primi, | ordo et populus Hadru|metinus administran ti obtulerunt et priva to iam, prosequente Fl(avio) Sergio Codeo, v(iro) p(erfectissimo), destina|to provinciae poni | curaverunt.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1584. (3732). — C(aio) Caelio Censori|no, v(iro) c(larissimo), praet(ori) candi|dato, cons(uli), cur(atori) viae | Latinae (ᵃ), cur(atori) reg(ionis) VII (ᵇ), | cur(atori) splendidae Car|thagin(is), comiti d(omini) n(ostri) | Constantini Maximi Aug(usti) | et exactori auri et argen|ti provinciarum (trium) (ᶜ), cons(ularis) pro|vinc(iae) Sicil(iae), cons(ularis) Camp(aniae) (ᵈ), aucta | in melius civitate sua et refor|mata ordo populusque Atel|lanus, l(oco) d(ato) s(enatus) c(onsulto).

Atellae (*Sant'Arpino*). — (ᵃ) Imperio Diocletiani et Maximiani exeunte, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1891 p. 118. — (ᵇ) Cfr. supra n. 370 et Mommsen 2 p. 1051. — (ᶜ) Siciliae, Sardiniae, Corsicae. Hoc officium, quod comitis fuit, distinguendum est ab optione et exactore auri argenti et aeris imperatoris liberto qui primus fuit inter officinatores monetae aurariae argentariae Caesaris. De officio v. Mommsen *Nuove mem. d. inst.* p. 317, qui eum idem ac examinatorem fuisse putat. De examinatore contra cfr. Cuq, *Etudes d'epigr. iurid.* p. 47 sq et *Mél. d'arch.* 1863 p. 21. Paulo ante a. 337, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm mun.* 1892 p. 195.

1585. (6083). — Quinto Clodio Hermogeni[*ano*], | v(iro) c(larissimo), cons(ulari) Cam[*p(aniae)*], | ordo et popul[*us*] Formianus | patrono praest[*an*]tissimo.

Formiis (*Formia*). — Ante a. 361? Fuit consul a. 379, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun* 1892 p. 195.

1586. (EE. 8. 486) — *In antica bonis magnisque litteris:* ... Gordiano .. | ... [*pont(ifici) maxi*]mo, tribu[*nicia potestate*] .. | ... ia Augusta ... || *In postica litteris minoribus:* Balneum Veneris lon[*gi tempo*]ris vetustate corruptum | Domitius Severianus, v(ir) c(larissimus), con[*s(ularis)*] | Campaniae ad pristinam faciem [*aedifi*]cavit, curante hac (*sic* = *ac*) dedican[*te*] | Sentio Marso, v(iro) c(larissimo), comite divinor[*um*] (ᵃ), | curatore Capuensium, Literni[*norum*] | | et Cumanorum.

Literni (ad lacum *di Patria*). — (ᵃ) « Significari videtur *comes divinorum palatiorum*, quamquam sic nominatus alibi quod sciam non invenitur: *curae palatiorum* qui sub comite castrensi sunt in Notitia dignitatum Occ. c. 15 postea videntur comitivae honorem adepti esse » Mommsen.

1587. (1692). — Pro beatitudine temporum | felicitatemque publici status imp(eratorum) | d(ominorum) n(ostrorum) Theodosi, Arcadi et Honori | perennium Augustorum, | ripam macelli dextra l(a)ebaque (*sic*) | ad gratiam splendoremque civitatis Puteolanae instructum (*sic*), dedicavit Fabius Pasiphilus, v(ir) c(larissimus), | agis (*sic* = *agens*) vicem praefectorum praetorio | et urbi.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. n. 1588. Borghesi 8 p. 413. Gervasio, *sopra alcune iscrizioni*, etc., Jordan, *Arch. Zeit.* 68 p. 94.

1588. (1693 add.). — ... [*basilicam A*|*le*]xandrianam b[*arbarorum* | *incursione* (ᵃ) *f*]oedatam, salvis d(ominis) [*n(ostris)* *Theodosio et A*]rcadio et E[*ugenio* (ᵇ) *invictissimis principi*]bu[*s*] ... || *Ab altera parte:* ... [*b*]asili[*cam Alexandrianam ad g*]ratiam sp[*lendoremque* | *civitatis Puteolanae ex*]tructam exo[*rnatamque*] ... dedicavit Favi[*us (sic) Pasi*]*philus, v(ir) c(larissimus), agens vices prae*|f(ectorum) praet(orio) et [*urbi*].

Puteolis (*Pozzuoli*). — (ᵃ) Mommsen putat hanc incursionem eam esse, quam magnus Maximus fecit, qui Alpibus traiectis Italia potitus est a. 387. — (ᵇ). a. 393. Devicto Eugenio, inscriptio haec est sublata et altera substituta. Cfr. De Rossi, *Bull. crist.* 1868 p. 66 sqq.

1589. (1696). — Mavortii. || Q(uinto) Flavio Maesio Egnatio Lolliano c(larissimo) v(iro), | q(uaestori) k(andidato), praetori urbano, auguri publico po|puli Romani Quiritium, cons(ulari) (ᵃ) albei (*sic*) Ti|beris et cloacarum, cons(ulari) operum publi|c(or)um, cons(ulari) aquarum (ᵇ), cons(ulari) Camp(aniae) (ᶜ), comiti | Flaviali (ᵈ), comiti Orientis (ᵉ), comitis (*sic*) primi ordinis et proconsuli provinciae Africae (ᶠ) | colligeus (*sic* = *collegium*) decatressium (ᵍ) patrono dignis|simo posuerunt.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Hic Mavortius Lollianus fuit praefectus urbi a. 342, praefectus praetorio a. 355-356, consul a. 355. Ei Firmicus Maternus dedicavit libros matheseos. — (ᵃ) cfr. n. 1590, ubi est curator; cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1889 p. 201. — (ᵇ) cfr. De Ruggiero 1 p. 556. — (ᶜ) imperio Constantini exeunte cfr. Firmic. Mat. 1, praef. Cantarelli, *Bull. d.*

comm. mun. 1892 p. 196. — ([d]) cfr. n. 1590 ubi dicitur *comes dominorum nostrorum Augusti* (i. e. Constantini) *et Caesarum*. — ([e]) cfr. Firmic. l. c. — ([f]) cfr. Firmic. l. c. et Tissot, *Fastes* p. 225. — ([g]) cfr. n. 1591. — Eidem positi sunt tituli C. n. 1695 a *regione portae triumphalis*, et *Eph. Epigr.* 8, 365 a *regione clivi rici sive vici turari*.

1590. (4752). — Q(uinto) Fl(avio) Messio Egnatio | Lolliano, v(iro) c(larissimo), | q(uaestori) k(andidato), praet(ori) urbano, | auguri publico p(opuli) R(omani) | Quiritium, comiti | d(ominorum) n(ostrorum) Aug(usti) et Caesarum ([a]), | curatori albei *(sic)* Tiberis | et cloacarum sacr(a)e urbis, | curatori operum publico'rum, consulari aquarum [10] | et Minuciae, consulari Campaniae, | ordo populusque Suessanus.

Suessae Auruncae (*Sessa*). — Cf. n. 1589. — ([a]) Constantini (mortui a. 337) et filii eius.

1591. (1697). — Mavorti Iun(ioris). | Q(uinto) Flavio Maesio | Cornelio Egnatio | Severo Lolliano, | c(larissimo) p(uero), q(uaestori) k(andidato), | Decatrenses ([a]) clientes eius patrono | praestantissimo | posuerunt.

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) « De Decatrensibus verum invenit Minervinius, ad Δεκάτερα Dalmatiae, quae Decadaron geographo Ravennati, nunc vero *Cattaro* dicuntur, collegium illud referens, quod negotiandi causa Puteolis consistebat ». Henzen ad Orelli n. 3162. Contra Mommsen C. III p. 284): « rarissime enim ita simpliciter ab oppido aliquo collegia solent appellari » Hirschfeld (*Gallische Studien* 3 p. 13 n. 3) notat fieri potuisse ut collegium idibus coiret, quae octies in anno *tertiadecima* dies mensis est, indeque nomen traxisset, ut collegia kalendaria et iduaria C. II 4468).

1592. (4859). — Mariani. || Fl(avio) Pio Maximo, | v(iro) sp(ectabili), rec(tori) pro vinciae) ([a]), | cunctus o[*rd*]o et | populus Vena|franae ur[*b*(*is*)] | patrono | statuam | conlocavit.

Venafri (*Venafro*). — ([a]) Samnii. Est aetatis incertae, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 344.

1593. (6081). — Fulviae | Augurinia|nae, c(larissimae) f(eminae), P(ubli) Helvi Aeli | Dionysi, cons(ularis) viri, | corr(ectoris) Campan(iae) uxori, | Formiani publice.

Formiis (*Formia*). — Sub Diocletiano vel ineunte imperio Constantini, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 137.

1594. (681). — [*F*]lavio Furio Fausto, v(iro) c(larissimo). || Fl(avio) Furio Fausto, | v(iro) c(larissimo), tribuno, ab | origine patrono, | ob merita laborum | suorum universus | ordo et populus Sur|rentinorum statuam | nobilitati eius erigen|dam censuimus.

Surrenti (*Sorrento*).

1595. (1125). — Tatiani. || C(aio) Iulio Rufiniano | Ablabio Tatiano, c(larissimo) v(iro), Rufi|niani oratoris ([a]) filio, fisci pa|trono rationum summarum ([b]), | adlecto inter consulares iudi|cio divi Constantini, legato pro|vinc(iae) Asiae, correctori Tusciae | et Umbriae ([c]), consulari Aemiliae et Liguriae ([d]), pontifici [10] | Vestae matris ([e]) et in colle|gio pontificum proma|gistro, sacerdoti Her|culis, consulari Cam|paniae ([f]). Huic ordo splendidissimus et populus | Abellinatium ob insignem | erga se benevolentiam et | religionem et integrit(atem) eius | statuam conlocandam censuit. [20]

Abellini (*Atripalda*). — ([a]) Mommsen coniecit eum Iulium Rufinianum esse, cuius exstat liber de figuris sententiarum et elocutionis (Halm, *rhet. min.* p. 38 sq.); Dessau (*inscr.* n. 2942) adiungit, filium esse posse eum, qui dicitur scripsisse de arte rhetorica (Halm, p. 371). — ([b]) cfr. Hischfeld I p. 51. — ([c]) Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 123. — ([d]) a. 321, cfr. Cantarelli, l. c. — ([e]) cfr. Marquardt 3 p. 245 — ([f]) cfr. Cantarelli, o. c. p. 199.

1596. (1680). — Licini. || Alfio Licinio | v(iro) p(erfectissimo), patrono co|loniae ex comi|tibus, | regio Thermensi|um vere patrono.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1597. (4753). — C(aio) Lieurio Tran|quillio Tocio | Soimo, con|sulari vi|ro et patri|cio, ordo sp|lendidissimus | Suessan(orum).

Suessae Auruncae (*Suessa*).

1598. (1126). — Gaudenti. || C(aio) Lucceio Petilio, c(larissimo) v(iro), | praeposito in urbe Ro|ma thermarum felicium | Constantinianarum, pleno | humanitatis et iustitiae, ma|gistro aequitatis et totius auc|tori gravitatis benibolentiae *(sic)*, | sapientissimo et eloquen tissimo pro summa in | se bonitate in curia quod omne | genus eius pedestribus statuis | tot tantisque dispositis meritum | ostendat insignem patrono praes|tantissimo excubiis eius semper ful|tus splendidissimus ordo | Abell[*i*]na[*tiu*]m .... | cens[*uit*].

Abellini (*Atripalda*).

1599. (4863). — Maeci Felicis, v(iri) p(erfectissimi). || Aequitate magnifico, benivolentia colendo, | abstinentia continentiaq(ue) | mirando, virtute cons|tantiaque conspicuo, | Maecio Felici, v(iro) p(erfectissimo), | civitatis Venafranae [*d*]e|fensori ordinis, pos[*ses*]so|ris populique (a), rectori | provinciae Samnii ad|iniunctivae vicis (b) merito | ob insignia eius in rem | publicam bene gesta et | ob recordationem omnium | beneficiorum, quae a ma|ioribus eius civitati sunt | praestita, ordo splendidis|simus et universus populos (*sic*) | urbis Venafranae constituit patrono.

Venafri (*Venafro*). — (a) cfr. Kuhn, *Die Verfassung* etc. 1 p. 257 sqq. — (b) Aetatis incertae. De hac formula obscura cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 345.

1600. (4755) — L(ucio) Mamiliano Liciniano, v(iro) c(larissimo), filio Mamiliani Silviniani, v(iri) p(erfectissimi), | ex correct(ore), nepoti Mamiliani Crispini, ex com(ite), pronepoti Mamiliani Maximi, v(iri) p(erfectissimi) ex com(ite), porro ab origine patrono, omnibus honoribus muneribusq(ue) innocenter in patria sua functo cumulanti dignitate originis suae nunc oblato eidem | decreto amore et beneficiis devincti, | ordo populusq(ue) Suessanus, statuam ad perennem testimonium ponendam | consuerunt | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Suessae Auruncae (*Suessa*).

1601. (1700). — M(arco) Maecio Memmio Furio Baburio | Caeciliano Placido, c(larissimo) v(iro), | pontifici maiori, auguri pu|blico p(opuli) R(omani) Quiritium, quindecem|viro sacris faciundis, correc|tori Venetiarum et Histriae, | praefecto annonae urbis | sacrae cum iure gladii (a), comiti ordinis primi, comiti Orientis, | Aegypti et Mesopotamiae (b), iudi|ci sacrarum cognitionum | tertio (c), iudici iterum ex de|legationibus sacris, prae|fecto praetorio et iudici | sacrarum cognitionum | tertio (c), consuli ordinario (d), | patrono praestantissimo, | regio Palatina | posuit.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) De Ruggiero 1 p. 477 sq. — (b) De Ruggiero 1 p. 288. — (c) dele: repetitum est vocabulum a linea 15. — (d) cfr. Mommsen, *De Cael. Saturn. tit.* p. 35. a. 343. Fortasse idem est qui a. 346/7 praefectus urbi fuit, cfr. Tomassetti, *Museo Italiano* 3 p. 485 sq.

1602. (1253). — Naeratius Scopius, v(ir) c(larissimus), | cons(ularis) Camp(aniae), | ad splendorem urb(is) | Nolanae constitui | praecepit.

Nolae (*Nola*). — Aetatis incertae. Cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 199.

1603. (1702). — Pontio Proserio | Paulino Iuniori, v(iro) c(larissimo), | cons(ulari) Camp(aniae), | ab origine patrono, provisori civitatis, | restauratori operum publicorum, | iudici integerrimo, | ob merita patris ac sua | ordo splendidissimus | et honestissimus | populus Puteolanus | statuam conlocabit (*sic*).

Puteolis (*Pozzuoli*). — Ad eundem pertinet titulus C. n. 1703. Est aetatis incertae, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 201.

1604. (3860). — Postumio Lampadio, v(iro) c(larissimo) | et inlustri, cons(ulari) Camp(aniae), | restitutori patriae | et redintegratori operum | publicorum, ordinis provisori, | populi subventori, ob insignia | eius unibersa (*sic*), patrono longe | a maioribus originali, ordo | Capuensis voti et obsequi sui | pignus locavit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Fuit praefectus urbis inter a. 403, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 201. Ad eundem spectat titulus C. n. 1704 (*Puteolis*).

1605. (3865). — [*Quintil*]iani. || [*Pro eius me*]ritis et obse[*quis colle*]gia urbis Vena[*fran(ae)*] | Quintiliano | [*rectori*] Samnitico, pa[*trono optim*]o et exami[na]*tori aequis*[simo statuam | [*loco pu*]*bl*ico positam ob | ... [*atq*]ue therm[*as*] ... | ...

Venafri (*Venafro*). — Aetatis incertae, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 346.

1606. (1707). — Septimio Rusti[co, viro) c(larissimo), cons(ulari) Camp(aniae), | provisori ordi|nis, restaurato|ri thermarum | ob insignem amo|rem splen|didissimus ordo | et honestissi mus po|pulus [10] | patrono praes|tantissimo.

Puteolis (*Pozzuoli?* — Cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p 292.

1607. (1201). — Tarquinio Vitalion[i], viro) p(*erfectissimo*)|, | patrono gener[*e*] *et* ori[*g*]in[*e*] | dignissimo, togato, principi) | loci, defensori provinciae Camp(aniae) (^{a}), ob eius me rita adque innumera|bilia beneficia, quae | circa cives suos exhibe|re dignatur univer|sus populus Abella nus [11].

Abellae (*Avella*). — (^{a}) De Ruggiero 2 p. 45.

1608. (1690). — Pro felicitate dominorum | Augustorum | nostrorum | ripam a parte sinistra macelli, | iactis molibus propter incursione(m) | ingruentium procellarum. | Valerius Hermonius Maximus, v(ir) c(larissimus), cons(ularis) (Campaniae) (^{a}), incoavit adque perfecit.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Similis et titulus C. n. 1691. Cfr. C. n. 1692. Mommsen in addendis confert etiam epigramma graecum Antiphili Byzantii (*Anthol. Pal.* 7, 379 Duebn.). — (^{a}) a. 392, 393? cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 293.

1609. (5061). — C(aio) Vettio Cossinio Rufino, c(larissimo) v(iro), | praefecto urbi (^{a}), comiti | Aug(ustorum) n(ostrorum), corr(ectori) Camp(aniae) (^{b}), corr(ectori) | Tusciae et Umbriae (^{c}), corr(ectori) | Venitiae (*sic*) et Histriae, cur(atori) alvei | Tiberis et cloacarum sacrae urbis (^{d}), | cur(atori) viae Flaminiae (^{e}), proconsuli pro|vinciae Achaiae sortito, | pontifici dei | Solis, auguri, salio Palatino, ordo po|pulusque Atinas, quod in correctura [10] | eius quae s(a)evissimam tyran|nidem (^{f}) incurrerat, nullam | iniuriam sustinuerit | patrono dignissimo.

Atinae (*Atina*). — Fuit consul a. 323, ante quem annum titulus positus est. — (^{a}) a. 315, cfr. Tomassetti, *Museo ital.* 3 p. 62. — (^{b}) circa a. 312, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 138. — (^{c}) Cantarelli, o. c. p 127. — (^{d}) cfr. Cantarelli, o. c. 1889 p. 200. — (^{e}) cfr. Cantarelli, o. c. 1891 p. 110. — (^{f}) Maxentii.

1610. (4560). — H. Vincenlio Celso | ... patrono causarum | ..... | quaestori s... | .... | .... | .... | electo consultori ca... | binian. ordo populusque | Trebu|[*lano*]rum | ad aeternam memo|riam statuam dederunt.

Trebulae (*Treglia*). — Est male tradita.

1611. (3866). — Virius Auden|tius Aemilia|nus, v(ir) c(larissimus), Camp(aniae) | cons(ularis), fieri | curavit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Aetatis haud notae. Cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 264.

1612. (3714). — Signa translata ex abditis | locis ad celebritatem | thermarum Severianarum | Audentius Aemilianus, v(ir) cl(arissimus), cons(ularis) | Campaniae), constituit dedicarique pr(a)ecepit, curante Tannonio Crysantio, v(iro) p(erfectissimo).

Literni (ad lacum *di Patria*). — Cfr. n. 1611.

1613. (3867). — Consecravit | ac dedicavit | Concordia Iulia | Valeria (^{a}) Felix | Capua per | Virium Gallum, v(irum) c(larissimum), corr(ectorem) Campaniae (^{b}).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (^{a}) Valeriae nomen venit Capuae a Diocletiano. — (^{b}) Sub Diocletiano vel ineunte imperio Constantini, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 138.

1614. (3858). — [*Vi*]rius Lupus, | v(ir) c(larissimus), | [c]ons(ularis) Camp(aniae), | [c]uravit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Circa a. 362. 363? Cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 264.

1615. (3868). — Virtute, | sapien|tia, inge|nioq(ue) pol lenti | Virius Turbo, | v(ir) c(larissimus), cons(ularis) Camp(aniae).

Capuae (*S Maria Capua Vetere*). — Aetatis haud notae. Cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 205.

1616. (3869). — Virius Vibius, co(n)s(ularis) | Camp(aniae), restauravit.

Capua (*S. Maria Capua Vetere*). — Aetatis haud notae. Cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 205.

1617. (1128). — Giamnalivistedici (?) [*m*]a*g*]ist[*ro*] | utriusque militiae imper|pe etiam ad reipub. n. Caeci liano praefecto praetorio | di gratia ad ornatum cens serunt curante Peren... o Paulino v. c. c.

Abellini (*Atripalda*). — « Caecilianus est opinor praefectus praetorio a. 404; magister militum fortasse Olympius successor Stilichonis. Sed ex titulo corrupto toto et luxato et semel tantum ni fallor descripto certi nihil effici potest » MOMMSEN.

1618. (1488). — [*Viam a pro*]montorio | ... [*villa*]e Pausilip(i) (*sic* = *Pausilypi*) | ...*diu n*eglectam | ...ratus, v(ir) c(larissimus), Camp(aniae) *cons*(*ularis*)(?), *usui*] publico reddidit.

Neapoli (*Napoli*). — De via ipsa cf. Mommsen C p. 171; de Pausilypi villa cfr. Dio. 54, 23. Plin. *h. n.* 3, 5, 82; 9, 53, 167.

1619. (6141). — ... [*ad eo*]rum consolandu*m sta*]tum, praeposito palla dii Palatini ([a]), praefecto | operum maximorum ([b]), comiti portuum ([c]), correc tori Tusciae et Umbriae ([d]), | cons ulari Campaniae). Huic ordo | splendidissimus co|l(oniae) | Privernatium ob insig|nem erga se benivolenti|am et religionem et inte|gritatem eius statuam [11] | conlocandam censuit.

Priverni (*Piperno vecchio*). — Tractavit Henzen, *Bull. d. inst* 1863 p. 208. — ([a]) cfr. Henzenum l. c. — ([b]) Cfr. curatorem operum maximorum in Not. dign. Occ. 4, 12 Seeck p. 114 — ([c]) Comes portus Romae occurrit Not. dign. Occ. 4, 7 Seeck p. 114 — ([d]) Circa inter a 315 et 366, cfr. Cantarelli, *Bull. d. comm. mun.* 1892 p. 127.

1620. (4759 auct.). — .... | .... imbuere fabentis | Hic nunc Campanas mo|derator sublebat urbes | Unde ordo et populi statuam tribuere Suessae |
L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Suessae Auruncae (*Sessa*).

1621. (1718). — .... | sanctissimor(um) pri|*ncipum*| .. | eorum simulacru*m* Cinnio signif.... | rationalib(us) i[*mperatorum*] | nostror(um)..

Puteolis (*Pozzuoli*).

Cfr. praeterea C. n. 523 (Salerni: *clarissimae memoriae femina*). 1121 (Abellini: *C. Anius Spedius Actianus, clarissimus vir*). 1252 (Nolae). 3762 (Suessulae). 3848. 3849 (*procurator XX hereditatium*). 3859 (*Flavius Anitus, vir clarissimus*). 3873 (Capuae). 4866 (Venafri). 4757. 4758 (Suessae). 5032. 5065 (Atinae). 5179 (*Petronius Probus, v v clarissimus*) 5184 (Casini). 5397 (Aquini: *praetor .... iuridicus .... tribunus plebis candidatus*). 5579 (Fabrateriae novae: *III vir aere argento auro flando feriundo, quaestor*). 6088. 6089 (Formiis). 6226 (Fundis). 6570 (Velitris: *X vir stlitibus iudicandis*). 6660. 6663 (*fetialis ... provinciae Asiae .. legatus provinciae Lyciae et Pamphyliae*). 6664 (*quaestor*). 6665 (Antii). 8396 (Tarracinae: *praefectus praetorio*). *Eph. Epigr.* 8, 366. 367 (Puteolis).

IV. — Inscriptiones apparitorum et servorum pubblicorum.

Scribae.

1622. (EE. 8, 368). — C(aio) Aelio P(ubli) filio) Claudia) Quirin(a) ([a]) | Domitiano Gauro, | ab imp(eratore) M(arco) Aurel(io) Antonino Aug(usto) Pio (e)equo publico orn(ato), praef(ecto) | fabrum, praef(ecto) cohort(is tertiae) Aug(ustae) | Cyrenaicae, trib(uno) leg(ionis duodecimae) Ful(minatae) | Certae Constantis, scribae ae dilium curulium, scribae librario quaestorio trium | decuriar(um), sacerdoti

aput | Laurentes Lavinates(c), calatori | Marciano Antoniniano (d), adle|cto in ordin(em) decret(o) d(ecurionum), remissis | omnibus muneribus (e).

Puteolis (*Pozzuoli*). — Tractavit Mommsen, *Bull. d. Inst.* 1888 p. 77 sqq. — (a) Cum Quirina nomen tribus sit, Claudia cognomen est patriae Domitiani, quam Mommsen putat Gaurum fortasse fuisse, pro quo Gaurus hic scribitur. Contra Dessau (*Inscr.* 2747) Gaurum putat agnomen Domitiani esse. — (b) Notat Mommsen, eum Pium numquam vivum appellatum esse. Lapis post mortem eius dicatus est. — (c) Notat Mommsen hoc lapide comprobari Laurentum urbem Lavinium deletam in se sumpsisse et sacerdotes olim Lavinates apud Laurentes duravisse. — (d) i. e. sodalium Marcianorum Antoninianorum. Calatores sunt plerumque liberti. Duo tantum exempla exstant calatorum ingenuorum, cf. Taramelli in De Ruggiero 2 p. 20. — (e) i. e. gratis adlectus, cfr. Mommsen l. c.

1623. (4737). — Sex(tus) Caecilius Sex(ti) f(ilius) Quir(ina) Birronianus, scriba librar(ius) | quaest(orius trium) decuriarum, quinquen(nalis), p(atronus) c(oloniae). Sinues(sanis) | gratissimis podium amphitheatri a solo fecit.

Sinuessae (*Mondragone*). — Interpolata? Patris eius est inscriptio C. VI 1808.

1624. (6326). — Antonia C(ai) l(iberta) Thais fecit | sibi; | L(ucius) Paconius L(uci) f(ilius) Ouf(entina); | Q(uintus) Durvis(?) Q(uinti) f(ilius) Pup(inia), scr(iba).

Tarracinae (*Terracina*).

1625. (4832). — M(arcus) Ennius M(ani) f(ilius) | Men(enia), Vicetinus, | scr(iba) aed(ilium) curulium, | armamentarius decuriaq (*sic, decurial(is)?*), | decurio Vicetiae, | dec(urio) colonia Saturnia, | aedilis colonia Iulia | Felici classica Suessa; | C(aius) Satilius C(ai) l(ibertus) Pilero, | apparitor tr(ibunorum) pl(ebis), | Satilia uxor.

Rufris (ad *Presenzano*).

1626. (1723). — D(is) m(anibus) | L(uci) Iuli C(ai) f(ili) Alexandri, | scr(ibae) aedilium) cur(ulium), | patrono opt(imo), Agathopus et Eutyches | lib(erti), qui et her(edes) eius.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1627. (1725). — C(aius) Septimius C(ai) f(ilius) Libo, | aed(ilis) (a), scr(iba) aed(ilium) cur(ulium), | sibi et | Laberiae Fuscae, ux(ori), | Septimiae Amarantin(ae), l(ibertae) | ...

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Puteolis.

Lictores.

1628. (5917). — Euhodi. || M(arco) Aurel(io) Sabiniano, | Aug(ustorum) lib(erto), patrono | civitatis Anagninor(um), | item q(uaestori) collegi caplato rum, decuriali decuriae | lictoriae popularis denuntiatorum (a). | itemq(ue) gerulor(um) (b), sed et decemviralis (c). | s(enatus) p(opulus)q(ue) A(nagninus) erga amorem patriae | et civium. quod thermas longa incuria | neglectas sua pecunia restituerit, | statuam ex leg(atis) suis ponend(am) censuer(unt); | ob cuius dedic(atione) dedit decur(ionibus denarios) V, sexv(iris) | (denarios) II, pop(ulo) den(arios singulos) et epul(um) suffic(iens).

Anagniae (*Anagni*). — Cf. infra C. n. 5918. (a) Qui ludos vicorum magistrorum denuntiabant. Cfr. Mommsen, 1³ p. 393. — (b) Qui epistulas et diplomata ferebant, ib. p. 366. — (c) i. e. decemviris stlitibus iudicandis apparuit.

1629. (6572). — Claudia Elpis | sibi et | Ti(berio) Claudio | Scythopolitano, | alumno carissimo, | lictori | trium decuriarum | et Ti(berio) Claudio | Carpophoro.

Velitris (*Velletri*).

1630. (6522). — Dis ma[*nibus*] | M(arci) Poblici Dionysi, l[*ict(oris)*] | (trium) decuriarum, qui Ca[*es(aribus)*] | et magistratibus a[*ppar(ent)*], | Novia Victorina | coniug(i) optim(o) aram fecit.

Corae (*Cori*).

1631. (1724). — L(ucius) Pompeius L(uci) ... | ...[*l*]ictoris cu[*riati*] ... | ...pi ex poll[*ione*] (a) ... | ...tis et praet... (b).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Est officium militare, cuius nomen tantum cognoscimus. Polliones inter immunes nominantur in Dig 50, 6, 7: in latereulis militum legionariorum occurrunt C. VIII 2564 b, 21. 2618, 16. EE. 5, 724; 7, 372

(cfr. C. III 5949. V 8931. XII 2545?). V. Cagnat, *L'armée* etc. p. 188. — (b) « Quid esse potuerit, nescio; cogitavi de apparitoribus qui Caesaribus vel Augustis et consulibus et praetoribus apparerent, sed rem non expedivi ». MOMMSEN.

Viatores.

1632. (6488). — Clesipus Geganius (a), | mag(ister) Capi[t(olinorum)] (b), Luperc(us), viat(or) tr(ibunicius).

E Pomptina palude. — Cf. Mommsen, C. I ad n. 805. — (a) Detlefsen (*Bull. d. Inst.* 1861 p. 40) contulit Plin. 37, 11: *Accessio candelabri talis fuit Theonis iussu praeconis Clesippus fullo, gibber et praeterea et alio foedus adspectu, emente id Gegania hs. L. milibus, eadem ostentante in convivio emptum, ludibri causa nudatus atque inpudentia libidinis receptus in torum, mox in testamentum, praedives numinum vice illud candelabrum coluit et hanc corinthiis fabulam adiecit, vindicatio tamen moribus nobili sepulchro per quod aeterna supra terras Geganiae dedecoris memoria duraret.* Noster titulus docet hunc libertum, qui aetate liberae reipublicae vixerit, magnos honores adiisse. — (b) cf. Mommsen l. c.; *Staatsr.* 3 p. 114 sq. De Ruggiero 2 p. 85.

1633. (6009). — P(ublius) Larcius P(ubli) l(ibertus) | Neicia. || Saufeia A(uli) l(iberta) | Thalea. || L(ucius) Larcius P(ubli) f(ilius) | Rufus. || P(ublius) Larcius P(ubli) f(ilius) Brocchus. || Larcia P(ubli et mulieris) l(iberta) | Horaea. ||

Boneis probata inveisa sum a nulla proba. | Fui parens (a) domineis senibus, huic (b) autem obsequens. | Ita leibertate illei me (c), hic me decoraat stola (c). | A pupula (d) annos veiginti optinui domum. Omnem supremus fecit iudicium dies. Mors animam eripuit, non veitae ornatum apstulit. ||

L(ucius) Eprius Chilo, viat(or) tribunorum) plebis). Epria cri..

Minturnis prope *Minturno*. — « Carmen pertinet opinor ad Horaeam manumissam a P. Larcio Neicia et uxore eius Saufeia Thalea, nuptam autem filio patronorum minori P. Larcio Brocchio » MOMMSEN. Commentum fecit Cocchia. — (a) i. e. parui, serva fui — (b) scilicet filio. — (c) Illi me decoraverunt libertate, hic (scilicet filius) me decoravit stola = uxorem duxit. — (d) i. e. a prima pueritia.

1634. (530). — Q(uinti) Maeci | Idaei, viatori(s) | aed(ilium) plebis).

Salerni (*Salerno*).

Decurialis.

1635. (3879). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Varius | Onesimus, | decurialis. | Glyconi | lib(erto).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — Decurialis tribunicius occurrit C. X 4588 (*Caiatia*).

Accensi et accensi velati.

1636. (6104). — M(arcus) Caelius M(arci) l(ibertus) Phileros, accens(us) | T(iti) Sexti, imp(eratoris) in Africa (a), Carthagine) aed(ilis) (b), prae(fectus) | i(ure) dicundo) vectig(alibus) quinq(uennalibus) locand(is) in castell(is) LXXXIII (c), | aedem Tell(uris) s(ua) p(ecunia) fec(it): (duo)vir Clupiae (d) bis: Formis | August(alis) (e), aedem Nept(uni) lapid(ibus) varis s(ua) pecunia) ornav(it). | Fresidiae N(umeri) l(ibertae), uxori viro opseq(uentissimae). Q(uinto) Octavio (mulieris) l(iberto) Antimacho karo amico.

Formiis (*Formia*). — Tractavit Henzen, *Bull. d. Inst.* 1873 p. 87. — (a) T. Sextius post necem Caesaris Africae novae praefectus, cum a. 712 Q. Cornificium praesidem Africae propriae devicisset, imperator ut videtur appellatus est. Eidem etiam postea Africae imperium fuit. Cfr. Mommsen. — (b) Nota libertinum honoribus municipalibus fungi. In Italia id fieri vetuit Caesar dictator. Cfr. Mommsen, *Eph. Epigr.* 2 p. 133. — (c) « Praefectus in colonia Iulia Carthagine Phileros et ius dixit et vectigalia castellorum LXXXIII, territorio opinor magnae urbis comprehensorum, in quinquennium locavit, id est censoris vel si mavis quinquennalis officium sustinuit » MOMMSEN. — (d) Est colonia in Africa. — (e) Nota eum in Italia tantum honorem Augustalitatis gessisse.

1637. (3877). — C(aius) Papius C(ai) l(ibertus) | Salvius. || C(aius) Papius Gai l(ibertus) | Apelles, argent(arius), | accensus P(ubli) Sili, co(n)s(ulis) (a). || Papiai (Gai) l(ibertae) | Cleopatrai, | patronus dignae posuit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) consulis a. 3 vel 28.

1638. (1889). — Sex(tus) Publicius Bathyllus, | accensus consuli, Augustalis Puteolis et Venafri, sibi et | Urvineiae L(uci) l(ibertae) Modestae, uxori suae,

et L(ucio) Urvineio Adiutori et | C(aio) ...lio Aucto, fratri (a).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) Nota fratres diversa nomina habuisse: alter fuit enim libertus ...cipii, unde nomen habuit Publicium, alter ...a cuiusdam.

1639. (531). — T(itus) Tettienus Fe...x. Augustalis, | scriba librar(ius) aedi...um) curull(ium) (*sic*), | viator aedil(ium) ...bis, accensus | consuli, (sestertium quin...quaginta) m(ilia) n(ummum) legavit | ad exornandam aedem Pomonis (a), | ex qua summa factum est fastigium, | inauratum ...lium. pavimenta marm(orea), opus tec...rium.

Salerni (*Salerno*). — (a) Preller 1 p. 475.

1640. (6573). — ... | a cubiculo, procuratori) .... | a frum(ento), accensus patro[*ni*] ... | et sibi, Claudiae A.... | Claudiae Atticillae ... | posteris eorum ...les?) in fron...

Velitris (*Velletri*). — Accensus est item C. 5185 (*Casini*).

1641. (EE. 8, 370). — Anniae | Agrippinae | uxori | C(ai) Iuli Apolloni, | decur(ialis) Romae | trib(unum) item aedil(ium) (a), | accens(o) velato, | cur(atori) mun(eris) glad(iatorii) | tridui, hered(es) | l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Puteolis (*Pozzuoli*). — Ad eundem spectat titulus item Puteolanus C. 1721: *C(aio) Iulio Apol[lonio], decuriali Rom[ae]*, etc. — (a) cfr. Mommsen 1[3] p. 341 n. 5.

1642. (6094). — L(ucio) Varronio L(uci) f(ilio) | Pal(atina) Capitoni, | scribae aedilic(io), | accenso velato, | (duo)viro quinquen(nali), | curatori aquarum (a), | patrono coloniae, | ordo regalium (b), | quorum honore | contentus sua pecun(ia) 10 | posuit l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Formiis (*Formia*). — (a) cfr. De Ruggiero 1 p. 564. — (b) cfr. n. 1056.

V. — Tituli sacerdotum publicorum populi Romani.

1643. (3901). ... | ...[*expedi*]t(ione) Sarmatica) (a) ab im[p(eratore)] ... [*donato*], | ... pon]tif(ici) Romae sa[*cror(um) publ(icorum)*] (b)... | ... pontif(ici) Tea[*ni?*] ... | ... f]il. hered. p....

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (a) Aurelii et Commodi. — (b) Pontificem minorem fortasse hic significari notat Mommsen.

1644. (6322). — Q(uinto) Pompeio Q(uinti) f(ilio) | Quir(ina) [*Sene*]*c*[*i*]oni Sosio Prisco, [*c(larissimo) i(uveni)*], | salio Collin[*o*], | Tarricinen[*ses*] | decreto decurionum | patrono.

Tarracinae (*Terracina*). — Ille est cui dedicata est inscriptio n. 397, filius eius cui n. (6321).

1645. (4590). — L(ucio) Pacideio L(uci) f(ilio) L(uci) nep(oti), L(uci) pron(epoti), (Terretina) Carpiano (a), spl(endido) eq(uiti) R(omano) (b), | munito sacerd(otio) Lan(uvin(o), pat(rono) mun(icipi) Caiat(inorum), item col(oniae) | Allifanor(um), pat(rono) et curat(ori) r(ei) p(ublicae) | Atinat(ium) item Saepinatium, | pat(rono) Teanensium Apulum, | Domitia Galatia uxor et | Pacideii Marcia C(ai) f(ilia) et Carpiani sen(ior) et iun(ior) fili. 10

Caiatiae (*Caiazzo*). — (a) Est filius L. Pacidei Carponis qui occurrit in lapide C. n. 4605. — (b) cfr. Mommsen 3 p. 565 n. 3.

Calatores.

1646. (1726). — [*C(aio) Quincti*]o Trogi lib(erto) Su.... | kalatori pontif(icum), | C(aio) Quinctio C(ai) f(ilio) Recepto, f(ilio), | Quinctiae Urbanae, | C(aio) Quinctio Aucto, | P(ublio) Numisio Marioni.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Cfr. de nomine Quinctio Trogo Mommsenum in adnotatione.

1647. (8388). — D(is) m(anibus). | Memoriae | C(ai) Septimi | C(ai) l(iberti) Fortunati, | kalatori | (septem)vir(um), (*qui*) vixit annis XC.

Minturnis (prope *Minturno*). — *Calator VII virum epulonum*, item libertus, occurrit C. n. 6227 (*Fundis*): horum tantum memoria exstat, cfr. Tamelli in De Ruggiero 2 p. 20.

VI. — Inscriptiones ad rem militarem pertinentes.

1. Privilegia veteranorum.

Aetate imperatoria civitas vel conubium ab imperatoribus dabatur, concessiones aere *incisae* in loco publico proponebantur. Post expleta legitima stipendia milites peregrini civitate, cives conubio cum peregrinis donabantur. Consti u.io exercitus singulos provinciae comprehendebat, omniaque nomina militum honesta missione missorum continebat. Singulis militibus exemplum constitutionis dabatur in usum eorum, in formam diptychi redactum, quo ius suum probarent: id constitutionem totam, deinde nomen militis continebat. Non minus quam septem cives Romani ut tes es signabant, quorum nomina tantum extrinsecus inscribebantur. Cfr. Mommsen, C. III Suppl. p. 2005 sqq.

1648. (769). — *Extrinsecus, tabella prior:* Ti(berius) Claudius Caesar Augustus Germanicus, | pontifex maxim(us), | trib(unicia) pot(estate duodecima), imper(ator vicesimum septimum), | pater patriae, censor, co(n)s(ul quintum) (a), | trierarchis et remigibus, qui militaverunt in classe quae est Miseni sub Ti(berio) | Iulio Aug(usti) lib(erto) Optato (b) et sunt dimissi | honesta missione, quorum nomina subscripta sunt, ipsis, liberis posterisque | eorum civitatem dedit et conubium | cum uxoribus, quas tunc habuissent, [10] | cum est civitas iis data aut si qui | caelibes essent cum iis, quas postea | duxissent, dum taxat singuli singulas. | a(nte) d(iem) III idus Decembr(is) | Fausto Cornelio Sulla Felice, | L(ucio) Salvidieno Rufo Salviano co(n)s(ulibus). | Gregali | Spartico Diuzeni f(ilio) Dipscurto, Besso. | Descriptum et recognitum ex tabula aenia (*sic*), | quae fixa est Romae in Capitolio (c), aedis [20] | Fidei populi Romani parte dexteriore. [11] *Tabella posterior:* L(uci) Mesti L(uci) f(ili) Aem(ilia) Prisci, Dyrrachini; | L(uci) Nutri Venusti, Dyrrachini; | C(ai) Dyrrachini Anthi, Dyrrachini; | C(ai) Sabini Nedymi, Dyrrachini; C(ai) Corneli Ampliati, Dyrrachini; [21] | T(iti) Pomponi Epaphroditi, Dyrrachini; | N(umeri) Mini Hylae, Thessalonicen|sis.

Stabiis (*Castellammare di Stabia*). — Intus est eadem inscriptio ac extrinsecus in tabella priore. — C. III p. 844. 1058. 1973 Dipl. n. I. — (a) a. 52. — (b) cfr. supra n. . — (c) cfr. De Ruggiero 2 p. 90.

1649. (770). — *Extrinsecus, Tabella prior:* Ser(gius) Galba imperator Caesar Augustus (a), | pontif(ex) max(imus), tr(ib(unicia) pot(estate), co(n)s(ul) designatus iterum), | veteranis, qui militaverunt in legioni (*sic*) | (prima) Adiutrice (b), honestam missionem et civitatem dedit, quorum nomina subscripta | sunt, ipsis, liberis posterisque eorum | et conubium cum uxoribus, quas tunc | habuissent, cum est civitas iis data, aut, | siqui caelibes essent, cum iis quas postea | duxissent, dum taxat singuli singulas, [10] | a(nte) d(iem) XI k(alendas) Ian(uarias), | C(aio) Bellico Natale, P(ublio) Cornelio Scipione co(n)s(ulibus). | Diomedi Artemonis f(ilio) Phryg(io) Laudic(e)a(e). | Descriptum et recognitum ex tabula aenea, quae fixa est Romae in Capitolio (c) | in ara gentis Iulia(e). | *Tabella posterior:* Ti(berius) Iulius Pardula Sard(ian)is: C(ai) Iuli Charmi, Sardian(i); | Tiberi Claudi Qui(rina) Fidini, Maonian(i); | C(ai) Iuli C(ai) f(ili) Col(lina) Libon(is), Sardiani; | Ti(berius) Fonteius Cerialis, Sardiani; | P(ubli) Gralti P(ubli) f(ili) Aem(ilia) Provincial(is), Ipesius; | Marci Arri Rufi, Sardian(i).

Stabiis (*Castellammare di Stabia*). — Intus est eadem inscriptio ac extrinsecus in tabella priore. — C. III p. 847. 1957 Dipl. IV. — (a) a. 68. — (b) Talia diplomata militum legionum non extsant, praeter legionum duarum Adiutricum, quod facile intellegitur: alii enim omnes cives Romani erant, hi primo tempore peregrini, cum classici essent. Cfr. Vaglieri in De Ruggiero 1 p. 86 sq. — (c) cfr. De Ruggiero 2 p. 92.

Inscriptio C. n. 777, item Stabiis reperta eadem est ac n. 1649. Differunt nomina veterani

et testium et locus ubi tabula fixa est. Est enim inde a lin. 17:

Matthaio Polai f(ilio) Suros. | Descript(um) et recog(nitum) ex tabula quae | fixa est Romae in Capitolio ad aram. || *C(aius) Iulius Agrippa, Apamea* (sic); [20] | *G(aius) Niius Sucsos, Antiochia*; | *L(ucius) Velina Nauta Antiochia*; | *Tiberius) Claudius Chaerea, Antiochia)*: | *L(ucius) Cornelius Optatus, Antiochia)*: | *L(ucius) Secura Alexandrus, veteranus*: | *M(arcus) Valerius Diodorus*, | *veteranus*.

1650. (1402). — *Extrinsecus. Tabella prior:* Imp(erator) Vespasianus Caesar August(us), | tribunic(ia) potest(ate), co(n)s(ul iterum) ([a]), | veteranis, qui militaverunt in leg(ione) | (secunda) Adiutrice Pia Fidele ([b]), | qui vicena stipendia aut plura meruerant, | et sunt dimissi honesta m*iss*ione, | quorum nomina subscrip|*ta su*nt, | ipsis, liberis posterisqu*e eo*|rum | civitatem dedit et conubium *c*um uxoribus quas tunc habuissent, [10] | cum est civitas iis data, aut si qui | caelibes essent, cum iis, quas postea | duxissent, dum taxat singuli | singulas, a(nte) d(iem) non(as) Mar(tias), | imp(eratore) Vespasiano Caesare Aug(usto) iterum), | Caesare Aug(usti) f(ilio) Vespasiano co(n)s(ulibus). | T(abula prima), pag(ina quinta), loc(o sexto et quadragesimo) ([c]). | Nervae Laidi f(ilio), Desidiati ([d]). | Descriptum et recognitum ex tabula | aenea quae fixa est Romae in Capitolio in podio arae gentis Iuliae [20] | *latere dextro* | *ante sign(um)* *Lib(eri) Patris.* ([e]) || *Tabella posterior:* C(ai) Helvi Lepidi, Salonitani: Q(uinti) Petroni Musaei Iadestini: | L(uci) Valeri Acuti, Salonit(ani): M(arci) Nassi Phoebi, Salonit(ani): | L(uci) Publici Germulli: [30] Q(uinti) Publici Macedonis, | Neditani: Q(uinti) Publici Crescentis.

Herculanei (*Resina*). — Intus eadem inscriptio est ac extrinsecus in tabella priore. Cfr. C. III p. 849. 1959 Dipl. VII. — ([a]) a. 70. — ([c]) cfr. n. 1649. — ([c]) i. e. quo nomen Nervae inter ceteros milites scriptum erat. — ([d]) Dalmatiae cfr. Plin., *hist. nat.* 3, 143. — ([e]) Haec verba, quae intus deficiunt, postea adiecta sunt. De loco ipso cfr. De Ruggiero 2 p. 92.

1651. (867). — *Extrinsecus. Tabella prior:* Imp(erator) Caesar Vespasianus Aug(ustus), | pont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) secunda), imp(erator sextum), p(ater) p(atriae), | co(n)s(ul tertium), desig(natum quartum) ([a]), | veteranis qui militaverunt in | classe Misenensi sub Sex(to) Luci|lio Basso ([b]), qui sena et vicena sti|pendia aut plura meruerant | et sunt deducti Paestum, quorum | nomina subscripta sunt ipsis, li|beris posterisque eorum civita|tem dedit et conubium cum uxori|bus quas tunc habuissent, cum [12] | est civitas iis data, aut, si qui | caelibes essent, cum iis quas | postea duxissent, dum taxat | singuli singulas, | nonis April(ibus) | Caesare Aug(usti) f(ilio) Domitiano, | Cn(aeo) Pedio Casco co(n)s(ulibus). | Gregali | M(arco) Damae f(ilio) Suro Garaseno ([c]). | Descriptum et recognitum ex ta|bula aenea quae fixa est Romae | in Capitolio in podio arae | gentis Iuliae parte exteriore. || *Tabella posterior:* Appi Didi Praxiae, Laudiceni, eq(uitis) R(omani): | C(ai) Iuli Agathocli, Laudiceni: | Cn(aei) Cessi Cn(aei) f(ili) Col(lina) Cesti, Antioche(n)s(is): | L(uci) Corneli Simonis Caesarea Strato(n)(is): | Tiberi) Claudi Epaphroditi, Antioche(n)s(is): | C(ai) Iuli Theopompi, Antioche(n)sis: | Ti(beri) Claudi Demosthenis, Laudic(eni).

Pompeiis. — Intus est eadem inscriptio ac extrinsecus in tabella priore. Cfr. C. III p. 1959 Dipl. IX. — ([a]) a. 71. — ([b]) Est a Vitellio classibus Ravennati et Misenensi simul praepositus, sed mox ad Vespasianum transiit cfr. Tac. *hist.* 2, 100, etc. 3, 12, etc., qui eum pro utriusque classis praefecto habuit. Exstat enim epitome diplomatis n. VIII, eiusdem diei, veteranis illi, qui in classe Ravennate sub eodem duce militaverant. — ([c]) i. e. natus Gerasae in Syria Coele.

1652. (3335). — *Extrinsecus. Tabella prior:* Imp(erator) Caes(ar) M(arcus) Iulius Philippus Pius Felix Aug(ustus), pontif(ex) max(imus), trib(unicia) potes|tate quarta), co(n)s(ul tertium) des(ignatus), p(ater) p(atriae), pr(o)co(n)s(ul) et | imp(erator) Caes(ar) M(arcus) Iulius Philippus Pius Felix Augustus), | pont(ifex) max(imus), tribunicia) potestate quarta), co(n)s(ul) designat(us), p(ater) p(atriae) ([a]) iis, qui milita*ver*unt in classe praetor(ia) Philippi*ana p(ia)* v(indice) Misenense, qu(a)e est sub Aelio Aemiliano praefec-

to), | octonis et vicenis stipendis [*emeritis*], dimissis h(onesta) m(issione), | quorum nomina subscripta sunt, ipsis filisque eorum, | quos susceperint ex mulieribus, quas secum concessa | consuetudine vixisse proba[r]e[r]int ("), civitatem Roma|nam dederunt et conub(ium) cum isdem, quas tunc secum habuissent, cum est civitas iis data, aut si qui [12] | tunc non habuissent, cu(m) is quas postea uxores d[u]xissent dumtaxat singul[i] singulas, a(nte) d(iem) V kal(endas) Ian(uarias) | imp(eratore) M(arco) Iulio Philippo Pio Fel(ice) Au-g(usto), co(n)s(ule) des(ignato tertium), | et M(arco) Iulio Philippo Pio Fel(ice) Au-g(usto) co(n)s(ule iterum) design(ato), co(n)-s(ulibus) ("). | Ex optione | T(ito) Fl(avio) T(iti) fil(io) Alexandro, n(atione) Ital(ico), d(omo) Misen(o), et Marc(iae) | Proculae ux(ori) e(ius) et Marc(io) Alexandro et Fl(avio) Marco et | Ulp(io) Sabino [et] Aurel(iae) Faustae fil(iis) eius. [20] | Descrip-t(um) et recognit(um) ex tabula aenea, quae fix(a) est Romae | in muro post templum divi Aug(usti) ad Minervam.

Miseni (*Miseno*). — Cfr. C. III p. 896. 2003. Dipl. n. XCI. — (") 247 cfr. quae Mommsen adnotat l. c. p. 2013 de tribuniciis annis Philippi iunioris. — (") Ad reliqua genera militum privilegium conubii cum concubinis non pervenit neque ad ipsos classicos prius quam tertio saeculo. — Fragmentum constitutionis Diocletiani et Maximiani est C. 1113 (*Abellino*).

2. Milites praetoriani.

Principales.

1653. (6229). — P(ublius) Bruttius P(ubli) f(ilius) Vel(ina) Gratus, | domo Aquileia, | (centurio) c(o)hort(is primae) praet(oriae), *primus* pi(*lus*) leg(ionis quartae decimae) | ....

Fundis (*Fondi*).

1654. (686). — Dis manibus | M(arci) Stabi Veri, | centurionis | cohortis secundae) pr(aetoriae), trecenari ( ).

Surrenti (*Sorrento*). — ( ) cfr. Mommsen, EE. 4 p. 242 sq. — Centurio cohortis X praetoriae, donis donatus est C. 3900 (*Capua*).

1655. (1762). — Dis manib(us) sacrum). Valeriae Artemae l(ibertae) Crispinae | et Antoninae f(iliae) eius (*quae* vixit an(nis) XIII, | mens(ibus) VIIII, dieb(us) XXVIII; Avianiae | Syntyche, sorori Crispinae, et L(ucio) | Antonio Proculo, mil(iti), sign(ifero) coh(ortis nonae) pr(aetoriae), viro Avianae, quos Artema karissimos sibi una secum consacratos Manibus suis esse voluit.

Baiis.

1656. (684). — T(iberius) Claudius Longinu(s), | co(ho)rtis (quintae) praetoriae), | spec(u)lator, v(ivus) f(ecit) | sibi et suis. | D(is) m(anibus). | V(ixit) annis XXVI.

Surrenti (*Sorrento*).

Milites.

1657. (1766). — D(is) m(anibus). Aelio Fortunato, | mil(iti) n(umeri) sta-t(orum) praetor(ianorum) | Antoniniano-rum ("), | Silvanius Martinus, com manipulus et heres bene merenti fecit.

Puteolis (*Pozzuoli*)? — (") cfr. Marquardt 2 p. 481.

1658. (1754). — D(is) m(anibus). | Au-r(elius) Abitus, mil(es) coh(ortis decimae) pr(aetoriae) | (centuria) Verani, vix(it) an(nis) XL, mil(itavit) | an(nis) XIIII, na-t(ione) Bessus, natus reg(ione) Serdica vico Magari: Aur(elius) Victor, adfinis, et Aur(elius) Maximus et Aur(elius) Zo-binus et Aur(elius) Zantiala | et Aur(elius) Gaianus, [10] hered(es), b(ene) m(erenti) fe-c(e)r(unt).

Puteolis (*Pozzuoli*)?

1659. (1755). — Aur(elius) Iulianus, mil(es) | coh(ortis secundae) pr(aetoriae) (centuria) Quinti lliani, vix(it) an(nis) XL, mil(itavit) an(nis) VIIII, nat(ione) Noricus: Aur(elius) Teutumerus, coh(ortis secundae) pr(aetoriae) frat(er), | et Aelia Marcia, co(n)iux, b(ene) m(erenti) f(e)-c(e)r(unt).

Puteolis (*Pozzuoli*)?

1660. (5912). — C(aius) Camullius | C(ai) f(ilius) Gal(eria) Pisis, mil(es) co-

h]ortis quartae) pr(aetoriae), mil(itavit) an(nis) | V, vix(it) ann(is) XXV.

Anagniae (*Anagni*).

1661. (533). — M(arco) Caninio M(arci) filio) Pol(lia) | Lentiae Priscino, | militi) coh(ortis sextae) pr(aetoriae), (centuria) Sa[t]ri, (*qui*) vix(it) ann(is) XXXV, militavit) ann(is) XV, | T(itus) Atullius Severus, | contubernalis, | heres b(ene) merenti) et Valeria | Helpis coniugi ka[rissimo posuerunt.[10]

Salerni (*Salerno*).

1662. (8219). — Ti(berius) C[*er*]vo*nius*, | Andr[*o*]nic[*i fil(ius)*] | Qui(rina) Maxim[*us*], | Heordea (*a*), mil[*es*] | co*hortis*] VII pr(aetoriae), (centuria) Tu li, | mil(itavit) an(nis) VIII, vix(it) an(nis) XXIX: | in ipso lapide situs est. | T(estamento) f(ieri) i(ussit).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (*a*) « Significari videtur Eordaea regio Macedoniae » MOMMSEN.

1663. (1756). — C(aius) Cispius A(uli) filius) Scapt(ia) | Severus, Florentia, | miles coh(ortis tertiae) pr(aetoriae), vix(it) ann(is) XLIII, militavit | ann(is) XVII.

Puteolis (*Pozzuoli*) ?

1664. (532). — .... Claudius Claudi FII EM... | ...RIO HELIANICO ORTO I.... | ...VMAVDI (*a*), mil(iti) c(o)ho(rtis decimae) pr(aetoriae (centuria) Aspri, translato ex legione sexta) Ferr(ata) fidel[*i*] co(n)stant[*i*] (*b*) T(itus) T(iti) f(ilius) Flavius | Agrippa Cyrin(a) (*c*) Capitolia(de) (*d*) | heres [*e*]ius (*e*) benemerenti.

Salerni (*Salerno*). — Lectio haud certa est. — (*a*) ita traditur. — (*b*) Traditur *fidelis constantae*. — (*c*) i. e. Quirina tribu. — (*d*) Est Capitolias Decapolis cfr. De Ruggiero 2 p. 85. — (*e*) Traditur *pius*.

1665. (531). — Dexio Decumino, | militi coh(ortis secundae) pr(aetoriae) p(iae) v(indici) Sever(ianae).

Salerni (*Salerno*).

1666. (EE. 8, 331). — L(ucius) Meltius L(uci) f(ilius) | Cam(ilia) Maximus, domo | Atria, mil(es) cohor(tis nonae) pr(aetoriae), hic situs est; vixit | annos XXVIII, militavit | ann(os) XI. Usurae vitae | sortem morti reddidit (*a*) | In fronte ped(es) XII, | in agrum ped(es) XVI.

Nolae (*Nola*). — (*a*) Quum *usura* proprie idem sit ac *usus*, i. e. *facultas utendi*, significatio huius enunciati haec est: « Reddidit morti sortem utendi vita » scilicet: « Usum vitae, quem sortitus erat, morti restituit ». COCEVA.

1667. (6097). — L(ucius) Naevius A(uli) f(ilius) Scap(tia) | Clemens Faesulis, | miles c(o)hortis (nonae) | praetoriae (centuria) Rulli | Celeris, vix(it) annis XXXIII, | militavit annis X....

Formiis (*Formia*).

1668. (3891). — L(ucius) Norbanus L(uci) f(ilius) Fal(erna) Faustus, | Capua, miles | coh(ortis quartae) pr(aetoriae, centuria) | Valeri, | vixit ann(is) XXXIV, | militavit ann(is) | XIIII, testament(o) fieri iussit.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1669. (5668). — D(is) m(anibus). | Sex(to) Satrio | Sex(ti) f(ilio) Ouf(entina) Iusto, | mil(iti) coh(ortis decimae) pr(aetoriae), | (centuria) Sabiniani, | (*qui*) milit(avit) ann(is) VI, | vixit ann(is) XXIII, Celer et Apuleia | filio optimo.

Rocca d'Arce.

1670. (1787). — P(ublius) Tapsenna P(ubli) f(ilius) Proculus, | (*qui*) militavit c(o)hor(te) X pr(aetoria), sibi et | Pettiae Urbanae coniugi, | quicum (*sic*) vixit annis XXXII, | cuius dolorem accepit aliut (*sic*) | nullum, nisi mortis eius et | P(ublio) Tapsennae L(uci) f(ilio) patri et | Q(uinto) Tapsennae P(ubli) f(ilio) fratri.

Teani Sidicinum (*Teano*).

1671. (6578). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Tridonio Marcello, mil(iti) coh(ortis) | (nonae) pr(aetoriae, centuria) Messiani, | (*qui*) mil(itavit) ann(is) IIII, vix it) | ann(is) XXX, bene merenti fecit her(es); | Papiria Ticino (*a*).

Velitris (*Velletri*). — (*a*) Ticinum, patria Tridoni, in tribu Papiria inscripta erat cf. Kubitschek 1 p. 121.

1672. (6096). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Valerio L(uci) f(ilio) Aem(ilia) | Maximo Stobis, | mil(iti) coh(ortis septimae) pr(aetoriae); | militavit ann(is) XII, | vixit ann(is) XXX. | Curavit miles (a) | Taurus | commanipularis.

Formiis (*Formia*). — (a) « Pro MILES expectamus AELIVS vel simile nomen » MOMMSEN.

1673. (1761). — L(ucio) Valerio M(arci) f(ilio) Cl(audia) Fro...., | mil(iti) c(o)ho(rtis decimae) pr(aetoriae), (*qui*) vixit a(*nn*(*is*)) XX, mens(ibus) III, diebus ...., | mil(itavit) anno; | M(arco) Valerio M(arci) f(ilio) Claudia Fr...., | mil(iti) c(o)hor(tis quartae decimae) urb(anae), (*qui*) (*vix*(*it*)) ann(is) XXIIII, mens(ibus) VI, | *mil*(*itavit*) ann(is) VII; | Mettia Lucilia (*sic*), mater, ...

Cumis (*Cuma*). — Milites praetoriani sunt praeterea C. 6573 (*Antii*: *coh. III, cent. Acri*). 3885 (....: *coh. X, cent. Veri*) 3897 (*Capuae*: *coh. VII, vixit a. XXV, mil. a. VI*). Graphio inscripta Pompeiis occurrunt nomina militum praetorianorum C. IV 1711 (*coh. IX, cent. Caesi*). 1494 (*coh. V?*, *cent. Martialis*). 2145 (*coh. I, cent. Rufi*).

Veterani.

1674. (1753). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Atilio L(uci) f(ilio) Crescenti, vet(erano) | Aug(usti), misso honesta missione) | ex coh(orte sexta) praet(oria), | L(ucius) Atilius Trophimus et | L(ucius) Atilius Eutyches lib(erti) | et heredes patrono optim(o) | et bene merenti de es fecerunt et sibi et suis, libertis | libertabusque poster*isque* | eorum. | Hoc monimentum exter*um heredem* | non sequetur n(e)c her. moni*mentum*.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1675. (1757). — D(is) m(anibus). (Q(uinto) Cissonio Q(uinti) f(ilio) Hor(atia) Aprili, | veterano coh(ortis secundae) praetoriae), architecto Augustor(um) (a). Pat(l)cia Trophime viro | bene merenti.

Puteolis (*Pozzuoli*?). — (a) De Ruggiero I p. 645.

1676. (1759). — D(is) m(anibus). | C(aio) Iulio Quarto, | vet(erano) ex praetorio), n(atione) Gallo, | M(arcus) Caecilius Felixs | [*e*]t Nonia Heraclia | s(ibi) et s(uis).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1677. (5832). — C(aio) Iulio C(ai) f(ilio) Pub(lilia) Rufo, | veterano coh(ortis sextae) pr(aetoriae), | (centuria) Aquilii Maximi, | praetori, aedili, (quattuorviro i(ure) d(icundo) | municipio Aletri, C(aius) Iulius C(ai) f(ilius) Rufinus fratri bene merenti et sibi posterisque suis.

Ferentini (*Ferentino*).

1678. (6489). — D(is) m(anibus) | M(arci) Petroni M(arci) f(ili) | Col(lina) Montani, veteran(i) | ex praetor(io) | Aug(usti), | decur(ionis), (duum)vir(i) | Ulubr(is), | quaestori(s) | r(ei) p(ublicae).

Ulubris prope *Cisterna di Roma*.

1679. (1760). — D(is) m(anibus). Q(uinto) Valerio Felici, | veterano cohor(tis) | (decimae) pr(aetoriae), pater fecit b(ene) m(erenti). Sed is mihi | debuit facere quam | senectae meae dolum (a) relinquere.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) sic = dolorem. — Veteranus ex cohorte III praetoria est C. 6671 (*Antii*), ex coh. VII C. 4542 (*Calibus*).

3. Milites cohortium urbanarum.

1680. (3889). — Liciniae | L(uci) Licini Licinian(*i*) *tr*ib(uni) coh(ortis) | primae urban(ae), | filiae Attianae | P(ublius) Rapellius | Kalendinus, | (*pr*)aef(ectus) coh(ortis secundae) Gal(lorum), (*u*)xori.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1681. (1764). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Cocceio L(uci) f(ilio) Cogitato, | parentes. | Vix(it) ann(is) XX, mens(ibus) XI. | Mil(iti) coh(ortis undecimae) urbanae).

Puteolis (*Pozzuoli*?).

1682. (6143). — L(ucius) Firvius L(uci) f(ilius) Fab(ia) | Postumus, d(omo) Luca, miles coh(ortis quintae decimae) urba-

n(ae), | (centuria) Arrunti, signifer, | mil(itavit) an(nis) XVIII, vix(it) an(nis) XXXVI. | h(ic) s(itus) e(st).

Priverni (*Piperno vecchio*). — Cf. n. 1549.

1683. (535). — D(is) m(anibus). | T(ito) Fla(vio) T(iti) f(ilio) Tallioni, | mil(iti) urb(aniciano) c(o)hort(is duodecimae) urb(anae), | stip(endiorum) XI, q(ui) b(ixit) (*sic*) an(nis) XXXIII, | Fl(avia) (H)elpis mater p(osuit).

Salerni (*Salerno*).

1684. (1263). — D(is) m(anibus). | C(aio) Germanio C(ai) [*f*(*ilio*)] | Collin(a) Valenti[*no*], | mil(iti) leg(ionis quintae decimae) Apol[*lin*(*aris*)], | mil(iti) coh(ortis undecimae) urb(anae) | (centuria) A[*lli?*], veterano coh(ortis) e[*i*]u[*sdem*] | deducto a divo N[*erva*], | C(aius) Germanius Floren[*s lib*(*ertus*)] | idemq(ue) filius et German[*ia*] ....

Nola (*Nolae*).

1685. (1765). — D(is) m(anibus) | Q(uinti) Iuni Q(uinti) fil(i) | Iullini, | militis coh(ortis quintae decimae) urb(anae) (*), (*qui*) vix(it) annnis XXXIIII, | militavit annis XVI, | L(ucius) Iustius | Valerianus, heres p(onendam) c(uravit).

Prope *Misenum*. — (*) Aetate Claudi, cfr. Marquardt, 2 p. 482.

1686. (6230). — C(aius) Licinius C(ai) [*f*(*ilius*)] | Anie(n)se Fuscus, | Fori Iuli (*), ann(orum) | XXVI, stip(endiorum) V, c(o)h(ortis) | X urb(anae).

Fundis (*Fondi*). — (*) Narbonensis.

1687. (5403). — Dis man(ibus). | Q(uinto) Titio Rufo, | militi urbaniciano coh(ortis) | (undecimae), stip(endiorum quinque), qui | vix(it) an(nis) XVIIII, d(iebus) XX, Iulia Grata | mater filio pient(issimo) fecit.

Aquini (*Aquino*). — Milites eiusdem cohortis sunt praeterea C. 5402 (*Aquini*), 6523 (*Corae*).

4. Milites cohortium vigilum.

1688. (3880). — D(is) m(anibus) s(acrum) | C(ai) Aeci Similis, | benef(iciari) trib(uni), optio(nis) | coh(ortis quintae) vig(ilum), | mil(itis) coh(ortis undecimae) urb(anae) | (centuria) Brutti, | .... chretus | ....

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1689. (1767). — D(is) m(anibus). | M(arco) Munatio | M(arci) f(ilio) Fabia Primino, vexil(l)ar(io) coh(ortis) | (quintae) vic(ilum) (*sic*) Severian(a)e, | qui vix(it) ann(is) XXVIII, dieb(us) XXVIIII, Munatius Zethus, | pater.

Puteolis (*Pozzuoli*). — Vigiles occurrunt item C. 4834 (*Rufris: coh. II*). 5669 (*Rocca d'Arce: coh. V: vix. a. XX, mil. a. III*). 5187 (*Casini: coh. V*): 1768 (*Puteolis: coh. VII, cent. Mari*).

5. Inscriptiones ad classes pertinentes

Praefecti classis.

1690. (3314). — Schola armatur(arum). | Flavio Mariano, v(iro) p(erfectissimo), praef(ecto) | classis et curatori reip(ublicae) Misenatium, cuius | (*curae?*) nobis (= *noris*) argumentis | pontem ligneum, qui per | multo tempore vetustate | conlapsus adque destitutus fuerat, per quo nullus | hominum iter facere [10] | potuerat providit, fecit | dedicavitque ob meritis eius | honestissimus ordo digno | patrono.

Miseni (*Miseno*). — Est, ut videtur, saeculi quinti. Cf. quae Mommsen adnotat. — Ex inscriptione vetustiore, quae postea exarata est, remansit: | *Ded*|*icat*(*a*) *Id*(*ib*)*us*) *Apri*(*lib*)*us*) | [*Quin*|*til*(*l*)*o et Prisco co*(*n*)*s*(*ulibus*) a. p. C. 159).

1691. (6320 auct.). — [C]n(aeo) Octavio A(uli) [*f*(*ilio*)] .... | praef(ecto) classis .... | aed(ili), pr(aetori, duumvir[*o*] .... | Caudina C(ai) f(ilia) avonculo ....

Fundis (*Fondi*).

Praepositus reliquationis.

1692. (3345). — D(is) m(anibus) | Aureliae Verecundiniae | Verae Agrippinae, | M(arci) Verecundini Veri, p(rimi) p(ilaris), filiae, | praepositi reliquationis (*) | class(is) p[*raetoriae*] | Misenat(ium), | C(aius) Valerin[*s*] Picentinus, | con[*iugi in*] *tes*t(amentum) (?) amoris.

Miseni (*Miseno*). — Tractavit Henzen, *Bull. d. Inst.* 1850 p. 125. — (a) cfr. Ferrero, *Le armate*, etc. p. 134.

Servi.

1693. (3346). — Septimus, | imp(eratoris) Traiani | Caesaris Aug(usti) | Germ(anici) Dacici | ser(vus), disp(ensator) classis, | Flaviae Carae, | coniugi | sanctissimae.

Apud Baias.

1694. (3347). — Diadumenus | a rationib(us).

Miseni (*Miseno*). — « Ex loco, quo titulus inventus est, colligitur Diadumenum tractavisse rationes classiarias » Mommsen.

Navarchi.

1695. (3351). — Q(uinto) Augusio Varo, fil(io): | vixit ann(is) XIIII, | dieb(us) XXV. || Q(uinto) Augusio | Iuliano, fil(io): | vixit annis VIIII, mens(ibus) XI, dieb(us) XXVII. || Iuliae Hilarae, | unovirae, | incomparabili coniugi: | vixit ann(is) XXIIII, | mensib(us) XI, dieb(us) VIIII. || Q(uinto) Augusio | Varo, | navarcho | class(is) praet(oriae) Misen(ensis).

Miseni (*Miseno*).

1696. (3349). — D(is) m(anibus). Aurelio Candido, navarcho archigyberni (a) cl(assis) pr(aetoriae) Misen(atium) et Aureliae Demetriae co(n)iugi eius et libertis libertabusque posterisque | aeorum (*sic*): se vivi posuerunt.

Miseni (*Miseno*?) — (a) Quamquam gubernator a navarcho differt, navarchum archigybernem putat Mommsen, quem confer, non differre a navarcho principe. Potest tamen de duobus muneribus agi, ita ut Candidus archigybernes, postea navarchus fuerit. — Cfr. Ferrero, *Le armate*, p 34.

1697. (3348). — D(is) m(anibus). | Furiae Saturninae, coniugi incomparabili, quae vixit ann(is) | XLVI, m(ensibus) III, dieb(us) XV, sine querella, | Caesillius Pomponius, n(avarchus), maritus, | b(ene) m(erenti) fecit.

Miseni (*Miseno*?)

1698. (8215). — C(aio) Iulio C(ai) f(ilio) | Fal(erna) Magno, | navarc(h)o princ(ipi) | clas(sis) pr(aetoriae) Misen(ensis), | adlec(to) in ord(inem) decur(ionum) et inter (duum)virale[s] | decret(o) decurionum) (a), p(ecunia) p(ublica) (b) | municipes) revere[ntes]. | Cuius dedi[catione] decurion[ibus] | hs. XX..... | ....

Vulturni (*Castel Volturno*). — (a) De Ruggiero I p. 416 sq. — (b) « *postulatione populi* » Mommsen. — Navarchi sunt item C. n. 3350. 3352 (*Miseni?*).

Trierarchae.

1699. (3362). — D(is) m(anibus). | Stoniciae Ansiae Heliane Onomaste, | coniugi sine querella (*sic*), | C(aius) Antonius Atinianus tr(ierarcha).

Miseni (*Miseno*)?

1700. (3356). — D(is) m(anibus). | Aeliae Chryse di Aeli | filiae, castissimae feminae, | M(arcus) Cocceius Stephanus, tr(ierarcha) Aug(usti) C(aesaris?) (a), | coniuci (*sic*) | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*? — (a) Eum libertum Nervae habet Mommsen, quem vide.

1701. (3360). — Dis manib(us). | C(aio) Iulio Postumo, | militi ex class(e) praetoria) Misenien(si), | testamento fieri iussit de (sextertium duobus) m(ilibus). | arbit(ratu) T(iti) Flavi Terentiani, tr(ierarchae). | H(oc) m(onumentum) s(ive) s(epulchrum) (exterum) h(eredem) n(on) sequetur).

Miseni (*Miseno*?

1702. (8131). — A male! Parcarum dura de lege sororum | Raptus in his iaceo telluris sedibus atrae, | Bis septem minus ante dies, quam quinque per orbes | Solis eoigenae complerem parvolus annos. | Nomine Longinius, praenomine Gaius, olim Cui Proculus cognomen erat, nunc umbra, nec umbra | Subter humum positus mortis tegor ecce sepulchro. | Nec minus et contra genitricis fratre creatus Quattuor hic annis exs quadraginta diebus | Maior in aeternam mersit sua lumina noctem. | Hic meus ut frater Sta-

biano litore mecum | Conditur in teneris Acherontis labitur undis. | Nunc tibi se grave sit, felix quicumque viator, | Dicere: « si sapiunt aliquid post funera Manes. | Antoni et Proculi molliter ossa cubent ». |
(G)aius) Longinius Priscus, pater, | trierarcha) cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis) et | Licinia Procilla, mater, | filio dulcissimo.

Stabiis (*Castellammare di Stabia*). — « Versus sunt XIV hexametri, extremus pentameter. 3-4 Quattuordecim dies antequam complerem quinque annos. 8-10 Longini consobrinus, Antonius, quadraginta diebus maior quam quattuor annos natus, decessit ». Coceva.

1703. (3357). — C(aio) Iulio Caesaris (liberto) Automato, trierar(chae), | Iulia (Cai) l(iberta) Plusia, soror, | fecit et sibi et suis.

Miseni (*Miseno*).

1704. (3358). — Ti(berius) Iulius Au(gusti) et | August(ae) (^a) l(ibertus) Diogenes, tr(ierarcha), | sibi et Nigidiae Eutychiae, | coniugi, et suis: Nigidia Eutychia, | S(ta)beriae (Gai) l(ibertae) Margaritae, amicae | suae. H(oc) m(onumentum) h(eredem) n(on) s(equetur).

Miseni (*Miseno*)? — (^a) Tiberii et matris eius.

1705. (3359). — D(is) manibus). | G(aio) Iulio Her(a)clidae, tr(ierarchae) cl(assis) | pr(aetoriae) Misenensis, | Artemidorus | et Iulius et Heraclida heredes | de (sestertium) VI (milibus) n(ummum) ex testamento eius | fecerun(t).

Miseni (*Miseno*)? — Hunc quoque libertinae condicionis putat Mommsen, qui notat titulum non ante Vespasianum scriptum esse, cum classis praetoria appelletur.

1706. (3361). — G(aius) Marcius Volson(i) | f(ilius) Serg(ia) Maximus, tr(ierarcha) | de lib(urna) Aquila, sibi et | Siliae Eutychiae, uxori | et libertis, libertab(us) posterisq(ue) | eorum omnib(us) t(estamento) f(ieri) i(ussit) ex (sestertium decem milibus); adiecit eo | Silia Eutychia coniunx (sestertium octo milia nummum et trecentos).

Miseni (*Miseno*)?

1707. (3479). — D(is) m(anibus). | C(aius) Terentius Longinus, optio factionis (^a) | artificum, vixit annis XXX, militavit annis XI, Tullius Titianus, tr(ierarcha) clas(sis) praet(oriae) Misen(ensis), | here(s) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)? — (^a) Factio collegium significari Ferrero videtur.

1708. (3355). — D(is) manibus | Fortunati, pueri (v)rebe(r)entissimi (*sic*), qui bixit (*sic*) annis | XV, me(n)s(ibus) VII, die(bus) XII, G(aius) Valerius Macrinus (^a), tr(ierarcha) | alumno suo | mer(enti) bene) fec(it).

Miseni (*Miseno*)? — (^a) Redit in lapide C. n. 3354. — Trierarchas v. praeterea C. 3342 *a* (*Miseno*). 3353 (*Baiis*). 3363 (*Miseni?*). 3364 (*Puteolis*).

Centuriones.

1709. (3365). - D(is) m(anibus). Cn(aeus) Arrius Myro, | n(atione) Formianus, vet(eranus) | ex c(enturione) classis) pr(aetoriae) Misen(ensis), (quadriere) Vesta, vix(it) annis L, mensibus VIII, diebus | XII; Valeria Crispina coniunx | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1710. (3370). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Salvio Pudenti, militi | ex classe praet(oria) Mis(enensi) de (triere) | Concordia nat(ione) Besso, (*qui*) vixit ann(is) XXXV, milit(avit) ann(is) XVI. | Barbius Crescens, veter(anus) ex | centurionib(us) eiusd(em) classis, | heres, b(ene) m(erenti) fecit.

Miseni (*Miseno*)?

1711. (6800). — D(is) m(anibus). | Ti(berius) Cl(audius) Pison, cen(turio) (triere) Venere, n(atione) Asianus, | stip(endiorum) XXVI, q(ui) v(ixit) a(nnis) XLIIII, m(ensibus) X, d(iebus) XX. | Cl(audia) Marcellina, uxor, | et Ti(berius) Cl(audius) Pison, filius, | b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

In Aenaria insula (*Ischia*).

1712. (3373). — D(is) m(anibus). | Terentiae Secundillae, (*quae*) vix(it) an-

(nis) | XVIII, m(ensibus) VI, Iulius | Athenodorus, eme|rit(us) ex c(enturione), coniugi dul|cissimae b(ene) m(erenti) f(ecit).

Baiis.

1713. (3368). — D(is) m(anibus) | M(arci) Marii | Pudentis, (centurionis), | nat(ione) Misenensis, | (*qui*) vix(it) an(nis) XXII, mil(itavit) a(nnis) IIII, | Scentia Marcia | mater filio pientiss(imo) | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1714. (3372). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Suttis Valens, | natione Cilix, cen|tur(io) ex (quadriere) Vesta, vixit | annis XXXV, milita(vit) | annis XIII at.... i....

Miseni (*Miseno*)?

1715. (3374). — D(is) m(anibus). | D(ecimus) Tullius Aelianus, | (triere) Iunone, (centurio), natio(ne) Bessus, vixit an(n)is | XXXXV, militavit | annis XXV; | Clodia Fadiana | co(n)iugi | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*).

1716. (3375). — L(ucio) Valerio Dazantis | f(ilio) Ispano, (centurioni) ex (triere) Neptun(o), | (*qui*) militavit annis XXXVII, | vixit annis LV, Pannon(io), | domo Flavia Sirmi(o), Iunia Hygi[*a* | *con*]*i*ugi bene merito de se.

Miseni (*Miseno*)?

1717. (3376). — D(is) m(anibus). C(aius) Velonius Macer, (centurio) vetera|nus ex class(e) praet(oria) Misen(ensi), | militavit ann(is) XXVI, vixit | annis LXI, natione Bessus; | C(aius) Velonius Macer, miles ex eadem | classe et Valeria Velonia, fili. | patri piissimo fecerunt.

Miseni (*Miseno*)? — Centuriones classis sunt item C. n. 3366. 3367 (*Miseni?*), centuriones veterani C. n. 3665 (*Miseni?*), 3371 (*Miseni?*; *vix. a. XL, mil. a. XXII*).

Adiutor trierarchae.

1718. (3391). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Naevius Asclepiades, adiutor | tr(ierarchae quadriere) Venere, | vixit annis XXII, | mensibus V.

Miseni (*Miseno*)?

Architectus.

1719. (3392). — C(aio) Vettio C(ai) filio) Claud(ia) | Grato, archit(ecto) class(is) pr(aetoriae) Mis(enensis).([a]), sibi et Meviae Quintae, coniug(i) suae, | et Sallustiae Secundae, | matri eius, et libertis, libertabus | posterisque eorum, meis. | H(oc) m(onumentum) s(ive) s(epulchrum) h(eredem) n(on) s(equetur).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) cf. n. 1675.

1720. (3393). — .... Vitruvio | ....ioni, arch.... ([a]) | ....nius Classic(us) | ....ig bene) m(erenti).

Baiis (*Baia*). — ([a]) In *Corporis* p. 1130 Mommsen mavult *arch igybernes*) quam *arch itertus*, legi. Praeter scriptorem Vitruvium Pollionem notus est L. Vitruvius L. f. Cerdo architectus (C. V 3464). Secundum Huebnerum inscriptio ante Vespasianum exarata est.

Armorum custodes.

1721. (3399). — D(is) m(anibus). | Coniete Sandona, nat(ione) Cilicissa, vix(it) ann(is) LX; Aurelius | Marinus, armoru(m) | (triere) Perseo, procur(ator eius, b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1722. (3397). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Aurelius ... iettis, armorum custos, natione Ponti(us), lib(urna) Virtute, stip(endiorum) XVI, o (*sic* = *qui*)) v(ixit) annis XXXVIII, m(ensibus) II, d(iebus) XV: Pesta nia Sozusa, uxor, benemerenti fecit.

Miseni (*Miseno*)?

1723. (3396). — D(is) m(anibus) | C(ai) Arri Ammoniani, veterano (*sic*) ex armorum, | n(atione) Aeguptius (*sic*), (*qui*) vixit | annis LII, Arria Zosime patrono bene merenti fecit.

Miseni (*Miseno*)?

1724. (3395). — D(is) m(anibus) | Antoniae Domina[*e*], | (*quae*) vix(it) ann(is) XIX, Camuriu[*s*] | Colo, harm.... ([a]) (triere) Lucifer(o), | coniugi san(c)tissimae, et | Antonius Colo, matr(i) | pientissimae b(ene) m(erenti) fec(it).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Aut (*h*)*arm*(*orum custos*) aut *harm*(*oniacus*).

1725. (3400). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Fl(avius) Capito, | armor(um) cust(os), | lib(urna) Virtute, nat(ione) Pam|phylus, vix(it) an(nis) L, | mil(itavit) an(nis) XXIIII; Deccia | Fortunata co(n)iugi b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)?

1726. (3400 *a*). — D(is) m(anibus) | M(arci) Gargili Felicis, armor(um triere) Satyra, | n(atione) Afer.. stip(endiorum) XXVIII, | (*qui*) vix(it) ann(is) LIII, me(n)sibus) II, | M(arcus) Naerius Quadrat(us), | optio triere) Tig(ride), her(es) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Al lago di Mare morto.

1727. (3409). — D(is) m(anibus) | Valeriae Castae, optim(ae) | feminae, cum qua vixi an(nis) | XXII sine ullo stomacho. | D(ecimus) Iulius Doles, coniunx, ex | armicustode veteran(us), | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1728. (3402). — D(is) m(anibus). | C(aio) Lucilio Luciano, (triere) Salute, n(atione) Cilix (*sic*), (*qui*) vixit ann(is) | XXXV, militavit) ann(is) X, | C(aius) Helvius Iulianus, arm(orum) | ex eadem, secund(us) her(es) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1729. (3403). — D(is) m(anibus) | C(ai) Pelici Heracli, n(atione) Aeg(ypti), arm(orum triere) Athen(onice), (*qui*) vix(it) annis) XXX, mil(itavit) an(nis) XII, | Valeria Theodote, | uxor et h(eres), b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*).

1730. (3407). — D(is) m(anibus). | M(arco) Valerio An|tonino, armor(um) | (triere) Rheno, nat(ione) | Syrus (*sic*), (*qui*) vix(it) ann(is) | XXXVIII, mil(itavit) an(nis) | XVIII, heres | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1731. (3408). — L(ucio) Valerio Crispo | milit' ex (triere) Athenoni(ce), | M(arcus) Ambibius Celer, armor(um) | (triere) Silvan(o), congnat(o) (*sic*) ben(e) mer(enti) fec(it).

Miseni (*Miseno*)?

1732. (3495). — D(is) m(anibus). | C(aius) Ulpius Licinian(us), armor(um tetrere) Ves[*t*(*a*)], | n(atione) P(onticus?), Fl(avius) Iuc(undus) Marcel(lianus?), | strig.... ([a]) ex ead(em) et Ael(ius) Exoratus, stri[*g*...] ([a]) (quadriere) Ann(ona), | munici(pi) b(ene) m(erenti) f(ecerunt) d(e) s(uo).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Hic traditur s. TRIG' infra STRIO. Mommsen confert Iovem Striganum lapidis n. 1122. Ferrero, *Le armate* p. 60 dubitans proposuit *strigiliarus*. — *Armorum custodes* occurrunt etiam C. n. 3394 (*Molossolo triere Lucifero*), 3398 (*Miseni?: triere Silvano; vix. a. XXXXI..., mil. a. XXIII*), 3401 (in agro Neapolitano: *triere Mercurio*), 3405 (*Miseni?: triere Soli*), 3410 (*Miseni: pentere Victoria*), 3404 (*Miseni: pentere* ...) EE. 8, 425 (*Miseni: veter. armor. triere Libero*).

Beneficiarii.

1733. (3413). — Dis man(ibus) | C(ai) Atinii Eutyc*helis*, | b(eneficiari) stolarchi ([a]), (*qui*) v[*ix*(*it*) *ann*(*is*)] | XXII, m(ensibus) VIII, mi[*l*(*itavit*) *annis* ....], | Gracilia Gal[*la*].. | pientissimo et i[*ncompara*]bili filio.

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Praefecti classis?

1734. (3412). — D(is) m(anibus) s(acrum). | Valerius Silvanus, na(tione) Italicus, qui bix(it) (*sic*) an nis) XXXVII ex lib(urna) Neptuno, beneficiarius, militavit an(n)is) | XV, Orte(n)sia [10] | Celerina | co(n)iugi | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)? — Beneficiarius est etiam C. 3411 (*Miseni?*).

Caementarius.

1735. (3414). — D(is) m(anibus) | L(uci) Iuli Valentis, dupl(icarii) | caementari ex clas(se) pr(aetoria) | Misen(en)s(is), natione Syri, | (*qui*) vixit an(nis) XL, mil(itavit) an(nis) XXII, | Flavia Marina, uxor, | viro bene merenti.

Miseni (*Miseno*)?

Cornicen.

1736. (3416). — D(is) m(anibus). | C(aio) Arrio Montano, | vet(e)rano cornici(ni) dupliciario ex classe | Misen(ensi), natio(ne) Nicaens(i), | Valeria Doris natio(ne) Grae(ca) | co(n)iugi optimo b(ene) m(erenti) | tit(u)lum posuit. || *Ab altera parte* (¹): D. m. | Arontio Montano vetrano cornici Valeria Doris | coiugi dupliciar. | b. m. f.

Miseni (*Miseno*)? (¹) — Titulus rescriptus est propter errores.

Cornicularius.

1737. (3415). — D(is) m(anibus) | Anniae Tertiae | coniugi kariss(imae) fecit | M(arcus) Annius Verus, | cornicul(arius) praef(ecti).

Miseni (*Miseni*)?

Fabri.

1738. (3423). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Aurelio Forti, fabro duplicario lib(urna) Fide, natione | Sardo, (*qui*) vixit annis LII, militavit annis XXV, M(arcus) Carisius Fronto, heres, b(ene) m(erenti) fecit. | curante Arruntio Petroniano amico optim(*o*).

Miseni (*Miseno*)?

1739. (3426). — D(is) m(anibus) Eulodiae, | (*quae*) vix(it) ann(is) XL, mens(ibus) III, | Barbius Firmus, faber | dupliciarius (quadriere) Dacico, patro. itemq. coiugi liber. (¹) opsequentissimae et pientissimae | b(ene) merenti) de se fecit.

Miseni (*Miseno*). — (¹) Fortasse *patro(no) itemque co n iugi libertae* verbis *itemque coniugi* postea perperam adiectis ». MOMMSEN.

1740. (3422). — D(is) m(anibus) | C(ai) Arule (*sic*) Restituti, | manipulari triere) Libertat(e); | nat(ione) Afer, mil(itavit) ann(is) X, | vixit ann(is) XXX; | Flavius Marcellus, faber dupl(iciarius), b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)?

1741. (3424). — D(is) m(anibus) | Iuli Antiochi, | fabri dupliciari, na|tione Cilix (*sic*), (*qui*) vixit ann(is) LX, | milit(avit) annis XXV, Iulia | Ulpiane patri b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1742. (3425). — D(is) m(anibus) | C(ai) Iuli Pontici, [*fa*]bri dupl(iciarii) classis pr(aetoriae) Mis(enensis), | nat(ione) Pontic(i), [*qui*] vixit | ann(is) XLIIII, milit(avit) ann(is) | XXII, Iulius Ponticus, | filius, et Antonia Ca[*l*]lityche, coniunx, h(eredes) b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)?

1743. (3427). — D(is) m(anibus) | T(iti) Iuli Proculi, | fabri, principa*l*(*is*) (triere) Concordia; na*t*(*ione*)] Sur(us), militavit) ann(is) XXVII, | vix(it) ann(is) III.: C(aius) Saeniu*s*] | ...mulus, h(eres) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*).

1744. (3419). — Dis manib(us). | P(ublio) Paconio Nigro, | fabro ex classe pr(aetoria) Misenense, | nation(e) Nicaens(i), | (*qui*) vix(it) ann(is) L, militavit annis XXVIII, P(ublius) Paconius Graptus | patrono benemerent(i).

Miseni (*Miseno*)?

1745. (3420). — M(arcus) Plotius Firmus, faber ex (quadriere) Venere, vixit annis LXVIII, milit(avit) annis XXXXIIX. M(arcus) Plotius Augustalis, f(ilius), vixit annis XVIIII; | Plotia Tyche patrono et filio fecit.

Rep. ad viam quae Puteolis ducit ad mare mortuum.

1746. (3421). — M(arci) Sabini Fadi f(ili) Herae, fabri de lib(urna) | Tauro Rubro.

Miseni (*Miseno*? — Faber est praeterea C. n. 3418 *Miseni*?).

Gubernatores.

1747. (3428). — Di(s) m(anibus). | M(arco) Aemiliio (*sic*) Pudenti, | guber(natori), vet(e)rano [*e*]x clas(se) pr(aetoria) | Mise(nensi), Aemilia Amabiles, | patrono et sibi et libertis liber|tabusque omnibus de medi|um monomenti emptum | fecit.

Miseni (*Miseno*).

1748. (3385). — D(is) m(anibus) | M(arci) Antoni Apol[*loni* (?)], | gubernato[*ris*] | centur(ia) Ar[*ri* (?)].

Miseni (*Miseno*)?

1749. (3435). — D(is) m(anibus) | G(ai) Pomponi Felicis; | natione Afer, vixsit an(n)is XXXX, me(n)sibus VIII, | diebus IV, militabit (*sic*) an(nis) | XXIII, me(n)sibus) VIII, gybern(ator) | cl(assis) pr(aetoriae) M(isenensis); | Iulia Marciane coniugi) be(ne) merenti f(ecit).

Miseni (*Miseno*).

1750. (3436). — D(is) m(anibus). | Sex(tus) Sallustius | Faustus, miles, | gyber(nator quadriere) Fide, | milita(vit) annis | XXVI, vixit annis | L; heredes b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Baiis.

1751. (3437). — D(is) m(anibus) | P(ubli) Vibi Primi, | gub(ernatoris triere) Ocean(o), | (*qui*) vix(it) an(nis) XLV, | militavit) an(nis) XXVI, | Vibi Primus et Mansuet(us), fil(i), h(eredes) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)? — Cfr. praeterea C. n. 3429 *Miseni?: gub. ex classe pr. Mis.*), 3430 *Miseni?: veteranus ex gybern.*). 3431 (*Miseni?*). 3432 (*Miseni?: gubernator triere Hercule*). 3433 (in agro Neapolitano: *natione Afer, gybernator*). 3434 (*Miseni*). 3437 *a* (*Neapoli*).

Librarii.

1752. (3438). — D(is) m(anibus). | Lucio Aurelio Tito, | militi class(is) pr(aetoriae) Mis(enensis) | librario dup(licario), qui bixit (*sic*) | annis plus minus XXXX, | me(n)sibus V, die I, Aurelia | Ermogenia co(n)iux et | fili eius patri bene | merenti fecerunt.

Miseni (*Miseno*)?

1753. (EE. 8, 430). — D(is) m(anibus) | C(ai) Lon[*g*]ini Maxi|mi, lib(urna) Clementia, | nation(e) Pamphylis (?), | (*qui*) vix(it) annis XXXXV, | milita(vit) ann(is) XXV, | L(ucius) Valerius Valens, | librari(u)s dupliciar(ius), heres ben(e) mer(enti) fec(it).

Miseni (*Miseno*)? — *Librarius quadriere Dacico* est C. 3439, *librarius principalis* 3440 (*Mseni?*)

Medici.

1754. (3444). — D(is) m(anibus) | Valeriae | Isidorae, | vern(ae) Misen(ensi) ([a]), | (*quae*) vix(it) an(nis) XVIII, | mens(ibus) V, d(iebus) VIII, | M(arcus) Iul(ius) Casullin(us), | med(icus) duplic(arius), | coniugi b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) i. e. natae in castris Misenensibus, cf. C. n. 6338 (*Miseni*).

1755. (3443 add.) — C(aius) Octavius Fro[*n*]to, | quondam medicus | duplica(rius) ex (triere) Tigr(ide), | natione Cilix: C(aius) Iuli|us Favianus, manip(ularis) | fratri suo b(ene) m(erenti) fec(it).

Miseni (*Miseno*)? — Medici duplicarii sunt item C. n. 3441 (in agro Puteolano). 3442 (*Baiis: med. dupl. triere Cupidine*).

Naufylaces.

1756. (3445). — D(is) m(anibus). | Aurelio Marullo, nauf(ylaci triere) Vict(oria); nat(ione) | Cilix, vix(it) ann(is) XLV, m(ensibus) VI, d(iebus) VII, mil(itavit) an(nis) | XXV: Antonia Elpidia, | coniux et heres, | marito ben(e) mer(enti) | fec(it).

Apud Baias.

1757. (3447). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Crispio Ale|xandro, (triere) Tauro naofyl(aci), | (*qui*) mil(itavit) annis XXII, | vixs(it) anni(s) XLIII, | Titia Trofime, co(n)iux heres, | b(ene) m(erenti) f(ecit)

Miseni (*Miseno*).

1758. (3452). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Salbius Pris|cus, naufylax | (triere) Mercurio, n(atione) Al(exandrinus), | vixit an(nos) L, mil(itavit) an|nos XXX, Salvia

Do|mnina, lib(erta) eius, f(ecit) | b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)?

1759. (3454). — D(is) m(anibus) | Q(uinti) Servili Iaso|nis, nauf(ylacis tetrere) Vesta; | nat(ione) Cilix, mil(itavit) ann(is) XXII; | C(aius) Iul(ius) Ianuar(ius), nauf(ylax triere) Partiic. (*sic* = *Parthic(o)*), | tutor Aurel(i) Iasonis, fil(i) et heredis (*sic*) | eius, b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1760. (8261). — D(is) m(anibus) | Valeriae Frontinae, nat(ione) Gnigissae ([a]) ex ci|vitate Coropisso ([b]), vico Asseriid d(omini) n(ostri) ([c]), filiae Val(erii) | Frontonis Aquilieni ([d]), quae vixit ann(is) XXVIIII, | mensibus III, diebus XXI, | Valerius Montanus, nau|*f*|ylax ex eadem | civitate et vico coniugi karissimae b(ene) m(erenti) f(ecit).

Tarracinae (*Terracina*). — ([a]) ignota est. — ([b]) Isauriae, cfr. Ramsay, *Hist. geogr.* p. 366. — ([c]) Notat Mommsen, cum vicus, qui ignotus est, domini nostri dicatur, eum colonorum fuisse imperatoris. — ([d]) Intelligendum fortasse *natione) Aquilieni*, quae item ignota est. — *Naufylaces* occurrunt praeterea C. n. 3446 (*Miseni?: triere Augusto*). 3449 (*Miseni?*). 3450 (*Miseni?: nauphylax triere Augusto, natione Syrus*). 3451 (*Puteolis: veteranus ex naofylace*). 3453 (*Baiis: triere Minerva*). 3455 (*ad Misenum: tetrere Victoria*).

Nonagenarius.

1761. (3456). — D(is) m(anibus). | Ti(berius) Cl(audius) Marinus | nonagen(arius)([a]) cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis), | et Aelia Nicolais, coniux eius, sibi, | libertis liberta|busq(ue) posterisq(ue) eor(um). | fecerunt.

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Quid significetur, nescimus.

Optiones.

1762. (3458). – D(is) m(anibus) s(acrum). | T(ito) A.... Longiniano, | optioni ex (triere) Venere | cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis). Iulia Rufina, | mater. Locus datus est a pontif(ice) ([a]) Iulio Flaviano, patrono.

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Oppidi Miseni ut videtur. Ceterum cfr. quae Mommsen adnotat.

1763. (3461). — D(is) m(anibus). | M(arcus) Antonius Lo|ngus, ex classe | praet(oria) Misen(ensi), optio | (triere) Vener(e), nat(ione) Pontic(us) | milit(avit) an|n(is) XXII, vix(it) an(nis) | XXXX; Antonia Victori||*na*| patrono beneme|renti fecit.

Miseni (*Miseno*)?

1764. (3469). — D(is) m(anibus). | C(aio) Iulio Aristoni, militi | cl(assis) pr(aetoriae) Misen(ensis) lib(urna) Nereide. Aegyptio, (*qui*) milit(avit) ann(is) XIIII. vixit ann(is) XXXV, C(aius) Arruntius Valens, optio ([a]) ex eadem, | heres b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Redit in lapide C. n. 3464 *a*.

1765. (3462). — D(is) m(anibus). | Artoria Eu|phraenusa, nat(ione) | Sinop(e). vix(it) ann(is) XXVI; | Artorius Sabinus. optio (triere) Concordia, | co(n)iugi b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1766. (8209). — D(is) m(anibus) | Cl(audiae) Zosim(a)e, (*quae*) vix(it) | ann(is) XXIII, m(ensibus) VI, | inaptabili ([a]) femi|nae) | et incompar(abili) co(n)iug(i) co(n)iug(i) (*sic*) b(ene) m(erenti) | Fab(ius) Anton(inus), opt(io), fecit.

Puteolis (*Pozzuoli*)? — « Inaptabilis femina est opinor cui alia nulla possit aptari, id est comparari » MOMMSEN.

1767. (3465). — D(is) m(anibus) | T(iti) Flavi Firmi; | optioni (tetrere) For|tuna. nat(ione) Panno(nio), | (*qui*) vix(it) ann(is) XXXXV, | mil(itavit) ann(is) XXVI | Aelius Valeria nus b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1768. (3466). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Gargilius Urbanus, | optio ex (triere) Pe(r)seo, | n(atione) Sardus, vixit | annis XXXVIII, | m(ensibus) III, d(iebus) VII. milita|bi|t| annis XX, | L(ucius) Gargilius Urbanus, | fil(ius), patri benemerenti fecit. [10]

Miseni (*Miseno*)?

1769. (3467). — D(is) m(anibus). | Hammonius | Aristo, optio (triere) | Rheno, Luciae, | natione Syrae, | (*quae*) vixit an(nis) XXII.

Miseni (*Miseno*)?

1770. (3468). — Dis manibus | L(uci) Ialli Valentis, qui | et Liccae. Bardi f(ili), | optionis ex (triere) Vener(e), | (*qui*) vixit ann(is) XXXV, milit(avit) | annis XIII.

Miseni (*Miseno*)?

1771. (3470). — D(is) m(anibus). | M(arco) Iulio Nepotiano, option(i) | (triere) Pacis; natione Aegyptius, | vixit annis XXXVII, militavit annis XIII, mens(ibus) IIII, Iulia | Semne coniugi et Iulius | Cassianus patri b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*).

1772. (3459). — D(is) m(anibus). | Q(uinto) Aelio Diogene, | militi cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis) | ex (triere) Satyra, (*qui*) vixit ann(is) XXXVI, milit(avit) | ann(is) XVI, Iulius Vic|torinus, optio, heres, | bene merenti.

Miliscola.

1773. (3478). — D(is) m(anibus). | M(arco) Naevio Proculo, | opt(ioni) conv. ([a]) IIII Vener(e), | (*qui*) mil(itavit) ann(is) III, qui vix(it) an(nis) XXI, m(ensibus) II, d(iebus) XV, parentes | filio dulcissimo.

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Mowat, *Bull. epigr.* 1886 p. 194, proposuit *conv(ectionis)*.

1774. (3381). – D(is) m(anibus). | C(aius) Hammonius | Fortis, (centuria triere) Spe, natione Aeg(yptius), vix(it) | annis XXXVIII, in his | mil(itavit) an(nis) XVIII: C(aius) Petronius Clemens, opt(io) | (triere) Diana, amico benemerenti fecit. [10]

Miliscola.

1775. (3474). — D(is) m(anibus). | P(ublio) Sextilio | Marcello: n(atione) | Italus, domu | Nol(a), optioni cl(assis) pr(aetoriae), | M(arcus) Sextil(ius) Felix et Petelia Iusta, patr(i) et mar(ito) | dul[c]is(simo) b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)?

1776. (3475). — D(is) m(anibus). | G(aio) Valerio Finito, opti|oni libur(na) Nept(uno) ex clas(se) | pr(aetoria) Misen(ensi), natio(ne) Dalmat(ae), | (*qui*) milit(avit) an(nis) XXVIIII, vixit an(nis) LV, | M(arcus) Apponius Firmus, | heres, b(ene) m(erenti) f(ecit).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1777. (3472). — D(is) m(anibus). | Memmiae Nereidi, ver(nae) Stabi(anae), | (*quae*) vix(it) an(nis) XX, m(ensibus) VIIII | d(iebus) V, Volceius Sa|turninus, optio | (triere) Venere, co(n)iugi | optumae b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)? — *Optiones* v. praeterea C. 3460 (*Miseni?: triere Venere, natione Aegyptius*). 3463 (*Miseni?: pentere Victoria*). 3464 (*Bacoli?*). 3471 (*Miseni?: triere Apolline*). 3473 (*Miseni?*). 3474 (*Miseni: triere Tiberi*). 3477 (*Miseni?: triere Euphrate*). EE. 8, 427 (*Miseni?: liburna Iustitia: vix. a. XXXII, mil. a. XVII*). EE. 8, 431 (*Miseni?: triere Venere*).

Pausarius.

1778. (EE. 8, 383). — D(is) m(anibus) | M(arci) Antoni Isido|ri, pausari ([a]) dupl(icari quadriere) | Dacico, Aegypt(i), (*qui*) vixit | ann(is) XLVIII, mil(itavit) an(nis) XXVI, | Maria Eutychia c(oniugi) b(ene) m(erenti).

Puteolis (*Pozzuoli*). — ([a]) cfr. Ferrero in *Bull. d. l. Gaule* 5 p. 278. Seneca *ep.* 56, 5: *pausarium voce acerbissima remigibus modos dantem.*

Pitulus.

1779. (3481). — D(is) m(anibus) | C(ai) Sereni Ma|ximi, pituli ([a]) | m.... (septem semis) ([b]) (quadriere) Vesta, | nat(ione) Aeg(ypti, *qui*) vix(it) | ann(is) XXXVII, mil(itavit) an(nis) XIII. | Apuleius Nepos, | scriba, h(eres), b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) « Πίτυλος strepitus est remi aquam percutientis usurpaturque item pro ipso remigio » Mommsen. — ([b]) In lapide C. n. 3482 est *pitulus septe m semiodalis*, quod Mommsen dicit se non intelligere.

Proretae.

1780. (3482). — D(is) m(anibus). | C(aio) Aponio Eudemoni, | proret(a)e (triere) Iunone; | vix(it) ann(is) XLV, mili(tavit) | annis XXIII, n(atione) (A)egypti(us) | Lycopolites (a), Aiezia Bitalis (*sic*), uxor eius, et Publius | Aieza, filius eius, et C(aius) | Iulius Ierax, (tetrere) Dacico, proreta, frater et hered(es) [10] | b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)? — (a) in Thebaide.

1781. (3484). — D(is) m(anibus). | C(aius) Erennius Paulus, | proreta (triere) Cupidin(e), | Flabius (*sic*) Sabinus, armo(rum) | (triere) Eufrat(e), heres et ami-| (cus) b. f. mem. (a).

Baulis (*Becoli*). — (a) « Fortasse corr. *benem.* » MOMMSEN.

1782. (3483). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Fulvius Datius. | proreta cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis), (triere) Vesta, vix(it) an(nis) XL; | ordo proretarum, | heredes, collegae | sanctissimo b(ene) m(erenti) ff. (*sic* = fecerunt).

Miseni (*Miseno*). — Tractavit Henzen, *Bull. d. Inst.* 1862 p. 219, cfr. Ferrero, *Le armate* p. 57.

1783. (3485). — D(is) m(anibus) | C(ai) Iuli Zoili, pror(etae) | clas(sis) pr(aetoriae) Mis(enensis) [(*quadriere*)] Fide; | nat(ione) Vibiensis (a), vixit | ann(is) XXXV, mil(itavit) XVII, | Iulius Silius et Iulia | Zoe patri b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)? — (a) Natio incerta est.

1784. (3486). — D(is) m(anibus). | Q(uinti) Panenti Quinti|ani, mil(itis) cl(assis) pr(aetoriae) Rav(ennatis) | (triere) Aesc(ulapio), n(atione) Del(matae), st(ipendiorum) XXXII, | C(aius) Postumius Valens, | pror(eta), her(es) et M(arcus) Pla|rentius Syrio, | subhe(res) et proc(urator), merenti.

Miseni (*Miseno*)?

Scenicus.

1785. (3487). — D(is) m(anibus). | ..... Seleucus, nationi Seleu|ciensis, miles clas(sis) pr(aetoriae) Mise|natium, militavit annos | XXX, scenicus (a) principalis, vixit annos L; Antonia | Theodote, soror fecit.

Miseni (*Miseno*)? — (a) Secundum Ferrero, *Le armate* p. 60, probabiliter is cui σκηνῆς ducis cura erat.

Scribae.

1786. (3493). — Dis manibus. | Q(uinto) Valerio Polli|oni, scr(ibae) et Valeriae Hieronidi, lib(ertae) | eius, D(ecimus) Caesernius | Florus et Minucius | Aper, scrib(ae), heredes pa|tronis ob merita.

Miseni (*Miseno*).

1787. (3489). — D(is) m(anibus). | Q(uinto) Caesio Patern(o), | scriba(e quadriere) Vesta, | nat(ione) Aegypt(io), | (*qui*) vix(it) an(nis) LI, mil(itavit) an(nis) XXVI, | Caesia Paterna, filia | et heres cum Melanun (*sic*) matre b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1788. (EE. 8, 426). — D(is) m(anibus). L(ucio) Calpurnio Rufo, | scribae cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis). | Hic Epheso in munere missus (a), | defunctus est et ibi sarcophago | marmoreo situs est. | M(arcus) Sittius Africanus, municeps et | heres, ad castra memoria(m) fecit.

Miseni (*Miseno*). — (a) cfr. inscriptionem Ephesinam, C. III 7136: *T. Valerius T. f. Secundus, miles cohortis VII praetoriae centuriae Severi, domo Liguriae, militavit annis VIII, stationarius Ephesi*, etc.

1789. (3380). — D(is) m(anibus). | Cattio Sabino Sossio, filio in|comparabili, qui vixit annis XI, | mensibus IIII, diebus VIII, horas VI, | Cattius Sossius Felix, scriba, pater, | (centuria triere) Pace, et Fannia Sabina, ma|ter, filio bono et innocentissi|mo b(ene) m(erenti) f(ecerunt). Εὐψύχι.

Miseni (*Miseno*)?

1790. (3491). — D(is) m(anibus). | C(aius) Iulius Maximus, vetera(nus), | milit(avit) in (quadriere) Venere annos XXVI, | vixit annos LIIII; | C(aius) Iulius Saturninus, scriba li (*sic* = *et*) | C(aius) Corne-

... Priscus, veteranus | hered(es) b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)

1791. (8374 *a*). — D(is) m(anibus). | A(ulo) Iulio Valenti, qui | et Diza, Serri f(ilio), scrib(ae) | ex clas(se) praet(oria) M(isen(ensi), | (*qui*) mil(itavit) ann(is) XXV, v(ixit) an(nis) XL, | A(ulus) Iulius Iulianus et | A(ulus) Iulius Staleianus fil(ii) | patri bene mer(enti) f(ecerunt) [*et*] libertis, | libertabus posterisque eorum.

Baoli.

1792. (3492). — C(aio) Iulio Silvano, | man(ipulari) ex lib(urna) Iusti(tia), | natione Bithyno, | qui et Diophanes | Diophani, (*qui*) militavit an(nis) XIX, | vixit an(nis) XL, benemerenti, Quintus | Naevius Propincus, scrib(a), et | Nonnius Sura.

Miseni (*Miseno*)? — *Scriba veteranus ex classe pr(aet). Mis.* est C. n. 3488 (*Miseni?*).

Secutor trierarchae.

1793. (3494). — D(is) m(anibus). | C(aius) Publius Mari|nus, mil(es) clas(sis) pr(aetoriae) | Mis(enensis), sec(utor) tr(ierarchae) (*a*). | n(atione) Syr(us), stip(endiorum) IIII, | v(ixit) ann(is) XX; paren|tes b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)? — (*a*) Ferrero, *Le armate* p. 53: *qui trierarcham sectabatur in spem promotionis (?)*.

Signifer.

1794. (1080 add.). — D(is) m(anibus). | T(ito) Trebio Prisco, vet(erano), | signif(ero) ex classe (*a*) pr(aetoria) | Misenensium, (*qui*) mili|tavit ann(is) XXVI, vix(it) | annis LX, Valeria | Festa, coniunx pien|tissima, coniugi dulcissimo et T(itus) Trebius | Priscus, fil(ius), pairi (*sic* = *patri*) carissimo b(ene) m(erenti). Fuit [10] | natione Bessus. Sibi et suis.

Nuceriae Alfaternae (*Nocera*). — (*a*) « Signiferum ex classe alibi nullum repperi » Mommsen.

Suboptio.

1795. (3496). — D(is) m(anibus). | Abiae Titiane (*sic*) vi|xit annos IIII; | P(ublius) Annius Titi|anus, suboptio (triere) Oceano | filiae su(a)e | fecit.

Miseni (*Miseno*)? — *Suboptio triere Pietate* occurrit C. n. 3497.

Subunctor.

1796. (3498). — L(ucius) Domitius Demetri f(ilius) | Demetrius, subunc(tor) (*a*) de (triere) | Concord(ia), sibi et Arruntiae | Gennae, coniugi bene | merenti et L(ucio) Annio Sp(uri) f(ilio) Prisco | et libert(is), libertab(us) posterisque | suis eorumque omnibus fecit.

Puteolis (*Pozzuoli*). — (*a*) « cfr. *unctorem cohortis* [*vigilum*] C. vol. VI n. 1058 cent. 7 n. 16. 17; praeterea Veget. 2, 37: *cera ungere solent naves* » Mommsen.

Velarii.

1797. (3500). — D(is) m(anibus). | Valerius .... | nat(ione) Alexandrin(us), | ex velar(iis) duplicar(ius), | mil(itavit) ann(is) XXVI, vix(it) | ann(is) LVI, mens(ibus) IIII, | diebus XII; | L(ucius) Valerius Iustus, | Varenia Helena, | h(eredes) b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)? — *Velarius duplicarius* est item C. n. 3499 (*Miseni?*).

Vexillarius?

1798. (3502). — D(is) m(anibus). | Carpiniano, | (*qui*) bixit (*sic*) an(nis) II, me(nsibus) | IIII, Iulius Asclepiades, bix(illarius) (? = *vexillarius*), pri(ncipalis), | fi(lio) pient(issimo) fecit.

Miseni (*Miseno*)?

Victimarius.

1799. (3501). — D(is) m(anibus). | L(ucius) Valerius Victor, | ex (*triere*) Fide, natione | Sardus, victimari|us principalis, | militavit annis | XXIII, vixit annis | XXXI; Aurelia Spes, co(n)iugi b(ene) m(erenti) | fecit. [10]

Miseni (*Miseno*).

Duplicarius.

1800. (3504). — C(aio) Apollonio Prisco, | mil(iti) cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis, | n(atione) Alex(andrino), (*qui*) vixit an(nix) XL. | L(ucius) Tabullius Serenus, | dupl(icarius) class(is) eiusd(em), | heres.

Miseni (*Miseno*)? — *Duplicarii* sunt item C. n. 3503 (*Miliscola: triere Sole*). 3505 (*Miseni?: triere Hercule*). 3506 (in agro Puteolano). 3507 (in agro Puteolano: *triere Maiae*). 3508 (*Miseni?: triere Danu(v)io*). 3882 (*Capuae*).

Principalis.

1801. (3510). — D(is) m(anibus). | C(aio) Valerio | Plotiano, (triere) | Euphratre (*sic*), pr(incipali), | M(arcus) Antonius Pau|linus, h(eres triere) Spe | princ(ipalis).

Miseni (*Miseno*)?

Manipularii.

1802. (3608). — D(is) m(anibus). | C(oniugi) b(ene) m(erenti) f(ecit), | Memmiae Fortunat(a)e; | n(atione) Picene(n)sis, vix(it) ann(is) XLV; Arrius Isidorus manu|p(u)larius, n(atione) Alexandrinus, | in qua expesav(it) (*sic*) (*) (denarios) CCC. |

Miseni (*Miseno*)? — (*) In funus coniugis expendit denarios CCC.

1803. (3535). — (Triere) Libero Pat(re) man(i)p(u)laris). | D(ecimus) Arruntius Clemens, | nat(ione) Alexandrinus, vix(it) | ann(is) XL, militavit an(nis) XVIII: Iulius Ammonianus, | h(eres) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*).

1804. (3540). — D(is) m(anibus) | M(arci) Aureli Fusci, man(ipularis triere) Cerer(e), nat(ione) | Delmat(ae), (*qui*) vix(it) ann(is) L, | mil(itavit) ann(is) XXVI, et | Aureliae Tyche, liber(tae) | eius, nat(ione) Sura(e), (*quae*) vix(it) ann(is) XXX, L(ucius) Aemilius Vitalis, | manipularis triere) Liber Pater (*sic*), her(es) | eorum b(ene) m(erentibus) f(ecit). | ...

Miseni (*Miseno*)?

1805. (3568). — D(is) m(anibus). | Q(uinto) Cocceio Turboni, | manip(u)la(r(i) (pentere) Victoria: | mil(i)t(avit) annis XXIII, nat(ione) Aegypt(ius), vix(it) annis XXXXIII; | Callytic(he) (*sic*), heres, coniugi | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1806. (3569). — D(is) m(anibus) Cai. Cogitati Va|lenti(s), manip(ularis quadriere) Dacic(o), | natio(ne) Pann(oni), (*qui*) mil(itavit) ann(is) II, | vixit annis XXV. Na|talis Victor et Valeri|us Velox ex ead(em), h(eredes) b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)?

1807. (EE. 8, 428). — D(is) m(anibus). C(aius) Domitius Aquilinus, | manipularis triere) Tauro, | vixit an(nis) XXVIII, mil(itavit) | an(nis) VII. Helpidis | Pontius, memor(iam) [*fec*]it: | Iulius Marinus | ex eadem curavit: | Valerius Romanus | b(ene) m(erenti) r(estituit ?). | ...

Miseni (*Miseno*).

1808. (3590). — C(ai) Iuli Pudentis mani(pularis) lib(urna) Libertate, | qui Dines Sauti: nat(ione) Bessus, vixit | an(nis) XXXX, mil(itavit) an(nis) | XXIII: fecit C(aius) Antisti|us Rufus, heres, bene merenti.

Miseni (*Miseno*)?

1809. (3599). — D(is) m(anibus). L(ucio) Lollio | Valenti, Med(iolanensi?) (triere) Fide, mani(pulari), | (*qui*) milit(avit) dies XVII, | [*vi*]xit ann(os) XXV. [*A*]nnia Eutyc.... | filio.

Miseni (*Miseno*)?

1810. (3618). — Dis manib(us). | C(aius) Ravonius Ce|ler, qui et Bato Scenobarbi, nation(e) Dal[*m(ata)*]. | manip(u)laris) ex (triere) Isid[*e, mil(itavit)*] | an(nis) XI, vixit [*ann(is)*] ....; | P(ublius) Aelius .... | Vener....

Miseni (*Miseno*)?

1811. (3636). — D(is) m(anibus). | C(aius) Tamudius Cassianus, | mil(es) class(is) pr(aetoriae) Misen(en)s(is), | manip(ula-

ris triere) Providentia, | natione Sardus. vixit | annis XXVIII, mil(itavit) ann(is) VIII. | Sex(tus) Iulius Quirinus, manip(u-laris) | (triere) Fortuna, heres, | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1812. (3637). — D(is) m(anibus) | C(ai) Tamudi Prisci, | manip(ularis pentere) Victoria, | stip(endiorum) VII, vixit an-nis) XXXV, | C(aius) Lucceius Priscus, heres, ////.

Miseni (*Miseno*)? — Cfr. praeterea C. n. 3524 *Miseni?: manip. classis praet. Ravenn. triere Marte; vix. a. XXX. mil. a. XV*). 3512 (*Miseni?: triere Salvia, natione Aegyptius; vix a. LIII, mil. a. XXVIIII*). 3585 (*Miseni?: de triere Vesta; vix. a. XXXV, mil. a. XVI*). 3595 *Miseni?: triere Libero patre*). 3600 (*Miseni? triere Salvia, natione Vessus; vix. a. XXX, mil. a. XI*). 3602 (*Miseni: triere Athenonice, natione Bessus; vix. a. XLV, mil. a. XXVII*). 3603 (*Miseni: ex triere Sole, natione Graecus; vix. a. XXV. mil. a. V*). 3612 (*Miseni: triere Victoria, natione Graecus; vix. a. LV, mil. a. XXVIII*). 3625 (*Miseni: manuplarius ex triere Fide, natione Bessus, vix. a. XXXXVI, mil. a. XXV*. 3626 (*Miseni: triere Minerva, natione Surus; vix. a. XXX, mil. a. VI*). 3647 (*Miseni?: liburna Neptuno*). 3657 (*Miseni?: liburna Iustitia, natione Bessus; vix. a. XLVII, mil a. XXVII*). 3658 (*Miseni?: triere Sole; vix. a. XL, mil. a. XXI*). 3662 (*Miseni?: triere Athenonice, natione Cilix; vix. a. XXXV, mil. a. XIII*). 3668 (*Miseni?: liburna Armata, natione Cilix; vix. a. XXXXV, mil. a XXIIII*). EE. 8, 429 (*Miseni: triere Salvia*). 431 (*Miseni: triere Minerva*). 443 (*Miseni: triere Concordia*).

Milites.

1813. (3514). — D(is) m(anibus). | M(ar-cus) Amonius Bassus, ex (triere) | Polluce, natio(ne) | Aegyptius. vix(i)t | annis XXV, milit(avit) | annis IIII, Iulius | Creispinus (*sic*), heres, | ben(e) m(e)r(enti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1814. (3377). — Dis manib(us). | L(u-cius) Antonius Leo, q(ui) | et Neon, Zoili f(ilius), | natio(ne) Cilix, mil(es) cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis, centuria triere) ([a]) Asclepio, | vixit annos XXVII, | militavit an(nos) VIIII; | C(aius) Iulius Paulus he|-res cur(am) egit.

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) cfr. Mommsen.

1815. (3523). — M(arcus) Antonius Rufinus, | miles ex (pentere) Victoria, sibi | et L(ucio) Iulio Apollinari, fratri, | militi ex (triere) Diana, (*qui*) vixit | annis XXXVIII, mil(itavit) an(nis) XIIX | et libertis, libertabus poste|risque eorum.

Baiis.

1816. (3527). — D(is) m(anibus). | M(ar-cus) Ant(onius) Sopater, | mil(es) cl(assis) pr(aetoriae) Raven(natis) | (triere) Apol-l(ine), st(ipendiorum) XXVII, | nat(ione) Libucus. | Ammo Iaso (h)er(es) | et Babu Tarsa sub(heres) | b(ene) m(erenti) p(osue-runt).

Cumis (*Cuma*).

1817. (3529). — ....il Piaer ([a]) Aprili | ....o cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis) p(iae) v(indicis). | [*Sepulchri locu*]m ipse sibi dum adviveret | [*elegit, qui p*]lacuit et comparavit.

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) « Quid significet nescio; nam de patria Pieria regione cogitari non potest » MOMMSEN.

1818. (3531). — M(arcus) Ar(r)ius M(ar-ci) l(ibertus) | Princeps | vixit an(nis) XIX (*sic*). || mil(itavit) an(nis) VIII, | ex (quadriere) Vesta.

Miseni (*Miseno*).

1819. (3386). — D(is) m(anibus). | T(i-ti) Atti Nepotis, qui Zecaepr(?), | miles clas(sis) pr(aetoriae) Misen(ensis), (centuria) Iulii Quinti, | (*qui*) vixit annis L, milit(avit) ann(is) XXVII, mensibus) VI. | Domitius Draco, heres, b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1820. (3539). — D(is) m(anibus) | M(ar-ci) Aureli Exorati, | (triere) Venere, (*qui*) vixit ann(is) | XXXIII, mil(itavit) ann(is) XIIII, | Sex(tus) Antistius Varus, | (pentere) Victoria et Iconis, | liberta eius, heredes, | b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)?

1821. (3546). — D(is) m(anibus). | P(ublio) Babbio Maturo, milit(i) | ex classe praet(oria) Miseniense, | (quadriere) Fide, Syro, nation(e) Ara bo, (*qui*) milit(avit) annis IIII, Ulpius | Marinus, (triere) Cerere, et Claudi|us Marinus, (triere) Danubio, hered(es).

Miseni (*Miseno*)?

1822. (3554). — D(is) m(anibus). | Gaius Calbisius (*sic*) Secundus, | miles ex classe praetoria | Misenensi, manupulares (*sic*) ex | Cerere (triere), militabit (*sic*) (annis) XXI, vixit an|nis XXX, Octabia (*sic*) Arescusa, | coniux, benemerenti fecit.

Miseni (*Miseno*)?

1823. (3555). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Carisio Blan do, mil(iti) ex (triere) Tri umpho, nat(ione) Bess(o). | (*qui*) vix(it) ann(is) XXXXVIII, | mil(itavit) ann(is) XXV, Cari|sia Fortunata patrono b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)?

1824. (3557). — C(aio) Cassio Celeri, milit(i) | ex classe praetoria | Misenense, Tyche | lib(erta) patrono bene | merenti.

Miseni (*Miseno*)? — In lapide Poetovionensi (C. III 10878) occurrunt item C. Cassius Celer Aniensi Cremona, veteranus legionis XIII Geminae Augustae et Tuce (*sic*) liberta eius, quos Premerstein putat nostris adfines fuisse.

1825. (3562). — D(is) m(anibus) | L(uci) Catti Viator(is), | (triere) Aquila, nat(ione) | Cors(i), (*qui*) vixit [*a*(*nnis*)] L, mil(itavit) | ann(is) XXVII, Tar quinius Valens, | ex eadem, h(eres), b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1826. (3563). — D(is) m(anibus). | Ex (triere) Libero Patre, | C(aius) Claudius Agri cola et Fl(a)via Aga thoclea, parentes, | Claudiae fecerum (*sic*) filiae, (*quae*) vix(it) ann(um) I.

Miseni (*Miseno*)?

1827. (3565). — D(is) m(anibus) | C(ai) Claudi Isaurici, (triere) Con cordia; nati(o)ne Phryx, vixit annis XXXVIII, mil(itavit) | annis XVIIII; curante Cn(aeus) Domitius Faustus, fiduci|aris heredes (*sic*) ([a]) Tertia, | coniugi et Secunda filia (*sic*) bene mer(enti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) Debuit, ut videtur, esse *Cn. Domitio Fausto fiduciario herede.*

1828. (3566). — D(is) m(anibus). | Ti(berius) Claud(ius) Zeno, | nat(ione) Aeg(yptius), mil(es) cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis), | ex (quadriere) Vesta, vix(it) annis | XXXII, militavit annis XII, | Petronius Ferox (quadriere) Fortu(na) | h(eres) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1829. (3635). — D(is) m(anibus). | Taesis, Aegyptia nomu ([a]) Coptitupolis, ([b]) | Apollonopo|lii f(ilia), vixit an(nis) XXX, uxor Iuli Apollina|ris, mil(itis) triere) Vener(e).

Miseni (*Miseno*)? — ([a]) De Ruggiero I p. 277. — ([b]) i. e Coptites.

1830. (3579). — D(is) m(anibus) | Cai Herenni Pto|lemaei, mil(itis) cl(assis) praetoriae) M(isenensis), | (triere) Lucifero, nat(ione) | Aegypt(ii), (*qui*) mil(*itavit*) an(nis) | XXV, vix(it) an(nis) XLIV. | Titus) Iulius Numisian(us), | (triere) Libero P(atre), he(res), | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Baulis (*Bacoli*).

1831. (3589). — D(is) m(anibus) | C(ai) Iuli Petroniani, | ex lib(urna) Armata, nat(ione) Aegypt(i), (*qui*) vix(it) an(nis) LIV, milit(avit) ann(is) XXII, | C(aius) Longinius Clemens, (triere) | Fortuna, [*h*(*eres*)] b(ene) m(erenti) f(ecit).

In agro Puteolano.

1832. (3593). — C(aius) Iulius Victor, | qui et Sola, Di|ni f(ilius), mil(es) ex clas(se) | pr(aetoria) Misen(ensi), de lib(urna) Fide; | milit(avit) ann(is) X, vix(it) ann(is) XXX; | testamento fieri iussit.

Miseni (*Miseno*)?

1833. (3577). — D(is) m(anibus). | Felici, (h)omini opti mo, nat(ione) Germano, | C(aius) Iustus Gemellus, | (triere)

Victoria, serbo (*sic*) | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1834. (NS. 1892 p. 119). — D(is) m(anibus). | C(aio) Lysio Tertullo, | militi classis pr(aetoriae) | Misenatium pi(a)e | vindicis, centur(ia) | triere Minerva, | natione Dalmat(ae), | stip(endiorum) III, | b(ene) m(erenti).

Neapoli (*Napoli*).

1835. (8119). — D(is) m(anibus). | Naebio Fausto, militi cl(assis) pr(aetoriae) | Misenatium | (centuria triere) Salute nati'on(e) Italico, qui | vix(it) annis XXII, m(ensibus) | V, diebus XIII, milit'abit (*sic*) annis VII, Naebius Saturninus, mibex (*sic*), fratri | incomparabili, | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Vicentiae (*Vicenza*).

1836. (3611). — D(is) m(anibus). | Naevio Sentiano, | mil(iti) hexere) Ope (*a*) et Car'pime coniug(i) eius. | Naevia Ammias | parentibus.

Miseni (*Miseno*)? — (*a*) Haec tantum hexeris nota est. Cfr. Mommsen.

1837. (3387). — Dis manib'us). | L(ucio) Penponio Varo, | mil(iti) ex class(e) pr(aetora) | Mis(enensi, centuria) C(ai) Tarulii 'Vitalis, (*qui*) vixit an'nis XXXV, milit(avit, | ann(is) VIIII. | C(aius) Aeternius Ru'fis, L(ucius) Statius | Valens, (centuria) eadem, M(arcus) Musidius Pe'tra, (centuria) Clementis, | hered(es) b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)?

1838. (3894). — C(ai) Sertori | C(ai) f(ili) Labeon(is), | class(ici), | ossa hic | sita sunt.

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1839. (687). — D(is) m(anibus). | Tarulio Ta'tenti(?), natio'ne Sardo, m'iliti) c'l(*assis*)] | p'r(*aetoriae*)' Mis'enensis) heredes | b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Surrenti (*Sorrento*).

1840. (EE. 8, 444). — D(is) m(anibus). | T(ito) Terentio Ma'ximo, mil(iti) ex | (triere) Iove, nat(ione) Bess(o), | (*qui*) vix(it) ann(is) XL, mil(itavit) an(nis) | XX, C(aius) Iul(ius) Philo, (triere) Mercur(io), Q(uintus) Domitius Optatus | (quadriere) Minerva, heredes, | curant(e) Sulpicio Prisco, | option(e triere) Iove.

Cumis (*Cuma*).

1841. (3640). — D(is) m(anibus). | T(ito) Tiberi'o Marco, | mil(iti) ex cl(asse) M is[*e*'n(ensi); n(atione) Musi aticus, vix(it)' an(nis) XXXVII, | mil(itavit) an(nis) XII,' ex (triere) Iside. | Co(n)iux b(ene) [*m*(e)]-r(enti) fecit. [11]

Miseni (*Miseno*)?

1842. (3645). — D(is) m(anibus). | C(aio) Valerio | Basso, mil(iti) cl(assis) | pr(aetoriae) Ravenn(atis), | stip(endiorum) XV, (triere) Virt(ute), | n(atione) Sard(o), (*qui*) v(ixit) an(nis) XL, | Basilius Cerm an us) (*sic*) (triere) Triump(ho), her(es), item subhe(res) | C(aius) Iul(ius) Constans, (triere) Virt(ute), bene [10] | mer(enti) posuerunt.

Baulis (*Bacoli*).

1843. (3388). — Dis manib(us). | C(aio) Valerio Maximo, mil(iti) cl assis) pr(aetoriae) M isenensis), | cent(uria) Nigrini, n(atione) Graec(o), | (*qui*) vix(it) an(nis) XLVI, mil(itavit) an nis) XXV. | Valerius Maximus, n(omine) Albani et Lucrio(nis) filio(rum) eius facien(dum) | cura(vit).

Miseni (*Miseno*)?

1844. (3656). — D(is) m(anibus). | M(arco) Valerio Simili, mil(iti) | ex clas(se) pr(aetoria) Misen(ensi), nati(one) Bes(so), | (*qui*) milit(avit) an(nis) XXVIII, vixit an(nis) L, | L(ucius) Valerius Macrinus, | ex (triere) Neptuno et G(aius) Tarsinnius Fuscus, h(eredes), b(ene) m(erenti) f(ecerunt).

Miseni (*Miseno*)?

1845. (3571). — D(is) m(anibus). | Cyrilla, nat(ione) Cappa(dox), | q(uae) vix(it) annis XXX. | Valerius Vitalio, | mil(es)

cl(assis) pr(aetoriae) Mis(e)n(ensis). | co(n)iugi dulc(issimae) | b(ene) m(erenti)s. (*sic*).

Miseni *(Miseno).*

1846. (3664). — M(arcus) Vibius Lupus, miles ex | classe pr(aetoria) Mi|sen(en)s(is), nat(ione) Bes(sus), | mil(itavit) ann(is) XVIIII, | vixit annis XXXX; | heredes benemerenti fec(erunt) | L(ucius) Cornelius Crescens, ex (triere) Iove, | M(arcus) Maecius ,, ens, ex (triere) III/seo ([a]). | L(ucius) Lucilius Cupitus [*e*]x (triere) Cu[*p*]id(ine).

Miseni *(Miseno)?* — ([a]) « *aut* PERSEO *aut* THESEO » MOMMSEN. — Cfr. praeterea C. n. 685 (*Surrenti*). 3378 (*Miseni: centuria triere Neptuno*). 3379 (*Miseni?: centuria triere Hercule*). 3382 (*Miseni?: centuria triere Venere*). 3383 (*Miseni?: centuria triere Apolline, natione Aegyptius*). 3389 (*Miseni?: centuria Faeni Iusti, natione Afer*). 3390 (*Miseni?: centuria Caesi*) 3509 (*Miseni?: natione Syrus*). 3511 (*Miseni?: liburna Clementia*). 3512 (*Miseni?: natione Alexandrinus*). 3515 (*Miseni?: triere Pace, nat. Aegyptius; vix. a. XXXVI, mil. a. XVI*). 3517 (*Miseni?: triere Cerere*). 3520 (*Miseni?: triere Minerva, nat. Aegyptius: vix. a. XLV, mil. a. XXVI*). 3533 (*Miseni?: centuria triere Pace*). 3534 (*Miliscola: tetrere Vesta, nat. Aegyptius: vix. a. L, mil. a. XXVIIII*). 3537. 3542 (*Miseni?*). 3543 (*Miseni: vix. a. XXX, m. III, d X, mil. a. VII*). 3545 (*Miseni?: triere Victoria, nat. Dalmata*). 3547 (*Miseni?*). 3550 (*Miseni?: nat Afer*). 3553 (*Miseni?: triere Danuvio, Bithynus: vix. a. XXXXV, mil. a. XXII*). 3560 (*Miseni?: triere Augusto*). 3561 (*Miseni?*). 3572 (*Miseni?: centuria triere Vesta, nat. Corsus*). 3574 (*Miseni?: tetrere Venere, Alexandrea: vix. a. LXV, mil. a. XXV*). 3576 (*Miseni?: triere Hercule, nat. Bessus; vix. a. XXX, mil. a. XI*). 3578 (in agro Neapolitano: *triere Nilo*). 3580 (*Miseni?: triere Salvia, pentere Victoria*). 3581 (*Miseni?: natione Ponticus*). 3582 (*Miseni?: triere Castore; vix. a. LIII, mil. a. XXXI*). 3583 (*Miseni?: triere Hercule, nat. Aegyptius: vix. a. XXVIII, mil. a. VIIII*). 3584 (*Miseni?: triere Marte: vix. a. XXVIII, mil. a. X*). 3588 (*Miseni: triere Libertate, nat. Germanus*). 3591 (*Miseni?: triere Fide; vix. a. XXXII, mil. a. XIII*). 3592 (*Miseni?: triere Cerere: vix. a. XXIII, mil. a. II*). 3596 (*Miseni?: triere Venere*). 3597 (*Miseni?: triere Capr...: triere Libertate, nat. Bithynus: vix. a. XL, mil. a. XVI*). 3598 (*Miseni: tetrere Libertate: triere Venere?, nat. Sardus: vix. a XXVII?, mil. a X*). 3601 (*Miseni?: nat. Sardus: vix. a. XXXII, mil. a XIIII*). 3604 (*Miseni: nat. Cilix*). 3605 (*Miseni?: quadriere Venere, nat. Cilix: vix a. XXXX, mil. a. XX*). 3606 (*Miseni?: pentere Victoria*). 3607 (*Miseni?: liburna Minerva, nat. Pannonius; vix. a. L, mil. a. XXVI*). 3610 (*Miseni: triere Pietate, vix. a. XXXVI, mil. a. XVI*). 3613 add. (in agro Neapolitano: *triere Pietate; triere Polluce, nat. Sardus; vix. a. XXV, mil. a. VIII*). 3615 (*Miseni?: triere Iside, nat. Alexandrea: vix. a. XL, mil. a. XVII*). 3617 (*Miseni?: triere Sole, nat. Alexandrea; vix. a. LIIII, mil. a. XXVII*). 3619 *Miliscola: triere Minerba, nat. Cilix; vix. a. XXX. mil. a. VI*). 3621 (*Miseni?: nat. Sardus*). 3623 (*Miseni?: triere Athenonice, nat. Cilix: vix. a. XLV, mil. a. XXV*). 3627 (*Miseni?: triere Marte, nat. Sardus: vix. a. XXXXVI mil. a. XXV*). 3629 (*Puteolis; triere Triumpho; vix. a. XXXX. mil. a. XXI*). 3631 (*Miseni: vix. a. XXVIII, mil. a. VIII, m. VII, d. V*). 3632 (*Miseni?: liburna Iustitia: liburna Fide*). 3633 (*Baiis; vix. a. XXVIII, mil. a. VI*). 3634 (*Miseni?: liburna Armata, nat. Afer; vix. a. XXXX, mil. a. XVIIII*). 3638 (*Miseni?: triere Iove*). 3639 (ad mare mortuum: *triere Salute, nat. Pannonius*). 3641 (*Miseni?: liburna Aquila*). 3642 (*Baiis: triere Cupidine, nat. Delmata vix. a. XXXX. mil. a. XXI*). 3643 a (*Miseni: vix. a. LX, mil. a. XXVIII*). 3644 (*Miseni nat. Afer: vix. a. XXXXVIII, mil. a. XXII*). 3647 (*Miseni?: tetrere Dacico*). 3648 (*Miseni?: triere Tauro, nat. Sardus*). 3649 (*Miseni?: triere Augusto; vix a XLVIII, mil. a. XXVI*). 3650 (*Miseni?: triere Augusto, nat. Sardus: vix. a. XXX, mil. a. VII*). 3651 (*Miseni?: liburna Aesculapio, nat. Cilix: vix. a. XXX mil. a. XV*). 3652 (*Miseni?: triere Pace: triere Venere, nat. Surus: vix. a. XXXV, mil. a XVI*). 3653 (*Miseni?: tetrere Vesta, nat. Bessus: vix. a. XXX, mil. a. IX*). 3655 (*Miseni*). 3660 (*Miseni?: nat. Bessus: vix. a. LXX mil. a. XXVI*). 3663 (*Miseni?*). 3666 (*Miseni?: triere Solis; Delmatus: vix. a. XXXXIX, mil. a. XXIII*). 3667 (*Miseni?: triere Cupidine* (?), *nat. Graecus: vix. a. XXXVII, mil. a. X*). 3669 (*Miseni?*). 3672 *Miseni?: vix. a. XL, mil. a. XXII*). 8208 (*Puteolis?: triere Virtute, nat. Alexandrea: vix. a. XXVI, mil. a. VI*). 8210 (*Puteolis: triere Satyra*). 8211 (*Puteolis: triere Silvano, nat. Italus*). EE. 8, 292 (*Salerni: triere Tigride*). 384 (*Puteolis*). 658 (*Aatii: triere* (?) *Tiberino*).

Veterani.

1847. (3594). — Iulia Benedicta se viva fecit [*sibi et*] | Aelio Eutychiano, veterano ex [*cl*]asse pr(aetoria) Mis(enensi), marito suo, et Aeliae | Animequitati, filiae, et lib(ertis), lib(ertabus) posterisque eorum. Quod si in hoc munimento sive pomariolo aliquis | exterum ponere voluerit sive | vendere locum, tunc poenae | nomine dare debebit rei p(u-

blicae) Pute|olanorum (sestertium decem) m(ilia) n(ummum) [10]

Puteolis (*Pozzuoli*).

1848. (3519). — Dis manib(us). | Pomponia Euty|chia L(ucio) Antistio Ce leri, f(ilio) suo, (*qui*) vix(it) an(nis) XVIII. || *Ab altera parte:* Di(s) m(anibus). | L(ucius) Antestius (*sic*) Celer, | vet(e)ra(nus), Pomponiae | Antestiae, coniugi | suae caris(s)imae, b(ene) m(erenti) f(ecit) | et sibi et superis suis.

Miseni (*Miseno*)?

1849. (3536). — D(is) m(anibus). | Aurelius Aepictetus, | veteranus, nation(e) Gr(a)ecus, | qui vixit ann(is) L: Nicobulus, | filius, patri suo bene | merent(i) fecit, Aurelio | Rodoni procurante.

Miseni (*Miseno*)?

1850. (3417). — D(is) m(anibus). | C(aio) Nonio Calvisio, | veter(ano) evoka(to) ex cl(asse) pr(aetoriae) Mis(enensi), stip(endiorum) XXIX, (*qui*) vix(it) ann(is) LIII, | T(itus) Sempronius Sever(us) | h(eres) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1851. (3622). — M(arcus) Seius Longinus, | qui et Menophilus, Antoni, | Nicaensis, veteranus ex classe | praetoria Misen(ensi), vixit annis LX/'. | militavit ann(is) XXX; fieri iussit | ex testamento sibi et | Curtiae Help(i)di, coniugi b(ene) m(erenti), | libertis libertabusq(ue), posterisq(ue) om....; | M(arcus) Seius Hermes et Curtia P....

Miseni (*Miseno*)?

1852. (3630). — D(is) m(anibus). | Qu(intus) Silicio (*sic*) Silba nus, nat(ione) Afer, vix(it) an(nis) LX, emerit(us) cl(assis) pr(aetoriae) Miss(enensis) (*sic*): | Qui(n)t(us) Silbanus, fil(ius). | Messea Ianuaria, | co(n)iux b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1853. (3643). — L(ucius) Valerius /, | vete(ranus) ex clas(se) pr(aetoria) | Mise(nensi), natio(ne) Af(er), | vixit ann(is) LVI, | mil(i)tavit an(nis) (*sic*), | Doris lib(e)rt(a) | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)?

1854. (3646). — D(is) m(anibus) C(ai) Valeri Cle|mentis, vet(e)rani, | nat(ione) verna ([a]), Valerius | Fortunalis et Valeri us Secundus, fili, patri | fecerum (*sic*) et Hermae Ta bani patris et Amynae | abiae (*sic* = *aviae*) nostrae b(ene) m(erentibus) fec(erunt) | et l(i)bertis libertabusque.

Miseni (*Miseno*). — ([a]) i. e. Misenensis.

1855. (3654). — D(is) m(anibus). | Q(uintus) Val(erius) Max(imus), vete(ranus), | vern(a) Ost(i)e(nsis), mil(itavit) | ann(is) XXVI, vixit ann(is) XLVII; Q(uintus) Val(erius) | Aquil(a), fil(ius), | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Miseni (*Miseno*)? — Cfr. praeterea C. n. 3513 (*Miseni?*). 3516 (*Miseni: natione Aegyptius*). 3521 (*Miseni*). 3522. 3525 *Miseni*). 3526. 3528. 3530 (*Miseni*). 3541 (*Miseni: emeritus*) 3544 (in agro Neapolitano: *veteranus Augusti nostri*). 3548 (*Miseni?: veter. Aug. n.: mil. a. XXVIII*). 3549. 3551 (*Miseni?*). 3552 (*Miseni?: vix. a. LX, mil. a. XXVIII*). 3556 (*Miseni?*). 3558 (*Miseni?: nat. Cilix*). 3559 (*Cumis*). 3570 (*Miseni?: nat. Dalmata*). 3573 (*Miseni?: natione Bessus*). 3975 3586 (*Miseni?*). 3587 (*Miseni*). 3609 (*Miliscola*). 3614 (*Miseni: nat. Aegyptius*). 3616 (*Miseni*). 3624 (*Miseni?: mil. a. XXVI*). 3628 (*Miseni?: nat. Pannonius*). 3659. 3661 (*Miseni?*). 8374 (*Miseni?: veter. Augusti?*).

6. Equites singulares.

1856. (775). — D(is) m(anibus). | P(ublio) Aelio Audaci, | eq(uiti) sin*g*(*ulari*)| Aug(usti) [*t*]ur(ma) | M(arci) Ulp(i) Ius[*ti*]*n*|i | C(aius) Iulius Probus | h(eres) b(ene) m(erenti) f(ecit).

Stabiis (*Castellammare di Stabia*).

1857. (5687). — D(is) m(anibus) | T(iti) Aeli Mariani, | veterani ex equi tibus singul(aribus). | Antonia Paulina, | uxor, et Antoni us Priscus, privig nus et Aelius Papias, | libertus, heredes | ex testamento.

Isoli di Sora.

1858. (6575). — Memoriae | C(ai) A[*l*]pini Res tituti, fr(umentari) | leg(ionis vi-

gesimae et secundae) Pr(imigeniae) et | Firmini Ad|venti lib(erti) | M(arcus) Firmini|us Frontin(us), | fr(umentarius) leg(ionis octavae) Aug(ustae).

Velitris (*Velletri*).

1859. (6010). — D(is) m(anibus). | T(itus) Aelius Valen|tinus, veteranus | Aug(usti) n(ostri) ex equitib|us singularib(us), vivus | sibi fecit.

Minturnis (prope *Minturno*).

7. Frumentarii.

1860. (6095). — D(is) m(anibus) Victori Iuli Marciani, mil(itis) frum(entari) leg(ionis) XXX Ulp(iae), servo benemerenti; vixit annis XV.

Formiis (*Formia*). — *Miles frumentarius legionis VII Geminae* est C. n. 1771 (*Puteolis*).

8. Evocati

1861. (6011). — Q(uintus) Anchari(us) C(ai) f(ilius) Pol(lia), Narbone(n)s(is), eques,| evocatus (ᵃ), | annor(um) nat(us) XXIII, ala (ᵇ) | Scaevae (ᶜ).

Minturnis (prope *Minturno*). — Cfr. Mommsen, EE. 5 p. 142 n. 1. — (ᵃ) Non ad corpus urbanum evocatorum Augusti pertinuit sed ad milites Caesarianos, cfr. n. 1862. — (ᵇ) Primum exemplum est significationis vocabuli alae, quae ei aetate imperatoria fuit. — (ᶜ) Institor alae fuit fortasse M. Caesius Scaevus, de quo mentio fit apud Caesarem *b. c.* 3, 53. Cic. *ad Att.* 14, 10. Val. Max. 3, 2, 24 etc.

1862. (3886). — Q(uintus) Canuleius Q(uinti) f(ilius), leg(ionis) septimae), evo|cat(us) (ᵃ), mort(uus) est ann(orum) na|t(us) | XXXV, donat(us) torq(uibus), armil(lis), p(h)aler(is), coron(a); | Q(uintus) Canuleius Q(uinti) f(ilius), | leg(ionis) septimae), occeis(us) in Gall(ia) (ᵃ), | annor(um) nat(us) XVIII, duo fratr(es). Leis monum(entum) pat(er) fec(it).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*). — (ᵃ) Fuit miles Caesarianus. Legio VII in exercitu C. Caesaris fuit. Cf. Gardthausen, *Augustus*. 1 p. 70.

1863. (5910). — D(is) m(anibus). | Antonius | Trofimus | Antonio Sereno evokato, p(a)tr(ono) opt(imo) | bene merenti | fecit.

Anagniae (*Anagni*).

1864. (1773). — C(aio) Iulio | Iusto, evoc(ato) Augustor(um), | C(aius) Iulius Bruttianus, (centurio) | leg(ionis sextae) Ferrat(ae), | fratri piissimo. |

Puteolis (*Pozzuoli*).

1865. (8059, 342). — M(arco) Romanio, | evoka(to) Aug(ustorum) n(ostrorum).

Neapoli (*Napoli*). — In signaculo.

1866. (537). — D(is) m(anibus). | C(aius) Titinius | Taurus, pater, | Titinio Pulchro, | evocato Aug(usti) n(ostri), | filio optimo fec(it).

Salerni (*Salerno*).

1867. (6579). — D(is) m(anibus). | L(ucio) Vettio L(uci) f(ilio) | Optato Tro(mentina), Aquis | Statiellis, evoc(ato) Aug(usti), | L(ucius) Vettius Hermes et | L(ucius) Vettius Chresimus | liberti patrono | b(ene) m(erenti).

Velitris (*Velletri*). — *Evocatus Augusti* est item C. n. 8294 (*Antii*).

9. Milites dignitatis equestris.

1868. (6102). — T(ito) Acilio P(ubli) f(ilio) An(iensi) | Florentino, | equo publ(ico), praef(ecto) coh(ortis) | (quintae) Breucorum, | Formiani omnium | ordinum viri, | quod is testamento suo | (sestertium centum) m(ilia) n(ummum) legaverit, ex qua | summa tensae (ᵃ) Minervae | ex argenti libris centum | [c]um parergis suis to(tis | fierent].

Formiis (*Formia*). — (ᵃ) Fest. p. 364: *Tensam ait vocari Sinnius Capito vehiculum, quo exuviae deorum ludicris Circensibus in circum ad pulvinar vehuntur.* Cfr. Marquardt 3 p. 509.

1869. (4876). — C(aius) Aclutius L(uci) f(ilius) Ter(etina) Gallus, | duovir urbis moeniundae bis (ᵃ), | praefectus iure deicundo bis, | duovir iure deicundo, tr(ibunus) militum | legi(o)nis secundae Sabinae.

Venafri (*Venafro*). — (ᵃ) Inter primos colonos Venafri fuit.

1870. (3881). — Paullo Aemilio D(ocimi) f(ilio), | primo pilo bis, | praefecto equit(um), | tribuno c(o)hort(is) | (quartae) praetor(iae), | Senecio l(ibertus).

Capuae (*S. Maria Capua Vetere*).

1871. (6228). — Q(uintus) Allidius M(arci) f(ilius), N(umeri) n(epos), pater Volsci, | aed(ilis), tr(ibuni) mil(itum), praef(ecti) fabr(um). || Flavia M(arci) f(ilia), Allid[*i*] (*a*), mater Volsci.

Fundis (*Fondi*). — (*a*) uxor.

1872. (6101). — .... | [*L(ucio)* (?)] Arrio Salano, | praef(ecto) quinq(uennali) Ti(beri) Caesaris, | praef(ecto) quinq(uennali) Neronis et Drus[*i*] | Caesarum designato, tub(icini) sac(rorum) p(opuli) R(omani) (*a*), | aed(ili ter), auguri, interreg[*i*] (*b*), | trib(uno) mil(itum) legion(is tertiae) August(ae), | leg(ionis decimae) Geminae, praef(ecto) equit(um), | praef(ecto) castror(um), praef(ecto) fabr(um), | Oppia uxor.

Formiis (*Formia*). — (*a*) *Tubicines sacrorum* sacerdotes erant: diversi ab iis *tibicines* qui cum symphoniacis et fidicinibus sacris publicis praesto erant. Cfr. Marquardt 3 p. 436. — (*b*) Formiis.

1873. (5399). — V(ivus) f(ecit). || C(aio) Avidio C(ai) f(ilio) | Clementi, aedil(i), (duum)viro, nepoti | suo et sibi, | L(ucius) Fufidius L(uci) f(ilius) Ouf(entina) | Proculus, trib(unus) leg(ionis septimae) | Claud(iae) p(iae) f(idelis), praef(ectus) fabr(um) co(n)s(ularis) (*a*). | (duum)vir, aed(ilis), q(uaestor quartum).

Aquini (*Aquino*). — Maué, *Der praefectus fabrum* p. 4.

1874. (4868). — Sex(to) Aulieno Sex(ti) f(ilio) | Ani(ensi), | primo pil(ari iterum), tr(ibuno) mil(itum), | praef(ecto) levis armat(urae) (*a*), | praef(ecto) castr(orum) imp(eratoris) Caesaris | Aug(usti) et Ti(beri) Caesaris Augusti, praef(ecto) classis, praef(ecto) fabr(um), (duum)vir | Venafri et Foro Iuli, flamini | Augustali, | Nedymus et Gamus [10] | liberti.

Venafri (*Venafro*). — (*a*) Levem armaturam opinatur Mommsen milites intelligendos in provincia extra ordinem conscriptos, cfr. EE, 4 p. 519.

1875. (4619). — M(arco) Aulio M(arci) f(ilio) | Albino, | praef(ecto) coh(ortis) prim(ae) | Breucor(um), (duum)vir(o) | quinq(uennali), quaestor(i), | curatori kal(endari) publ(ici) | Cubulterinorum, | patrono. | et Allifis (duum)viro | quinq(uennali), q(uaestori), patrono, (*a*) [10] | Augustales. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Cubulteriae (prope *Alvignano*). — (*a*) Augustalium cf. Premerstein in De Ruggiero 1 p. 850.

1876. (5401). — M(arco) Bar[*r*]onio M(arci) f(ilio) Ouf(entina) | Surae, (iterum) quinq(uennali), | aug(uri), tr(ibuno) mil(itum), praef(ecto) | fabr(um), d(ecreto) d(ecurionum) publice | post mortem.

Aquini (*Aquino*).

1877. (6100). — L(ucio) Bruttio L(uci) f(ilio) | Pal(atina) Celeri, | equo public(o), | praef(ecto) coh(ortis tertiae) | Aug(ustae) Thrac(um) equit(atae), | L(ucius) Bruttius Primitivos, | pater, et Insteia, mater, | filio optimo | p(ecunia) s(ua) p(osuerunt) l(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Formiis (*Formia*).

1878. (4736). — M(arcus) Cacius C(ai) f(ilius) Cerra, | (duum)vir, trib(unus) mil(itum), praef(ectus) | fabr(um), | natali suo cenam | publice populo Sinues(sano) dare instituit | III id(us) Sept(embres).

Sinuessae (*Mondragone*).

1879. (5831). — Q(uinto) Caecilio Q(uinti) f(ilio) | An(iensi) Optatino, | praef(ecto) coh(ortis primae) Aquitanor(um) equit(atae). | Pontia T(iti) f(ilia) Sabina, mater, | flaminica. | L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum).

Ferentini (*Ferentino*).

1880. (5186). — C(aius) Caprius C(ai) f(ilius) Ter(etina), C(ai) n(epos), | (quattuor)vir i(ure) d(icundo) iter[*um q(uin)*]q(uennalis), | pontifex, tr(ibunus) mil(itum): | Cerrinia L(uci) f(ilia), uxor.

Casini (*Cassino*).

1881. (680). — ....ae L(uci) f(iliae) Magnae, | [*sace*]rdoti public(ae) | [*Vene*]ris et Cereris. || M(arco) Sittio C(ai) f(ilio)

Fal(erna) | Frontoni Saufeio | Proculo, | (*qui*) vixit annum et mens(es) | tres. Huic decurion(es) locum sepulturae et | in funere (sestertium quinque milia) decr(everunt). || T(ito) Clodio C(ai) [*f*(*ilio*)] .... | Pro[*culo*], praef(ecto) fab[*r*(*um*)] ...., | tribunus (*sic*) mil(itum) [*leg*(*ionis quartae*)] | Scythicae, leg(ionis) ...., [*ab imp*(*eratore*)] | Caesare Aug[*usto misso pro*] | censore (*a*) ad Lus[*itanos*] ....

Surrenti (*Sorrento*). — (*a*) i. c. ad census accipiendos.

1882. (1262). — L(ucio) Curiatio L(uci) f(ilio), | flamini divi Augusti, | prim(i) pil(ari), trib(uno) mili(tum iterum), | praef(ecto) castr(orum), praef(ecto) fabr(um), | arbitratu Hyacinthi lib(erti).

Nolae (*Nola*).

1883. (5583). — .... [*Cu*]rtilius C(ai) f(ilius) Aim(ilia), | [*pr*]im(i)pil(aris) leg(ionis sextae), praef(ectus) c(o)hortis, | tr(ibunus) mil(itum), praef(ectus) equit(um), praef(ectus) [*f*]abr(um), (duum)vir, q(uaestor), aug(ur). Funus | [*p*]ublice ex d(ecreto) d(ecurionum) Aquinatium. | Arbitratu | [*A*]nterotis et Cosmi libert(orum).

Fabrateriae novae (*La Cirita* prope *S. Giovanni in Carico*).

1884. (5713). — L(ucio) Firmio L(uci) f(ilio), prim(i) pil(ari), tr(ibuno) mil(itum), | (quattuor)vir(o) i(ure) d(icundo). | colonia deducta | prim(o) pontifici (*a*). | legio quarta) Sorana(*b*) | honoris et virtutis | caussa.

Sorae (*Sora*). — (*a*) I. e. fuit Firmius Soranus quattuorvir Sorae ante deductam coloniam, pontifex postea. — (*b*) A triumviris rei publicae constituendae deducta in eum locum, unde nomen habuit. Cfr. Domaszewski, *Neue Heidelb. Jahrb.* IV p. 183 n. 4. Mommsen, ad n. 5713 et *Hermes* 18 p. 171.

1885. (6098). — .... *n*rius C(ai) f(ilius) Aem(ilia) Galliu*s* .... | *prae*f(ectus) levis armaturae p[*rovinciae?*] | | Hispaniensis(*a*) .... | ....urnus C(ai) f(ilius), M(arci) nepos) Aemilia) ....

Formis (*Formia*). — cf. n. 1874.

1886. (4579). — Q(uinto) Gavio Q(uinti) fil(io), | Q(uinti) nep(oti), Q(uinti) pron(epoti), Q(uinti) abn(epoti), | Q(uinti) adn(epoti), Fal(erna) | Fulvio Proculo, | trib(uno) coh(ortis quinate decimae) vol(untariorum), | trib(uno) leg(ionis octavae) Aug(ustae), | decuriones et Augustal(es) et popul(us) | Caiatinus patron(o) | munificentissimo. [10]

Caiatiae (*Caiazzo*).

1887. (6015). — C(aio) Iunio C(ai) f(ilio) Anien(si) Terti[*o*], | eq(uo) public(o), augur(i), aed(ili) quinq(uennali) solo (*a*), praef(ecto) coh(ortis) Ubior(um) Moes(iae) infer(ioris), | Iuniae C(ai) f(iliae) Saturninae, | Iuniae Comice, matri, | Iuniae Stachidi.

Minturnis (pr. *Minturno*). — Idem vir occurrit C. n. 6016, ubi rectius videtur tribus Aemilia indicari: dicitur item *equo publico, aedilis solus augur.* — (*a*) Vir est Formianus, ubi honore habuit. Tres aediles summi magistratus Formiis erant sed noster solus censoriam potestatem habuit. De Ruggiero 1 p. 251.

1888. (5188). — M(arcus) Obultronius Cultellus, praef(ectus) fabr(um) | divi Claudi, iussu Caesaris dedicavit.

Casini (*Cassino*).

1889. (1493). — D(is) m(anibus) sacr(um). | C(aio) Octavio C(ai) f(ilio) Maecia) Vero, | praef(ecto) iuven(um), equo publico, adlecto in (quinque) decur(ias), exornato | militiae, praef(ecto) coh(ortis) ....icae, | flamini Virbiali (*a*) et auguri et | aedili, Augustali, q(uin)q(uennali) iuvenum, | Postumia Procula, uxor, | marito karissimo et | Octavia C(ai) f(ilia) Vera, filia, [10] | patri optumo fecerunt.

Neapoli (*Napoli*). — (*a*) Preller, 1 p. 314, 3.

1890. (4872). — L(ucius) Ovinius L(uci) f(ilius) Ter(etina) Rufus, | prim(us) ordo cohortium praet(oriarum) | divi Augusti (*a*), prim(i) pil(aris) leg(ionis quartae decimae) Gem(inae), | trib(unus) militum cohort(is undecimae) urb(anae), trib(unus) militum) coh(ortis) III praet(oriae), praef(ectus) fabr(um), (duum)vir. | L(ucio) Ovinio M(arci) f(ilio) Ter(etina), patri. M(arco) Ovinio L(uci) f(ilio) Ter(etina

Vopisco, fratri, Allidiae L(uci) f(iliae) Rutae, matri, | Pulliae Primae, uxori.

Venafri (*Venafro*). — (a) Ex hoc titulo tantum primus ordo cohortium praetoriarum notus est, i. e. primus centurio. Post aetatem Augusti. ut videtur, non mansit. Cfr. Mommsen, *Eph. Epigr.* 4 p. 241.

1891. (4873). — Sex(to) Pulfennio C(ai) f(ilio) | Ter(etina) Salutari M(arco) Luccio | Valerio Severo, | praef(ecto) coh(ortis quartae) Gall(orum) equitat(ae), | trib(uno) mil(itum) coh(ortis primae) mill(iariae) Vindelic(um), | praef(ecto) alae (primae) Pannonior(um), | cur(atori) calendari co|l(oniae) Suess(ae), | cur(atori) templi et arcae | Vitrasianae Calenor(um),(a) | flamini divi Traiani, | (duum)viro, q(uaestori tertium), | patrono col(oniae).

Venafri (*Venafro*). — (a) De Ruggiero I p. 629.

1892. (1131). — ....llio C(ai) f(ilio) | .... |*R*]ufo, | [*aed*(*ili*) *duumv*]ir(o) (a), q(uaestori), | [*pr*(*aetori duumvi*]r(o), cens(ori), | *praef*(*ecto f*]abr(um), | [*trib*(*uno mi*]l(itum) leg(ionis vicesimae primae) | [*Rapac*(*is*)], praef(ecto) | [*alae*], d(ecreto) d(ecurionum).

Abellini (*Atripalda*). — (a) De Ruggiero I p. 248.

1893. (1486). — L(ucio) Stertinio C(ai) f(ilio) Maec(ia) Quin[*tiliano*] | Acilio Strab oni C(aio) Curiat(*io Ma*]terno Clodio Nummo .... | Iulius Atticus, praef(ectus) coh(ortis) ....

Neapoli (*Napoli*). — Idem Stertinius posuit patri suo titulum Ephesinum C. III 429.

1894. (5064). — M(arco) Tillio M(arci) f(ilio) | Ter(etina) Rufo, (centurioni) legionis) | (vigesimae) Val(eriae) Vict(ricis), ex (trecenario) (a) | coh(ortis quartae, pr(aetoriae) p(iae) v(indicis), principi castror(um) (b), eq(uo) p(ublico) | exor(nato) et donis donato ab imp(eratoribus) Seve|ro et Antonino Aug(ustis) | hasta pura, corona au|rea, (centurioni) coh(ortis duodecimae) urb(anae) et (primae) vig(ilum), | evoc(ato) Aug(ustorum) divor(um) M(arci) Antonini et Commodi, patrono | municipi, liberti. L(oco) d(ato) d(ecreto) d(ecurionum). || *In latere:* Dedicavit ipse | X kal(endas) Iun(ias) imp(eratore) Antonino (tertium) co(n)s(ule) (c) et dedit sportulas | dec(urionibus sestertios) XII n(ummos), plebei | urb(anae sestertios) VI n(ummos).

Atinae (*Atina*). — (a) Singularum cohortium praetorianorum centuriones primos videntur hoc nomine appellati esse, cfr. Mommsen *Eph. Epig.* 4 p. 242 sqq. — (b) Praetoriorum, ut videtur, cfr. Mommsen l. c. p. 241 sq. — (c) a. 208 p. C.

1895. (5581). — M(arcus) Trebellius C(ai) f(ilius) Sextan[*us*], | (duum)vir, (duum)vir quinq(uennalis), tr(ibunus) mil(itum), prae(fectus) fab[*r*(*um*)], | aug(ur) sibi et | C(aio) Trebellio Sex(ti) f(ilio) Sextano, patri, | Purpurniae L(uci) f(iliae), matri, | Sex(to) Trebellio Sex(ti) f(ilio) Se(x)tano, av[*o*], | Genniae M(arci) f(iliae), aviae.

Fabrateriae novae (*La Civita*, prope *S. Giovanni in Carico*).

1896. (5582). — P(ublius) Valgius P(ubli) f(ilius), | P(ubli) n(epos) Tro(mentina) Barba, | tr(ibunus) mil(itum), (duum)vir, pont(ifex).

Fabrateriae novae (*La Civita*, prope *S. Giovanni in Carico*).

1897. (1777). — M(arco) Vettio | M(arci) f(ilio) Pal(atina) Pio, | equo publico, | praefecto | cohort(is sextae) | Thracum.

Puteolis (*Pozzuoli*).

1898. (6426). — C(aio) Vibio C(ai) f(ilio) Pomptin(a) | Celeri Papirio Rufo, | praef(ecto) coh(ortis primae) Montanor(um), | trib(uno) coh(ortis primae) Flaviae Hisp(anorum) (miliariae) eq(uitatae), praef(ecto) alae (primae) Ulp(iae) | singul(arium), | Circeienses patrono | ex d(ecreto) d(ecurionum) p(ecunia) p(ublica).

Circeis (*Paola*).

1899. (8241). — L(ucio) Veturio L(uci) f(ilio) | Homuncioni, | tr(ibuno) mil(itum) bis leg(ionis quintae decimae) | Apollinar(is) et leg(ionis septimae) | Macedonic(ae) (a), praef(ecto) eq(uitum), | pontific(i), d(ecreto) d(ecurionum) public(e).

Aquini (*Aquino*). — (a) Cf. C. n. 4723

1900. (4833). — M(arco) Volcio M(arci) f(ilio) | Sabino, tr(ibuno) mil(itum), | quod aquam Iuliam | pequnia sua adduxit, | Rufrani vicani.

Rufris (ad *Presenzano*).

1901. (6442). — .... [*Fla*]cillae (a) | .... [*pra*]ef(ecto) eq(uitum) alae, trib(uno) mil(itum) leg(ionis quartae) Macedon(icae) (b), | .... [*trib(uno) mil(itum) leg(ionis)* .... *Ma*]cedonicae et leg(ionis quintae decimae) Apollinaris (c), | .... (d) | .... patri, avo, aviae, sibi, matri.

Priverni (*Piperno vecchio*). — (a) mater. — (b) pater. — (c) avus. — (d) avia. — *Tribuni militum* occurrunt item C. n. 3899 (*Capuae*). 5580 (*Fabrateriae novae*). 6325 (*Fundis: tribunus mil., praefectus fabrum*): *praefecti equitum* C. n. 4788 (*Teani Sidicinum*). 5913 (*Anagniae*); *praefecti legionis*) C. n. 3343 *a* (*Miseni: III Gallicae*). 3898 (*Capuae: V Macedonicae*); *tribunus cohortis* C. n. 5833 (*Ferentini*); *praefecti fabrum* C. n. 5189 (*Casini*). 5404 (*Aquini: praef. fab cos*). 5795 (*Verulis*). 6099 (*Formiis*). 6579 (*Velitris: praef. fabr., duumvir*).

10. **Primipilares.**

1902. (1778). — D(is) m(anibus) | Arriae Geminiae (*sic = Geminae*), | bonae femin(a)e, col lactiae Arri Germa|ni, p(rimi) p(ilaris) Iunioris, | Iulius Agrirppa (*sic = Agrippa*) marit(us) | b(ene) m(erenti) f(ecit).

Puteolis (*Pozzuoli*).

1903. (4641). — L(ucio) Aufellio Rufo, | p(rimi) p(ilari) leg(ionis septimae) Cl(audiae) p(iae) f(idelis), | (quattuor)viro quinq(uennali), | flamini divi Aug(usti), | patrono municipi, | vicus Palatius.

Calibus (*Calvi Risorta*).

1904. (5063). — Q(uinto) Crittio C(ai) f(ilio) | Cor(nelia) | primipilari (ter) (a).

Atinae (*Atina*). — (a) Hic tantum primipilaris ter occurrit.

1905. (3348). — D(is) m(anibus). | T(ito) Fl(avio) Antonino, | p(rimi) p(ilari) leg(ionis primae) Adiutri(cis), | ex n(avarcho), princ(ipe) cl(assis) (a), | qui vix(it) an(nis) LXX, fili patri b(ene) m(erenti).

Miseni (*Miseno*)? — (a) Cf. Mommsen. *Ex n(umero) princ(ipum) cl(assis)* proposuerat Ferrero, *Le armate* p. 35.

1906. (1779). — D(is) m(anibus). | T(ito) Fl(avio) Antonino, ne(poti) | Fl(avi) Antonini, p(rimi) p(ilari), (a), Font.... (?) erudito litter(is) graec(is) et la|tinis, qui vix(it) ann(is) XVIIII, | m(ensibus) II, d(iebus) XXII, parent(es) infelic(issimi).

Puteolis (*Pozzuoli*). — (a) cfr. n. 1905.

1907. (1202). — N(umerio) Marcio | N(umeri) f(ilio) Gal(eria) | Plaetorio Celeri, | quaest(ori), duum)vir(o), (centurioni) leg(ionis septimae) | Gemin(ae). (centurioni) leg(ionis sextae decimae) Fl(aviae) Firm(ae), | donis donato a divo Traian(o) bello Parthic(o) | corona murali, torquib(us), | armillis, phalaris, (centurioni) leg(ionis secundae) (*sic*) (a) | Gall(icae), (centurioni) leg(ionis quartae decimae) Gem(inae) Mart(iae) Victr(icis), [10] | (centurioni) leg(ionis septimae) Cl(audiae) p(iae) f(idelis), (centurioni) leg(ionis primae) Ad(iutricis) p(iae) f(idelis), p(rimi) p(ilari) leg(ionis) | eiusd(em), praeposit(o) numeror(um) | tendentium in Ponto Ab|saro (b), trib(uno) coh(ortis tertiae) vig(ilum), | patron(o) colon(iae) | d(ecreto) d(ecurionum).

Abellae (*Avella*). — (a) Esse debuit *tertiae* — (b) cf. De Ruggiero 1 p. 17; 2 p. 97.

1908. (3733). — C(aio) Nummio C(ai) fil(io) Fal(erna) | Constanti, pr(imi) p(ilari) | leg(ionis secundae) Traianae, | centurion(i iterum) leg(ionis tertiae) | Cyreneicae et (septimae) Cla(udiae), | evocato in foro ab actis (a), | militi coh(ortis tertiae) praet(oriae) | et (decimae) urb(anae). donis donato ab | imp(eratore) Traiano torquibus, | armillis, phaleris ob [10] | bellum Parthicum, i|te|m ab | imp(eratore) Hadriano corona | aurea, torquibus, armillis, | phaleris ob bellum Iudeicum | heredes ex testamento.

Atellae (*Sant'Arpino* prope *Aversa*). — (a) cfr. Mommsen, EE. 4 p. 149. — *Primipilares* v. praeterea C. n. 4871 (*Venafri: leg. II Augustae*). 8163 (*Nolae: leg. V Macedonicae*). EE. 8, 644 (*Velitris*).

